AVLI GELLII NOCTVM ATTICARVM COMMENTARII CAPITVLA PRIMI LIBRI.

Vali proportione: quibusq; collectionibus Plutarchus ratiocinatum esse pythagorã philsophum dixerit: de cõprehendenda rorporis ꝓceritare qua fuit Hercules quũ uita iter hoies uiueret. Cap. i. Plutarchus

Ab Herode Attico cõsulari uiro rẽpestiue deprõpta in quendã iactatõ & gloriosũ adolescẽtẽ specie tãtũ philosophiæ sectatorẽ: uerba Epicteti stoici: quibus festiuiter a uero stoico seiũxit nolg⁹loq̃ctũ nebulonũ: q se stoicos nũcuparẽt. Cap. ii. Herodes

Qđ Chilo lacedęmoni⁹ cõsiliũ anceps ꝓ salute amici cœpit. Quodq; ẽ circũspecte & anxie cõsiderãdũ: an ꝓ utilitatibus amicoꝝ delinquẽdũ aliquãdo sit: notataq; ini & relata: quę Theophrastus: &. M. Cicero sup ea re scripserũt. Cap. iii. Chilo

Quã tenuiter curioseq; explorauerit antonius iulianus in oratione. M. Tullii uerbi ideo mutati argutiam. cap. iiii. antonius

Quod Demosthenes rhetor cultu corporis: atq; uestitu probis obnoxio: ĩfamiq; mundicia fuit. quodq; itẽ Hortẽsius orator ob eiusmodi mũdicias: gestũq; ĩ agẽdo histrionicũ Dionysię saltatriculæ cognomẽto cõpellatus est. cap. v. Demosthenem

Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populum in cẽsura: quũ eũ ad uxores ducẽdas adhortaretur. eaq; oratio quã ob causam reprehẽsa: & quo contra modo defensa sit. cap. vi. Multis & eruditis

In hisce uerbis ciceronis ex orõne qnta in Verrẽ hãc sibi rẽ sperãt pręsidio futurũ: neq; mẽdã eẽ: nec uitiũ. Errareq; istos qui bonos uiolãt libros: & futura scribont. atq; inde quodã alio ciceronis uerbo dictũ. quod ꝓbe scriptũ perperã mutaẽ. & aspersa pauca de modolis numerisq; orõnis quos cicero auide sectatus ẽ. cap. vii. In orõne

Historia in libris phocionis philosophi rẽpta sup Laide meretrice: & Demosthene rhetore. Cap. viii. Phocioo

Qui modus fuerit. qs ordo disciplinæ pythagoricę: quãtũq; tpis imperatũ obseruumq; sit dicendi simul ac tacẽdi. Cap. ix. Ordo

Quibus uerbis compellauerit phauorin⁹ philosophus adolescẽtẽ uetuste nimis: & prisce loquentem. Cap. x. Phauorinus.

Qđ Thucydides historiæ scriptor iclyt⁹ lacedæmõios ĩ acie nõ tuba: sed tibiis eẽ usos dicit. Verbaq; ei⁹ sup ea reposita: quodq; herodot⁹ Halyatem regẽ fidicinas ĩ ꝓcĩ habuisse tradit. atq; mihi q̃dã notara de gracchi fistula cõcionatoria. ca. xi. Auctor

Virgo Vestæ qd ętatis: & ex q̃li familia: & quo ritu: qbusq; cerimõiis: ac religiõib⁹ cognomie a põti. Maxi. capiaẽ. Et quo stati iure eẽ ĩcipiat simul atq; capta ẽ. q. q; ot Labeo dirit nec ĩtestato cuiq̃: nec eius intestatæ quisq̃ iure hæres ẽ. Cap. xii. Qui de

Q uæsitũ in philosophia est qdnã foret in recepto mãdato recti⁹. id ne oĩno facere quod mãdatũ est: an nõnunq̃ etiã cõtra si id speres ei: qui mãdauit utilius fore. supq; quæstione exposite diuersę sentẽtię. Cap. xiii. in officiis

Quid dixerit feceritq;. C. fabricius magna uir gloria: magnisq; rebus gestis: sed familiæ pecunięq; inops: quũ ei samnites tanq̃ indigenti graue aurũ donarẽt: plenũque . . cap. xiiii. Iulius

Qđ ĩportunũ uitiũ sit futilis inanisq; loquacitas: & q̃ multis in locis a pricipib⁹ ... lingua uiris detestatione iusta culpata sit. cap. xv. qui sunt

Quod uerba istęc q̄drigarii ex ān̄ali .iii. Ibi mille hoīum occidit̄ nō licētia neq; poetarū figura: sed rōne certa & ꝓba grāmaticæ disciplię dicta sūt. cap. xvi. Quadrigarius

Quāta cū aīequitate tolerauerit Socrates uxoris īgeniū irractabile. atq; inibi qd. M. Varro iu quadā satyra de officio mariti scripserit. cap. xvii. Xantippe

Quod. M. Varro in libro primo de ratione uocabulo℞. L. lęlium magistrum suū περι ετη.μολογια nōnullorū uerbo℞ falsa dixisse reprehēdit. quod q; idem uarro in eodem libro furis ετυμολογιας falsam dicit. cap. xviii. in primo

Historia sup libris sibyllinis. ac de Tarquinio supbo rege. cap. xix. In antiquis

Quid geometræ dicāt græci: q̄busq; oīa ista latinis uocabulis appellent̄: cap. xx. Figurarum

Quod iulius Higinus affirmatissime contendit legisse se primum librū. P. uirgilii domesticū: in quo scriptū esset. & ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror non q; uulgus legeret sensu torquebit amaro. cap. xxi. Versus istos

An quí causas defendit recte latineq; dícat supesse id quod defendit. Et supeesse proprie quid sit. cap. xxii. Irroborauit

Quis fuerit Papyrius pretextatus: quæue istius causa cognomenti sit. Historiaq; ista omnis sup eodem Papyrio cognitu iocunda. cap. xxiii. Historia.

Tria epigrāmata triū uete℞ poetarū: Neuii: Plauti: Pacuuii: quæ facta ab ipsis eorū sepulchris incisa sunt. cap. xxiiii. Trium

Quibus uerbis. M. Varro inducias definierit: quęsitū q; inibi curiosius quęnā ratio sit uocabuli induciarum. cap. xxv. Duobus modis

Quem in modū mihi Taurus philosophus responderit percontanti: an sapiēs irasceretur. cap. xxvi. Interrogaui

CAPITVLA SECVNDI LIBRI.

q Vo genere solitus sit philosophus Socrates exercere patiētiam corporis: deque eiusdem uiri patiētia. cap. i. Inter

Quæ ratio obseruatioq; officio℞ esse debeat inter patres filiosq; in discūbendoq; sedendo q; atq; id genus reb9 domi forisque. cap. ii. Ad philosophum

Qua rōne uerbis q̄busdā uocabulisq; ueteres īmiserūt. h. lrę spūm. ca. iii. H. lrām

Quāob causam. C. Bassus genus quoddā iudicii diuinationē appellari scripsit: & quam alii causam esse eius uocabuli dixerunt. cap. iiii. Quum de

Quā lepide designateq; dixerit phauorin9 philosophus: quid intersit inter platonis & Lysiæ orationē. cap. v. Phauorinus

Quibus uerbis ignauiter & abiecte Virgilius usus esse dicat̄: & quid iis qui improbe dicunt: respondeatur. cap. vi. Nonnulli

De officio erga parētes libero℞: deq; ea re ex philosophiæ libris. in quibus scriptū quæsitūq; est: an semper in omnibus patris iussis obsequendū sit. cap. vii. Quæri

Quod patum æqua reprehensio Epicuri a Plutarcho peracta sit in syllogismi disciplina. cap. viii. Plutarchus

Quod idē plutarchus euidēti calūnia uerbū ab epicuro dictum īsectatus sit. cap. ix. In eodem libro

Quid sint fauissę capitolinę. & quid sup eo uerbo. M. uarro Seruio Sulpitio quærenti rescripserit. Cap. x. Seruius Sulpitius

De Sicinio dentato egregio bellatore memoratu digna. Cap. xi. Siciniũ

Cõsiderata ꝑpensaq; lex quædam Solonis speciem habẽs priorem iniquę: iniustæ q; legis sed ad usum & emolumẽtũ salubritatis penitus reptã. Cap. xii. In legibus

Liberos ĩ multitudĩs nũero etiã unũ filium filiãue ueteres dixisse. Cap. xiii. Antiq

Quod. M. Cato in libro qui inscriptus ẽ cõtra Tiberiũ exulẽ stitisses uadimoniũ per illam dicitatio stetisses. Eiusq; uerbi rõ reddita. Cap. xiiii. In libro uetere

Quod antiqtus ętati senectę potissimũ habiti sint ampli honores: & cur postea ad maritos & patres iidem isti honores delati sint: atq; ibi quędã de capite legis iuliæ se ptimo. Cap. xv. Apud

Quod Cesellius uindex a Sulpirio Apollinari reprehensus est. ĩ sensus Virgiliani narratione. Cap. xvi. Virgilii uersus

Cuiusmodi naturã esse quarũdã pręposĩtionũ. M. cicero animaduerterit. discepta tũq; ibi sup eo ipso quod Cicero obseruauerat. Cap. xvii. Obseruate

Quod phedon socraticus seruus fuit. q; q; item alii cõplusculi seruitutem seruirent. Cap. xviii. Phedon elidensis

Refcire uerbũ quid sit: & quã hẽat uerã & ꝓpriã significationẽ. Cap. xix. Verbũ

Quæ uulgo dicãt uiuaria: id uocabulũ ueteres dixisse. & qd ꝑ eo. P. Scipio ĩ orõne ad populũ. qd postea. M. uarro ĩ libris de re rustica dixerit usurpatũ. ca. xx. Viuaria

Super eo sedere quod græci αμαξαν: nos septẽtriones uocam9. ac de utriusq; uocabuli ratione & origine. Cap. xxi. Ab ægina

De uento iapige deq; aliorũ uentorũ uocabulis regionibusq; accepta a Phauorini sermonibus. Cap. xxii. Apud mensam

Consultatio diiudicatioq; locorum facta ex comœdia Menandri & Cæcilii: quę plocium inscripta est. Cap. xxiii. Comœdias

De uetere psimonia: deq; antiqs legib9 sumptuariis. Cap: xxiiii. Parsimonia

Quid gręci αναλογιαν uocãt: qd cõtra ανωμαλιαν. Cap. xxv. In latino

Sermones. M. Frõtonis & phauorini phĩ de generib9 colorũ: uocabulisq; eorũ gręcis & latinis. atq; inibi color spadix & cuiusmodi sit. Cap. xxvi. Phauorinus

Quid. T. Castritius existimauerit super Salustii uerbis & Demosthenis: qbus alter philippũ descripsit: alter sertoriũ. Cap. xxvii. Verba hæc

Non esse compertum cui deo rem diuinam fieri oporteat quum terra mouetur uiribus. Cap. xxviii. quęnam.

Apologus ęsopi phrygis memoratu non inutilis. Cap. xxix. Aesopus.

Quid obseruatum sit in undarum motibus: quæ in mari alio: atq; alio mõ fiunt austris flantibus: aquilonibusq;. Cap. xxx. Hoc sæpe

CAPITVLA TERTII LIBRI:

Væstitũ: ac tractatũ quã ob causam Salustius auaritiã dixerit nõ animũ modo uirilẽ: sed corpus quoq; ipsum effœminare. Cap. i. Hyeme

Quẽnã esse natalẽ diẽ. M. Varro dicat eoꝝ q ãte noctis horã sextã: post ue eã nati sint: atq; inibi de tpibus terminisq; dieꝝ: qui ciuiles nominant: & usq; quaq; gentiũ uarie obseruant: & præterea qd. Q. Mutius scripserit sup ea muliere: quã maritus nõ iure usurpauisset: q; rõnẽ ciuilis anni nõ habuerit. Cap. ii. quęri solitũ

De noscẽdis explorãdisq; plauti comœdiis. quoniã. ꝓmiscue ueræ atq; falsę nomĩe

eius īſeri præferunt. Atq; inibi q̄ plautus in piſtrino: & neuius in carcere fabulas ſcriptitarunt. Cap. iii. Verum eſſe

Quod. P. Africano & aliis tunc uiris nobilibus ante ætatē ſenectā barbā & genas radere patrii moris fuit. Cap. iiii. In libris

Deliciaꝝ uitiū & mollicies oculorū & corporis ab archeſilao philoſopho cuidā obprobrata acerbe ſimul & feſtiuiter. cap. v. Plutarchus refert.

De ui atq; natura palmę arboris. quod lignum ex ea pōderibus impoſitis renitat. Cap. vi. Perhercle

Hiſtoria ex annalibus ſūpta de. Q. ceditio tri. militū: uerbaq; ex origib9. M. catonis apposita: qbus ceditii uirtutē cū Spartano leonida equiparat. Cap. vii. Pulchrū

Litterę eximiæ conſulum. C. fabritii & Aemilii ad regē Pyrrhū a. Q. claudio ſcriptore hiſtoriarum in memoriam datę. cap. viii. Quum pyrrhus

Quis & cuiuſmodi fuerit qui in ꝓuerbio fert equus ſeianus. & qualis color equoꝝ ſit qui ſpadices uocantur. deque iſtius uocabuli ratione. cap. ix. Baſſus

Quod eſt quędā ſeptenarii numeri uis: & facultas in multis naturæ rebus aīaduerſa. de qua. M. Varro in hebdomadibus diſſerit copioſę. cap. x. Varro in primo

Quibus & q̄ friuolis argumētis Actius in didaſcalicis utat: qbus docere nitit Heſiodū eē q̄ Homerū natu antiquiorē. cap. xi. Super ętate

Largū atq; auidū bibēdi a. P. Nigidio doctiſſimo uiro nouo & ꝓpemodū abſurdo uocabulo biboſum dęctū. cap. xii. Bibendi auidū

Quod Demoſthenes etiā tū adoleſcens: quū platonis philoſophi diſcipulus foret audito forte caliſtrato rhetore in concione populi deſtitit a platone: & ſectatus eſt caliſtratum. cap. xiii. Hermippus

Dimidiū libꝝ legi: aut dimidiā fabulā audiui: aliaq; huiuſcemōi q̄ dicat uitioſe dicere eiuſq; uitii cās reddet. M. varronē. nec quēq; ueteꝝ hiſce uerƀ ita uſū eē. ca. xiiii. Di.

Extare ī lrīs: petq; hominū memorias tradi: q̄ repēte multis mortē attulit gaudiū īgēs īſperatū īterclusa aīa: & ui magni nouiq; motus non ſuſtinēte. ca. xv. cognito

Tpis uarietas in puerperiis mulieꝝ quænā ſit a medicis & phīs tradita: atq; ibi poetaꝝ quoq; ueterū ſup eadē re opīones. Multaq; alia auditu atq; memoratu digna. uerbaq; ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſūpta: q̄ īſcriptus eſt περι Τοφης. i. de alimēto. Id quoq; eē a grauiſſimis uiris memoriæ mandatum. cap. xvi. Et medici

Q̄d tres libros plato philolai pythagorici: & Ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi mercati ſunt preciis fidē nō capiētibus. cap. xvii. Memoriæ

Quid ſint pedarii ſenatores: & quā ob cauſam ita appellati. quāq; habeant originē uerba hæc ex edicto tranſlatitio conſulum. Senatores quibuſq; in ſenatu ſententiam dicere licet. Cap. xviii. Non pauci

Qua ratione. c. Baſſus ſcripſerit parcū hominē appellatū. & quam eius uocabuli cauſam putarit. & cōtra quem in modum: quibuſq; uerbis phauorinus hāc traditionem eius eluſerit. cap. xix. Apud cœnam

CAPITVLA QVARTI LIBRI.

s Ermo quidā Phauorini philoſophi cū grāmatico iactātiore factus in ſocraticū modū. atq; ibi īter ſermonē dictū q̄bus uerbis pœnus a. Q. ſcæuola deſinita ſit: q̄q; eadem diffinitio culpata: reprehenſaq; ſit. cap. i. In ueſtibulo

Quid differant: & quam uim habeant uocabula ista in edicto ædilium: & an eu-
nuchi9 & steriles mulieres redhiberi possint: diuersęq; sup ea re snię. Cap. ii. In edicto

Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuorti
um Atq; inibi quid sit pellex. cap. iii. Memoriæ traditum

Quid Seruius Sulpitius in libro qui est de dotibus: scripserit de iure atque more
ueterum sponsaliorum. Cap. iiii. Sponsalia

Historia narrata de perfidia aruspicũ etruscorum: q; ob eã rem uersus hic a pue
ris Romæ urbe tota cantatus est. Malum cõsilium cõsultori pessimũ. cap. v. Statua

Verba ueteris senatuscõsulti ista: qđ decretũ ē hostia maioribus expiãdo: q; ī sacra
rũ hastæ martiæ mouissent. Atq; ibi enarratũ qd sint hostiæ succidaneę. qd itẽ tẽpo-
ra pręcidanea: & qd Capito attei9 ferias q̃sdã pręcidaneas appellauit. Ca. vi. Vt terrã

De epistola Valerii Probi grammatici ad Marcellum scripta: super accentu nomi
num quorundam punicorum. cap. vii. Valerius

Quid. C. Fabritius de Cornelio Ruffino homine auaro dixerit: quem quum odis
set inimicusq; esset: designandum eum consulem curauit. cap. viii. Fabritius Lucinus

Quid significat ꝓprie religiosus: & in quæ diuerticula significatio istius uocabuli
flexa sit: & uerba Nigidii figuli ex cõmentariis eius sup ea re sumpta. ca. ix. Nigidius

Quid obseruatum de ordine rogandarum sententiarum: iurgiorum quoq; in sena
tu. C. cæsaris consulis: & M. catonis diem dicendo eximentis. cap. x. Ante legem

Quę q̃liaq; sint: que Aristoxen9 q̃si magis cõperta đ pythagora memorię cõmẽda
rit: & q̃ Plutarchus ī eundẽ modũ de eodẽ pythagora scripserit. cap. xi. Opinio

Note & animaduersiones censoriæ in ueteribus monumẽtis repertæ memoriæ di
gnæ. cap. xii. Siquis agrum

Q̃d incẽtiões q̃dã tibiarũ certo mõ factæ ischiacis mederi possunt. ca. xiii. Creditũ

Narratur historia de Hostilio mancino ædili: & manulia meretrice. uerbaque decreti
tribunorum: ad quos a manulia prouocatum est. cap. xiiii. Quum librum

Defensa a culpa sententia ex historia Salustii: quam inimici antea cum insectatiõe
maligne reprehenderunt. cap. xv. Elegantia

De uocabulis qbusdam a Varrone & Nigidio cõtra quotidiani sermonis consue-
tudinẽ declinatis: atq; inibi id genus quędã cum exẽplis ueterũ relata. ca. xvi. Varonẽ

De natura quarundam particularum quæ præpositæ uerbis intendi: atq; produci
barbare atq; inscite uidentur: exẽplis ratiõ busq; plusculis disceptatũ. ca. xvii. Lucilii

De Africano supiore sũpca q̃dã ex annalib9 mẽoratu dignissima. ca. xviii. Scipio

Quid. M. Varro in longa historia scripserit de moderãdo uictu puerorum impu-
berum. cap. xix. pueros

Notati a cẽsoribus: q audientibus iis dixerãt ioca quædam intempestiuiter. Ac de
eius quoq; nota deliberatũ: qui steterat forte apud eos oscitabũdus. cap. xx. Inter

CAPITVLA QVINTI LIBRI.

Vod Musonius philosophus reprehẽdit improbauitq; laudari philosophum
differentem a uociferãtibus: & in laodãdo gestientibus. cap. i. Ausonium.

Super equo Alexandri regis qui Bucephalas appellatus est. cap. ii. Equus

Quæ causa: quodq; initium fuisse dicatur: Protagoræ ad philosophiæ litteras ad-
eundi. cap. iii. Protagoram.

De uerbo duo & uigesimo: quod uulgo incognitum est a uiris doctis multifariam in libris scriptum est. Cap. iiii. Apud

Cuiusmodi ioco cauillatus sit Antiochum regem poen9 anoibal. Cap. v. In libris

De coronis militaribus: quę sit earum triumphalis: quæ obsidionalis: quę ciuica: quę muralis: quę castrēsis: quæ naualis: quę oualis: quæ oleagina. Cap. vi. Militares

Personæ uocabulum quam lepide ioterpretatus: quamq; esse uocis eius originem dixerit. C. Bassus. Cap. vii. Lepide

Defensus error a Virgilii uersibus: quos arguerat Iulius Higinus grammaticus. Et ibidem quid sit lituus: & etymologia uocis eius. Cap. viii. Ipse

Historia de Crœsi filio sumpta ex Herodoti libris. Cap. ix. Filius

De argumētis q̄ gręce αντιστρεφον appellāt: a nob̄ reciproca dici possint. C. x. Inter

Biantis de re uxoria syllogismum non posse uideri αντιστρεφοντα: idest reciprocum. Cap. xi. Existimauit

De nominibus deorum populi romani Diiouis & Veiouis. Cap. xii. In antiquis

De officiorum gradu atq; ordioe moribus po. romani obseruato. Cap. xiii. Seniorū

Quod Apion doctus homo: qui polysthior appellatus est: uidisse se Romæ scripsit recognitionē iter se mutuā exuetere amicitia hominis & leonis. Cap. xiiii. Appiō

Corpus ne sit uox an ασωματον. i. icorporeū uarias esse phōrum snīas. Ca. xv. Ve9

De ui oculorum: atq; uidendi rationibus. Cap. xvi. De uidendi

Quā ob causā dies primi post calēdas: nonas: idus: atri habeātur: & cur diē quoq; q̄rtū ante calēdas: uel nonas: uel idus: q̄si religiosom pleriq; uitāt. cap. xvii. Verius

In quo & quantum differat historia ab annalibus. Superq; ea re uerba posita ex libro rerum gestarum Sempronii asellionis primo. Cap. xviii. Historiam

Quid sit adoptatio: quid item arrogatio: quātum q; hęc inter se differant: uerbaq; eius: quæ qualiaq; sint: qui in libris arrogādis sup ea re populū rogat. Cap. xix. Quū

Q̄d uocabulū latinū solœcismo fecerit capito asinius: quid aūt ipsom appellauerit ueteres latini: q̄busq; uerbis solœcismū definierit idē Ca. asi. Cap. xx. Solœcismus

Pluria q̄ dicat & cōpluria & cōplures nō barbare dicere sed latine. Cap. xxi. Plura

CAPITVLA SEXTI LIBRI

q Venadmodum responderit Chrysippus aduersus eos: qui prouidentiam consistere negauerunt. Capue primum. Homioes

Quo idē modo: & uim necessitatēq; fati constituerit: & esse tamen in nobis consilii iudiciiq; nostri arbitrium confirmarit Chrysippus. Cap. ii. Fatum

Historia sūpta ex libris Tuberōis de serpēte inusitate lōgitudinis. Cap. iii. Tubo

Quid idē Tubero nouæ historiæ de Attilio regulo a carthaginēsib9 capto memoriæ mādauerit; q̄d etiā Tuditanus sup eodem Regulo scripserit. Cap. iiii. Q̄d satis

Q̄d Alphe. iuriscō. in uerbis ueteribus interpretandis errauerit. Cap. v. Alphen9

Temere ineprequ; reprehēsum eē a Iu. Higio Virgiliū q; pręperes dædali dixerit. atq; ibi q̄d sint aues p̄petes: & q̄d illę sint aoes q̄s Nigi. īferas appellauit. Cap. vi. Dędal9

De Acca Larētia: & Caia Tarratia. deq; origie sacerdotii fratrum arualiū. ca. vii. Accę

De alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. Cap. viii. αεπιανος

Locus exēptus ex ānalibus. L. pisonis historiæ & orōnis lepidissimę. cap. ix. Q̄d

Historia sup Euclide socratico: cu9 exēplo Taurus philosophus adhortanadole

... hortatus est ad philosophiam sectandam. cap. x. Philosophus

Verba ex oratione. Q. Metelli Numidici: quæ libuit meminisse ad officium gra...uitatis dignitatisq; uitæ ducentia: cap. xi. Cum

Quod neq; testamentum sicuti Seruius Sulpitius existimauerit. neq; sacellum si...cut C. Trebatius duplicia uerba sunt. Sed a testatiōe alterum productum: alterum a sacro dimminutum. cap. xii. Seruius

De quæstiuncula apud taurum philosophum in conuiuio agitatis: quæ symposi...acæ uocantur. cap. xiii. Factitatum

Puniendis peccatis tris esse rationes a philosophis attributas. & quamobrem Pla...to duarum ex his meminerit. cap. xiiii. Puniendis

De uerbo quiesco an e littera corripi an produci debeat. cap. xv. Amicus

Notum uerbum deprecor poeta catullo inusitate quidem: sed apte positum: & p...prie deq; ratione eius uerbi: exemplisq; ueterum scriptorum. cap. xvi. Quum

Quis omnium primus libros publice præbuerit legendos: quantusq; numerus fu...erit athenis ante clades persicas librorum in bibliothecis publicorum. cap. xvii. Libros

CAPITVLA SEPTIMI LIBRI.

a D mirāda quædam ex annalibus sūpta de. P. Africano superiore. cap. i. Q d.

De cesellii uindicis pudendo errore: quem offendimus in libris eius: quos iscri...psit lectionum antiquarum. cap. ii. Turpe

Quid Tullius Tyro Ciceronis libertus reprehēderit in. M. Catonis oratione: quā rhodiēsib9 i senatu dixit: & qd ad ea quę reprehēderat responderimus. ca. iii. Ciuitas

Cuiusmodi seruos: & quam ob causam celi9 Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos uenundari solitos scripserit: & quæ mancipia sub corona more maiorū uenerint: atq; id ipsum sub corona quid sit. cap. iiii. Pilcatos

Historia de polo histrione memoratu digna. cap. v. Histrio

Quid de quorundā sensum naturali defectione Aristoteles scripserit. cap. vi. Ex

An affatim quasi admodum p̄ tima acuta pernunciandum sit: & quædam itidem non incuriose tractata super aliarum uocum accentibus. cap. vii. Annianus

Res supra fidem hita sup amatore delphino & puero amato. cap. viii. Delphinos

Peposci: memordi: pepugi: spepondi: & cecucurri plerosq; ueterum dixisse: non uti postea receptum est dicere: per o aut per u litteram in prima syllaba positā: sed per e atq; adeo græce rationis exemplo dixisse: Prætereanotatum: q; uiri non indocti neq; ignobiles: a uerbo descendo non descendi: sed descendidi dixerunt. cap. ix. Poposci

Vsucapio & copulate & recto uocabuli casu dicitur: ita pignoriscapio coniuncte: & eadem uocabuli forma dictum est. cap. x. Et hæc

Neq; leuitatem neq; nequitiam ea significatione esse: qua in uulgi sermonibus dicū...tur. cap. xi. Leuitatem

De tunicis χειριδωτοῖς: idest manicatis: q; earum usum. P. Africanus Sulp. Gal...lo obiecit. cap. xii. Tunicis

Quem classicum dicat. M. cato: quem infra classem. cap. xiii. Classici

De tribus dicendi generibus: ac de tribus philosophis: qui ab atheniensibus ad se...natum Romam legati missi sunt. cap. xiiii. Et in carmine

Quā senere moribus maiorū in fures uindicatū: & quid scripserit Mutius Scæuola

super eo quod seruatum datum commodatumue uesset. Cap. xv. Labeo.

Locus exscriptus e satyra. M. uarronis quæ περὶ ἐδεσμάτων: idest de edulus inscripta est: de peregrinis scilicet ciborum generibus: & appositi uersus euripidis quibus delicatorum hominum luxuria ac gulam confutauit. Cap. xvi. Varro

Sermo habitus cum grãmatico insolentiarum: & imperitiarum pleno: de significatione uocabuli: quod est obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap. xvii. Percunctabar

De obseruata custoditaq; apud Romanos iusiurandum sanctimonia: atq; inibi de decẽ captiuis: quos ãnibal Romã deiurio ab iis accepto legauit. Ca. xviii. Iosiurãdi

Historia ex annalibus de Tiberio Sempronio graccho sumpta parte gracchorum tribu. ple. atque inibi trib. ple. decreta cum ipsis uerbis relata. Cap. xix. Pulchrum.

Quod uirgilius a nolanis: ob aquam sibi non permissam: sustulit e uersu suo nola & posuit ora: atq; ibi de consonantia litterarum iocunda. Cap. xx. Scriptum.

Quoad uiuet & quoad morietur: cur idipsum temporis significent: quum ex duobus sint facta contrariis. Cap. xxi. Quoad

Quod censores equum adimere soliti sint equitibus corpulentis: & præpinguibus: quæsituq; utrum ea res cũ ignominia: an incolumi dignitate eqtũ facta sit. Ca. xxii. Nimis

CAPITVLA OCTAVI LIBRI

Hesterna noctu recte an cum uitio dicatur: & quænam super istis uerbis grãmatica traditio sit. Itẽq; q decẽuiri in. xii. tabulis nox p noctu dixerunt. Caput primum.

Quæ mihi. x. uerba dederit phauorinus quę usurpẽtur qdẽ a grę. is: sed sunt adulterina & barbara: quæ item ad me totidem accepit: quæ ex medio communiq; usu latine loquẽtium minime latina sunt: neq; in ueterũ libris reperiantur. Cap. ii.

Quẽ in modũ & q̃ seuere increpuerit audientibus nobis peregrinus philosophus adolescẽtẽ romanũ ex equestri familia stantẽ segnẽ apud se & assidue oscitantẽ. Cap.

Quod Herodotus scriptor historię memoratissimus parũ uere dixerit unã solãq; pinũ arborũ oium cæsam: nunq̃ denuo ex hisdem radicibus pullulare: & q item de aq̃ pluuiali & niuerem non satis exploratam pro comperta posuerit. Cap. iiii

Quid illd sit q urgi. cælũ stare puluere: & qd lucili9 pect9 sẽtib9 stare dixit. cap. v

Quum post offensiunculas in gratiam redeatur: expostolationes fieri mutuas minime utile esse: supq; ea re & sermo Tauri exposit9: & uerba Theophrasti libro supra & q M. cicero de amore amicitiæ senserit cum ipsius uerbi additum. Cap. vi.

Ex Aristotelis libro: qui inscript9 est: cognita acceptaq; de natura memorię & habitu: atq; inibi de alia quędã exuberãtia aut iteriru ei9 lecta audita. cap. vii

Quid mihi usu uenerit interpretari & quasi effingere uolenti locos quosdam platonicos latina oratione. Cap. viii.

Quod Theophrastus philosophus omniũ suę ętatis doctissimus uerba pauca ad populum atheniẽsem facturus: deturbata uerecũdia obticuerit q qidẽ hoc Demostheni apud Philippum regem uerba facienti euenerit. cap. ix

Qualis mihi fuerit in oppido eleusino disceptatio cũ grãmatico quodam præstigioso tẽpora uerborũ & puerilia meditamẽta ignorãte: Remotarũ autẽ quęstionũ nebulas & formidines capiẽdas imperatorũ animis ostentante festine tibi respõdente Xãtippe uxori Socrates petẽti ut p dionysia largitiõe sumptum cœnitaret. cap. x.

Quid significet ĩ ueterum libris scriptum Plerique omnes: & q ea uerba accepta

grecis uidentur. Caput. xi.
Quod psone quod homines afri dicunt nō esse uerbum pœnicum: sed grecū. caput. xii
Lepidissima altercatio phauorini philosophi aduersus quēdā intempestiuū de ambiguitate uerborum differentē: atque inibi uerba quędā ex neuio poeta: & Cneo gallo nō usitate collocata: atque ibidem a. P. nigidio origines uocabulorum exploratæ. caput. xiii
Quibus modis ignominiatus tractatusque sit a. C. cæsare laberius poeta: atque inibi appositi uersus super eadem re eiusdem laberii. caput. xiiii.

CAPITVLA NONI LIBRI.

Vāobrem. Q. claudius quadrigarius ī duodeuicesimo annali scripserit rectiores certioresque ictus fieri: si sursum quid mittas: q̄ si deorsum. cap. i. Claudius
Quibus uerbis notarit herodes atticus falso quempiam cultu amictuque nomen habitumque philosophiæ mentitum. cap. ii. Ad herodem.
Aepistola philippi regis ad aristotelem philosophum super alexandro recens nato. caput. iii. Philippus.
De barbararum gentium prodigiosis miraculis: deque diris & exitiosis fascinationibus atque inibi de fœminis repente uersis in mares. cap. iiii. quum e græcia
Diuersæ nobilium philosophorum sententiæ: de genere ac natura uoluptatis: uerbaque herodis philosophi quibus decreta epicuri insectatus est. cap. v. De uoluptate
Verbum ab eo quod est ago frequentatiuum in prima syllaba: quonam sit modulo pronunciandum. cap. vi. Ab eo.
De conuersione foliorum in arbore olea brumali: & solstitiali die: deque fidibus id temporis ictu alieno sonantibus. cap. vii. Vulgo & scriptum.
Necessarium est qui multa habeat: multis indigere: deque ea re phauorini philosophi cum breuitate eleganti sententia. cap. viii. Verum.
Quis modus sit uerba uertendi in græcas sententias: deque his Homeri uersibus: quos uirgilius uertisse: aut bene apteque aut improspere existimatus ē. cap. ix. Quādo
Quod anneus cornutus uersus uirgilii quibus ueneris & uulcani concubitum pudice operteque dixit: reprehensione insulsa: & odiosa inquinauit. Cap. x. annianus.
De ualerio coruino: & unde coruini sit cognomentum. Cap. xi. De maximo.
De uerbis quę ī utrāque partē significatiōe reciproca & aduersa dicūtur. cap. xii. Et
Verba ex historia claudii quadrigarii: quibus Manlii torquati nobilis adolescentis & hostis Galli prouocatoris: pugnam depinxit. Cap. xiii. Manlius
Quod idem quadrigarius: huius facies: patrio casu probe & latine dixit: & quędā illa apposita de similium uocabulorum declinationibus. cap. xiiii. Quod autem.
De genere controuersię: quod græce ἄπορον: idest dubium & inexplicabile appellatur. Cap. xv. Cum antonio
Quod Plinium secundum hominem non īdoctum fugerit latueritque uitium argumenti quod ἀντιστρέφον. idest reciprocum græci dicunt. Cap. xvi. Plinius secundus

CAPITVLA DECIMI LIBRI.

Ertium ne cōsul: an tertio dici oporteat: & quonammodo Cn. pompeius quū in theatro: quod erat dedicaturus honores suos inscriberet questiōem ancipitē uerbi: de consilio ciceronis uitauerit. Caput primum. Familiari.
Quid aristoteles de numero puerperii memoriæ mandauerit. cap. ii. aristoteles.

Locoꝝ quorundã illustriũ collatio: cõtentioq; facta ex orationib9. G. gracchi: & M. catonis. Cap. iii. fortis

Q d'. P. nigidi9 argutissime docuit noia nõ positiua eẽ sed naturalia. C. iiii. Noia

A uar9 siplex ne uocabulũ sit an ɔpositũ & duplex: sicut. P. nigidio uĩ. ca. v. auar9

Mulctã dictã esse ad ædilibus. P. appii cęci filię mulieri nobili: q̃ locuta ẽẽt petulantius. Cap. vi. Non in facta

Fluminũ quæ ultra iperiũ ro. fluũt: prima magnitudine esse nilũ: secũdũ istrũ: pxima rhodanũ: sicut. M. uarronẽ memini scribere. Cap. vii. Oium fluminũ

Inter ignominias militares: qb9 milites coercebant' fuisse sanguinis dimissionẽ. & quænã eẽ uideat' causa huiuscemodi castigationis. Cap. viii. Fuit hæc

Q uibus modis quoq; habitu acies romana instrui solita sit. quæq; eaꝝ istructionum sunt uocabula. Cap. ix. Vocabula

Quę eius rei causa sit: q̃ & græci ueteres & romani anulum in eo digito gestauerũt qui est in manu sinistra minimo proximus. cap. x. Veteres græcos

Verbũ mature qd significat: quęq; eius uocis rõ sit. & q̃ eo uerbo uulgus hoium improprię utit'. atq; inibi qd' pcox declinatũ precocis facit nõ precoqs. Cap. xi. Mature

De portẽtis fabulaꝝ: quę Plinius secũdus idignissime i Democritũ cõfert philosophum. & ibidem de simulacro uolucri colũbæ. Cap. xii. Librum esse

Quum partim hominum qua ratione homines dixerint. Cap. xiii. Partim

Iniuria mihi factũ itur: quali uerborũ ordine Cato dixerit. Cap. xiiii. Audio

De flamis dialis: deq; flamicę cerimõiis: uerbaq; ex edicto prætoris apposita: qb9 dicit nõ coactuꝝ se ad iurãdũ: neq; uirgĩes uestę: neq; diales. Cap. xv. Cerimonię

Quos errores Iulius Higinus in sexto Virgilii animaduerterit in historia romana erratos Cap. xvi. Reprehendit.

Quã ob causam & q̃li mõ Democrit9 philosophus lumib9 occuloꝝ sese priuauerit: & sup ea re uersus Laberii pure admodum & uenuste facti. Ca. xvii. Democritũ

Historia de artemisia deq; eo certamie: quod apud Mausoli sepulchrum a scriptoribus inclytis decertatum est. Cap. xviii. Artemisia

Nõ purgari: neq; lauari peccatũ: quũ prætẽdit' peccatoꝝ: q̃ alii quoq; peccauerũt similitudo atq; inibi uerba ex oratione sub ea re Demosthenis. Cap. xix. Incessabat.

Quid sit rogatio. quid lex: quid plebiscitum: quid priuilegium & quãtum ista differant. Cap. xx. quęri

Quam ob causam. M. Cicero his omnino uerbis nouissime: & nouissimus ut ob seruãtissime uitarit. cap. xxi. Non

Locus exẽptus ex Platonis libro: q̃ iscribit' Gorgias: de falsę philosophię probris bus philosophos temere icessunt. q̃ emolumẽta uere phię ignorant. Cap. xxii. Plato

Verba ex orõne. M. Catonis de mulieꝝ ueterũ uictu: & moribus: atq; inibi q̃ fuerit ius marito: & in adulterio uxorẽ deprehẽsam necare. Cap. xxiii. Qui

Die pristini. & die crastini: & die quarti: & die quinti: qui elegãtius locuti sunt dixisse: non ut ea uulgo dicuntur nunc. Cap. xxiiii. Die

Telorũ & iaculorum gladioꝝ uocabula atq; inibi nauiũ quoq; genera. quæ scripta in ueterum libris reperiuntur. Cap. xxv. Telorum

Inscite ab Asinio pollione reprehensum Salustium: q̃ trãsfretationẽ trãsgressum

diceret: & transgressos qui trāsfretassent. cap. xxvi. Asinio Pollioni

Historia de populo Romano: deq; populo punico: q; pari propemodum uigore fuerint æmuli. cap. xxvii. In libris

De ætatum finibus pueritiæ: iuuentæ: senectæ: ex Tuberonis historia sumptum. cap. xxviii. Tubero.

Qđ particula atq; nō ɔplexiua tātū sit: sed uim hēat plusculā uariāq;. ca. xxix. Atq;

CAPITVLA VNDECIMI LIBRI

d E origine uocabuli terræ italiæ: deq; ea mulcta quæ suprema appellatur: deq; eius nominis ratione: ac de lege aterina: & quibus uerbis āntiquitus mulcta minima dici solita sit. caput primum. Timæus

Quod elegantia apud antiquiores: non de amœniore ingenio: sed de nitidiore cultu atq; uictu dicebatur: quod in uitio ponebatur: cap. ii. Elegans homo

Qualis q̄taq; sit p particulæ uarietas. deq; exēplis eius uarietatis. cap. iii. Quādo

Quem in modum. Q. Ennius uersus Euripidis æmulatus sit. cap. iiii. Euripidis

De pyrronibus philosophis quædam: deq; academicis strictim notata: deq; inter eos differentia. cap. v. Quos pyrrhonios

Qđ mulieres Romæ p herculē non iurauerint: neq; uiri p castorem. ca. vi. In ueter.

Verbis antiquissimis: relictisq;: & desitis minime utendum. cap. vii. Verbis

Quid senserit: dixeritq;. M. cato de albino: qui homo Romanus græca oratione res romanas: uenia sibi ante eius linguæ imperitiæ petita: composuit: cap. viii. Iuste

Historia de legatis mileti & Demosthene rhetore ī libris critolai repta. ca. ix. Cri.

Quod. C. Gracchus in oratione sua: historiā infrascriptam Demadi rhetori: non Demostheni attribuit: uerbaq; ipsius. C. Gracchi relata. cap. x. Quod in capite

Verba. P. Nigidii: quibus differre dicit mentiri: & mēdaciū dicere cap. xi. Verba

Quod Chrisippus philosophus omne uerbum ambiguum: dubiumque esse dicit Diodorus contra nullum uerbum ambiguum esse putat. cap. xii. Chrysippus

Quid. T. Castritius: de uerbis deq; sententia quadam. C. Gracchi existimauerit: q; esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit. Cap. xiii. Apud

Sobria & pulcherrima Romuli responsio circa uini usum. Cap. xiiii. Sīplicissima

De ludibundo & errabundo: atq; id genus uerborum productionibus: & q; Laberius sic amorabundam dixit: ut dicitur ludibunda & errabunda: atq; inibi q; Sisenna per huiuscemodi uerbum noua figura usus est. cap. xv. Laberius

Quod græcorum quorundam uerborum difficillima est in latinam linguam mutatio: uelut quod græce dicitur πολυπραγμοσύνη. Cap. xvi. Adiecimus

Quid significat in ueteribus prætorum edictis: q; flumina retanda publice redempta habent. Cap. xvii. Edicta ueterum

Qua pena Draco atheniēsis ī legib9: q̄s populo atheniēsi scripsit: fures afficeret: & q̄ postea Solō: & itē decēuiri nři: q. xii. tabulas scripserūt: atq; inibi ascriptū: q; apud ægyptios furta licita & pmissa sūt: apđ lacedæmōios aūt cū studio quoq; affectata: & exercitio utili celebrata: ac præterea. M. Catonis de puniendis furtis digna memoria sententia: Cap. xviii. Draco

CAPITVLA DVODECIMI LIBRI.

d Issertatio Phauorini philosophi: qua suasit nobili fœminæ. ut liberos quos peperisset: non nutricū adhibitas: sed suo sibi lacte aleret. Cap. i. Nunciatum

B

Quod Anneus Seneca iudicans de quinto Ennio: deq; Marco Tullio leui futilią iudicio fuit. Cap. ii. De Anneo seneca

Lictoris uocabulum qua ratione conceptum ortumq; sit. & super eo diuersæ sen tentiæ ualgii Ruffi: &. T. Ciceronis liberti acceptę. Cap. iii. Valgius ruffus

Ex. Q. Ennii septimi annalium uersus: quibus depingitur finiturq; ingenium co mitasq; hominis minoris erga amicũ superiorem. Cap. iiii. Descriptum definitumq

Sermo Tauri philosophi de modo: atq; ratione tolerandi doloris secundum stoi corum decreta. Cap. v. Quum delphos

Q d̄ gręci ænigma dicunt: latini antiqui scripos appellauerunt. Ca. vi. Quæ græci

Quam ob causam Cn. Dolobella proconsul ream mulierem ueneficii: confitentē q̃ ad areopagitas reiecerit. Cap. vii. Ad Cn.

Reditiones in gratiam nobilium uirorų memoratu dignæ. Cap. viii. S. Africanus

Quę dicantur uocabula ancipitia: & quod honoris quoq; uocabulum anceptis sen tentia fuerit. Cap. ix. Est plurifariam

Quod æditimus uerbum latinum fuit. Cap. x. Aeditimus

Errare istos qui spe & fiducia latēdi peccẽt: quũ latebra peccati ꝑpetua nulla sit. Et sup ea re Peregrini philosophi sermo ex sophoclis poetę snīa. Cap. xi. Philosophum.

Faceta respõsio. M. Ci. amoliētis a se crimē manifesti mendacii. Ca. xii. Hęc quoq;

Intra calendas quum dicitur quid significet: utrũ ante calēdas: an calādis: an utrũ q;. Atq; inibi quid sit in oratione. M. Tullii intra oceanum & montem taurum: & in quadam epistola intra modum. Cap. xiii. Quum romæ

Saltē particula quã uim habeat: & quam originem. cap. xiiii. Saltem particula

Quod Sisenna in libris historiarum aduerbii huiuscemodi sæpenumero usus est: celatim: uelitatim: saltuatim. cap. xv. Quum lectitaremus

CAPITVLA TERTIIDECIMI LIBRI.

i Nquisitio uerborų istorų. M. Tullii curiosior quæ sunt in primo antonianarų li bro: multa autē impendere uidētur pręter naturã & præterq; fatũ: tractatuq; an idem duo ista significent: fatũ atq; naturam: an diuersum. Cap. primũ. M. Cicero

Sup poetarų pacuuii & accii collo quo familiari in opido tarētino. cap. ii. Quibus

An uocabula hæc necessitudo & necessitas differēti significatione sint. ca. iii. Risa

Olympiadis alexãdri matris comis ac prudēs ad filiũ rescriptio. ca. iiii. In plerisq;

De Aristotele & Theophrasto & Menedemo philosophis. deq; eleganti uerecun dia Aristotelis successorem diatribiæ suæ eligentis. Cap. v. Aristoteles

Quid ueteres latini dixerunt: quas græci προσῳδίας: idest uocum moderamēta appellant: & item q̃ uocabulum barbarismi non usurpauerint: neq; Romani antiquo res: neq; attici. cap. vi. Quas græci

Diuersum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus: & Herodotum in historiis. cap. vii. Leænas

Quod Afranius poeta prudenter & lepide sapientiam filiam eē usus: & memoriæ dixit. Cap. viii. Maxime

Quid Tullius Tyro in commentariis scripserit de suculis. & hyadibus quæ sunt stellarum uocabula. Cap. ix. Tullius

Quid sororis ἔτυμον: idest rectam interpretatiōem dixerit Labeo antistius & q̃d

fratris Nigidius.cap.x.Labeo
Quē.M.Varro iustum:aptumq; esse numerum conuiuarū existimauit:ac de mē sis secundis:& de bellariis.cap.xi.Lepidissimus
Tribunos plebis prehēsionem habere:uocationem nō habere.cap.xii. In quadam
Quod in libris humanarum.M.Varronis scriptum est ædiles & quæstores populi Romani in ius a priuato ad prætorem uocari posse.cap.xiii. Cum ex
Verba ex libro Messalæ auguris:quib9 docet qui sunt minores magistratus. Et cōsulem prætoremq; collegas esse:& quędam alia de auspiciis.cap.xiiii.Pomerium
Humanitatem non id significare:quod uulgus putat:sed eo uocabulo qui sinceri locuti sunt magis proprie esse usos.cap.xv.Qui uerba
Quid apud.M.Catonem significēt uerba hæc:inter os & offam.cap.xvi.Oratiu
Platonem tribuere Euripidi Sophoclis uersum. Et inueniri uersus uerbis iisdem: aut paucis syllabis imutatis apd diuersos poetas tpibus uariis natos.ca.xvii.Versus
De genere atq; nominibus familiæ portiæ.cap.xviii.Quum in domus
Quod a scriptoribus elegantissimis maior ratio habita sit sonitus uocum atq; uerborum iocundioris:quæ a græcis ευφωνια:idest uocalitas consonantiaq; dicitur:q̄ regulæ disciplinę:quæ a grammaticis reperta est.cap.xix.Interrogatus
Verba.T.Castritii rhetoris ad discipulos adolescentes de uestitu atq; calciatu non decoro.Cap.xx.Castritius
Cōprecationes:quę ritu romano fiūt diis:expositę sunt ī libris sacerdotū:inter q̄s Marti Nerienē tribuūt.& qd Neriene seu Nerio nomē iportet.ca.xxi.Cōprecatiōes
M.Catonis consularis & censorii pulcherrima probatio contra philosophātes nomine & non re.cap.xxii.Marcus cato
Quæsitum tractatumq; ē quid sint manubię:atq; inibi dicta quædam de ratione utendi uerbis pluribus idem significantibus.cap.xxiii.In fastigiis.
Verba.P.Nigidii quibus dicit in nomine Valerii in casu uocādi primā sillabā acuendā esse.Et itē alia ex eiusdē uerbis ad rectā scripturā ptinētia.cap.xxiiii.P.Nigidii
De uersibus quos uirgili9 sectat9 uidetur Hōeri ac Parthenii.cap.xxv.Parthenii:
Desnīa Panetii philosophi:quam scripsit in libro de officiis secūdo: qua hortatur ut homines ad cauēdas iniurias ī omni loco ītenti paratiq; sint.cap.xxvi.Legebatur
Quod quadrigarius cum multis mortalibus dixit. An quid & quantum differt si dixisset cum multis hominibus.cap.xxvii.Verba
Nō hactenus esse faciem qua uulgo dicitur.cap.xxviii. Animaduertere
Quid sit in satyra.M.Varronis caninum prandium.cap.xxix.Laudabat

CAPITVLA QVARTIDECIMI LIBRI

d
Issertatio Phauorini philosophi aduersus eos q chaldæi appellantur: & ex cœtu moribusq; sydeꝶ & stelaꝶ fata se hoīum dicturos pollicētur.ca.i Aduer.
Quē in modum disseroit phauorinus consultus a me sup officio iudicis.cap.ii.Quo
An æmuli infensiq; inter sese fuerint Xenophon & Plato.cap.iii.Qui de
Quod apte Chrysippus & graphice imaginem iustitiæ modulis coloribusq; uerborum depinxit.cap.iiii.Condigne mehercle
Lis atq; contentio grammaticorum Romæ illustrium enarrata sup casu uocatiuo uocabuli:quod est egregius:cap.v.defessus

Cuiusmodi sint quæ speciem doctrinatum habeant: sed neq; delectent: neq; utilia sint: atq; inibi d uocabulis singularum urbium regionumq; imutatis. cap: vi. Homo

Quod. M. Varro. Cn. Pompeio consuli primum designato cōmentarium dedit quem appellauit isagogicum de officio senatus habendi. cap. vii. Cn. Pompeio

Quæsitum esse dissensumq; an præfectus latinarum causa creatus: ius senatus uocandi consulendiq; habeat. cap. viii. Præfectum

CAPITVLA QVINTIDECIMI LIBRI

Quod in. Q. Claudii annalibus scriptum est lignum a lumine oblitum non ardere. Caput primum. Declamauerat

Quod Plato in libris quos de legibus composuit: largiores: letioresq; in conuiuiis inuitatiunculis uini non inutiles esse existimauerit. cap. ii. Ex insula

Quid. M. Cicero de particula ista senserit: scripseritq; quæ preposita ē uerbis aufugio & aufero: & an in nerbo autumo eadem ista hæc præpositio esse uideri debeat. cap. iii. Legimus librum

Historia de ventidio Basso ignobili homine: quem primum de parthis triūphasse memoriæ traditum est. cap. iiii. In sermonibus

Verbum ꝓfligo a plerisq; dici impropriе insciteq;. cap. v. Sicut alia

In libro. M. Ciceronis de gloria secundo manifeste est erratum in ea parte in q̄ scriptum est super Hectore & Aiace. cap. vi. In libro

Obseruatū esse in senibus: q; annū fere ętatis tertium & sexagesimum agant aut laboribus: aut interitu: aut clade aliqua insignitum: Atq; inibi sup eadem obseruatiōe exemplum apposicum. Epistolę diui Augusti ad Caium filium. cap. vii. Obseruatū

Locus ex oratione phauorini ueteris oratoris de cœnaꝵ atq; luxuriæ exprobratiōe qua usus est quū legē liciniā de sumptu minuendo suasit. cap. viii. Quū legeremus

Quod Cecilius poeta frontem genere uirili non poetice: sed cum probatiōe & cum analogia appellauit. cap. ix. Vere

De uoluntario & admirando interitu uirginum milesiarum. cap. x. Plutarchus

Verba se. cō. de exigēdis urbe Roma phis: Itē uerba edicti cēsoꝵ: quo iprobati & coerciti sūt: q disciplinā rhetoricā instituere: & exercere Romę cœperāt. cap. xi. Fānio

Locus ex oratione Cracchi de parsimonia ac de pudicitia sua memoratissimus. caput. xii. Gracchus

De uerbis inopinatis: quæ utroq; uersum dicuntur: & a grammaticis commu[nia] uocantur. cap. xiii. Vtor & uereor

Quod Metellus Numidicus figuram orationis nouam ex orationib9 græcis mutuatus est. cap. xiiii. Apud. Q. Metellum

Passis uelis: & passis manibus dixisse ueteres non a uerbo suo quod est patior: sed ab alieno: quod est pando. cap. xv. Ab eo

De nouo genere interitus crotoniēsis milonis. cap. xvi. Milo crotoniensis

Quam ob causam nobiles pueri atheniensium tibus canere desierit: quum patrium istum morem canendi haberent. cap. xvii. Alcibiades athenensis

Qd̄ pugna belli ciuilis uictoriaq;. C. Cęsaris quā uicit i pharsaliis cāpis nūciata p̄dictaq; ē p cuiusdā Cornelii sacerdotis uaticiniū eodē ipso diei Italia patauii. C. xviii.

Verba. M. Varronis memoria digna: ex satyra: & cætera. cap. xix. Nō paucis

Notata quædam de Euripidis poete generē & cętera.cap:xx.Euripidi

Quod a poetis Iouis filii prudentissimi humanissimiq;:Neptunni autem inhumanissimi & ferocissimi traduntur.cap.xxi.Præstantissimos

Historia de Sertorio duce:deq; astu eius & cætera.cap.xxi.Sertorius

De ętatib9 historicoꝝ nobiliū Hellanici:Hero.& Thuci.cap.xxiii.Hellanicus

Quid Vulcatius sedigitus in libro quem de poetis scripsit:de comicis latinis iudicarit.cap.xxiiii.Sedigitus

De uerbis qbusdam nouis:quæ in Cn.Matii mimiābis offenderam9.ca.xxv.Cu.

Quibus uerbis Aristoteles philosophus definierit syllogismum eiusq; definitiōis interpretamentum uerbis latinis factum.cap.xxvi.Aristoteles

Quid sint comitia calata:quid curiata:quid centuriata:quid tributa:quid consilium:atq; inibi quædam eiusmodi.cap.xxvii.In libro

Quod errauit Cor.Nepos quum scripsit Ciceronem tres & uiginti annos natum causam pro.Sex.Roscio dixisse.cap.xxviii.Cor.Nepos

Quali figura orōnis:& q̄ uona.L.Piso annaliū scriptor usus sit.cap.xxix.Duę?

Vehiculum quod petorritum appellatur cuiatis linguæ uocabulum sit græce:an gallice.cap.xxx:Qui ab alio

Quæ uerba legauerint Rhodii ad hostium ducem demetrium:quū ab eo obsiderentur super illa inclyta Hylasii imagine.cap.xxxi.Rhodum insulam

CAPITVLA DECIMISEXI LIBRI.

u Erba Musonii p̄hi græca digna atq; utilia audiri:obseruariq; eiusdē utilitatis snia a.M.Ca.multis ante annis uumātiæ ad eqtes dicta.ca.i.Adolescentuli.

Cuiusmodi sit lex apud dialecticos percontandi disserendiq;:& que sit eius legis reprehensio.cap.ii.Legem esse

Quanam ratione effici dixerit Erasistratus medicus si cibus forte decrit:ut tolerari aliquantisper inedia possit:& tolerari fames.Verbaq; ipsa Erasistrati super ea re scripta.Cap.iii.Cum phauorino

Quo ritu qbusq; uerbis fecialis po.Ro.bellū indicere solitus sit iis:qbus po.Ro.bellū fieri iussetat.Et itē in quæ uerba cōceptū fuerit iusiurandū de furtis militaribus faciēdis:& uti milites scripti intra prędictū diē i loco certo frequētarēt:causis qbusdam exceptis ꝓpter quas iusiurandū remitti equum esset.cap.iiii.Cincius

Vestibulū quid significet:deq; eius uocabuli rationibus.cap.v.Pleraq; uocabula

Hostiæ quæ dicuntur bidentes:quid sint:& quam ob causam ita appellatæ sunt:superq; ea re.P.Nigidii:& Iulii Higini sententiæ.cap.vi.redeuntes

Quod Laberius uerba pleraq; licentius:petulantiusq; finxit:& q multis item uerbis utitur:de quibus an sint latina quæri solet.cap.vii.Laberius

Quid significet:& qd a nrīs appellatū sit:quod ἀξίωμα dialectici dicunt.Et quædam alia quæ prima in disciplina dialectica tradūtur.cap.viii.Quum in disciplina

Quid significet uerbū i libris ueteꝝ creberrime positū susq; deq;.cap.ix.Susq;

Quid sint proletarii:quid capitecensi:quid item sit in.xii.tabulis assiduus:& quæ eius uocabuli ratio sit.cap.x.Ocium erat

Historia de Herodoti libris sumpta:de psyllorum interitu:qui in syrtibus africanis colebat.cap.xi.Gens in Italia

De his uocabulis quę Cloacius uerus aut satis cōmode: aut nimis absurde & illepide ad origines linguę grecæ redegit. Cap. xii. cloacius uerus

Quid sit municipiū. & qd a colonia differat: & quid sint municipes: quæq; sit eius uocabuli ratio ac proprietas & cętera. cap. xiii. Municipes & municipia

Quod. M. cato differre dixit properare & festinare. & q̄ commode Verrius Flaccus uerbum quod est festinat interpretatus sit. cap. xiiii. Festinare

Quid Theophrastus mirum de perdicibus scriptum reliquerit. Et quid Theopompus de leporibus. cap. xv. Theophrastus

Agrippas a partus ęgri & improsperi uitio appellatos: deq; iis deabus: quę uocantur prosa & postuerta. cap. xvi. Quorum:

Quę ratio uocabuli sit agri uaticani. cap. xvii. Et agrum

Lepida quædā memoratu & cognitu de parte geometrię: quę οπτικη: idest perspectiua appellatur. Et item alia quæ μετρικη: idest dimensiua. & tertia itidem quæ dicitur κανονικη: idest regularis cap. xviii. Pars quænam

Sumpta ex historia Herodoti libro. i. super fidicine arione cap. xix. celeri

CAPITVLA DECIMI SEPTIMI LIBRI.

q Vod gallus asinius & lartius licinius sententiam. M. ciceronis reprehenderūt ex oratione quam dixit pro. M. celio. & quid aduersus homines stolidissimos pro eadem sententia uere digneque dici possit. cap. i. Vt quidam

verba quedā ex. Q. clau. annalium. i. cursim in legendo notata. cap. ii. quū libri

Verba. M. uarronis ex libro quinto & uicesimo humanarum: quibus contra opinionem uulgariam interpreratus est homeri uersum. cap. iii. adolescens

Quid menāder poeta philemōi poetæ dixerit. a quo sæpe īdigne ī certamib⁹ comœdiaꝝ superat⁹ ē. & q; sępissime euripides ī tragœdia ab ignobilib⁹ poetis uict⁹ ē. ca. iiii.

Nequaq̄ eē ueꝝ q; minutis qbusdā rhetoricæ artificibus uideat̄. M. ci. in libro quē de amicitia scripsit uitioso argumēto usū αμφισβητουμενον αντι ομολογουμενου: idem dubiū ꝓ cōfesso posuisse: totumq; id cōsideratius tractatū exploratūq;. ca. v. Cicero

Falsum esse quod Verrius Flacchus in librorum. ii. quos de obscuris. M. Catonis composuit de serno receptitio scriptum reliquit. cap. vi. M. Cato

Verba hæc ex atinia lege qd̄ subreptum erit eius rei ęterna auctoritas esto. P. Nigidio: & Q. Sceuolę uisa esse non minus de preterito q̄ de futuro cauisse. cap. vii. Legis

In sermonibus apᵈ mēsam Tauri philosophi quæri agitariq; eiusmodi solita. Cur oleū sæpe & facile: uina rarius congelescant: acetū haud fere unq̄. Et cur aquæ fluuiorum fontiumq; durētur: mare gelu nō duretur. cap. viii. Philosophus Taurus

De notis līaꝝ quę ī. C. Cęsa. epistolis repiūtur: deq; aliis clandestinis līis ex ueteri historia petitis: & qd σκυταλη. i. batulus quo epist. īuoluebat̄ sit lacōica. ca. ix. Libri

Quid de uersibus Virgilii Phauorinus existimarit: quibus in describenda flagrantia montis æthnę Pindarum poetam secut⁹ est: collataq; an super eadem re utriusque carmina & diiudicata. cap. x. Phauorinum philosophum

Quod Plutarchus in libris symposiacis opinionem Platonis de habitu atque natura stomachi fistulęq; eius: quę τραχεια: idest dura dicitur: aduersum Erasistratū medicū tutatus est: auctoritate adhibita antiq medici Hippocratis. ca. xi. Et plutarchus

De materiis infamibus: quas græci αδοξους appellant a Phauorino exercēdi gratia

disputatis. Cap. xii. Infamēs materias.

Quin particula quot qualesq; uarietates significationis habeat: & q̃ sæpe in ueterū scriptis obscura sit. Cap. xiii. quum particula

Sententię ex. P. Mimis selectę lepidiores. Cap. xiiii. P. Mimos

Quod Carneades academicus elleboro stomachum purgauit. scriptur9 aduersus zenonis stoici decreta: deq; natura medelaq; ellebori cādidi & nigri. cap. xv. Carnta.

Anates ponticas uim habere uenenis detergendis potentem. atq; inibi de Mithridatis regis in id genus medicamēti solertia. Cap. xvi. Anates

Mitridatē pōti regē duaꝝ & uiginti gentiū linguis locutū. Q. q; Ennium tria corda hēre sese dixisse: q, tris linguas pcalluisset: græcā: oscā. latinā. Cap. xvii. Ennius

Quod. M. uarro. C. Salustiū historiæ scriptorē dephensum ab Anio milone ī adulterio scribit: & loris cæsum: pecuniaq; data dimissum. cap. xviii. uarro ī litteris

Quid Epictetus phūs dicere solitus sit hoibus neq̃ & ipuris disciplis phiæ studio sectātib9. & q̃ duo uerba obseruāda præcepit oium reꝝ lōge salubria. ca. xix. Pha.

Ex symposio Platonis sūpta uerba nūeris coagmētisq; uerboꝝ scite modulateq; & apte exercēdi grā ī latinā oratonē uersa. Cap. xx. Symposiū platonis

Quibus tēporib9 post romā cōditā græci: romaniq; illustres uiri floruerunt: ante secūdū bellū carthagiuēsiū. cap. xxi. Vt conspectū

CAPITVLA DECIMIOCTAVI LIBRI.

d Isputatiōes a philosopho stoico: & cōtra a peripatetico arbitro phauorino factæ. q̃situ q; inter eos quantū in perficiēda uita beata uirtus ualeret: quantū q; esset in iis quę dicuntur extranea. Cap. i. Familiares phauorini

Cuiusmodi quæstionū certationibus saturnalia ludicra athenis agitari soliti sum9 atq; inibi ī spersa quædā sophismata & enigmata oblectatoria. Cap. i. saturnalia

Quid ęschines rhetor ī orōne q̃ rimarchū de ipudicitia accusauit lacedæmonios statuisse dixerit sup snia pbatissima: quā iprobatissimus hō dixisset. ca. iii. Aeschines

Quod Sul. apol. prędicātē quēdā a sese uno Salustii historia ītelligi illusit qōne pposita qd uerba ista apd Sa. significarēt: p īcertū stolidior an uanior. cap. iiii. quum

Quod. Q. Ennius in. vii. annali quadrupes eques & nō quadrupes equus: ut legūt multi scriptū reliquit. Cap. v. Cum antonio

Quod Helius Melissus in libro titulū fecit de loquēdi ppricate: quē quū ederet: magnū ēē copiæ dicebat: rē scripsit: neq; dictu: neq; auditu dignā: quū differre matronā & matrēfamilias existimauit differētia lōge uanissima. Cap. vi. Helius

Quē in modū phauorin9 tractauerit intēpestiuū quędā de uerboꝝ ambiguitatibus quęrētē. atq; ibi quod significationes capiat cōcio. Cap. vii. Domitio homini

... ὁμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπτωτα. i. similiter finiētia & similiter cadētia. atq; alia id genus quę ornamenta orationis putantur inepta esse & puerilia Lucilii quoq; uersibus declararat. Ca. viii. ὁμοιοτέλευτα

Quid significet apud. M. Catonē uerbū insecēda. quodq; insecenda potius legēdū sit q̃ quod pleriq; existimāt insequēda. Cap. ix. Et sequor

Errare istos q se ... plorāda febri pulsus uenaꝝ ptētari putāt: nō arteriaꝝ. cap. x. In

Verba ex carminibus Furii antiatis inscite a Cesellio uindice reprehensa. Versusq; ipsi in quibus ea uerba sunt subscripti. Cap. xi. Non hercle

Morem istum ueteribus nostris fuisse uerba patiendi mutare: ac uertere in agendi modum. cap. xii. Id quoq;

Quali tal-ōe Dioge. phūs usus sit: ptētatus a dialectico &c. cap. xiii. Saturnalib

Quid sit numerus hemiolios: qd epitritos & cætera. cap. xiiii. Figurę

Qd. M. Var. i herrois uersibus obseruauerit & cætera. cap. xv. In longis

CAPITVLA DECIMINONI LIBRI.

r Esponsio cuiusdam philosophi interrogati: quam ob causam maris tēpestate palluerat. cap. i. Nauigabamus

Ex qnq; corporis sēsib9: duos eē cū belluis maxīe cōes. q; turpis & iproba ē uoluptas. quæ ex auditu uisu odoratuq; pcedit. quę uero ex gustu tactuq; ē: rex oium fœdissima ē: quū hæ duę bestiax etiā sint reliquæ hoium tātū. cap. ii. quinq; sunt

Quod turpius est frigide laudari: q̄ acerbius uituperari. cap. iii. Turpius esse

Quāobrē uētec repētino tīore effluat quare ēt ignis urinā lacessat. cap. iiii. aristote.

Ex aristotelis libris sumptum: q; niuis aqua potu pessima sit. & q; ex niue chrystallus concreatur. cap. v. In tyburte tus

Qđ pudor sāguinē ab extra diffūdit: timor uero cōtrahit. cap. vi. In problematis

Quid sit obesum nōnullaq; alia prisca uocabula. cap. vii. In agro

Q uęstio an arena cęlū triticū pluralia iueniant': atq; inibi de q̄drigis: inimicitiis. nōnullis prætereauocabulis an singulari nūero cōperiantur. cap. viii. adolescentibus

Antonii iuliani i cōuiuio ad quosdā grecos lepidissima responsio. cap. ix. adolescēs

Verba hęc preter pter i usu uulgi pdita etiā Ennii fuisse. Cap. x. Memini

Ponit uersus Platonis amatorios: quos admodum iuuenis lusit. dum tragœdiis contendit. cap. xi. Celebrantur duo

Disertatio herodis artici sup ui & natura doloris: suæq; opinionis affirmatio pexēplū indocti rustici q cū rubis fructiferas arbores præcidit. caput. xii. Herodem

Quos pumiliones dicimus: græce ΝΑΝΟΥΣ appellari. Cap. xiii. Stabant fortē

Cōtēperaneos fuisse cęsari & ciceroni. M. Varronē: & P. Nigidium ætatis suę doctissimos romanos: & cętera. cap. xiiii. Aetas. M. ciceronis

CAPITVLA VIGESIMI ET VLTIMI LIBRI

d Isceptatio Sex. cecilii iuriscōsulti: & phauorini philosophi de legibus. xii. tabularum. cap. i. Sex. cecilius

Vocabulū siticinū in. M. catonis orone: qd significet. quā ob causam. L. actius poeta i grāmaticis sicinistas nebuloso noie eē dixerit. cap. ii. Siticines scriptum

Artificiū scænicox studiū: amorēq; ihonestū: pbrosūq; eē &c. cap. iii. comœdos

Exēpla epistolax alexādri regis & aristo. phi & cętera. cap. iiii. Commentationum

Quęsitū atq; tractatū utrū sit rectius dicere hēo curā uri an uestx. cap. v. Percontabar

Quā diuersę gręcox suiæ sup numero Niobę filiorum. cap. vi. Mira & prope

De iis quę hēe ΟΥΛ ΠΑΘΕΙΑΝ. i. consensum uidentur & cætera. cap. vii. Anianus

Qualibus uerbis delectari solitus sit antonius iulianus apsitis iu mimiābis scripsit de īnocētia sua: quū ita dictitat: nunq̄ uestimēra a populo posci. cap. viii. Delectabant

Quid uocabulū iure manu consertum significet. cap. ix. Exiure

Quid sit sculnæ uerbū positū apud. M. uarronem. cap. x. P. Lauinii

Auctoritas tāq̄ pręfatiōis admōitio i opis toti9 sūma de noctiū ordie. Cap. xi. Ab

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER PRIMVS.

QVALI Proportione: quibusq; collectiõibus Plutarchus ratiocinatũ esse Pythagoram philosophum dixerit: de comprehendenda corporis proceritate qua fuit Hercules: quum uita inter homines uiueret. Caput Primum.

LVTARCHVS IN Libro quem ὅποσκ ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνθρωποις πέρι ευφυίαν και αρετην Διαφορα: idest quantũ inter homines animi corporisq; ingenio atq; uirtutibus intersit: conscripsit: scite subtiliterq; ratiocinatũ Pythagorã philosophũ dicit: in repienda: modulandaq; status longitudinis eius præstantia. Nã quum fere cõstaret curriculũ stadii: quod est ipsis apud Iouẽ olympiũ: Herculem pedibus suis metatũ: idq; fecisse longum pedes ducentos: cætera quoq; stadia in terris græciæ ab aliis postea instituta: pedũ qdem esse numero ducentorũ: sed tamẽ esse aliqntulũ breuiora: facile itellexit modũ: spatiũq; plantæ Herculis rõne pportionis habita: tãto fuisse: q̃ aliorũ procerius: q̃to olympicũ stadiũ longius esset: q̃ cætera Cõprehẽsa autẽ mensura herculani pedis secundũ naturalẽ mẽbrorũ oĩum inter se cõpetentiã modificatus est. Atq; ita id collegit: qđ erat consequẽs: tanto fuisse Herculẽ corpore excelsiorẽ: q̃ alios: q̃to olympicũ stadiũ cæteris pari numero factis anteiret. Hercules

Ab Herode attico cõsulari uiro tẽpestiue deprõpta in quendã iactatũ & gloriosũ adolescẽtem: specie tantũ philosophię sectatorẽ uerba Epicteti stoici: qbus festiuiter a uero stoico seiũxit uulgus loquaciũ nebulonũ: qui se stoicos nũcuparẽt. Cap. ii.

Erodes atticus uir & gręca facũdia: & cõsulari honore prędītus: accersebat sępe nos: quũ apud magistros athenis essemus: in uillas ei⁹ urbi pximas me & clarissimum uirũ Seruilianũ: cõplurisq; alios nostrates: qui Roma in græciam ad capiendũ ingenii cultũ concesserant. Atq; ibi tunc quũ essemus apud eum in uilla: cui nomẽ est Cephysia: & æstu anni: & sidere auctũnni flagrantissimo propulsabamus caloris incõmoda lucorũ umbra ingentiũ lõgis ambulacris: & mollibus ędium posticũ refrigerãtibus lauacris nitidis: & abundis: & collucentibus: totiusq; uillę uenustate aquis undiq; canoris: atq; auibus psonãte. Erat ibidẽ nobiscũ simul adolescẽs philosophię sectator disciplinę: ut ipse dicebat stoicę: sed loquacior impendio & prõptior. Is plerũq; in conuiuio sermonibus: qui post epulas haberi solent: multa atq; imodica de philosophiæ doctrĩois intempestiue: atq; iosolite differebat. Pręq; se uno cęteros ois lingue atticæ princeps: gentemq; oẽm togatam quodcũq; nomẽ latinũ: rudes esse: atq; agrestes prędicabat: atq; interea uocabulis haud facile cognitis: syllogismorũ captionũq; dialecticarũ laqueis strepebat κυριων τας σοχάζουσας θεωρίας adest laqueorũ adbuc speculationes claudicantes. Aliosq; id genus griphos neminẽ posse dicens nisi se dissoluere. Rem uero ethicã naturãq; humani ingenii: uirtutũq; origines: officiaq; earũ coofinia: aut contra morborũ uitiorũq; fraudes: animorũq; labes: ac pestilentias. asseuerabat: nulli esse ulli magis ea oĩa explorata: compta: meditataq;. Cruciatibus autẽ doloribusq; corporis & periculis mortẽ minitãtibus: habitũ statũq; uitæ beatę; quã se adeptum esse putabat: neq; lædi neq; iminui existimabat. Ac ne oris quoq; & uultus serenitatẽ stoici hominis: unq̃ illa posse ęgritudine ob-

nubilari. Has ille inanes quũ flaret glorias: iãq; omnes finem cuperent: uerbisq; eius defatigati preduissent: tũ Herodes greca: cuius plurimus ei mos fuit: orone utens. Permitte inquit philosophorũ amplissime: quoniã respõdere uos tibi quos idiotas uocas: non quimus: recitari ex libro: quid de huiuscemodi magniloquentia uestra senserit: dixeritq; Epictetus stoicorũ maximus: iussitq; pferri dissertationum Epicteti digestarũ ab Ariano primũ librũ: in quo ille uenerãdus senex iuuenes: q se stoicos appellabant: neq; frugi neq; operæ probæ: sed theorematibus tantũ nugalibus: & puerilibus isagogarũ comentatiõibus dilatrãtes: obiurgatiõe iusta incessiit. Lecta igitur sunt ex libro qui ploratus est: ea quę addidit. Quibus uerbis Epictetus seuere simul ac festiuiter seiunxit: atq; diuisit a uero: atq; sincero stoico: qui esset proculdubio: ακώλυτος: ανεκβιοςος: απαρελιποδιςος: ελεύθερος εὔπορος εὐδαιμον: idest non prohibitus inuiolatus: minime iplicitus: liber: diues: fœlix: uulgus aliud nebulonũ hominũ: qui se stoicos nuncuparẽt. Vltroq; uerborũ & argutiarũ fuligine ob oculos audiẽtiũ iacto. sanctissime disciplinę noĩe mentirentur. ειπεμοι περι αγαθων. και κακων ακουεις. ιλιοθεν μεφερών ανεμος κικονεσσι πελασεν. Των οντων τα μεν εστιν αγαθα. τα δε κακα τα δε αδιαφορα αγαθα μεν ον. αρεται και τα μετεχοντα κακιας. αδιαφορα δε τα μεταξυ τουτων: πλουτος: υγιεια: ζωη θανατος. ηδονη: πονος: ποθεν οιδας ουτως ελληνικος λεγει εν τοις αιγυπτιακοις τι γαρ διαφερει τουτο ειπειν ηοτι διογενης: εν τη ηθικη η χρυσιππος η κλεανθης: βεβασανικας ουν αυτος και δογμα σαυτου πεποιησαι: δεικνυε πως ειωθας εν πλοιω χειμαζεσθαι μεμνησαι ταυτης της διαιρεσεως οταν ψοφηση το ιστιον: και ανακραυγοσης εαν σοι της ουτω πως προσστασεις ειπη λεγε μοι συ αν τρωπη λεγες: μη κακια εστι το ναυαγησαι: μη της κακιας μετεχον ουκ ορθον ξυλον ενσεισεις αυτο τι ημιν: και σοι ανθρωπε. απολλυμεθα και συ ελθων παιζεις. εαν δε σε ο καισαρ μεταπεμψητε κατηγορουμενον. i. de bonis cedo: & malis audis ne illud? Ad ciconas troia referẽs me uẽtus adegit. Rerum quędam bona: quędã mala: quędã indifferẽtia sunt: Bona sane uirtutes: quę uitii participant mala. Indifferentia uero illa quę inter hęc media sũt: opes: cõiugiũ: uita: mors uoluptas: labor: unde nosti iquit? Sic Hellanicus in egyptiacis tradit. Quid enim refert ita dicã an Diogenẽ in moralibus: Chrisippu mue: aut Cleanthẽ? hoc itaq; expliuisti: decretũq; fecisti tuũ. Expone quonam modo tempestatem in naui feras: nunquid eius distinctionis memineris: ubi instrepit ac stridet uelum? siquis te ita alloquatur: repete age tu ea: quę modo aiebas: num sit uitium naufragiũ facere. num particeps uitii sit: an non contra istum baculum moueas. heus homo: quid mecum tibi. nos perimus: & ipse ludis. Cęsar quoq; si te delatum accersiuerit: quid agas.

Quod Chilo lacedęmonius consilium anceps pro salute amici cepit. Quodq; est circũspecte & anxie cõsiderandũ an p utilitatibus amicorũ delinquẽdũ aliquãdo sit. Notataq; mibi: & relata quę Theophrastus: &. M. Cice. sup ea re scripserũt. Ca. iii.

Chilo prestabilis homo sapientię: quonam usq; debuerit contra legem: cõtraq; ius pro amico progredi dubitauit. Eaq; res i fine quoq; uitę ipso: animum eius anxit. Et alii deinceps multi philosophię sectatores: ut in libris eorũ scriptum est: satis inquit scite: satisq; solicite quęsiuerunt: ut uerbis quę scripta sunt ipsis utar: ει δει βοηθειν τῳ φιλῳ παρα το δικαιον. και μεχρι ποσου και ποια: idest nunquid oporteat cõtra iustitiã amico subuenire. & qua fini. & in cuiusmodi. ea uerba significãt

quæsisse eos: an nonunq̃ contra ius: contraue morẽ faciendũ ꝑ amico sit: & in qualib9 & in quibus causis: & quẽnã adusq; modũ. Sup hac quæstiõe quũ ab aliis sicuti dixi: multis tũ diligẽtissime a Theophrasto disputatur: uiro i philosophia ꝑipatetica modestissimo doctissimoq;. Eaq; disputatio scripta est: si recte meminimus: in libro ei9 de amicitia primo. Eum libꝝ. M. Cicero uidet̃ legisse: quũ ipse quoq; libꝝ de amicitia cõponeret: & cætera qdem quæ sumẽda a Theophrasto existimauit ut ingeniũ: facũdiaq; ei9 fuit: sũpsit: & trãsposuit cõmodissime aptissimeq;. Hunc autem locum de quo satis quæsitũ esse dixi: oĩum reꝝ aliaꝝ difficillimũ: strictim: atq; cursim trãsgressus est. Neq; ea q̃ a Theophrasto pensiculate atq; enucleate scripta sunt: executus est. Sed anxietate illa & quasi morositate disputationis prætermissa: genus ipsum rei tantum paucis uerbis notauit. Ea uerba Ciceronis si recẽsere qs uellet: apposui. His igitur finibus utẽdũ esse arbitror: ut cum emendati mores amicoꝝ sũt: tum sit inter eos omnium reꝝ: cõsilioꝝ: uoluntatũ sine ulla exceptione cõitas: ut etiã si qua fortuna acciderit: ut minus iustæ uolũtates amicorum adiuuandæ sint: in quibus eoꝝ aut caput agatur: aut fama declinandũ sit de uia: modo ne sũma turpitudo sequatur. Est enim quatenus amicitiæ uenia dari possit. Quũ agetur inqt aut caput amici: aut fama declinãdum est de uia: ut etiã uõnunq̃ uoluntatẽ illius adiuuemus. Sed cuiusmodi declinatio ista eẽ debeat: q̃lisq; ad adiuuandũ digressio: & i q̃ta uoluntatis amici iniquitate nõ dicit. Quid aũt refert scire in huiusmodi periculis amicoꝝ: si non magna me turpitudo insecutura est: de uia recta esse declinãdũ. nisi id quoq; me docuerit: quam putet magnã turpitudinẽ. & cũ decessero de uia: quousq; digredi debeã. Est. n. inquit quatenus dari amicitię uenia possit. Hoc imo ipsum est: qđ maxime discendum est: quodq; ab iis: qui doceãt: minime dicitur: q̃tenus quaq; fini dari amicitiæ uenia debeat. Chilo ille sapiens de quo pauloante dixi: conseruandi amici causa: de uia declinauit. Sed uideo quousq; ꝓgressus est: falsum. n. ꝓ amici salute cõsiliũ dedit. Idipsũ tamen in fine quoq; uitę: an iure possit reprehẽdi: culpariq; dubitauit. Cõtra patriam inquit Cicero arma ꝓ amico sumẽda nõ sunt: hoc ꝓfecto nemo ignorauit. & priusquã Theognis: ut Lucilius ait: nasceret̃. Sed id quæro: id desidero: quũ ꝓ amico cõtra ius & contra q̃ licet: salua tamen libertate atq; pace: faciendũ est: & quũ de uia (sicut ipse ait) declinandũ est: quid: & quantũ: & in quali causa: & quonam usq; id fieri debeat. Pericles ille atheniensis egregius uir ingenio: bonisq; omnibus disciplinis ornatus: in una quidem specie: sed planius tamẽ: quid existimaret professus est. Nã quum amicus eum rogaret: ut pro re causaq; eius falsum deieraret: his ad eum uerbis usus est: Δεῖ μὲν συμπράττειν τοῖς φίλοις ἀλλὰ μέχρι θεῶν. idest opus est me amicis commodare: sed usq; ad aras. Theophrastus in eo quem dixi: libro: inquisitius quidem super hac re ipsa & exacti9: pressiusq; q̃ Cicero dixerit. Sed is quoq; in docendo: nõ de uno quoq; facto singulatim existimat: neq; certis exemploꝝ documentis: sed generib9 rerum summatim: uniuersimq; utitur ad hunc ferme modum. Parua inquit & tenuis uel turpitudo uel infamia subeunda est: si ea re magna utilitas amico queri põt. Rependitur quippe: & cõpensatur leue damnũ delibatæ honestatis maiore alia grauioreque in adiuuando amico honestate. Minimaq; illa labes: & quasi lasciuia famę immunitis partaꝝ amico utilitatũ ratione solidatur. Neq; nominibus inquit moueri nos oportet: q; paria genere ipsu nõ sunt: honestas meq; famæ: & rei amici utilitas. Ponde-

fibus hæc enim poteſtatibuſq; præſentibus: non uocabulorum appellationibus: ſed que dignitatibus generum diiudicanda ſunt. Nam quum in reb9 aut paribus: aut nõ longe ſecus: utilitas amici: & honeſtas noſtra cõſiſtit: honeſtas proculdubio prępon derat. Quũ uero amici utilitas nimio eſt amplior: honeſtatis aũt noſtræ in re non gra ui leuis iactura eſt: tunc quod utile amico eſt: id primum illo: qđ honeſtum nobis eſt fit plenius: ſicuti eſt magnum põdus ęris: parua lamina auri fit ꝓcioſius. Verba ad ipſa Theophraſti ſup ea re deſcripſi. ουκ ει τι που τοῦ τουτῳ γενει τιμιωτερον και οτι ουν μερος τουτου. προς τοτηλικον δε ετερου συγκρινομενον αιρετον ἔσται λεγω δε οιον και χρυσιον τιμιωτερον χαλκου. και τηλικον δε του χρυσου. τηλι κω δε χαλκου μεγεθος αντιπαραβαλλομενον. πλεον δοξει. αλλα ποιησει τι να ῥοπην. και το πληθος. και το μεγεθος. id eſt nõ ſiquid ſuo genere alio eſt nobilius cõtinuo quæuis quoq; pars eius: partis cuiuſlibet alterius: quo cum comparatur: col latione eligenda ſit potius: uerbi gratia hoc modo ut & nobilius ære aurum ſit. & aure pars quælibet portionis cuiuſlibet ęris comparatiõe: ſit pluris: uerum nonnihil diſcri minis: cum numerus: tum uero magnitudo efficiet. Phauorinus quoq; philoſoph9 huiuſcemodi indulgentiã gratiæ tempeſtiuius: laxato paulum: permiſſoq; ſubtili iu ſtitię examine: his uerbis definiuit. η καλουμενη χαρις παρα τοις ανθρωποις τουτο εστιν υφεσις ακριβειας εν δεοντι. id eſt quę grana apud homines uocatur: hoc quidem eſt. iuris diligentioris loco & tempore imminutio. Poſt deinde idem Theophraſt9 ad hanc ferme ſententiam diſſeruit. Has tamen inquit prauitates rerum: & magnitudines atq; has omnis officiorum æſtimationes: alia nõnunq̃ momenta extrinſecus: atq; aliæ quaſi appendices perſonarum: & cauſarum & temporum: & circunſtantię ipſius ne ceſſitates: quas includere præcepta difficile eſt: moderantur: & regunt: & quaſi guber nant: & nũc ratas efficiunt: nũc irrita. Hæc talia quæ Theophraſtus ſatis caute & ſo licite & religioſe: cauſa diſcernẽdi magis diſputandiq; diligentia: q̃ cum decernẽdi ſen tentia fiduciaq; diſſeruit: quoniam ꝓfecto cauſas ſcientię: corporum uarietates: diſſen tarionũq;: & differentiarum ignorantes: directum atq; perpetuum: diſtinctumq; in re bus ſingulis pręceptum: quod ego uos ĩ prima tractatus iſtius parte deſiderare dixe ram: nõ capiũt. Eius autẽ chilonis a quo diſputatiunculę huius initium fecimus: quũ alia quędam ſũt cognitu utilia: atq; prudẽtia: tum id maxime explorarę utilitatis eſt: q; duas ferociſſimas affectiones amoris: atq; odii ĩtra modum tarũ coercuit: Hęc inquit ſi ni ames: tãquã forte fortuna oſurus. hac itidem tenus operis: tãq̃ fortaſſe poſt amaturus. Super hoc eodem Chilone Plutarchus philoſophus in libro περι ψυχης. id eſt de anima primo uerbis ita ſcripſit. χειλον ο παλαιος ακουσας τινος λεγοντος. μη δενα εχειν εχθρον. ηρωτησεν ει και μηδενα φιλον εχει νομιζων εξ αναγκης επακο λουθειν και συνεπαγεσθαι φιλιας και απεχθειας. id eſt Chilo ſenior: quum quẽpiam dicẽtem audiſſet: nullũ ſe inimicum habere: an nullum etiam amicum haberet: interrogauit. amicitias inimicitiaſq; inuicem conſequi & adduci neceſſe eſſe arbitratus.

Quam tenuiter curioſeq; explorauerit Antonius Iulianus in oratione Marci. T. uerbi ab eo mutatam argutiam. Cap. iiii.

Ntonius Iulianus rhetor perq̃ fuit honeſti: atq; ameni ĩgenii. Doctrina quoq; iſta utiliore ac delectabili: ueterumq; elegantiarũ cura: & memoria multa fuit. Ad hæc ſcripta omnia antiquiora tã curioſe ſpectabat: aut uirtutes penſitabat

[?]uitia rimabatur: ut iudiciū factū esse adamussim diceres. Is Iulian⁹ sup eo enthymemathe: qd est in orone. M. Tullii: quā pro Cn. Plāco dixit: ita æstimauit. Sed uerba prius: de qbus iudiciū ab eo factū est: ipsa ponā. Quanq̃ dissimilis pecuniæ debitio & gratiæ. Nā q pecuniā dissoluit: statim nō habet id qd reddidit. Qui autem debet: æs retinet alienū. Gratiā aūt & q refert: habet: & q habet: in eo ipso qd habet: refert: Neq; ego nūc Plāco desinā debere: si hoc soluero. Nec minus ei redderē uolūtate ipsa: si hoc molestiæ non accidisset. Crispum sane iquit agmen orōnis: rotundūq; ac modulo ipso numerosq; uenustū: sed qd eū uenia legēdū sit: uerbi paulū ideo imutatū: ut sniæ fides salua esset. Namq; debitio gratiæ & pecuniæ collata: uerbū utrobiq; seruari posset. Ita enim recte opposita inter sese gratiæ: pecuniæq; debitio uidebitur: si & pecunia quidem deberi dicatur: & gratia. Sed quid eueniat i pecunia debita solutaue: quid contra in gratia debita redditaue debitionis uerbo utrinque seruato dissetatur. Cicero autem inquit. Quū gratiæ pecuniæq; debitionē dissimilē eē dixisset: eiusq; sniæ rationē redderet: uerbū debet in pecunia ponit: in grā habet subicit: p debet. Ita n. dicit. Grām aūt & q refert: habet: & q habet: in eo ipso qd habet: refert. Sed id uerbū habet: eū p posita cōparatione: nō satis cōuenit. Debitio enim gratiæ non habitio cū pecunia cōfertur. Atq; ideo ɔsequēs qdē fuerat sic dicere: & qui debet in eo ipso quod debet: refert: quod absurdū & nimis coactū foret: si nondū redditā gratiam: eo ipso redditā diceret: quia debetur. imutauit ergo inquit: & subdit uerbū ei uerbo: qd omiserat: finitimū: ut uideatur & sensum debitionis collatæ non reliquisse: & concinnitatem sententiæ retinuisse. Ad hūc modum Iulianus enodabat: diiudicabatq; ueterum scriptorum sententias: quas apud eum adolescentes lectitabant.

Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atq; uestitu probris obnoxio: īfamiq; mūdicia fuit: quodq; item Hortensius orator ob eiusmodi mūdicias: gestūq; in agendo histrionicū Dionysiæ saltatriculæ cognomēto compellatus est. Cap. v.

D Emosthenē tradūt: & uestitu cæteroq; cultu corporis nitido uenusto: nimisq; accurato fuisse. hic ēt κομψὰ illa χλανίσκια καὶ μαλακοὶ χιτωνίσκοι: idest elegās illa uestis: & molles tuniculæ ab æmulis aduersariisq; pbro datū: hinc etiā turpib⁹: idignisq; i eū uerbis nō tēpatū. quū parū uir: ne quoq; polluto diceret. Ad eūdē modū Hortēsi⁹ oībus ferme oratorib⁹ ætatis suæ: nisi. M. Tullio clarior: q multā mūdicia: & circūspecte cōpositeq; idut⁹: & amict⁹ esset: manusq; ei⁹ inter agēdū forēt argutæ admodū & gestuosæ: maledictis cōpellatiōibusq; pbrosis iactatus est. multaq; in eū quasi in histrionē: in ipsis causis atq; iudicus dicta sunt. Sed quum. L. Torquatus subagresti homo ingenio: & infestiuo: grauis acerbiusq; apud consilium iudicū: quū de causa Syllæ loqueret: nō iam histrione eum esse diceret: sed gesticulariam Dionysiamq; eum notissimæ saltatriculæ nomine appellaret. Tū uoce molliatq; demissa Hortensius: Dionysia inquit Dionysia malo equidē esse: q̃ qd tu Torquate. ἄμουσος ἀφροδίτος ἀπροσδιόνυσος: idest inelegans agrestis aditu difficilis.

Demosthenis cultus

Hortēsius

Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populum in censura: quum eum ad uxores ducendas adhortaretur: eaq; oratio quam ob causā reprehēsa: & quo contra modo defensa sit. Cap. vi.

M Vltis & eruditis uiris audientibus legebatur oratio Metelli Numidici grauis ac diserti uiri: quā in censura dixit ad populū: de ducendis uxoribus: quū eū

Metellus de uxore ducēda

ad matrimonia capescenda hortaretur: in ea oratione ita scriptum fuit. Si sine uxore possemus quirites esse. omnes ea molestia careremus. Sed quoniam ita natura tradidit: ut nec cum illis satis cōmode: nec sine illis ullo modo uiui possit: saluti perpetuę potius q̄ breui uoluptati cōsulendū. Videbatur quibusdā Metellum cēsorem cui cō silium esset: ad uxores ducēdas populum hortari non oportuisse: nec de molestia icōmodisq̧ pperuis rei uxoriæ cōfiteri: neq̧ adhortari magis: q̄ dissuadere absterrereq̧. Sed cōtra: illud potius orationem debuisse sumi dicebāt: ut & nullas plerunq̧ esse in mrimoniis molestias asseueraret: & si q̧ accidere tamē nōnunq̄ uiderētur puas & leues facilesq̧ esse toleratu diceret: maioribusq̧ eas emolumentis: & uoluptatibus oblitterari. easdēq̧ ipsas neq̧ oibus: neq̧ naturæ uitio: sed quorundā maritoꝝ culpa & iniustitia euenire. T. autē Castrinus recte atq̧ condigne Metellum esse locutum existimabat. Aliter inquit censor loqui debet: aliter rhetor. Rhetori concessum est sententiis falsis: audacibus: subdolis: captiosis: si modo uerisimiles sint: & possint ad mouēdos hominū animos qualicunq̧ astu irrepere. Propterea turpe eē ait rhetori: si quid i mala causa destitutū: atq̧ īpugnatum relinquat. Sed enim metellum inqt sanctum uirū illa grauitate & fide præditū: cum tanto honore: atq̧ dignitate uitæ: apud populum Romanum loquentē nihil decuit aliud dicere: q̄ quod ueꝝ sibi esse: atq̧ omnibus uidebatur: præsertim quū sup ea re diceret: quæ quottidiana intelligētia & communi p uulgatoq̧ uitę usu cōprehenderetur. De molestia igitur cunctis hominibus notissima confessus: eaq̧ confessione fidem sedulitatis: ueritatisq̧ commeritus: tum denq̧ facile & pclmiter: quod fuit omniū rerum ualidissimū atq̧ uerissimū persuasit: ciuitatem saluā esse sine matrimonioꝝ frequētia nō posse. Hoc quoq̧ aliud: ex eadem oratione Metelli dignū esse existimauimus assidua lectione: non hercle minus: q̄ quę a grauissimis philosophis scripta sunt. Verba Metelli hæc sunt. Dii immortales plurimū possunt sed non plus uelle debent nobis: q̄ parentes. At parentes: si pergunt liberi errare: bonis exheredant. Quid ergo nos a diis immortalibus diutius expectemus: nisi malis rationibus finem facimus: iisdem deos propitios esse equum est: qui sibi aduersarii nō sunt. Dii immortales uirtutem approbare: non adhibere debent.

In hisce uerbis Ciceronis ex orationę quinta in Verrem: hāc sibi rem sperant presidio futurum: neq̧ mendam esse: nec uitium. Errare q̧ istos: qui bonos uiolant libros & futuram scribunt. Atq̧ ibi de quodam alio Ciceronis uerbo dictum: qd̄ probe scriptum perperam mutatur. Et aspersa pauca de modulis: numerisq̧ oratiōis: quos Cicero auide sectatus est. Cap. vii

i N oratione Cicerōis quinta ī Verrem libro spectatę fidei: tyroniana cura: atq̧ disciplina facto: ita scriptū est. Homines tenues obscuro loco nati: nauigant: adeuntq̧ ad ea loca: quę numq̄ antea didicerant: neq̧ noti essent quo uenerunt: neq̧ semper cum cognitoribus esse possunt. Hac una tantum fiducia ciuitatis: nō modo apud nostros magistratus: qui & legum: & æstimationis periculo continētur: neque apud ciues solum romanos: qui & sermonis: & iuris: & multarum rerum societate iuncti sunt: fore se tutos arbitrātur: sed quocunq̧ uenerint: hanc sibi rem pręsidio sperant futurum. Videbatur q̄ pluribus in extremo uerbo menda esse. debuisse enī scribi putabant: non futuꝝ: sed futurā. neq̧ dubitabant: quin liber emēdatus esset: ne ut ī Plauti comœdia mœchus: sic enim mendę suæ illudebant: ita in Ciceronis oratione solœ

ifimus esset manifestarius. Adeat ibi forte amicus noster homo lectióe multa exercitus: cui pleraq; omnia ueterũ litterarum quæsita: meditata: euigilataq; erant. Is libro inspecto ait: nullũ esse in eo uerbo: neq; mendam: neq; uitium. Ciceroné ꝓbe ac uenuste locutũ. Nã futurum inquit nõ refertur ad rem: sicut legentibus temere & incuriose uidetur: neq; pro participio positum est: sed uerbũ est indefinitũ: quod greci appellãt ἀπαρέμφατον: neq; numeris: neq; generibus præseruiens: sed liberũ undiq; & impromiscuum est. Quali. C. Gracchus uerbo usus est in oratione: cuius titulus est de. Q. Popilio circum conciliabula: in qua ita scriptum est. Credo ego inimicos meos hoc dicturũ. Inimicos inquit dictuꝝ: & non dicturos. Videtur ne ea ratiõe positum apud Gracchum dicturũ: qua est apud Ciceroné futurũ? sicut ĩ græca oratione sine ulla uitii suspitione omnibus numeris: generibusq; sine discrimine attribuuntur huiusmodi uerba ποιήσειν ἔσεσθαι. i. futurũ: λέξειν ἔσεσθαι dicturum & similia. In Q. quoq; quadrigarii tertio annali libro uerba hæc esse dixit. Dum bi conciderentur: hostiũ copias ibi occupatas futurũ. In. xii. annali eiusdem quadrigarii principium libri sic scripti. Si pro tua bonitate & nostra uolũtate tibi ualitudo suppetit: est quod speremus: deos bonis benefacturũ. Itẽ in Valerii antiatis libro. xiii. & .xx. simili modo scriptũ esse. Si hec res diuinę facte: recteq; perlitatæ essent: aruspices dixerũt oĩa ex sententia processurum. Plautus etiam in casina quũ de puella loqueretur: occisurũ dixit nõ occisurã his uerbis. Etiam ne haber Casina gladiũ? Sta habet. Sed duos: quibus altero te occisuꝝ ait: altero uillicum. Itẽ Laberius ĩ Gemellis. Nõ putaui inqt hoc eam facturũ. Non ergo isti omnes solœcismus quid esset ignorauerunt. Sed & Gracchus dicturũ: & quadrigarius. futurũ: & benefacturũ: & Plautus occisurum: & Antias processurũ: & Laberius facturũ: indefinito modo dixerunt. qui modus neq; in numeros: neq; in personam: neq; in genera distribuitur. Sed oĩa istæc una eadẽq; declinatiõe cõplectitur. Sicuti. M. Cicero dixit futurũ: nõ uirili genere: neq; neutro. solœcismus enim foret plane. sed uerbo usus est ab omni necessitate generũ absoluto: Idem autẽ ille amicus noster in eiusdem. M. T. Ciceronis oratione: quæ est de imperio Cn. Pompeii: ita scriptũ esse a Cicerone dicebat atq; ipse ita lectitabat. Quũ nostros portus. atq; eos portus: quibus uitam ac spiritũ ducitis: ĩ prædonum fuisse potestatem sciatis. Neq; solœcismum esse aiebat: ĩ potestatem fuisse: ut uulgus semidoctum putabat: ratione dictum certa & proba: contendebat: qua & græci ita uterentur & Plautus uerborũ latinoꝝ elegãtissimus ĩ Amphytrióe dixit. Nũc uero mihi ĩ mentẽ fuit: nõ ut dici solitũ é ĩ mente. Sed enĩ præter Plautũ: cui9 ille ĩ presenti exẽplo usus é: multa nos quoq; apud ueteres scriptores locutionũ taliũ copiá offẽdim9 his uulgo annotamentis inspersimus. Vt rationẽ istam missã facias & auctoritates: sonus q; εὐφωνία. i. oculatio tãtũ: & positura ipsa uerboꝝ satis declarãt: id potius esse ἐκλογὴν λέξεων. i. uocabulorum delectui diligẽti: modulamẽtisq; orõnis M. Tullii conuenisse: ut quoniá utrumuis dici latine posset: ptãtẽ dicere mallet: non ptãte. Illud enĩ sic cõpositũ iocundius ad aurem. compectiusq;: insuauius hoc imperfectiusq; est: si modo ita explorata aure homo sit: nõ surda: nec iacẽti. sicuti est hercle quod explicauit dicere maluit: q̃ explicuit: quod eẽ iã usitatius cœperat. Verba sunt hæc ipsius in exhortatione quã de imperio Cn. Pompeii habuit. Testis est sicilia: quã multis undiq; cinctam periculis non terrore belli: sed consilii celeritate explicauit.

At si explicuit diceret: imperfecto & debili numero uerbo(rum) sonus clauderetur?

Historia in libris Phocionis philosophi reperta super Laide meretrice: & Demosthene rhetore. Cap. viii.

p Hocion ex peripatetica disciplina: haud sane ignobilis uir fuit. Is libru(m) mult(ae) uarieq(ue) historię: refertum composuit: eumq(ue) iscripsit: κερος αμαλθειας. ea uox hoc ferme ualet: tanq(uam) si dicas cornu copię in libro super Demosthene rhetore & Laide meretrice: historia hęc scripta est. Lais inquit corinthia ob elegantiam: uenustatemq(ue) formæ grandem pecuniam demerebat. Conuentusq(ue) ad eam ditiorum hominum ex omni græcia celebres erant. neq(ue) admittebatur: nisi qui dabat: quod poposcerat. Poscebat autem illa nimiam quātitatem. Hic ait natum esse illud frequens apud græcos adagiū ου παντος ανδρος ες κορινθον εσθ ο πλους: idest. Nō uiri cuiusq(ue) est corinthum petere: q(uia) frustra iret corintum ad Laidam: qui non quiret dare: quod posceretur. Ad hanc ille Demosthenes clāculum adit: & ut sui copiam faceret: petit. At Lais μυριας δραχμας. idest decem drachmarum milia popo(scit): hoc facit nummo nostratis denarium decem milia: tali petulantia mulieris atq(ue) pecuniæ magnitudine ict(us) expauidusq(ue) Demosthenes auertitur. & discedens: Ego inquit pœnitere tanti nō emo Sed Græca ipsa: quę fertur dixisse lepidiora sunt: ουκ ωνουμαι inquit μυριων δραχμων μεταμελειαν: idest non emo centum sestertiis pœnitere.

Demosthenes Lais meretrix

Qui modus fuerit: quis ordo disciplinæ pythagoricæ quantūq(ue) temporis imperatum obseruatumq(ue) sit. dicendi simul at(que) tacendi. Cap. ix.

Pythagorica disciplina

o Rdo atq(ue) ratio Pythagorę: ac deinceps familiæ successionis eius: recipiendi instituendiq(ue) discipulos: huiuscemodi fuisse traditur. Iam a principio adolescētes: qui sese ad discēdum obtulerāt: εφυσιογνωμονει: idest per naturę idicia pensiculabat: id uerbum significat: mores: naturasq(ue) hominum coniectatione quadam: de oris & uultus ingenio: deq(ue) totius corporis filo atq(ue) habitu sciscitari. Tum qui exploratus ab eo: idoneusq(ue) fuerat: recipi in disciplinā statim iubebat. & tempus certum tacere: nō oēs idem: sed aliud alius tēpus: p(ro) æstimato captu solertię. Is autem qui tacebat quę dicebātur ab aliis: audiebat. Neq(ue) p(er)contari. si parū itellexerat: neq(ue) cōmētari quę audierat: fas erat. Sed nō min(us) q(ui)sq(uam) tacuit: q(uam) bieniū. Hi prorsus appellabantur intra tempus tacēdi audiēdiq(ue) ακουστικοι. i. auditores. Ast ubi res didicerant rerum omnium difficillimas tacere: audireq(ue). atque esse iam cœperant silentio eruditi: cui erat nomen εχεμυθια: idest taciturnitas: tum uerba facere & quęrere: quæq(ue) audissent: scribere: & quę ipsi opinarentur expromere potestas erat. hi dicebantur in eo tempore μαθηματικοι: idest disciplinis uacantes: scilicet ab iis artibus: quas iam discere atq(ue) meditari inceptauerant: quoniā geometriam: gnomonicam: musicam: ceterasq(ue) itē disciplinas altiores μαθηματα: idest disciplinas: ueteres gręci appellabāt. Vulgus autem: quos gentilico uocabulo chaldeos dicere oportet: mathematicos dicit. Ex inde his scientię studiis ornati: ad perdiscenda mundi opera: & principia naturę procedebant. At tunc deniq(ue) noīabantur. φυσικοι: idest naturales. Hęc eadem super Pythagora noster Taurus quum dixisset: nunc autem inquit isti: qui repente pedibus illotis ad philosophos diuertunt: non est hoc satis: quod sunt omnino αθεωρητοι αμουσοι αγεωμετρητοι idest a contemplatiōe musica: geometria: penitus alieni: sed legem etiā dant: qua philosophari discant. Alius ait: hoc me primum doce. Item alius: hoc uolo inq(ui)t discere

ud nolo. Hic a Sympoſio Platonis incipe geſtit: pp Alcibiade cōmeſſationē. Ille a
hedro pp Lyſiæ orationē. Eſt etiā inquit prob Iuppiter: q Platonē legere poſtulet:
non uitæ ornandæ: ſed linguæ orationiſq; comēdę gratia: nec ut modeſtior fiat: ſed le
pidior. Hæc Taurus dicere ſolitus nouicios philoſophoꝝ ſectatores: cum ueteribꝰ
ythagoricis penſitās. Sed id quoq; nō prętereundū eſt: qd oēs ſimul: qui a Pythago
in cohortē illā diſciplinaꝝ recepti erant: qd quiſq; familiæ pecunięq; habebāt: ī me
dū dabāt. Et cohibebatur ſocietas inſeparabilis: tanq̄ illud fuerit antiquū cōſortiū:
quod re atq; uerbo romano appellatur: κοινόβιον: id eſt contubernium.

Quibus uerbis compellauerit Phauorinus philoſophus adoleſcentem: uetuſte ni
mis & priſce loquentem. Cap. x.

Hauorinus philoſophus adoleſcenti ueteꝝ uerborum cupidiſſimo: & pleraſ
q; uoces nimis priſcas: & ignotiſſimas in quottidianis cōmunibuſq; ſermoni
bus expromenti. Curius inquit & Fabritius & Coruncanius antiquiſſimi nr̄i:
& his antiquiores Horatii illi trigemini plane & dilucide cum ſuis fabulati ſunt. Ne
q; auruncoꝝ aut ſicanorum: aut pelaſgoꝝ: qui primi coluiſſe Italiā dicuntur: ſed æta
tis ſuæ uerbis locuti ſunt. Tu autem perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquare
ſermone multis annis iam deſito uteris: q ſcire atq; intelligere neminē uis: quæ dicas:
Nonne homo ineptæ: ut quod uis abunde conſequaris: taceres? ſed antiquitatem tibi
placere ais: q honeſta: & bona: & ſobria: & modeſta ſit. uiue ergo moribus præteritis
loquere uerbis pręſentibus. Atq; id qd a. C. Cæſare excellentis ingenii ac prudentię ui C. Cæ
ro. In primo de analogia libro ſcriptum eſt: habe ſemper in memoria atq; in pectore: ſar
ut tanq̄ ſcopulū: ſic fugias inauditum: atq; inſolens uerbum:

Quod Thucydides hiſtorię ſcriptor inclytus: lacedęmonius in acie non tuba: ſed
tibus eſſe uſos dicit. Verbaq; eius ſuper ea re poſita. Quodq; Herodotus Halyatem
regem fidicinas in procinctu habuiſſe tradit: atq; inibi quædam notata de Gracchi fi
ſtula concionaria. Cap. xi.

Vctor hiſtoriæ grææ grauiſſimus Thucydides lacedęmonios ſummos bella
tores: non cornuum tubarumue ſignis: ſed tibiarum modulis in prœliis uſos
eſſe refert. Non prorſus ex aliquo ritu religionū: neq; rei diuinę gratia: neq; au
tem ut excitarentur: atq; euibrarentur animi: quod cornua & litui moliuntur: ſed con
tra ut moderatiores: modulatioreſq; fierent: quod tibicinis numeris temperatus. Ni
hil adeo in congrediendis hoſtibus: atq; in principiis prœlioꝝ ad ſalutē uirtutemque
aptius rati: q̄ ſi permulcti ſonis mitioribus non īmodice ferocirent. Quum procin
cti igitur claſſes erant. & inſtructa acies: cœptūq; in hoſtem pgredi: tibicines inter ex
ercitū poſiti: canere incœptabant. Ea ibi pręcentiōe tranquilla & uenerabili quadā: qua
ſi uindicans muſicæ diſciplina: uis & ipetus militū: ne ſparſi: diſpalatiq; proruerēt: co
hibebatur. Sed ipſius illius egregii ſcriptoris uti uerbis libet: quæ & dignitate: & fide
grauiora ſūt. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν: ἀργεῖοι μὲν: καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως.
καὶ ὀργῇ χωροῦντες: λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμου
ἐγκαθεστώτων. οὐ τοῦ θείου χάριν. ἀλλ᾽ ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προ
σέλθοιεν. καὶ μὴ διασπασθείη αὐτῶν ἡ τάξις ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ἐν ταῖς
προσόδοις ποιεῖν. i. poſt hæc congrediebantur argiui quidem ſociiq; acriter & impe
tu ualorientes. Lacedęmonii cōtra ſub tibiarū pręcentione: ſtipato agmine maturātes

non adeo uoluptatis causa: uerũ ut æquabili modulatoq; sensim ingressu conuenien-
tes pugnã capescerent: nec suos ordines distrahi sinerent: quod semper amplissime
enpias agere: ubi congrediendũ est: nimirũ decet. Cretenses quoq; prœlia igredi sol-
tos memoriæ datũ est. præcinẽte ac præmoderãte cythara gressus. Halyates autẽ re-
terræ Lydiæ: more atq; usu barbarico præditꝰ: quũ bellũ milesiis faceret: ut Herodo-
tus in historiis tradit: concinentes habuit fistulatores & fidicines: atq; fœminas etiã
tibicinas in exercitu: atq; in procinctu habuit: lasciuientiũ delitias conuiuiorum. Sed
enĩ achæos Homerus pugnã indipisci ait: nõ fidicularum tibiarũq; concentu: sed
spiratu tacito nitibundos οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοὶ ἐν θυμῷ μεμα-
ῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν: idest. Astibant taciti spirãtes robur achiui: Inq; uicem
auxilium cupida sibi mente ferebant. Quid ille uult ardentissimus clamor militum
Romanorũ: quẽ in cõgressibus prœliorũ fieri solitũ scriptores annaliũ memorauere.
Contra ne institutũ fiebat antiquæ disciplinæ tam ꝓbabile. An tum etiam gradu cle-
menti: & silentio est opus: quum ad hostem itur in conspectu longinquo procul di-
stãtem. Quum uero prope ad manus uentũ est: tum iam e propinquo hostis & impe-
tu propulsandus: & clamore terrendus est. Ecce autẽ pro tibicina laconia tibiæ quoq;
C. gracchi fistula illius concionatoriæ in mẽtẽ uenit: quam. C. Graccho cum populo agente præsse: ac
præmõstrasse modulos ferũt. Sed nequaq̃ sic est: ut a uulgo dicitur canere tibia solitũ
qui pene eum loquentẽ staret: uariisq; modis tum demulcere animũ: actionẽq; eius
tum intẽdere. Quid enim foret care ineptius. si ut planipedi saltãti: ita Graccho con-
cionanti numeros & modos: & frequentamenta quędam uaria: tibicen incineret. Sed
q hoc cõpertius memoriæ tradiderũt: stetisse in circunstantibus dicunt occultius: qui
fistula breui: sensim grauiusculũ sonum inspiraret: ad deprimendũ sedandũq; impe-
tus uocis eius. Referuescente nãq; impulsu: & instinctu extraneo naturalis illa Grac-
chi uehementia indiguisse non (opinor) existimãda est. M. tamen Cicero fistulatorem
istum utriq; rei adhibitũ esse a Graccho putat: ut sonis tum placidis: tum citatis: aut
demissam iacentemq; orationẽ eius erigeret: aut ferocitatem sæuientemq; cohiberet:
Verba ipsius Ciceronis apposui. Itaq; idem Gracchus: quod potes audire Catule ex
Licinio cliente tuo litterato homine. quem seruũ ibi habuit ille ad manũ cũ eburnea
solitus est habere fistula: qui staret post ipsum occulte: quũ concionaretur: peritum ho-
minem q iflaret celeriter eum sonum: q illum aut remissũ excitaret: aut a contentione
reuocaret: Morẽ aũt illũ ingrediẽdi ad tibicinũ modulos prœlii institutum esse a Lace-
dæmoniis Aristoteles i libris ꝓblematũ scripsit: quo manifestior fieret: exploratioq;
militũ securitas: & alacritas. Nam diffidẽtiæ inqt & timori: cum igressiõe huiuscemo-
di minime conuenit: & mœsti ac formidantes ab hac tam itrepida: & tam decora ince-
dendi modulatione alieni sunt. Verba pauca Aristotelis sup ea re apposui. Διὸ ἐπειδὰν
πολεμεῖν μέλλωσι. πρὸς αὐλὸν ἐμβαίνουσιν. ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦν-
τας γινώσκωσιν. idest quã obrem ubi commissuri prœlium sint: ad tibiæ modulos in-
grediantur. ut timidos minus honeste agentes iudicent.

Virgo Vestæ quid ætatis: & ex quali familia: & quo ritu: quibusq; cerimoniis: ac re-
ligionibus: ac cognomine a pontifice maximo capiatur. Et quo statim iure esse incipiat
simulatq; capta est. Quodq;: ut Labeo dicit: nec intestato cuiq̃: nec eiꝰ intestatæ q̃s
iure heres est. Cap. xii.

Vi de uirgine capienda scripserũt: quoꝝ diligẽtissime scripsit Labeo Antistius minorẽ q̃ annos. vii. maiorẽ q̃ annos. x. natá negauerũt capi fas eẽ. Itẽ quæ nõ sit patrima: & mĩma. Itẽ quæ lingua debili: sensuue aurũ diminuta: aliaue q̃ corporis labe insignita sit. Itẽ quę ipsa: aut cuiꝰ pater emãcipatꝰ sit: etiá si uiuo p̃re in auí p̃tãte sit. Itẽ cuius parẽtes alter amboue seruitutẽ seruierũt: aut in negociis sordidis diuersãtur. Sed eã cuius soror ad id sacerdociũ lecta sit: excusationẽ mereri aiũt: Item cuius p̃r flamẽ: aut augur: aut qndecimuir sacris faciũdis: aut q septẽuir epulonũ: aut salius est: Spõsæ quoq; põtificis: aut tibicinis sacroꝝ filię uacatio a sacerdocio istu tribui solet. Præterea capito Atteius scriptũ reliqt: neq; eius legẽdã filiã: q domiciliũ in Italia nõ haberet: & excusandã eius: q liberos tris nõ haberet. Virgo aũt uestalis simul est capta: & in atriũ uestæ deducta: & põtificibꝰ tradita ẽ: eo statim tpe sine emãcipatione. ac sine capitis minutione: e p̃ris potestate exit: & ius testamẽti faciundi adipiscitur. De more autẽ: rituq; capiũdę uirginis litteræ: qdem antiquiores nõ extant: nisi quæ capta prima est: a Numa rege esse captã. Sed papiã legem inuenimus: qua cauetur: ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legãtur. Sortitioq; in concione ex eo numero fiat. Sed ea sortitio ex lege papia nõ necessaria nũc uideri solet. Nã si quis honesto loco natus adeat ponti. maxi. atq; offerat ad sacerdotiũ filiã suã: cuius dũtaxat saluis religionũ obseruationibꝰ: ratio haberi possit gratia popiliæ legis p̃ se ratũ sit. Capi autẽ uirgo propterea dici uidetur: qa pontificis maxi. manu prehensa: ab eo parente: in cuius potestate est: ueluti bello capta abducitur. In libro primo Fabii pictoris: quæ uerba ponti. maxi. dicere oporteat: quũ uirginẽ capit: scriptũ est. Ea uerba hæc sunt. Sacerdotẽ uestalẽ: quæ sacra faciat: quæ iussi: & sacerdotẽ uestalẽ facere ꝑ po. ro. qritibꝰ uti: q; uptima lege fiat: ita te amata capio. Pleriq; ãt capi uirginẽ solã debere putãt. Sed flamines quoq; diales: itẽ põtifices & augures capi dicebitur. L. Sylla reꝝ gestaꝝ li. ii. ita scripsit. P. Cornelius: cui primũ cognomẽ Syllæ impositum est: flamẽ dialis Captus. M. Cato de lusitanis: quũ Ser. Galbã accusauit: eum dicit ius põtificũ dicere noluisse. Ego me nũc uolo ius põtificũ uptime scire. Iam ne ea causa põtifex capiar? Si uolo augurũ uptime tenere: ecquis ob eam rẽ augurẽ capiat? Pręterea etiã in cõmẽtariis Labeonis: quæ ad. xii. tabulas ꝯposuit: ita scriptũ ẽ. virgo Vestalis neq; heres ẽ cuiq̃ intestato: neq; intestatæ q̃sq̃: sed bona eius ĩ publicum redigi aiunt. Id quo iure fiat quæritur. Amata inter capiẽdũ a punt: maxi. appellatur: quoniam quæ prima capta est. hoc fuisse nomine tradita est.

Quæsitum in philosophia est: quidnã foret in recepto mandato rectius id ne omnino facere: quod mandatum est. an nõnunq̃ etiã contra si id speres ei: qui mãdauit utilius fore? Superq; ea quæstione expositæ diuersæ sententiæ. Cap. xiii.

N officiis capiẽdis: censendis iudicandisq;: quæ καθήκοντα: idest expediẽtia & conueniẽtia philosophi appellãt: quæri solet an negocio tibi datu: & q eq dui / no faceres: definito. contra quid facere debeas: si eo facto uideri possit res euentura prosperius: exq; utilitate eius: qui id tibi negociũ mandauit. Anceps quæstio: & in utranq; partem a prudentibus uiris arbitrata est. Sunt enim non pauci qui sententiam suam una in parte defixerunt. & re semel statuta: deliberataq; ab eo: cuius negocium id põtificiũ gesser: nequaq̃ putauerũt cõtra dictũ eius faciendũ: etiã si repẽtinꝰ aliquis casus rem cõmodius agi posse polliceretur. Ne si spes fefellisset: culpa ĩpatientiæ:

& pœna indeprecabilis subeunda esset. Si res forte melius uertisset: diis quidē grati habendā: Sed exēplū tamē intromissum uideretur: quo bene cōsulta cōsilia religione mādati soluta corrūperent. Alii existimauerūt incōmoda prius: quę metuenda ēēt. si res gesta aliter foret. q̄ imperatū est: cū emolumēto spei pensitanda eē. Et si ea leuiora minoraq; at utilitas cōtra grauior & amplior: spe q̄tū potest firma ostenderetur: tū posse aduersum mādata fieri censuerūt: ne oblata diuinitus rei bene gerendæ occasio amitteretur. Neq; timēdū exēplum nō parendi crediderunt: si rōnes huiuscemodi dūtaxat nō adessent. Cū primis aūt respiciendū putauerunt ingeniū naturāq; illius cuius ea res pręceptūq; eēt ne ferox, durus: indomitus inexorabilisq; sit: qualia fuerunt posthumiana imperia: & manliana. Nā si tali pręceptori ratio reddēda sit: nihil faciendū esse monuerūt aliter: q̄ præceptū est. Instructius deliberatiusq; fore arbitramur theorematiū hoc de mādatis huiuscemodi assequēdis: si exemplū quoq; P. Crassi Muciani

P.Crassus clari: ac inclyti uiri apposuerimus. Is Crassus a Sēpronio Asellioē: & plerisq; aliis historię romanę scriptorib9 traditur quīq; habuisse rer; bonarū maxima & præcipua: q; esset ditissimus: q; nobilissimus: q; eloquētissimus: q; iurisconsultissimus: q; pont. maxi. Is quū in consulatu obtineret asiā prouinciam: & circūsedere oppugnareq; Leucas oppidū pararet: opusq; esset firma ac procera trabe: quę arietem faceret: quo muros eius oppidi quateret: scripsit ad magistr; αρχιτεκτονα molis atheniēsiū: sociorum amicorūq; po. Ro. ut ex malis duobus: quos apud eos uidisset: uter maior esset: eū mittēdū curaret. Tum magister αρχιτεκτων cōperto: q̄obrē malū desideraret. non uti iussus erāt: maiorē: sed quē esse magis idoneū: aptiorēq; faciēdo arieti: faciliorēq; portatu existimabat: minorē misit. Crassus eū uocari iussit: & quū interrogasset: cur nō quē iusserat misisset causis rōnibus quas dictitabat: spretis uestimēta detrahi imperauit. uirgisq; multis cecidit. Corrūpi atq; dissolui officiū oē imperātis ratus: si quid id q̄d facere iussus ē: non obsequio debito: sed cōsilio nō desiderato respōdeat:

Quid dixerit feceritq; C. Fabritius magna uir gloria: magnisq; rebus gestis: sed familiæ pecuniæq; inops: quum ei samnites tanq̄ indigenti graue aurum donarent: pl numq; odii. Cap. xiiii.

i Vlius Iginus in libro de uita: rebusq; illustriū uiror; sexto. legatos dicit a Samnitibus ad. C. Fabritiū imparorē po. ro. uenisse: & memoratis multis: magnisq;

C.fabricius reb9: quæ bene & beniuole post redditā pacē Sānitibus fecisset: obtulisse dono grandem pecuniā: orasseq; uti acciperet: uteretur q;. Atq; id facere Samnites dixisse: quod uidērēt multa ad splendorem domus atq; uictus deesse: neq; pro magnitudine dignitateq; lautū paratumq; esse. Tum Fabritium planas manus ab auribus ad oculos: & inde deinceps ad nares: & ad os: & ad gulam: atq; inde porro ad uentrem imum deduxisse: & legatis ita respondisse: dum illi omnibus membris: quæ attigisset: obsistere: atq; imperare posset: nunq̄ quicq̄ defuturum. Propterea pecuniam: qua sibi nihil esset usus: ab iis quibus eam sciret usui esse: non accipere.

Quod importunum uitium sit futilis: inanisq; loquacitas: & q̄ multis i locis a principibus utriusq; linguæ uiris detestatione iusta culpata sit: Cap. xv.

Vt sunt leues: & futiles: & importuni locutores: quiq; nullo rer; pondere innixi uerbis humidis: & lapsantib9 defluūt: eor; orōnē bene existimatū est in

q ore nasci: nō in pectore. Linguā aūt debere aiūt non esse liberā: nec uagā: sed

uerdis de pectore imo ac de corde aptis moueri: & quasi gubernari. Sic eni uideas quosdã scatere uerbis: sine ullo iudicii negocio cũ securitate multa & profunda: ut loquẽtes plerũq; uideantur: loqui sese nescire. Vlyxem cõtra Homerus uirũ sapiẽti facundia præditũ: uocẽ mittere ait nõ ex ore: sed ex pectore. Quo scilicet non ad sonũ magis habitũq; uocis: q̃ ex sententiarũ penitus conceptarũ altitudine pertineret. Petulantiæq; uerborũ coercẽdæ uallũ esse oppositũ dentiũ: luculẽte dixit: ut loquẽdi temeritas non cordis tantum custodia: atq; uigilia cohibeatur: sed ex quibusdam quasi excubiis more positis sepiatur. Homerica de quibus supra dixi: hęc sunt.

αλλ οτε Δη οπα Τε μεγαλην εκ ςηθεος ιει.

ποιον σε επος φυγεν ερκος οδοντων. idest:

Ast ubi iam magnam fundebat pectore uocem.

Dentis claustra tui uox qualis nata reliquit.

M. Tullii quoq; uerba posui: q̃bus stultã & inanẽ dicẽdi copiã grauiter & uere detestatus est. Dũmodo inq̃t hoc cõstet: neq; ĩfantiã eius: qui rẽ norit: sed eam explicare dicẽdo nõ queat: neq; ĩscitiã illius: cui res nõ suppetat: uerba nõ desint esse laudãdam. Quorũ si alterũ sit optãdũ: malim eq̃dem ĩdisertã prudẽtiã: q̃ stultã loq̃citatẽ. Itẽ in libro de oratore primo uerba hęc posuit. Quid eni ẽ tã furiosum: q̃ uerborũ uel optimorum atq; ornatissimorũ sonitus inanis: nulla subiecta s̃nia: nec scia. Cũ primis autẽ. M. Cato atrocissimus huiuscemodi uitii ĩsectator ẽ. nãq; ĩ orõne quę ĩscripta ẽ. Si Celius tri. ple. appellasset. Nunq̃ inq̃t tacet: quẽ morbus tenet loquẽdi: tãq̃ ueternosũ uinẽ dicẽdi dormiẽdi. Quod si nõ cõueniant: tamẽ cõuocari iubet. Ita ẽ cupidus orõnis: ut conducat: qui auscultet. Itaq; auditis nõ auscultatis tanq̃ pharmacopolã. Nam eius uerba audiunt: uerũ ei se nemo cõmittat: si æger est. Idem Cato in eadẽ oratione eidẽ M. Celio uilitatẽ obprobrãs: non loquẽdi tantũ: uerũ ẽt tacẽdi. Frusto inq̃t panis cõduci põt: uel uti taceat: uel uti loquatur. Neq; non merito Homerus unũ ex oĩbus Tersitã. αμετροεπη και ακριτομυθον. i. loquẽtẽ sine iudicio & mõ appellabat. uerbaq; illius multa q̃ ακοσμα. i. incõpta. strepentiũ sine modo graculorũ similia esse dicit. Quid eni est aliud αμετροεπης εκολωα: idest supra modũ loquitãs cõturbabat. Eupolidis quoq; uersus de id genus hoibus consignatissime factus est. λαλειν αριςος αδυνατωτατος λεγειν: idest blatterare optimus: dicere ieptissimus. Quod Salustius noster imitari uolẽs loquax inquit magis: q̃ facundus: Quapropter Hesiodus poetarũ prudentissimus liguã non uulgandã sed recondendã eẽ dicit: pinde ut thesaurũ. Eiusq; eẽ in promendo gratiã plurimã. si modesta: & parca: & modulata sit.

γλωσσης Τοι θησαυρος εν ανθρωποιν αριςος

φειδωλης πλειςη Δε χαρις. κατα μετρον ιουσης

Optimus est homini lingue thesaurus: & ingens.

Gratia: quę parcis mensurat singula uerbis.

Epicharmiũ quoq; illud non inscite se habet. ου λεγειν Δεινος. αλλα σιγαν αΔυνατος idest non idoneus ad dicẽdum: sed ad tacendũ impos. Ex quo profecto sumptũ est: quum loqui non posset: tacere non poterat. Phauorinũ ego audiui dicere uersus Euripidis: αχαλινων ςοματων. ανομου τε αφροσυνας Το Τελος Δυςυχια idest effrenioris: & exlegis demẽtię extremũ infœlicitas occupat. Non de iis tantum factos accipi debere: qui impia: aut illicita dicerent: sed uel maxime de homini-

bus quoq; posse dici stulta & immodica blaterantibus. quorum lingua tam prodiga: infrenisq; sit: ut fluat semper & aestuet colluuione uerborum teterrima. Quod genus homines a graecis significantissimo uocabulo λαλοῦς .i. linguaces appellatos. Valerium Probum

Satis loquentiae sapientiae parum. grammaticum illustrem: ex familiaribus eius docto uiro comperi Salustianum illud: Satis loquentiae parum: breui antequam uita decederet: sic & legere coepisse: sic a Salustio relictum affirmasse. Satis loquentiae: sapientiae parum. Quod loquentia nouatori uerborum Salustio maxime congrueret: Eloquentia cum insipientia minime conueniret. Huiuscemodi autem loquacitatem: uerborumq; turbam magnitudine inani uastam facetissimus poeta Aristophanes insignibus uocabulis denotauit in his uersibus. ανθρωπον αγριωποιον αυθαδοστομον εχοντα αχαλινον. ακρατες. απυλωτον στομα περιλαλητον. κομποφακελορημονα: id est hominem agresti ferocia: ore temerario: effrenato: prodigo: petulante: loquacem: futilem: & fusum: per uerborum congeriem: ac fastum. Neq; minus insigniter ueteres quoq; nostri hoc genus homines in uerba proiectos: locutuleios: & blaterones: & linguaces dixerunt.

Quod uerba istaec quadrigarii: ex annali tertio ibi: Mille hominum occidit. non licentia neq; de poetarum figura: sed ratione certa: & proba grammaticae disciplinae dicta sunt. Cap. xvi.

Mille hominum occidit. Quadrigarius in iii. annalium ita scripsit. Ibi occidit mille hominum: occidit inquit: non occiduntur. Item Lucilius in iii. satyrarum. Ad portum mille a porta est exinde salernum. mille inquit est: non mille sunt. Varro in xviii rerum humanarum. Ad romuli initium plus mille & centum annorum est. Cato in primo originum Inde est ferme mille passus. M. Cicero in vi. in Antonium. Itane ianus medius in L. Antonii clientela est: quis unquam in illo iano inuentus est: qui L. Antonio mille nummum ferret expensum? In hisce atq; multis aliis mille numero singulari dictum est. neq; hoc (ut quidam putant) uetustati concessum est: aut per figurarum concinnitatem admissum est: sed sic uidetur ratio poscere. mille enim non pro eo ponitur: quod graece χίλιοι dicitur. Sed quod χιλιάς: & sicuti una χιλιάς: & duae χιλιάδες: ita unum mille: & duo milia: certa atq; directa ratione dicitur. Quamobrem id quoq; recte & probabiliter dici solitum: mille denarium in arca est. & mille equitum in exercitu est. Lucilius autem praeterquam superius positum: alio quoq; in loco id manifestius demonstrat. Nam in libro .xv. ita dicit.

Hunc mille passum qui uicerit: atq; duobus.
Campanus sonipes successor nullus sequetur:
Maiore in spatio ac diuersus uidebitur ire.

Item alio libro. viii. Mille die nummum potest uno quaerere centum. Mille passum dixit pro mille passibus. & uno mille nummum pro unis mille nummis. aperteq; ostendit mille & uocabulum esse: & singulari numero dici. Eiusq; pluratiuum esse milia. & casum etiam capere ablatiuum neq; caeteros casus requiri oportere. quum sint alia pleraq; uocabula quae in singulos tantum casus: quaedam etiam quae in nullum inclinentur. quapropter nihil iam dubium est: quin. M. C. in oratione quam inscripsit pro Milone. ita scriptum reliquerit. Ante fundum Clodii quo in fundo: propter insanas illas substructiones: facile mille hominum uersabatur ualentium: non uersabantur: quod in libris minus accuratis scriptum est. Alia enim ratione mille hominum: alia mille homines dicendum est.

Quanta cum animi aequitate tolerauerit Socrates uxoris ingenium intractabile: atq; ubi quid M. Varro in quadam satyra: de officio mariti scripserit. Cap. xvii.

Xantippe. Xantippe Socratis philosophi uxor morosam admodum fuisse fertur: & iurgiosa

iurgiorūq; & molestiarū muliebrium: per diem perq; noctem scatebat. Has eius itēpe
ries in maritum Alcibiades demiratus: īterrogauit Socratem: quænam ratio esset:
cur mulierem tam acerbam domo non exigeret. Quoniam inquit Socrates: quum
illam domi talem perpetior: īsuesco & exerceor: ut cæterorū quoq; foris petulantiam
& iniuriā facili⁹ feram. Secundum hanc sententiam quoq; Varro in satyra menippea:
quā de officio mariti scripsit. Vitiū iquit uxoris aut tollēdū: aut ferendū est. Qui tol
lit uitium uxorem cōmodiorem pręstat: qui fert sese meliorē facit. Hæc uerba Varro
nis tollere: & ferre lepide quidē cōposita sunt. Sed tollere apparet dictū ꝓ corrigere.
Id ētiā apparet eiusmodi uitiū uxoris si corrigi nō possit: ferēdū esse: Varronē censuisse
quæ ferri scilicet a uiro honeste possunt. Vitia enī flagitiis leuiora sunt.

Quod. M. varro in libro de ratiōe uocabulorū primo. L. Lælium magistrum suū
in ετυμολογιας nonnullorū uerborū falsa dixisse reprehendit. quodq; idē Varro i
eodem libro furis ετυμολογιαν falsam dicit. Cap. xviii.

I N primo de ratione uocabulorū libro. M. Varro doctissimū tūc ciuitatis ho
minē. L. Lęliū errasse ostēdit: q̄ uocabulū gręcum uetus traductū in linguā
romanam pro meraco. & quasi a se primitus latine fictum esset: resoluit in uo
ces latinas: ratione etymologica falsa. Verba ipsa super ea re Varronis posuimus. In
quo Lęlius noster litteris ornatissim⁹ memoria nostra errauit aliquotiēs. Nā aliquot
uerborū āntiquorū grecorū: pinde atq; eēnt ꝓpria nostra reddidit cās falsas. Nō enī le-
porē dicimus (ut ait) q̄d est leuipes. Sed q̄d ē uocabulū antiquū grecū. Multa. n. uete Lepus
ra illorū ignorant̄ q̄d ꝓ iis aliis nūc uocabulis utunt̄. & illorū esse pleriq; ignorēt gre
cum q̄d nūc nominātελληνα. Puteū eē. q̄d uocāt φρεαρ leporē: quod λαγωον dicūt.
In quo nō mō Lælii ingeniū nō reprehēdo: sed industriā laudo. Successū enī fortuna
experientiā laus sequit̄. Hęc uarro ī prio libro scripsit: de ratione uocabulorū scitissi
me. de usu utriusq; linguę peritissime: de ipso Lęlio clementissime. Sed in posteriore
eiusdē libri pte dixit. Furē ex eo dictū q̄ ueteres romani: furuū atrū appellauerit. & Fur
fures p noctē: quæ atra sit: facilius furent̄. Nōne sic uī uarro de fure dixisse: tanq̄ Læ
lius de lepore: Nā quod a gręcis nūc κλεπτης: idest fur dicitur āntiquore græca lingua
φωρ est dictū: Hinc p affinitatē litterarū: q̄ φωρ gręce est: latine fur. Sed ea res fugerit
ne tūc uarronis memoriā: an contra aptius: & coherentius putarit: furem a furuo. i.
nigro appellari in hac re de uiro tam excellentis doctrinæ non meum iudiciū est.

Historia super libris sibyllinis: ac de Tarquinio superbo rege. Cap. xix.

I N antiquis annalibus memoria sup libris sibyllinis hęc ꝓdita est: Anus hos Libri si
pita: atq; īcognita ad Tarquinium supbum regem adiit: nouem libris ferens byllini
quos eē dicebat diuina oracula. eos uelle dixit uenūdare. Tarquinius preciū
percūtatus est. Mulier nimiā atq; immensum poposcit. Rex quasi anus ætate desipe
ret risit. Tum illa foculū corā eo: cum igni apposuit. tris libros ex nouem deussit. &
ecquid reliquos sex eodem precio emere uellet: regem interrogauit. sed enim Tarquini⁹
id multo risit magis. dixitq; anum iam ꝓculdubio delirare. Mulier ibidē stati tris li
bros alios exussit. Atq; idipsum denuo placide rogauit: tris reliquos eodem illo pre-
cio emat. Tarquinius ore iam serio: atq; attētiore animo fit. eam cōstātiā confidētiāq;
nō insup habendam intelligit: & libros tris reliquos mercatur nihilo minore precio: q̄
q̄d erat petitum pro omnibus. Sed eā mulierē tūc a Tarquinio degressā: postea nusq̄

loci usam cōstitit. Libri tres ī sacrariū cōditi sibyllini appellati. Ad eos quasi ad oraculum quindecim uiri adeunt: quū dii immortales publice consulendi sunt.

Quid geometræ dicāt græci: quibusq; oīa ista latinis uocabulis appellētur. Cap. xx.

F Igurarum quę σχήματα geometrę appellant genera sunt duo: planū & solidum. hæc ipsi uocāt ἐπίπεδον ϲτερεόν. Planū est qđ in duas partis solum lineas habet qua latū est: & qua longū. qualia sunt triquetra: & quadrata: quę

Planū. in area fiunt sine altitudine. Solidū est: quādo non longitudines modo: & latitudines planas numeri linearū efficiunt: sed etiā extollūt altitudines: quales sunt ferme

Solidū. Pyramides. metę trianguli quas pyramidas appellāt: uel qualia sunt quadrata undiq; q̄ κύβους illi: nos quadrātalia dicimus. κύβους enim est figura ex omni latere quadrata: quales

Cubus tessera. sunt inquit. M. Varro tesseræ: quibus in alueolo luditur: ex quo ipse appellatæ κύβοι. In numeris etiā similiter κύβος dicitur: quum omne latus eiusdē numeri æqualiter in se solui: sicuti fit: quum ter terna ducunt. Atq; idē ipse numerus triplicatur. huius numeri cubum Pythagoras uim habere lunaris circuli dixit: q; & luna orbem suum

Ternio lustret septē & uiginti diebus: qui a numeris ternio: qui græce dicitur τριάς tantūdē efficiat in cubo. Linea autem a nostris dicitur: quam γραμμὴν græci uocant. Eā M.

linea. Varro ita definit. Linea est inquit longitudo quædam sine latitudine & altitudine. εὐκλείδης autem breuius prætermissa altitudine γραμμή est inquit μῆκος ἀπλατές: id est longitudo illatabilis: qđ exprimere uno latine uerbo non queas: nisi audeas dicere illatabilis.

Quod Iulius Higinus affirmatissime contendit legisse se librū. P. Virgilii domesticum: in quo scriptum esset: Et ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror non quod uulgus legeret sensu torquebit amaro. Cap. xxi.

U Ersus istos ex georgicis uergilii pleriq; oēs sic legunt.

At sapor indiciū faciet manifestus. & ora.

Tristia tentantum sensu torquebit amaro.

amaror Higinus autē non hercle ignobilis grāmaticus in cōmentariis: quæ in uirgilium fecit cōfirmat: & perseuerat: nō hoc a uirgilio relictum. Sed quod ipse inuenerit in libro qui fuerat ex domo: atq; familia uirgilii: Et ora Tristia tentātū sensu torquebit amaror. Neq; id soli Higino. sed doctis quibusdā etiā uiris cōplacitum: quoniā uidetur absurde dici. Sapor sensu amaro torquet: quum ipse inquiunt sapor sensus sit: non alium in semetipso sensum habeat: ac perinde sit quasi dicatur: sensus sensu amaro torquet. Sed enim cum Phauorino Higini commentarium legissem: atq; ei statim displicita esset insolentia & insuauitas amaroris: Iouem lapideum inquid: quod sanctissimum iusiurandum est habitum: paratus sum ego iurare: uirgiliū hoc nunq̄ scripsisse. Sed Higinum ego dicere uerum arbitror. Non enim primus finxit hoc uerbum uirgilius insolenter: sed in carminibus Lucretii inuentum: non est aspernatus auctoritate poetę ingenio & facundia precellentis. Verba ex quarto Lucretii hæc sunt.

Denīq; in os salsi uenit humor sæpe saporis:
Quum mara uersamur propter. dilutaq; contra.
Quum tuimur misceri absynthia: tangit amaror:

Non uerba autem sola: sed uersus prope totos: & locos quoq; Lucretii plurimos sectatum esse Virgilium uidemus.

An qui causas defendit: recte latineq; dicat superesse id qđ defendit: & superesse proprie quid sit. Cap. xxii.

Roborauit inueterauitq; falsa & aliena uerbi significatio: qđ dicit: hic illi superest quũ dicendũ est. Aduocatũ esse quem cupiã: causamq; eius defendere. Atq; id dicit: non i compitis tantũ neq; in plæbe uulgaria: sed in foro: in comitio: apud tribunalia. Qui integre autẽ locuti sunt: magnã partẽ superẽ ita dixerunt: ut eo uerbo significarẽt supfluere: & superuacare: atq; esse supra necessarium modũ: Itaq; M. Varro in satyra quæ iscripta est: Nescis quid uesper uehat: superfuisse dicit imodice & intempestiue fuisse. Verba ex eo libro hęc sunt. In conuiuio legit: nec oia debent: & ea potissimũ quæ simul sint Υιωφελη.i. uitę incõmoda: & delectẽt potius: ut id quoq; nõ uideat superfuisse. Memini ego prætoris docti hominis tribunali me fortasse assistere: atq; ibi aduocatũ non incelebrem sic postulare: ut quã causam diceret: remq; quæ agebat non attigeret. Tũc prætor ẽ ei cuia res erat: dixisse aduocatũ eum nõ habere: & quũ is qui uerba faciebat reclamasset: ego illi uir clarissime supersum: Respondisse prętorem festiuiter: Tu plane superes: non ades. M. autem Cicero i libro q iscriptus ẽ de iure ciuili i artem redigẽdo uerba hęc posuit. Nec uero scia iuris maioribus suis. Q. Melius Tubero defuit: doctrina etiã superfuit. In quo loco supfuit significare ui supra fuit: & præstitit. superauitq; maiores suos doctrina sua supfluenti tum & nimis abundãti. Disciplinas eni Tubero stoicas & dialecticas percalluerat. In libro quoq; de repu. secũdo: idipsum uerbũ Ciceronis nõ temere trãseundũ. verba ex eo libro hęc sunt. Nõ grauarer Lęli: nisi & hos uelle putarẽ: & ipse cuperem te quoq; aliq̃ partẽ huius nostri sermonis attingere pręsertim cũ heri ipse dixeris te nobis nõ ẽt superfuturũ: uerum id quidẽ fieri nõ põt: ne desis omnes te rogamus. Exquisite igitur & cõperte Iulius paulus dicebat: homo in nostra memoria doctissimus: superesse nõ simplici rõne dici tam latine q̃ grece. Grecos. n. περιεττει.i. uincere: adesse: uicisse: tã i utraq; parte ponere: uel quod supuacaneũ ẽẽt: ae nõ necessariũ: uel quod abundans nimis: & affluens: & exuperãs. Sic quoq; nostros ueteres superesse alias dixisse: p supfluenti & superuacuo: nec admodũ necessario: ita ut supra posuimus Varronẽ dicere. Alias ita ut Cicero dixit: p eo: quod copia qdẽ & facultate ceteris anteiret: tũ supra modũ: & largius, prolixiusq; flueret: q̃ ẽẽt satis. Qui dicit ego te superesse ei: quẽ defendit nihil istorũ uult dicere: sed nescio qd aliud idictũ iscriptũq; dicit. Ac ne Virgilii quidẽ poterit auctoritate uti: q i georgicis ita scripsit.

Primus ego i patriã mecũ modo uita supersit.

Hoc. n. i loco Virgilius κάκυροτερεν.i. minus pprie uerbo usus ui: quod supsit dixit p lõginquius diuriusq; adsit. Illud cõtra eiusdẽ Virgilii ẽ aliquãto pbabilius.

Florentisq; secant herbas fluuiosq; ministrant.

Farraq;: ne blando nequeant superesse labori.

Significat eni supra laborem eẽ: neq; opprimi a labore. An autẽ superesse dixerit ueteres pro restare: & pficiendæ rei deesse quęrebamus. Nã Salustius in significatione ista nõ superesse: sed superare dicit. Verba eius in iugurtha. Is plerũq; a rege exercitum ductare: & oĩs res exequi solitus erat: quæ iugurthę fesso: aut maioribus astricto superauerant. Sed inuenimus in. iii. Ennii annaliũ in hoc uersu.

Inde sibi memorat unũ supesse laborẽ. Idest reliquũ eẽ & restare. Quod quia idest

Adesse supesse

Supare

diuise pronũciandũ ẽ. ut nõ una ps oratiõis eẽ uideat᷑: sed duæ. Cicero ãt in. ii. antonianaꝝ: qd᷑ ẽ reliquũ nõ supesse. sed restare dicit. Præter hęc supesse ĩuenimus dictũ ꝓ supstitẽ eẽ. Ita enĩ scriptũ ẽ ĩ libro epistolaꝝ. M. Ciceronis ad. L. Plancũ: & ĩ epistola. M. asinii Pollionis ad Ciceronẽ uerbis his. Nã neq; deesse reip. uolo: neq; supesse. Per quod significat: si resp. emoriat᷑: & peat: nolle se uiuere. In Plauti ãt asinaria manifestius idipsum scriptũ ẽ ĩ his uerbis: q̃ sũt eius comœdiæ pria. Sicut tuum uis unicũ gnatũ tuę supesse uitæ hospitẽ & supstitẽ. Cauẽda igit᷑ ẽ nõ ĩproprietas solũ uerbi: sed etiã prauitas oĩs: siquis se nũc senior aduocatus adolescẽti supesse dicat.

Restarẽ

supesse

Quis fuerit Papyrius prætextatus: queue istius causa cognomẽti sit historiaq; ista omnis super eodẽ Papyrio cognitu iocunda. Cap. xxiii.

Papyrius.

h Istoria de Papyrio prætextato dicta: scripta est a. M. Catone in oratione qua usus ẽ ad milites cõtra Galbã: cũ multa qdẽ ucoustate atq; luce: ac mũdicia uerboꝝ. Ea Catonis uerba: huic prorsus cõmẽtario ĩdidissẽ: si libri copia fuisset id tẽporis quũ hæc dictaui. Quod si nõ uirtutes dignitatesq; uerboꝝ: sed rẽ ipsam scire q̃ris: res ferme ad hũc modũ ẽ. Mos antea senatoribus romæ fuit: in curia cum prætextatis filiis introire. Tunc quidẽ in senatu res maior quæpiã consultata: eoq; in diem posteꝝ prolata est. Placuitq; ut eã rem super quã tractauissent: nequis enũciaret: priusq̃ decreta esset. Mater Papyrii pueri: qui cũ parente suo in curia fuerat: pcõtata est filium: quidnã in senatu patres egissent. Puer respondit tacendũ esse neq; id dici licere. Mulier fit audiẽdi cupidior secretũ rei: & silentiũ pueri. animũ eius ad inquirendũ euerberat. Quęrit igit᷑ cõpressius uiolentiusq;. Tum puer matre urgente lepidi: atq; festiui mendacii consiliũ capit. actũ in senatu dicit: utrum uideret᷑ utili9: exq; rep. esse: unus ne ut duas uxores hẽret: an ut una apud duos nupta esset. Hoc illa ut audiuit: aĩus cõpauescit. domo trepidans egreditur. ad cęteras matronas puenit. Ad senatũ postridie matrũfamilias caterua lachrymãtes: atq; obsecrantes orãt: una pot9 ut duobus nupta fieret: q̃ ut uni duę. Senatores ingredientes in curiã: quæ illa mulierũ intẽperies: & qd sibi postulatio illa uellet mirabantur. Puer Papyrius ĩ mediũ curiæ ꝓgressus: qd mater audire ĩstitisset: qd ipse matri dixisset: rẽ sicuti fuerat denarrat. Senat9 fidẽ: atq; ĩgeniũ pueri exosculatur. Cõsultũ facit: uti posthac pueri cum parẽtibus in curiã ne ĩtroeant: nisi ille un9 Papyri9. Atq; puero postea cognomentũ honoris gratia ĩditũ Prætextat9 ob tacẽdi loquẽdiq; ĩ ætate prætextata prudentiam.

Prætextatus.

Tria epigrãmata triũ ueteꝝ poetaꝝ: Neuii: Plauti: Pacuuii. quæ facta ab ipsis: eorum sepulchris incisa sunt Cap. xxiiii.

Neuii epigrãma.

t Rium poetaꝝ illustriũ epigrãmata Cn. Neuii: Plauti. M. Pacuuii: quę ipsi fecerũt: & ĩcidẽda suo sepulchro reliquerũt: notabilitatis eoꝝ gratia: ac uenustatis: scribẽda in his cõmẽtariis eẽ duxi. Epigrãma Neuii plenũ supbiæ campanæ. qd᷑ testimoniũ esse iustum potuisset: nisi ab ipso dictum esset.

Immortales mortales si foret fas flere:
Flerent diuæ camenæ Neuium poetam.
Itaq; postq̃ est orchio traditus thesauro:
Obliti sunt Romæ lingua latina loquier.

Planti epigrãma.

Epigramma Plauti: quod dubitassemus an Plauti foret: nisi a. M. Varrone positum esset in libro de poetis primo.

Postq̃ est morte captus plautus
Comœdia luget: scæna est deserta.
Deinde risus: ludus: iocusq; & numeri:
Innumeri simul omnes collachrymarunt.

Epigrãma Pacuuii uerecundissimũ: & purissimũ: dignũq; eius elegãtissima grauitate. *Pacuuii epigrãma*

Adolescens tametsi properas: hoc te saxum rogat:
Vt se aspicias: deinde quod scriptum est legas.
Hic sunt poetæ Pacuuii marci sita ossa.
Hoc uolebam nescius ne esses. uale.

Quibus uerbis. M. Varro inducias definierit. quęsitumq; inibi curiosius: quęnã ratio sit uocabuli induciarum. Cap. xxv.

d Vobus modis. M. uarro in libro humanarũ: qui est de bello & pace: inducię qd sint definit: Induciæ inqt sunt pax castensis paucorũ dierũ: Itẽ alio in loco. Inducię inqt sunt belli feriæ. Sed lepide magis atq; iocundæ breuitatis: utraq; definitio: q̃ plena aut pba esse uidetur. Nã neq; pax est inducię: bellũ eni manet pugna cessat. Neq; in solis castris: neq; paucorũ tãtum dierũ inducię sunt. Quid enim dicemus si inducis in mensiũ aliquod factis: castris cõcedatur: nonne tum quoq; inducię sunt? Aut rursus qd esse id dicemus: qd in primo annaliũ quadrigarii scriptũ est. C. Põtium samnitẽ a dictatore Romano sex horarũ inducias postulasse: si inducię paucorũ tãtum dierũ appellãdę sunt. Belli autẽ ferias festiue magis dixit: q̃ apte atq; definite. Græci ãc significãti⁹ signãtiusq; cessationẽ istã pugnæ pacticiã εκεχειρίαν. i. a manib⁹ tẽperatione dixerũt exempta una littera sonitus uastioris: & subiũcta lenioris. Nã qd eo tpe nõ pugnetur: & manus cohibeantur. εκεχειρίαν. i. inducias ab abstinẽdis manibus appellarũt: Sed pfecto nõ id fuit uarroni negociũ: ut inducias supstitiose definiret: & legibus: rõnibusq; omnibus definitionũ inseruiret. Satis. n. usũ est: eiusmodi facere demonstrationẽ. Quod genus græci τύπους. i. forma magis & ὑπογραφὰς. i. descriptiones: q̃ ὁρισμούς. i. definitiones uocant. Induciarũ autẽ uocabulum: qua sit rõne factũ: iam diu est q; quęrimus. Sed ex multis quę iam audiuimus uel legimus pbabilius: id qd dicam uidetur. Inducias sic e dictas arbitramur: q̃si inde uti ciã inducias iã. Pactũ induciarũ eiusmodi est: ut in diẽ certũ nõ pugnetur: nihilq; incõmodi detur: sed ex eo die postea uti iã oia belli iure agãtur. Qd dicitur dies certus prę finitus: pactũ fit: ut ante eũ diẽ ne pugnetur: atq; is dies ubi uenit: inde uti iam pugnetur. Icirco ex his qbus dixi: uocib⁹ quasi p quendam coitũ & copulã: nomẽ induciarũ cõnexũ est. Aurelius aũt Opilius primo librorũ: quos musam inscripsit. Induciæ inqt dicũtur: quũ hostes iter sese utriq; ultro citroq; alteri ad alteros ĩpune: & sine pugna ineũt. Inde ab eo inquit nomẽ esse factum uidetur: quasi initus atq; introitus. Hoc ab Aurelio scriptũ ppterea non pręterii: ne cui harũ noctiũ ęmulo: eo tantum nomine elegantius id uideretur: tanq̃ id nos originem uerbi requirentes fugisset.

Quem in modum mihi Taurus phylosophus responderit percontanti: an sapiẽs irasceretur. Cap. xxvi.

i Nterrogaui in diatriba Taurũ an sapiens irasceretur: Dabar. n. sępe post quotidianas lectiones: quęrẽdi: qd quis uellet potestas ẽ. Is cũ grauiter & copiose de morbo affectu ue iræ disseruisset: quæ & in ueterũ libris: & in ipsius cõmẽ

taris exposita sunt: cõuertitur ad me q interrogauerã. Et hęc ego inq̃t super irascẽdo fẽtio. Sed qd & Plutarchꝰ noster uir doctissimꝰ: & prudẽtissimus senserit nõ ab re ẽ ut id quoq; audias Plutarchus inquit seruo suo nequã homini & cõtumaci: sed libris disputationibusq; philosophiæ aures ĩbutas habenti: tunicam detrahi: ob nescio qd delictum: cædiq; cum loro iussit: cœperat uerberari: & obloquebatur: nõ meruisse ut uapulet: nihil mali: nihil sceleris admisisse. Postremo uociferari iterũ apulãdũ incipit: neq; iã querimonias aut gemitꝰ eiulatusq; facere: sed uerba seria & obiurgatoria. Non ita esse Plutarchũ: ut diceret philosophũ irasci turpe esse: sæpe eũ de malo iræ dissertauisse. librum quoq; περι ἀοργησίας: idest de nõ irascẽdo uel irascibilitate pulcherrimũ conscripsisse. Is oibus: quæ in eo libro scripta sunt: nequaq̃ cõuenire: q prolutꝰ effususq; in iram plurimis se plagis mulctaret. Tum Plutarchus lẽte & leniter: qd autem inquit uerbero: nũc ego tibi irasci uideor? ex uultu ne meo: an ex uoce: an ex colore: an etiam ex uerbis correptũ esse me ita intelligis? Mihi qdem neq; oculi (opinor) truces sunt: neq; os turbidũ: neq; ĩmaniter clamo: neq; in spumã: roboremue efferuesco. Neq; pudẽda dico: aut pœnitẽda: neq; oino trepido ira & gestio: hæc enĩ omnia signoras: signa esse iraꝝ solent: & simul ad eũ q cædebat: conuersus: interim inquit: dũ ego atq; id disputamus: hoc tu age. Sũma autẽ totius sniæ Tauri hęc fuit: nõ idem esse existimauit ἀοργησίαν καὶ ἀναλγησίαν. i. inirascentiã & indolentiã. Aliudq; esse nõ iracundum animũ: aliud ἀνάλγητον καὶ ἀναίσθητον. i. habentem ac stupẽtẽ. Nã aliorũ oium quos latini philosophi affectus uel affectiones græci πάθη appellãt: ita huiꝰ quoq; motus animi: q cũ est ulciscẽdi causa seuerior: ira dicitur: nõ priuationẽ esse utilẽ censuit: quã greci στέρησιν dicunt: sed mediocritatem: quã μετριότητα illi appellant.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER SECVNDVS.

Quo genere solitus sit philosophus Socrates exercere patientiam corporis: deq; eiusdem uiri patientia. Caput primum.

i Nter labores uolũtarios: & exercitia corporis ad fortuitas patientięuices firmamẽtũ id quoq; accepimꝰ Socratẽ facere insueuisse: stare solitus Socrates dĩ ptinaci statu perdius: atq; pernox a sũmo lucis ortu ad solẽ alterũ orientẽ incõueniẽs: imobilis iisdem in uestigiis: & ore atq; oculis eundẽ in locũ directis cogitabũdus: tanq̃ quodã secessu mẽtis: atq; animi facto a corpore: Quã rẽ cũ Phauorinꝰ de fortitudine eius uiri: ut pleraq; disserens attigisset πολλάκις. i. sępenumero inq̃t ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον εἱστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων: i. de sole ad solẽ erectior stipitibꝰ arboꝝ steterat: Tẽperãtia quoq; eũ fuisse tãta traditũ ẽ: ut oĩa fere uitæ suæ tẽpora ualitudine inoffensa uixerit. In illius ẽt pestilẽtię uastitate: q ĩ bello pelopõnesiaco ĩprime ipsam atheniẽsiũ ciuitatẽ ĩternecino genere morbi depopulata est. is parcẽdi: moderãdiq; rõibꝰ dr̃: & a uoluptatũ labe cauisse: & salubritates corporis retinuisse: ut nequaq̃ fuerit cõmuni omnium cladi obnoxius.

Quæ ratio obseruatioq; officioꝝ esse debeat inter patres: filiosq; in discũbendo sedendoq;: atq; in id genus rebus: domi forisq;. Si filii magistratꝰ sunt & pr̃es priuati sup q; ea re Tauri philosophi dissertatio & exẽplũ ex historia romana petitũ. Ca.

a D philosophũ Tauꝝ athenas: uisendi cognoscẽdiq; eius gratia: uenerat uir clarissimus: præses Cretæ puinciæ: & cum eo simul eiusdẽ præsidis pr̃. Tauꝝ &

ctatoribus cõmodũ dimissis sedebat ꝓ cubiculi sui foribus: & cũ assistentibus nobis
sermocinabatur. Introiuit ꝓuíciæ preses: & cũ eo pater. Assurrexit placide Taurus: &
post mutuã salutationẽ resedit. Allata mox una sella ẽ: quæ ĩ própriu erat: atq; dum
aliæ pmebãtur: apposita ẽ. Inuitauit Taur⁹ patrẽ præsidis ut sederet. Atq; ille ait: se
deat hic poti⁹: q po ro. magistrat⁹ est. Absq; preiudicio inqt Taur⁹ tu íterea sede: dũ
íspicim⁹ querimusq; utrũ cõueniat te ne poti⁹ sedere: q pater es: an filiũ: q magistrat⁹
est. Et cũ pater assedisset: appositũq; eẽt aliud filio quoq; eius sedile: uerba super ea re
Taurus facit: cũ sũma dii boni: honoꝝ atq; officioꝝ perpẽsatione: Eorũ uerboꝝ snía
hęc fuit. In publicis locis: atq; muneĩb⁹: atq; actionib⁹ patꝝ iura: cũ filioꝝ q ĩ magi Filioꝝ
stratu sunt: potestatib⁹ collata íterqescere paululũ & cõniuere. Sed quũ extra rẽp. in ĩ patres
domestica re: atq; uita sedeat: ambulet: ĩ cõuiuio quoq; familiari discũbatur: tũ iter fi officiũ
liũ magistratũ: & patrẽ priuatũ publicos honores cessare. naturales & genuinos exo
riri. hoc igitur inqt: q ad me uenistis: q colloqmur nũc: q de officiis disceptam⁹: pri
uata actio ẽ. Itaq; ut e re apud meis honorib⁹ prior: qbus domi quoq; uestrę te uti pri
orẽ decet. Hæc atq; alia ĩ eãdẽ sníam Taur⁹ grauiter simul & comiter disseruit. Quid
aũt sup huiuscemodi pris atq; filii officio: apud Claudiũ legerimus: nõ esse ab re uisũ
est: ut adscriberemus. Posuim⁹ igitur uerba ipsa quadrigarii ex annali ei⁹. vi. trãscri-
pta. Deide facti cõsules Sempronius Gracchus iteꝝ. Q. Fabi⁹ maximus filius ei⁹: q
priore anno erat cõsul: ei cõsuli pater ꝓcõsul obuiã in equo uehens uenit. Neq; descen
dere uoluit: q pr̃ erat: & q inter eos sciebat maxima cõcordia cõuenire: lictores nõ au
si sunt descẽdere iubere. Vbi iuxta uenit: tum cõsul ait descendere iube: qd postea q̃ li
ctor ille qui apparebat cito itellexit. Maximũ ꝓconsulẽ descendere iussit. Fabius ipe-
rio paret: & filiũ collaudauit: quum imperium: quod populi esset: retineret.

Qua rõne uerbis qbusdã uocabulisq; ueteres ímiserũt. h. lrǣ spiritum. Cap. iii.

Littera: siue illã spũ magis q̃ lrãm dici oportet: inserebãt eã ueteres nři ple H. lra
h risq; uocib⁹ uerboꝝ firmãdis roborãdisq;: ut sonus eaꝝ eẽt uiridior: uegetior
q;. Atq; id uidẽtur fecisse studio & exẽplo linguę atticæ. satis notum ẽ atticos
ἰχθύν ἱρον. i. piscẽ pauperẽ. multa itidẽ alia: citra morẽ gẽtiũ græciæ cæteraꝝ inspirã
tis primæ lrǣ dixisse. Sic lachrymas: sic sepulchꝝ: sic ahenũ: sic uehemẽs: sic inchoa lachry-
re: sic hellnari: sic allucinari: sic honera: sic honustũ dixerũt. In his uerbis oib⁹ lrę seu mæ
spũs ist⁹ nulla ratio uisa ẽ: nisi ut firmitas & uigor uocis: q̃si qbusdã neruis additis Sepul-
intẽderetur. Sed quoniã aheni quoq; exẽplo usi fuim⁹: uenit nobis in memoriã: Fidũ chrum
optatũq; multi nois romæ grãmaticũ ostẽdisse mihi libꝝ æneidos secũdũ: mirãdę ue Ahenũ
tustatis emptũ ĩ sigillariis. xx. aureis: quẽ ipsi⁹ uirgilii fuisse credebat: in quo duo isti Vehe-
uersus quũ ita scripti forẽt. Vestibulũ ante ipsum: primoq; in limine pyrrh⁹ Exultat mens
telis: & luce corusc⁹ aena: additã supra uidim⁹. h. lrãm: & ahena factũ. Sic ĩ illo quo Inchoa
q; uirg. uersu ĩ optimis libris scriptũ iuenim⁹. Aut foliis undã tepidi despũat aheni. re

Quam ob causam. C. Bassus genus quoddam iudicii diuinationem appellari scri- Hellua
psit. Et quam aliam causam esse eius uocabuli dixerunt. Cap. iiii. ri

Vum de cõstituẽdo accusatore qritur: iudiciũq; sup ea re redditur: cuinam po- Hallu-
tissimũ ex duob⁹ pluribusue accusatio: subscriptione in reũ pmittatur: ea res cinari
atq; iudicũ cognitio: diuinatio appellatur. Id uocabulũ quã ob causam ita fa- Hõera
ctũ sit quæri solet. C. Bassus ĩ tertio libroꝝ: quos de origine uocabuloꝝ composuit. Honu
stum

Diuina Diuinatio inqt iudiciũ appellatur: quoniã diuinare quodãmodo iudicẽ oportet: quã
tio sñiam sese ferre par sit. Nimis qdẽ est ĩ uerbis. C. Bassi rõ impfecta: uel magis iops &
ieiuna. Sed uidetur eũ significare uelle: iccirco dici diuinatiõem: q̄ i alus qdem causis
iudex ea quę didicit: quæq; argumẽtis uel testibus demõstrata sunt seq solet: in hac aũt
re: quum eligendus accusator est: parua admodum: & exilia sunt: quibus moueri iu
dex possit: & propterea q nam magis ad accusandum idoneus sit: quasi diuinandum
est. Hæc Bassus. Sed alii qdam diuinationem esse appellatam putãt: quoniam quum
accusator & reus duæ res q̄si cognatæ: cõiunctæq; sint: neq; una sine altera cõstare pos
sit: in hoc tamẽ genere causæ reus qdem iam est: sed accusator nõdũ est: & iccirco qd
adhuc eusq; deest: & latet: diuinatione supplendũ est. quisnam accusator sit futurus.

Quam lepide designateq; dixerit Phauorinus philosophus: quid intersit inter Pla
tonis & Lysiæ orationem: Cap. v.

Plato Hauorinus de Lysia & Platone solitus est dicere: si ex Platonis inquit oratio
Lysias P ne uerbum aliquod demas: mutesue: atq; id cõmodissime facias: de elegan
tia tamen detraxeris: si ex Lysiæ de sententia.

Quibus uerbis ignauiter & abiecte Virgilius usus esse dicatur: & quid iis qui im
probe dicunt respondeatur. Cap. vi.

Cornu Onnulli grãmatici ætatis supioris: in quibus est Cornutus Anneus: haud sa
tus An N ne indocti: neq; ignobiles: qui cõmentaria in Virgilium composuerunt: repre
neus hendunt: quasi incuriose & abiecte uerbum positum in his uersibus.

Candida succinctam latrantibus inguina monstris
Dulichias uexasse rates: & gurgite in alto.
At timidos nautas canibus lacerasse marinis:

Vexasse. n. putãt uerbum esse leue: & tenuis ac parui icommodi: nec tãtę atrocitati cõ
gruere: quũ hoĩes repẽte a belua imanissima rapti: laniatiq; sint. Itẽ huiuscemodi re
ptehẽdunt. Oĩa iã uulgata: qs aut eurystea duri. Aut illaudati nescit busyridis aras?
Illaudati pare idoneũ uerbũ esse dicũt: neq; id satis esse ad faciẽdã sceleratı hoĩs dete
statione: qui q; hospites oium gẽtiũ imolare solitus fuit: nõ laude indignus: sed dete
statione execratiõeq; totius generis humani dignus esset. Itẽ aliud uerbũ culpauerũt
Per tunicã squalẽtẽ auro latus haurit apẽtũ: tanq̃ nõ cõuenerit dicere: auro squalẽtẽ
quoniã nitorib9: splẽdoribusq; auri squalloris illuuies sit cõtraria. Sed de uerbo uexas
se ita respõderi posse credo: uexasse graue uerbũ ẽ. Factũq; ab eo uidet qdẽ ueheree

uehere quo est iã uis q̄dã alieni arbitrii. Nõ. n. sui potẽs ẽ q uehitur. Vexare aũt: q; ex eo icli
uexare natũ ẽ: ui atq; motu distrahitur: is uexari pprie dr: sicuti taxare pressi9: crebriusq; est
Taxare q̄ tãgere: unde pculdubio id iclinatũ est. & iactare multo fusius: largiusq; est: q̄ iace
Tãgere re: id unde uerbum traductum est. Et quassare: q̄ quatere grauius uiolẽtiusq; ẽ. Non
Iactare igitur q a uulgo dici solet: uexatũ eẽ quẽ fumo: aut uẽto: aut puluere: pptereadebet
Iacere uis uera: atq; natura uerbi deperire: quę a ueterib9: q pprie ac signate locuti sunt: ita
Quas ut decuit cõseruata ẽ. M. Catõis uerba sunt ex orõne: quã de achæis scripsit. Cũq; an
sare nibal terrã Italiã laceraret: atq; uexaret. uexatã italiã dixit Cato ab Annibale: q̄do nul
Quate lũ calamitatis: aut sæuitię: aut imanitatis gen9 repiri queat: q; ĩ eo tempore italia non
perpessa sit. M. Tullii in Verrem quę ab isto sic spoliata atq; direpta est: ut nõ ab ho
ste aliquo: qui tamen in bello religionẽ & cõsuetudinis iura retinet: sed ut a barbaris

doribus uexata esse uideatur. De illaudato autē quo uidentur responderi posse. Illaudatus
ā ē eiusmodi: nemo q̄sq̄ tā efferis est moribus: quin faciat: aut dicat nōnūq̄ aliqd
d laudari queat: unde hic antiquissimus uersus: uice prouerbii celebratus est.
ἀλλὰ καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν. idest.
Sępe etiam est olitor ualde opportuna locutus
Sed enim qui omni in re atq; omni tempore laude omni uacat: is illaudatus est. Isq;
omnium pessimus deterrimusq; est. Sicut omnis culpę priuatio: incul patū facit. In Incul/patus
culpatus autem instar est absolutę uirtutis. Illaudat⁹ quoq; finis est extremę malicię
Itaq; Homerus nō uirtutibus appellandis: sed uitiis detrahēdis laudare ampliter so
let. hoc enim est ἀνδάνοντι σαλυμόων. Et τῷ δ' οὐκ ἀέκοντε πετέσθην: idest fari icul
pabilis auspes: & illa aut muita uolarunt. Et item illud.
ἔνθ' οὐκ ἂν βρίζοντα ἴδοις Ἀγαμέμνονα δῖον
οὐδὲ καταπτώσσοντ' οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι idest
Tunc neque cernere erat torpentem agamemnona diuum.
Nec pauidum: uel nolentem decernere ferro.
Epicurus quoq; simili modo maximā uoluptatē: detractionē priuationeq; oīs dolo
ris definiuit his uerbis. ὅρος τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. i. hæc ē definitio doloris de
tractio. Eadē rōe idē Virgilius inamabilē dixit stygiā palludē. Nā sicut illaudarum
κατὰ. i. secūdū laudis στέρησιν. i. priuationē: ita inamabilē κατὰ amoris στέρησιν dete
status est. Altero modo illaudat⁹ ita defenditur. laudare signif cat prisca lingua noīa Inamabilis
re appellareq;: sic in actionibus autē ciuilib⁹ laudari id dicitur: qđ est noīatius. Illau
datus enim est q̄si illaudabilis: qui neq; mētiōe aut memoria ulla dignus: neq; unquā Laudare
noiandus est. Sicuti quondā a cōrconsilio asię decretū est: uti nomen eius: qui tēplū
Dianę ephesię incenderat: neqs ullo in rpe noiaret. Tertiū restat ex his: quæ reprehē
sa sunt: q; tunicā squallentē auro dixit: Id aūt significat copiā densitatēq; auri in squa
marum speciē intexti. Squallere enim dictū est a squamarū crebritate: aspitateq;: quę in Sq̄llere
serpentum pisciūq; coriis uisūtur. Quā rē & alii: & hic quidē poeta locis aliquot de
monstrat. Quē pellis inquit athenis in plumā squamis auro conserta tegebat. Et alio lo
co. Iamq; adeo rutilū thorata indutus Athenis Horrebat squamis. Accius in pelopo
dida scribit. Eius serpentis squamæ squalido auro: & purpura prętextæ. Quicquid
igitur nimis inculcatū obsitūq; aliqua re erat & icuteret uisentib⁹ facie noua horrorem Sq̄lor
id squalere dicebatur. Sic in corporibus incultis squamosisq; alta cōgerie sordiū squa
lor appellabatur. Cuius significationis multo assiduoq; usu totum id uerbū ita cōta
minatū est: ut iam squalor de re alia nulla: q̄ de solis inquinamentis dici cœperit.

De officio erga parētes liberorū: deq; ea re ex philosophiæ libris: in q̄bus scriptū q̄si
umq; est: an semper in omnibus patris iussis obsequendum sit. Cap. vii.

Veri solitū est in philosophorū disceptationibus: an semp in q; oibus iussis pa Officia
tri parendum sit. Sup ea re græci: nostriq; qui de officiis scripserūt: tres senten filiorū i
tias esse: quæ spectādæ cōsiderādæq; sint: tradiderunt. easq; subtilissime diuidi patres
merūt. Earū una est: oibus quæ pater ipeat parendū. Altera est: in q̄busdā parēdū:
q̄busdā nō obsequēdum. Tertia est: nihil necessum esse pr̄i obseq: & parere. Hæc sen
tentia quoniā primore aspectu nimis ifamis est: sup ea prius quę dicta sunt: dicemus
Aut recte inquit iperat pater: aut perperā. Si recte imperat: nō quia iperat: parēdū.

sed quoniã id fieri ius est: faciendũ est. Si perperã nequaq̃ scilicet faciendũ: qđ nõ fieri oportet. Deinde ita cõcludũt: nequaq̃ ẽ igitur p̃ri parẽdũ: quę iperat. Sed neq̃ istam sñiam ꝓbari accepimus. Argutiola q̃ppe hæc: sicuti mox ostẽdem9: friuola & inanis est: Neq̃ aũt illa quã primo ĩ loco diximꝰ: uera & ꝓba uideri põt: oĩa eẽ quæ p̃r iusserit parẽdũ. Quid. n. si ꝓditionẽ p̃riæ: si matris necẽ: si alia quędã imparit turpia aut impia. Media igitur sñia optima: atq̃ tutissima uisa est. Quædã eẽ parẽdũ: quædam nõ obsequẽdũ. Sed ea tamẽ quæ obseq nõ oportet: leniter & uerecũde: ac sine detestatione nimia: sine obprobratiõe acerba reprehẽsiõis declinanda sensim: & relinquenda esse dicũt: q̃ respuẽda. Cõclusio uero illa: qua colligitur sicuti supra dictũ ẽ: nihil p̃ri parẽdum imperfecta est. Refutari ac dilui sic põt. Oĩa quę in rebus humanis fiũt: sicuti docti cẽsuerunt: aut honesta sunt: aut turpia. Quæ sua ui recta: aut hõesta sũt: ut fidẽ colere: ut p̃riam defendere: ut amicos diligere: ea fieri oportet: siue iperet pater siue nõ imperet. Sed quæ his cõtraria: quęq̃ turpia & oĩno iniqua sunt: ea ne si iperet quidem. Quæ uero ĩ medio sunt: & a gręcis tum ἀδιάφορα. i. ĩdifferẽtia: tũ μέσα. id est media appellãtur: ut in militiã ire: rus colere: honores capessere: causas defẽdere: uxorem ducere: uti iussum ꝓficisci: ut accersitũ uenire: quoniã & hæc: & his similia per se ipsa neq̃ honesta sunt: neq̃ turpia: sed ꝓinde ut a nobis aguntur: ita ipsis actionibꝰ aut ꝓbãda fiũt: aut reprehẽdẽda: ꝓpterea in huiusmodi oĩum rerum generibus patri parendũ esse censent: ueluti si uxorẽ ducere iperet: aut causas pro reis dicere: qđ enim utrunq̃ in genere ipso: per sese neq̃ honestũ. neq̃ turpe est: iccirco si pater iubeat obsequẽdũ est. Quid. n. si iperet uxorem dicere infamẽ: ꝓpudiosã: criminosam? Aut pro eo Catilina aliquo: aut. C. Bibulo: aut. P. Clodio causam dicere? nõ scilicet parẽdum quoniã accedente aliquo turpitudinis numero desinunt esse per sese hæc media: atque indifferentia. Nõ ergo integra est propositio dicenda: aut honesta sunt quæ iperat pater: aut turpia. Neq̃ ὑγιὲς καὶ νόμιμον διεζευγμένον: idest sanum legitimum disiunctum uideri potest. deest enim disiunctioni isti tertiũ: aut neq̃ honesta sunt: neq̃ turpia. qđ si additur: potest ita concludi: nonnunq̃ est igitur patri parendum.

Q đpacto ęq̃ reprehẽsio epicuri a plutarcho pacta siti syllogismi disciplina. Cap. viii.

P Lutarchus secũdo librorũ: quos de Homero cõposuit: imꝑfecte atq̃ prępostere: atq̃ iscite syllogismo eẽ usum Epicurum dicit. Verbaq̃ ipsa Epicuri ponit. ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ. τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς: idest mors nihil ad nos. Nã dissolutũ non sentit: qđ aũt non sentit nihil ad nos. Nam pretermisit inqt ꝗ in prima parte sumere debuit ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις. idest mors animæ & corporis dissolutio. Tum deinde eo dẽ ipso: qđ omiserat: q̃si posito cõcessoq̃: ad cõfirmandum aliud utitur. Progredi autem hic inqt syllogismꝰ nisi illo prius posito nõ potest. Vere hoc qđẽ Plutarchus de forma & ordine syllogismi scripsit. Nã si ut ĩ disciplinis traditur: ita colligere & ratiociari uelis: sic dici oportet: ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις. τὸ δὲ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ. τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς: idest Mors aĩæ corporisq̃ est dissolutio. dissolutũ aũt nõ sentit. qđ uero non sentit: nihil ad nos. Sed Epicurus cuiusmodi homo est nõ inscitia uidetur partẽ illã syllogismi prętermisisse. Neq̃ id ei negocii fuit: syllogismũ tanq̃ in scholis philosophoꝝ cum numeris oĩbus: & cũ suis finibus dicere. Enim ꝑfecto q̃a separatio animæ & corporis in morte euidens est: nõ est rans

Mors

necessariā esse: eius admonitionē: qđ oib9 prorsus erat obuiū: sicuti etiā q̄ cōclusionē syllogismi nō i fine posuit: sed i pricipio. Nā id quoq; non ipite factū: qs non uidet? Apud Platonē quoq; multis i locis repias sylogismos repudiato cōcisoq; ordie isto: q in docēdo traditur: cū elegāti quadā reprehensionis cōtentione positos esse

Qđ idē Plutarchus euidenti calūnia uerbū ab Epicuro dictū isectat9 sit. Cap. ix.

i N eodē libro idē Plutarch9 eūdē epicurū reprehēdit: q̄ uerbo usus sit parū ppprio & alienæ significatiōis. Ita. n. scripsit Epicurus. ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν. ἡ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. i. definitio magnitudis uoluptatum: ois doloris sublatio. Non inqt παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος. i. ois dolēts: sed παντὸς τοῦ ἀλγεινοῦ. i. ois rei anxiæ: & tristis dicere oportuit. Detractio eni significanda est doloris ... nō dolētis. Nimis minute ac ꝑpe etiā subfrigide plutarchus in epicuro accusando λέξεις θηρεῖ: idest dictiones rimatur: has. n. curas uocū uerborūq; elegantias: non modo non sectatur epicurus: sed etiā insectatur.

Quid sint fauissę capitolinæ: & quid super eo uerbo. M. Varro Ser. Sulpitio quærenti rescripserit. Cap. x.

s Eruius Sulpitius iuris ciuilis auctor: uir bene litterat9 scripsit ad. M. Varronē: rogauitq; ut rescriberet qd significaret uerbū qđ i cēsoriis libris scriptum eēt. Id erat uerbū fauissę capitolinę. Varro rescripsit: i memoria sibi eē: q̄ Q. Catulus curator restituēdi capitolii dixisset: uoluisse se areā capitolinā deprimere: ut pluribus gradibus in cādem cōscēderetur. Suggestusq; ꝑ fastigii magnitudine altior fieret: sed facere id nō quisse: quoniā fauissæ ipedissēt. Id eē cellas quasdā & cisternas quæ in area sub terra essent: ubi reponi solerent signa uetera: quæ ex eo templo collapsa essent: & alia quædā religiose donariis cōsecrata. At deide eadem epistola negat quidem se in litteris inuenisse: cur fauissæ dictæ sint. Sed. Q. Valeriū Soranū solitū dicere ait: quos thesauros græco noie appellaremus: priscos latinos flauissas dixisse: q̄ in eas nō rude æs: argētūq; sed flata signataq; pecunia cōderetur. Cōiectare igitur se detractā esse: ex eo uerbo secūdā litterā: & fauissas esse dictas cellas quasdā & specus: quibus æditui capitolini uterentur ad custodiendas res ueteres religiosas.

Fauissę capitolinæ

thesaurus Flauissas

De Sicinio dentato egregio bellatore multa memoratu digna. Cap. xi.

s Vnū Siciniū dētatū: q tri. ple. fuit. Sp. Tarpeio. Au. Thermo cōsulibus: scriptū est i libris annaliū: plus q̄ credi debeat: strenuū bellatorē fuisse. Nomēq; ei factū ob ingentē fortitudinē: appellatūq; eē Achillē romanū. Is pugnasse i hostē dicitur centū &. xx. prœliis: Cicatricē auersā nullam: aduersas q̄nq;. &. xl. tulisse. Coronis eē donatus aureis octo. Obsidionali una. Muralibus trib9. Ciuicis. xiiii. Torquibus tribus &. lxxx. Armillis plus cētum. lx. Hastis duodeuigīti. Phaleris itē donatus est quīquiesuiciesq;. populi militaria habuit multiiuga: i his ꝑuocatoria plerāq;. Triumphauit cum imperatoribus suis triumphos nouem.

Sicini9 dētatus Achilles romanus

Cōsiderata ꝑpensaq; & quędam Solonis speciē habens priorem iniquæ iniustęque legis: sed ad usum & emolumentū salubritatis penitus repertam. Cap. xii.

i N legib9 Solonis illis antiqssimis: quæ Athenis axibus ligneis incisę sūt: qsq; latas ab eo Atheniēses: ut sēpiternę manerēt: pœnis & religionibus sanxerunt: legē esse Aristoteles refert scriptā ad hanc sniam. Si ob discordiā dissensionēq; seditio atq; discessio populi in duas partis fieret: & ob eā cām irritatis aīs utrinq; arma

caperentur: pugnareturq;: tũ q in eo tpe: in eoq; casu ciuilis discordię: nõ alterutra parte sese adiũxerit: sed solitarius separatusq; a cõmuni malo ciuitatis secesserit: is domo pria: fortunisq; oibus careto: exul extorrisq; esto. Quũ hãc legẽ Solonis singulari sapiẽtia prediti legissemus: tenuit nos grauis q̃dam ĩ principio admiratio: requirentes quã ob causam dignos esse pœna existimarit: qui se pcul a seditione & ciuili pugna
Solõis legis sẽsus
mouissent. Tum q penitus atq; alte usum ac sñiam legis ĩtrospexerat: nõ ad augẽdã sed ad desinẽdã seditionẽ legẽ hãc esse dicebat. & res prorsum se sic habet. Nã si boni hoies q in principio coercẽdæ seditiõis ĩpares fuerint: populũq; parciũ & amẽtẽ non deterruerit: ad alterutrã partẽ diuisi sese adiũxerit: tũ eueniret: ut quũ socii partis seorsũ utriusq; fuerit: eoq; partes ab hiis: ut maioris auctoritatis uiris: tẽperari ac regi cœperit: cõcordia p eos potissimũ restitui: cõciliariq; possit: dũ & suos: apd quos sunt regunt: atq; mitificãt: & aduersarios seruatos magis cupiũt: q̃ perditos. Hoc idẽ Phauorinus philosophus iter fratres quoq; aut amicos discedẽtis oportere fieri censebat: ut qui in medio sunt utriusq; partis beniuoli: sic in cõcordia admittẽda pax auctoritatis: quasi ambigui amici habuerint: tũ alter in alterã partẽ discedat. Ac p id meriti uiã sibi ad utriusq; cõcordiã muniãt. Nũc aũt pleraq; inqt partis utriusq; amici q̃si probe faciant: duo litigantes destituunt: & relinqunt. deduntq; eos aduocatis maliuolis aut auaris: qui lites animasq; eo℞ inflamment: aut odii studio: aut lucri.

Liberos in multitudinis numero etiã unũ filiũ filiãue ueteres dixisse. Cap. xii.

Liberi
a
Ntiq oratores: historiæq;: aut carminũ scriptores: etiã unũ filiũ: filiamue. liberos multitudinis numero appellarũt. Id quoq; nos quũ in cõplurimũ ueterũ libris scriptũ aliquotiẽs aduerterem⁹: nũc quoq; in libro Sẽpronii Asellióis rex gestax qnro ita positũ eẽ ostẽdimus. Is Asellio sub. P. Scipione Africano tri. militũ ad Nnmãtiã fuit: Resq; eas: qbus gerẽdis ipse iterfuit: conscripsit. Ei⁹ uerba de Tib. Graccho tri. ple. quo in tpe iterfectus in capitolio ẽ: hęc sũt. Nã Gracch⁹ domo quũ pficisceretur: nunq̃ minus terna: aut quaterna milia hoium sequebantur. Atq; inde infra de eodẽ Graccho ita scripsit. Orare cœpit ut se defenderent: liberosq; suos: eũ quẽ uirilis sexus tũ in eodẽ tpe habebat pduci iussit: populoq; cõmendauit prope flens.

Quod. M. Cato in libro qui inscriptus est contra Tib. exulẽ stitisses uadimonium per literam dicit: non stetisses. Eiusq; uerbi ratio reddita. Cap. xiii.

Stitis/ses
i
N libro netere. M. Catonis: q inscribitur contra tiberiũ exulẽ: scriptũ q̃dẽ sic erat. Quid si uadimoniũ capite obuoluto stitisses? Recte ille stitisses scripsit. Sed falsi & audaces emẽdatores: e scripto p libros stetisses fecerunt: tanq̃ stitisses uanum: & nihili uerbũ esset: quin potius ipsi nequã & nihili sunt: qui ignorant stitisses dictum a Catone: quoniam sisteretur uadimonium non staretur.

Q d antiqtus ætati senectę potissimũ habiti sint ãpli honores: & cur postea ad maritos & pres ĩdẽ isti honores delati sint: atq; ibi q̃dã de capite legis iuliæ. viii. Ca. xv.

a
Pud antiqssimos romanox neq; generi: neq; pecunię prestãtior honos tribui q̃ ætati solitus. Maioresq; natu a minoribus colebãtur: ad deũ prope & parẽtũ uicẽ. Atq; omni in loco: inq; omni specie honoris ptiores: potioresq; habiti. A cõuiuio quoq;: ut scriptũ ẽ in antiqtatibus: seniores a minoribus domũ reducebantur eũq; morẽ accepisse romanos a lacedęmoniis traditũ est: apud quos lycurgi legibus maior reẽ oĩum honos maiori ætati habebatur. Sed postq̃ soboles ciuitati necessaria

cisa est: & ad plē populi frequētādā premiis: atq; inuitamētis usus fuit: tū antelati q
busdā ī reb9: q uxores: qq; libos hērent: sēiorib9: neq; libos: neq; uxores hītib9. Sic
capite. vii. leg's Iuliæ priori ex coss. fasces sumēdi potestas fit: nō q pluris ānos nat9 ē
sed q pluris liberos q̄ collega: aut ī sua ptāte habet: aut bello amisit. Sed si par utriq;
numer9 liberoꝝ est: marit9: aut q in nūero maritoꝝ est preferatur. Si uero ābo & ma
riti & patres totidē liberoꝝ sunt. tū ille pristinus honos īstauratus: & q maior natu
est prior fasces sumit. Sup his aūt q aut cęlibes ambo sunt: aut parē numeꝝ filiorū
habēt aut mariti sunt: & liberos non habēt: nihil scriptū in lege de ętate est. Soli
tos tamen audio: qui lego potiores essent: fasces primi mensis collegis concedere: aut
longe ætate prioribus: aut nobilioribus multo: aut secundū consulatum ineūtibus.

Quod Cesellius Vindex a Sulpitio Apollinari reprehensus est in sensus Virgilia
ni enarratione. Cap. xvi.

Irgilii uersus sunt e libro sexto.
Ille uides pura iuuenis qui nititur hasta:
Proxima sorte tenet lucis loca: primus ad auras
Aethereas italo commixt9 sanguine surget
Siluius albanum nomen: tua posthuma proles:
Quem tibi longęuo serum lauinia coniunx
Educet siluis regem: regumq; parentem
Vnde genus longa nostrum dominabitur alba
Videbantur hęc nequaq̄ conuenire. Tua posthuma proles.
Quem tibi longęuo serum lauinia coniunx
Educet siluis regem. Nam si hic Siluius ut in omnium ferme annalium monumentis
scriptum est: post mortem patris natus est: ob eam causam prenomen ei impositum
hoc fuit qua ratione subiectum est. Quem tibi longęuo: serum lauinia cōiunx.
Educet siluis regē: Hæc. n. uerba significare uideri possunt. Aenea uiuo: & iā senatū
ei siluiū: & educatū. Itaq; hāc sniam esse uerboꝝ istoꝝ Cesellius opinat9 in cōmētario
lectionū antiquaꝝ. Posthuma inqt ples nō eū significat: q pē mortuo: sed q postre
mo loco nat9 est: sicuti siluius: q Aenea iam sene tardo seroq; partu ē editus: Sed hu
ius historiæ auctorē nullū idoneū noiat. Siluiū aūt post Aeneæ mortem: sicuti dixi
mus: natū multi tradiderūt. Iccirco Apollinaris sulpitius īter cętera: in qb9 Ceselliū
reprehēdit: hoc quoq; eius: q̄si erratū aīaduertit. Errorisq; istius: hāc eē causā dixit: q
scriptū ita sit. Quē tibi lōgæuo: inqt non seru. Significatio. n. esset contra historiæ fi
dem: sed in lōgū iam euum & ppetuū recepto imortaliq; facto. Anchises. n. q hæc di
cit ad filiū: sciebat eum: qnū hoīum uita discessisset: imortalem atq; indigentē futurꝫ
& lōgo perpetuoq; æuo potiturū. Hoc sane Apollinaris argute. Sed aliud tamen est
lōgum æuum: aliud perpetuum. Neq; dii lōgęui appellantur: sed immortales.

Posthuma proles Siluius Longæuus

Cuiusmodi naturam esse quarundam prepositionum. M. Cicero animaduerterit:
disceptatumq; ibi super eo ipso: quod Cicero obseruauerat. Cap. xvii.

Bseruate curioseq; aīaduertit. M. Tullius: in & con præpositiones uerbis: aut
uocabulis prepositas tūc pduci: atq; ptēdi: qnum litteræ sequerētur: quæ pri
ma sunt in sapiente: atq; fœlice: In aliis aūt oībus correpte pnūciari. Verba Ci
cerōis hæc sunt. Quid uero hoc elegantius: qd non fit natura: sed quodam instituto:

In Con

Indo- ctus — Indoctus dicimus breui prima lr̃a: insanus producta: inhumanus breui: infœlix lon
Insan9 — ga. Et ne multis: qbus ĩ uerbis ea primæ litteræ sunt: quæ ĩ sapiẽte atq; fœlice: hæc ꝓ
Inhu- — ductæ dicũtur: ĩ cæteris uero oĩb9 breuiter. Itẽ quę cõposuit: cõsueuit: cõcrepuit: cõse
manus — uit: cõsule ueritatẽ: cõprehẽde: & refer ad auris: ꝓbabũt. Quare cur ita sit dicẽt: ꝓsu
Infelix — giuare: uoluptati aũt aurĩũ morigerari debet orõ. Mãifesta qdẽ ratio suauitatis ẽ in
Pro — his uocib9: de qbus Cicero locut9 est: sed qd dicemus de præpositiõe ꝓ quę quũ ꝓdu
ꝓficisci — ci & corripi soleat: obseruatiõnẽ hãc tamẽ. M. Tulii aspnata est. Nõ. n. semp ꝓduci
ꝓficere — quũ seqtur ea lr̃a: quę primaẽ in uerbo fœlix: quã Cicero hanc habere uim significat:
ꝓfuger — ut ꝓpter eã rem in & con præpositiones ꝓducantur. Nã ꝓficisci: & ꝓfundere. & ꝓfu
ꝓfanũ — gere: & ꝓfanũ: & ꝓfestũ corrcpte dicimus. ꝓferre autẽ & ꝓfligare: & ꝓficere ꝓducũ
ꝓfestũ — tur igitur ea lr̃a: quã Cicero ꝓductiõis causam facere obseruauit nõ in oĩbus cõsimili
ꝓferre — bus eandẽ uim: aut rationis: aut suauitatis tenet: sed aliã uocem ꝓduci facit: aliã cor
ꝓfligare — ripi. Neq; uero con particula rum solũ ꝓduc tur: quũ ea littera: de qua Cicero dicit i
ꝓficere — sequitur. Nã & Cato & Salustius fœnoribus inquit cooptus est. Præterea colligat9
Colliga tus — & cõnexus ꝓducte dicũtur. Sed tamẽ uideri potest in iis quę posui: ob eam cãm par
ticula hæc ꝓduci: quoniã eliditur ex ea n littera. Nã detrimentũ lr̃ę productiõe sylla
Conne xus — bę cõpensatur. Q d qdẽ etiã in eo seruatur: qd est cogo. Neq; repugnat q coegi corre
Cogo — pte dicim9. Nõ. n. salua συνκέρεσει. i. coagmẽtatione dicitur a uerbo: quod est cogo.

Phedõ — Q d phedon socraticus seru9 fuit: q q; itẽ alii cõplusculi seruitutẽ seruierũt. C. xviii.

[P] Hedon elidẽsis ex cohorte illa socratica fuit. Socratiq; & Platoni perfuit fami liaris. Ei9 nomini Plato illũ libr; diuinũ de imortalitate aiæ dedit. Is Phedon seruus fuit: forma atq; igenio liberali: & ut qdã scripserũt: a lenõe domino pu er ad merẽdũ coact9. Eũ Cebes socraticus hortãte Socrate emisse dr̃: habuisseq; in phi losophię disciplinis. Atq; is postea philosoph9 illustris fuit. Sermonesq; ei9 de Socra te admodũ elegãtes legũtur. Alii quoq; nõ pauci serui fuerũt: q post philosophi clari

Menip pus — extiterũt. Ex qbus ille menippus fuit: cui9 libros. M. Varro ĩ satyris æmulatus est:
qs alii cynicas: ipse appellat menippeas. Sed & Theophrasti pipatetici Seru9 põpili
Mys — us: & Zenonis stoici seruus: q Perse9 uocat9 est: & Epicuri: cui nomẽ Mys fuit: philo
Dioge. cynicus — sophi nõ incelebres uixerũt. Diogenes etiã cynic9 seruitutẽ seruiuit: sed is ex libertate
in seruitutẽ uenerat: quẽ quũ emer̃ uellet Xeniades corinthius: & qs id artificii nouis
Xenia- des co- rinthi9 — set pcõtatus foret. Nouii inqt Diogenes hoĩbus liberis iperare. Tũ Xeniades respõsi
eiusdẽ mirat9 emit: & manumisit: filiosq; suos ei tradẽs: accipe inqt liberos meos: q
bus iperes. De Epicteto aũt philosopho nobili: q is quoq; seruus fuit: recẽtior ẽ me
Epicte tus — moria: q̃ ut scribi: q̃si oblr̃atũ debuerit. Ei9 Epicteti etiã de se scripti duo uersus ferũ
tur: ex qb9 latẽter itelligas: nõ oĩs mõ diis exosos nõ eẽ q ĩ hac uita cũ ærũnaq; uarie
tate luctantur: sed esse arcanas causas: ad quas paucoq; potuit peruenire curiositas:

Δουλος επικτητος γενομην. και σωματι πηρος
και πενιην ιρος. και φιλος αθανατοις: idest
Seruus epictetus fueram: qui corpore mancus:
Pauperiæ pressus: carus eram superis.

Refscire uerbũ quid sit: & quã habeat uerã & propriam significationẽ. Cap. xix.

Refscire — [U] Erbũ refscire obseruauimus uim habere litterę ꝓpriam quandã: nõ ex cõi signifi catiõe cæteroq; uerborũ: qbus eadẽ prepositio re iponitur. Neq; ut rescribere

relegere: restituere: dicimus inde rescire. Nã q factũ aliquod occultius: aut inopina-
tũ insperatũq; cognoscitur: is dr̃ ꝓprie rescire. Cur aũt in hoc uno uerbo re particula hu
ius sn̄iæ uim habeat: eq dẽ adhuc quęro. Aliter. n. dictũ ẽe: resciuit aut rescire apd eos:
q diligẽter locuti sũt: nõdũ inuenim⁹ q̃ sup his rebus: q̃ aut cõsulto cõsilio latuerint:
aut cõ ra spem opinionẽue usu uenerit: q̃q̃ ipsũ scire d oibus cõiter rebus dicatur: uel
aduersis: uel ꝓsperis: uel isperatis: uel expectatis. Neui⁹ i triphalo ita scripsit. Si unq̃
quicq̃ filiũ resciuero: argentum amoris causa sũpsisse mutuo: exẽplo illo te ducã: ubi
nõ despuas. Claudi⁹ quadrigarius in primo annali. Ea lucani ubi resciuerunt sibi per
fallacias uerba data esse. Item Quadrigarius in eodem libro in re tristi & inopinata:
uerbo isto ita utitur. Id ubi resciuerũt propinqui obsidũ: quos Pontio traditos supra
demõstrauimus: eoꝝ parentes cum propinquis capillo passo in uiam prouolarunt.
M. Cato in quarto originũ: Deinde dictator iubet postridie magistrũ equitũ accersi.
Mittã te si uis inquit cum equitibus. Sero est inquit magister equitum iam resciuere.

Quę uulgo dicunt̃ uiuaria id uocabulũ ueteres nõ dixisse: & qd pro eo. P. Scipio
in orõne ad populũ: q d postea. M. Var. i libris de re rustica dixerit usurpatũ. Cap. xx.

Iuaria: quæ nũc dicunt̃ septa quædã loca in quibus feræ uiuæ pascũtur. M. uiuaria
Var. in lib. de re rustica. iii. dicit leporaria appellari. Verba Var. subieci. Vil Lepora
laticæ pastionis genera sunt terna: ornithones: leporaria: piscinæ. Nũc orni- ria
thones dico oĩum alitũ: quæ intra parietes uillæ solent pasci. Leporaria te accipe uolo Orni-
nõ ea quę tritaui nr̃i dicebãt: ubi soli lepores sint: sed oĩa septa ędificia uillę: quę sunt: thones
& habẽt iclusa aĩalia: q̃ pascũtur. Is itẽ infra i eode libro ita scribit. Quũ emisti fundũ
thusculanũ a. M. Pisone. in leporario apri fuerũt multi. Viuaria ãt q̃ nunc uulgus di
cit quos. παραδεισους. i. hortos græci appellãt: quę leporaria Var. dicit: haud usq̃ me
mini apud uetustiores scriptũ. Sed qd apud Scipionem omniũ ætatis suæ purissime
locutũ legimus: roboraria aliquot romæ doctos uiros dicere audiui id significare: qd
nos uiuaria dicimus. Appellataq; esse a tabulis roboreis: quibus septa essent: qd ge-
nus septoꝝ uidimus in Italia locis plerisq;. Verba ex orõne eius contra Clau. Asellũ
quarta hęc sunt. Vbi agros optime cultos: & uillas expollitissimas uidisset: in his regio
nibus excelsissimo loco muꝝ statuere aiebat: inde corrigere uiã: aliis ꝑ uineas medias.
aliis ꝑ roborariũ atq; piscinã: aliis ꝑ uillam. Lacus uero & stagna: q̃ piscibus uiuis co Piscinæ
ercentur clausa: suo atq; ꝓprio noĩe piscinas noĩauerunt. Apiaria quoq; dici loca in q apiaria
bus siti sint aluei apũ. Sed neminẽ coꝝ ferme q incorrupte locuti sunt: aut scripsisse Melis-
memini: aut dixisse. M. aũt Var. de re rustica. iii. μελισσωνες. i. apiaria mellariaq;: ut sones
αμπελωνας. i. uineas & δαφνωνας. i. laureta inquit ita facere oportet: q̃ qdẽ mellaria Mella
appellabãt. Sed hoc uerbũ quo Varro usus est: græcũ est. nã melissones ita dicũtur. ria

Super eo sidere quo græci αμαξαν: nos septentriones uocamus: ac de utriusq; uo-
cabuli ratione & origine. Cap. xxi.

Ægina in piræum cõplusculi earundẽ disciplinaꝝ sectatores græci: Romani-
q; hoies eadẽ in naui transmittebamus: nox fuit: & clæmẽs mare: & anni ęstas
cœlũq; liqde serenũ. sedebamus ergo in puppi simul uniuersi: & lucẽtia sidera
cõsiderabamus. Tum q̃spiã ex iis: qui eodem in numero græcas res eruditi erãt: quid
αμαξα. idest plaustrũ esset: quid αρκτος: idest ursa: quid βοωτης: idest bootes: & quę
tam maior αρκτος: & quæ minor: et cur ita appellata: et quam in partem ꝓcedentis

noctis spatio mouerentur: & quãobrem Homerus solã eam nõ occidere dicat: cũ & quedã alia scite: tum ista oĩa ac perite disserebat: hic ego ad nostros iuuenes conuertor. Quid inq̃ uos oppidici dicitis mihi: quare quod ἅμαξαν greci uocant: nos septentriones uocamus. Non enim satis est q. vii. stellas uidemus: sed quid hoc totũ quod septentriones dicimus significat scire inq̃ id prolixius uolo. Tum quispiã ex iis qui se ad litteras memoriasq; ueteres dediderat. Vulgus inquit grãmaticoꝝ septentriones a solo numero stellaꝝ dictũ putat. Triones enim per sese nihil significare aiunt: sed uocabuli esse supplementũ: sicut in eo quod quinquatrus dicamus q. quinq; ab idibus dieꝝ numerus fatrus nihil. Sed ego quidẽ cum. L. Lælio: & . M. Varrone sentio: qui triones rustico certo uocabulo boues appellatos scribunt quasi quosdã terriones: hoc est arãdæ colendęq; terrę idoneos. Itaq; hoc sidus: quod a figura posituraq; ipsa: quia simile plaustri uideatur: antiqui grecoꝝ ἅμαξαν dixerunt: nostri quoq; ueteres a bubus iunctis septentriones appellarunt: idest a septem stellis: ex q̃bus quasi iuncti triones figurantur. Pręter hanc inquit opinionẽ id quoq; Varro addit: dubitare sese: an pptorea magis hæ septẽ stellę triones appellatæ sint: q̃a ita sunt sitæ: ut ternę stellæ pximę queq; inter sese faciãt trigona. i. triquetras figuras. Ex his duabus rationibus quas ille dixit: quod posterius est: subtilius elegantiusq; uisum est. Intuentibus enim nobis in illud: ita propemodum res erat: ut ea forma esset: ut triquetra uideretur.

Septentriones — Triões — Quinquatr9

De uento iapige: deq; aliorum uentorum uocabulis: regionibusq; accepta a Phauorini sermonibus. Cap. xxii.

a Pud mensam Phauorini in cõuiuio familiari legi solitũ erat: aut uetus carmẽ Melit poetę: aut historia partim grecæ linguæ: alias latinæ. Legebatur ergo tũc ibi in carmine latino ιαπυξ uentus: q̃situm est: quis hic uentus: & quibus ex locis spiraret: & q̃ tam infrequentis uocabuli ratio esset. Atq; etiam petebamus: ut super ceteroꝝ nominibus regionibusq; ipse nos docere uellet: quando uulgo neq; de appellationibus eoꝝ: neq; de finibus: neq; de numero conueniret. Tum Phauorinus ita fabulatus est. Satis inq̃t notũ est: limites regionesq; esse cęli quatuor: exortũ: occasum: meridiem: septentrionẽ. Exortus occasus mobilia & uaria sũt. Meridies septentrionesq; statu perpetuo stant: & manent. Oritur enim sol non idem semper: sed aut equinoctialis oriens dicitur. quum in circulo currit: qui appellatur ισονυκτιος: idest equinoctialis: aut ισημερινος: idest ęq̃dialis: aut solsticialis: aut brumalis: que sunt θερινιαι τροπαι: και χειμερινιαι: idest ęstiua solstitia & hiberna. Item cadit sol non in eundem semper locum: fit enim similiter occasus eius: aut æquinoctialis: aut solsticialis: aut brumalis. Qui uentus igitur ab oriẽte uerno. i. equinoctiali uenit. nominatur eurus facto uocabulo: ut isti ετυμολογικοι. i. rationẽ originis uerbi interpretando indagantes aiunt απὸ της εωρέων. i. ab oriente sole fluens. Is alio quoq; a gręcis nomine απηλιωτης: a Romanis nauticis subsolan9 cognominatur. Sed q̃ ab æstiua & solsticiali oriẽtis meta uenit: latine aquilo: boreas grece dicitur: eũq; ppterea q̃dã dicũt ab Homero αιθρηγενέτην serenitatẽ facientẽ appellatũ. Boreã aũt putant dictum απὸ της βοης. i. boatu: quoniã sit uiolẽti flatus & sonori. Tertius uẽtus est: qui ab oriẽte hyberno spirat uulturnũ Romani uocãt. Eum pleriq; gręci mixto nomine: q̃ inter notũ & euꝝ sit ευρονοτον appellãt. Hi sunt igitur tres uẽti orientales: aquilo: uulturnus eurus: quorum medius eurus est. His oppositi & cõtrarii sunt alii tres occidui: caurus

Iapix — Vẽtoꝝ descripto — Apeliotes — Subsolanus — Aquilo — Boreas — Vulturnus — Euronotus — Eurus — Caurus

quẽ solẽt greci ἀπηλιώτην uocare is aduersus uulturnũ flat. itẽ alter fauoni⁹: q græce Arge-
uocat ζέφυρος. is aduersus eurũ flat. Tertius africus: qui græce uocatur λίψ. is aduer stes.
sus aqlonẽ flat. Eæ duæ regiones cæli orietis: occidẽtisq; inter sese aduersæ sex habe- Fauoni
re uẽtos uidentur. Meridies ãt quoniã certo: atq; fixo limite est: unũ meridionalẽ uẽ us
tũ habet. is latine auster græce νότος nominatur: quoniã ẽ nebulosus atq; humectus zephy-
νοτίς. n. græce humor nominatur. Septẽtriones autẽ habẽt ob eandẽ causam unũ: rus
Is obiectus directusq; ĩ austrẽ latine septẽtrionari⁹: græce ἀπαρκτίας appellatus. Ex Afric⁹
his octo uẽtis alii q̃tuor detrahũt uẽtos: atq; id facere se dicũt homero auctore: qui Libs
solo q̃tuor uẽtos nouerit: eurũ. austrũ: aqlonẽ: fauoniũ. Versus homeri sunt. Auster
σὺν δ' εὖρός τε νότος τε πέσε ζέφυρός τε δυσαὴς Notus
καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων septen-
Cumq; euro incubuit: zephyrusq;: notusq; furentes: triona-
Sudificusq; simul: boreas mala plurima uoluẽs. A quatuor cæli partibus quas q̃si rius.
primas nominauimus: oriẽte scilicet: atq; occidẽte latioribus: atq; simplicibus nõ tri A pat-
partitis. Partim autẽ sunt: qui pro octo. xii. faciũt: iter hos quatuor ĩ media loca ĩse ctias
rẽtes. cũ meridie septẽtriones eadẽ ratione: qua secũdi quatuor intersiti sunt inter pri
mores duos apud oriẽtẽ: occidẽtẽq;. Sũt porro alia quędã nomina quasi peculiarium
uentorũ: quæ incolę in suis quiq; regionibus fecerunt: aut ex locorum uocabulis: in
quibus pollẽt ex aliqua causa: quæ ad faciendũ uocabulũ acciderat. Nostri naq; gal
li uentũ ex sua terra flantẽ: quẽ sęuissimũ patiunt: circiũ appellãt a turbine (opinor) circius
eius: ac uertigine. ἰάπυγα ex ipsius apulię oræ ꝓficiscẽtẽ: quasi finibus apuli eodem Iapix
& ipsi nomine iapigem dicũt: eũ esse ꝑpemodũ caurũ existimo. Nã & est occidẽtalis Caurus
& uidet aduersus eurũ flare. Itaq; Virgilius Cleopatrã e nauali prœlio in ægyptũ fu-
gientẽ uento iapige ferri ait. equũ quoq; apulũ eodẽ: quo uentũ uocabulo iapigẽ ap-
pellauit. est etiam uentus nomine cæcias: quẽ aristoteles ita flare dicit ut nubes nõ ꝓ Cęcias
cul propellat. sed ut ad sale uocet: ex quo uersum istũ prouerbialem factum ait κακὰ
ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων ὡς ὁ καικίας νέφος. i. Mala de sese attrahens: ut cęcias nubes. Præter
hos autẽ: quos dixi: sunt alii plurifariã uẽti cõmẽticii suę quisq; regionis indigenę: ut Atabu
Oratianus ille Atabulus: quos ipse quoq; executurus fui. Addidissemq; eos: qui ete lus
sięq; & prodromi appellant: qui certo tempore anni: quum canis orit: ex alia atq; alia Etesię
parte cęli spirant. rationesq; omnium uocabulorum: quia plus paulo adhibi: effu- prodro
dissem nisi multa iam prorsus omnibus uobis reticentibus uerba fecissem: quasi mi.
fieret a me ἀκρόασις ἐπιδεικτική. idest asculratio sese ostentans. In conuiuio aũt fre-
quenti loqui solum unum: neq; honestum est inquit: neq; cõmodũ. Hæc nobis Pha-
uorinus in eo quo dixi tempore: apud mẽsam suã summa cum elegantia uerborũ: to-
tiusq; sermonis comitate: atq; gratia denarrauit: Sed q; ait uẽtum q ex terra gallia fla
ret circiũ appellari. M. Cato in libris originũ eũ uentũ cerciũ dicit nõ circiũ. Nã quũ Cerci⁹,
de hispanis alpinis scriberet: q citra hiberũ colunt: uerba hęc posuit. Sunt in his regio
nibus ferrariæ argẽti sodinæ pulcherrimæ. Mons ex sale mero magnus. Quantũ de-
mas tantũ adcrescit. Ventus cercius: quum loquare: buccam implet: Armatũ homi-
nem plaustrum oneratum percellit. Quod supra autem dixi ἐτησίας: idest ethesias
ex alia & alia parte cæli flare: haud scio an secutus opinionẽ multorũ temere dixerim.
P. Nigidii in s. do librorũ: quos de uẽto cõposuit: uerba hæc sũt.

& austri anniuersarii secũdo sole flant. Cõsiderãdũ igit͛ est: q̃d sit secũdo

Consultatio diiudicatioq; locorũ facta ex comœdia Menandri: & Cecilii: quæ pl-
cium inscripta est. Cap. xxiii.

C Omœdias lectitamus nostro͛ poeta͛ sumptas: ac uersas de græcis Men-
dro: & posodio: aut Appolodoro: aut alexide: & quibusdã itẽ aliis comœ-
At qui quũ legimus eas: nihil sane displicent: quin lepide quoq; & uenu-
scriptę uideãt͛: prsus ut meli⁹ posse fieri nihil cẽseat. At. n. si cõferas: & cõponas gr-
ca ipsa unde illa uenerũt: ac singula cõsiderate atq; apte iũctis: & alternis lectionib-
cõmittas: oppido q̃ iacere: atq; sordere incipiũt: quæ latina sunt. Ita græcarũ: quas
ęmulari nequiuerũt: facetiis: atq; luminibus obsolescunt. Nuper adeo usus hui⁹
nobis uenit: cecilii. Plociũ legebamus. haud quaq̃ mihi: & qui aderãt: displicebat. L-
Plociũ comœdia. birũ est. Menãdri quoq; Plociũ legere: a quo istã comœdiã uerterat. Sed. n. postq̃
man⁹ Menãder uẽit: a prĩcipio statĩ dii boni: quãtũ stupere: atq; frigere: quãtũq;
tare a menãdro cecilius uisus est: Diomedis hercle arma: & Glauci nõ dispari magn-
pcio ęstimata sunt. Accesserat dehĩc lectio ad eũ locũ i quo maritus senex sup uxore
diuite: atq; deformi querebat͛: q, ancillã suã nõ iscito puellã ministerio: & facie nõ ill-
berali coactus erat uenũdare. suspectã uxori q̃si pellicẽ. Nihil dicã ego quãtũ diffe-
rat uersus utriusq; eximius. sit satis alius ad iudiciũ faciẽdũ exponi. Menãder sic.

επαμφοτεραν ηεπικληροσ η μελλειν καθευδησειν
κατεργασασα μεγα. και περι βοητον εργον
εκ τησ οικιασ εξεβαλε την λυπουσαν. ην εβουλετο.
ινα πιβλεπωσι παντες εις το κρεωβυλης προσωπον.
η τευγνωστοσ ειχε με γυνη δεσποινα
καὶ την οψιν ωγ εκτησατο ονος ἐν πιθηκοις τοι:
το λεγομενον εστι δη τουτο σιωπαν βουλομαι.
τὴν νυκτα. την πολλων κακων αρχηγον.
οιμοι κρεωβιλην λαβειν εμε. και δεκα ταλαντα
γυναικων ουσα πηχεως. ει τ᾽ εστι το φρυαγμα.
ειπος ανυποστατον. Δια τὸν ολυμπιον.
και αθηναν ουδαμως παιδισκαριον. θεραπευτικὸν δε
λογου ταχιον. απαγεσθω δε τις αρ αντικα γυνη. id est
In aurem utranq;: quandoquidẽ dotata est: cubet:
Re confecta magnifica: & negocio inclyto
Domo illam exegit: cui male uoluit maxume.
Vt omnes in creobulę faciem oculos conuerterent:
Tum me cunctis notum sit faceret uxor hera.
Meoq; de more tareturin uultu: asinus inter simias fierem:
Ati aiunt. Se. Quid tandem. Ma. Tacere uolo:
Noctem mali consciam plurimi.
Me miserum qui crobulam duxi: & talenta decem:
Nanam mulierculam. cuius superbia
Adeo intolerabilis est. Iouem olympium
Et mineruam testor non ancillulam potius officiosa: dicto citius

Presto. hanc quispiam abigat quæso: at illam referat.
Cecilius autem sic. Se. Is demum miser est: qui erumnā suā nequit
Occultare: Ma. ferre ita me uxor forma & factis facit.
Si taceam: tamen indicium est: quę nisi dotem omnia
Quæ nolis habet. qui sapit de me discet: qui quasi
Ab hostis captus libere seruio: salua urbe atq; arce.
Quæ mihi quicq̄ placet: eo priuatum. uis me seruatum?
Dum eius mortem inhio. egomet uiuo mortuus
Inter uiuos. Ea me clam cum mea ancilla ait
Consuetum. id me arguit. ita plorando: orando &
Instando: atq; obiurgando me obtudit: uti eam
Venundarem. nunc credo inter suas æqualis
Et cognatas sermones serit. Quæ uostrum fui
Integra ętatula: quę hoc itidem a uiro
Impetrarit suo: quod ego anus modo
Effici: pellice: ut meum priuarem uirum?
Hæc erunt concilia hodie. differor sermone miser.
Præter uenustatē autē rerū atq; uerborū: ī duob9 libris nequaq̄ parē: ī hoc ēquidē so
leo animū attēdere: q, quæ Menāder præclare & apposite & facete scripsit: ea Cecili9
nequaq̄ potuit & quidē conatus enarrare. Sed q̄si mime ꝓbāda ꝑtermisit: & alia ne
scio q̄ mimica iculcauit. Est & illud Menandri de uita hominū media sumptū: sim
plex & uerū: & delectabile: quod nescio quo pacto omisit. Idē eni ille marit9 senex:
cum altero sene uicino colloquens: & uxoris locupletis supbiā deprecans: hæc ait.
εχω δε πικληρον λαμιαν ουκ ειρηκασοι.
τουτου χικυριαν της οικιας: και των αγρων.
ꝫ παντων αντ εκεινης εχομεν. απολλων καλεπωνς
χαλεπωτατον απασι δαργαλεα εστινε μοι μονω.
υιω πολυ μαλλον θυγατρι. πραγμα.
αμαχον λεγεις ευοιδα: idest
Lamiam hęreditariam duxi: quod non dixeram tibi.
Tum uero domus: atq; agrorum heram.
Vniuersorūq; illius loco. Se. hei q̄ miserum & graue?
Difficillimum immo. At omnibus molesta est: nō soli mihi:
Filio multo magis filięq;. Se. prouinciam
Inexpugnabilem geris certo scio.
Cecilius uero hoc in loco ridiculus magis q̄ personæ isti: quam tractabat: aptus atq;
conueniens uideri maluit. sic enim hæc corrupit.
Se. Sed tua morosa ne uxor quęso est. M. Quam rogas.
Se. Qui tandem. M. Tedet mentionis. quę mihi ubi domum
Adueni: ac sedi: extemplo sauium darat. Se. Ieiuna anima?
Nil peccat de sauio: ut deuomas uolt: quod foris potaueris.
Quid de illo quoq; loco in utraq; comœdia posito existimari debeat manifestū est.
Cuius loci hęc ferme sentētia est. Filia hominis pauperis in peruigilio uitiata est. Fa

tu dicebat: & eum postea multi secuti. neq; tamẽ uincere cõsuetudinẽ potuerũt. Sed idem Varro in aliis libris multa pro ἀναλογία tuenda scripsit. Sunt hi igitur tãq̃ ꝓ ci cõmunes contra ἀναλογίαν dicere: & rursus item ꝓ ἀνωμαλία:

Sermones. M. Frotonis: & Phauorini philosophi de generibus colorum: uocabulisq; eoꝝ græcis & latinis. Atq; inibi color spadix: & cuiusmodi sit. Cap. xxvi.

P Hauorin⁹ philosophus quũ ad. M. Frontonẽ cõsularẽ pedib⁹ ęgrũ uisere uoluit me quoq; ad eũ secũ ire. Ac deinde quum ibi apud frontonẽ pluribus uiris doctis presentibus sermones de coloribus uocabulisq; eoꝝ agitarentur: q; multiplex coloꝝ facies appellationes autẽ incertæ & exiguæ forẽt. plura inq̃t sunt Phauorinus in sensibus oculoꝝ: q̃ in uerbis uocibusq; coloꝝ discrimina. Nam ut alias eorũ cõcinnitates omittamus: simplices isti ruffi: & uirides colores singula quidẽ uocabula multas autẽ species differẽtes habẽt. Atq; cã uocũ inopiã in lingua magis latina uideo: q̃ grẹca. Quippe qua ruffus color a rubore quidem appellatus est. Sed quũ aliter rubeat ignis aliter sanguis: aliter ostrũ: aliter crocũ: has singulas ruffi uarietates latina oratio singulis ꝓpriisq; uocabulis nõ demõstrat: oĩaq; ista significat una ruboris appellatione. Quũ tamẽ ex ipsis rebus uocabula coloꝝ mutuet̃: & igneum

Ruffus color. Ruber — aliquid dicit: & flammeũ. & sanguineum. & croceũ: & ostrinũ: & aureũ: Ruffus enim color: & ruber nihil a uocabulo rubei differunt: neq; ꝓprietates oẽs eius declarãt sicuti ξανθὸς καὶ ἐρυθρὸς καὶ πυρρὸς καὶ φοινικοῦς. i. flau⁹ autẽ & ruber: & rubidus: & fuluus: & puniceus. s. habere quasdã distãtias coloris ruffi uident̃: uel augentes eũ uel remittẽtes: uel mixta quadã specie tẽperantes. Tum Fronto ad Phauorinũ nõ inficias inq̃t imus: quin lingua grẹca quã tu uidere legisse: prolixior fusiorq; sit: q̃ nostra. Sed in his tãmẽ coloribus quibus modo dixisti: denomanãdis: nõ pinde inopes sumus: ut tibi uidemur. Non enim hæc sunt sola uocabula ruffum colorẽ demõstrantia quæ tu modo dixisti: ruffus & ruber. sed alia quoq; babemus plura: q̃ quæ dicta abs

Fuluus Flauus rubid⁹ Phœniceus. rutilus Luteus spadix Phœniceus. — te grẹca sunt. Fuluus enĩ & flauus: & rubidus: & phœniceus: & rutilus: & luteus: & spadix appellationes sunt ruffi coloris: aut acuẽtis eũ: quasi incẽdẽtes: aut cũ colore uiridi miscẽtes: aut nigro infuscãtes: aut uirẽti sensim albo illuminãtes. Nã phœniceus: quẽ tu grẹce φοινικοῦν. i. puniceũ dixisti nr̃ ẽ: & rutil⁹. & spadix phœnicei συνώνυμα. i. cognata qui factus grẹce noster est: exuberantiã splẽdorẽq; significat ruboris. quales sunt fructus palmæ arboris: non admodum sole incocti: unde spadicis & phœnicei nomen est. Spadica enim dorici uocant auulsum e palma termitem cum fructu. Fuluus aũt uidetur de ruffo atq; uiridi mixtus: in aliis plus uiridis: in aliis plus ruffi habere. Sic poeta uerborum diligentissimus: fuluam aquilam dicit: & iaspidem: fuluos galeros: & fuluum aurum. & arenam fuluã: & fuluũ leonẽ. Sic. Q. Ennius in annalibus fuluo ęre dixit. Flauus cõtra uidet̃ ex uiridi: & ruffo. & albo concretus. Sic flauẽtes comę. & q̃d̃ mirare quosdã uideo: frondes oleaꝝ a Virgilio dicũ flauę. Sic multo ante Pacuuius aquam flauam dixit: & flauum puluerem. cuius uersus (quoniam sunt iucundissimi) libens commemini.

Cedo tamen pedem: lymphis flauis flauum puluerem.
Manibus iisdem quibus ulyxi sæpe pmulsi: abluam:
Lassitudinemq; nimiam manuum multitudine:

Rubidus. — Rubidus autẽ & ruffus arrore nigrore multo mixtus. Luteus contra ruffus color ẽ

glucidior. vnde ei quoq; nomẽ esse factũ uidet̃. Non ergo ĩquit mi Phauorine spe
cies ruffi coloris plures apud græcos: q̃ apud nos nominãt̃. Sed ne uiridis quidẽ co
lor pluribus ab illis: q̃ a nobis uocabulis dicit̃. Neq; nõ potuit Virgilius colorẽ eq
significare uiridẽ uolẽs: cæruleũ magis dicere equũ q̃ glaucũ. Sed maluit uerbo uti
notiore græco: q̃ inusitato latino. Nostris aũt latinis ueteribus cęsia dicta est: q̃ a gręcis glaucopis dicitur. ut Nigidius ait de colore cæli quasi cælia. Postq̃ hæc Fronto di glauc9
xit: tum Phauorinus scientiam rerum uberem: uerborumq; eius elegãtiam exoscula Cęsia
tus: absq; te inquit uno: forsitan lingua ꝓfecto græca longe anteisset. Sed tu mi Frõ Glauco
to quod i uersu Homero est: id facies. pis.

ἢ κεν ἐπ' ἀμφήριστον ἔθηκας. i.

Et uirtute tua facta est uictoria nutãs.

Sed quũ oia libẽs audiui q̃ peritissime dixisti: tũ maxime q; uarietatẽ flaui coloris enarrasti: fecistiq; ut ĩtelligerẽ uerba ex ãnali. xiiii. Ennii amœnissima: q̃ mĩme ĩtelligebã.

Verrunt extẽplo placide mare marmore flauo.

Cæruleum spumat mare conferta rata pulsum. Non enim uidebatur cæruleũ mare: cum marmore flauo conuenire. Sed quũ sit sita ut dixisti flauus color uiridi & albo mixtus: pulcherrime prorsus spumas uirẽtis maris: flauo marmore appellauit.

Quid. T. Castritius existimauerit super Salustii uerbis: & Demosthenis: quibus alter Philippum descripsit: alter Sertorium. Cap. xxvii.

Verba hæc sunt grauia atq; illustria de rege Philippo Demosthenis: ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν Φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅτι ἂν βούληθῇ μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο προιέμενον, ὥστε τὸ λοιπὸν μετὰ τιμῆς καὶ δόξης ζῆν. idest: uidebã etiã ipsum Philippũ: quo cũ certaremus pro imperio principatuq; oculo effossum: humero fractũ: manu cureq; oblæsum: omne deniq; corporis mẽbrũ: quod fortuna auferre uoluisset id ultro offerentẽ: ut de cætero uitã cũ honore & gloria ageret. Hæc æmulari uolens Salustius: de Sertorio duce in historiis ita scripsit. Magna gloria tribus milibus in Hispaniã. T. Didius imperator: magno usu bello marsico paratu militũ & armorum. Multaq; tum ductu eius: quę rapta primo p ignobilitatẽ: deinde per inuidiam scriptorum celebrata sunt: cominus faciem suã ostẽtabãt: aliquot aduersis cicatricib9 & effosso oculo. Quo dehonestamẽto corporis maxime lætabatur: Neq; illis anxi9: q̃ reliqua gloriosius retinebat. De utriusq; his uerbis. T. Castritius quũ pensitaret: nõne ĩquit ultra naturæ modũ humanæ est: de honestamẽto corporis lætari. Siqdẽ lætitia dicitur exultatio quędã animi gaudio efferuẽtiore euẽtu rerũ expetitarum. Quã to illud sincerius q; & humanius: magisq; omnibus cõueniẽs πᾶν ὅτι ἂν βούληθῇ μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι τοῦτο προιέμενον: idest omne deniq; corpo Lętitia.
ris mẽbrũ: quod fortuna auferre uoluisse id ultro offerentẽ: ut de cętero uitã cum honore & gloria ageret. Quibus Verbis ostẽditur ĩquit: Philippus nõ ut Sertorius corporis dehonestamẽto lætus: quod inquit solẽs & ĩmodicũ: sed præ studio laudis & honoris iacturarũ damnorũq; corporis contemptor: qui singulos artus suos fortunæ producendos daret: q̃stu atq; compendio gloriarum.

Nõ ẽẽ cõptũ cũ deo rẽ diuinã fieri oportat: quũ terra mouetur uirib9. Ca. xxviii.

Verã esse causa uideat̃: quãobrẽ terręmotus fiant nõ modo his cõmunibus
b hominũ sensibus: opinionibusq; cõpertũ nõ est: sed ne inter physicas quidem
philosophias satis cõstitit: uentoꝶ ne ui accidãt specus hiatusq; terrae subeũ
tiũ: an aquarũ subter in terrarũ cauis undãniũ fluctibus pulsibusue: ita ut uidet̃ exi
stimasse antiquissimi gręcoꝶ: qui Neptunnũ εν νοσιγαιον και σεισιχθονα. id est ter
riquassonẽ. & tellurimotonẽ appellauerunt: an cuius aliæ rei causa alteriusue dei uę
numine nõdum etiã (sicut diximus) pro certo creditũ. Propterea ueteres romani cum
in omnibus aliis uitę officiis: tũ in cõstituẽdis religionibus atq; in diis imortalibus
animaduertẽdis castissimi cautissimiq;. ubi terrã mouisse senserant: nunciatũue erat:
ferias eius rei causa edicto iperabãt. Sed dei nomẽ ita uti solet: cui seruari ferias opor
teret: statuere & edicere quiescebãt: ne alium pro alio nominãdo falsa religione popu
lum alligarent. eas ferias siquis polluisset: piaculoq; ob hãc rem remotus esset hostiã
si deo: si deę imolabat. Idq; ita ex decreto põtificũ obseruatũ. M. Varro dicit: quo
niã & qua ui: & per quẽ deorũ dearũue terra tremeret: incertũ esset. Sed de lunę mo
tib9: solisq; defectibus: nõ minus i ei9 rei cã reperiẽda sese exercuerũt. Quippe. M.
Cato uir i cognoscẽdis rebus multi studii incerta tamẽ cã & icuriosa: sup ea re opina
tus ẽ. Verba Catõis ex originũ qrto haec sũt nõ libet scribere quod i tabula apud põ
tificẽ maximũ ẽ quotiẽs annona cara: quotiẽs lunæ aut solis lumini caligo: aut qd ob
stiterit: usq; adeo paruifecit rõnes ueras solis & lunæ deficienti: uel scire uel dicere.

Apologus æsopi phrygis memoratu nõ inutilis. Cap. xxix.

Esopus ille e phrygia fabulator haud imerito sapiẽs ęstimatus ẽ: quũ quae
Aesopi a utilia monitu suasuq; erant: nõ seuere nõ imperiose pręcepit: & cẽsuit: ut phi
apolo- losophis mos ẽ: sed festiuos delectabilesq; apologos cõmentus res salubri
gus. ter ac pspicięter animaduersas i mẽtes animosq; hoĩum cũ audiẽdi qdã illecebra idu
it: uelut hęc ei9 fabula de auiculę nidulo lepide atq; iucũde præmonet spem fiduciãq;
rerũ quas efficere qs possit haud unq̃ in alios: sed in semetipso habẽdã. Auicula inqt
Cassita ẽ parua: nomẽ ẽ cassita. habitat: nidulaturq; in segetib9: id ferme tẽporis ut appetat
messis: puellis iamiam plumãtibus. Ea cassita in semẽtes quoq; forte cõcesserat tem
pestiuiores: propterea frumẽtis flauescẽtibus pulli ẽt tũc inuolucres erãt. Quum
igitur ipsa iret cibũ pullis quæsitũ monet eos ut ibi nouæ rei fieret: dicerent ut ue aiad
uerterẽt. idq; sibi ubi redisset: renũciarent. Dominus postea segetũ illarũ filiũ adole
scentẽ uocat. & uides ne iqt hæc ematuruisse? & manus iam postulare? Iccirco die
crastino ubi primũ dilucula bit: fac amicos adeas: & roges ueniãt: operãq; mutuam
dent: & messem hanc nobis adiuuẽt. hæc ubi ille dixit discessit. atq; ubi redit cassita:
pulli trepiduli circũstrepere: orareq; matrem: ut statim iam pperet: atq; aliũ in locũ
sese asportet. nã dominus inquiũt: misit qui amicos rogaret: uti luce oriẽte ueniãt &
metãt. Mater iubet eos a metu ocioso esse. Si eni dominus iqt messẽ ad amicos re
icit: crastino seges nõ metetur: neq; necesse ẽ: hodie uti uos auferã. Die igitur postero
mater in pabulũ uolat: domin9 quos rogauerat oppitur: sol feruit: & fit. nihil. & ami
ci nulli erant. Tũ ille rursum ad filium amici isti iqt magnã i partem cessatores sunt.
Quin potius imus: & cognatos affinesq; nostros oram9: ut adsint cras tẽpori ad me
tendum? Itidẽ hoc pulli pauefacti mři nũciãt: Mater hortatur: ut tũ quoq; sine metu
ac sine cura sint cognatos affinesq; nullos ferme tã obseqbiles ait: ut ad laborem ca

pescendũ nihil contentur: & statim dicto obediant. Vos modo inquit aduertite: si modo quid denuo dicetur. Alia luce orta auis in pastum profecta est. cognati & affines operam: quam dare rogati sunt: supersederunt: Ad postremum igitur dominus filio: ualeant inquit amici cum propinquis. Afferes prima luce falces duas. unã egomet mihi: & tu capies alterã. & frumentum nosmetipsi manibus nostris cras metemus. Id ubi ex pullis dixisse dominũ mater audiuit: tẽpus inqt ẽ cedẽdi: & abeũdi: fiet nũc dubio ꝓcul quod futurũ dixit. In ipso enim iã uertit: cuia est res: nõ in alio: unde petit: Atq; ita cassita nidũ migrauit. & seges a domino demessa est. Hęc quidẽ est esopi fabula de amicoꝝ: & ꝓpinquoꝝ leui plerũq; & inani fiducia. Sed qd aliud sanctiores libri philosophoꝝ monẽt: q̃ ut in nobis tantũ ipsis nitamur. Alia ãt oĩa quæ extra nos extraq; nr̃m aĩum sunt: neq; ꝓ nr̃is: neq; pro nobis dicamus. Hũc ęsopi apologũ. Q. Ennius ĩ satyris scite admodũ & uenuste uersibus q̃dratis cõposuit: quoꝝ duo postremi isti sũt: quos hr̃e cordi & memorię opęprecĩu ẽẽ hercle puto hoc erit tibi argumẽtũ sẽp ĩ ꝓmptu sitũ. Neqd expectes amicos: qd' tu p te agere possis.

Quid obseruatũ sit in undarum motibus: quę in mari alio atq; alio modo fiũt austris flantibus aquilonibusq;. Cap. xxx.

Hoc sępenumero in undaꝝ motu obseruatũ ẽ: q̃s aqlones uẽti: quiq; ex eadẽ cœli regione aer fluit: quasue faciũt in mari austri: atq; africi. Nã fluctus: q flante aquilone maximi: ac creberrimi excitant: simulac uẽtus posuit sternũt: ac cõflaccescũt: & mox fluctus esse desinũt. At non idẽ fit flante austro uel africo: quib9 iã nihil spirãtib9 undæ tamẽ factæ diutius tument: & a uẽto quidẽ iãdudũ tranquilla sunt. Sed mare est etiã atq; etiã undabundũ. Eius rei cã esse cõiectatur: q uenti a septẽtrionibus ex altiore cęli parte in mare incidentes: deorsum in aquarum ꝓfunda quasi p̃cipites deferũt. undasq; faciũt nõ prorsus ipulsas: sed ui intus commotas: quæ tantisper erutę uoluũtur: dũ illi9 ĩfusi desup spirit9 uis manet. Austri uero & africi ad meridianũ orbis circulũ & ad ptẽ axis ĩfimã depressi: inferiores & humiles per suprema æquoris euntes protrudunt magis fluctus: q̃ eruũt: Et iccireo nõ desup læsæ: sed ꝓpulsæ in aduersum aquæ etiã desistẽte flatu retinẽt aliq̃tisper de primo pulsu impetũ. Id autẽ ipsum quod dicimus: ex illis quoq; homericis uersibus: siquis nõ incuriose legat adminiculari põt: Nã de austri flatibus ita scripsit.

undaꝝ motus uaru

ὡς νότος πόντοιο κλυδωνα ποτὶ λᾶαν ὠθεῖ. idest.

Auster ubi insanas urget sub saxa procellas.

Contra autẽ de borea: quẽ aquilonẽ appellamus. alio dicit modo.

καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κυλίνδων: idest.

Subdiciusq; altos aquilo rotat impete fluctus.

Ab aquilonibus enĩ qui alti superniq; sunt: fluctus excitatos quasi per prona uolutari. Ab austris autẽ iis qui humiliores sunt maiore ui quadã ꝓpelli. rursum atq; subire. Id enĩ significat uerbũ λᾶαν ὠθεῖ. i. lapidẽ propellit. Sicut in alio loco: λᾶαν ὤθεσκε. i. saxũ sursum ꝓpellit. Id quoq; apertissimis rerũ philosophis obseruatũ ẽ austris spirãtibus mare fieri glaucũ & cęruleũ: aquilonibus obscurius atriusue. Cuius rei causam cũ Aristotelis libros ꝓblematum pœrpsimus. notaui. Cur austro spirante mare cęruleũ fiat? Aquilone obscurius atriusq;: An propterea q aquilo minus mare pturbat. Omne autẽ: quod tranquillius ẽ: atrum esse uidetur.

AVLII GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER TERTIVS.

Quęſitum .ac tractatum quã ob cauſam Saluſtius auaritiam dixerit nõ animum modo uirilẽ: ſed corpus quoq; ipſum effœminare. Caput primũ.

h Yeme iam diſcedẽte apud balneas ſitias in area ſub calido ſole cũ Pha-
uorino philoſopho ambulabamus: atq; ibi inter ambulandũ legabat
Catilina Saluſtii: quẽ i manu amici cõſpectũ legi iuſſerat. Cũq; hæc uer-
ſaluſti⁹ ba ex eo libro lecta eẽnt: Auaritia pecuniæ ſtudiũ habet: quã nemo ſa-
piẽs cõcupiuit. ea q̃ſi uenenis malis ibuta corpus aĩum uirilẽ effœminat,
ſemp ĩfinita & inſatiabilis ẽ. neq; copia: neq; iopia minuit. Tũ Phauorin⁹ me aſpi-
ciẽs quo iqt corpus hois auaritia effœminat? Quid. n. iſtuc ſit: q; aĩum uirilẽ ab ea ef-
fœminari dixit: uideor ferme aſſeq. Sed quonã mõ corpus quoq; hois effœminet:
nondũ reperio. Et ego inq̃ lõge iãdiu in eo ipſo quærẽdo fui. ac niſi tu occupaſſes: ul-
tro te hoc rogaſſem. uix ego hæc dixerã cõtabũdus: atq; inibi quiſpiã de ſectatorib⁹
Phauorini: qui uidebatur eẽ i lr̃is ueterator. Valeriũ iqt Probum audiui hæc dicere:
uſum eſſe Saluſtiũ circũlocutiõe q̃dam poetica: & quũ dicere uellet: hoiem auaritia
corrũpi: corpus & animũ dixiſſe: quę duæ res hoiem demõſtrarẽt. Nanq; hõ ex aĩa &
corpore eſt: Nũq̃ inqt Phauorinus qđ eqdẽ ſcio: tã iportuna: tãq; audaci argutia fu-
it nr̃ ꝓbus: ut Saluſtiũ uel ſubtiliſſimũ breuitatis artificẽ ꝑiphraſim poetarũ facerẽ di-
ceret. Erat tũ nobiſcũ in eodẽ ambulacro homo q̃ſpiã ſane doctus. is quoq; a Phauo-
rino rogatus: ecq̃d haberet ſup ea re dicere. huiuſcemodi uerbis uſus eſt: Quos inqt
auaritia minuit & corrũpit: quiq; ſeſe quærẽda undiq; pecunia dediderũt: eos pleroſq;
tali genere uitę occupatos uidemus: ut ſicuti alia i us oĩa prę pecunia: ita labor quoq;
uirilis: exercẽdiq; corporis ſtudiũ relictũ ſit. Negociis ſe plerũq; umbraticis: & ſellu-
lariis q̃ſtibus intẽros habẽt: i quib⁹ oĩs eoꝝ uigor aĩ: corporiſq; elãgueſcit. & quod
Saluſtius ait effœminatur. Tũ Phauorin⁹ legi denuo uerba eadẽ Saluſtii iubet: atq;
ubi lecta ſũt. Quid igitur iquit dicemus: q; uidere ẽ pecuniæ cupidos. & eoſdẽ tamẽ
eſſe corpore uegeto & ualẽti. Tũ ille ita reſpõdit: nõ hercle iſcite. Quiſquis ẽ iquit
pecunię cupiẽs: & corpore tamen ẽ benehabito & ſtrẽnuo: aliarũ quoq; rerũ uel ſtu-
dio: uel exercitio eũ teneri neceſſariũ ẽ: atq; in ſeſe colẽdo nõ æque eẽ parcũ. Nã ſi aua-
ritia ſola ſumma oẽs hominis partes: affectioneſq; occupat: & ſi ad icuriã uſq; corpo-
ris graſſetur: ut p illã unã neq; uirtutis: neq; uiriũ: neq; corporis: neq; animi adſit cu-
ra. Tũ deniq; is uere dici poteſt. effœminato eſſe & aĩo & corpore: qui neq; ſeſe: neq;
aliud curet niſi pecuniã. Tũ phauorinus aut hoc inquit: quod dixiſti ꝓbabile ẽ: aut
Saluſtius odio auaritię pluſq̃ potuit eã criminatus eſt.

Quemnã eſſe natalẽ diẽ. M. Varro dicat eoꝝ: qui ante noctis horã ſextã: poſtuẽ eã
nati ſunt. Atq; inibi de tẽporibus terminiſq; dierũ: qui ciuiles nominantur. & uſq;
quaq; gentiũ uarie obſeruãtur. & prætereã qđ. Q. Murius ſcripſerit ſup ea: quã ma-
ritus nõ iure uſurpauiſſet: q; rõnẽ ciuilis anni nõ habuerit. Cap. ii.

q Væri ſolitũ ẽ: qui noctis hora tertia: quarta ue: ſiue qua alia nati ſũt: uter di-
es natalis haberi appellariq; debeat: is ne: quẽ nox ea cõſecuta ẽ: an qui dies
noctẽ cõſecutus ẽ. M. Varro in libro rerũ humanaꝝ: quẽ de dieb⁹ ſcripſit
homines inquit: qui media nocte ad proximã mediã noctem in his horis .xxiiii. na-

Dierū obseruatio

fuerit:una die nati dicunť. Quibus uerbis ita uiř dierū obseruationē diuisisse: ut qui post solem occasum ante mediā noctē natus sit:is ei dies natalis sit:a quo die ea nox cœperit. Cōtra uero qui in sex horis posterioribus nascitur:eo die uideri natum: qui postea noctē diluxerit. Athenieſes autē aliter obseruare idē Varro in eodem libro scripsit. eosq a sole occaso ad solē iterū occidentē omne id mediū tempus unum diē esse dicere. Babylonios porro aliter. A sole enim exorto ad exortū eiusdē icipientē:totum id spaciū unius diei noie appellare: Multos uero in terra umbria unū & eundē diē esse dicere a meridie usq ad isequētē meridiē. Quod quidē Varro iquit nimis absurdū est. Nā qui calēdis hora sexta natus est:apud umbros dies eius natalis uideri debebit & calendarū dimidiaꝶ:& qui est post calēdas dies :ante horā eiusdē diei. vi. Populū autē romanum ita uti Varro dixit :dies singulos annumerare a media nocte usq ad mediā proximā multis argumētis ostēdit. Sacra sunt romana parti diurna: parti nocturna. Sed ea quæ iter noctē fiunt:diebus adiciuntur non noctibus. Quæ igit sex posterioribus noctis horis fiūt:eo die fieri dicuntur:qui ꝓxim⁹ eā noctē illucescit. Ad hoc ritus quoq & mos auspicādi eandē esse obseruationē docet. Nā magistratus quādo una die eis est auspicandū:& id sup quo auspicauerūt agēdū post mediā noctē auspicantur:& post meridiē sole magno. Auspicatiq esse:& egisse ex eodē die dicuntur. Preterea tribuni plebei:quos nullū diē abesse Roma licet:cū post mediā noctē ꝓficiscūtur:& post ptimā facē āte mediā sequētē reuertūtur : nō dicuntur abfuisse unū diē. quādo ante horā noctis. vi. regressi:pte aliqua illius in urbe Roma sunt. Q. quoq Mutiū iuriscōsultū dicere solitū legi:nō eē usurpatam mulierem calēdis Ianuariis :quæ apud uirum causa matrimonii esse cœpisset. ante diem. iiii. calendas Ianuarias seqntis usurpatū isset. Nō. n. posse ipleri trinoctiū:qd abeē a uiro usurpādi cā ex. xii. tabulis deberet. quoniā tertię noctis posterioris sex horæ alteri⁹ āni essent:q iciperet ex calēdis. Istæc āt oīa de dieꝶ tpib⁹ & finib⁹ ad obseruationē disciplināq iuris antiq ptinētia :quū ī libris ueterū inuenirem⁹ nō dubitabam⁹:qn Virgilius quoq id ipsum ostēderit:nō exposite:atq apte:sed ut hominē decuit poeticas res agētē recōdita :& quasi opta ueteris iuris significatōe. Torquet iquit medios nox humida cursus. Et me sæuus equis oriēs afflauit anhelis. His. ii. uersib⁹ oblique sicut dixi:admonere noluit diē: quē Romāi ciuilē appellauerūt:a. vi. noctis hora oriri.

De noscēdis explorādisq Plauti comœdiis quoniā ꝓmiscue ueræ atq falsę nomine eius inscriptę feruntur. Atq inibi q Plautus in pistrino:& Neuius i carcere fabulas scriptitarunt: Cap. iii.

Plaut⁹

Erū esse cōperior:quod quosdā bene litteratos homines dicere audiui:q plerasq Plauti comœdias curiose:atq contente lectitarūt:nō iducibus Heluii nec Claudii :nec aurelii:nec Accii:nec manilii:super his fabulis :quę dicūť ambiguæ:credituros:sed ipsi plauto moribusq igenii :atq liguæ eius . Hac enim iudicii norma Varronē quoq esse usum uidemus. Nā præter illas unam & . xx. quæ Varronianę uocātur quas iccirco a cæteris segregauit: quoniā dubiosę non erant:sed consensu oīum Plauti esse censebaotur: quasdam itē alias probauit adductus stilo atq facetia sermonis Plauto cōgruētis . Easq iam nominibus alioꝶ occupatas:Plauto uindicauit. Sicuti istam quam nuperrime legebamus cui est nomen boetia : nam quū in illis una: & . xx. nō sit: & esse aquilii dicať :nihil tamen Varro dubitauit quin

Boetia comœdia.

Plauti foret: neq; alius quisquã nõ ifreqũes Plauti lector dubitauerit: si uel hos soles
uersus ex ea fabula cognouerit: qui quoniã sunt: ut de illius Plauti more dicã planis
nissimi: ppterea & meminimus eos: & ascripsimus. Parasitus ibi exuriẽs hęc dicit.

Vt illum dii perdant: primus qui horas repperit.
Quiq; adeo primus statuit hic solarium.
Qui mihi comminuit misero articulatim diem.
Nam me puero uetus erat salarium.
Multo oĩum istorum optimũ: & uerissimũ.
Vbi ubi iste monebat esse: nisi cum nihil erat.
Nunc etiã quod est: nõ estur: nisi cum soli lubet.
Itaq; adeo iam oppletur oppidũ solaris.
Maior pars populi aridi reptant fame.

Neruu laria cõ. Phauorinus quoq; noster: quũ Neruulariã Plauti legerem: quę iter incertas est habi
ta: & audisset ex ea comœdia uersũ hũc. Stratæ scruppę de strato uluæ sordidę. De
lectatus faceta uerborũ antiquitate: meretricũ uitia: atq; deformitates significantiũ:
uel unus hercle inquit hic uersus Plauti esse hanc fabulam satis potest fidei fecisse.

Fretũ comœdia Nos quoq; ipsi nuperrime: cũ legeremus fretũ: nomen est id comœdiæ: quam Plauti
esse quidã nõ putãt: haud quicq̃ dubitamus: quin Plauti foret: & omniũ maxime ge
nuina. Ex qua duos hos uersus exscripsimus: ut historiã quæreremus oraculi arietini.
Nunc illud est quod Arietini responsum magnis ludis dicit. Peribo si non fecero. Si
faxo: uapulabo. M. tamẽ Varro in libris de comœdiis plautinis primo actu uerba
hęc ponit. Nã nec gemini: nec leones: nec cordoliũ: nec Anus plauti: nec bis compres
sa. nec boetia unq̃ fuit. Neq; adeo ἄγροικος: neq; cõmorientes: sed. M. Accii. In

plauti9 poeta eodẽ libro. M. Varronis id quoq; scriptũ ẽ: Plautiũ fuisse quempiam poetam come
diarũ. Cui9 quoniam fabulę plauti iscripte forent: acceptas eẽ: quasi plautinas: quũ
eẽnt nõ a Plauto plautinæ.: sed a plautio plautiane. Feruntur aũt sub Plauti noie co
mœdiæ circiter: centum atq;. xxx. Sed hõ erudītissimus Lælius quinq; &. xx. eẽ eius
solas existimauit. Nõ tamẽ dubiũ ẽ: quin ista: & q̃ scripta a Plauto nõ uidẽt: & no
mini eius adiciuntur: ueterũ poetarũ fuerint: & ab eo retractatę & expolitæ sint. Ac
propterea recipiant dictũ plautinum. Sed enim Saturionem: & Addictum: & ter
tiã quandam: cuius nũc mihi nomen non suppetit. in pristino eum scripsisse Varro:

Molę trusatiles & pleriq; alii memorię tradiderũt cũ pecunia omni quã in operis artificum scenicorũ
pepererat: in mercationibus perdita inops Romã redisset. & ob quærendũ uictum
ad circumagẽdas molas: q̃ trusatiles appellãt: operã pistori locasset. Sicuti de neuio

Neui9 quoq; accepimus fabulas eũ in carcere duas scripsisse Laureolũ & Leontẽ: cũ ob assi
duã maledicentiã: & pbobra in pricipes ciuitatis: de græcorũ poetarũ more dicta: in ui
cula Romę a triumuiris cõiectus esset: unde post a tri. ple. exẽptus est: cum iis quas
supra dixi fabulis: delicta sua: & petulãtias dictorũ qb9 multos ãte lęserat diluisset.

Quod. P. Africano: & aliis tunc uiris nobilibus ante ætatem senectam barbam
& genas radere: patrii moris fuit. Cap. iiii.

i N libris: quos de uita. P. Scipionis Africani compositos legimus scriptũ ani
maduertimus. P. Scipioni Pauli filio: post q̃ de pœnis triumphauerat: censorq;
fuerat: eidem diẽ dictũ ad populum a Claudio Asellio tri. ple. cui equũ ...

fura ademerat. Eúq; quú eét reus: neq; barbã desisse radi: neq; nõ cãdida ueste uti: ne-
q; fuisse cultu solito reo;. Sed quũ in eo tẽpore Scipioné minoré. xl. anno; fuisse
(c)onstaret: qd de barba rasa ita scriptũ esset mirabamur. Cõperim9 auté cæteros quoq; in
iisdem tẽporibus nobiles uiros: barbã in eiusmodi ętate rasitauisse. Idcircoq; plerasq; im-
magines ueteꝝ: non admodũ senum: sed in medio ætatis ita factas uidemus. Raden di barba mos

Delitiaꝝ uitium: & mollicies oculorũ: & corporis. ab Archesilao philosopho cui-
dam obprobrata acerbe simul & festiuiter. Cap. v.

p Lutarchus refert Archesilaum philosophum uehementi uerbo usum esse de
quodam nimis delicato diuite: qui incorruptus tamen: & castus perinteger di-
cebatur: Nam quum uocem eius infractam: capillumq; arte compositum: &
oculos ludibundos atq; illecebræ uoluptatisq; plenos uideret: nihil interest inquit: q-
bus membris cinædi sitis posterioribus: an prioribus. Archesilai uerbum

De ui atq; natura palmę arboris: qd lignũ ex ea põderibus ĩpositis renitat̃. Ca. vi.

Ethercle rem mirandam Aristo. in. vii. ꝓblematũ: & Plutar. in. viii. sympho-
sico; scribit. Si super palmæ inquit arboris lignũ magna põdera imponas: ac
tam grauiter urgeas: oneresq;: ut magnitudo honeris sustineri nõ queat: nõ de-
orsum palma cędit: nec ĩtra flectitur: sed aduersus põdus resurgit: & rursũ nititur: re-
curuaturq;. Propterea inquit Plutarchus in certaminibus palmã sͣgnũ esse placuit ui-
ctoriæ: quoniam ingenium eiusmodi ligni est: ut urgeatibus premẽtibusq; nõ cedat. Palmæ natura

Historia ex annalibus sumpta: de. Q. Ceditio trib. militũ. uerbaq; ex originibus
M. Catonis apposita: qbus Ceditii uirtuté cũ Spartano leonida æqparat. Ca. vii.

p Vlchrum dii boni facinus: græcarũq; facundiaꝝ magniloquentia cõdignum.
M. Cato in libris originũ de. Q. Ceditio trib. militũ scriptũ reliquit. Id ꝓfe-
cto est ad hanc ferme sñiam. Impator pœnus in terra sicilia bello carthaginen-
si primo: obuiam romano exercitui ꝓgreditur: colles locosq; idoneos prior occupat.
Milites Romani: uti res narrata est: in locum insinuant fraudi & pernicici obnoxiũ.
Tribunus ad consulé uenit. Ostendit exitũ de loci ĩportunitate: & hostium circũstan-
tia. Maturꝰ censeo inqt: si rem seruare uis: faciundũ: ut. cccc. aliquos milites ad ueru-
cam illã (sic enim. M. Cato locũ editũ: asperumq; appellat) ire iubeas. Eãq; uti occu-
pent: imperes horterisq;: hostes ꝓfecto ubi id uiderint: fortissimus quisq; & promptis-
simus: ad occursandum pugnandũq; in eos preuertentur: unoq; illo negocio sese alli-
gabunt: atq; illi oés. cccc. ꝓculdubio obtrũcabuntur. Tu interea occupatis in ea cæ-
de hostibus: tempus exercitus ex hoc loco educẽdi habebis. Alia: nisi hæc salutis uia
nulla est. consul tribuno respõdit: consilium quidem fidum: atq; prouidens sibi uide-
rier. Sed istos inquit milites. cccc. ad eũ locum in hostium cuneos: quisnã erit: qui du-
cat? Si aliũ inquit tribunus: neminé reperis: me licet ad hoc periculũ utare. Ego hanc
tibi: & reip. animam do: cõsul tribuno gratias laudesq; agit. Tribun9 &. cccc. ad mo-
riendũ proficiscuntur. Hostes eoꝝ audaciã demirantur. Quorsum ire pergant in ex-
pectando sunt: Sed ubi apparuit: ad eandem uerrucam occupãdam iter intẽdere mit-
tit aduersum illos imperator carthaginensis peditatumq; equitatum: quos in exercitu
uiros habuit strẽnuissimos. Romani milites circumueniuntur. circumuenti repugnãt.
Fit prœlium diu anceps. Tandem superat multitudo. Quadringenti omnes cum
una perfossi gladiis: aut missilibus operti cadunt. Consul interibi: dũ ea pugna fit: se Verruca Cedit9 tribun9

i locis tutos: atq; editos subducit. Sed quod illi tribuno duci militũ. cccc. dimicantium in eo prœlio usu uenit: nõ iam nostris sed ipsius Catonis uerbis subiecimus: uerba Catonis: Dii immortales trib. militum fortunam ex uirtute eius dedere. Nam ita euenit. Quum sautius multifariam ibi factus esset: tum uulnus capiti nullum euenit: Eumq; inter mortuos defatigatũ uulneribus: atq; spirantẽ quod sanguen defluxerat: cognouere: eum sustulere. Isq; conualuit. Sepeq; post illam operam reipu. fortem: atq; strenuam perhibuit. Illoq; facto: quod illos milites subduxit: exercitũ cæterum seruauit.

Leonides Sed idem benefactum in quo loco ponas: nimium interest. Leonides Lacedæmonius laudatur: qui simile apud Thermopylas fecit. Propter ei9 uirtutes omnis græcia gloriam: atq; gratiam præcipuam claritudinis inclytissimę decorauere monumentis: signis: statuis: elogiis: historiis. Aliisq; rebus gratissimũ id eius factũ habuere. At tribuno militum parua laus pro factis relicta: qui idem fecerat. atq; rempublicam seruauerat. Hanc. Q. Cedicii uirtutem. M. Cato tali suo testimonio decorauit. Claudi9 autem Quadrigarius annali. iii. non Cedicio nomen fuisse refert: sed Laberio.

Litteræ eximiæ consulum. C. Fabricii: & Aemilii ad regem Pyrrhũ a Quinto claudio scriptore historiarum in memoriam datæ. Cap. viii.

Pyrrh9 thimochares q Vum Pyrrhus rex in terra Italia esset: & unã atq; alterã pugnam prospere pugnasset: satisq; angerẽtur Romani: & pleraq; Italia ad regẽ desciuisset: tũ ambraciensis qspiã Thimochares Regis Pyrrhi amicus ad. C. Fabriciũ consulẽ furti uenit: ac premiũ petiuit: & si de premio conueniret: pmisit regẽ uenenis necare.

Fabritius Id qd facile factu eẽ dixit: qnoniã filii sui pocula i cõuiuio regi ministrarẽt. Eã rem Fabriti9 ad senatũ scripsit: senatus legatos ad regẽ misit. Mãdauit ut de Thimochare nihil pderẽt: sed monerẽt: uti rex circũspectius agerẽt: atq; a pximorũ isidiis salutẽ tueretur. hoc ita uti dixim9: in Valerii Antiatis historia scriptũ est. Quadrigari9 autẽ

Nicias libeo. iii. nõ Thimocarẽ: sed Niciã adisse ad cõsulẽ scripsit: Neq; legatos a senatu missos: sed a consulibus. Et regẽ a populo romano laudes atq; grãs scripsisse: captiuosq; oĩs: quos tum habuerit: restituisse: & reddidisse. Cõsules tũ fuerũt. C. Fabritius: & Aemilius. Lr̃as quas ad regẽ Pyrrhũ sup ea causa miserunt: Clau. Quadrigarius scripsit fuisse hoc exẽplo. Cõsules Romani salutẽ dicũt Pyrrho regi. Nos p tuis iniuriis continuo aĩo strenui cõmoti inimiciciter tecũ bellare studem9. Sed cõmunis exẽpli: & fidei ergo uisum est: uti re saluũ uelimus: ut esset quẽ armis uincere possimus. Ad nos uenit Nicias familiaris tuus: q sibi præciũ a nobis peteret: si reclã interfecisset. Id nos negauim9 uelle. Neue ob eã rẽ qcq̃ cõmodi expectaret: & simul uisum est: ut te certiorem faciemus: ne quid eiusmodi si accidisset nostro consilio ciuitates putarẽt factum: & quod nobis nõ placet prætio: aut premio: aut dolis pugnare. Tu nisi caueas iacebis.

Quis & cuiusmodi fuerit qui in pueerbio fertur equus seianus: & qualis color equorum sit: qui spadices uocantur. Deq; istius uocabuli ratione. Cap. ix.

Eq Diomedis b Assus in cõmẽtariis suis: itẽ Iulius modestus in secũdo quæstionũ confusarũ historiã de equo seiano tradũt: dignã memoria: atq; admiratione. Cn. Seium quẽpiam scribunt fuisse. Eũq; habuisse equũ natũ argis in terra gręcia de quo

Equus seianus fama cõstans esset: tanq̃ de genere equorũ pgenitus foret: qui Diomedis thracis fuissent: quos Hercules Diomede occiso e Thracia argos perduxisset. Eum equum dicit fuisse magnitudine inusitata. ceruice ardua. colore Phœniceo: flaua & comanti iuba:

Omnibusq; aliis equo℞ laudibus quoq; longe præstitisse. Sed eundē equū tali fuisse
fato:siue fortuna ferūt:ut q́squis haberet eū:possideretq;:is cum omni domo:familia
fortunisq; oibus suis ad internitionē usq; deperiret. Itaq; primū illū. Cn. Seiū domi-
nū eius a. M. Antonio:q postea triumuir reip. cōstituēdæ fuit:capitis dānatum mise-
rando supplicio affectū esse. Eodem tēpore Cor. Dolobellam cōsulē in Syriam pficī-
scentem fama istius equi adductum argos diuertisse. Cupidineq; habēdi eius exarsis-
se. Emisseq; sestertiis centū milibus. Sed ipsum quoq; Dolobellā in Syria bello ciuili
obsessum atq; interfectum esse. Mox eundem equū:qui Dolobellę fuerat. C. Cassiū:
q Dolobellā obsederat:abduxisse. Quū Cassiū postea satis notū est: uictis Parthis:
fusoq; exercitu suo:miserā mortē oppetiisse. Deide Antoniū post interitū Cassii par-
ta uictoria:equum illū nobilem cassii requisisse:& cum eo potitus esset:ipsū quoque
postea uictū:atq; desertū:detestabili exitio iterisse. Hinc prouerbiū de hominib9 ca-
lamitosis ortū. dicitq; sol tū. Ille homo habet equū seianum. Eadem sentētia est illius
quoq; ueteris prouerbii:qđ ita dictū accepimus. Au℞ tolosanū. Nā quū opidū tolo- aurum
sanū in terra Italia. Q. Cepio cōsul diripuisset:multūq; auri in eius oppidi tēplis fuis- tolosa
set:q́squis ex ea direptione au℞ attigit:misero cruciabiliq; exitu periit. Hunc equum num
C. Bassus uidisse se argis refert:aut credibili pulchritudine:uigoreq;:& colore exupe- Punice
rantissimo. Quē colorem nos (sicuti dixi) puniceū:gręci partim φοινικα:alii σπαδιξ us co-
appellant:quoniā palmę termes ex arbore cū fructu auulsus spadix dicitur. lor

Quod est quædam septenarii numeri uis & facultas:in multis naturæ rebus aīad spadix
uertendaque. M. Varro in hebdomadibus differit copiose. Cap. x.

Varro in primo libro℞:q inscribūtur hebdomades:uel de imaginibus septena- Septe
rii numeri:quem Græci hebdomada appellant:uirtutes, potestatesq; multas et narius
uariasq; dicit. Is nāq; numerus inqt:septētriones maiores:minoresq; facit i cæ nūerus
lo. & uergilias:quas gręci πλειαδας uocant. Facit etiā stellas:quas alii erraticas. P. Vergi-
Nigidius errones appellat: Circulos quoq; ait iti cęlo:circum longitudinē axis septē lie
esse:equis duos, minimos:qui axem extimum tangunt:πολους:idest axes appellari Pleiads
dicit:Sed eos in spæra quę κρικωτη:idest spera pertusa uocatur propter breuitatē nō Errōes
inesse. Atqui neq; ipse zodiacus septenario caret numero. Nā in septimo signo fit sol Zodia
stitia bruma. In septimo bruma a solstitio. In septimo ęquinoctium ab ęquinoctio cus
Dies deinde illos:qbus halcyones hyeme anni in aqua nidulantur:eos quoq; septem
esse dicit. Præterea scripsit lunę curriculum cōfici integrū quater septenis diebus. Nā
duodetricesimo luna inquit:ex quo uestigio profecta est:eodē redit. Auctoremq; opini-
onis huius Aristidē esse samium:in qua re nō id solū animaduerti debere dicit:quod
quater septenis.i. octo & uiginti diebus cōficeret iter luna suū. Sed q; is numerus sep-
tenarius:si ab uno profectus:dum ad semetipsum progreditur:omnis:per quos pro-
gressus est:numeros cōprehendat:ipsumq; se addat:facit numerum octo &.xx. quot
dies sunt curriculi lunaris. Ad homines quoq; nascēdos uim numeri istius porrigi: p-
tinereq; ait. Nā quū in utero inquit mulieris genitale semen datum est:primis septem
diebus cōglobatur coagulaturq;. Fitq; ad capiendā figurā idoneū. Post deinde quar-
ta hebdomade:qđ eius uirile foetus futurū est:caput & spina:quæ ē in dorso informa-
tur. Septima autē fere hebdomade. i. nono &.xl. die totus inquit homo i utero absol-
uitur. Illā quoq; uim numeri huius obseruatā refert:q; ante mensem septimum: neq;

masculus: neq̧ fœmina salubriter: ac secundū naturā̄ nasci potest. & q̧ ii: qui integ-
me in utero sunt: post. cclxxx. dies: postq̄ sunt cōcepti: quadragesima deniq̧ hebdo-
Climate
made ita nascuntur. Pericula quoq̧ uitę fortunatū q̧ hoium: quę climateras Chalde
appellant: grauissima quæq̧ fieri affirmat septenarius. Preter hęc modū esse dicit sum-
Herodot9 fabulator
mum adolescendi humani corporis septem pedes: qđ esse magis uerum arbitramur
q̄ qđ Herodotus homo fabulator in primo historiarum inuentum esse sub terra scri-
psit. Oresti corpus cubita lōgitudinis habēs septē: quæ faciūt pedes duodecim & qua
drantē. Nisi si (ut Homerus opinatus est) uastiora: prolixioraq̧ fuerint corpora ho-
minū antiquo⁊: & nūc quasi iam mūdo senescēte: re⁊ atq̧ hominum detrimenta sint.
Dētes quoq̧ & in primis septem mensibus: & septenos ex utraq̧ parte gigni ait: & ca-
dere annis septenis: & genuinos annasci annis fere bis septenis. Venas etiā in hoibus:
uel potius arterias: medicos musicos dicere ait: numero moueri septenario: qđ ipsi ap
pellant τὴν διὰ τεσσάρων συμφωνίαν: idest per quaternariū consonantiā: quę fit in
collatione quaternarii numeri. Discrimina etiā periculo⁊ in morbis maiore in fieri pu
tant in diebus: qui conficiūtur ex numero septenario. Eosq̧ dies omniū maxime ita ut
medici appellāt: κριτικοὺς κρισίμους: idest iudiciarios uel iudiciales cuiq̧ uideri pri
mā hebdomadā: & secundā & tertiā. Nec nō id etiā est ad uim facultatesq̧ eius nume
ri augendas: q̧ qbus inedia mori cōsilium est: septimo demū die mortem oppetunt.
Hæc Varro de numero septenario scripsit admodū cōquisite. Sed alia quoq̧ ibidē cō
gerit frigidiuscula. Veluti septē opera esse in orbe terra⁊ miranda: & sapientes itē ue-
teres septē fuisse: & curricula ludo⁊ circensiū solēnia septē esse. ad oppugnādas the-
Varro scripsit libros q.20
bas duces septē delectos. Tum ibi addit se quoq̧ iā duodecimā anno⁊ hebdomadā
ingressū esse: & ad eū diē septuaginta hebdomadas libro⁊ cōscripsisse. Ex quibus ali
quā diu quum proscriptus esset: direptis bibliothecis suis non cōparuisse.

Quibus & q̄ friuolis argumentis Actius in didascalicis utatur: quibus docere ni-
tur Hesiodum esse: q̄ Homerum natu antiquiorem. Cap. xi.

Homerus Hesiodus
S Vper ætate Homeri atq̧ Hesiodi nō cōsentitur. Alii Homerū: q̄ Hesiodū ma
iorē natu fuisse scripserūt. In q̧bus Philochorus & Zenophanes. Alii minorē
in quis. L. Actius poeta: & Ephorus historię scriptor. M. aūt Varro in primo
de imaginibus: uter prior natus sit: parū cōstare dicit: Sed nō esse dubiū quin aliquo
tempore eodē uixerint: idq̧ ex epigrāmate ostendit: qđ in tripode scriptū est: q in mō
te helicone ab Hesiodo positus traditur. Actius autem in primo didascalico leuibus
admodū argumentis utitur: per quem ostendit Hesiodū natu priorem. Quod Ho-
merus inquit: quum in principio carminis Achillem esse filium Pelei diceret: quis esset
Peleus non addidit. Quā rem procul inquit dubio dixisset: nisi ab hesiodo iam dictū
uideretur. De cyclope itidem inquit uel maxime q̧ unoculus fuit: rem tam insignē nō
prætерisset nisi æque prioris Hesiodi carminibus uulgatum esset. De patria quoq̧ Ho-
meri multo maxime dissesum est. Alii colophoniū: alii smyrnæū: sunt qui Atheniē-
sem: sunt qui ęgiptiū dicāt fuisse. Aristoteles tradit ex insula Io natū. M. Varro in li-
bro de imaginibus primo Homeri imagini hoc epigramma apposuit.

Capella homeri candida hoc tumulum indicat
Quod aretę mortuo faciunt sacra.
ταττα πολεις επιλευγι περι ρεαν ο αλιγου.

σμυρνα ῥοδος κολοφων σαλαμιν ιος αργος αθηναι

Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri.

Smyrna: rhodus. colophon: salamin: ius: argos: athenæ.

Largum atq; auidum bibendi a. P. Nigidio doctissimo uiro nouo & propemodũ absurdo uocabulo bibosum dictum. Cap. xii.

Ibendi auidũ. P. Nigidius in cõmentariis grãmaticis bibacẽ & bibosũ dici: Bibax
b Bibacẽ ego: ut edacẽ a plerisq; aliis dictũ lego. Bibosũ dictũ: etiã nusq̃ rep- Bibo-
peri: nisi apud Laberiũ. Neq; aliud est: q̃ simili iclinatu dicatur. Nõ. n. simi sus
le est: ut uinosus: aut uitiosus: cęteraq; quæ hoc modo dicuntur: quoniã a uocabulis non a uerbo inclinata sunt. Laberius in mimo uel primo: qui salinator inscriptus est uerbo hoc ita utitur. Non mammosa: non annosa: non bibosa: non procax.

Quod Demosthenes etiam tum adolescens quum Platonis philosophi discipul9 foret: audito forte Callistrato rhetore in concione populi: destitit a Platone: & sectat9 est Callistratum. Cap. xiii.

Ermippus hoc scriptũ reliqt: Demosthenẽ admodũ adolescẽtẽ uentitare i aca- Demo
demiã: Platonẽq; audire solitũ. Atq; is inqt Demosthenes domo egressus: ut sthenes
ei mos erat: quũ ad Platonẽ pgeret: cõplurisq; populos currẽtes uideret: pcon
tatus eius rei cãm. Cognoscitq; currere eos auditũ Callistratũ. Is Callistratus athenis Calli-
orator in repu. fuit. Illi. δημαγωγους appellãt. uisũ est paulũ diuertere: expiriq; an stratus
ad digna auditu tãto pperatũ studio foret. Venit inqt: atq; audit Callistratũ: nobilẽ illã τὴν περὶ ὠρώπου δίκην. i. de oropo causam dicẽtẽ: Atq; ita mot9: & demulctus: & capt9 est: ut Callistratũ iam inde sectari cœpit: academiã cũ Platone reliquerit.

Dimidium librum legi: aut dimidiam fabulam audiui: aliaq; huiuscemodi: qui dicat uitiose dicere. Eiusq; uitii causas reddere. M. Varronẽ nec quenq̃ ueterũ iisce uerbis ita usum esse. Cap. xiiii.

Imidiũ libr; legi: aut dimidiã fabulã audiui: uel quid aliud huiuscemodi: &
d male & uitiose dici existimat Varro. Oportet enim inquit dicere: dimidiatũ librũ: nõ dimidiũ. & dimidiatã fabulã. nõ dimidiam. Contra autẽ si ex sextario hemina fusa est nõ dimidiatũ sextariũ fusum dicendũ est. Et qui quoq; ex mille nummum q̃d ei debebatur: quingentos recepit: nõ dimidiatũ recepisse dicemus: sed dimidiũ. At si scyphus inqt argenteus mihi cũ alio cõmunis in duas partes disiectus sit: dimidiatũ meũ dicere esse scyphũ debeo: nõ dimidium. Argẽti autem: q̃d in eo scypho inest: dimidiũ meũ esse: nõ dimidiatũ: disserit: ac diuidit subtilissime: q̃d dimidium dimidiato intersit: &. Q. Ennium scienter hoc in annalibus dixisse ait. Sicuti siq̃s ferat uas uini dimidiatũ. Sic pars q̃ deest a uase: nõ dimidiata dicẽda est: sed dimidia. Oĩs autẽ disputatiõis eius: quã subtiliter q̃dẽ: sed sub obscure explicat: sũma hęc est. Dimi- dimidi
diatũ est quasi dismediatũ: & in partis duas partes diuisum. Dimidiatum ergo: nisi atum
ipsum quod diuisum est: dici haud conuenit. Dimidium uero est: non q̃d ipsum di- Dimi-
midiatum est: sed quę ex dimidiato pars altera est. Quum igitur partem libri dimi- dium
diam legisse uolumus dicere: aut partẽ dimidiam fabulæ audisse: si dimidiam fabulã aut dimidiũ libr; dicemus: peccabimus. Totum enim ipsum: q̃d dimidiatum aut diuisum ẽ: dimidiũ dicis. Itaq; Lucilius eadẽ secutus: uno oculo inqt pedibusq; duob9 dimidiatus ut porcus. Et alio loco: q̃d ni & scuta q̃dem ut uendat. scutarius laudata

Perfractam strigilem soleam improbus dimidiatam. Iam in .xx. manifestius dimidi[illegible] horam dicere studiose fugit. Sed pro dimidia dimidium ponit in hisce uersibus.

Tempestate sua: atq; eodem uno tempore & horæ
Dimidio tribus confectis duntaxat eandem: & quartam.

Nã quũ obuium, pximũq; esse dicere hora dimidia tribus cõfectis: uigilare: atq; [illegible]te uerbũ nõ probũ mutauit: per qd̃ satis apparet: ne horã qdem dimidiã recte dici: sed uel dimidiatã horã: uel dimidiatã partẽ horę. Propterea plautus ĩ bachidib9 dimidiũ auri dicit: nõ dimidiatũ au[illegible]. Itẽ in aulularia: dimidiũ obsonii: nõ dimidiatũ obsonii in hoc uersu. Ei adeo obsonii hinc iussit dimidiũ dari. In mœnæchinis aũt dimidiatũ diẽ: non dimidiũ in hoc uersu. Dies qdem iã ad umbliculũ dimidiatus mortuus est. Etiã .M. Cato in libro: quẽ de agricultura conscripsit: semen cupressi serito crebrũ: ita uti linũ seri solet. eo crebro terrã ĩsternito: dimidiatũ digitũ. Iam id bene tabula: aut pedibus: aut manibus cõplanato: dimidiatũ inqt digitũ. nõ dimidiũ. Nam digiti q[illegible] dẽ dimidiũ: digitũ autem ipsũ dimidiatũ dici oportet. Itẽ .M. Cato de Carthaginensibus ita scripsit. Hoĩes defoderũt in terrã dimidiatos: ignẽq; circũ posuerũt: ita interfecerũt. Ne quisq̃ oĩum: qui probe locuti sunt his uerbis secus q̃ dixi usus est.

Extare in l̃ris: perq; boĩum memorias tradi: q, repẽte multis mortẽ attulit gaudiũ ingẽs insperatũ: ĩterclusa aĩa: & uim magni: nouiq; motus nõ sustinẽte. Cap. [illegible]

Polycrata — c — Ognito repẽte insperato gaudio expirasse aĩam refert Aristoteles philosoph9 Policratam nobilem fœminam e naxo insula. Philippides quoq; comœdiaru̧ poeta: haud ignobilis ætate iam edita: cũ ĩ certamine poetaȝ præter spẽ uicisset: & lætissime gauderet: inter illud gaudiũ repẽte mortuus est. De rhodio etiã Diagora celebrata historia est: Is Diagoras tris filios adolescẽtes habuit: unũ pugilẽ: alterum pãcrastiten: tertiũ luctatorẽ. Eosq; oĩs uidit uicere: coronariq; eodẽ olympię die & quũ ibi cũ tres adolesentes amplexi: coronis suis in caput patris positis sauiarẽtur: cũq; populus gratulabũdus flores undiq; in cũ iacerẽt: ibi ĩ stadio inspectãte populo in oculis atq; in manib9 filioȝ aĩam efflauit. Preterea in nr̃is annalib9 scriptũ legimus qua tẽpestate apud cannas exercitus populi Romani cæsus est: anũ matrẽ nuncio de morte filii allato luctu atq; mœrore affectã esse. Sed is nũcius non uerus fuit. Atq; is adolescẽs nõ diu post ex ea pugna in urbẽ redit. Anus repẽte filio uiso: copia: atq; turba: & quasi ruina incidentis opinati gaudii oppressa: exanimataq; est.

Philippides

Diagoras

Tẽporis uarietas ĩ puerperiis mulieȝ: q̃nã l̃ra medicis & philosophis tradita. Atq; inibi poetaȝ quoq; ueterũ sup eadẽ re opiniones. Multaq; alia auditu: atq; memoratu digna. Verbaq; ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumpta: q inscriptus est περι τροφης .i. de alimẽto. Id quoq; eẽ a grauissimis uiris memorię mãdatũ. Ca. xv[illegible]

e — T medici & philosophi illustres de tpe humani part9 quęsiuerũt: ποσος ο της των ανθρωπων κυησεως χρονος. idest q̃tu est hoĩum gestatiõis tẽp9. Et multa opinio ẽ. Eaq; iã p uera recepta. Postq̃ mulieris uter9 cõcepit semẽ gignit hominẽ septimo mẽse rarẽter: nũq̃ octauo: sæpe nono: sæpenumero decimo mẽse. Eũq; eẽ hoĩem gignẽdi sũmũ finẽ: decẽ mẽses nõ iceptos sed exactos. Idq; plautũ ueterẽ poetaȝ dicere uidem9: ĩ comœdia cistellaria: his uerbis. Tũ illa: quã cõpresserat decimo post mẽse exacto: hic pepit filiã. Hoc idẽ tradit ẽt Menãder poeta uetustior: humanorũ opinionũ uel pitissimus. Versus eius super ea re de fabula Plocio posui. Γυναικ[illegible]

[illegible]: mulier decimestris parit. Sed nr̃ Cecili⁹ cũ faceret eodẽ noie: & eiusdem argumẽti comœdiã: ac pleraq; a Menãdro sumeret: in mẽsib⁹ tamen genitalibus nominãdis: nõ prætermisit octauũ: quẽ præterierat Menander. Cecilii uersus hi sunt.
Insoletne mulier decimo mense parere?
Pol nono quoq;: septimo: atq; octauo.
Eam rẽ Cecilium nõ incõsiderate dixisse: neq; temere a Menãdro: atq; a multorũ opinione descisse. M. Varro uti credamus facit. Nã mense nõnunq̃ octauo editum esse partũ in libro. xiiii. rerũ diuinarũ scriptũ reliq̃t. Quo in libro etiam undecimo mense aliquãdo nasci posse hoĩem dicit. Eiusq; sñiæ tam de. viii. q̃ de. xi. mẽse Aristotelẽ laudat auctorem. Sed huius de mẽse. viii. dissensionis causa cognosci potest in libro Hippocratis: q inscriptus est: περι τροφης de alimento: ex quo libro: uerba hæc sunt: εςι δε και ουκ εςι οκτάμηνος γεννησις: idest. Est aũt & nõ est octimestris partus. Id tam obscure: atq; præcise: tãq; aduerse dictum Sabinus medicus: q Hippocratẽ cõmodissime cõmentatus est: his uerbis enarrauit. εςι μεν φαινομενα ως ζωα μετα την εκτρωσιν. Δε ους οηης κοντα μετα ταυτα. και εςιν ουν φαντασια μεν παρεντικα ου ... Δυναμει Δε ουκ εςι. Idest apparent q̃dem: ueluti aĩalia post abortum: Sed neq̃q̃ sunt: quippe quæ statim uita excedant: Itaq; esse quidem tantisper imaginãtur: sed potẽtia nõ sunt. Antiquos aũt Romanos Varro dicit nõ recepisse huiuscemodi quasi mõstrosas raritates. Sed nono mẽse: aut decimo: neq; præter hos alias partionẽ mulieris secũdũ naturã fieri existimasse. Iccirco eos noĩa parcis tribus fecisse a pariendo: & a nono atq; decimo mẽse. Nã parca inquit imutata littera una a partu noĩata. Itẽ nona & decima a partus tẽpestiui tẽpore. Cesellius autẽ uindex in lectionibus suis antiquis tria nomina parcarũ sunt: Nona: Decima: morta. Et uersum hũc Liuii antiquissimi poetæ ponit ex οΔυσσεια. i. ulyssea. Quãdo dies aduenlet: quẽ pfata morta est. Sed homo minime malus Cesellius mortam q̃si nomẽ accepit: quũ accipe quasi merã deberet. Præterea ego de partu humano: præterq̃ quę scripta in libris legi: hoc quoq; uenisse usu Romę comperi. Fœminã bonis atq; honestis moribus: nõ ambigua pudicitia: in. xi. mense post mariti mortẽ peperisse. Factũq; esse negociũ ppter rationẽ temporis: q̃si marito mortuo: postea cõcepisset: quoniã decemuiri in decimo mense gigni hoĩem: non in undecimo scripsissent. Sed diuũ Hadrianũ causa cognita decreuisse in. xi. quoq; mẽse partũ edi posse. Id quoq; ipsum eius rei decretũ nos legimus. In eo decreto Hadrianus ita statuere se dicit: req̃sitis ueterũ philosophorũ: & medicorum sententiis. Hodie quoq; in satyra forte. M. Varronis legimus: quæ inscribitur testamentum uerba hæc. Si quis mihi filius: un⁹: pluresue in decẽ mẽsibus gignuntur: Ii: si erũt ονοι λυρας: asini ad lyrã exheredes sunto. Quod si qs undecimo mẽse: κατ᾽ αριςοτελην Aristotelẽ natus esto: Accio idẽ: quod Titio ius esto apud me: Per hoc prouerbium Varro significat: sicuti uulgo dici solitũ erat: de rebus inter se nihil differentibus. Idem Acci quod Titii: ita pari eodẽq; iure esse in. x. mensibus natos: & in. xi. Quod si ita neq; ultra decimũ mẽsem fœtura mulierum protolli pñt: quęri oportet: cur Homerus scripserit Neptunum dixisse puellæ a se recens compressæ:
χαιρε γυναι φιλοτητι περι πλομενου Δενιαυτου.
τεξεις αγλαα τεκνα. επει ουκ αποφωλιοι ευναι. αθανατων
Nunc gaude dilecta: ast cum se euoluerit annus

Nona decima Morta

Hadrianus

Asini ad lyrã

Illustres, neq; enim diuum cubilia uana
Natos nixa dabis. Id quũ ego ad cõpluris grãmaticos attulissem partim eorũ disputabãt. Homeri quoq; ętate: sicuti Romuli: annũ fuisse: nõ. xii. mensiũ: sed. x. Alii cõuenisse Neptũno: maiestatiq; eius dicebãt: ut lõgiore tẽpore foetus ex eo grãdesceret. Alii alia q̃dã nugalia. Sed Phauorin9 mihi ait περι πλωμενου ενιαυτου. idest uoluente anno: nõ cõfecto esse anno: sed affecto. In qua re usus est uerbo nõ uulgarę significationis. Affecta enim: f curi. M. Cicero: & ueterũ elegantissimi locuti sũt: ea propriè dicebãtur: quę nõ ad finẽ ipsum: sed ꝓxime fini ꝓgressa deductaue erant. Hoc uerbũ ad hanc sententiam Ciceronis in orõne fuit: quã dixit de ꝓuinciis cõsularibus: Hippocrates autem in eo libro: de quo supra scripsi. quũ & numerũ dierũ: qbus conceptũ in utero coagulũ cõformatur: & tẽpus ipsi9 partionis nono aut decimo mense definisset: neq; id tamẽ semp eadem esse fini dixisset: sed alias ocius fieri: alias serius: hisce ad postremũ uerbis usus est. γινεται δε εν τουτοις και πλειω και ελασσω. και ολον. και κατα μερος και ει πολυ δε. και πλειω πλειονον. και ελασσω ελασσονων. idest in his uero & plura fiunt: & pauciora: & ex toto: & per partes. Dicimus etiã plura pluribus & pauciora paucioribus: qbus uerbis significat quod aliquãdo ocius fieret: nõ multo tamẽ fieri ocius. Neq; quod serius multo serius. Memini ego romæ accurate hoc atq; solicite quæsitũ: negocio nõ rei tunc paruę postulante: an. viii. mẽse infans ex utero uiuus editus: & statim mortuus ius triũ liberorũ suppleuisset: quũ abortio quibusdã: nõ part9 uideretur mẽsis octaui intẽpestiuitas. Sed quoniã de Homerico ãnuo partu ac de. xi. mense diximus quę cognoueramus: uisum est nõ preterundum: qđ in Plinii secũdi libro. vii. naturalis historiæ legimus. Id autẽ: quia extra fidẽ uideri potest: uerba ipsius Plinii posuimus. Massurius auctorẽ. L. Papyriũ prætorẽ: secũdo hærede lege agẽte: bonorũ possessionẽ cõtra eũ dedisse: quũ mater partũ se. xiii. mẽsibus tulisse diceret: qnoniã nullũ certũ tẽpus pariẽdi: statutũ ei uideret᷑. In eodẽ lib. Plinii secũdi uerba hæc scripta sunt. Oscitatio in nixu letalis est: sicut sternuisse a coitu abortiuum.

affecta

Plinius

Quod tres libros Plato Philolai pythagorici: & Aristoteles pauculos Speusippi philosophi mercati sunt: præcius fidem non capientibus. Cap. xvii.

Plato

Emoriæ mãdatũ est Platonẽ philosophũ tenui admodũ pecunia familiari fuisse. Atq; eũ tamẽ tres Philolai pythagorici libros decẽ milibus denarũ mercatũ. Id ei præciũ donasse q̃dã scripserũt amicũ eius Dionem syracusanũ. Aristotelẽ quoq; traditũ libros pauculos Speusippi philosophi post mortẽ ei9 emisse talẽtis atticis trib9: ea sũma fit nũmi nr̃i duo &. lxx. milia. τιμων amarulẽtus librũ maledicẽtissimũ cõscripsit: q σιλλος Sillus iscribitur. In eo libro Platonẽ philosophũ: quẽ dixeram9 admodũ tenui pecunia familiari fuisse cõtumeliose appellat: q; impenso ꝓcio librũ pythagoricæ disciplinæ emisset. Exq; eo Timæũ nobilẽ illũ dialogũ concinuasset. Versus sup ea re τιμωνος hi sunt. και συ πλατων και γαρ σε μαθητειας ποθος εσχεν: πολλων δ αργυριων ολιγην ηλλαξας βιβλον οθεν αρχομενος γ ...ειν εδιδαχθης: idest: tuq; Plato. Nam discipulũ te dira cupido Abstulit: exiguum nũmis grandi ære libellum. Scribere per quẽ orsus: prædoctus abinde fuisti.

Quid sint pedarii senatores & quam ob causam ita appellati: Quãq; habeant originem uerba hęc: ex edicto translatitio consulum. Senatores: quibusq; in senatu sententiam dicere licet. Cap. xviii.

On pauci sūt:q opinātur pedarios senatores appellatos:q sniam in senatu nō uerbis dicerēt:sed in alienā sniam pedibus irēt. Quid igitur quū se. con. p. discessionē fiebat:nōne uniuersi senatores sniam pedib9 ferebāt? Atq hæc etiam uocabuli istius ratio dr:quā C. Bassus i cōmētariis suis scriptā reliqt. Senatores.n. dicit in ueterꝝ ætate:q currulē magistratū gessissent:curru solitos honoris grā in curia uehi:in quo curru sella esset:supra quā cōsiderēt quæ ob eā causā currulis appellaret. Sed eos senatores:q magistratū currulē nōdum cœperāt:pedibus itauisse in curiam. Propterea senatores nōdum maiorib9 honoribus functos pedarios noīatos. M. autē Varro in satyra Menippea:quæ ιππωκυων:Idest equicatella iscripta ē:eqtes quosdā dicit pedarios appellatos. Videturq; eos significare:q nondū a cēsoribus in senatū lecti:senatores qdem nō erant. Sed qa honoribus populi usi qdem erant:in senatū ueniebāt:& sniæ ius habebāt. Nā & currulibus magistratibus facti:q nondū a censoribus in snatū lecti erant:senatores nō erant. Et q in postremis scripti erant:non rogabantur snias:sed quas pricipes dixerāt in eas descendebant. Hoc significabat edictū: quo nūc quoq; cōsules:quū senatores in cariā uocāt:seruādæ cōsuetudinis causā:trālatitio utūtur. Verba edicti hæc sunt. Senatores qbusq; in senatu sniam dicere licet. Versum quoq; Laberii:in quo id uocabulū positū est:notari iussimus:quē legimus in mimo:qui scriptor inscriptus est:caput sine lingua:pedaria snia est:hoc uocabulum a plerisq; barbare dici animaduertimus:nam pro pedariis pedaneos appellant. Pedarii senatores Pedanei

Qua ratione. C. Bassus scripserit parcum hominem appellatum & quā eius uocabuli causam putarit:& contra quem in modum:quibusq; uerbis Phauorinus hāc traditionem eius eluserit. Cap. xix.

Pud Cœnā Phauorini philosophi quū discubitū fuerat:cœptusq; erat apponi cibus:seruus assistēs mēsæ ei9 legere iceptabat aut lrāꝝ quid græcaꝝ:aut nrātū:ueluti eo die:quo affui ego legebatur. C. Bassi eruditi uiri liber de origie uerborū & uocabuloꝝ. In quo ita scriptū fuit. Parcus cōposito uocabulo dictus est: q̄si pararcus:q̄do sicut in arca oia recōduntur:eiusq; custodia seruātur:& cōtinētur:ita homo tenax:paruoq; cōtentus:oīa custodita:& recōdita habet:sicuti arca:quā ob causā parcus:q̄si par arcæ noīatus est. Tū Phauorinus ubi hæc audiuit:supstitiose inqt:& nimis moleste atq; odiose cōfabricatus:cōmolitusq; magis ē originē uocabuli. C. iste Bassus:q̄ enarrauit. Nā si licet res dicere cōmentitias:cur non pbabilius uideatur:ut accipiamus parcū ob eam causam dictū:q pecuniā cōsumi:atq; ipendi arceat:& phibeat:q̄si pecuniarc9. Quin pot9:q̄d simplici9 inqt ueriusq; ē id dicim9. Parcus.n. neq ab arca.neq; ab arcendo:sed ab eo:quod est parꝝ:& paruū denoiatus est. Parcus

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER QVARTAS.

SERmo quidam Phauorini philosophi cū grāmatico iactantiore factus in Socraticū modum. Atq; ibi inter sermonem dictū quibus uerbis pœnus a. Q. Sceuola definita sit:q; eadem definitio culpata. reprehensaq; sit. Caput primum.

N uestibulo ædium palatinaꝝ ois fere ordinis multitudo opperientes salutationē Cęsaris cōstiterant. Atq; ibi in circulo doctoꝝ hominū:Phauorino philosopho pręsente ostēdebat qspiam grāmaticæ rei doctor:scholica quædā nugalia:de generib9 & casib9 uocabuloꝝ disserens:cū arduis

penus Mūdū

supercilus uocisq; & uultus grauitate cōposita: tanq̄ interpres & arbiter sibyllę oracu
loꝝ. Tū aspiciēs ad Phauorinū: q̄q̄ ei etiā nōdum satis notus esset. Penus quoq; inq̄t
uariis generib9 dictū: & uariæ declinatū est. Nā & hoc penus: & hæc penus: & huius
peni: & peniris: & penitiris: & penoris ueteres dictauerūt. Mundū quoq; muliebrem
Lucili9 in satyraꝝ. xvi. nō uirili genere: ut cæteri: sed neutro appellauit his uersibus.
Legauit quidam uxori mundum omne: penumq;
Quod mundum: atq; penum? nam quis diiudicet istuc?
Atq; oīum hoꝝ & testimoniis: & exēplis cōstrepebat. Cūq; nimis ociose sibi placere
itercessit placite Phauorin9. & iā bone inqt magister: qcquid est nomen tibi: abunde
multa docuisti: quæ qdem ignorabamus: & scite haud sane postulabam9. Quid. n.
refert mea eiusq; q quū loquor: quo genere penū dicā: aut in quas extremas lr̄as decli
nem: si nemo id nō nimis barbare fecerit? Sed hoc plane idigeo adiscere qd sit penus:
& quo sensu id uocabulū dicatur: ne rem quotidiani usus: tanq̄ qui in uenalib9 latine
loqui tentāt: alia q̄ oportet uoce appellē. Quæris inqt iste rē minime obscurā. Quis
adeo ignorat penū esse uinū: & triticū: & oleum: & lentē: & fabā: atq; huiuscemodi cę
tera. Etiā ne inqt Phauorinus: miliū: & panicū: & glans: & ordeū penus est? Sunt eni
ꝑpemodū hæc quoq; huiusmodi. Cūq; ille reticēs hęreret: nolo inquit hoc iam labo
res. an ista quæ dixi: penus appellentur. Sed potesne mihi: nō speciem aliquā de penu
dicere: sed definire: genere ꝓposito: & differentiis appositis qd sit pen9. Quot sint pe
nus genera? & quas differētias dicas: nō hercle inqt ītelligo. Rem inqt Phauorin9 pla
ne dicā. Postulas: qđ difficilius est: dici planius. Nā hoc qdem puulgatum ē: defini
tionē oēm: ex genere & differētia cōsistere. Sed si item mihi præmādare: qđ aiunt po
stulas: faciā sane id quoq; honoris tui habēdi grā: atq; deinde ita exorsus est. Si inquit
ego te nūc rogē: uti mihi dicas: & q̄si circūscribas uerbis: qd homo sit: nō opinor res
pondeas hominē esse te: atq; me: Hoc. n. qs homo sit: ostēdere est: nō qd homo sit di
cere. Sed si inq̄ peterē: ut ipsum illud: qđ homo est definires: tū ꝑfecto mihi diceres
hoīem esse mortale aīal rōnis & scientiæ capiens: uel quo alio modo diceres: ut eū a cę
teris aīalibus oībus separes. Perīde igitur nūc te rogo: ut qd sit penus dicas: nō ut ali
qd ex penu nomines. Tum ille ostētator: uoce iam molli atq; demissa: philosophiā i
quit ego nō didici: nec discere appetiui. Et si ignoro: an ordeū ex penu sit: aut qb9 uer
bis penu definiatur. nō ea re: lr̄as quoq; alias nescio. Scire inqt ridēs iam Phauorinus
qd penus sit: nō ex nostra magis est phi'osophia: q̄ grāmatica tua. Meministi. n. cre
do quæri solitū: qd Virgili9 dixerit penū instruere: uel longā uel lōgo ordine. utrūq;
eni ꝑfecto scis legi solitū. Sed ut faciā: æquiore aīo ut sis: ne illi qdem ueteris iuris ma
stri: q sapientes appellati sunt: definisse satis recte existimātur: qd sit penus. Nā. Q.
Scæuolā ad demōstrandam penū his uerbis usum audio. Penus est inqt: qđ esculen
tum: aut poculētum est. Qđ. n. ipsius patris: aut liberoꝝ patrisfamilias: eiusq; famil
ię: quæ circū eos: aut liberos eius est: & opus nō facit: causa paratū est: ut Mucius ait:
penus uideri debet. Nam quę ad edendū oībēdumq; in dies singulos prandii: aut cœ
næ causa parātur: penus non sunt: Sed ea potius: quę huiusce generis lōgę usionis gra
cōtrahuntur: & reconduntur ex eo: q, nō in promptu sint: sed intus: & penitus habeā
tur: penus dicta sunt. Hęc ego inqt: quū philosophiæ me dedissem: nō insuper tamē
habui discere: quoniam ciuibus Romanis latine loquentibus: rem non suo uocabulo

demõstrare: nõ minus turpe esse q̃ hominem nõ suo noie appellare. Sic Phauorin9 sermões in genus cõmune: a rebus paruis & frigidis abducebat ad ea; quæ esset magis e re audire ac discere: nõ allata extrĩsecus; nõ per ostẽtationem: sed indidem nata: acceptaq;. Præterea de penu ad scribẽdum hoc etiã putauit. Seruiũ sulpitium ĩ reprehẽsis Sceuolæ capitibus scripsisse; Saco helio placuisse: nõ quæ esui tantum: & potui forent: sed tus quoq;: & ceteros in penu esse. Q d esset eius ferme rei causa cõparatũ. Massurius aũt Sabinus ĩ iuris ciuilis secũdo: etiã qd iumẽtoꝝ causa apparatũ esset: qbus dominus uteretur penori attributũ dicit. Ligna quoq;: & uirgas; & carbones: qbus conficeretur penus: quibusdã ait uideri esse in penu. ex his aũt quæ pmercalia: & usuaria locis iisdem essent: ea sola esse penoris putat: quæ sint usui annuo.

Quid differãt & quã uim habeãt uocabula ista ĩ edicto ædilium; & an eunuchus & steriles mulieres redhiberi possint: diuersæq; sup ea re sentẽtiæ. Cap. ii.

N edicto ædiliũ curruliũ: qua parte de mãcipiis uendũdis cautũ est: scriptum fuit. Titulus seruoꝝ singuloꝝ: ut scriptus sit: curato ita uti itelligi recte possit: qd morbi uitiuq; cuiq; sit. Quis fugitiu9: errone sit. Noxaue solut9 nõ sit. Erro
propterea quæsierũt iurecõsulti ueteres: qd mancipiũ morbosũ: qdue uitiosum recte diceretur. Quãtũq; morb9 a uitio differret. Cecilius Sabin9 in libro: quem de edicto ædiliũ curruliũ cõposuit: Labeonẽ refert: quid eẽt morb9 hisce uerbis definisse. Morb9 morbus ẽ habit9 cuiusq; corporis ↄtra naturã: q usum ei9 facit deteriorẽ. Sed morbũ alias Balbus
toto corpe accidere dicit: alias i parte corporis. Toti9 corporis morbũ eẽ: ueluti phthisis: tabes: aut febris. Partis aũt: ueluti cæcitas: aut pedis debilitas. Balb9 aũt inqt: Athiphus
& athiph9 uitiosi magis q̃ morbosi sunt: ut equus mordax aut calcitro: uitiosus: non morbosus ẽ: Sed cui morb9 ẽ: is uitiosus ẽ. Neq; id tamẽ cõtra fit. Põt. n. q uitiosus ẽ nõ morbosus eẽ: Quãobrẽ quũ de hoie morboso ageret: nequaq̃ inqt ita diceretur: q̃ ob id uitiũ minoris erit. De eunucho qdẽ q̃sitũ: ẽ an cõtra edictũ ædiliũ uideret ueniditus: si ignorasset emptor: eũ eunuchũ eẽ. Labeonẽ respõdisse aiũt: redhiberi posse q̃si morbosũ: Sues aũt fœminas si steriles essent: & uenũ issent: ex edicto ædiliũ posse agi. Labeonẽ scripsisse. De sterili aũt muliere: si natiua sterilitate sit. Trebatiũ contra Labeonẽ respõdisse dicũt. Nã quũ redhiberi eã Labeo: q̃si minus sanã putasset: non oportere aũt Trebatiũ ex edicto apposuisse: si ea mulier a pricipio genitali ĩsterilitate esset. At si ualitudo ei9 offendisset: exq; ea uitiũ factũ esset: ut cõcipe fœt9 non posset: tum sanã nõ uideri: & esse in cã redhibitiõis; de myope qui lusciosus latine appellatur: περὶ νωδῶν, i. de edentulo quoq;: dissensũ est. Alii. n. redhiberi oĩo oportere: Alii non oportere: nisi id uitiũ morbo cõtractũ esset. Eum uero cui dens deesset. Seruius redhiberi posse respõdit. Labeo in causa esse redhibendi: negauit. Nam & magna inqt pars dente aliquo caret. Neq; eo magis pleri q̃ homines morbosi sunt. Et absurdum admodum est dicere: nõ sanos nasci homines: quoniam cum ĩfãtibus nõ simul dẽtes gignũtur. Non prætereũdum id quoq; in libris ueteꝝ iurisperitoꝝ scriptum esse morbum & uitium distare. Quod uitium perpetuum: morbus accessu: discessuq; sit: Sed hoc Vitiũ morb9
sane est: neq; cæcus: neq; eunuchus morbosus est; cõtra Labeonis: quã supra dixi sententiam. Verba Massurii Sabini apposui: ex libro iuris ciuilis secundo. Furiosus mutusue cuiue quod membrum lacerum: læsumq; est: aut obest: quo ipse minus aptus sit morbosi sint. Qui non longe uidet: tam sanus est: q̃ qui tardus currit.

Margin notes: Eunuchus; Luscio sus

Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuortium: atq; inibi quid sit pellex. Cap. iii.

m Emoriæ traditū est qngentis fere annis post Romam cōditam nullas rei uxoriæ: neq; actiōes: neq; cautiōes in urbe Roma: aut i latio fuisse: quia profecto nihil desiderabatur: nullis etiam tūc matrimoniis diuertētibus. Seruius quoq; Sulpitius in libro quem composuit de dotibus. Tum primum cautiōes rei uxoriæ
Sp. car necessarias esse uisas scripsit: quū: Sp. Carbilius: cui ruga cognomētum fuit: uir nobi
bili9 ru lis diuortiū cū uxore fecit: qa liberi ex ea corporis uitio nō gignerētur: anno urbis cō
ga ditæ qngentesimo uicesimo tertio. M. Atilio. P. ualerio cōsulibus: Atq; is Carbilius traditur uxorē: quā dimisit: egregie dilexisse: carissimāq; morū eius gratia: habuisse: sed iurisiurandi religionē animo: atq; amori præuertisse: q iurare a censoribus coact9 erat uxorē se liberoꝝ quærēdorum gratia habiturum. Pellicē autem appellatam probrosamq; habitam eam: quæ iuncta cōsuetaq; esset cum eo: in cuius manu māciproq; alia matrimonii causa foret: hac antiquissima lege ostēditur: quam Numæ regis fuisse accepimus. Pellex ædem Iunonis non tangito. Si tāgit: Iunoni crinibus dimissis: agnū
Pellex fœminā cædito. Pellex autem quasi παλλακίς. i. talpa. i. quasi παλλακίς: idest concubina: ut pleraq; alia: ita hoc quoq; uocabulum de græco flexum est.

Quid Seruius Sulpitius in libro: qui est de dotibus scripserit: de iure atq; more ueterum sponsaliorum. Cap. iiii.

f Ponsalia in ea parte Italiæ: quæ latiū appellatur: hoc more atq; iure solita fieri scripsit Seruius Sulpitius in libro: quē scripsit de dotibus. Qui uxorē ingeducturus erat: ab eo unde ducēda erat: stipulabatur eam in matrimoniū du
Spon ctū iri. q daturus erat: itidē spōdebat datuꝝ. Is cōtractus stipulationū: sponsionūq;
salia dicebatur spōsalia. Tū quæ pmissa erat: spōsa appellabatur. Qui spōderat ducturum:
sponsa spōsus. Sed si post eas stipulationes uxor nō dabatur: aut nō ducebatur: q stipulaba
sposus tur: ex spōsu agebat. Iudices cognoscebāt. Iudex quā ob rem data: acceptaue nō esset uxor quærebat. Si nihil iustæ causæ uidebatur: litē pecunia æstimabat. Quātiq; interfuerat eā uxorē accipi: aut dari: eū q spopōderat: aut qui stipulatus erat: condēnabat. Hoc ius spōsalioꝝ obseruatū dicit Seruius ad id tempus: quo ciuitas uniuersa Latio lege iulia data est. Hæc eadem Neratius scripsit in libro: quem de nuptiis cōposuit.

Historia narrata de perfidia aruspicum etruscorum q; q; ob eam rem uersus hic a pueris Romæ urbe tota cantatus est Malum consilium consultori pessimum est. Cap. v.

Hora Tatua Romæ in comitio posita Horatii Coclitis fortissimi uiri de cælo tacta
tiꝰ Co- f est. Ob id fulgur piaculis ludendū aruspices ex etruria acciri inimico atq; hos
cles sti' i in populū Romanū animo: instituerāt eam rem cōtrariis religiōib9 peruertere. Atq; illā statuam suaserunt in inferiorem locum perperam transponi. quem sol oppositum circumundiq; aliarum ædium nunq̄ illustraret. Quod quum ita fieri persuasissent: delati ad populū: proditiq; sunt. Et quum de perfidia confessi essent: necati sunt. Cōstititq; eam statuā perinde: ut ueræ rationes post cōpertæ monebāt: i locum editū subducēdam. Atq; ita in area Vulcani sublimiori loco statuēdam. Eaq; res bene: & prospere reip. cessit. Tūc igitur q in Etruscos aruspices male cōsulentes animaduersum: uindicatūq; fuerat: uersus hic scite factus: cantatusq; pueris urbe tota fertur.

Malum cõsilium cõsultori pessimũ ẽ. Ea historia de aruspicib9: ac de uersu isto sena Malũ rio scripta est in annalibus maximis libro undecimo. Et in Verrii Flacci libro primo cõsiliũ rerũ memoria dignaꝝ. Videtur aũt hic uersus de gręco illo Hesiodi uersu expressus. cõsultori
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Consultũ male cõsultori pessima res est.

Verba ueteris senatuscõsulti: ista: quo decretũ est hostiis maioribus expiandum: q in sacrariũ haste martię. Atq ibi enarratũ: qd sint hostię succidanee. Quid itẽ porca pręcidanea. Et qd Capito Atteius ferias quasdã pcidaneas appellauit. Cap. vi.

T terrã mouisse nũciari solet: eaq res procuratur: ita i ueteribus memoriis scriptũ legimus: nunciatũ esse senatui i sacrario: in regia hastas martias mouisse. Eius rei causa senatuscon. factũ ẽ. M. Antonio Au. Posthumio cõsulibusq exemplum hoc est. quod. C. Iulius. L. filius ponti. nunciauit: in sacrario: i regia hastas martias mouisse: de ea re ita censuerunt: Vt. M. Antonius con. hostiis maioribus Ioui: & marti procuraret: q cæteris diis: quibus uideretur placãdis: uti pcurasset: satis habendum censuerunt. Siquid succidaneis opus esset: robigus accederet. Quod succidaneas hostias senatus appellauit: quęri solet quid uerbũ id significet. In Plauti quoq comoedia quę Epidicus inscripta ẽ: super eodẽ ipso uerbo requiri audio in his uersibus Men piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam: ut meũ tergum stultitię tuæ subdas succidaneum. Succidaneę autem hostiæ dicũtur e littera per mõrem compositi uocabuli in i litteram cõmutata: Nam quasi succedaneę appellatę. quoniam si primis hostiis litatum nõ erat: alię post easdem ductę hostię cędebantur: quę quasi prioribus iam cęsis luendi piaculi gratia subdebantur: & succedebantur: ob id succidaneæ nominatæ: littera i scilicet tractim pronũciata audio enim quosdam eam litteram in hac uoce barbare corripere. Eadem autem ratione uerbi Præcidaneę quoque hostię dicuntur: quę ante sacrificia solennia pridie cæduntur. Porca etiam pręcidanea appellata: quam piaculi gratia ante fruges nouas fieri coeptas immolari Ceteri mos fuit: siqui familiam funestam aut non purgauerant: aut aliter eam rem q̃ oportuerat procurauerant. Sed porcam & hostias quasdam præcidaneas: sicuti dixi appellari: uulgo: notum est. Ferias præcidaneas dici id opinor a uulgo remotum est: propterea uerba Atteii Capitonis ex quinto librorum: quos de pontificio iure composuit: scripsi: Lib. Comucario pontifice maximo ferię pręcidaneę in atrũ diem inauguratę sunt. Collegium decreuit: non habendum religioni: quin eo die ferię pręcidanee essent. succidaneæ hostiæ pręcidaneę hostiæ pręcidanea porca pręcidaneę feriæ

De epistola valerii Probi grammatici ad Marcellum scripta: super accentu nominum quorundam punicorum. Cap. vii.

Alerius Probus grãmaticus inter suam ętatem præstãti sciẽtia fuit. Is Annibalẽ: & Asdrubalẽ: & Hamilcarẽ ita pnũciabat ut penultimã circũflecteret: ut testis ẽ epistola ei9 scripta ad Marcellũ: i q̃ Plautũ & Enniũ: multosq alios ueteres eo modo pnũciasse affirmat. Soli9 tamẽ Ennii uersũ unũ ponit ex libro qui Scipio inscribitur. Eũ uersum quadrato numero factum subiecimus: i quo nisi tertia syllaba de Annibalis nomine circumflexe ponatur numerus claudus est. Prob9
Versus Ennii: quem dixit: ita est.
Quaepropter annibalis copias considerant.

Quid. C. Fabritius de Cornelio Rufino homine auaro dixerit. Quem quum odisset: inimicusq; esset: designãdũ eum cõsulem curauit. Cap. viii.

F Abritius Lucinus magna gloria uir magnisq; rebus gestis fuit. P. Cornelius Rufinus manu quidẽ strẽnuus: & bellator bonus: militarisq; disciplinę peritus admodũ fuit. Sed furax homo & auaritia acri erat. Hũc Fabriti9 nõ phabat: neq; amico utebat̃. Oduſq; eũ morũ causa fuit. Sed quum tẽporibus reipub. Difficillimis cõsules creãdi forẽt: & is Rufinus peteret cõsulatũ: cõpetitoresq; eius essent imbelles quedã: & futiles summa ope adnixus est Fabriti9: uti Ruf no consulatus deferret. Eã rẽ plerisq; admirãtibus: q̃ hominẽ auarũ: cui esset inimicissimus: creari consulem peteret: quẽ hostiliter oderat: Fabritius inquit: nihil est: quod miremini: si malui compilari: q̃ uenire. Hunc Rufinũ postea bis cõsulatu: & dictatura fundũ censor Fabriti9 senatu mouit: ob luxurię notã: q̃ decẽ pondo argẽti factitaret. Id aũt quod supra scripsit: Fabritius de Cor. Rufino: ut in pleraq; historia scriptumẽ: dixisse. M. Cicero: nõ alus a Fabritio. sed ipsi Rufino gratias agẽti: q̃ ei9 gratiã dedignatus nõ eẽt: dictũ esse refert: in libro secundo de oratore. Verba Ciceronis hęc sunt. Arguta etiam significatio est. cũ parua re: & sępe uerbo: res obscura: & latẽs illustrat̃: ut quũ. C. Fabritio. P. Cornelius homo (ut existimat̃) auarus: & furax: sed egregie fortis: & bonus imperator gratias ageret: q̃ si homo inimicus cõsulẽ fecisset: bello praesertim magno & graui: nihil est quo mihi gratias agas inquit: si malui cõpilari: q̃ uenire.

fabriti9 rufinus

Quid significat proprie religiosus: Et in quae diuerticula significatio istius uocabuli flexa sit. Et uerba Nigidii Figuli ex cõmẽtariis eius sup ea re sumpta. Cap. ix.

nigidi9 figulus

N Igidius Figulus hõ (ut ego arbitror) iuxta. M. Varronẽ doctissimus: in. xi. cõmẽtariorũ grãmaticorũ uersum ex antiquo carmine refert memoria hercle mi dignũ: Religẽtẽ eẽ oportet: religiosum nefas. cui9 aũt id tamẽ sit: nõ scribit. At in eodẽ loco Nigidius hoc inqt inclinamẽtũ semp huiuscemodi uerborũ: ut uinosus: mulierosus: religiosus: nũmosus: significat copiã quãdã imodicã rei: sup qua dicitur. Quo circa religiosus is appellabatur: q̃ nimia & supstitiosa religiõe sese alligauerat. Eaq; res uitio assignabat̃. Sed praeter ista quae Nigidius dicit: alio quodã diuerticulo significationis: religiosus pro casto: atq; obseruãti cohibẽti & sese certis legibus finibusq; dici coeptus. Simili aũt modo: illa quoq; uocabula ab eadẽ pfecta origine diuersum significare uidentur: religiosi dies: & religiosa delubra. Religiosi enim dies dicuntur tristi omine ifames ipeditiq;: i qbus & res diuinas facere: & rẽ quãpiã nouã exordiri temperandũ est: quos multitudo iperitorum: praue: & perperã nefastos appellant. Itaq; Marcus cicero in libro epistolarum. ix. ad Atticum maiores inquit funestiorẽ diẽ esse uoluerũt haliensis pugnę: q̃ urbis captę: q̃ hoc malũ ex illo. Itaq; alter religiosus ẽ nũc dies: alter in uulgus ignotus. idem tamẽ. M. T. in oratione de accusatore cõstituẽdo. religiosa delubra dicit: nõ ominosa: nec tristia: sed maiestatis uenerationisq; plẽa. Massuri9 aũt Sabin9 i cõmẽtariis. quos de idigẽis cõposuit: Religiosũ inqt est: quod pp sanctitatẽ aliquã remotũ: ac sepositũ a nobis ẽ. Verbũ a relinquẽdo dictũ: tanq̃ cerimonia a carẽdo. Scdm hãc Sabini interpretationẽ tẽpla quidẽ ac delubra: qa hoꝝ cumulus i uituperationẽ nõ cadit: nec illoꝝ quoq; laus imodesta ẽ: q̃ nõ uulgo: ac temere: sed cũ castitate: cerimoniaq; adeũda. & reuerẽda: & reformidãda sunt: magis q̃ inuulgãda. Sed dies religiosi dicti quos ex contraria causa pp omi-

religiosus. religẽs religiosi dies. religiosa delubra Nefasti dies cerimoniae.

diritatē relinquimus. Iccirco ait Terētius in eunucho. Tum quod dem: recte ē. Nā nihil esse mihi religio est dicere. Quod si (ut ait Nigidius) omnia istiusmodi inclinamēta: nimiū ac præter modū significant: & iccirco in culpas cadūt: ut uinosus mulierosus: uerbosus: morosus: famosus: Cur ingeniosus: & formosus: & officiosus: & speciosus: quę pariter ab ingenio & forma: & officio inclinata sunt: cur etiam disciplinosus: consiliosus: uictoriosus: quæ. M. Cato ita effigurauit: cur itē facundiosa: nomīa in osus quod Sēpronius Asellio. xiii. rerū gestarū ita scripsit: Facta sua spectari oportere: dictanō: si min9 sint facūdiosa: cur inq̄ ista oia: nūq̄ ī culpā sed in laudē dicūt̄: q̄q̄ hęc quoq; icremētū sui nimiū demōstrēt? An ppea qa illis qdē q̄ supra posui adhibēdus ēmodus qdā necessari9: Nā & gratia si nimia qdē atq; īmodica: & mores: si multi atq; uarii: & uerba: si ppetua: atq; īsinita: & obtūdētia: & fama si magna: & īquieta: & iuidiosa sit: neq; laudabilia: nec utilia sunt. Iugeniū āt: & officiū: & forma: & disciplina: & cōsiliū & uictoria & facundia: sicut ipsę uirtutū āplitudines nullis finib9 cohibēt̄. Sed quāto maiora: auctioraq; sunt: & iā tāto laudatiora sunt.

Quid obseruatū de ordine rogandaꝝ sententiaꝝ: iurgioꝝq; in senatu. C. Cæsaris cōsulis: &. M. Catonis diem dicendo eximentis. Cap. x.

a Nte legē: quę nūc de senatu habēdo obseruat̄: ordo rogādi sentētias uari9 fuit. Alias primus rogabat̄: q a cēsoribus princeps in senatū lectus fuerat. Alias qui designati cōsules erāt. Quidā e cōsulib9: studio aut necessitudie aliqua adducti: quē iis uisum erat honoris gratia extra ordinē sniam primum rogabāt. Obseruatū tamē est: quum extra ordinē fieret: ne quis quenq̄ ex alio q̄ ex cōsulari loco sentētiā primū rogaret. C. Cæsar in cōsulatu quē cū. M. Bibulo gessit: quatuor solus extra ordinē rogasse sentētiā dicitur. Ex iis quatuor pricipem rogabat. M. Crassum. Sed postq̄ filiā Cn. Pōpeio despōderat: primū cœperat Pompeium rogare. C. cęsar Eius rei rationē reddidisse eū senatui Tyro Tullius. M. Ciceronis libert9 refert. itaq; se ex patrono suo audisse scribit: idipsum Capito Atteius in libro: quē de offō senatorio cōposuit: scriptū reliquit. In eodē libro Capitonis: id quoq; scriptū est. C. iqt cęsar cōsul. M. Catonē sniam rogauit. Cato rē quā cōsulebatur: quoniā nō e repu. uidebatur pfici nolebar. Eius rei gratia ducēdæ: longa oratione utebatur. Eximebatq; di- Cato cēdo diē. erat eni in senatori: ut sententiā rogatus diceret ante quicquid uellet: alii rei: & quoad uellet. Cæsar consul uiatorem uocauit. eumq; quum finem non faceret. prendi loquentem & in carcerem duci iussit. Senatus consurrexit: & prosequebatur Catonem in carcerem. Hac inquit iuidia facta cæsar destitit: & mitti Catonē iussit.

Quæ qualiaq; sint: quæ Aristoxenus: q̄si magis cōperta de Pythagora memoriæ cōmēdauit. & q̄ Plutarchus in eodē modū de eodē. Pythagora scripserit. Cap. xi.

o Pinio uetus falsa occupauit & conualuit: Pythagorā philosophū nō esitauisse ex aialibus. Itē abstinuisse fabulo: quē κυαμον græci appellant. ex hac opinione callimachus poeta scripsit. και κυαμων αποχειρας εσχεν ανιωντων εδεσθαι ιγω. ως ο πυθαγορας ως εκελευε λεγω. A fabuloq; manus tristāte amouit edētes. Hoc ut Pythagoras iusserat ipse loquor. ex eadē itē opinione. M. Cicero in libro de diuinatione primo: hęc uerba posuit. iubet igitur plato sic ad summū proficisci corporis affectis: ut nihil sit: quod errorē animis: pturbationēq; afferat: Ex quo ēt Pythagoreis interdictū putatur ne faba uescerētur: q̄ res hēt inflationem magnā. Is cibus

trãquillitatẽ mẽtis quæ rebus cõstat eẽ cõtrarius. Hęc quidẽ. M. Cicero ĩ Sed Aristoxenus musicus uir litterarũ ueterũ diligẽtissimus: Aristotelis philosophi auditor ĩ libro quẽ de Pythagora reliquit nullo sępius legumẽto Pythagorã dicit usum q̃ fabis. quoniã is cibus & subduceret sensim aluũ & leuigaret. Verba ista Aristoxeni subscripsit. πυθαγορας λεγων οσπριων. μαλιστα τον κυαμον εδοκιμασε λιαν κινητικον τε γαρ ειναι και διαφορητικον διο και μαλις αχεχρηται αυτω: Idest quum dicat Pytagoras in legumẽtis fabã præcipue approbauit: admodũ enim genitalem esse & alui discussiuã. quã ob rẽ ea maxime utit. Porculis quoq̧ minusculis. & hædis tenerioribus uictitasse idẽ Aristoxenus refert. Quã rẽ uidet cognouisse ex Xenophilo pythagorico familiari suo; & ex quibusdã aliis natu maioribus: qui ab ætate Pythagorę: haud multũ aberãt. Ac de animalibus Alexis etiã poeta in comœdia: quæ Pythagoræ uita ĩscribit docet. Videt aũt de κυαμω. i. de faba nõ esitato causam erroris fuisse: q̃a ĩ Empedoclis carmine: q̃ disciplinas pythagoræ sectatus ẽ uersus hic ĩuenit.

Δειλοι πανδειλοι κυαμων απο χειρας εχεσθαι.

Ah miseri a cyamo miseri subducite dextras.

Opinati enim sunt pleriq̧ κυαμων legumẽtũ uulgo dici. Sed q̃ diligentius scitiusq̧ carmina Empedoclis arbitrati sunt: κυαμους hoc in loco testiculos significare dicũt: Eosq̧ more Pythagoræ operte atq̧ symbolice κυαμους appellatos q̃a sunt: αις τοκειν δεινοι. και αιτιοι του κυειν. i. ĩ ferẽdo utero ualidi: causæq̧ uteri ferẽdi: & genituræ humanæ uim prębeãt. Iccirco Empedoclẽ uersu isto nõ a fabulo edendo: sed a rei ueneriæ proluuio uoluisse homines deducere. Plutarchus quoq̧ homo in disciplinis graui auctoritate ĩ primo librorũ quos de Homero cõposuit: Aristotelẽ philosophũ scripsit: eadẽ ipsa de pythagoricis scripsisse: qui nõ abstinuerũt edũdis animalib9: nisi pauca carne quadã. Verba ipsa Plutarchi (quoniã res ĩopinata est) subscripsi. αριστοτελης δε μητρας και καρδιας και ακαλυφης. και τοιουτων τινων αλλων απεχεσθαι φησι τους πυθαγορικους χρησθαι δε τοις αλλοις. Idest Aristoteles a uulua corde & marina urtica: atq̧ id genus q̃busdã aliis abstinere pythagoricos dicit: cæterorũ aũt usum habuisse. ακαλυφη aũt est aĩal marinũ: qđ urtica appellatur. Sed &

Vrtica piscib9 nõnullis abstinere pythagoricos Plutarchus in symphoniacis dicit. Pythagorã uero ipsũ: sicut celebre ẽ: Euphorbũ prĩo se fuisse: dictasse: ita hęc remotiora sũt his quę Clearchus & Dicęarchus memoriæ tradiderũt: fuisse eũ postea Pyrandrũ: deide Callidenam: deinde fœminã pulchra facie meretricẽ: cui nomẽ fuerit Alce.

Norę & animaduersiones censoriæ in ueteribus monumentis repertæ memoria dignæ. Cap. xii.

s Iquis agrũ suũ passus fuerat sordescere: eũq̧ indiligẽter curabat: ac neq̧ arauerat neq̧ purgauerat: siue q̃s arborẽ suã uineãq̧ habuerat derelictũ: nõ id sine pœna fuit. Sed erat opus cẽsoriũ. Cẽsoresq̧ ęrariũ faciebãt. Itẽ siquis

ĩpolitia eques romanus equũ hr̃e gracilẽtũ: aut parũ nitidũ uisus erat: ĩpolitię notabatur. Id uerbũ significat: quasi tu dicas incurię. Cuius rei utriusq̧ auctoritates sunt: & M. Cato id sępenumero attestatus est.

Q đ icẽtiones quędã tibiarũ certo mõ factę ĩschiacis mederi possunt. Cap. xiii.

e Reditũ hoc a plerisq̧ est: & memoriæ mãdatũ. ischiaci quũ maxĩe doleant: tum si modulis lenibus tibicen incinat: minui dolores. Ego nuprime i libro

Theophrasti scriptũ inueni: uiperarũ morsibus tibicinẽ scite: modulateq; adhibitũ mederi. Refert & Democriti liber: q iscribit περι λοιμων η λογικων κανων: idest de pestibus: aut rationaliũ regula. In quo docet plurimis hominũ morbis medicinam fuisse incentiones tibiarum: Tanta prorsus est affinitas corporibus hominũ: mẽtibusq; & propterea quoq; uitiis: aut medelis animorum & corporum.

Narratur historia de Hostilio Mancino ędili: & Manulia meretrice. Verbaq; decreti tribunorum ad quos a Manulia pronocatum est. Cap. xiiii.

q [Q]uum librũ. ix. cõiectaneorũ Attei Capitonis legeremus qui iscript⁹ ẽ de iudiciis publicis: decretũ tribunorũ uisum est grauitatis antiquæ plenũ: ꝓpterea id meminimus: Atqui ob eã cãm: & in hãc sententiã scriptũ ẽ. A. Hostilius Mãcinus ędilis currulis fuit. Is Manulię meretrici diẽ ad populũ dixit: q deambulacro ei⁹ noctu lapide ictus eẽt. Vulnusq; ex eo lapide ostẽtabat. Manulia ad tri. ple. prouocauit. Apud eos dixit: Comesatorẽ Mãcinũ ad ędes suas uenisse. Eũ sibi recipe nõ fuisse i ędesua. Sed quũ ui irrũperet: lapidibus depulsum. Tribuni decreuerũt ædilem ex eo loco iure deiectum: quo cum uenire cum coronario non decuisset. Propterea ne cum populo ędilis ageret. intercesserunt:

Defensa a culpa sententia ex historia Salustii: quã inimici antea cum insectatione maligne reprehenderunt. Cap. xv.

e [L]egãtia orationis Salustii: uerborũ facũdia: & nouãdi studiũ cũ multa ꝓpersus iuidia fuit. Multi nõ mediocri igenio uiri conati sunt rephẽdere pleraq; & obtrectare. In quibus plura iscite: aut maligne uellicãt. Nõnulla tamẽ uideri possunt. nõ idigna rephensione. Quale illud in catelinę historia repertũ ẽ qd' habere eã speciẽ: quasi parũ attẽte dictũ. Verba Salustii hæc sunt. At mihi qdẽ tãetsi haud quaq̃ par gloria sequat' scriptorẽ & auctorẽ rerũ tamẽ: i primis arduũ uidet' res gestas scribere. Primum: q facta dictis exæquanda sunt. deinde quia pleriq; quæ delicta reprehẽderis: maliuolentia: & iuidia dicta putant. Vbi de magna uirtute atq; gloria bonorum memores: quę sibi facilia quisq; factu putat: ęquo animo accipit. Supra: ueluti ficta pro falsis ducit. Proposuit inquiunt dicturum causas: quamobrem uideatur esse arduum res gestas scribere: atq; ibi non primum causam: sed querelas dicit. Nõ enĩ cã uideri debet: cur historiæ opus arduũ sit: q ii q legãt: aut inique interpretant' quæ scripta sunt: aut uera esse nõ credãt. Obnoxiã qppe: & obiectã falsis existimationibus eã rẽ dicẽdã: magis aiunt q̃ arduã: quia quod arduum est: sui opis difficultate ẽ arduũ. nõ opinionis alienæ errorib⁹. Hęc illi maliuoli rephẽsores dicũt. Sed arduũ Salusti⁹ nõ ꝓ difficili tantũ: sed ꝓ eo quoq; ponit: quod græci Δυσχερες: aut χαλεπον appellãt: quod ẽ cũ difficile: tum molestũ quoq;: & icõmodũ: & intractabile. Quorũ uerborũ significatio: a snia Salustii suprascripta nõ abhorret. Salusti⁹ Arduũ

De uocabulis quibusdã a Varrone: & Nigidio cõtra quotidiani sermonis consuetudinẽ declinatis. Atq; inibi id genus quædã cũ exẽplis ueterũ relata: Cap. xvi.

u [V]Arronẽ &. P. Nigidium uiros romani generis doctissimos cõperimus non aliter locutos eẽ: & scripsisse: q̃ senatuis: & domuis: & fluctuis qẽ patri⁹ casus ab eo: quod ẽ senatus: domus & fluct⁹: huic senatui domui fluctui. Cę Senatuis domuis fluctuis
teraq; his cõsimilia pariter dixisse. Terẽtii quoq; comici uersus i libris ueteribus itidem scriptus est: Eius anuis opinor causa: quæ est mortua. Hanc eorũ auctoritatẽ q Anuis

dam e ueteribus grãmaticis ratione etiã firmare uoluerunt: q̃ omnis datius singula
ris littera finit⁹ i: si non similis est genitiuo singularis s littera addita: genitiuum singu
larẽ facit: ut patri patris: duci ducis: cædi cędis. Quum igitur inquiũt in casu dandi
huic senatui dicamus: genitiuus ex eo singularis senatuis est: & nõ senat⁹. Sed nõ oẽs
cõcedũt in casu datiuo senatu magis dicẽdũ: q̃ senatui: sicut Lucilius in eodẽ casu ui
ctu & anu dicit: nõ uictui & anui: in hisce uersibus: Quod sumptũ atq; epulas uictu
preponis honesto. Et alio in loco Anu noceo inquit. Virgilius quoq; in casu dandi as
Aspectu. pectu dicit: nõ aspectui. Teq; aspectu ne subtrahe nostro. Et ĩ georgicis: Quod neq;
cõcubitu indulgẽt. C. autẽ Cæsar grauis auctor linguæ latinę: in anticatione uinus in
quit arrogantię: superbiæq; dominatuq;. Itẽ in Dolobella actionis illibusti: quorũ
in ædibus: fanisq; posita: & honori erãt: & ornatu. In libris quoq; analogicis oĩa il
liusmodi sine i littera dicenda censet.

De natura quarũdã particularũ: quæ præpositę uerbis intẽdi: atq; produci barbare
atq; ĩscite uidentᷣ: exẽplis rationibusq; plusculis disceptatũ. Cap. xvii.

Versu ex undecimo uersus sunt:

obiicio Scipiade magno improbus obiiciebat asellus

Lustrũ: illo cẽsore: malũ infœlixq; fuisse. Obiiciebat o lr̃a ꝓducta multos
legere audio. Idq; eo facere dicunt: ut ratio numeri salua sit. Idẽ infra: Etiam.
Coniicio Coniicere in uersus dictum præconis uolebam.
Grani. In hac quoq; p̃ria uerbi prępositione ob eãdẽ causam ꝓducit. Itẽ q̃nto decio:
Subiicit hinc humilẽ: & suffercatus posteriorẽ. Subiicit u lr̃a lõga legunt: q̃a primã
syllabã breuẽ eẽ ĩ uersu heroico nõ cõuenit. Itẽ apud Plautũ in Epidico con syllabã p
ductã ꝓnũciãt. Age nũc iã orna te Epidice & palliũ in collũ coniice. Apud Virgiliũ
quoq; subiicit uerbũ ꝓduci a plerisq; audio. Etiã parnasia laurus Parua sub ingẽti ma
tris se subiicit umbra. Sed neq; ob: neq; sub prępositio ꝓducẽdi hẽnt naturã: neq; itẽ
con nisi quũ eã lr̃æ sequuntur: q̃ ĩ uerbis cõstituit: & cõfecit: secũdũ eã primæ sunt:
uel quũ eliditur ex ea n lr̃a: sicut Salustius fœnoribus inq̃t cooptus. In iis autẽ quę su
pra posui: & metrũ esse integrum potest: & præpositiones istæ possunt non barbare
protendi. Secunda enim littera in his uerbis per duo ii nõ per unum scribenda est.
Nam uerbum istud cui supradictæ particulæ præpositæ sunt: non icio est: sed iacio:
& præteritũ nõ icit facit: sed iecit. Idq; ibi cõpositũ est: ex a littera in i mutatur. Sicut
fit ĩ uerbis ĩsilio: & ĩcipio: atq; ita uim cõsonãtis capit. Et iccirco ea syllaba productius: latiusq; paulo ꝓnũciata priorẽ syllabã breuẽ esse nõ patitᷣ. Sed reddit eã positiõe lõ
gã. Proptereaq; & numerus in uersu: & ratio in ꝓnũciatu manet: Hęc quę diximus:
Iniice eo etiã cõducũt: ut quod apud Virgiliũ in. vi. positũ inuenimus. Eripe me his inuicte
malis: aut tu mihi terrã iniice. Sic esse iniice. ut supra: & scribẽdũ & legẽdum sciamus.
Nisi quis tã indocilis est: ut in hoc quoq; uerbo: ĩ prępositionẽ metri causa protẽdat.
Obiicibus Quærimus igitur in obiicibus o littera qua ratione intendatur: quũ id uocabulũ fa
ctũ sit a uerbo obiicio: & nequaq̃ simile sit: quod a uerbo moueo motus o littera lõ
ga dicitur. Equidẽ memini Sulpitium Apollinarẽ uirũ prestãtẽ litterarũ scia: obiices
& obiicibus o littera correpta dicere in Virgilio quoq; sic eũ legere. Qua ui maria alta
Subiices tumescãt Obiicibus ruptis: sed ita ut diximus i litterã: quę ĩ uocabulo quoq; gemi
na eẽ debet: paulo uberius: largiusq; ꝓnunciabat. Cõgruẽs igitur est: & subiices ĩ

q̃d pende ut obiices compositũ est u lr̃a breui dici oporteat. Ennius in tragoedia: quæ Achilles inscribit̃: subiices pro aere alto ponit: qui cælo subiectus est in his uersibus.
Ergo deum sublimis subiices: humidus.
Vnde oritur hymber: sonitu sęuo: & strepitu. Plerosq; ois tamẽ legere audias u littera producta. Idipsum autẽ uerbũ. M. Cato sub alia prępositiõe dicit in oratiõe: quã de cõsulatu suo habuit. Ita hos iqt fert uẽtus ad priorẽ pyreneũ: quos ꝓicit in altũ. Et Pacuuius itẽ in Anchise: ad ꝓmontoriũ: cuius lingua i altũ proiicit.

De Africano supiore sumpta quædã ex annalib9 memoratu dignissima. Cap. xviii.

. Cipio Africanus antiqor quãta uirtutũ gloria præstiterit: & q̃ fuerit alt9 aio atq; magnificus: & qua sui cõsciẽtia subnixus: plurib9 rebus: q̃s dixerit: q̃sq; fecerit declaratũ ẽ. Ex quibus sunt hæc duo exẽpla ei9 fiducię ac exuperãtię ingẽtis. Quũ. M. Neuius tri. ple. accusaret eũ ad populũ: diceretq; accepisse a rege Antiocho pecuniã: ut cõditionibus gratiosis: & mollibus pax cũ eo: populi romani nomine fieret: Et quædã itẽ alia crimini daret: indigna tali uiro: tũ Scipio pauca pręfatus: quę dignitas uitæ suę: atq; gloria postulabat: Memoria inquit: quirites repero diẽ esse hodiernũ: quo Annibalẽ pœnũ iperio nostro inimicissimum: magno prœlio uici in terra africa: pacẽq; & uictoriã uobis peperi isperabilẽ. Nõ igit̃ simus aduersum deos ingrati. Sed cẽseo relinquamus nebulonẽ hũc: eamusq; nũc ꝓtinus Ioui optio maximo gratulatũ. Id quũ dixisset: auertit & ire in capitoliũ cœpit. Tum concio uniuersa quæ ad sentẽtiã de Scipione ferẽdã cõuenerat: relicto tribuno: scipionẽ in capitoliũ comitata: atq; inde ad ædes eius cũ lętitia & gratulatione solẽni ꝓsecuta ẽ. Fertur etiã oratio quę uidet̃ eo die habita a scipione. & qui dicũt eã nõ uerã: nõ eũt inficias quin hęc quidẽ uerba fuerint: quæ dixi scipionis. Itẽ aliud est factũ eis pręclaꝝ. Petilius qdã tri. ple. M. ut aiũt Catone inimico Scipionis cõparatus in eũ atq; imissus desiderabat in senatu istãtissime: ut pecunię antiochenę prędęq; quę in eo bello capta esset rõnẽ redderet. Fuerat. n. L. scipioni asiatico fratri suo iperatori: i ea ꝓuincia legatus. Ibi scipio exurgit: & prolato e sinu togæ libro: rationes in eo scriptas esse dixit omnis pecunię: omnisq; prędę. Ille tũ ut palã recitaretur: & ad ęrarium deferret̃. Sed enim id eim nõ faciã iquit: nec meipse afficiã cõtumelia. eũq; librũ statim corã discidit suis mãib9: & cõcerpsit: ęgre passus: q; cui sal9 ac iperii reipublicę accepta fieri deberet. ab eo ratio pecunię prędaceę posceretur. Scipio pdacea

Quid. M. uarro i lõga historia scripserit: d̃ moderãdo uictu pueroꝝ ipubiũ. Ca. xix.

Veros i puberes cõpertũ ẽ: si plurimo cibo: nimioq; somno uterẽt̃ hebetiores fieri animaduertimusq; hinc elici tarditatẽ. Corporaq; eoꝝ iprocera fieri minusq; adolescer̃. Idẽ pleriq; alii medicoꝝ: philosophorũq;: &. M. Varro in longa historia scripsit. quæ inscripta est Capis: aut de liberis educandis.

Notati a cẽsoribus: qui audiẽtibus iis dixerant ioca quædam intempestiuiter. ac de eius quoq; nota deliberatũ: q steterat forte apud eos oscitabundus. Cap. xx.

Nter cẽsorias seueritates tria hæc exẽpla i lr̃is sũt: castigatissimę disciplinæ. Vnũ est huiusmodi. Cẽsor agebat de uxorib9 solẽne iusiurãdũ. Verba hæc erãt ita cõcepta. et tu e ẽ animi tui sentẽtia: uxorẽ habes: Qui iurabat cauillator qdã & canicula: & nimis ridicularius fuit. is locũ esse sibi ioci dicẽdi ratus: quũ ut mos erat: cẽsor dixisset & eu ex animi tui sentẽtia uxorẽ habes: Habeo equidẽ

f

īqt uxorē: sed nō hercle ex aī tui snīa. Tū cēsor eū: q intēpestiue lasciuisset: ī ærarios retulit. cāmq; hāc ioci scurrilis apud se dicti subscripsit. Altera seueritas eiusdē sectæ disciplinæq; ē: deliberatū est de nota eius: q ad cēsores ab amico aduocat9 ē: & in iure stās: clare nimis: ac sonore oscitauit. Atq; inibi ppe ut plecteret: fuit tāq̄ illud idicium uagi aī foret: & hallucinātis: & flexæ: atq; apte securitatis. Sed quū ille deierasset inuitissimū sese: & repugnāte oscitatiōe uictū. Feneriq; eo uitio qd oscedo appellat: tū
oscedo notæ iā destinatæ exēpt9 ē. P. Scipio African9 Pauli fili9: utrāq; historiā posuit: orōne: quā dixit i cēsura: quū ad maiorꝝ mores populū hortaret. Itē aliud refert Sabinus Massuri9: i septimo memorali seuere factū. cēsores iqt. P. Scipio Nasica: & M. Popilius: quū equitū cēsum agerēt: equū nimis strigosum: & male hitū: sed equitē eius uberrimū: & habitissimū uiderūt. Et cur inquiūt ita ē: ut tu sis: q̄ equus curatior. Quoniā iquit. ego me curo: equū Statius meus seruus. Visū ē parū reuerēs eē responsū: relatusq; ī ærarios: ut mos ē. Stati9 āt seruile nomē fuit. plerīq; apud ueteres serui eo noie fuerūt. Cecili9 quoq; ille comœdiarꝝ poeta īclyt9 seruus fuit: & ppea nomen habuit Statius. Sed postea uersum ē i cognomētū appellatusq; ē Cecilius Statius.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICAꝝ COMMENTARII LIBER. V.

Quod musonius philosophus reprehēdit iprobauitq; laudari philosophū disserētē a uociferantib9: & in laudādo gestientibus. Caput primum.

m Vsonū philosophū solitū dicere accepim9: quū philosoph9 iqt hortatur: monet: suadet: obiurgat: aliudue qd disciplinarū disserit: tū qui audiūt si de summo: & soluto pectore: obuias uulgatasq; laudes effutiūt: si clamitāt ēt si gestiūt: si uocū eius festiuitatib9: si modulis uerborū: si qbusdā q̄si frequētamētis oratōis mouēt: exagitāt: & gestiūt: tū scias & q̄ audiūt frustra eē: neq; illic philosophū loq: sed tibicinē canere. Aīm9 is iqt audiētis philosophū: quæ dicūtur utilia ac salubria sūt: & errorū atq; uitiorꝝ medicinas ferūt: laxamētū atq; ociū plixe: pfuseq; laudādi nō hēt qsqs ille ē: qui audit: nisi ille plane deperditus: iter ipsam philosophi orationē: & perhorrescat necesse ē: & pudeat tacitus: & pœniteat: & gaudeat: & admiretur: uarios adeo uult9. disparilesq; sensus gerat peride: ut eū conscientiāq; eius affecerit: utrarūq; aī partiū: aut sincerarū. aut ægrarū philosophi ptractatio. Preterea dicebat magnā laudē nō abesse ab admiratiōe. Admirationē aūt q̄ maxima est: nō parere uerba sed silentiū. Icirco iqt poetarū sapiētissim9 auditores illos Vlixi labores suos illustrissime narrātis: ubi loquēdi finis factus: nō exultare: nec strepere: nec uociferari facit. Sed cōsiluisse uniuersos dicit. q̄si attonitos: & obstupidos: delinimentis auriū ad origines usq; uocis pmanātibus.

Super equo Alexandri Regis: q bucephalas appellatus ē. Cap. ii.

Bucephalas e Quus Alexādri Regis & capite: & noie bucephalas fuit. Emptū eū scripsit talētis. xiii. & regi philippo dōatū. æris nostri summa ē sestertia. ccc...

Sup hoc equo dignū memoria uisum: q ubi ornat9 erat: armatusq; ad prœliū: haud unq̄ iscēdi sese ab alio nisi a Rege passus sit. Id ēt de isto equo memoratū ē: qd quū i eo isidēs Alexāder bello idico: & facinora faciēs fortia: ī hostiū cuneū nō satis sibi puidēs: imisisset: cōiectisq; undiq; ī alexādrū telis uulnerib9 altis i ceruice: atq; i latere equ9 pfossus ē. Moribūd9 tñ ac ppe iā exanguis e medijs hostib9 regē uelocissimo cursu rettulit. atq; ubi eū extra tela extulerat: ilico cōcidit & dñi iā sup̄stitis se...

rus: q̄si cū sensus humani solatio aīam expirauit. Tū rex Alexād̄er parta ei⁹ belli ui Bucephalon
ctoria oppidū in iisdē locis cōdidit. atq; ob equi honores bucephalon appellauit. op.

Quęcā: quodq; initiū fuisse dicatur Protagorę ad philosophiæ lr̄as adeūdi. Ca. iii.

Rotagorā uirū ī studiis doctrinarū egregiū cui⁹ nomē Plato libro suo illi Protagoras.
p incłyto īscripsit. adolescētē aiunt uictus quęrēdi gratia in mercede missum
uecturasq; onerū corpore suo factitauisse. qđ genus gręci βαςαζοντας uo
cant. Latine baiulos appellamus. Is de ꝓximo rure in abderā oppidū: cuius popula Baiul⁹
ris fuit: caudices ligni plurimos funiculo breui circūdatos portabat. Tū forte Demo
critus ciuitatis eiusdē ciuis homo ante alios uirtutis: & philosophię gratia uenerād⁹
quū egrederet̄ extra urbē: uidet illū cū illo genere oneris tam īpedito: ac tā īcoibili
facile: atq; expedite īcedentē. Et prope accedit: & iūcturā: posituráq; ligni scite: peri
teq; factā cōsiderat. Petitq; ut paulū acqescat. Quod ubi protagoras: uti erat petitū
fecit: atq; itidē Democritus aceruū illū: & q̄si orbē caudicū: breui uinculo cōpressum
rōne quadā quasi geometrica librari: cōtinerīq; aīaduertit: iterrogauit quis id lignum
ita cōposuisset & quū ille a se cōpositū dixisset: desiderauit: uti soluere: ac denuo ī mo
dū eundū collocaret. At postq̄ ille soluit. & similiter cōposuit: tū Democritus animi
acietē sollertiáq; hoīs nō docti demiratus. Mi adolescens inq̄t: quū igeniū benefacien-
di habeas: sunt maiora melioraq; quæ facere mecū possis. Abduxitq; eum statim. Se
cūq; habuit: & sūptū ministrauit: & p̄hias docuit. & esse eū fecit: quāt⁹ postea fuit. Is
tn̄ ꝓtagoras īsincer⁹ qdē p̄hus: sed acerrim⁹ sophistaꝝ fuit. Pecūiā q̄ppe igētē: quū
a discipulis acciperet ānuā: pollicebat̄ se id docere q̄nā uerboꝝ idustria cā īfirmior for-
tior fieret. Quā rē græce ita dicebat ηττω τὸν λογον κρειττων ποιειν. i. cām īferiorē su
piorē efficere.

De uerbo duo & uicesimo: quod uulgo īcognitū ē: a uiris doctis multifariā in libris scriptū ē. Cap. iiii.

Pud sigillaria forte in libraria ego: & . L. Paulus poeta uir memoria nr̄a do-
a ctissimus: cōsederamus. atq; ibi expositi erant Fabii annales bonæ atq; sincerę
uetustatis libri. quos uēditor sine mēdis esse cōtēdebat. grāmaticus autē quis
piā de nobilioribus ab emptore ad spectādos libros adhibitus: repperisse unū ī libro
mēdū dicebat. Sed cōtra librarius ī quoduis pign⁹ uocabat: si ī una tn̄ piā lr̄a delictū
eēt. Ostēdebat grāmaticus ita scriptū in libro. iiii. Quapp tū primū ex plebe alter
cōsul factus ē: duo & uicesimo anno: postq̄ romā galli ceperūt. Nō inquit duo & uice
simo: sed duodeuicesimo scribi oportuit. Quid. n. ē: duo & uicesimo: alio quoq; loco
hic ita scripsit. Mortuus est anno duo & uicesimo. Rex fuit anno. xxi. Duodeuicesimo.

Cuiusmodi ioco cauillatus sit Antiochum regē pœnus Annibal. Cap. v.

N libris ueterū memoriaꝝ scriptū ē Annibalē carthaginēsē apud Regē antio
i chū facetissimū cauillatū eē. Ea cauillatio huiuscemodi fuit. Oñdebat ei an- annibalis cauillatio in antiochum
tioch⁹ ī cāpo copias igētis: q̄s bellū populo Romano factur⁹ cōparauerat. cōuerte-
batq; exercitū insignib⁹ argēteis: & aureis florētē. Inducebat et currus cū falcib⁹: &
elephātos cū turrib⁹. Equitatū q; frenis: ephippiis: monilib⁹. phaleris ꝑfulgētē. atq;
ibi rex cōtēplatione tāti: ac tā ornati exercit⁹ gloriabūdus annibalē aspicit: & putas-
ne inquit cōferri posse: ac satis eē credis romanis hęc oīa: Tū pœnus eludens ignauiā Antiochus.
inbelliámq; militū ei⁹ preciose armatorū: satis plane iqt: satis eē credo romanis hæc oīa:
etsi auarissimi sunt. Nihil prorsum: neq; tā lepide: neq; tā acerbe dici pōt. Rex de nu

mero exercit9 fui:ac de equipatãda æstimatiõe quesierat. Respõdit Annibal de fin.

De coronis militaribus: que sit earũ triũphalis: que obsidionalis: que ciuica: que muralis: que castrẽsis: quæ naualis: quæ oualis: quæ oleagina. Cap. vi.

Militares corone mult fariæ sunt. Quaꝝ que nobilissime sunt has ferme accepimus: triũphalẽ: obsidionalẽ: ciuicam: muralẽ: castrensem naualem. Est ea quoq; corona: que oualis dicit: Est itẽ postrema oleagina: qua uti solent

Triumphalis corona q i p̃lio nõ fuerũt: sed triũphũ ꝑcurãt. Triũphales coronæ sunt auree q ĩpatorib9 ob
honorẽ triũphi mittunt. Id uulgo dr aurũ coronariũ. He ãtiqtus e lauro erãt: post
fieri ex auro cœpte.

Obsidionalis corona Obsidionalis ẽ: quã ii q liberati sũt obsidione: dant ei duci: q liberauit. Ea corona graminea est: obseruatiq; solitũ ut fieret a gramie: qd i eo loco generatũ eẽt: itra quẽ clausi erant: q obsidebãt. Hãc coronã gramicã. S.P.Q.R.Q. Fabio Maxio dedit bello pœnorũ secũdo q urbẽ Romã obsidione hostiũ liberasset.

Ciuica corona Ciuica corona appellat: quã ciuis ciui a quo seruat9 ẽ i prœlio testẽ uitæ: salutisq; percepedat. Ea fit e fronde quernã: quoniã cibus uictusq; antiqssim9 quercus capi solit9
fit. Fit ẽt ex ilice: quod gen9 supiori ꝑximũ ẽ. Sicuti scriptũ ẽ i quadã comœdia Cecili. Aduehunt iquit cũ iligna corona: & chlamyde. Dii uestrã fidẽ. Massuri9 ãt Sabin9 i. xi. libroꝝ memoraliũ: ciuicã coronã tũ dari solitã dicit: cũ is: q ciuẽ seruauerat eodẽ tẽpore: ẽt hostẽ occiderat: Neq; locũ i ea pugna reliqrat. Aliter ius ciuice corone negat cõcessũ: Tiberiũ tamẽ Cesarẽ cõsultũ: an ciuicã coronã capere posset: q ciuẽ in prœlio seruasset: & hostis ibidẽ duos iterfecisset: sed locũ i quo pugnabat: nõ retinuisset: eoq; loco hostes potiti eẽnt rescripsisse dicit: cũ quoq; ciuica dignũ uideri: q appareret: e tã iniquo loco ciuẽ ab eo seruatũ: ut ẽt a fortiter pugnãtib9 retineri: nõ querit.
Hac corona ciuica. L. Geli9 uir cẽsori9 i senatu Cicerone consulẽ donati a rep. censuit

Muralis corona. q ei9 opa esset atrocissima illa Catiline coniuratio detecta uidicataq;. Muralis ẽ corona: q donat ab iperatore: q prim9 murũ subiit: Inq; oppidũ hostiũ p ui ascẽdit. Idcirco q̃si muri pinnis decorata ẽ.

Castrẽsis corona. Castrẽsis ẽ corona: q donat eũ ipator: q primus hostiũ castra pugnãs itroiuit. Ea corona isigne ualli hẽt.

naualis corona. Naualis ẽ: q donari solet maritimo prœlio q primus i hostiũ nauẽ: ui armat9 trãsiliuit. Ea q̃si nauiũ rostris isignita ẽ. Et muralis aũt: & castrẽsis: & naualis fieri ex auro solẽt.

Oualis corona Oualis uero corona myrtea est. ea utebant iperatores: q ouantes itro bãt orbẽ. Ouãdi ãt ac non triumphandi causa est: quũ aut bella nõ rite idicta. neq; cũ iusto hoste gesta sunt: aut hostium nomen humile: & nõ idoneũ ẽ: ut seruoꝝ pyrataꝝ q; aut deditiõe repente facta: impuluerẽ (ut dici solet) in cruentaq; uictoria obuenit. Cui facilitati aptã eẽ ueneris frondem crediderũt: q nõ Martius: sed q̃si Veneris qdã triũphus foret: Hãc myrteã coronam M. Crassus: cũ bello fugitiuoꝝ cõfecto: ouãs rediret: insolẽter aspernatus est. Senatusq; cõsultũ faciundũ per gratiã curauit: ut lauro: nõ myrto coronaretur. M. Cato obiecit. M. Fuluio nobiliori: q milites p ambitionẽ coronis leuissimis de causis donasset. de qua re uerba ipsa apposui Catonis. Nã pricipio: quis uidit corona donari quenq̃: quũ oppidũ captũ nõ esset: aut castra hostium incensa nõ essent: Fuluius autẽ i quem hoc a Catone dictũ est: coronis donauerat milites: quia uallũ curauerãt aut quia puteum strenue foderãt. Pretereundũ nõ est: qd ad ouationes attinet, super quo dissensisse ueteres scriptores accipio. Partim enim scripserunt: qui ouarent: introire solitos: equo uehentes. & Sabinus Massurius pedibus ingredi ouantis dicit: sequi

abus eos: non militibus: sed uniuerso senatu.

Personæ uocabulum q̃ lepide interpretatus: quãq; esse uocis eius originem dixerit. C. Bassus. Cap. vii.

Epide mehercle: & scite. C. Bassus in libris: quos de origiẽ uocabuloꝝ cõposuit: unde appellata psona sit: iterpretat᷑. A personãdo enĩ id uocabulũ factũ psona.
esse cõiectat. Nã caput inquit & os: cooperimẽto psonæ tectũ undiq;: unaq; tãtũ uocis emittẽdæ uia peruiũ: quoniã nõ uaga: neq; diffusa est: i unũ tãtũmodo exitum collectã: coactãq; uocẽ: & magis claros: canorosq; sonitus facit. Quoniã igit᷑ indumẽtũ illud oris clarescere: & resonare uocẽ facit: ob eã causam psona dicta: o litte‑ra propter uocabuli formã productiore.

Defensus error a Virgilii uersibus: quos arguerat Iulius Higinus grãmaticus. Et ibidẽ quid sit lituus: & de etymologia uocis eius. Cap. viii.

Pse quirinali lituo: paruaq; sedebat
Succinctus trabea: leuaq; ancile gerebat.

In his uersib9 errasse Virgiliũ Higin9 scribit: tãq̃ nõ aĩaduerterit deesse aliquid hisce uerbis: Ipse qrinali lituo. nã si nihil iqt deesse aĩaduertim9: uid᷑ ita dictũ: ut fiat lituo: trabea succinctus: qd̃ ẽ iqt absurdissimũ. Quippe quũ litus sit uirga breuis i pte: q̃ robustior ẽ: icuruã: q̃ augures utunt᷑: quõ mõ succinctus lituo uideri põt? Immo ipse Higin9 parũ aĩaduertit sic hoc eẽ dictũ: ut pleraq; dici p defectionẽ solẽt: ueluti quũ dr. M. Cicero hõ magna eloquẽtia: atq; Rosci9 histrio sũma uenustate: nõ ple‑nũ hoc utrũq;: neq; pfectũ ẽ. Sed. n. p pleno atq; pfecto auditur: ut Virgili9 alio i lo‑co: Victorẽ buten imani corpore. i. corp9 imane haberẽ. Et itẽ alibi: In mediũ gemi‑nos imani põdere cest9 Proiecit. Ac similiter: Dom9 sanie: dapibusq; cruẽtis Int9 opa ca ingẽs. Sic igr̃ id quoq; uideri dictũ dẽt: pic9 qrinali lituo erat: sicut dicimus: statua grãdi capite erat. & est aũt: & erat: & fuit plerũq; absunt cũ elegãtia absq; detrimẽto sententiæ: Et quoniã facta litui mẽtio ẽ: nõ pretermittẽdũ ẽ: qd᷑ posse q̃ri aĩaduertim9 utrũ lituus auguralis a tuba: quæ lituus appellatur: an tuba a lituo augurũ lituus dicta sit: Vtrũq;. n. pari forma: & pariter icuruũ ẽ. Sed si (ut qdã putãt) tuba a sonitu litu9 appellata ẽ: ex illo homerico uersu. λίγξε βιός. i. isonauit neru9: necesse ẽ ita accipi ut uirga auguralis a tubæ similitudine lituus uocetur. Vtitur autẽ uocabulo isto Virg. pro tuba. Et lituo pugnas isignis obibat. & hasta. Lituus Tuba

Historia de Crœsi filio sumpta ex Herodoti libris. Cap. ix.

Ili9 Crœsi regis: quũ iam per ætatẽ fari posset ifãs erat. & quũ iã multũ adolesceret: itẽ nihil fari qbat. Mut9 adeo & eliguis diu hit9 ẽ. quũ uero i patrẽ ei9 bello magno uictũ: & urbe: i q̃ erat capta: hostis gladio deductũ regẽ eẽ ignorãs iuaderet: diduxit adolescẽs hos clamare nitẽs. eoq; nixu: atq; ipetu spirit9 uitiũ: nodũq; liguæ rupit. Plãeq; & articulate locut9 ẽ clamãs i hostẽ: ne rex Crœsus occideretur. Tũ & hostis gladiũ reduxit & rex uita dõat9 ẽ. & adolescẽs loq ꝓrsũ deiceps incepit. Herodot9 i historiis hui9 mẽoriæ scriptor ẽ. eiusq; uerba sũt: q̃ pria dixisse filiũ crœsi refert. ὤνθρωπε μὴ κτεῖνε κροῖσον. i. Heus hõ nõ occide crœsũ: Sed & quispiã sami9 athleta: nomẽ illi fuit αἰγλης. i. Aegles: quũ ãtea nõ loquẽs fuisset: ob similẽ dicitur causam loq cœpisse. Nã quũ i sacro certamie sorticio iter ipsos: & aduersarios nõ bõa fide fieret: sed sortẽ nõis falsã subiici aĩaduertisse: repẽte i eũ q id faciebat sese uider᷑: qd Filius crœsi Aegles

faceret: magnum inclamauit. Atq; is oris uinculo solutus: per omne inde uitę tempus nō turbide: neq; adhęsę locutus est.

Anti- De argumētis: q grecę αντιστρεφοντα appellāt: a nob reciproca dici psit. Cap. x.
strephō Nter uitia argumētoꝝ: loge maximū ēē uitiū uidet̃ eoꝝ. quę αντιστρεφοντα
ta I grēci dicūt. Et qdā ex nr̃is: nō hercle nimis absurde reciproca appellauerunt. Id
Reci autē uitiū accidit hoc mō: quū argumētū ꝑpositū referri cōtra: cōuertiq; in
proca. eū pōt: a quo dictū ē: & utrūq; pariter ualet. Quale ē ꝑuulgatū illud quo Protago
Prota rā sophistarū acerrimū usum esse ferunt: aduersus Euathlum discipulū suū. Lis nāq;
goras q; īter eos: & cōtrouersia super pacta mercede hęc fuit. Euathlus adolescens diues de
euathl9 quēuię discēdę: cārūq; orādi cupiēs fuit. Is in disciplinā Protagorę sese dedit: daturumq;
ꝑmisit mercedē: grādē pecuniā: quātā Protagoras petiuerat. Dimidiūq; eius dedit
iā tūc stati: priusq̃ disceret. Pepigitq; ut reliquū dimidiū daret quo prīo die cām apd
iudices orasset. & uicisset. Postea quū diutule auditor assectatorq; protagorę fuisset:
& in studio qdē facundię abūde ꝑmouisset: cās tamē nō reciperet: tēpuiq; iā longū
trāscurreret: & facer̃ id uideret̃: nec reliquū mercedis daret. capit cōsiliū Protagoras
fut tū existimabat, astutū. Petere instituit ex pacto mercedē. Litē cū Euathlo cōtestat
& quū ad iudices coniiciēdę cōsistēdęq; causę gratia uenisset: tū Protagoras sic exorsus ē. Disce īqt stultissime adolescēs: utroq; id mō fore uti reddas: qd̕ pero: siue cōtra
te ꝑnūciatū erit: siue pro te. Nā si cōtra te lis data erit merces mihi ex snīa debebit̃:
qa ego uicero. Sin uero secūdū te iudicatū erit: merces mihi ex pacto debebit̃: quia
tu uiceris. Ad ea respōdit Euathlus: potui inquit huic tuę tā ancipiti captioni isse obuiā: si uerba ipse nō facerē: atq; alio patrono uterer. Sed maius mihi in ista uictoria prelusiū ē: quū te nō in cā tātū: sed ī argumēto quoq; isto uīco. disce igit̃ tu quoq; magister sapiētissime utroq; mō fieri uti nō reddā: qd̕ petis: siue cōtra me ꝑnūciatū fuerit:
siue ꝑ me. Nā si iudices ꝑ cā mea senserint: nihil tibi ex sententia debebitur: quia ego
uicero. Sin contra me pronunciauerint: nihil tibi ex pacto debebo: quia ego non
uicero. Tū iudices dubiosū hoc: īexplicabileq; ēē: qd̕ utriq; dicebatur rati ne snīa sua
utrācūq; ī ptē dicta esset: ipsa sese rescinderet: rē iniudicatā reliqrūt. Cāmq; ī diē longissimā distulerūt. sic ab adolescēte discipulo magister disciplinę eloquētię īclytus: suo
sibi argumēto cōfutat9 est: & captiōis uersutę excogitatę frustratus fuit.

Bias. Biātis de re uxoria syllogismū nō posse uideri αντιστρεφοντα. i. reciprocū. Cap. xi.
E Xistimauit qdē ēē illud Biātis uiri sapiētis: ac nobilis respōsum cōsimile esse: atq; est Protagorion illd̕: de quo dixi modo αντιστρεφον. i. reciprocās. Nā
quū rogatus esset a quodā Bias: deberet ne uxorē ducere an uitā uiuere calibē
ητοι inquit καλην αξεις καισ χαν: και ει καλην αξεις κοινην ει δε αισχαν εξεις ποινην εκατερον δε ουκ ληπτεον αρα. i. aut pulchrā duces: aut deformē. Si
pulchrā: habebis cōmunē. Sin turpē: habebis pœnā. Neutrū autē bonū. Nō eligitur ducēda uxor. Sic aūt hoc respōsum cōuertūt: ει μεν καλην αξω ουχ εξω ποινην
ει δε αισχραν ουχ εξω κοινην γαμητεον αρα. i. si formosam ducā: nō habebo pœnā.
Sin deformē: nō habebo cōmunē. Ducēda est ergo uxor. Sed minime hoc ēē uidetur
αντιστρεφον. i. reciprocū: quoniā ex altero latere cōuersum frigidius est: ifirmiusq;.
Nā Bias ꝑposuit nō esse ducēdā uxorē ꝑpter alterutrū icōmodū: qd̕ necessario perpetiendū erit ei: qui duxerit. Qui cōuertit aūt: non ab eo se defendit i.cōmodū: qd̕ adest

sed carere se altero dicit qđ oõ adest. Satis est aũt tuẽdæ sñiæ: quam Bias dixit: q cum
qui duxit uxorẽ pati necesse est ex duobus incõmodis alteȝ: ut aut κοινην.i. cõmunẽ
habeat: aut ποινην.i. pœnã. Sed Phauorinus nr: quũ facta esset forte mẽtio syllogis
mi huius: quo Bias usus est: cuius prima προτασις.i. propositio est ητοι καλην αξεις
η αισχραν.i. aut pulchrã duces: aut turpe: nõ ratũ id: neq; iustũ disiunctum esse ait: q Prota-
do non necessarium est alterum ex duobus quę disiunguntur: qđ in ploquio disiũcti sis
uo necessarium est. Eminentia enim quædam significari formarum turpes: & pulchræ
uidentur. Est aũt inqt tertium quoq; inter duo ista: quæ disiungũtur cuius rationem
pspectũq; Bias nõ habuit. Inter enim pulcherrimam fœmina: & deformissimã: me-
dia quędam forma est: quę a nimię pulchritudinis periculo: & a summo deformitatis
odio uacat. Qualis a Q. Ennio in Menalippa: perq̃ elegãti uocabulo stata dicitur: q Stata
neq; κοινη.i. communis futura sit: neq; ποινη.i. pœna: quã formã modicam & mode forma
stam Phauorinus non mehercule inscite appellabat uxoriã. Ennius aũt in ista quã di
xit tragœdia: eas fere fœminas ait incolumi pudicitia esse: quę stata forma forent.

De noĩbus deorum populi Romani: Diouis: & Veiouis. Cap. xi.

N antiqs spectatiõibus noĩa hęc deoȝ inesse aĩaduertimus. Diouis & Veiouis diouis
Est autem ædes Veiouis Romę iter arcẽ & capitoliũ. Eoȝ nominũ rõnem esse ueiouis
hãc cõperi. Iouẽ latini ueteres a iuuãdo appellauerũt. Eundẽq; alio uocabulo iuppi-
iũcto patrẽ appellauere. Nã qđ est in elisis: aut imutatis quibusdã litteris Iuppiter id ter
plenũ atq; integȝ est: Iouis pr̃. Sic & Neptũnus pater coniuncte dictus: & Saturnus Neptũ
pater: & Ianus pater: & Mars pater. hoc enim est Marspiter. Itẽq; Iouis diespiter ap- nus
pellatus.i. diei & lucis pater. Idcircoq; simili noĩe Diouis dictus est: & Lucetius: qđ Sãtur-
nos die & luce: q̃si uita ipsa afficeret: & iuuaret. Lucetiũ aũt Iouẽ Cn. Neuius i libris nus
belli punici appellat. Quũ iouẽ igitur. & Diouẽ a iuuãdo noĩassent: cũ quoq; contra ianus
deũ: qui nõ iuuãdi potestatẽ sed uim nocẽdi haberet (Nã deos quosdã ut prodessent ce Mars
lebrabãt: quosdã ut ne obessent placabãt) Veiouẽ appellauerunt: dempta atq; detra- maispi
cta iuuandi facultate. Væ enim particula: quæ in aliis atq; aliis uocabulis uariatim p ter
has duas litteras cũ a lr̃a media immissa dicitur: duplicẽ significatum: eundẽq; iter se Diespi
diuersũ capit. Nã & augẽdę rei: & minuẽdę ualet: sicuti alię particulę plurimæ: pro- ter
pterquod accidit: ut quædã uocabula: qbus particula ista preponitur: ambigua sint. lucetiꝰ
& utroq; uersũ dicãtur: ut ęscũ uęhemẽs: & uęgrande: de qbus alio in loco uberiore tra Væ
ctatu facto admonuimus. Vesanos autẽ: & uecordes ex una tantũ parte dici: quę pri Væscũ
uatiua est: quã græci στερητικὸν μόριον.i. priuatiuã particulã dicunt. Simulacȝ igi Vęhe-
tur dei Veiouis: qđ est in æde: de qua supra dixi: sagittas tenet: quę sunt uidelicet para- mens
tæ ad nocendum. Quapropter eum deũ pleriq; Apollinẽ esse dixerũt. Immolaturq; uęgrã-
illi ritu humano capra. Eiusq; aĩalis figmẽtum iuxta simulacȝ stat. Propterea Virgi- de
lium quoq; aiunt multę antiqtatis hoĩem sine ostentatiõis odio peritum: numina le uesanꝰ
ua in Georgicis deprecari: significantẽ quãdam uim esse huiuscemodi deorum in læ- uæcors
dendo magis q̃ in iuuando potentem. Versus Virgilii hi sunt. numia
In tenui labor est: at tenuis non gloria: si quem leua
Numina leua sinunt: auditq; uocatus apollo. In his aũt diis: quos placari oportet: uti Arũgꝰ
mala a nobis: uel a frugibus natis amoueantur. Arũgus quoq; habetur: & Rubigꝰ. Rubi-

De officioȝ gradu atq; ordine moribus populi Romani obseruato. Cap. xiii. gus

En:oꝶ hosum:& Romę nobiliū atq; in moꝶ disciplinarūꝶ ueteꝶ doctrinā me
f moriaq; pręstantiū disceptatio quędā fuit:pręsente:atq; audiēte me de gradu:
atq; ordie officioꝶ. Cūq; quęreretur qbus nos ta prioribꝰ: potioribusq; facere
oporteret:si necesse esset ī opa dādo:faciūdoq; off.c.o:alios aliis anteferre:nō ꝯstabat.
Cōueniebat aūt facile:cōstabatq; ex moribus po.ro. Primū iuxta parētes locū tenere
pupillos debere:fidei tutelęq; nr̃æ creditos. Secūdū eos ꝓximum locū cliētes habere:
q se se itidē in fidē patrociniūq; nostꝶ dederūt. Tum ī tertio loco esse hospites:postea
esse cognatos:affinesq; huiꝰ moris obseruatiōisq; multa sunt testimonia:atq; docume
ta in antiqtatibus ꝑscripta. Ex qbus unū hoc īterim de clientibus:cognatisq;:qd pręe
manibꝰ est.ponemꝰ. M. Cato in ōrone quā dixit apud cēsores ī Lentulū ita scripsit:
q; maiores sanctiꝰ habuere defendi pupillos:q̃ clientē nō fallere. Aduersus cognatos
ꝓ cliēte testatur. Testimoniū aduersum clientē nemo dicit. Patrē primū:postea patro
nū ꝓximū nomē habere. Massuriꝰ aūt Sabinꝰ ī libro iuris ciuilis tertio:antiqorē lo
cū hospiti tribuit:q̃ clienti:uerba ex eo libro hæc sunt. In officiis apd maiores ita ob
seruatū est:primū tutelę deinde hospiti:deīde cliēti:tum cognato:postea affini:de q̃
causa fœminæ uiris potiores sunt habitæ:pupillarisq; tutela mulieri pręlata:& iā ad
uersus:quē affuissent eius filii tutores relicti:in eadē causa pupillo aderāt. Firmū atq;
claꝶ isti testimoniū rei ꝓhibet auctoritas. C. Cæsaris pōtificis maximi:q in ōrone quā
ꝓ Bithyniis dixit:hoc pricipio usus est. Vel ꝓ hospitio regis Nicomedis:uel ꝓ horū
necessitate:quoꝶ res agitur:refugere hoc munus Mumi nō potui. Nam neq; hoium
morte memoria deleri debet:qn a ꝓximis retineatur.neq; cliētes sine sūma īfamia de
seri possunt:qbus & iam a ꝓpinquis nostris auxilium ferre instituimus.

Quod appion doctus homo:q polyhistor appellatꝰ est:uidisse se Romę scripsit
recognitionē inter sese mutuā ex uetere amicitia hominis & leonis. Cap.xiiii.

appion Ppion. qui polyhistor appellatus est:litteris homo multis pręditus:rerūque
a gręcaꝶ plurima atq; uaria sciētia fuit. Eius libri nō incelebres feruntur:qbus
oībus ferme:quę mirifica in ægipto uisūtur: audiūturq;:historia cōprehēditur.
Sed in his quæ audisse uel legisse sese dicit:fortasse a uitio studioq; ostentationis fit lo
quacior. Est.n.sane q̃ in pręedicandis doctrinis suis uenditator. Hoc autē qd in libro
ęgyptiacoꝶ qnto scripsit:neq; audisse:neq; legisse:sed ipsum sese in urbe roma uidis
se oculis suis cōfirmat. In circo maximo inqt uenationis amplissimæ pugna populo
dabat᷑. Eius rei (Romę quū forte eēm) spectator inqt fui. Multę ibi sęuiētes feræ ma
gnitudines bestiaꝶ excellētes:oīumq; inusitata:aut forma erat:aut ferocia. Sed præ
ter alia oia leonū inquit īmanitas admiratiōi fuit. Prætercp oīs cęteros unus. Is unus
leo corporis ipetu & uastitudine:terrificoq; fremitu:& sonoro:toris:comisq; ceruicū
fluctuātibus aīos oculosq; oium in sese cōuerterat. Introductus erat īter cōplures ce
Andro teros ad pugnā bestiaꝶ dacus seruꝰ uiri cōsularis. Ei seruo Androdꝰ nomē fuit. Hūc
dus ille leo ubi uidit ꝓcul.repētē inqt q̃si admiratus stetit. Ac deinde sensim:atq; placide
tanq̃ noscitabūdus ad hoiem accedit. Tū caudā more atq; ritu adulātiū canū clemē
ter:& blāde mouet:hominisq; sese corpori adiūgit. Cturaq; eius & manus ꝓpe iā ex
animati metu:lingua leniter demulcet. Homo androdus iter illatā atrocis feræ blādi
mēta amissum aium recuperat. Paulatimq; oculos ad cōtuendū leonē refert. Tū q̃si
mutata recognitione facta:lætos inquit & gratulabundos uideres hoiem & leonem:

sa re prorsus tā admirabili. maximos populi clamores excitatos dicit. Arcessi tūq; a Cesare Androdū: q̃situq; cām: cur ille atrocissim9 leonū uni parsisset. Ibi Androd9 rem mirificā narrat: atq; admirabilē. Quū puīciā inqt africā p̄ cōsulari iperio meus domin obtineret: ego ibi miqs e us: & quotidianis uerberib9 ad fugā sū coact9: & ut mihi a domino terre illi9 preside tutiores latebre forēt: in cāpo͞r & arena͞r solitudies cōcessi. Ac si defuisset cibus: cōsiliū fuit mortē aliquo pacto querere. Tū sole inqt me rapido & flagrāti: specū q̄dā nactus remotā latebrosāq;: in cā me penetro: & recō do: neq; multo post ad rande specū uenit hic leo deb li uno: & cruento pede gemitus edēs: & murmura dolorē: cruciatūq; uulneris cōmiserātia. Atq; illic primo q̄dē cōspectu aduenieītis leonis territū sibi & pauefactū aium dixit. Sed postq̄ itrogressus inqt leo: ut re ipsa apparuit: i habitaculū illud suū uidet me pcul delitescēte: mitis & mā suet9 accessit: & sublatū pedē ostēdere mihi & porrigere: q̄si opis petēde grā uisus ē. Ibi inqt ego stirpē ingētē uestigio pedis ei9 herentē reuulsi. Conceptāq; saniē uulnere intimo expressi. Accuratiusq; sine magna iā formidine siccaui penitus: atq; detersi cruorē: Ille tūc mea opa: & medela leuat9: pede i manib9 meis posito recubuit & quieuit. Atq; ex eo die trienniū totū ego & leo in eadem specu: eodemq; uictu uiximus. Nam quas uenabatur feras: mēbra opimiora ad specū mihi suggerebat: que ego: ignis copiā nō habēs: sole meridiano torrēs edebā. Sed ubi me inqt uite illius ferine iam pertesum est: leōe i uenatū pfecto reliq specum: & uiā fermetriduu pmensus: a militibus uisus: apprehēsusq; sum. Et ad dominū ex africa Romā deductus. Is me statim rei capitalis dānandum: dādūq; ad bestias curauit. Intelligo aūt inqt hunc quoq; leonē: me tūc separato captū: grām nūc mihi beneficii: & medicine referre. Hæc Appion dixisse Androdū tradit. Eaq; oīa scripta: circū lataq; tabula populo declarat. Atq; ideo cunctis petētibus dimissum androdū: & pœna solutū. Leonēq; ei suffragiis populi donatum. Postea inquit uidebamus androdū: & leonē loro tenui reuinctum urbe tota circum tabernas ire: donari ære androdum floribus spargi leonem. Omnesq; fere ubiq; obuios dicere: hic est leo hospes hominis: hic est homo medicus leonis.

Corp9 ne sit uox: an ασωματον. i. icorporeū uarias esse p̄ hō͞r sn̄ias: Cap. xv

Etus atq; ppetua questio iter nobilissimos philosopho͞r agitata est: corpus ne sit: uox: an incorporeū. hoc. n. uocabulum q̄dam finxerūt p inde: q; græce dicitur ασωματον. Corpus autē est: qd̄ aut efficiens est: aut patiēs: id græce dicitur τὸ ἤτοι ποιοῦν ἢ πάσχον σῶμά ἐστι. i. aut efficiens: aut patiēs corpus est. Quam definitionem significare uolēs Lucretius ita scripsit: Tangere enim aut tangi: nisi corpus nulla potest res. Alio quoq; modo corpus esse græci dicūt: τὸ τριχῆ διαστατόν idest triplici dimensione distans. Sed uocem stoici corpus esse contendunt. Eāq; eē dicunt ictum aera. Plato aūt non esse uocem corpus putat. Non enim percussus inquit aer: sed plaga ipsa: atq; percussio uox ē. οὐχ ἁπλῶς πληγὴ ἀέρος ἐστὶν ἡ φωνή. πλήττει γὰρ τὸν ἀέρα καὶ δάκτυλος παράγων, καὶ οὐδέπω ποιεῖ φωνήν. ἀλλ' ἡ τόση πληγὴ καὶ σφοδρὰ καὶ τόση δὲ ὥστε ἀκουστὴν γενέσθαι: idest non simpliciter plaga aeris uox est: nam digitus quoq; aerē pcutit: nō ita tamē uocē facit. Sed quāta plaga: & uehemēs: & tāta ut audibilis fiat. Democritus ac deinde Epicurus ex indiuiduis corporibus uocē cōstare dicunt. Eāq; ut ipsis eorum uerbis utar. ῥεῦμα λόγων: idest fluxum uerborum appellant: hos aliosq; tales: argutæ delectabilisq; desidiæ aculeos: cū

Corp9
Vox

audiremus: uel lectitaremus: neq; in his scrupulis: aut emolumentum aliqd sol[...] ad rõnem uitę ptinẽs: aut finẽ ullũ quærẽdi uideremus: ennianũ. Neoptolemũ pba[...] bamus: qui profecto ita ait. Philosophandum est paucis: nam oĩno haud placet.

De ui uocabulorum: atq; uidendi rationibus. Cap. xvi.

d E uidendi rõne: deq; cernẽdi natura diuersas esse opiniones philosophorũ a[...] uertimus. Stoici causas eẽ uidẽdi dicũt: radiorũ ex oculis in ea: quæ uideri que[...] unt: emissionẽ: aerisq; simul intẽtionẽ. Epicurus affluere semp ex oibus corpo[...] ribus simulacra quędã corporũ ipsorũ: eaq; sese in oculis inferre: atq; ita fieri sensum u[...] dendi putat. Plato existimat genus quoddã ignis: lucisq; de oculis exire. idq; coniun[...] ctũ: cõtinuatũq; uel cũ luce solis: uel cũ alteri⁹ ignis lumine: sua ui: & externa nixũ e[...] ficere: ut quęcũq; offenderit: illustraueritq; cernamus. Sed & hic: ea quę differim⁹ ima[...] ginandũ. Eiusdẽq; illius Enniani neoptolemi: de quo supra scripsimus: consilio uten[...] dum est: qui degustandum ex philosophia censet non in eam ingurgitandum.

Quã ob causam dies primi post calẽdas: nonas: idus atri habeãtur: & cur diẽ quo[...] q; quartũ ante calẽdas: uel nonas: uel idus quasi religiosum pleriq; uitãt. Cap. xvii.

u Errius Flaccus in quarto de uerborũ significatiõe dies: q sunt postridie calẽdas nonas: idus: quos uulgus imperite nefastos dicit: pp hãc causam dictos habi[...]

Atri dies tosq; atrosq; esse scribit. Vrbe inqt a gallis senonibus recupata. L. Attilius in se[...] natu uerba fecit. Q. Sulpitiũ trib. militũ ad halliã aduersus gallos pugnaturũ: rẽ di[...] uinã dimicãdi gfa postridie idus fecisse: Tũ exercitũ po. Ro. occidiõe occisũ: & post diẽ tertiũ ei⁹ diei urbẽ pręter capitoliũ captã eẽ. Cõpluresq; alii senatores recordari se se dixerũt: quotiẽs belli gerẽdi gfa: res diuina postridie calẽdas: nonas: idus. a magi[...] stratu populi Ro. facta eẽt ei⁹ belli pximo deiceps prœlio rẽpu. male gestã eẽ. Tũ se[...] nat⁹ eã rẽ ad põtifices reiecit: ut ipsi: qd' uideretur: statuerẽt. Põtifices decreuerũt nul[...] lũ iis dieb⁹ sacrificiũ recte futurũ: ãte diẽ quoq; quartũ calẽdas: uel nonas: uel id⁹ tãq; ĩnominalẽ diẽ pleriq; uitãt. Eius obseruatiõis an religio ulla sit tradita quæri solet. Ni[...] hil super ea re scriptum inuenimus: nisi q; Claudius annalium quinto cladem illã pu[...] gnę cannensis uastissimam factam dicit ante diem quartum nonas sextiles.

In quo & quantum differat historia ab annalibus. Superq; ea re uerba posita ex li[...] bro rerum gestarum Sempronii Asellionis primo. Cap. xviii.

h Istoriam ab annalibus quiddã differre eu putant: q; quum utrũq; sit rerum ge[...] starum narratio: earum tamen proprie rerum sit historia quibus rebus gerẽdi[...] interfuerit is: qui narret. Eãq; esse opinionem quorũdam Verrius Flac⁹ refert in libro de significatu uerborũ quarto. Ac se qdem dubitare sup ea re dicit. Posse autẽ uideri putat nõnihil esse rationis in ea opinione: q; historia græce significat rerum co[...] gnitionẽ præsentiũ. Sed nos audire soliti sumus annales omnino id esse: quod histo[...]

Historia riæ sint. Historias non omnino esse id: quod ãnales sint. Sicuti quod est homo: id ne[...] cessario animal est. quod est animal: nõ id necesse est hominẽ esse. Ita historias quid[...] esse aiunt rerum gestarum: uel expositionem: uel demonstrationem: uel quo alio no[...]

Annales mine id dicendum est. Annales uero esse: quum res gestæ plurium annorũ: obseruato

Ephemeris cuiusq; anni ordine: deinceps componuntur. Quum uero non per annos: sed per dies singulos res gestæ scribuntur: ea historia græco uocabulo ἐφημερίς: idest diarium di[...]

Diariũ citur. Cuius latinũ interpretamentũ scriptũ est in libro Asellióis primo: ex quo libro

plura uerba adscripsimus: ut simul ibidē: qd ipse īter res gestas: & annales eē dixerit: ostēderem⁹. Ver inter eos inqt: q annales relinquere uoluissent: & eos q res gestas a Romanis pscribere conati essent: oium re hoc iterfuit. Annales libri tātūmodo qd factū quoq anno gestūue sit id demōstrabāt. Id eo ē: q quasi diariū scribūt. quam greci ephemerida uocāt. Nobis nō modo satis esse uideo: qd factum eēt id pnūciare: sed etiā quo cōsilio: qua rōne gesta eēnt: demōstrare. Paulo autē post idē Asellio i eodē libro. nā neq alacriores ad rēpu. defendēdā: neq segniores ad res pperam faciūdas annales cōmouere qcq̄ possunt. Scribere aūt bellū quo initiū cōsule: & quo confectū sit: & qs triūphās introierit: ex eo libro: quę ī bello gesta sunt iterare: id fabulas eē pdicare aut: aut interea qd senat⁹ decreuerit: aut quę lex: rogatiōe lata sit: neq qbus consiliis ea gesta sūt iterare: id fabulas pueris est narrare nō historias scribere.

Quid sit adoptatio: qd itē sit arrogatio: quātum q hęc īter se differāt: uerba q eius quę qualia q sint: q in liberis arrogādis super ea re populū rogat. Cap. xix.

Vum in alienā familiā: inq liberor locū extranei sumūtur: aut p prętorem fit adopra
q aut per populum. Quod p prętorē fit: adoptatio dicitur. Quod per populū tio
arrogatio. Adoptātur autē: quū a parente: in cui⁹ potestate sunt: tertia manci arroga
patiōe in iure cedūtur. Atq ab eo q adoptat: apud eū: apud quē legis actio ē: uindicā tio
tur. Arrogātur ii: q quū sui iuris sint in alienā sese potestatē tradūt. Eiusq rei ipsi au
ctores fiunt. Sed arrogationes nō temere: nec inexplorate cōmittūtur. Nā comitia arbitris pōtificib⁹ prębent: quę curiata appellātur. Aetas quoq ei⁹: qui arrogare uult: an liberis potius gignundis idonea sit: bona q eius: q arrogatur: ne insidiose appetita sint: cōsideratur. Iusq iurādum a pōti. maxi. cōceptum dr: quod in arrogando iuratur. Sed arrogari nō potest: nisi iam uesticeps. Arrogatio aūt dicta: qa genus hoc in alienā familiam trāsitus per populi rogationē fit. Eius rogationis uerba hęc sunt. Velitis iubeatis: uti. L. Valerius. L. Titio tam iure: lege q filius sibi fiat: q̄ si ex eo patre matre q familias eius nat⁹ esset: Vtiq ei uitę: necisq in eū potestas fiet: uti parendo filio est. hęc ita uti dixi: ita uos qrites rogo. Neq pupillus aūt: neq mulier: quę in parentis potestate est arrogari potest: quoniā & cū fœminis nulla comitio cōmunio ē: & tutoribus in pupillos tantā esse auctoritatē: potestatē q fas non est: ut caput liberū fidei suę cōmissum alienę ditioni subiciant. Libertinos uero ab ingenuis adoptari qdem iure posse. Massurius Sabinus scripsit: Sed id neq pmitti dicit: neq pmittēdum esse unq̄ putat: ut hoīes libertini ordinis per adoptionē in iura ingenuo inuadāt. Alioquin inqt si iuris ista antiquitas seruetur: etiā seruus a domino p prętorē dari i adoptionē pōt. Idq ait plero sq iuris ueteris auctores posse fieri scripsisse. Aīaduertim⁹ in oratione P. Scipionis: quā censor habuit ad populū de moribus: inter ea: quę reprehēdebat q cōtra maio instituta fierent: id etiā eum culpauisse: q filī⁹ adoptiuus patri adoptatori inter pręmia patrum prodesset. Verba ex oratiōe hęc sunt. in alia tribu patrem: in alia filium suffragium ferre. Filium adoptiuum tam pcedere: q̄ si senatū habeat absentis censeri iuberet: ut ad censum nemini necesse sit uenire. solœcis

Quod uocabulū latinū solœcismo fecerit Capito asinius: qd autē ipsum appellauerint ueteres latini: qbus q uerbis solœcismum definierit idē Capito asini⁹. Cap. xx. mus impari

S Olœcismus latino uocabulo ab asinio Capitone: eiusdē q ętatis aliis īparilitas appellatus: a uetustiorib⁹ latinis stribiligo dicebat: a uersura uidelicet: & litas Stribiligo

prauitate tortuosæ orationis: tanq̃ stéroblígo quædam. Quod uitium Asinius capito in litteris: quas ad Clodiũ Thuscũ dedit hisce uerbis definit. Solœcismus est inæqualis impar & inconueniens cõpositura partiũ orationis. Quũ græcũ aũt uocabulũ sit soloecismus: an attici hoies: qui elegãtius locuti sunt: usi eo sint quæri solet. Sed nos neq̃ soloecismum neq; barbarismũ apud grecorum idoneos adhuc inuenimus. Nam sicut βαρβαρον. idest barbarum: ita σολοικον: idest soloecum dixerũt. Nostri quoq; antiquiores soloecum facile: solœcismum haud scio an unq̃ dixerint. Quod si ita est: neq̃ in græco: neq; in latino solœcismus probe dicitur.

Barbarismus Solec9

Pluria qui dicat: & cõpluria: & cõpluries non barbare dici sed latine. Cap. xxi.

Pluria Cõpluria

PLuria forte qs dixit sermocinans uir apprime doctus meus amicus non hercle studio ferẽs ostẽtãdi: neq; quo plura dicẽdũ nõ putaret. Est enim doctrina homo seria: & ad uitæ officia deuincta: ac nihil de uerbis laborãte. sed opinor assidua ueterũ scriptorũ tractatione inoleuerat linguæ illius uox: quã in libris sepe offenderat. Aderat: quũ ille hoc dixit: reprehẽsor audarulus uerborũ: q perpauca: eadẽque a uulgo ptrita legerat. Habebatq; nõnullas disciplinæ grãmaticæ inaudaciũculas: partim rudis: ĩchoatasq;: partim nõ pbas. Easq; q̃si puluerẽ ob oculos: quũ adort9 quẽq; fuerat aspgebat. Sicut tũc amico nr̃o barbare inqt dixisti pluria. Nã neq; rõnẽ uerbũ hoc: neq; auctoritates habet. Ibi ille amicus ridẽs: amabo te inqt uir bone: qa nũc mihi a magnis seriisq; reb9 ociũ est: uelim doceas nos: cur pluria: siue cõpluria (nihil enim differt) nõ latine: sed barbare dixerint. M. Cato: &. Q. Claudius: Valc. Antias. L. lælius. P. Nigidi9. M. uarro: quos subscriptores: approbatoresq; huius uerbi habem9. Præter poetarũ oratorũq; ueterũ multã copiã. Ad quę ille nimis arroganter: tibi inqt habeas auctoritates istas: ex faunorũ: & aboriginũ sæculo repetitas: atq; huic rationi respõdeas. Nullum. n. uocabulũ neutrũ ɔparatiuũ: numero pluratiuo: casu recto: ante extremũ a habet i litteram: sicuti meliora: maiora: grauiora: pinde igitur plura & nõ pluria dici cõuenit: ne cõtra formã ppetuã in cõparatiuo i lr̃a sit ante extremum a. Tum ille amicus noster quũ hoiem cõfidentẽ pluribus uerbis nõ dignũ existimaret Asinii inqt Capitonis doctissimi uiri epistolæ sunt: uno in libro multæ opinor positæ in tẽplo pacis. Prima epistola scripta est ad Pacuuiũ Labeonẽ: cui titulus præscriptus est pluria: nõ plura dici debere: in ea epistola rõnes grãmaticas posuit: per quas docet pluria latinũ esse: plura barbarũ. Ad Capitonẽ igitur te dimittimus: Ex eo id quoq; simul disces: si modo asseq poteris: qđ in ea epistola scriptũ est. pluria siue plura absolutũ est siue simplex: nõ ut tibi uidetur cõparatiuũ. Huius opiniõis asinianæ id quoq; adiumẽtũ est: q cõpluries quũ dicimus: nõ cõparatiue dicimus. A b eo aũt qđ est compluria: aduerbiũ est factũ cõpluries. Id quoq; quoniã minus usitatũ est: uersũ Plauti subscripsi ex comœdia: quę psa inscribitur. Quid metuis? do. Metuo hercle uero. Sẽsi ego cõpluries. Itẽ. M. Cato in quarto originũ eodẽ in loco ter hoc uerbũ posuit. Cõpluries eorum milites mercenarii inter sese multi alteri alteros occidere. Compluries multi simul ad hostis transfugere. Compluries in imperatorem impetũ fecere.

Cõpluries

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER SEXTVS.

Quenadmodum respondent Chrysippus aduersus eos: qui prouidentiam consistere negauerunt. Caput Primum.

Omines fecisse dr̃ptãtam uim esse erũnaꝝ: & maloꝝ aduersus ea Chry-
sippus: quũ in libro περι προνοίας.i. de ꝓuidẽtia qoarto dissereret: ni
h hil ẽ prſus istis inqt nihil īpitius: q opinãtur bona esse potuisse: si non
ẽẽnt itidẽ mala. Nã quũ bona malis contraria sint: utraq; necessariũ est
opposita īter sese: & q̃si mutuo aduersoq; fulta nixu cõsistere. Nullum
adeo cõtrariũ sine cõtrario altero: quo.n. pacto iustitię sensus esse posset: nisi eẽnt in-
iuriæ? Aut qd aliud iustitia ẽ: q̃ iniustitię priuatio? Quid itẽ fortitudo ītelligi posset:
nisi ex ignauię oppositiõe? Quid ɔtinẽtia: nisi ex itemperantię? Quo itẽ modo pruden
tia eẽt: nisi foret cõtra īprudẽtiã: Proide inqt hoĩes stulti: cur nõ hoc ẽt desiderant: ut
ueritas sit: & nõ sit mẽdaciũ: Nãq; itidẽ sũt bona & mala: fœlicitas & īfortunitas: do
lor & uoluptas. Alteꝝ.n. ex altero (sicuti Plato ait) uerticib9 inter se cõtrariis deliga
tũ ẽ. Si tuleris unũ: abstuleris utrũq;. Idẽ Chrysipp9 in eodẽ libro tractat: ɔsideratq;
dignũ eẽ id q̃ri putat: εἰ αἱ τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται. i. an hominum
morbi scd̃m naturã ꝓueniãt. idest natura ne ipsa reꝝ: uel ꝓuidẽtia: quę cõpagem hãc
mũdi: & genus hoĩum fecit: morbos quoq;: & debilitates: & ægritudines corpoꝝ: q̃s
patiũtur hoĩes; fecerit: Existimat aũt nõ fuisse hoc pricipale naturę consiliũ: ut faceret
hoĩes morbi obnoxios. Nunq̃.n. hoc cõuenisse naturæ auctori: parẽtiq; reꝝ oĩum bo
naꝝ: Sed quũ multa inqt atq; magna gigneret: pareretq; aptissima: & utilissima: alia
quoq; simul agnata sunt icõmoda iis ipsis: quę faciebat cohęrẽtia. Eaq; nõ ꝑ naturam
sed ꝑ sequellas quasdã necessarias facta dicit: qd̃ ipse appellat: κατὰ παρακολούθησιν
i. ꝑ sequellã. Sicut inqt: quũ corpora hoĩum natura fingeret: ratio subtilior: & utilitas
ipsa opis postulauit: ut tenuissimis minutisq; ossiculis caput cõpingeret. Sed hãc uti
litatẽ rei maioris: alia quędã incõmoditas extrinsecus cõsecuta est: ut fieret caput tenu
iter munitũ. & ictibus: offensiõibusq; paruis fragile. Proide morbi quoq; & ægritudi
nes partæ sunt: dum salus paritur. Sic hercle inqt dum uirtus hominibus per cõsiliũ
naturæ gignitur: uitia itidem per affinitatẽ contrariam nata sunt.

Quo itidẽ modo: & uim necessitatemq; fati constituerit: & esse tamen in nobis cõ
siliorũ iudiciiq; nostri arbitrium confirmarit. Cap.ii.

Atũ: qd̃ græci πεπρωμένην: uel εἱμαρμένην norãt: ad hãc ferme sniam Chry Fatum
f sipp9 stoicę priceps philosophiæ definit. Fatũ est iqnit sẽpiterna quædã & i-
declinabilis series reꝝ: & catena uoluẽs semetipsa sese: & īplicãs ꝑ æternos cõ
sequẽtiæ ordĩes: ex qbus apta cõnexaq; est. Ipsa aũt uerba Chrysippi: q̃tũ ualui: me-
moria adscripsi: ut sicut meũ istud īterpretamẽtum uidebitur esse obscuri9: id ipsius
uerba aĩaduertat. In libro.ii. περι προνοίας. idest de ꝓuidẽtia q̃ero εἱμαρμένην: fatũ
esse dicit: φυσικήν τινα σύνταξιν τῶν ὅλων ἐξ ἀϊδίου τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ἐπακο
λουθούντων καὶ μεταπολουμένων ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς:
idest naturalẽ quẽdã ordinẽ oium reꝝ ex æterno aliis ad alia cõsequẽtib9: & īcõmuta
bili manẽte eiuscemodi cõplicatione: Aliaꝝ aũt opinionũ disciplinarũq; auctores hu
ic definitiõi ita obstrepũt: si Chrysippus inquiũt fato putat oĩa moueri: & regi: nec de
torqueri: trãscendiq; posse agmina fati: & uolumina: peccata quoque hominũ & delicta
nõ subsistẽda: neq; cõdicenda sunt ipsis: uolũtatibusq; eoꝝ: sed necessitati cuidam: &
instantię quæ oritur ex fato: oĩumq; reꝝ domina: & arbitra: ꝑ quã necesse sit fieri: qcqd
futuꝝ est. Et ꝓpterea nocẽtium pœnas legibus inique cõstitutas: si hoĩes ad maleficia

plinā pertinēte. Sed Higinus minus hercle ineptus est: cū quid præpētes essent ... teratus est. Virgiliū autē & Trimatiū doctū uiros ignorasse: qui in secundo Iliados ... ctoriā uolucrē præpetē appellauit in hoc uersu. Dū dat uincēti præpes uictoria pal... mā. Cur autē nō. Q. quoq; Enniū reprehēdit: qui i annalibus nō ut Virgilius pēnas Dædali præpetes: sed lōge diuersius inqt. Brūdusium pulchro præcīctū præpete por... tu. Et si uim potius naturāq; uerbi cōsiderasset: neq; id solū: qđ augures dicerēt inspe... xisset: ueniā prorsus poetis daret similitudine & trāslatiōe uerborum nō significātia ... uētibus. nam quoniam nō ipsę tātum aues: quæ prosperius præuolār: sed etiam lo... quos capiunt: q; idonei: fœlicesq; sunt: præpetes appellātur. Iccirco Dędali pēnas præ... petes dixit: quoniā ex locis i quibus periculum metuebat: in loca tutiora peruenerat. Locos porro præpetes & augures appellant. & Ennius i annalium primo dixit.

Præpetibus hilares sese: pulchrisq; locis dant.

Aues inferę Auibus aūt præpetibus cōtrarias auis iferas appellari Nigidius figulus i libro primo augurii priuati ita dicit. Discrepat dextra sinistræ: præpetibus inferæ. Ex quo est coie... ctare præpetes appellatas: quę altius sublimiusq; uolitēt: quū differre a præpetib9 Ni... gidius iferas dixerit. Adolescēs ego Romæ: tum quum etiam ad grāmaticos itarem audiui Apollinarē Sulpitiū: quem i primis sectabar: quum de iure augurio quæreretur: & mētio præpetū auiū facta esset: c. L. Claro præfecto urbis dicere præpetes sibi ui... deri esse alites: quas Homerus ταvυπτέρυγος: idest exporreptas passasq; & prolixas habētes alas appellauerit. Quoniā istas potissimū augures spectarent: quæ ingentibus alis patulæ: atq; porrectæ præuolarēt. Atq; ibi hos Homeri uersus dixit.

Tύνη δ' οἰωνοῖσι ταvυπτερύγεσσι κελεύεις

πείθεσθαι τῶν οὔτι μεταρέπομ' οὐδ' ἀλεγίζω.

Me tu præpetibus parere uolucribus ipsum

Mandas: quas equidem temnoq; animoq; recuso.

De Acca Larentia: & Caia Tarratia: deq; origie sacerdotii fratrū Arualiū. Ca. vii.

Acca larentia Caia tarratia A Ccæ Larentiæ: & Caiæ Tarratiæ: siue illa Suffetia est: noia i antiqs annalib9 celebria sunt. Earū alteræ post mortē: Tarratiæ autē uiuæ amplissimi honores a po. ro. habiti: & Tarratiā qdē uirginē Vestę fuisse lex horatia testis ē: q̄ super ea ad populū lata q̄ ei plurimi honores fiūt. Inter quos ius quoq; testimōii dicēdi tribuitur. Testabilisq; una oīum fœminarum ut sit datur. Id uerbū est ipsi9 legis horatiæ. Cōtrariū ē in. xii. tabulis scriptū. Improb9 itestabilisq; esto. Prętęrea si. lx. annos nata sacerdotio abire: ac nuber uoluisset: ius ei potestasq; exaugurādi: atq; nubēdi facta ē: munificētię & beneficii grā: q; cāpū tiberinū: siue martiū po. ro. condonasset. Sed Acca Larētia corpus i uulg9 dabat. pecuniāq; emeruerat ex eo quęstu uberē: ea testamēto: ut i Antiatis historia scriptū ē. Romulū regē: ut qdā aūt alii tradiderūt po. ro. bōis hæredē fecit. Ob id meritū a flamine qrinali sacrificiū ei publice fit: & dies e nomine eius i fastos addit9. Sed Sabin9 Massuri9 i primo memoraliū secutus quosdā historię scriptores. Accā larētiam Romuli nutricē fuisse dicit: Ea i quit mulier ex. xii. filiis maribus unū morte amisit. In illi9 locū Romulus Accæ Larētiæ sese filiū dedit. Seq; aruales fratres & cęteros ei9 filios fratres aruales appellauit. Ex eo tpe collegiū mãsit fratrū arualium numero. xii. cuius sacerdotii insigne est spicea corona: & albæ infulæ.

De Alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. Cap. viii.

πολυΐστωρ grecus homo: qui πολυίστωρ. idest multiscius est appellatus: faci
li atq alacri facūdia fuit. Is quū de Alexādri regis laudib9 scriberet: uicti inqt alexan-
hostis uxorē facie iclyta mulierē uetuit in cōspectū suū deduci: ut eā ne ocu- der
lis suis q dē cōtingeret. Lepida igitur questio agitari pōt: utrū uideri cōtentiorē par sit. P. Sci-
P. et Africanū supiorē: q carthagīe ampla ciuitate ī hispania expugnata: uirginē tēpe pio afri
sui forma egregia: nobilis uiri hispani filiā captā: pductāq ad se prī inuiolatā red- canus
didit: an regē alexādrū: q Darii regis uxorē: eandēq eiusdē sororē praelio magno captā
quā esse audiebat exuperāti forma: uidere noluit: perduciq ad se phibuit: Sed hanc
utraq declamatiūculā super alexādro: & Scipione celebrauerit: quibus abūde igenii
ocii: & uerbor est. Nos satis habebimus: qd ex historia est: id dicere. Scipionē istū
uerone an falso incertum fama tamē: quum esset adolescens: haud sincera fuisse: &
propemodum cōstitisse hosce uersus a Cn. Neuio poeta in eum scriptos esse.

Etiam qui res magnas manu saepe gessit gloriose
Cuius facta uiua nunc uigent: qui apud gentis solus
Praestat: eum suus pater cum pallio una ab amica abduxit.

His ego uersibus credo adductū Valeriū antiatē aduersus oīs caeteros scriptores de
Scipionis moribus sensisse: & eā puellā captiuā nō redditā prī scripsisse: cōtra quā nos
supra diximus: sed retētā a Scipiōe: atq ī delitiis: amoribusq ab eo usurpatā.

Locus exēptus ex annalibus. L. Pisonis historiae & orōnis lepidissimae. Cap. ix.

Q Vod res uidebat memoratu digna: quā fecisse Cn. Flauiū anni filiū aedilē cur-
rulē. L. Piso ī tertio annali scripsit. Eaq res pquāpure. & uenuste narrata a Pi-
sone: locū istū totū huc ex Pisonis annali trāspositum9. Cn. inqt Flauius prē li
bono nat9 scriptū faciebat: Isq ī eo tpe aedili currulī apparebat quo tpe aediles sub- Cn. fla
rogitur. Eūq p tribu ędilē currulē renūciauerūt. A c aedilis: q comitia habebat: negat uius
accipe. Neq sibi placare: q scriptū faceret: eū aedilē fieri. Cn. Flaui9 Annii filius dī ta-
bulas posuisse: scriptu sese abdicasse. Isq aedilis currulis factus ē. Idē Cn. Flauius an-
nii filius dī ad collegā uenisse: uisere aegrotū: & in cōclaue postq introiuit adolescētes
ibi complures nobiles sedebāt. Ii contēnentes eum assuegere ei nemo uoluit. Cn. Fla-
uius anni filius aedilis id arrisit. Sellā currulē iussit sibi afferri. Eam in limine apposu
it: ne qs illor exire posset. Vtiq ii oēs inuiti uiderēt sese in sella currulī sedentem.

Historia sup Euclide socratico: cuius exēplo Taurus philosophus adhortari ado
lescētis suos solitus est: ad philosophiā gnauiter sectandam. Cap. x.

P Hilosophus Taur9 uir memoria nr̄a in disciplina platonica celebrat9: cū aliis
bonis multis: salubribusq exēplis hortabatur ad philosophiā capessendā: tū
uel maxime ista re aīos iuuenū expgebat. Euclidē quā dicebat socraticū factita
uisse. Decreto inqt suo atheniēses cauerāt: ut q megaris ciuis esset: si intulisset athenas
pedē deprehensus esset: ut ea res homini capitalis esset. Tāto atheniēses inqt odio flagra
bāt finitimor hoīum megarēsiū. Tū Euclides: q indidē megaris erat: qq etiā ante id
decretū: & esse athenis: & audire Socratē cōsueuerat: postq id decretū sāxerūt: sub no Eucli-
ctē priusq aduesperasceret: tunica lōga muliebri indut9: & pallio uersicolore amict9 des
caput: & ora uelatus: e domo sua megaris athenas ad Socratē cōmeabat: ut uel no
ctis aliquo tpe cōsilior: sermonūq eius fieret particeps. Rursusq sub lucē milia pas-
suū paulo amplius uiginti eadē ueste illa intectus redibat. At nūc inqt uidere est phi

losophos ultro currere: ut doceant: ad fores iuuenum diuitũ. eosq; ibi sedere: atq; opperiri prope ad meridiẽ: donec discipuli nocturnũ omne uinum edormiant.

Verba ex oratione. Q. Metelli Numidici: quę libuit meminisse ad officium grauitatis dignitatisq; uitę decentia. Cap. xi.

c Vm inquatissimis hoibus nõ esse cõuitio decertãdum: neq; maledictis aduersus ĩpudẽtis & ĩprobos uelitãdũ: quia tãtisper similis & cõpar eoꝝ fias: dũ paria & cõsimilia dicas: atq; audias: nõ minus ex oratiõe. Q. Metelli Numidici sapiẽtis uiri cognosci potest: q̃ ex libris & disciplinis philosophoꝝ. Verba sũt hęc Metelli aduersus. Cn. Mãliũ tri. ple. a quo apud populũ ĩ cõcione lacessit9: iactatusq; fuerat dictis petulãtib9. Nũc qd ad illũ attinet qrites: quoniã se ampliorẽ putat esse: si se mihi inimicũ dictauerit: quẽ ego mihi neq; amicũ recipio: neq; inimicũ respicio ĩ eum ego nõ sum plura dicturus. Nam eum ĩdignissimũ arbitror cui a uiris bonis benedicatur. Tum ne idoneũ qdẽ cui a probis maledicatur. Nã si in eo tẽpore huiuscemodi homũculum nomines: in quo punire nõ possis: maiore honore: q̃ cõtumelia afficias.

Q ď neq; testamẽtũ sicuti Seruι9 Sulpιι9 existimauit: neq; sacellũ sicuti Trebati9 duplicia uerba sũt: sed a testatiõe alteꝝ pductũ: alteꝝ a sacro dimminutũ. Cap. xii.

f Eruius Sulpitius iurecõsultus uir ætatis suæ doctissimus: ĩ libro de sacris detestandis secũdo: qua ratiõe adductus testamẽtũ uerbũ eẽ duplex scripserit nõ

Testamentũ

reperio. Nã cõpositũ dixit a mẽtis cõtestatiõe. Quid igitur calciamẽtũ? quid paludamẽtum? qd pauimẽtum? qd uestimẽtum? qd alia mille per huiuscemodi formã pducta? Etiã ne ista oia cõposita dicemus? Obrepsisse autẽ uidetur Seruio: uel si qs alius est: qd prior dixit: falsa qdẽ: sed nõ abhorrẽs: neq; incõcinna: q̃si mẽtis quędam ĩ hoc uocabulo significatio: sicut hercle. C. quoq; Trebatio eadem cõcinnitas obrepsit.

sacellũ

Nam ĩ libro de religiõib9 secũdo. Sacellũ est ĩquit: locus paruus deo sacratus cum ara. Deide addit uerba hæc. Sacellũ ex duob9 uerbis arbitror cõpositum: sacri & cellæ: quasi sacra cella. Hoc qdẽ scripsit Trebatius. Sed qs ignorat sacellũ: & simplex uerbũ esse: & nõ ex sacro: & cella cõpositũ: sed ex sacro diminutum.

De quęstiunculis apud Taurum philosopbum in conuiuio agitatis: quę symposiacæ uocantur. Cap. xiii.

i Actitatũ hoc Athenis: obseruatũq; est ab iis: q erãt philosopho Tauro iũctiores: quũ domum suã nos uocaret: ne oĩno (ut dr̃) ĩmanes: & asymboli ueniremus cõiectabamus ad cœnulã: nõ cupedias ciboꝝ: sed argutias quęstionum. Vnusquisq; igitur nostꝝ cõmẽtus paratusq; ibat: qď quæreret. Eratq; initium loquendi edundi finis. Quęrebãtur aũt nõ grauia: nec reuerẽda: sed ἐνθυμημάτια. i. argutiolæ quædam lepida: & minuta: & florentẽ uino animũ lacessentia. Quale hoc ferme ẽ subtilitatis ludicræ quod dicam. Quæsitum est quando moriẽs moreretur? quũ iã ĩ morte esset: an tum etiã quũ in uita foret. Et q̃do surgẽs surgeret: quum iam staret: an tum etiã quũ sederet? Et qui artẽ disceret: quãdo artifex fieret: quũ iam esset: an tum quum etiã nõ esset. Vtrꝝ. n. hoꝝ dicas absurde: atq; ridiculose dixeris: multoq; absurdius uidebitur: si aut utrũq; esse dicas: aut neutꝝ. Sed ea omnia: quũ captiões eẽ qdã futiles & inanes diceret: Nolite inqt Taurus hęc: quasi nugaꝝ aliquẽ ludũ aspernari. Grauissimi philosophoꝝ: sup hac re serio quęsierũt. Et alii moriẽdi uerbũ: atq; momẽtum manẽte adhuc uita dici atq; fieri putauerunt. Alii nihil in eo tempore uitę reliquerũt

Totũq; illud: qđ mori dicit̃: morti uindicauerunt: Itẽ de ceteris similibus in diuersa tẽpora: & i cõtrarias sentẽtias discesserunt. Sed Plato inq̃t noster. neq; uitæ id tẽpus neq; morti dedit. Idẽq; in omni cõsimiliũ rerũ disceptatione fecit. Vidit quippe utrũq; esse pugnãs: neq; posse ex duobus cõtrariis: altero manẽte: alterũ cõstitui. Quæstio nẽq; fieri per diuersorũ: iter se finiũ: mortis & uitæ cohærentiam & iccirco peperit ipse: expressitq; aliud quoddã nouum in cõfinio tẽpus: qđ uerbis ꝓpriis: atq; integris τη/ ἐξαίφνης φύσιν. i. repentinã naturã appellauit. Idipsum ita uti dico: sq̃t in libro cui παρμενίδης titulus est: scriptũ ab eo reperietis τὸ γὰρ ἐξαίφνης τοιοῦτόν τι ἔοικε/ σημαίνειν. ὡς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰς ἑκάτερον. i. repẽte enim tale uidet̃ quippiam significare: qđ in alterum transeat. Talia apud Taurũ symbola: & alia quę erant se/ cundarũ mensarum: ut ipse dicere solitus erat τραγήματα. i. bellaria.

Puniẽdis peccatis tris esse tationes a philosophis attributas. Et quamobrem Plato earum ex iis meminerit. Cap. xiiii.

P Vniẽdis peccatis tris esse debere causas existimatũ ẽ. Vna est causa quæ νου/ θεσία. i. commonitio uel κόλασις aiaduersio scilicet & punitio: uel παραίνε/ σις. i. monitio & statutio: quũ pœna adhibet̃ castigãdi atq; emẽdãdi gratia ut is qui fortuito deliq̃t: attentior fiat correctiorq;. Altera est: quã ii qui uocabula ista curiosius diuiserunt τιμωρίαν appellant. i. pœnã. Ea cã aiaduertẽdi est: quũ digni/ tas auctoritasq; eius: in quẽ est peccatũ: tuẽda ẽ: ne pretermissa aiaduersio: contem/ ptũ eius pariat: & honorẽ leuet. Iccircoq; id ei uocabulũ a cõseruatione honoris factũ putant. Tertia tatio uindicandi est quę παράδειγμα. i. exẽplum a gręcis nominatur: quũ punitio ꝓpter exemplum necessaria ut cęteri a similibus peccatis: quę prohiberi publicitus interest: metu cognitę pœnæ deterreant̃. Iccirco ueteres quoq; nostri exẽ/ pla pro maximis: grauissimisq; pœnis dicebãt. quando igitur aut spes magna est: ut is qui peccauit citra pœnam ui ipse sese ultro corrigat: & spes cõtra nulla est: emenda/ ri eũ posse: & corrigi: aut iacturã dignitatis eius: in quẽ peccatũ est: metui nõ necesse est: aut nõ id peccatũ est cuius exemplo oecessario metu sanciendũ sit. Tum quicquid ita delictũ ẽ: nõ sane dignũ esse imponẽdę pœnę studiũ uisum est. Has tris ulciscẽ/ di rationes: & philosophi alii plurifariã: & noster Taurus in primo commentariorũ: quos in Gorgiam Platonis cõposuit: scriptas reliquit. Plato autem ipse uerbis apertis duas solas esse puniẽdi causas dicit. Vnã quã primo in loco: propter corrigendũ: al/ teram quã in tertio: propter exempli metũ posuimus. uerba sunt hęc Platõis i Gor/ gia. προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένου. βέλτιον γίνεσθαι. καὶ ὀνίνασθαι. ἢ παραδείγματι ἄλλοις γίνεσθαι ἵνα ἄλλοι ὁρῶν/ τες πάσχοντα φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. i. aũt cõueniẽs: ut qui plectitur ab eo recte puniẽte: melior fiat & utilitatẽ capiat: Aut exẽplo cæteris sit: quo uidẽtes eum male affectũ præ metu reddant̃ mulieres. In hisce uerbis facile itelligas τιμωρίαν. punitionẽ & pœnã Platonem dixisse: nõ ut supra scripsi quosdam dicere: sed ita ut ꝓ/ miscue dici solet: pro omni punitione An ne autẽ q̃si oĩno paruã: & cõtẽptu dignã p̃/ termiserit pœnę sumendæ cãm: ꝓpter tuendã læsi hominis auctoritatẽ: An magis: q̃si eam quã dicebat: rei nõ necessariã pretermiserit: quum de pœnis nõ i uita: neq; inter ho/ mines: sed post uitę tẽpus capiendis scriberet: ego in mediũ relinquo.

De uerbo quiesco: an e littera corripi: an produci debeat. Cap. xv.

Puniendi tres causæ.

Micus noster homo multi studii: atq; in bonarũ disciplinarũ opere freq[...]
Quiescit. a uerbũ qescit: usitate e littera correpta dixit. alter itẽ amicus. hõi doct[...]
i præstigiis mirificus: cõmuniũq; uocũ respuẽs nimis: & fastidiẽs barba[...]
dixisse opinatus ẽ: quoniã pducere debuisset: nõ corripere. Nã qescit ita oportere [...]
ci prędicauit: ut calescit. nitescit: stupescit: atq; alia huiuscemodi multa: id ẽt adde
Quies bat: q; qes e pducto: nõ breui diceret noster aut. qua est oĩum rerũ uerecũdia: medi
critate: oẽ si heli qd ẽ cincit: & satyri dicendũ ita censuissent: obsecuturũ sese fuisse
cõtra ppetuã latinæ liguæ cõsuetudinẽ. Neq; se tã insignite locuturũ absona aut in
dita ut diceret. Litteras autẽ sup hac re fecit itẽ inter hæc exercitia quędã ludicra. [...]
qesco nõ ẽ e his simile: q̃ supra posuit: nec a quiete dictũ: sed ab eo quietẽ. Græceq; uo
cis εσχον και εσχον ionice a uerbo εχω ισχω: & modũ & originẽ uerbũ istud hẽre de
mõstrauit. Rationibusq; haud sane frigidis docuit qesco e lra lõga dici oõ cõuen[...]
diceret eiusmodi qspiã: q tumultuarus: & modicis lĩguę exercitationibus ad famam
se facũdiæ pmiserat: neq; orõnis latinę modos: usurpatione sue ullas didicerat.

Notũ uerbũ depcor a poeta Catullo ĩusitate qdẽ: sed apte positũ: & pprie: deq; [...]
ne eius uerbi: exemplisq; ueterũ scriptorũ Cap. xvi.

Vũ ĩ lycio forte uespa ãbularem⁹: uir qdã ludo ibi nob: & uoluptati fuit. Nã
deprecor q quũ eet uerbũ depcor nõ ctiuscule positũ ĩ Catulli carmĩe: qa id ignorabat: fri
gidissios uers⁹ eẽ dicebat: oĩum qdẽ meo iudicio uẽustissios: quos ĩ bscripsi.

Lesbia mi dicit semper male nec tacet unq̃
De me: dispeream: me nisi Lesbia amat.
Cui ego quasi eadem totidẽ mox deprecor illi
Assidue. uerũ dispereã nisi amo:

Deprecor hoc ĩ loco uir bon⁹ ita dictũ eẽ putat: ut ple
rũq; a uulgo dr: qd significat ualde pcor: & oro: & supplico. In quo de prepositio ad
augẽdũ & cumulãdũ ualet. Quod si ita eẽt: frigidi sane uersus forẽt. Nũc. n. cõm[...]
no ẽ. Nã de præpositio: quo quã ẽ ãceps: ĩ uno eodẽq; uerbo diuersitatẽ significatiõis
capit. Sic. n. deprecor a Catullo dictũ ẽ: q̃si detestor: uel execror: uel depello: uel abo
minor. Cõtra aũt ualet: quũ Cicero p. P. Sylla ita dicit. Quã multorũ hic uitã a Sylla
deprecatus ẽ. Itẽ ĩ dissuasiõe legis agrarię Siqd deliquero: nullę sunt urgines q me a
uobis deprecẽtur. sed neq; sol⁹ Catull⁹: ita isto uerbo usus ẽ. Plena adeo sunt libri ue
terũ similis ĩ hoc uerbo significatõis. Ex qb⁹ unũ & alterũ: q̃ suppetierãt appos[...]
Q. Ennius ĩ Erichtheo nõ lõge secus dixit: q̃ Catullus.
Quibus nũc inquit erumna mea libertatem paro.
Quibus seruitutẽ mea miseria deprecor significat abigo: & amolior: uel precãd[...]
ta: uel quo alio modo. Itẽ Ennius in cresphoote: Ego quũ m ex uita parcã: letũ [...]
micũ deprecor. Cicero in libro quinto de repu. ita scripsit: qd qdẽ eo fuit maius: q[...]
quũ in causa pari collegæ eẽnt: nõ modo iuidia pari nõ erãt sed ẽt claudii inuidiã Grac
chi caritas deprecabatur. Hic quoq; item nõ ẽ ualde precabatur: sed quasi propulsa
bat: & defendebat iuidiã. Quod gręci ppinqua significatione [...]. Id[...]
deprecor. i. excuso: euito: dicunt. Itẽ pro. A. Licinio similiter Cicero uerbo isto u[...]
tur. Quid inquit huic homini facias: Nõ ne cõcedas interdũ: ut excusatione su[...]
stultitię: summę pbitatis odiũ deprecetur. itẽ in Verrẽ actionis secundę pro[...]
Nũc uero qd faciat hortẽsius. Auaritiæ ne crimia frugalitatis laude deprecetur. A[...]

hominem flagitiosissimū: libidinosissimū: nequissimūq; defendat? Sic igit͛ Catullus eadem se facere dicit: quęrēs ueniā: q; & male diceret ei palam: respuereq;: & recusaret: detestareturq; assidue: & tamen eam penitus deperiret.

Quis oium primus libros publice prębuerit legēdos. Quantusq; numerus fuerit athenis ante clades persicas librorū in bibliothecis publicorū. Cap. xvii.

l Ibros athenis disciplinarū liberaliū publice ad legendum prębēdos: prim9 posuisse dicit͛ Pisistratus tyrānus. Deīde studiosi9 accuratiusq; ipsi atheniēses auxerūt. Sed omnē illā postea librorū copiā Xerxes athenarū potit9: urbe ipsa pręter arcē īcensa abstulit: asportauitq; in psas. Eos porro libros uniuersos multis post tēpestatibus Seleucus rex: qui Nicanor appellatus ē: referēdos athenas curauit. Ingēs postea nūer9 librorū ī egypto a ptolemæis regib9: uel cōqsit9: uel ɔfect9 est ad milia ferme uoluminū septīgēta. Sed ea oīa bello priore alexādrino: dū diripit͛ ciuitas: nō spōte: neq; opa cōsulta: sed a militib9 forte auxiliariis īcēsa sunt.

seleuc9 q nicanor. alexandrię bibliotheca.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBR. SEPTIMVS.

Admirāda quædā ex annalibus sumpta de. P. Africano supiore. Caput primum.

q Vod de Olympiade philippi regis uxore: Alexādri matre in historia græca scriptū ē: idē de. P. Scipionis quoq; matre: qui prior africanus appellatus est: memorię datum est. Nā & Cn. Oppius: & Iulius Higin9 aliiq; qui de uita. & rebus Africani scripserūt: matrem eius diu sterilem existimatam tradunt. P. quoq; Scipionem cū quo nupta erat: liberos desperauisse. Postea in cubiculo: atq; in lecto mulieris: quū absente marito cubans sola obdormisset: uisum repente iuxta eā cubare ingētem anguem. Eumq; iis: qui uiderant territis & clamātibus elapsum īueniri nō quisse. Idipsum. P. Scipionem ad aruspices retulisse. Eos sacrificio facto respondisse: fore ut liberi gignerēt. Neq; multis diebus postea q̄ ille anguis in lecto uisus est: mulierē cōcepisse: cōcepti fœtus signa atq; sensum pati. Exinde mense decimo peperisse. Natūq; esse hunc. P. Scipionē africanū: qui Annibalē & carthaginēses in Africa bello punico secūdo uicit. Sed & eum ipendio magis ex rebus gestis: q̄ ex illo ostēto: uirū esse uirtutis diuinę creditū ē. Id etiā dicere haud piget: qđ idē illi: quos supra noīaui: litteris mādauerint: Scipionem hunc africanū solitauisse noctis extremo: priusq̄ dilucularet ī capitoliū uētitare: ac iubere aperiri cellā iouis: atq; ibi solū diu demorari q̄si cōsultantē de repu. cum ioue. Aedituosq; eius tēpli sępe esse demiratos: q; solū id tēporis in capitoliū ingrediētem canes semper in alio sæuientes neq; latrarēt eū. neq; incurrerent. Has uulgi de scipione opiniones cōfirmare: atq; approbare uidebantur dicta: factaq; eius pleraq; admiranda. Ex quibus est unum huiuscemodi. assidebat: oppugnabatq; oppidū in hispania situ: mœnibusq;: ac defensoribus ualidū & munitū. Re etiam cibaria copiosum. Nullaq; eius potiundi spes erat. Et quodā die ius in castris sedēs dicebat. atque ex eo loco id oppidū procul uidebatur. Tū e militib9: qui in iure apud eū stabāt: īterrogauit quispiā ex more in quē diē locumq; uadimoniū promitti iuberet: Et scipio manum ad ipsam oppidi: qđ obsidebatur: arcē protēdens: perendie inquit sese sistant illo in loco. atq; ita factū. Die tertio: in quem uadari iusserat: oppidum captum est. Eodem die in arce eius oppidi ius dixit.

De Cesellii uindicis pudendo errore: quē offendimus in libris eius: quos inscripsit lectionum antiquarum. Cap. ii.

t Vrpe erratū offendim9 in illis celebratissimis cōmentariis lectionū antiquarū Cesellii uindicis. hominis hercle pleraq; haud indiligētis: qd' erratū multos fugit: q̄q̄ multa in Cesellio reprehēdēdo etiā per calūnias rimarēt. Scripsit autē Ceselli9. Q. Enniū in. xiii. libro annaliū cor dixisse masculino genere. uerba Cesellii subiecta sunt: Masculino genere cor: ut multa alia enunciauit Ennius. Nā in. xiii. annali quē cor dixit. adscripsit deinde uersus Ennii duos.

Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellū faciā. quē credidit eē meum cor?

Antiochus est qui hoc dixit asię rex. Is admirat': & permouetur: q; Annibal carthaginēsis bellū se facere po. ro. uolētem dehortetur. Hos autē uersus Cesellius sic accipit. Tanq̄ si Antiochus sic dixrat: Annibal me ne bellū gerā: dehortat': q; quū faciat: q̄le cor putat habere me ei: q̄ stultū esse me credit: quū id mihi persuadere uult. hoc Cesellius quidē. sed aliud lōge Ennius. Nā tres uersus sunt nō duo ad hāc Ennii sniam pertinētis. Ex quibus tertiū uersum Cesellius nō respexit.

Annibal audaci dū pectore dehortatur.
Ne bellū faciam quē credidit esse meum cor.
Suasorem summum: & studiosum robore belli.

Hoȝ uersuū sensus: atq; ordo sic opinor ē. Annibal ille audētissim9: atq; fortissim9 quē ego credidi. hoc. n. cor meū credidit. pīde atq; diceret: quē ego stult9 hō credidi fore summū suasorē ad bellandū: is me dehortat': dissuadet: ne bellū faciā. Cesellius āt forte σαυιωότερον. i. desidiosius ραφη. i. iunctura ista uerborū captus quē cor dictū putauit. & quē accētu acuto legit: quasi ad cor referret' nō ad Annibalē. Sed nō fugit me: si aliqs sit tā icōditus sic posse defendi cor Cesellii masculinū. ut uideat' tertius uersus separatī: atq; diuisim legēdus: perīde q̄si pcisis interruptisq; uerbis exclamet antiochus: suasorē summū. sed nō dignū ē eis. q hoc dixerit respōderi.

Quid Tullius Tyro Ciceronis libertus reprehenderit in. M. Catōis orōne: quā p rhodiēsib9 i sēatu dixit. & qd ad ea: quæ reprehenderat: respōderim9: Cap. iii.

rhodus Iuitas rhodiēsis: & isulę opportunitate: & operū nobilitate: & nauigādi solertia: naualibusq; uictoriis celebrata ē: ea rhodiensis ciuitas: quum amica

c atq; socia populi romani foret: Persa tamē Philippi filio Macedonū rege: cū quo bellū populo romano fuit amico usa est. Connixiq; sunt rhodiēses legationibus Romā sępe missis: id bellū inter eos cōponere. Sed ubi ista pacificatio perpetrari nequiuit: uerba a plerisq; rhodiēsibus i cōcionibus eorū ad populū facta sunt: ut si pax nō fieret: rhodiēses regem aduersum populum romanū adiutarēt. Sed nullum super ea republicū decretū factum est. at ubi Perses uictus: captusq; est: rhodienses p

Perses: timuere ob ea: quæ cōplurimes i cœtibus populi acta dictaq; erāt. Legatosq; romam miserunt qui temeritatē quorūdā populariū suorum deprecarēt': & fidem consiliumq; publicū expurgarēt. Legati postq̄ Romā uenerunt: & in senatū intromissi sunt: uerbisq; suppliciter pro causa sua factis: de curia excesserunt: sentētię rogari cœptę: quumq; partim senatorū de rhodiēsibus quererentur: maleq; eos animatos fuisse dicerēt: bellūq; illis faciēdū censerēt: Tum. M. Cato exurgit: & optimos fidissimosq;

socios: quoq; opibus diripiendis: possidendisq; nõ pauci ex summatibus uiris intẽti inhiaq; erant defensum conseruatũq; pergit orõneq; inclytã dicit. Quæ & seorsum fertur. inscriptaq; est ꝓ rhodiensibus. & iquinto originũ libro scripta est. Tyro aũt Tullius. M. Ciceronis libertus: sane qdẽ fuit igenio hõ elegãti & haud quaq̃ rerum litterarũq; ueterũ indoctus. Eoq; ab ineunte ætate liberaliter istituto adminiculatore & quasi administratore i studiis lrãrũ Cicero usus ẽ. Sed ꝑfecto plus ausus est: q̃ ut tolerari ignosciq; possit. nanq; epistolam cõscripsit ad. Q. Axiũ familiarẽ patroni sui confidenter: & nimis callide. In qua sibimet uisus ẽ orõnẽ istã ꝓ rhodiensib9 acri subtiliq; ingenio: & iudicio ꝑcensuisse. Ex ea epistola libitum forte nobis est reprehensionis eius quasdam attingere: maiore scilicet uenia reprehensuri Tyronẽ. q̃ tum ille reprehẽderit Catonẽ. culpauit autẽ primũ hoc: q; Cato ineruditẽ: & ἀναγωγως. i. immoderate: ut ipse ait pricipio nimis insolenti: nimisq; acri: & obiurgatorio usus sit cũ sese ostẽdit: ne patres gaudio: atq; lætitiæ rerum gestarũ prospere de statu mẽtis suæ deturbati nõ satis consiperent: neq; ad recte intelligẽdũ: cõsulendũq; cẽnt idonei: In pricipiis autẽ inquit patroni qui pro reis dicunt: cõciliare sibi: & cõplacare iudices debẽt. Sẽsusq; eorum expectatõe causę suspẽsos: rigẽtisq; honorificis: uerecũdisq; sententiis commulcere. Non iniuriis: atq; ĩpetiosis cõminationibus cõfricare. Ipsum deinq; principiũ apposuit cuius uerba hęc sunt. scio solere plerisq; hominibus rebus secundis: atq; prolixis atq; prosperis: animũ excellentem: atq; superbiam: atq; ferociam augescere: atq; crescere: quod nunc mihi magnæ curę est: q; hæc res tam secũ deprocessent nequid in consulendo aduersi eueniat: quod nostras secundas res confutet. Neue hęc lætitia nimis luxuriose eueniat. Aduersæ res se domant: & docẽt qd opus sit facto. Secundę res lętitia transuorsũ trudere solent a recte cõsulẽdo atq; intelligẽdo. Quo maiore opere dico suadeoq; uti hæc res aliquot dies proferatur: dũ ex tanto gaudio in potestatẽ nostrã redeamus. Quę deinde Cato iuxta dicit: ea inquit cõfessionẽ faciunt: non defensionem. neq; propulsationem: translationemue criminis habent. sed cũ pluribus aliis cõmunicationẽ: q; scilicet nihil ad purgandum est. Atq; etiã inquit insuper profitetur rhodiẽses. qui accusabãtur: q; aduersus populum romanum regi magis cupiuerint: fauerintq;. Ideos cupisse atq; fauisse utilitatis suę gratia. nero: se quoq; rege uicto ad superbiã: ferociamq; & immodicum modũ insolescerent. Eaq; ipsa uerba ponit ut infra scriptũ est. Atq; ego quidẽ arbitror rhodienses noluisse nos ita depugnare: uti depugnatũ est. Neq; regẽ Persen uicisse: nõ rhodienses id modo noluere: sed multos populos. ac multas nationes idẽ uoluisse arbitror. Atq; haud scio an partim eorum fuerint. qui nõ nostræ contumelię causa: id noluerunt euenire. sed enim id metuere: si nemo esset homo: quẽ uereremur: quicquid liberet: faceremus ne sub solo imperio nostro in seruitute nostra essent libertatis suæ causa ĩ ea sententia fuisse arbitror. Atq; rhodienses tamen Persen publice nunq̃ adiuuere. Cogitare quãto nos nost. i. natiui cautius facimus. Nam unusquisque nostrum: siquis aduersus rem suam quid fieri arbitratur. sũma ui cõtra nititur: ne aduersus illũ fiat quod illi tamen perfecit. Sed quod ad principiũ reprehẽsum attinet: scire oportuit Tyronem: defensos rhodiẽses a Catone: sed ut a senatore: & cõsulari: & censorio uiro: qđ quidẽ optimum esse publicũ existimabat suadẽte nõ ut a patrono solet causam pro reis dicente. Alia namq; principia cõducunt reos apud iudices defendenti & clementiã: misericor

Tyro Tullius

diãqꝫ undiqꝫ ĩdagãti. Alia quũ senatus de repu. consulitur uiro auctoritate [illegible]
sentẽtiis quorũdã iniq̃ssimis pmoto: & ꝓ utilitatibus publicis: ac ꝓ salute sociorum
grauiter & libere idignãti simul: ac dolenti. Quippe recte & utiliter i disciplinis rhe
torũ præcipit᷑ iudices de capite alieno: deq̃ cã ad sese nõ ptinẽti: cogituros ex qua p
ter officiũ iudicãdi: nihil ad eos simul periculi uel emolumẽti redundaturũ ẽ: cocili
dos esse: ac propiciãdos laudabiliter: ac placabiliter: & leniter existimationi saluti[qꝫ]
ei9: q apud eos accusatus ẽ. At quũ dignitas: & fides: & utilitas oium cõis agitur: [ob]
eamqꝫ rẽ aut suadẽdũ quid: ut fiet: aut fieri iã cœpto: differendũ est: tum qui se ĩ huiu[s]
modi pricipiis occupat: ut beniuolos: benignosqꝫ sibi auditores paret: ociosam ope
ram: in nõ necessariis uerbis sumit. Iamduduũ .n. negocia periculaqꝫ ipsa rerũ cõmu
nia: consiliis eos capiẽdis conciliant. & ipsi poti9 sibi exposcũt cõsultoris beniuolẽtiã.
Sed qđ ait cõfessũ Catonẽ noluisse rhodiẽses ita depugnar᷑ uti depugnatũ ẽ: neqꝫ regẽ
Persen a po. ro. uinci. atqꝫ id eũ dixisse nõ rhodiẽsis mo: sed multas quoqꝫ alias natio[nes]
noluisse. sed id nihil ad purgandũ: extenuandumue crimen ualere: iam hoc primum
Tyro ĩprobe mẽtitur. Verba ponit Catonis. & aliis tamen eũ uerbis calumniat᷑. Nõ
enim Cato cõfitetur rhodienses noluisse uictoriã esse po. ro. sed sese arbitrari dixit: id
eos noluisse: quod erat ꝓculdubio suę opinionis professio: nõ rhodiẽsium culpæ cõ[n]
fessio. In qua re: ut meũ quidẽ iudiciũ. nõ culpa tantũ uacat: sed dignus quoqꝫ laude
admirationeqꝫ est: quũ & ingenue: & religiose dicere uisum ẽ cõtra rhodiẽsis quod sen
tiebat: & parta sibi ueritatis fide ipsum illud tamẽ: quod cõtrariũ putabat᷑ flexit: &
trãstulit: ut eos iccirco uel maxime ęquũ esset acceptiores: carioresqꝫ fieri populo ro
mano: quod quũ & utiles essent: & uellent regi esse factũ: nihil tamẽ adiuuãdi ei9 gra
tia fecerint. Postea uerba hæc; ex eadem oratione ponit. Ea nũc de repente tãta nos be
neficia ultro citroqꝫ tantam amicitiam relinquimus. Quod illos dicimus uoluisse fa
cere: id nos priores facere occupabim9? Hoc inquit enthymema neq̃ & uitiosum est.
responderi enim potuit: occupabimus certe. Nã si nõ occupauerimus: opprimemur
incidendũqꝫ erit ĩsidias a quibus ante nos nõ cauerimus: Recte ĩquit hoc uitio dat la
cilius poetæ euripidi: qꝫ quum Polyphontes rex propterea se interfecisse fratrem dice
ret: qꝫ ipse ante cõsilium de nece eius cœpisset. Meropa fratris uxor hisce eum uerbis
eluserit ει γαρ σε εμελλεν: ως συ φης κτεινειν: ποσις, χρην και σε μελλειν ως χρονος
παρην λαθειν: idest nam si te occisurus erat ut tu ais maritus; te quoqꝫ occisurũ ẽ opor
tuit: ut quando tempus interponeretur. At hoc enim inquit plane stultitiæ plenũ est
consilio. atqꝫ ea fini facere nolle aliquid: uti nunq̃ id facias: quod uelis. Sed uidelicet
Tyro animũ non aduertit nõ esse in omnibus rebus cauendis eandem cãm: nõ hum[a]
nę uitę negocia: & actiones: & officia: uel occupãdi: uel differendi: uel etiam ulciscẽ
di. uel cauendi: similia esse pugnæ gladiatorię. Nã gladiatori composito ad pugnan
dum pugnę hęc proposita sors est. aut occidere si occupauerit: aut occumbere: si ces
sauerit hominum autem uita nõ tam iniquis: neqꝫ tam indomitis necessitatibus circum
scripta est. ut iccirco prior iniuriam facere debeas: quã nisi feceris: pati possis. Quod
tantũ aberat a populi romani mansuetudine occupare: ut sępe iam in sese factas iniu
rias ulcisci neglexerit. Post deinde usum esse Catonem dicit: in eadem oratione argu
mentis parum honestis: & nimis audacibus. Ac non uiri eius: qualis fuit: sed uafris
ac fallaciosis: & quasi grecorum sophistarum solertius. Nam quum obiceretur [illegible]

rhodiẽsibus quod bellũ populo romano facere uoluissent: negauit pene. Sed ignosci poposcit: quia id nõ fecissent: & si maxime uoluissent: iduxisseq; eũ dicit: quã dialectici ἐπαγωγὴν: idest inductionẽ appellat. rẽ ad modũ isidiosam: & sophisticam: neq; ad ueritates magis: q̃ ad captiones repertam: quũ conatus sit exẽplis decipientibus colligere: confirmareq; neminẽ: q malefacere uoluit plecti æquum eẽ: nisi quod factũ uoluit etiã fecerit. uerba autẽ ex ea oratiõe Marci Catonis hęc sunt. Qui acerrime aduersus eos dicit: ita dicit: hostis uoluisse fieri: & quis est tãdem nostrorum: qui quod ad sese attineat: æquum censeat quenquam pœnas dare ob eam rẽ: q̃ arguatur malefacere uoluisse? Nemo opinor. Nam ego quod ad me attinet nolim. Deinde paulo infra dicit. Quid nunc? & quæ tandem lex est tam acerba: quæ dicat: Siquis id facere uoluerit: mille nummis. dimidium familię: multa esto. Siquis plus quingenta iugera habere uoluerit: tanta pœna esto. Siquis maiorem pecudum numerum habere uoluerit: tantum damni esto. Atqui nos omnia plura habere uolumus: & id nobis impune est. Postea ita dicit: sed si honorem nõ ęquum est haberi ob eam rem: q̃ benefacere uoluisse quis dicit: neq; fecit tantum. Rhodiensibus tale erit. nõ q̃ malefecerũt sed quia uoluisse dicũtur. His argumẽtis Tyro Tullius. M. Catonẽ cõtẽdere & cõficere dicit rhodiẽsibus quoq; ĩpune eẽ debere q̃ hostes qdẽ po. ro. eẽ uoluissent: & qui maxime nõ fuissent. Dissimulari aũt nõ posse ait qn paria & cõsimilia nõ sint plus qngẽta iugera habere uelle quod plebiscito colonis prohibitum fuit: & bellum iniustũ: atq; ĩpiũ po. ro. facere uelle. neq; itẽ ĩficiari posse: quin alia causa in premio sit: alia ĩ pœnis: nã beneficia iquit ꝓmissa opperiri oportet: neq; ante remunerari: q̃ facta sint: iniurias aũt imminẽtis praecauisse: iustum est magis: q̃ expectauisse. Summa eni ꝓfessio stultitiæ inquit: nõ ire obuiã sceleribus cogitatis: sed manere: oppeririq; ut quum admissa & perpetrata fuerint: tum deniq; ubi: quæ facta sunt: infecta fieri nõ possunt: puniantur. hęc Tyro in Catonẽ: non minus frigide sane: q̃ inaniter. sed eni Cato nõ nudã: nec solitariã: nec improtectam hãc ἐπαγωγὴν facit. Sed multis eam modis præfulcit: multisq; aliis argumẽtis conuelat. & quia non Rhodiẽsibus magis q̃ reipu. cõsulebat: nihil sibi dictu: factuq; in ea re turbe duxit: qn omnium sentẽtiarum uia seruatum ire socios niteretur: Ac primũ ea non incallide conquisiuit: quę nõ iure naturę: aut iure gentium fieri prohibentur: sed iure legum alicuius medendę: aut temporis causa iussarũ. sicut est de numero pecoris: aut de domino agri pręfinito: aut cuiusmodi aliquo: i quib9 reb9 quod ꝓhibitũ fieri p leges quidẽ nõ licet: uelle id tamẽ facere: si liceat: ĩhonestũ nõ ẽ: Atq; eas res cõtulit sebhorsum miscuitq; cũ eo: quod neq; facere: neq; uelle p se sẽ honestũ: tũ deinde ne disparilitas collatiõis euidẽs fieret: pluribus id ꝓpugnaculis defensat. Neq; tenuis istas. & enucleatas uoluntatũ in rebus illicitis reprehensiones: qualia in philosophorum ocio disputãtur: magnifacit. sed id solum ex sũma ope nititur: ut causa rhodiensium quorũ amicitiam retineri ex repu. fuit aut æqua iudicaretur: aut quidem certe ignoscenda. Atq; interim: neq; fecisse rhodiẽses bellũ: neq; facere uoluisse dicit. Interim autẽ facta sola censenda dicit: atq; in iudicium uocãda: sed uoluntates nudas: inanisq;. neq; legibus. neq; pœnis fieri obnoxias. interdum tamen: quasi deliquisse eos concedat: ignosci postulat. & ignoscentias utiles esse rebus humanis docet. ac nisi ignoscant. metus in republica rerum nouarum mouet. Sed eni contra si ignoscatur cõseruatum iri ostendit: popu. Romani magnitudinem Ignoscẽtia

superbię quoq; crimen: quod tunc prȩter cętera in senatu Rhodiensibus obiectū erat mirifica: & prope diuina respōsionis figura elusit & eluit. Verba adeo ipsa ponemus Catonis: quoniā Tyro ea pretermisit. Rhodiēses supbos esse aiunt id obiectantes qd' mihi e liberis meis minime dici uelim. sunt sane supbi. quid id ad nos attinet: id ne irascimini si quis supbior est: q̄ nos. Nihil prorsus hac cōpellatiōe dici potest: neq; grauius neq; munitius aduersus homines superbissimos facta: qui supbiā in sese amarent: ī alus rep̄henderēt. preterea animaduertere est in tota ista Catonis orōne: oīa disciplinarū rhetoricaȝ arma atq; subsidia mota esse. sed nō p inde: ut ī decursib9 ludicris. aut simulacris prelioȝ uoluptaris fieri uidem9. Nō inq̄ distincte nimis ac cōpte: atq; modulate res acta est. sed quasi in ancipiti certamine quū sparsa acies ē: multisq; locis marte uario pugnat': sic ī ista tum causa Cato: quum supbia illa rhodiensiū famosissima multoȝ odio: atq; īuidia flagraret: oībus ꝑmiscue uedī: atq; ꝓpugnādi modis usus est. & nūc ut optime meritos cōmēdat: nūc tanq̄ si innocētes purgat. & ne bona diuitiæq; eoȝ expectantur: obiurgat: nūc ēt quasi sit erratū deprecat'. nūc ut necessarios reipu. ostētat: nūc clæmētiæ: nūc mā suetudinis maioȝ: nūc utilitatis publicę cōmonefacit. eaq; oīa distictius: numerosiusq; ac cōptius fortasse dici potuerint. Fortius atq; uiuidius potuisse dici nō uident'. Inique igitur Tyro Tullius: qui ex oībus facultatib9 tā opulentæ orōnis aptis inter sese: & coherentib9 paruū quippiā nudūq; sumpsit: qd' obtrectaret: tanq̄ nō dignū. M. Catone fuerit: q; dictoȝ nō perpetratorū uolūtates: nō cēsuerit pnniēdas. Cōmodius autē erectiusq; de his meis uerbis: qb9 Tul. Tyroni respōdi: mō existimauit: iudiciūq; faciet: q & orationē ipsam Catonis totā acceperit ī manus: & epistolā Tyronis ad Anxiū scriptā reqrere & legere curauerit. Ita. n. nos sincerius exploratiusq; uel corrigere poterit. uel probare.

Cuiusmodi seruos: & quā ob causam Celius Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos uenūdari solitos scripserit. & quæ mancipia sub corona more maiorū uenerint. Atq; idipsum sub corona quid sit. Cap. iiii.

Pileati serui uēdebā tur. P Ileatos seruos uenū solitos ire: quoȝ nomine uēditor nihil prȩstaret: Celi9 Sabinus iurisperitus scriptū reliquit cuius rei causam esse ait: q; eiusmodi conditionis mācipia insignia esse in uēdūdo deberēt: ut emptores errare: & capi nō possēt. neq; lex uēdūdi opperiēda eēt: sed oculis iā pciperēt quodnā eēt mācipioȝ gen9 sicuti iqt āntiqtus mā cipia iure belli capta coronis īduta ueniebāt. & iccirco dicebātur sub coronis uenire. Nā ut ea corona signū erat captiuoȝ uenaliū: ita Pileus ipositus demōstrabat eiusmodi seruos uenūdari quoȝ noīe emptori uēditor nihil pstaret. Est aūt alia rōnis hui9 opinio: cur dici solitū sit captiuos sub corona uenūdari: q; milites custodiæ cā: captiuoȝ uenaliū greges circūstarēt: eaq; circūstatio militum corona appellata sit. Sed id' magis ueȝ esse: quod supra dixi: Cato quoq; ī libro: quē cōposuit de re militari docet. Verba sunt hæc Catonis. Vt popul9 sua opa poti9 obrē bene gestā coronat9 supplicatū eat: q̄ re male gesta coronatus ueneat.

Historia de Polo histrione memoratu digna. Cap. v

Polus histrio H Istrio in terra græcia fuit fama celebri: qui gestus & uocis claritudine: & uenustate cæteris antestabar. nomen fuisse aiunt polum. tragœdias poetaȝ nobilium scite atq; assiduerate actitauit. Is Polus unice amatum filium morte amisit. eum luctum: quoniam satis uisus est luxisse. redit ad questū artis. ī eo tēpore Athenis

nis Electram Sophoclis acturus gestare urnā: quasi cum Orestis ossibus debebat:
ita compositū fabulę argumētū est: ut ueluti fratris reliquias ferens Electra complo
ret commisereaturq; interitum eius: qui per uim extinctus existimatur. Igitur Polus
lugubri habitu Electræ indutus ossa: atq; urnā e sepulchro tulit filii: & quasi orestis
amplexus oppleuit oia: nō simulacris: neq; imitamentis: sed luctu atq; lamentis ue
ris & spirātib9. ita quū agi fabula uideretur: dolor actitatus ē.

Quid de quotūdam sensuū naturali defectione Aristoteles scripserit. Cap. vi.

X quinq; sensib9: quos aiantib9 natura tribuit: uisu: gustu: auditu: tactu: odo
e ratu: quos gręci αισθησεις: idest sensus οψιν. idest uisū: αχοην. i. auditū: γευ
σιν. i. gustū: αφην. i. tactū: οσφρησιν: idest odoratū appellāt: q̄dā aialiū alia
alio carēt: & aut cęca natura gignunt᷑: aut inora: iauritaue. nullū āc gigni aial Aristo
teles dicit: quod aut gustus sensus careat: aut tact9. uerba ex libro ei9. quē περι μνη
μης. i. de mēoria cōposuit: hæc sūt. την δ᾽ αφην και γευσιν παντα εχει επι των ατε
λη ζωων. i. tactū uero: & gustū oia hēnt: præter q̄ aiantium imperfecta.

An afatim q̄si admodū pria acuta pronūciādū sit. & quędam itidē nō incuriose trā
ctata super aliarum uocum accentibus. Cap. vii.

Nnianus poeta præter ingenii amœnitates: litterarū quoq; ueterū & rationū
a in litteris oppido q̄ peritus fuit: & sermocinabat᷑ mira q̄dā: & scita suauitate:
is afati. i. admodū pria acuta: nō media ꝓnūciabat. Atq; ita ueteres locutos cē afatim
cēbat: itaq; se audiēte Probū grāmaticū hos uersus in Plauti cistellaria legisse dicit.

Potnes tu homo facinus facere strēnuum.
Aliorum est afatim qui faciant?
Sane ego me uolo fortem perhiberi uirum.

Causamq; huic accentui dicebat: q afatim non essent duæ partes orōnis: sed utraque
pars in unā uocē coaluisset: sicuti in eo quoq; quod exaduersum dicimus: secūdā syl- Exad-
labā debere acui existimabat: quoniā una nō duę cēnt orationis partes. Atq; ita opor uersum
tere apud Terētiū legi dicebat: i his uersib9. In quo hęc discebat ludo exaduersū lo- adfabre
co tostrina erat q̄dā. addebat ēt quod ad ꝓuerbiū tū ferme acueret᷑: quū significaret admo-
[illegible]: quā itētionē nos dicim9: sicuti adfabre: & admodū & adprobe dicūt᷑. Cæte dum
ra q̄dē satis cōmode ānian9. sed hāc ꝑticulā quā semꝑ quū intētionē significaret: acui adpro-
putauit: nō id perpetuū ut᷑. Nā & adpotus quū dicim9: & adprimus: & adprime in- be.
tētio i his uerbis demōstrat᷑: neq; tamē ad ꝑticula satis cōmode accētu acuto ꝓnūciat᷑ adpri-
Adprobus tamē: quod significat ualde ꝓbus nō inficias eo: q pria syllaba acui dēat. mus.
Cecilius in comœdia quæ inscribit᷑ triūphus: uocabulo isto utit᷑. Hierocles hospes ē adpri-
mihi: adolescēs adprobus. Nū igitur in his uocibus quas nos nō acui dixim9: ea cā me
ēq; syllaba isequitur natura lōgior: q̄ nō ferme patitur acui priorē: i uocabulis sylla- adpro-
bus; plurū q̄ duarū. adprimū autē longe primū. L. Liuius in odyssea dicit i hoc uer bus.
su. Ibi deniq; uir summus adprimus patroclus. Idē Liuius i odyssea præmodū dicit: adpri-
quasi admodū. Parceres iquit præmodū. Quod significat supramodū: dictūq; ē q̄si mum.
prætermodū. in quo scilicet prima syllaba acui debuit. præmo
dum.

Res supra fidem habita super amatore delphino: & puero amato. Cap. viii.

d Elphinos uenerios esse: & amasios nō modo historię ueteres sed recētes quoq; Delphi
memorię declarant. Nam & sub Cæsaribus in puteolano mari: ut Appion ni

ſcriptũ reliq̃t:& aliquot ſeculis ante apud naupactũ: ut Theophraſtus tradidit:amatores flagrãtiſſimi delphinorũ q̃dã cogniti cõpertiq; ſũt. Neq; ii amauerũt:q̃d ſunt ꝑ ſi genus:ſed pueros forma liberali:in nauiculis forte aut in uadis littorũ cõſpectos miris & humanis modis arſerũt uerba ſubſcripſi ἀππιωνὸς eruditi uiri ex egyptiacorũ libro quito:qb9 delphini amãtis & pueri nõ abhorrẽtis cõſuetudiẽs:luſus geſtatiões aurigationes refert. eaq; oĩa ſeſe ipſum:multoſq; alios uidiſſe dicit. και αυτος Δούλου περι δικαιαρχιαν δελφινα ερωντο παιδος και προς παιδικην επτοημενον φωνην. οταρ ουν και προς ηηχομενος ο ιχθυς. ανεδεχετο τον παιδα επι των νωτων. και τος ακανθας περιστελλων ινα μη τον ποθουμενον χρωτο αμυξεις και του δου περιβεβηκοτε μεχρι διακοσιων ανηγε σταδιων εξεχειτο δ᾽ ορα η ρωμη και πασα η ιταλιο θεασασθαι ιχθυν ηηχομενον υπο ερωτος: ideſt& q̃dẽ nos uidim9 apud puteolos delphinũ amantẽ mire puerũ:inclamatũ a puero acciri. Annatãs itaq; & pennę aculeos uelut uagina cõdẽs:ne dilectũ ſibi corp9 laceraret:ꝑbebat aſcẽſuro dorſũ receptũq; equitis mõ iſidẽtẽ per magnũ ęquor ad triginta fere paſſuũ milia deferebat. Roma igit̃:oĩſq; italia eo cõſluebat:ut piſcẽ p amorẽ uenerũ uehẽtẽ puerũ aſpectaret. ad hęc adiicit rẽ nõ min9 mirãdã. Poſtea inq̃t idẽ ille puer delphino amãte9 morbo affectus obiit ſuũ diẽ. at ille amãs:ubi ſæpe ad littus ſolitũ annauit:& puer q in primo uado aduentũ eius opperiri cõſueuerat:nuſq̃ fuit:deſiderio tabuit. exanimatuſq; ẽ:& i littore iacẽs iuẽt9 ab iis q rẽ cognouerãt:i ſui pueri ſepulchro humat9 eſt.

Peposci. mẽordi:pepugi:ſpepõdi:& occecurri:pleroſq; ueterũ dixiſſe oẽ uti poſtea receptũ eſt dicere:per o aut p u litterã in prĩa ſyllaba poſitã:ſed p e. atq; adeo grecæ tationis exemplo dixiſſe. Preterea notatũ:q; uiri nõ indocti:nec ignobiles a uerbo deſcendo non deſcẽdi:ſed deſcendidi dixerunt. Cap. ix.

Opoſci:momordi:pupugi:cucurri ꝓbabiliter dici uidentur. atq; ita nũc oẽs
memor P ferme doctiores huiuſcemodi uerbis utũtur. Sed. Q. Enni9 in ſatyris memor
di. derit dixit p e litterã:nõ momorderit. Meũ inq̃t nõ eſt:at ſi me canis memorderit. Itẽ Laberi9 in gallis:de integro patrimonio meo cẽtũ milia nummũ memordi. Itẽ idẽ laberi9 i coloratore. Itaq; leui pria pcoctus:ſimul ſub dẽtes mulieris ueni bis ter memordit. itẽ. P. Nigidius de animalibus libro ſecũdo:Serpẽs ſi memordit:gallina deligitur:& opponitur. itẽ Plaut9 i aulularia:Vt admemordit hoiem. Sed idem
premor Plaut9 i trigemini:nõ præmordiſſe:neq; premomordiſſe dixit:ſed ꝑmorſiſſe. Ni fu
ſiſſe. giſſẽ inq̃t mediũ credo ꝑmorſiſſet. Itẽ accius i cõciliatrice urſũ ſe memordiſſe autu
peposci mat. Peposci quoq; nõ poposci Valerius antias in libro annaliũ. xlv. ſcriptũ reliq̃t.
pepuge Deĩde Licinius tri. ple. perduellionẽ ei diẽ dixit:& comitiis diẽ a:Q. Martio pretore
ro. popoſcit:Pepugero quoq; acta i ędilitio dicit. Sed ſi pepugero:metuet. Heliũ quoq;
occecur Tuberonẽ libro ad. C. Oppiũ ſcripto occecurrit dixiſſe:prob9 annotauit & hæc eius
rit. uerba appoſuit. Si generalis ſpecies occecurrit. Idem Probus Valeriũ antiatẽ libro
Spepõ hiſtoriarũ duodecimo ſpeponderat ſcripſiſſe annotauit:uerbaq; ei9 hæc poſuit:Tibe
di. ri9 Gracchus:q quæſtor. C. Mãcino i hiſpania fuerat:& ceteri qui pacẽ ſpepõderũt. Ratio aũt iſtarũ dictionũ hęc eſſe uideri põt:quoniã greci i q̃dã ſpecie preteriti quod παρακειμενον:ideſt preteritũ perfectũ appellãt:ſecũdã uerbi litterã in e plerumq; uertunt. γραφω γεγραφα:ideſt ſcribo ſcripſi:ποιω πεποιηκα:ideſt facio feci: λαλω λελαληκα. i. garrio garriui: κρατω κεκρατηκα. i. teneo tenui: λουω λελουκα

idest lauo laui. sic ergo mordeo memordi: posco poposci: tēdo tetēdi: tango tetigi: pūgo pepugi: spōdeo spepōdi: curro cecurri: tollo tetulli facit. sic & M. Tulli9 & C. cæsar mordeo memordi: pungo pepugi: spōdeo spepōdi dixerūt. præterea inueni a uerbo scindo simili ratione nō sciderat: sed sciderat dictū eē. L. Accius in sotadicorū libro primo: scesciderat dicit uerba eius hæc sunt. Nō ergo aquila ita uti prædicāt scesciderat pectus. Ennius quoq; & Valeri9 Antias in libro historiarum .lxxv. uerba hæc scripsit. Deinde funere locato ad forum descendidit. Laberius quoq; in Catulario ita scripsit. Ego mirabar quomō māmæ mihi descendiderant. Scesciderat. Descendidit.

Vsuscapio & copulate & recto uocabuli casu dicit: ita pignoriscapio coniūcte & eadem uocabuli forma dictū est. Cap. x.

T hęc ususcapio dicit copulato uocabulo a littera meo tractim pronūciata: ita pignoriscapio iunctæ sunt partes: & productę dicebantur. uerba Catonis sunt ex primo epistolicarū quęstionū. Pignoriscapio ob æs militare: quod æs a tribuno ęrario miles accipere debebat uocabulum seorsum fit: per quod satis dilucet hanc capionem posse dici: quasi hanc captionem: & in usu & in pignore. Vsucapio Pignoriscapio

Neq; leuitatē: neq; neqtiā ea significatione eē q̄ i uulgi sermonib9 dicūtur. Cap. xi.

Euitatē plerūq; nūc p incōstātia: & mutabilitate dici audio: & nequitiam pro solertia: astutiaq;. sed ueterū hoium q p̄prie: atq; itegre locuti sunt: leues dixerūt: quos uulgo nūc uiles: & nullo honore dignos dicim9 & leuitatē appellauerūt peride q̄si leuitatē. Et nequā hominē nihili: neq; rei: neq; frugis bonę. quod gen9 greci fere ασωτον .i. pdigū: η ακολαστον .i. uel libidinosū: η αχρειον .i. uel iutilē: η αχρηστον .i. uel iutilē: η κακοτροπον .i. uel improbum: η αμαρον .i. uel scelestū dicūt. Qui exēpla hoꝝ uerboꝝ reqrit: ne in libris nimis remotis quęrat: inueniet ea in M. Tulli secūda antonianarū. nā quū genus quoddā sordidissimū uitæ: atq; uict9 M. Antonii idē demōstraturus eēt: q i caupōa delitesceret: q ad uespeꝝ pporaret: q ore i uoluto iter faceret. ne cognosceretur. hęc & alia huiuscemodi: quū i eū dictur9 eēt. Vide inqt hoīs leuitatē. tanq̄ protsus ista decora hoc uitio i hoie notarētur. at postea i eūdē antoniū pbra qdā alia ludibriosa: & turpia igessisset. ad extremū hoc addidit. O hominē nequā. nihil. n. magis p̄prie possum dicere. Sed ex eo loco. M. Tullii uerba cōplulcula libuit ponere. at uidere leuitatē hoīs. quū hora diei decima fere ad saxa rubra uenisset: delituit in q̄dā cauponula. atq; ibi se occulēs pporauit ad uespeꝝ. inde cisio celeriter ad urbē adductus: domū uenit ore iuoluto. Ianitor rogat qs es tu. A. Marco tabellari9. cōfestim ad eā: cui9 cā uenerat deducitur. Eiq; epistolā tradit. quā illa quū legeret flens. erat. n. scripta amatorię. Caput āt litterarū hoc erat. sibi cū illa mima posthac nihil futurū omnē se amorē abiecisse illius: atq; i hac trāsfudisse. Quū mulier fleret uberius. hō misericors ferre nō potuit. Caput aperuit. in collum inuasit. O hominem nequā. nihil enim magis proprie possum dicere. Ergo ut te catamitum. nec opinato. quum ostēdisses. preter spem mulier aspiceret. Iccirco urbē terrore nocturno italiā multoꝝ dieꝝ metu pturbasti: Cōsimiliter quoq; Claudius in primo annaliū. nequiā appellauit luxū uitæ prodigū. effusumq; in hisce uerbis. Persuadenti cuidā adolescēti Lucano qui apprime summo genere gnatus erat. sed luxuria & nequitia. pecuniā magnam cōsumpserat. M. Varro in libris de lingua latina. Vt ex non & uolo inquit. nolo fit. sic ex ne & quicq̄ media syllaba extrita cōponitur nequā. P. Afri Leuit9 Neqtia Leuis Nequā Nolo. Nequā

canus pro se cõtra Tib. Asellũ de mulcta ad populũ: Omnia mala probra: flagitia quæ homines faciũt: in duabus rebus sunt malitia atq; nequitia. utrũ defendis: malitiã an nequitiã: an utrunq; simul: Si nequitiã defendere uis licet. Sed tu in uno scorto maiorẽ pecuniã absumpsisti: q̃ quãti omne instrumẽtũ fundi Sabini incẽsum dedicauisti. Si hoc ita est: qui spõdet mille nũmum: Sed tu plus tertia parte pecuniæ paternæ perdidisti: atq; absumpsisti in flagitiis. Si hoc ita est: qui spõdet mille nummum: non uis nequitiam: Age malitiã saltem defendas. sed tu uerbis conceptis coniurasti sciẽs: sciente animo tuo. Si hoc ita est: qui spondet mille nummum.

De tunicis χειριδωτοῖς: idest manicatisq; earum usum. P. Africanus Sul. Gallo obiecit. Cap. xii.

tunicę. t Vnicis uti uirũ prolixis ultra brachia: & usq; in primores manus: ac prope in digitos romę: atq; omni in latio indecorũ fuit. Eas tũicas græco uocabulo nostri χειριδωτοὺς .i. manicatas appellauerũt. Fœminisq; solis uestẽ lõge: lateq; diffusam in decorẽ existimauerũt: ad ulnas cruraq; aduersus oculos protegenda.

Toga Viri autẽ Ro. primo quidẽ sine tunicis: toga sola amicti fuerũt: postea substrictas: & breuis tũicas citra humeros desinẽtes habebãt. qđ gen⁹ greci dicũt ἐξωμίδας .i. substrictas sine manicis tunicas. Hac ãtiq̃tate induct⁹. P. African⁹ Pauli fili⁹: uir oĩb⁹ bonis artib⁹ atq; oĩ uirtute p̃dit⁹. P. Gallo hoi delicato iter pleraq; alia q̃ obiectabat id quoq; pbro dedit: q; tunicis uteret̃ man⁹ totas opiẽtib⁹: uerba sũt hæc Scipionis. Nã q quotidie unguẽtat⁹ aduersus speculũ ornet̃: cui⁹ supcilia radunt̃: q barba uulsa: feminibusq; subuulsis ambulet: q i cõuiuiis adolescẽtulus cũ amatore. cũ cheridota tunica iferior accubuerit: q nõ mõ uinosus: sed uirosus quoq; sit eũ ne qsq̃ dubitet: quin idẽ fecerit: quod cinædi facere solẽt. Virgili⁹ quoq; tunicas huiuscemodi q̃si fœmineas ac pbrosas criminat̃. Et tunicæ manicas: & hẽnt ridimicula mitræ. Q. quoq; Enni⁹ carthaginensium tunicatam iuuentutẽ nõ uidet̃ siue pbro dixisse.

Quem classicum dicat. M. Cato: quẽ infra classẽ. Cap. xiii.

classic⁹. c Lassici dicebant̃ non omnes: qui in classibus erant: sed primæ tantum classis homines: qui. c. & xxv. milia æris amplius ue censi erant. Infra classem aũt appellabant̃: secũdæ classis: ceterarũq; omnium classium: qui minore summa

Infra classem æris: q̃ supra dixi: cẽsebantur. Hoc eo strictim notaui: quoniã in. M. Catonis oratione: qua uoconiam legem suasit: quæri solet: quid classic⁹: quid infra classem.

De trib⁹ dicendi generib⁹: ac de tribus philosophis: qui ab atheniẽsibus ad senatũ Romam legati missi sunt. Cap. xiiii.

Tria dicẽdi genera. e T in carmie: & in soluta oratiõe genera dicẽdi probabilia sunt tria: quæ greci χαρακτῆρας formas uocant. nominaq; eis fecerunt [illegible] Nosq; quẽ primũ posum⁹ uberẽ uocam⁹ secũdũ gracilẽ: tertiũ mediocrẽ. Vberi dignitas. atq; ãplitudo est. gracili uenustas: & subtilitas. Medius i cõfinio est utriusq; modi particeps. His singulis orõnis uirtutibus uitia agnata sunt: pari [illegible] mero quę eaꝝ modũ & habitũ simulacris falsis emẽtiũt̃. sic plerũq; sufflati: atq; tumidi fallũt pro uberibus. squalẽtes & ieiuni dicti pro gracilib⁹. incerti & ambigui pro mediocribus. Vera aũt & ppria huiuscemodi formarũ exẽpla in latina lingua. M. Varro esse dicit: ubertatis Pacuuiũ: gracilitatis Luciliũ: mediocritatis Terẽtiũ. Sed ea ipsa genera dicẽdi iã antiq̃tus tradita ab Homero sunt tria tribus. Magni. Scum

Vlyxe: & uber est: subtile i Menelao: & cohibitū mixtū moderatūq; i Nestore. A iad uersa eadē tripartita uarietas ē in trib9 philosophis: quos athenieſes romā ad senatū: populūq; Ro. legauerūt: iperatū uti mulctā remitterēt: quā fecerāt pp oropi uastatio nē. ea mulcta fuerat talētū fere qugentū. erāt isti philosophi. Carneades ex academia Diogenes stoicus. Critolaus peripateticus: & in senatū qdem introducti iterprete usi sunt Cecilio senatore. sed ante ipsi sehorsū quoq; quisq; ostentandi gr̄a magno ɔuentu hoīum disertauerūt. tū admiratiōi fuisse aiūt Rutilius & Polybius philosophoꝝ triū sui cuiusq; generis facūdiam. Violēta inqunt: & rapida Carneades dicebat. Scita & te reta Critolaus. Modesta Diogenes & sobria: unūquodq; aūt gen9: ut diximus: quū caste pudiceq; ornatur: fit illustrius quū fucatur: atq; prēlinitur: fit præstigiosum. Carneades Diogenes Critolaus

Quia seuere moribus maiorum in fures uindicatū sit. & quid scripsit Muti9 Scęuola super eo: quod seruatum datum: cōmodatumue esset. Cap. xv.

Abeo in libro de. xii. tabulis secūdo acria: & seuera iudicia de furtis habita esse
f apud ueteres scripsit. Idq; Brutū solitū dicere: furti dānatū esse: qui iumētum Furtū
alihorsum duxerat: q̄ quo utendum acceperat. Item qui lōgius produxerat: q̄ quē in locū petierat. Itaq; Q. Scęuola i libroꝝ: quos d iure ciuili ɔposuit. xvi. uerba hęc posuit. Quod cui seruandum datum est: si id usus est. siue quod utendum acceperat ad aliam rem: atq; acceperat: usus est furti se obligauit.

Locus exscriptus e satyra. M. Varronis: quę περὶ ἐδεσμάτων: idest d edulīis īscri pta est: de peregrinis scilicet ciboꝝ generibus: & appositi uersus Euripidis: qbus delicatorum hominū luxuriantem gullam confutauit. Cap. xvi.

Arro in satyra: quā περὶ ἐδεσμάτων. i. de eduliis: cibis pegrinis & lauticiis in scripsit: lepide admodū & scite: factis uersib9 cœnaꝝ ciborūq; exqsitas delitias cōprehēdit. Nā pleraq; id gen9: q̄ helluōes isti terra: & mari cōquirūt expo suit: īclusitq; i numeros senarios & ipsos qdē uersus: cui ociū erit: i libro quo dixi: positos legat. Genera aūt: noīaq; eduliū: & domicilia ciboꝝ oīb9 aliis prēstātia: q̄ ꝓfunda igluuies uestigauit: q̄ Varro obprobrās execut9 est: hęc sūt ferme q̄tum nobis memonę: Pau9 e samo. Phrygia attagena. Grues mellicę. Hedus ex ambratia. Pelamis chalcedōia. Murena tharsesia. Aselli pessimūtu. Ostrea tarēti. Pectūculus chius. Helops rhodi9. Saeti cilices. Nuces thasię. Palma ægyptia. Glās iberica. Hāc aūt pagrātis gulę: & sucos īsuetos iqrentis idustriā: atq; has undiq; uorsū indagies cupediarū: maiore detestatiōe dignas cēsebim9: si uersus Euripidi recordemur: qbus utebat sępiss me Chrysippus philosophus: tanq̄ edēdi irritatiōes quasdā reptas esse: nō p usū uitę necessariū: sed p luxū animi parata: atq; facilia fastidiētis p īprobam satietatis lasciuiā. uersus Euripidi ad scribēdos putaui ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυεῖν μόνον Δήμητρος ἀκτῆς πώματος. ὑδροχόου ἅπερ εστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν ὧν οὐκ ἀποδεῖ πλησμονή. τρυφῇ δέ τοι ἄλλων ἐδεσμάτων θηράματα. Nā qd mortalibus sit usu: preter duo illa modo. Cereris munus: & aquę poculum: quę adsunt: ac nos queunt alere: quoꝝ saties nunq̄ est: luxus autē sunt cęteraꝝ epulaꝝ indagies. Diuersi cibi

Sermo habitus cum grammatico insolentiaꝝ: & imperitiarum pleno: de significatione uocabuli: quod est obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap. xvii.

p Ercunctabar Romę quēpiā grāmaticū primę i docendo celebritatis: non hercle experiēdi. uel tētandi gratia: sed discēdi magis studio & cupidine: qd signi-

ficaret obnoxius: queq; eius uocabuli origo: & ratio esset. Atq; ille aspicit me illudens leuitatē questiōis: prauitatēq;: obscurā inq̄t sane rem queris: multaq; prorsus uigilia Obno xius īdagandā. Quis adeo tā linguæ latinæ ignatus ē: q nesciat eū dici obnoxiū: cui qd ab eo: cui eē obnoxius dicitur: incōmodari & noceri pōt: eiue q habeat aliquē noxæ .i. culpe sue consciū? Quin potius inq̄t hec mittis nugalia: & afferes ea: quæ digna quæri tractariq; sint. Tum uero ego pmotus agendū iam oblique: ut cū homine stulto existimaui. & cetera inq̄ uir doctissime: grauiora: remotioraq;: si discere & scire debuero q̄do mihi usus uenerit: tum quæram ex te: atq; discā. Sed .n. q̄ dixi sæpe obnoxius. & qd dicerē: nesciui didici ex te. & scire nūc cœpi: quod nō ego omniū solus: ut tibi sum uisus ignoraui. sed ut res est Plaut9 quoq; ligue: atq; elegātie in uerbis latinæ priceps qd esset obnoxius. nesciuit. uersus enī est in stico illius scriptus. Nunc ego hercle perii plane: nō obnoxie. Qd minime cōgruit cū ista: quā me docuisti significatiōe. cōposuit enim Plaut9 tanquā duo īter se cōtraria: plane & obnoxie: qd a tua significatiōe longe abest. At ille grāmaticus satis ridicule: quasi obnoxius: & obnoxie: nō declinatiōe sola: sed reatq; snia differrēt: ego inq̄t dixi qd esset obnoxius: non qd obnoxie. At tunc ego admiratus insolētis hoīs inscitiā: mittāmus inq̄t: sicuti uis: q Plautus obnoxie dixit. sed si id nimis esse remotū putas: atq; illud quoq; pretermittamus: quod Salusti9 in Catillina scribit. Minari etiā ferro: nisi sibi obnoxia foret. Et quod uidetur uobis prouulgatius esse: id me doce. uersus enim Virgilii sunt notissimi.

Nam neq; tunc astris acies obtusa uideri:
Nec fratris radiis: obnoxia surgere luna.

Quod tu ais: culpæ suæ cōscium: alio quoq; loco Virgilius uerbo isto utitur: a tua sententia diuerse in his uersib9: Iuuat arua uidere. Nō rastris hoīum: nō ulli obnoxia curæ. Cura enim pdesse aruis solet: nō nocere. qd tu de obnoxio dixisti. Iam uero illud & Q. Ennii quo pacto cōgruere tecum potest? qd scribit in phœnice in his uersibus.

Sed uirum uera uirtute uiuere animatum adiecit fortiter.
Eumq; innoxium uocare: aduersus aduersarios:
Ea libertas est: qui pectus purum: & firmum gestitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obscura latent.

At ille oscitans: & hallucinanti similis: nunc inquit mihi opere non est: quū ocium erit reuises ad me. atq; disces: quid in uerbo isto Virgilius. & Salusti9: & Plautus: & Ennius senserint. Et nebulo quidem ille: ubi hoc dixit. digressus est. Si quis autem uolet non originem solam uerbi istius: sed significationem quoq; eius: uarietatemq; recensere: ut hoc etiam Plautinum spectet: adscripsi uersus ex asinaria.

Maximas optimitas: & gaudio effertissimas.
Suis heris ille mecum una pariet: gnatoq; & patri.
Adeo ut ætate ambri. ambobus nobis sint obnoxii.
Nostro deuincti beneficio.

Qua uero ille grammaticus finitione usus est. ea uidetur in uerbo tā multiplici. unā tantummodo usurpationem eius notasse. que quidem congruit cum significatu, quo Cecilius usus est in Chrysio in his uersibus.

Quanq̄ ego mercede hic conductus tua aduenio:
Ne tibi me esse ob eam rem obnoxium reare.

Audibis male: si male dicis mihi.

De obseruata: custoditaq; apud Romanos iusiurãdi sanctimonia: atq; inibi de decem captiuis: quos Annibal Romam deiurio ab iis accepto legauit. Cap. xviii.

i Vsiurandũ apud romanos iuiolate: sancteq; habitũ: seruatũq; est: id & moribus: legibusq; multis ostẽditur. & hoc qđ dicem⁹ ei rei nõ tenue argumẽtũ esse põt. prælio cãnẽsi Annibal carthaginẽsiũ ĩperator: ex captiuis nr̃is electos decẽ romã misit. mãdauitq; eis: pactusq; ẽ: ut si po. ro. uideretur: pmutatio fieret captiuorũ: & p iis quos alteri pluris acciperẽt: darẽt argẽti põdo librã. s. & selibrã: hos priusq̃ pficiscerẽtur: iureiurãdo adegit redituros eos eẽ in castra punica: si Romãi captiuos nõ pmutarẽt: uenũt romã decẽ captiui: mãdatũ pœni ĩpatoris ĩ senatu exponũt pmutatio senatui nõ placita: parẽtes: cognati: affinesq; captiuoꝝ amplexi eos: postliminio ĩ p̃riam redisse dicebãt: statũq; eoꝝ ĩtegꝝ: ĩcolumẽq; eẽ: ac ne ad hostes redire uellẽt: orabãt. Tũc octo ex iis postlimiũ iustũ nõ eẽ sibi respõderunt: quoniã deiurio uincti forẽt: statĩq; uti iurati erãt ad Anuibalẽ pfecti sunt: duo reliqui romę mãserunt: solutosq; eẽ sese: ac liberatos religione dicebãt: quoniã quũ egressi castra hostiũ fuissẽt cõmẽtitio cõsilio regressi eodẽ: tanq̃ si ob aliquã fortuitã causã issẽt: atq; ita iureiurando satisfacto: rursũ iniuriati abissẽt. Hæc eoꝝ fraudulẽta calliditas tã esse turpis æstimata ẽ: ut cõtempti uulgo discerptiq; sint: cẽsoresq; eos postea omniũ notaꝝ: & damnis: & ignominiis affecerũt: quoniã qđ se facturos dictauerãt: nõ fecissent: Cornelius autẽ nepos ĩ libro exẽploꝝ quinto: id quoq; lr̃is mãdauit: multis in senatu placuisse, ut hi q redire nollẽt: datis custodibus: ad Annibalẽ deducerẽtur. Sed eam sn̄iam numero plurimũ: qbus id nõ uideretur supatã: eos tamẽ: q ad Annibalem nõ redissent: usq; adeo intestabiles inuisosq; fuisse: ut tediũ uitæ cœperint: necẽq; sibi consciuerint.

Historia ex annalibus de Tiberio Sempronio Graccho sumpta: patre Gracchoꝝ tri. ple. atq; inibi tri. ple. decreta cum ipsis uerbis relata: Cap. xix.

p Vlchꝝ atq; liberale: atq; magnanimũ factũ Tib. Sẽpronii gracchi: in exẽplis repositũ est: id exemplũ huiuscemodi ẽ. L. Scipiõi Asiatico: Scipiõis Africani superioris fratri: cui. C. Minutius Augurinus tri. ple. mulctã irrogauit: cũq; ob eam causam prę des poscebat: Scipio Africanus: fratris nomine: ad collegiũ tribunoꝝ prouocabat: petebatq; ut uiꝝ consularẽ: triumphalẽq; a collegæ ui defenderent. Octo tribuni: cognita causa: decreuerũt eius decreti uerba: quę posui ex annaliũ monumẽtis exscripta sunt. Quod. P. Scipio Africanus postulauit: pro. L. Scipiõe Asiatico fratre: quũ contra leges cõtraq; moꝝ maioꝝ tri. ple. hominibus accitis per uim inauspicato sn̄iam de eo tulerit. mulctãq; nullo exẽplo irrogauerit: prędesq; cũ ob eam rem dare cogat: aut si nõ det: in uincula duci iubeat: ut cũ a collegæ ui prohibeamus: & q; cõtra collegã postulauit: ne sibi intercedamus: quominus suapte potestate uti liceat: de ea re nostꝝ sn̄ia omnium data est: si. L. Cornelius Scipio Asiaticus collegæ arbitratu pedes dabit: collegæ ne eum in uincula ducat: intercedemus. si eius arbitratu prędes non dabit: quominus collega sua potestate utatur: nõ intercedemus. Post hoc decretũ quum Augurinus tri. ple. L. Scipionẽ prędes nõ dantẽ prehẽdi: & ĩ carcerem duci iussisset. Tum Tiberius Sẽpronius Gracchus tri. ple. pater Tiberii: atq;. C. Gracchoꝝ: quum. P. Scipioni Africano inimicus grauis: ob plerasq; in repub. dissensiones esset: iurauit palã in amicitiã inq; gratiã secũ. P. Africano non redisse. atq; ita decretũ

Decretum

ex tabula recitauit: eius decreti uerba hęc sunt. Quũ. L. Cornelius Scipio Asiaticus triũphans: hostiũ duces in carcerẽ cõiectauerit: alienũ uidetur eẽ a dignitate reipu. in eũ locũ imperatorẽ po. Ro. duci: in quẽ locũ ab eo coniecti sunt duces hostiũ. Itaque L. Corneliũ Scipionẽ Asiaticũ a collegę ui prohibeo. Valerius aũt Antias contra hãc decretorũ memoriã: cõtraque auctoritates ueterũ annaliũ: post Africani mortẽ: intercessionẽ istã: p Scipiõe Asiatico factã eẽ a Tiberio Graccho dixit: neque mulctã irrogatã Scipioni: sed dãnatũ eum peculatus ob antiochenã pecuniã: quia prædes nõ daret: in carcerem duci ceptum: atque ita intercedente Graccho exemptum.

Quod Virgilius a Nolanis: ob aquam sibi non permissam sustulit e uersu suo: nola: & posuit ora: atque ibi de consonantia litterarum iocunda. Cap. xx.

f Criptum in quodam commentario repperi uersus istos a Virgilio ita primum esse recitatos: atque editos.

Talem diues arat capua: & uicina uesæuo

Nola iugo — Nola iugo. Postea Vigilium petisse a nolanis aquam. uti duceret ĩ propinquũ rus: nolanos beneficiũ petitũ nõ fecisse: poetã offensum nomẽ urbis eorũ: quasi ex hominum memoria: sic ex carmine suo derasisse. oraque pro nola mutasse: atque ita reliquisse. Et uicina uesæuo ora iugo. ea res uerane: an falsa sit: nõ laboro: quin tamen melius suauiusque ad auris sit: q̃ nola: ora dubiũ id nõ est. nam uocalis in priore uersu extrema eademque in sequenti prima: canoro simul: atque iocũdo hiatu tractim sonat. est adeo inuenire apud nobiles poetas huiuscemodi suauitate multa: quę appareat nouata esse: non fortuita sed pręter cæteros omnis apud Homerum plurima: uno quippe in loco tales tanquã hiatus & sonitus in assiduis uocibus pluribus facit.

η Δετερι θέραι προρέει εικία Χαλάζη

η Χιονι ψυχρη εξυδατος κρυςαλλω. Idest

Grandinis est similis: tui æstate altera: uel iam

Prægelidis niuibus: aut glaciei humore coactæ. Atque item alio loco

λααν ανω ωθεσκε ποτι λοφον

Sursũ ille ad tumulũ ꝓpellere saxũ. Catulꝰ quoque elegẽtissimꝰ poetarũ ĩ hisce uersibꝰ

Minister ueteli puer falerni

Ingere mi calices amariores

Vt lex posthumiæ iubet magistræ

Ebriosæ acinæ ebriosioris

Quum ebriosi dicere posset: & quod erat usitatius: acinũ in neutro genere appellare amãs tamẽ hiatus illius Homerici suauitatẽ: ebriosam dixit: propter cõsequẽtis literæ cõcẽtũ. qui ebrios autẽ Catullũ dixisse putant: aut ebriosos (nam id quoque temere scriptum inuenitur) in libros scilicet de corruptis exemplaribus factos inciderunt.

Quoad uiuet: & quoad morietur: cur idipsum temporis significent: quum ex duobus sint facta contrariis. Cap. xxi.

quoad — q Voad uiuet: quũ dicitᷣ: itẽ quoad morietur: uidẽtur q̃dẽ duæ res dici cõtrariæ sed idem: atque unũ tẽpus utraque uerba demõstrant. Itẽ quũ dicitur quoad senatus habebitur: & quoad senatus dimittetur: tametsi haberi: atque dimitti cõtraria sint: unũ atque idipsũ tamẽ utroque ĩ uerbo ostẽditur: tẽpora enim duo quum inter se opposita sunt: atque ita cohęrẽtia: ut alterĩꝰ finis: cum alterĩꝰ initio misceatur: nõ refert

rum per extremitatem prioris: an p initiū sequētis: locus ipse cōfinis demōstretur.

Quod cēsores equū adimere soliti sint equitibus corpulētis: & prępiguibus: quęsitū quarū eares cū ignominia: an incolumi dignitate equitū facta sit. Cap. xxii.

Nimis pingui homini & corpulento censores equum adimere solitos: scilicet mi cēsores nus idoneū ratos esse: cum tanti corporis pōdere ad faciendum equitis munus. nō enim poena id fuit: ut quidā existimāt: sed munus sine ignominia remittebatur. Tamen Cato in oratione: quā de sacrificio cōmisso scripsit: obiicit hāc rē crimino sam: ut magis uideri possit cum ignominia fuisse: quod si ita accipias: id pfecto existimandum est: non omnino inculpatum: neq; indesidem uisum esse: cuius corpus in tā immodicum modum luxuriasset: exuberassetq;.

A. Gelii Noctium Atticarum Liber Octauus hac ætate nō reperitur. Sed ex uetustissimo exemplari haec capita exterpta sunt.

Hesterna nocte recte an cum uitio dicatur: & quænam super istis uerbis grammaticatraditio sit. Itē q; decēuiri in. xii. tabulis nox p noctu dixerunt. Caput primū.

Quæ mihi. x. uerba dederit Fauorinus quę usurpentur quidem a græcis: sed sunt adulterina & barbara: quæ item ad me totidem acceperit: quę ex medio communiq; usu latine loquentiū minime latina sūt: neq; i ueterę libris repiantur. Caput secundum.

Quem in modum & quā seuere increpuerit audientibus nobis peregrinus philosophus adolescentem Romanum ex equestri familia stantem segnem apud se & assidue oscitantem. Caput tertium.

Quod Herodotus scriptor historiæ memoratissimus parum uere dixerit unā solamq; pinnum arborę omniū cæsam: nunq̄ denuo ex hisdē radicibus pullulare: & q; itē de aqua pluuiali & niuecrem nō satis exploratā p cōperta posuerit. Cap. quartū.

Quid illud sit quod Virgilius cælum stare puluere: & q; Lucilius pectus sentibus stare dixit. Caput quintum.

Quum post offensiunculas in gratiam redeatur: expostulationes fieri mutuas minime utile esse: supq; ea re & sermo Tauri expositus: & uerba Theophrasti libro sūpta & q; M. Cicero de amore amicitię senserit cū ipsius uerbis aditum. Cap. sextum.

Ex Aristotelis libro. qui inscriptus est: cognita acceptaq; de natura memoriæ & habitu: atq; inibi de alia quadam exuberantia aut interitu eius lecta audita. Caput septimum.

Quid mihi usu uenerit interpretari: & quasi effingere uolēti iocos quosdam platonicos a bona oratione. Caput octauum.

Quod Thophrastus philosophus omnium suæ ætatis doctissimus uerba pauca ad populum athenensem facturus: deturbata uerecundia obticuerit: q; q; idē hoc Demosthenis apud Philippum regem uerba facienti euenerit. Caput nonum.

Qualis mihi fuerit in oppido eleusino disceptatio cum grammatico quodam prestigioso tempora uerborum & puerilia meditamenta ignorāte: Remotarum autem quæstionum nebulas & formidines capiendas imperatorum animis ostentare festiuiter; responderit Xantippe uxori Socrates petenti ut per Dionysia largitione sumptu ocenitaret. Caput Decimum.

Quid significet in ueterum libris scriptum plerique omnes: & q. ea uerba accepta a græcis uidentur. Caput.xi.

Qupsones q. hoīes afri dicūt nō esse uerbum pœnicū: sed græcum. Caput.xi.

Lepidissima altercatio Fauorini philosophi aduersus quēdā īrēpestiuū de ābiguitate uerbo℞ disserentē: atq; inibi uerba quædā ex Neuio poeta: & Cneo. Gallo nō usitate collocata: atq; ibidē a P. Nigidio origines uocabulo℞ exploratæ. Caput.xii.

Quibus modis ignomiatus: tractatusq; sit a. C. Cæsare Laberius poeta: atq; ubi appositi uersus sup eadem re eiusdem Laberii. Caput.xiii.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBR. NONVS.

Quamobrē. Q. Claudius quadrigarius in duodeuicesimo annali scripserit rectiores certioresq; ictus fieri: si sursum qd mittas q̄ si deorsum. Caput primum.

Claudius in undeuicesimo annali: quū oppidum a Metello procōsule oppugnari: cōtra ab oppidani desup e muris ꝓpugnari describeret: ita
q scripsit. Sagittarius cū funditore utriq; sūmo studio: spargunt fortissime: sed sagittā atq; lapidē dehorsū an sursum mittas: hoc īterest. Nam neutr℞ potest dehorsū uersum recte mitti: sed sursum utrūq; optime: q̄re milites Metelli sauciabātur multo minus: & quod maxime opus erat: a pinnis hostes defendebāt facillime. Percōtabar ego Antoniū Iulianū rhetorem: cur hoc ita usu ueniret: qđ quadrigarius dixisset: ut cōtigui magis: directioresq; ictus fiant: si uel lapidem: uel sagittā sursū uersus iacias q̄ deorsū: Quū ꝓcliuior: faciliorq; iactus sit ex supernis in isima: q̄ ex īsimis in supna. Tū Iulianus cōprobato genere questionis: qđ de sagitta inqt: & lapide dixit: hoc de omni fere missili telo dici potest. Facilior aūt iactus est (sicut dixisti) si desup iacias: si quid iacere tantū uelis: nō ferire: sed quū modus & īpetos' iactus tēperādus dirigēdusq; est: tum si ī ꝓna iacias: moderatio: atq; ratio mittētis: præcipitātia ipsa: & pōdere cadētis teli corrūpitur: at si ī editiora mittas: & ad percutiendū supne aliqd: manū & oculos cōnueas: quo modus a te datus fuerit eo telū ibit: quod ieceris. Ad hāc ferme sentētiam Iulianus sup. Q. Claudii uerbis nobiscum sermocinatus est. Qđ aūt ait idem. Q. Claudi9 a pinnis hostes defendebāt facillime: aīaduertēdum est usum esse eū uerbo defendebāt: nō ex uulgari cōsuetudine: sed admodū ꝓprie & latine: nā defēdere & offendere īter se aduersa sunt: quo℞ alter℞ significat ἐμποδὼν ἔχειν: idest īcurrere in aliqd: & incidere. Alter℞ ἐκποδὼν ποιεῖν: quod est auertere atq; depellere: quod hoc in loco. Q. Claudio dicitur.

Quibus uerbis notarit Herodes Atticus falso quempiā cultu amictuq; nomē habitumq; philosophiam mentitum. Cap.ii.

D Herodē Atticū cōsularem ui℞: ingenioq; amœno: & greca facūdia celebrē
a . adiit nobis pręsentibus palliatus qspiam: & crinitus: barbaq; ꝓpe ad pubem usq; porrecta. ac petit æs sibi dari εἰς ἄρτους: idest ad panes emēdos. Tū Herodes iterrogat qs nā esset: atq; ille uultu: sonituq; uocis obiurgatorio philosophū sese esse dicit: mirari quoq; addit: cur quęrēdum putasset quod uideret. Video inquit Herodes barbā: & palliū: philosophum. iquit nō uideo. Quęso aūt tē cū bona uenia dicas mihi: qbus nos uti posse argumētis existimas: ut esse te philosophū noscamus.

ubi aliquot ex iis: q cum Herode erant: erraticũ esse hominem dicere: & nulli9 rei. aliaq; esse sordentiũ ganearũ: ac nisi accipiat qđ petit: côuitio turpi solitum incessere. Atq; ibi Herodes: demus inqt huic aliqd æris cuiusmodi est tanq̃ hoies: nõ tanq̃ homini. & iussit dari preciũ panis. xxx. dierũ. Tum nos aspiciẽs. q eũ sectabamur. Musonius iquit circũstanti cuipiã id genus & philosophũ sco stẽtãti: dari iussit mille nũmũ. & quũ pleriq; dicerẽt: nebulonẽ esse hoiem malũ: & maliciosũ: & nulla re bõa dignũ: tũ Musoniũ subridẽtem dixisse aiũt: ἄξιος οὖν ἐστιν ἀργυρίου: idest dign9 igitur est argento. Sed hoc potius inqt dolori mihi & ægritudini est: q; istiusmodi aĩalia sordida atq; pbra nomẽ usurpẽt sanctissimũ: & philosophi appellãtur. Maiores autẽ mei Athenienses noia iuuenũ fortissimorũ Harmodii & Aristogytonis: q libertatis recuperãdę gr̃a Hipiã tyrãnum iterficere adorsi erãt: ne unq̃ seruis indere liceret: decreto publico sanxerũt: quoniã nefas ducerẽt noia libertati patrię deuota seruili cõtagio pollui: cur ergo nos patimur nomẽ philosophiæ illustrissimũ in hoibus deterrimis exordescere? Simili autẽ inquit exemplo: ex cõtraria specie: antiquos Romanorũ audio prænomina patriciorum quorundam male de repu. meritorum: & ob eam causã capite damnatorum censuisse: ne cui eius gentis patritio inderentur: ut uocabula quoq; eorum defamata: atq; demortua cum ipsis uiderentur.

Epistola Philippi regis ad Aristotelẽ philosophũ: sr̃ Alexãdro recẽs nato. Ca. iii.

P Hilippus Amyntæ filius: terrę Macedoniæ rex: cuius uirtute industriaq; Macedones locupletissimo imperio aucti gentiũ nationũ p multarũ potiri cœperant: & cuius uim atq; arma toti græcię cauẽdam: metuẽdamq; iclytę illæ Demosthenis oratiões conciõesq; cotificãt. Is Philippus: quum omni ferme tempore negociisq; belli: uictoriis affectus: exercitusq; esset: a liberali tamẽ musa: & a studiis humanitatis nunq̃ abfuit: quin lepide comiterq; pleraq; & faceret & diceret. ferũtur adeo libri epistolarũ eius: mundicię: & uenustatis: & prudẽtiæ plenarũ: uelut sunt illæ litteræ quibus Aristoteli philosopho natũ esse sibi Alexandrũ nunciauit. Epistola quoniã curæ diligentię q; in liberorũ disciplinas hortamẽtũ est: exscribẽda uisa est ad cõmonẽdos parentũ aĩos. Exponẽda igitur est ad hanc ferme sniam. Philippus Aristoteli salutẽ dicit. Filiũ mihi gẽitũ sc to: qđ equidẽ diis habeo gratiam: nõ perĩde q a natus est: quam pro eo: q eũ nasci cõtigir tẽporibus uitę tuæ. Spero enim fore: & educt9: eruditusq; abs te dignus existat & nobis: & rerum istarũ successione. Ipsius autẽ philippi uerba hæc sunt. φίλιππος ἀριστοτέλει χαίρειν. ἴσθι μοι γεγονότα υἱόν πολλὴν οὖν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω οὐχ οὕτως. ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ. παιδὸς ὡς ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν σὴν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σου. τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων διαδοχῆς. Philippi epistola

De barbararũ gentium prodigiosis miraculis: deq; diris & exitiosis fascinationib9 atq; inibide fœminis repente uersis in mares. Cap. iiii.

¶ Vum e græcia in Italiã rediremus: & Brũdusium iremus: egressiq; e naui in terram: i portu illo iclyto spatiaremur. quẽ. Q. Ennius remotiore paulũ: sed admodũ sciro uocabulo præpetẽ appellauit: fasces librorũ uenaliũ expositos uidemus: atq; ego statim auide pergo ad libros. erãt aũt isti oẽs libri græci miraculorum: fabularũq; pleni. res inauditæ incredulę. scriptores ueteres nõ paruę auctoritatis. Aristeas Proconnesius & Isigonus Nicæensis & Ctesias: & Onesicritus: & Polystephanus: &

Hegesias. ipsa aũt uolumina ex diutino situ squallebãt: & habitu aspectuq; tetro erãt
accessi tamẽ pcõtatusq; precium sũ: & adduct9 mira atq; isperata utilitate: libros plurimos ære pauco emo: eosq; oĩs duabus pximis noctibus cursim trãsco: atq; i legẽdo
carpsi ex ide quędã: & nõ ãut mirabilia: & scriptoribus fere nostris intẽtata: eaq; his cõmẽtariis aspersi: ut q eos lectitabit: is ne rudis oĩno & ἀνηκοος: idest qui nõ audierit
istiusmodi rez auditiõib9 repiatur: erãt igitur in illis libris scripta huiuscemodi. Scythas illos penitissimos: q sub ipsis septẽtriõib9 ætatẽ agũt: corporibus hoium uesci
eiusq; uict9 alimẽto uitã ducere: & ἀνθρωποφάγους: idest carne humana uescentes
noiari. Itẽ esse hoies sub eadẽ regione cæli unũ oculũ habẽtes in frõtis medio: q appellãtur Arimaspi qua facie fuisse κύκλωπας: idest cyclopas hoc est unoculos poetæ ferũt. Alios itẽ esse hoies apud eãdem cæli plagã singularis uelocitatis: uestigia pedum
habẽtes retro porrecta: nõ ut cæterorz hoium prospectãtia. Preterea traditũ esse memoratũq; i ultima quadã terra: quę albania dicitur: gigni hoies: qui in pueritia canescũt: & plus cernãt oculis p noctem q̃ inter diem. Itẽ esse cõpertũ & creditũ sauromatas: q ultra borysthenẽ fluuiũ lõge colũt: cibũ capere semp diebus tertiis medio abstinere. Id etiã i iisdem libris scriptũ ostẽdimus: qđ postea quoq; i libro Plinii secũdi naturalis historię septimo legi: esse quasdam i terra africa familias hominũ uoce: atq; lingua effascinãtium: q si impẽsius forte laudauerit pulchras arbores: segetes lætiores:
ifantes amœniores: egregios equos: pecudes pastu: atq; cultu opimas: emoriantur repẽte hæc oĩa: nulli alii causæ obnoxia: oculis quoq; exitialẽ fascinationem fieri: in iisdem libris scriptũ est traditumq; esse i Illiriis: q interimãt uidẽdo: quos diutius irati uiderit
eosq; ipsos mares fœminasq; q uisu tã nocẽti sunt: pupillas i singulis oculis binas habere. Itẽ esse in montibus terræ indiæ hommes caninis capitibus & latrãtibus: eosq;
uesci auium & ferarum uenatibus. Atq; itẽ esse alia apud ultimas oriẽtis terras miracula. Hoies qui Monomeri appellãtur: singulis crurib9 saltuatim currẽtes: uiuacissimæ pernicitatis. Quosdã etiã esse nullis ceruicibus: oculos i humeris habentes. Iã uero hoc egreditur oẽm modũ admirationis: q uidẽ illi scriptores gẽtem esse aiunt: apd
extrema idiæ corporibus hirtis & auiũ ritu plumãtibus: nullo cibatu uescẽtẽ: sed spiritu florz naribus hausto uictitãtem. Pymeos quoq; haud longe ab iis nasci: quorum
qui longissimi sunt: nõ longiores esse q̃ pedes duos: & quadrãtem. Hęc atq; alia istiusmodi legimus. Sed quum ea scriberemus tenuit nos nõ idoneæ scripturæ tedium nihil ad ornãdum iuuadũq; usum uitę pertinẽtis. Libitũ tamen est in loco hoc miraculorz notare id etiã: quod Plinius secundus uir in tẽporibus ætatis suæ ingenii dignitatisq; grã: auctoritate magna præditus: non audisse: neq; legisse. sed scire sese atq; uidisse: in libro naturalis historiæ: vii. scripsit. uerba igitur hæc: quæ infra posui ipsius sunt
ex eo libro sumpta: quæ profecto faciunt. ut neq; respuenda: neq; ridenda sit notissima illa de Cæneide & Ceneo cãtilena. Ex fœminis inquit mutari in mares nõ est fabulosum. Inuenimus in ãnalibus. Q. Licinio Crasso. C. Cassio Lõgino cõ. C. Asinio puerum factum ex uirgine: sub parẽtibus: iussuq; aruspicum deportatum in insulã desertã. Licinius Mutianus prodidit uisum esse a se argis Arescõtem: cui nomen Arescusa fuisset. nupsisse etiã mox barbã: & uirilitatẽ puenisse. uxorẽq; duxisse. Eiusdẽ sexus
& smyrnæ puerz a se uisum: ipse in Africa uidi mutatum in marẽ die nuptiarz. L. Cossitiũ ciuẽ tysdritanũ. uiuebatq; quũ pderem hæc. Idem Plinius i eodem libro scripsit

Marginal notes:
Mono meri
Pigmei
Plinius secũd9

hæc. Gignantur homines utriusq; sexus: quos hermaphroditos uocam⁹: olim androgynos uocatos: & in prodigiis habitos: nunc uero in deliciis.

Diuersæ nobilium philosophorum sententiæ de genere ac natura uoluptatis: uerbaq; Hieroclis philosophi: quibus decreta Epicuri insectatus est. Cap. v.

d E uoluptate ueteres philosophi diuersas sñias tenuerunt atq; dixerũt. Epicurus uoluptatẽ sũmum bonũ esse ponit: eã tamẽ ita definit: σαρκος ευσοθες καταστημα: idest corporis cõstãtem habitũ. Antisthenes socraticus sũmum malũ dicit: eius nãq; hoc uerbũ est: μανειην μαλλον η ησθειην. i. isanirem potius: q̃ oblectarer. Speusippus uetusq; omnis academia: uoluptatẽ & dolorẽ: duo mala esse dicit opposita īter sese. bonũ autem esse: quod utriusq; mediũ foret. Zeno cẽsuit uoluptatẽ esse idifferẽs: idest neutꝝ: neq; bonũ neq; malũ: quod ipse greco uocabulo & διαφορον appellauit. Critolaus peripateticus & malũ esse uoluptatẽ ait: & multa alia mala parere ex sese iniurias: desidias: obliuiões: ignauias. Plato ãte hos omnis ita uarie multiformiterq; de uoluptate disseruit. ut cũctæ istæ sẽtẽtiæ: quas supra posui: uideãtur ex sermonum eius fõtibus ꝓfluxisse. nam perinde unaquaq; utitur: ut & ipsius uoluptatis natura fert: quæ & multiplex & causaꝝ: quas tractat: rerũq;: quas efficere uult: ratio desiderat. Taurus aũt noster: quotiẽs facta mẽtio Epicuri esset i oreatq; in lingua uerba hæc Hieroclis stoici uiri sancti: & grauis. ηδονης τελος πορνης δογ μα. ουκ εστιν πρoνοια ουδε πορνης δογμα: idest uoluptatis finis meretricis decretũ est. Tolle fornicationem nullum meretricis erit decretum. Voluptas

Verbum ab eo quod est ago: frequẽtatiuum i prima syllaba: quõnam sit modo ꝓnunciandum. Cap. vi.

a Beo. quod est ago: & egi: uerba sũt: quæ appellãt grãmatici frequẽtatiua actito: & actitaui: hæc quosdam nõ sane idoctos uiros audio ita pronũciare: ut primam ī his lrãm corripiãt: ratiõemq; dicãt: quoniam ī uerbo pricipali quod est ago: prima lrã breuiter ꝓnũciatur: cur igitur ab eo: quod edo: & ungo: ī quib⁹ uerbis prima lrã breuiter dicitur esito: quæ sũt eorum frequẽtatiua prima litera lõga promimus: & cõtra dictito: ab eo uerbo: quod est dico correpte dicimus: nõ ergo poti⁹ actito: & actitaui producẽda sũt: quoniã frequẽtatiua ferme oĩa eodẽ modo i prima sylla ba dicũtur: quo participia præteriti tẽporis ex iis uerbis: unde ea profecta sunt: in eadem syllaba ꝓnũciãtur. sicut lego: lect⁹: lectito facit. ungo unct⁹ unctito: scribo scriptus scriptito: moneo monitus monito: pẽdeo pẽsus pẽsito: edo esus esito. dico autẽ dictus dictito facit. gero gestus gestito: ueho uectus uectito. rapio raptus raptito. capio captus captito. facio factus factito. sic igitur actito producte ī prima syllaba pronunciandum. quoniam ex eo fit. quod est ago & actus. Frequẽtatiua actito

De cõuersione foliorum ī arbore olea brumali: & solstitiali die. deq; fidibus id temporis ictu alieno sonãtibus. Cap. vii.

a Vlgo & scriptũ & creditũ est folia oleaꝝ arboꝝ brumali & solstitiali die conuerti. & quę pars eoꝝ fuerat īferior atq; occultior eã supra fieri: atq; exponi ad oculos. & ad solẽ. qđ nobis quoq; semel & iteꝝ experiri uolẽtibus ita eẽ ꝓpemodũ uisũ ẽ. Sed de fidib⁹ rarius dictu: & mirabilius ẽ. quã rẽ & alii docti uiri: & Suetonius etiã Trãqllus in libro ludicræ historiæ primo. satis cõpertum esse. satisq; super ea re constare affirmat neruias in fidibus brumali die alias digitis pelli. alias sonare. Folia oleaꝝ neruias

Necessarium est qui multa habeat: multis indigere. deq; ea re Phauorini philosophi cum breuitate eleganti sententia. Cap. viii.

Ex est profecto q obseruato rex usu sapiẽtes uiri dicere: multis egere: qui mul
u ta habeat: magnãq; indigentiã nasci: nõ ex inopia magna: sed ex magna copia
multa enim desiderari ad multa quę habeas tuẽda. Quisq́s igitur multa habẽs cauere: atq; pspicere uelit: neq́d egeat: neue q́d desit: iactura opus esse: nõ quęstu & nimis habẽdũ esse: ut minus desit: hãc sniam memini a Phauorino inter ĩgẽtes oium clamores exornatã iclusamq; uerbis his paucissimis. Τον καρ μύριων και πεντακισχιλιων Χλαμύδων δεόμενον ουκεςι μη πλειονων δεισθαιοις γαρ εχω προσδεόμενος αφελων ων εχω αρκουμαι οις εχω. i. Eniuero q decem milibus & quindeci milibꝰ uestimẽtorũ egeat: Is quominus plutiũ indigeat fieri non potest. quum enim plus q̃ habeam egeo: detrahens ex iis: quæ habeo in his quæ habeo: acquiesco.

Quis modus sit uerba uertẽdi in græcas snias. deq; iis Homeri uersibꝰ: quos Virgilius uertisse: aut bene apteq; aut improspere existimatus est. Cap. ix.

q Vando ex poematibus gręcis uertẽdę mutãdęq; sunt isignes snię: non semper aiũt enitẽdum: ut oĩa oĩno uerba ĩ eum: in quem dicta sũt modum uertamus. perdũt enim grãm pleraq;: siquasi iuita & recusãtia uiolẽtius trãsferãtur. Scite igitur & cõsiderate Virgilius: quũ aut homeri: aut Hesiodi: aut Apollõii: aut Parthenii: aut callimachi: aut theocriti: aut quorũdã alioꝶ locos effingeret: partẽ reliquit: alia expressit sicut nupime apud mẽsam: quũ legerẽtur utraq; simul bucolica theocriti: & Virgilii: aĩaduertimus reliq̃sse uirgiliũ: q́d græcũ q̃dẽ mire q̃suaue est: uerti aũt neq; debuit neq; potuit. sed eni q substituit, p eo q́d omiserat nõ abest: quũ iocũdius lepidiusq́

Βαλλει και μαλλδιοι τον αιπολον α κλεαρισα.
Τας αιγας παρελωντα και λυτι ποππυλιασδει. idest
Appetitur malis caprarius aclearistæ
Propellens capras: & suaue quid occinit illa
Malo me galathea petit lasciua puella
Et fugit ad salices: & se cupit ante uideri
Illud quoq; alio in loco aĩaduertimus caute omissum: q́d est ĩ græco uersu dulcissimũ
Τιτυρε μιν το καλον πεφιλαμενε βοσκε τας αιγας:
και ποτι ταν κρανας αγε τιτυρε και τον ενορχαν.
Τον λιβυκον κνακωνα φυλασεο μη τι κορυξη.
Pasce ad amate mihi pulchre heus tityre capras
Et potum ad fontis age tityre: sed coleatum
Hunc afrum: ruffumq; caue: ne cornua uibret.

Quo enim pacto diceret: τοκαλον πεφιλαμενε. idest pulchre adamate. uerba hercle non trãslatitia: sed cuiusdã naturæ dulcedinis. hoc igitur reliquit. & cætera uertit non infestiuiter: nisi q capꝶ dixit: quẽ Theocritus ενορχαν. idest coleatum appellauit. auctore enim. M. Varrone is demum latine caper dicitur: qui excastratus est.
Tityre dum redeo. breuis est uia: pasce capellas
Et potum pastas age tityre. & inter agendum
Occursare capro: cornu ferit ille: caueto
Et quoniam de transferẽdis sententiis loquor: memini audisse me ex Valerii Probi

Sipulis et docti hominis: & in intelligendis: pensitandisque ueteribus scriptis bene calidi solitum eum dicere nihil quicq̄ tam improspere Virgilium ex Homero uertisse: q̄ uersus hos amoenissimos: quos de nausica Homerus fecit.

οἵη δ᾽ Ἄρτεμις εἶσι κατ᾽ οὔρεος ἰοχέαιρα.
ἢ κατὰ Τηΰγετον περιμήκετον ἢ ἐρύμανθον
τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι
τῇ δέ θ᾽ ἅμα νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο
ἀγρονόμοι παίζουσι γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ
πασάων δ᾽ ὑπὲρ ἥ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα
ῥεῖά τ᾽ ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι
ὣς ἥ γ᾽ ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.

Montibus it: qualis studiosa Diana pharetrae
Aut per taygeti spatiosa iuga: aut erymanthi.
Et nunc gestit apro: nunc ceruo diua uolucri.
Stant circum nymphae agrestes ioue celite natae.
Inque agris ludunt: latonae pectora gaudent.
Fronte dea ante omnis: ceruiceque prominet alta.
Et pulchras omnis inter clarissima fulget
Talibus in famulis uirgo intemerata decebat:
Qualis in eurotae ripis: aut per iuga cynthi.
Exercet Diana chors: quam mille secutae
Hinc atque hinc glomerantur oreades. illa pharetram
Fert humero: gradiensque deas supereminet omnis
Latonae tacitum pertentant gaudia pectus.
Talis erat Dido: talem se laeta ferebat
Per medios: instans operi: regnisque futuris.

Primum omnium diuersum esse aiebant dicebat Probus. q̄ apud Homerum q̄d ē uirgo nausica a ludibūda iter familiares puellas in locis solis recte: atque cōmode cōfertur cum Diana uenāte i iugis mōtium inter agrestis deas. Nequaq̄ autē cōueniens Virgilium fecisse quoniā Dido in urbe media ingrediēs inter tyrios principes cultu: atque incessu serio stans operi: sicut ipse ait. regnisque futuris: nihil eius similitudinis capere possit: quae lusibus atque uenatibus Dianae cōgruit. tum postea q̄ Homerus studia atque oblectamenta in uenādo Dianae honeste apteque dicit. Virgilius autē: quū de uenatu deae nihil dixisset: pharetram tamē facit eam ferre i humero: tanq̄ si onus & sarcinam: atque illud impense Probū esse demiratum in Virgilio dicebant: q̄ homerica quidem Λητώ uiuit Latona gaudium gaudeat genuinū & intimum: atque i ipso penetrali cordis & aīae sentiens: siquidem nō aliud est: γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ. i. Latōae pectora gaudēt. Ipse autē imitari hoc uolēs: gaudia fecerit pigra: & leuia: & cōtantia: & quasi i summo pectore supernantia: nescire enim sese: q̄d significaret aliud pertentāt. praeter ista oīa: flosculum ꝓpius totius loci Virgiliū uideri omisisse: q̄ hūc Homeri uersū exiguē secut9 sit.

ῥεῖά τ᾽ ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι. idest Et pulchras omnis inter clarissima fulget. Quando nulla maior: cumulatiorque pulchritudinis laus dici potuerit: q̄ q̄ una inter omnis pulchras excelleret: una facile inter omnis nosceretur.

Quod Anneus Cornutus uersus Virgilii: quibus Veneris & Vulcani concubitū pudice operteq; dixit: reprehensione insulsa: & odiosa inquinauit. Cap. x.

Nianus poeta: & pleriq; cū eo eiusdē musę uiri summi assiduisq; laudibus hos
a Virgilii uersus ferebant: quibus Vulcanū & venerē iunctos mixtosq; iure coniugii: rem lege naturę operiendam uerecunda quadā translatione uerborum: quum ostenderet demonstraretq; protexit. sic enim scripsit. Ea uerba locutus.

Optatos dedit amplexus. placidumq; petiuit
Coniugis infusus gremio per membra soporem.

Minus aūt difficile eē arbitrabātur: ad istiusmodi reticenda uerbis uti uno: atq; altero: breui tenuiq; ea signo demōstrātib9: sicuti homer9 dixerit. παρθενίην ζώνην καὶ λέκτροιο Ἄρης μου καὶ ἐργ ἀφι λοτησία τω μεν ερεντρητοισι κατεύνασεν λεχεεσιν.

Virgineum soluit castum: & legemq; cubilis. Et munus amoris.
Inq; toris illi sculptis coepere soporem.

Tot uero & tam euidētibus: ac tam praetextatis: sed puris honestisq; uerbis uenerandum illud cōnubii pudici secretū neminē quenq; aliū dixisse. Sed Anneus Cornutus homo sane pleraq; alia nō indoctus: neq; iprudēs in secūdo tamē librorum: quos de figuris sētiarum cōposuit: egregiā totius istius uerecūdię laudem insulsa nimis & odiosa scrutatione uiolauit. nā quū genus hoc figurę probasset: & satis circūspecte factos esse uersus dixisset: membra tamen inquit paulo incautius nominauit.

De Valerio Coruino. unde Coruini sit cognomentum Cap. xi.

Coruinus E Maximo Valerio: q Coruin9 appellat9 est: ob auxiliū ppugnationēq; Corui
d ut aliis: haud qsq̄ est nobiliū scriptorum: q secus dixerit: ea res prorsus admiranda sic pfecto ē in libris annalibus memorata: Adolescēs tali genere editus. L. Furio. Cl. Appio cōsulib9 fit tri. militaris atq; i eo tpe copiae gallorum ingētes agrū pōptinū insederāt. istruebāturq; acies a cōsulib9 de ui: atq; multitudine hostiū satis agētibus. Dux interea gallorum uasta: & ardua pceritate: armisq; auro pfulgētib9: grandia ingrediēs: & manu telū reciprocās incedebat: pq; cōtemptū: & supbiā circūspiciens despiciēsq; oīa uenire iubet: & cōgredi: si qs pugnare secū ex omni Romano exercitu auderet. tū Valerius tribunus: caeteris iter metū: pudorēq; ambiguis ipetrato prius a cōsulibus: ut in gallū tam imaniter arrogātem: pugnare sese pmitterent: pgreditur: itrepide: modesteq; obuiā & cōgrediūtur: & cōsistunt & cōserebātur iā man9: atq; ibi uis quędā diuiā fit. Coruus repēte iprouisus aduolat. & sup galea tribuni isistit: atq; i aduersarii oculos pugnare icipit: isibilat. obturbat unguib9 manū laniabat: & pspectū ales arcebat: atq; ibi satis sęuierat: reuolabat i galeā tribuni: sic tribunus spectāte utroq; exercitu: & sua uirtute nixus. & opera alitis ppugnat9: ducē hostium ferocissimū uicit: iterfecitq;. atq; ob eā cām cognomē habuit Coruinus: id factū ē anno. ccccv. post Romā cōditā: Statuā coruino isti diuus Augustus i foro suo statuēdā curauit. ei9 statuę capite Corui simulacrum est: rei pugnęq; quā diximus monumētum.

De uerbis q̄ in utrā q; partē significatiōe reciproca: & aduersa dicūtur. Cap. xii.

Noīa i osus T formidolosus dici potest: & q formidat: & q formidatur: ut inuidiosus: & q
e inuidet: & cui iuidetur. ut suspiciosus q suspicatur: & q suspectus est: ut ambitiosus: & q ambit: & q ambitur. ut itē gratiosus: & qui adhibet gratias: & qui admittit. ut laboriosus & qui laborat: & qui labori est: ut pleraq; alia huiuscemodi

utrāq; partē dicuntur. ita īfestus ancipiti quoq; significatiōe est. nā & is īfestus ap- Infestꝰ
pellatur: q malū īfert cuipiā. & cōtra cui aliūde īpendet malū: is quoq; īfestus dicitur
Sed quod prius posui ꝓfecto exēplis nō idiget: sic adeo multi loquūtur: ut īfestū di
cant inimicū: atq; aduersum. Alterum autem illud ignobilius: obscuriusq; est. Quis
enim in medio facile dixerit infestum esse: cui alter infestus est? Sed & ueteres pleriq;
ita dixerūt: &. M. Tullius in oratione quam pro Cn. Planco dixit: uocabulo hoc sic-
usus est Dolebam inquit iudices: & acerbe ferebā: si huius salus ob eam ipsam causā
esset infestior: q; is meā salutem: atq; uitam: sua beniuolētia pręsidio custodiaq; texis
set. Nos igitur de origine & ratione uerbi quærebamus. atq; ita in nigidianis inuen
mus commentariis scriptum: infestum a festinando dictum. Nam qui instat inquit
alicui: eumq; properans urget: opprimereq; eum studet: festinatque. aut contra de
alicuius periculo: & exitio festinatᷣ: is uterq; infestus dicitᷣ: ab instātia atq; imminētia
fraudis: quā uel facturus cuipiā: uel passurus est. Nequis autē de suspicioso: quod su
pra posuimus: & de formidoloso: in eā partē: quę minus usitata est: exemplū reqrat:
inueniet de suspicioso apud. M. Catonē de re floria ita scriptū. Sed nisi q palā corpo
re pecuniā qu ereret: aut se lenoni locauisset & si famulosus & suspiciosus fuisset: uim
in corpus liberū nō ęquū censuere afferri. Suspiciosum enim hoc in loco suspectū si-
gnificat: nō suspicantem. Formidolosum autē qui formidatᷣ. Salustius in Catilina ita
dicit. Igitᷣ talibus uiris nō labor isolitus: nō locꝰ ullus asper: aut arduus erat: nō arma
tus hostis formidolosus. Itē. C. Caluus in pœmatis laboriosus dicit: nō ut uulgo dī
qui laborat: sed in quo laboratᷣ. Durū iqt rus fugis: sed laboriosum. Eadē rōne Labe
rius quoq; in sororibus. Ecastor inquit multū somniculosum. & Cinna in pœmatis.
Somniculosam ut pœnus aspidē psillus. Metus quoq; & iniuria: atq; alia quædā id Metus
genus sic utroq; uersum dici possunt. nā metꝰ hostiū recte dᵢcitᷣ: & quū timēt hostes
& quū timentᷣ. Itaq; Salustiꝰ in historia prima: Metū. Pompeii dixit: nō q; Pōpeius
metueret: qdᷣ est usitatius. sed q; metueretur. uerba hæc Salustii sunt. Id bellū excita
bat metꝰ Pompeii uictoris Hiemp salē i regnū restituētis. Itē alio i loco postq̄ remo
to metu punico: simultates exercere uacuū fuit. Iniurias itidē dicimꝰ: tā illoꝝ q pa
tiū: q̄ q faciūt: q̄rū dictionū exēpla sunt facilia inuentu. Illud etiā dictū a Virgilio
eādē hēt formā cōicatæ ultro & citro significatiōis. Et uulnere iqt tardus Vlyxi. Quū
dicere uulnꝰ nō qd accepisset ulyxes: sed qd dedisset Nesciꝰ quoq; dr̄ tā is q nescit: q̄ q Nesciꝰ
nescit. sed sup eo: q nescit: frequēs huiꝰ uocabuli usus ē. ifrequēs aūt de eo ē: qdᷣ nesci
tur. ignarus atq; utroq; uersum dr̄: nō tantū qui ignorat: sed & q ignoratur. Plautꝰ ignarus
in rudente: Quę incolis nescius nescias pessimus. Salustius.
More humanæ cupidinis ignara uisendi. Virgilius.
Ignarum laurens habet ora numanta.

Verba ex historia Clau. Quadrigarii: qbus Manlii Torquati nobilis adolescētis: &
hostis gallis prouocatoris pugnā depinxit. Cap. xiii.

Anlius summo loco natus adprimeq; nobilis fuit: ei Manlio cognomētū fa-
ctū Torquato. causam cognomēti fuisse accepimꝰ: torquis ex auro induuias Torq-
quā ex hoste: quē occiderat detractā induit. sed quis hostis: & quod genꝰ: & tus
formidādæ uastitatis: & quantū isolēs prouocator: & cuiusmodi fuerit pugna de-
certatum. Q. Clau. primo annalium purissime: atq; illustrissime. simpliciq; atq; in

compta orõis antiquæ suauitate descripsit quê locũ ex eo libro Phauorin⁹ philosophus quũ legeret: nõ minoribus quati afficiq; aium suũ motibus: pulsibusq; dicebat q̄ si ipse corã depugnãtis eos spectaret. Verba. Q. Claudii: qbus pugna ista depicta est: adscripsi. Quũ interim gallus qdã nudus præter scutũ: & gladios duos: torque atq; armillis decorat⁹ pcessit: q & uirib⁹: & magnitudĩe: & adolescẽtia: simulq; uirtute ceteris antestabat. is maxĩe prœlio cõmoto: atq; utriusq; sũmo studio pugnantib⁹: manu significare cœpit: ut utriq; quiescerẽt pugnare. pugnæ facta pausa est. extẽplo silẽtio facto cũ uoce maxima iclamat: siqs secũ depugnare uellet: uti pdiret. Nemo audebat pp magnitudinẽ: & imanitatẽ facies: deide gall⁹ irridere cœpit. atq; ligua exertare. id subito pdolitũ ẽ cuidã. T. Mãlio sũmo genere nato tãtũ flagitiũ ciuitati accidere: e tanto exercitu neminẽ pdire. Is ut dico pcessit. neq; passus ẽ uirtutẽ romanã a Gallo turpiter spoliari. scuto pedestri: & gladio hispanico cinctus cõtra gallũ cõstitit. metu magno ea cõgressio i ipso ponte: utroq; exercitu ispectãte facta ẽ. ita ut ante dixi: cõstiterũt: gallus sua disciplina: scuto piecto cautabũdus. Manli⁹ aio magis q̄ arte cõfisus: scutũ scuto pcussit atq; statũ galli cõturbauit. dũ se gall⁹ iterũ eodẽ pacto cõstituere studet. Manlius iterũ scutũ scuto pcutit: atq; de loco certo hoiem iterũ deiicit. eo pacto ei: sub gallicũ gladiũ successit. ac hispanico pectus hausit. deide cõtinuo humerũ dextrũ eodẽ cõcursu icidit. neq; recessit usq̄ donec subuertit: ne gall⁹ impetũ icti hẽret. ubi eũ euertit: caput præcidit: torquẽ detraxit. eãq; sanguinolẽtã sibi in collũ ipouit. quo ex facto ipse: posteriq; ei⁹ Torquati sunt cognominati. ab hoc. T. Manlio: cuius hãc pugnã Quadrigari⁹ descripsit: ĩperia & aspera: & imitia Manliana dicta sunt. quoniã postea bello aduersũ latinos: quũ eẽt cõsul: filiũ suũ securi percussit: q speculatũ ab eo miss⁹ ne pugnaret iterdcõ. hostẽ: a quo puocat⁹ fuerat occidit.

Quod idẽ Quadrigari⁹: hui⁹ facies: patrio casu probe: & latine dixit: & quædam alia apposita de similiũ uocabulorũ declinationibus. Cap. xiiii.

Vod aũt supra scriptũ ẽ in. Q. Claudii uerbis pp magnitudinẽ: & imanitatẽ facies. id nos aliquot ueterib⁹ libris ispectis explorauimus: atq; ita esse: ut scriptũ est cõperim⁹. Sic. n. pleraq; ætas ueterum declinauit. hæc facies: hui⁹

Facies facies

facies: qd' nũc pp ter rõnẽ grãmaticã faciei dicitur. Corruptos autẽ quosdam libros repperi: in qbus faciei scriptũ est: illo quod ante scriptũ erat: oblitterato: meminim⁹ etiã in Tiburti bibliotheca iuenire nos in eodẽ Claudii libro scriptũ utrũq; facies: & facii: sed facies in ordine scriptũ fuit. & cõtra per ii geminũ facii. neq; id abesse aquadã cõsuetudine prisca existimauimus. Nã ab eo: quod est hic dies tam huius dii: & ab eo

Dies dii Fames famii

quod est hæc fames tam huius famii dixerunt. Q. Ennius in sextodecimo annali dies scripsit: pro diei in hoc uersu. Postreme longinqua dies quum fecerit ætas. Ciceronẽ quoq; affirmat Cesellius in orõne: quã pro. P. Sestio fecit dies scripsisse: pro diei: quod ego ipensa opera cõquisitis ueteribus libris plusculis. ita ut Cesellius ait: scriptũ inueni. uerba sunt hæc. M. Tullii. Equites uero daturos illius dies pœnas. Quocirca factum hercle est: ut facile iis credam: qui scripserunt: idiographum librũ Virgilii se inspexisse: in quo ita scriptum est: Libra dies somniq; pares ubi fecerit horas. Idest libra diei somniq;. Sed sicut hoc ĩ loco dies a Virgilio scriptũ uidetur: ita i illo uersu non dubiũ est: quin dii: scripserit: pro diei: Munera lætitiãq; dii. Quod iperitiores dei legunt ab insolẽtia scilicet uocis istius abhorrentes. Sic autẽ dies dii a ueteribus declina

um est. ut fames famii: pernicies pernicii: progenies progenii: luxuries luxurii: acies
aci. M. enim Cato in orone. quã de bello carthaginensi cõposuit: ita scripsit. Pueri
atq mulieres extrudebant famii causa. Lucilius in. xii. Rugosum atq famii plenum.
Sisenna i historiarũ libro. vi. Romanos iferẽdæ pnicii causa uenisse. Pacuuius ĩ paulo.
Pater supreme nostrę progenii patris.
Cn. Matius i iliadis. xxi. Altera pars acii uitasset fluminis undas. Idẽ Mati9 i tertio de
cimo. Ac manet specii simulacrũ: ĩ morte silẽtũ. C. Gracchus de legib9 pmulgatis
ea luxurii causa: aiunt institui. Et ibidem infra ita scriptum est. Non est ea luxuries.
quę necessario patẽtur uitę causa. Propter quod apparet: eum ab eo: qđ ẽ luxuries lu
xurii patrio casu dixisse. M. quoq Tullius in orõne qua Sex. Roscium defendit: per
nicii scriptũ reliquit. Verba hęc sunt. Quorũ nihil pnicii causa diuino cõsilio: sed ui
& magnitudine rerũ factum putamus. Aut facies ergo in casu patrio: aut facii.
Quadrigariũ scripsisse: existimãdum ẽ; faciei autẽ in nullo ueteri libro scriptũ reppe
ri. In casu aut dãdi qui purissime locuti sũt: nõ faciei: uti dicitur nũc: sed facie dixerũt
Lucilius i satyris: Et primũ ingr facie honestas accidit. idẽ Lucilius in libro septimo.
Qui te diligit: ætati facieq tuæ se.
Fautorem ostendat. fore amicum polliceatur.
Sunt ãt nõ pauci: qui utrobiq facii legãt. Sed C. Cæsar in libro de analogia. ii. hui9
die: & hui9 specie dicẽdũ putat. Ego quoq ĩ iugurtha Salustii summę fidei: & reuerẽ
dę uetustatis libro: die casu patrio ĩueni scriptũ. Verba hæc ita erãt. Vix decia pte die
reliq. Nõ. n. puto argutiolã istã recipiẽdam: ut die dictũ q̃si ex die existimem9.

De genere cõtrouersię: qđ gręce ἄπορον. i. dubiũ & iexplicabile appellat. Cap. xv.

Vm Antonio Iuliano rhetore p ferias tẽp9 ęstiuas: decedere ex urbe æstu uo
lẽtes: neapolin cõcesseram9. atq ibi erat adolescẽs tũc qspiã ex ditiorib9: cũ
utriusq ligua magistris meditãs & exercens: ad cãs romę orãdas eloquẽtiæ
latinę facultatẽ. atq is rogat Iulianũ uti sese audiat declamantẽ It auditũ iulianus:
imus quoq nos cũ eo simul. introit adolescẽs & præfatur arrogantius & elatius: q̃ ęta
ti eius decebat. ac deĩde iubet exponi cõtrouersias. aderat nobiscũ ibi Iuliani sectator
... promptus. & proficiens: & ostendẽs iam in eo qđ ille apud iuliani auris in
... stare: & subitaria dictione piculũ sui facere audebat. Exponit igitur tẽtamẽ
... cõtrouersiã parũ cõsistẽtẽ: qđ gen9 græci ἄπορον. i. dubiũ uocãt. latine aũt id:
... min9 cõmode iexplicabile dici põt. Ea controuersia fuit huiuscemodi. De reo septẽ
iudices cognoscant. eaq sententia sit rata quã plures ex eo numero dixerit. Quũ se
ptẽ iudices cognouissẽt: duo cẽsuerũt reũ exilio mulctãdũ: duo alii pecunia: tres reli
qui capite puniẽdũ. petitur ad suppliciũ ex sententia triũ iudicũ. & cõtradicit. Hac il
le audita: nec cõsiderata: neq alius: ut pponerentur: expectatis: ĩcipit stati mira celeri
tate in eãdẽ hãc cõtrouersiã principia nescio quę dicere. & inuolucra sensuũ uerborũ
q uolumina. uocũq turbas fundere. cęteris oib9 ex cohorte eius: qui audire eũ soliti
erant clamore magno exultãtib9. iuliano ãt male ac misere rubẽte: & sudãte. Sed ubi
deblateratis uersuũ multis milibus: finẽ aliquãdo fecit egressiq ide sum9 amici: fa
miliaresq ei9 iulianũ psecuti: quidnã existimaret: pcõtati sunt. atq ibi iulianus festi
uissime. Nolite quærere inquit: quid sentiã. adolescẽs hic sine cõtrouersia disert9 est.
Quod Plinũ secundum: hoiem nõ indoctũ fugerit: latueritq uitium argumenti

quod ἀντιςρέφον: idest reciprocum græci dicunt. Cap. xvi.

Plini9 p Linius secundus existimatus est eē ętatis suæ doctissim9. is libros reliquit quos studiosoꝝ īscripsit: haud mediusfidius usq̄quaq̄ aspernādos: In his libris multa uarie ad oblectādas eruditoꝝ hominum auris ponit. refert ēpleras q̄ sentētias: quas in declinandis controuersiis lepide: arguteq̄ dictas putat. sicuti hāc quoq̄ sniām ponit: ex huiuscemodi cōtrouersia. Vir fortis premio: qd optauerit donet. Qui fortiter fecerat: petiit alterius uxorē i matrimoniū. & accepit is deinde: cuius ea uxor fuerat: fortiter fecit: reperit eandē. cōtradicit. Eleganter inquit & ꝓbabiliter ex pte posteriores uiri fortis uxorē sibi reddi postulātis hoc dictū ē si placet lex: redde. si nō placet redde. Fugit autē Pliniū: sententiolā istā: quā putauit eē argutissimā: uitio nō carere: qd̄ græce ἀντιςρέφον. i. reciprocū dr̄. & ē uitiū īsidiosum & sub falsa laudis specie latēs. nihil. n. minus cōuerti ex cōtrario idipsum aduersus eundē pōt. Atq̄ ita a priore illo uiro forti dici si placet lex. nō reddo. si nō placet nō reddo.

Cecropias noctes doctorum exempla uirorum
Donat habere mihi nobilis eustochius.
Viuat. & æternum lætus bona tempora ducat.
Qui sic dilecto tanta docenda dedit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVS.

Tertium ne cōsul: an tertio dici oporteat: Et quonā modo. Cn. Pompeius cū theatro quod erat dedicaturus: honores suos inscriberet q̄stionē ancipitē istius uerbi de cōsilio Ciceronis uitauerit. Caput primum.

f Amiliari meo cuipiā litteras athenis Romā misi: in iis scriptū fuit me illi iā tertiū scripsisse. is ad me rescripsit: petiitq̄: ut rationē dicerē cur tertiū: ac nō tertio scripsissē. id etiā adscripsit: ut eadē: qd sup illo quoq̄ mihi uideret: facerē se certiorē. tertiū ne consul: & quartū: an tertio: & quarto dicendū esset. quoniā Romæ dictū uirū dicentē audisset tertio: & quarto cōsul. nō tertiū quartūq̄. Idq̄ in principio libri Celiū scripsisse. & Q. Claud. in libro undeuicesimo. C. Mariū creatū septimō cōsulē dixisse. Ad hęc ego scripsi nihil amplius. q̄ uerba. M. Varronis hominis opinor: q̄ fuit Claudius eū Celio: doctioris. qb9 uerbū utrūq̄: de quo ad me scripserat: decideret. nā & Varro satis aperte qd dici oporteret edocuit. & ego aduersus eū: qui doctus esse dicebat: litē meam facere absens nolui. uerba. M. Varronis ex libro disciplinarū quito hęc sunt. aliud ē: quarto prætorē fieri & quartū: q; q̄rto locū adsignificat. ac tres ante factos. quartū tēpus adsignificat: & ter ante factū. igr̄ Ennius recte cōscripsit. Quintus pater quartum fit cōsul. Et Pōpeius timide. q; i theatro ne abscriberet cōsul tertiū. aut tertio extremas litteras nō cōscripsit. Quod de Pōpeio Varro breuiter & subobscure dixit: Tyro tullius Ciceronis libertus in epistola quadam enarratius scripsit ad hūc ferme modum. Quū Pōpeius iquit ędē uictoriæ dedicaturus foret cuius gradus uice theatri essent nomenq̄ eius & honores iscriberet: quæri cœptū est: utrū cōsul tertio iscribēdum esset: an tertiū: eā rē Pōpeius exq̄sitissime retulit ad doctissimos ciuitatis. Quūq̄ dissentirēt: & ps tertio: alii tertiū scribēdū cōtenderent: rogauit inquit Ciceronem Pompei9: ut quod ei rectius uiderēt: scribi iuberet tum Ciceronē iudicare de uiris docti

Tertiū consul
Tertio consul
quartū consul
quarto consul

tertiū esse: ne quū ū opinionē iprobasset: ipsos uidere improbasse. Persuasit igitur Pōpeio: ut neq̄ tertiū neq̄ tertio scriberetur: sed ad secūdū usq̄. T. fierēt litterę. ter. ut uerbo nō prescriptores qdē demōstraretur: sed dictio tamē ambigua uerbi lateret. Id autē quod & Varro & Tyro dixerūt: in eodē nunc theatro non est ita scriptum. nam quū multis annis postea scæna: quæ pciderat: refecta esset: numerus tertii consulat⁹ non uti initio prioribus litteris tertis. sed tribus tantum lineolis. iii. incisis significat⁹ est. In. M. autē Catonis quarto origine ita scriptū est: Carthaginenses sextū de fœdere decessere. Id uerbū significat: quinquies ante eos fecisse cōtra fœdus: & tum sextum. Græci quoq̄ significādis huiusmodi rerū numeris τρίτον καὶ τέταρτον. i. tertium & quartū dicūt: quod cōgruit cum eo: quod latine dicit tertium quartumq̄.

Quid aristoteles de numero puerperii memoriæ mandauerit. Cap. ii.

Ristoteles philosophus memoriæ tradidit: mulierē i ęgypto uno ptu q̄nq̄ pueros enixam. eūq̄ esse finē dixit multiiugę hominū partionis: neq̄ plures unq̄ simul genitos cōpertū: hunc autē eē numerū ait rarissimū. Sed & diuo Augusto iperante. qui tēpotū eius historiā scripserunt: ancillam Cæsaris Augusti in agro laurente peperisse quinq̄ pueros dicūt: eosq̄ pauculos dies uixisse. matrē quoq̄ eorū nō multo post q̄ peperit: mortuā monumētumq̄ ei factū iussu august. in uia laurētina. inq̄ eo scriptū esse numerū puerperii eius: de quo diximus. Partus quinq̄ puerorum.

Locorum quorundam illustrium collatio: contentioq̄ facta: ex orōnibus. C. gracchi: &. M. Catonis. Cap. iii.

Ortis & uehemēs orator existimatur eē. C. Gracch⁹. nemo id negat: sed q̄d nōnullis uidetur seuerior: acrior: ampliorq̄ eē. M. Tullio ferri id q̄ potest. Legebamus adeo nup orationem Gracchi de legibus promulgatis: in qua. M. Marius & quosdā ex municipiis italicis honestos uiros uirgis per iniuriam cęsos a magistratibus po. ro. quāta maxime inuidia potest: cōqueritur. Verba hęc sūt quæ sup ea re fecit. Nuper teanū sidicinū consul uenit. uxorē dixit in balneis uirilibus lauari uelle. Questori sidicino a. M. Mario datū est negociū: uti balneis exigerentur: q̄ lauabantur. uxor renūciat uiro parū cito sibi balneas traditas esse: & parū lautas fuisse. idcirco palus destitutus est in foro eoq̄ adductus suę ciuitatis nobilissim⁹ homo. M. Marius. uestimēta detracta sunt: uirgis cæsus est. Caleni: ubi id audierūt: edixerūt neqs in balneis lauisse uellet: quū magistratus romanus ibi esset. Ferētini ob eādē causam prętor noster questores arripi iussit. Alter se de muro deiecit. Alter prehēsus: & uirgis cęsus est. In tam atroci re. ac tam misera atq̄ mœsta: iniuriæ publicę contestatione: & quid est: q̄d aut ampliter isigniterq̄: aut lachrymose: atq̄ miseranter. aut multa copia: aut iuidia. graui & penetrabili querimonia dixerit. breuitas sane uenustas. & munditiæ orōnis est: q̄lis haberi ferme in comœdiarū festiuitatibus solet. Itē gracchus alio in loco ita dixit: Quāta libido quātaq̄ intēperātia sit hoium adolescētiū: unum exēplū uobis ostēdā. his annis paucis ex Asia missus est: qui per id tempus magistratū nō ceperat homo adolescēs pro legato. is in lectica ferebatur. ei obuiā bubulcus de plebe uenusina aduenit. & per iocū quū ignoraret. qui ferretur. rogauit num mortuū ferrent. ubi id audiuit. lecticā iussit deponi. stuppis q̄bus lectica ligata erat. usq̄ adeo uerberari iussit dū aīam efflauit. Hęc qdē orō sup tā uiolēto atq̄ crudeli facinore nihil pfecto abest a quotidianis sermonib⁹. at quū in simili causa apud. M. Tul. ciues

romani inocētes uiri cōtra ius cōtraq; leges uirgis cędunť: aut supplicio extremo necantur: quę ibi tūc miseratio: quę cōploratio: quę totius rei sub oculos subiectio: quę & q̄le iuidiæ: atq; acerbitatis fretū effervescit: A ium hercle meū: quū illa. M. Ciceronis lego: imago q̄dā & sonus uerboℜ: & uocū: & eiulationū circūplectitur. uelut sunt ista: quę de. C. Verre dicit: quæ nos: ut in pręsens potuimus: quātū memoria suppeditabat: adscripsim9. Ipse inflāmat9 scelere: & furore in forum uenit: ardebant oculi. toto ex ore crudelitas emanabat. expectabāt oēs: quo tandē progressurus aut quidnam acturus esset quū repente homine proripi: atq; in foro medio nudari: ad deligari & uirgas expediri iubet. Iā hæc me diu ffidius sola uerba nudari: ac deligari: & uirgas expediri iubet: tanti metus horrorisq; sunt: ut nō narrari quę gesta sunt: sed rem gestam prorsus uideas. Gracchus autē noster: nō querentis: neq; iplorātis: sed nūciātis uice palus inqr in foro destitutus est. uestimēta detracta sunt. uirgis cęsus est. Sed enim M. Cicero præclare: cū diutina repręsentatione nō cęsus est: sed cædebatur inquit uirgis in medio foro messanæ ciuis romanus: Quū iterea nullus gemitus: nulla uox alia istius miseri inter dolorē: crepitūq; plagarū audiebatur: nisi hęc ciuis romanus sum. hac cōmemoratione ciuitatis oīa uerbera depulsurū: cruciatūq; a corpore deiectūrū arbitrabatur: cōplorationē deinde tam acerbæ rei: & odiū in Verrē detestationēq; apud ciues romanos incense: atq; acriter: atq; inflāmanter facit quū hæc dicit. O nomē dulce libertatis. O ius eximiū nostrę ciuitatis. O lex portia: legesq; sempronię. O grauiter desiderata: & aliquādo reddita plebi romanæ tribunitia potestas. huccine tandē hęc oīa reciderūt: ut ciuis romanus in ꝓuincia po. ro. in oppido fœderatoℜ: ab eo qui beneficio po. ro. fasces ac securis haberet deligat9 in foro uirgis cęderetur: qd quum ignes ardentesq; laminę cęteriq; cruciat9 admouebantur: Si te acerba illius imploratio: & uox miserabilis nō leniebat: ne ciuiū romanoℜ: qui tū aderāt: fletu gemituq; maximo cōmouebare? Hæc. M. Tul. atrociter grauiter: copiose apteq; miseratus ē. Sed si qs est tā agresti aure ac tam hispida: quē lux ista: & amenitas orōnis: uerborumq; modificatio parū delectat: amat aūt priora iccirco: q̄ incōpta & breuia: & nō operosa: sed natiua quadā suauitate sunt: q̄ q̄ usumbra: & color q̄ si opacę uetustatis est: is siquid iudicii habet: cōsideret in cā pari. M. Catonis hoīs antiquoris orōnē. Ad cuius uim & copiā Gracchus nec aspirauit. intelligit (opinor) Catonē contentū eloquentia ętatis suę nō fuisse. & id iā tū facere uoluisse: qd' Cicero postea pfecit. In eo namq; libro qui de falsis pugnis scripť9 est: ita de. Q. Thermo cōquestus est. Dixit a decemuiris parū sibi bene cibaria curata esse. iussit uestimēta detrahi: atq; flagro cædi. decemuiros brutiani uerberauere. uidere multi mortales. Quis hanc cōtumeliā? quis hoc imperium? qs hanc seruiturē ferre potest: nemo hoc rex ausus est facere eā ne fieri bonis bono genere natis boni cōsul tis? Vbi societas? ubi fides maiorū. insignitas: iniurias: plagas. uerbera. uibices: eos dolores: atq; carnificinas per dedecus: atq; maximā contumeliā inspectātibus popularibus suis. atq; multis mortalibus te facere ausum esse? sed q̄tū luctū q̄tūq; gemitū. qd lachrymarū. quātūq; fletuū factū audiui. serui iniurias nimis ęgre ferūt. qd illos bono genere natos. magna uirtute præditos opinamini animi habuisse atq; habituros. dum uiuent? Quod Cato dixit. brutiani uerberauere: ne qui fortasse de brutianis reqrat: id significat. Quū Annibal pœnus cū exercitu in Italia eēt. & aliquot pugnas popul9 ro. aduersas pugnauisset. primi totius Italię brutii

ad Annibalē desciuerūt. id Romani ægre passi postq̄ Annibal Italia decessit: supera
ti q̄ poeni sunt: brutios ignominiæ causa nō milites scribebāt. nec pro sociis habebāt
sed magistratibus in prouincias eūtibus parere: & preministrare seruorū uicē iusserūt.
Itaq̄ ii sequebant magistratus: tāq̄ in scænicis fabulis: qui dicebant Lorarii: & quos Lorarii
erāt iussi uinciebant: aut uerberabāt. Quot āt ex brutis erāt: appellati sunt brutiani. Brutiani.

Quod. P. Nigidius argutissime docuit noīa nō positiua eē: sed naturalia. Cap. iiii.

Omnia uerbaq; nō positu fortuito: sed q̄dā ui & rōne naturę facta eē. P. Nigidius i grāmaticis cōmētariis docet rē sane i philosophię disertationib9 celebrē q̄ri. n. solitū apud philosophos φύσει τα ονοματα η θέσει. i. natura ne noīa sint an positu: in eā rē multa argumēta dicit: cur uideri possint uerba eē naturalia magis q̄ arbitraria. ex q̄bus hoc uisum ē lepidū & festiuū. Vos inq̄t quū dicimus motu quodā oris conueniēte cū ipsius uerbi demōstratione utimur: & labias sensim primores emouemus: ac spiritū: atq; aīam porro uersum: & ad eos: q̄bus quū sermocinamur: intēdimus. at cōtra quū dicimus nos neq; profuso itentoq; flatu uocis: neq; proiectis labiis pronūciamus: sed & spiritū: & labias: quasi itra nosmetipsos coercemus: hoc idē fit in eo: q̄d dicimus: tu & ego: & tibi mihi. Nā sicuti quū annuim9: & abnuim9: motus q̄dam ille uel capitis: uel oculorum a natura rei: quā significat nō abhorret: ita in his uocib9 quasi gestus q̄dā oris & spiritus naturalis ē. eadē rō ē i græcis quoq; uocibus: quā esse in nostris animaduertimus.

Auarus simplex ne uocabulū sit: an cōpositū & duplex: sicut. P. Nigidio. Cap. v.

Varus nō simplex uocabulū: sed iunctū copularūq; esse Nigidius dicit in cōmentariorū undetricesimo: Auarus inq̄t appellatur: q auid9 æris est. sed i ea copula e inq̄t littera detrita ē. Itē locupletē ait dictū. ex cōpositis uocib9: q pleraq; loca: hoc ē q multas possessiōes tenet. Sed probabili9 id firmiusq; ē: q̄d de locuplete dicit. nā de auaro ambigitur: cur. n. nō uideri possit ab uno solū uerbo iclinarū: q̄d ē auet: eadēq; eē factura: qua ē amatus: de quo nihil dici pōt: qn duplex non sit. Auar9

Mulctam dictam esse ab ædilibus. P. Appii cæci filię mulieri nobili: q locuta esset petulantius. Cap. vi.

Oni facta modo: sed in uoces etiā petulātiores publice iudicarū est. ita enim debere esse uisa est romanæ disciplinæ dignitas inuiolabilis. Appii nāq; illius cæci filia: a ludis quos spectauerat: exiens turba undiq; cōfluētis fluctuātisq; populi iactata est. atq; inde egressa: quū se male habitā diceret. Quid in me nūc factū Appii filia
forer inq̄t. quātoq; arctius: pressiusq; cōflictata essem: si Publius Claudius frater meus nauali prœlio classem nauiū cū igenti ciuiū numero nō perdidisset? Certe q̄dē maiore nūc copia populi oppressa icidissē: sed utinā inq̄t reuiuiscat frater: aliāq; classē i siciliā ducat: atq; istā multitudinē pditū eat: q̄ me male nūc miserā cōuexauit. ob hęc mulieris uerba tā iproba: ac tā inciuilia. C. Fundanius & Tib. Sempronius ędiles plebei mulctā dixerūt ei æris grauis. xxv. milia. Id factum eē dicit Capito Atteius i cōmētario de iudiciis publicis bello punico prior: Fabio Licinio: &. T. Acilio Crasso cōsulib9

Fluminū quę ultra imperiū romanū fluunt prima magnitudine esse nilum: secūdam istrū: proxima rhodanū. sicut. M. Varronem memini scribere. Cap. vii.

Mniū fluminū quæ in maria qua imperiū ro. est: fluūt. quā græci τὴν εἴσω θάλασσαν. i. iternū mare appellāt maximū eē nilū cōsentit. proxima magnitudie Nilus.

esse istrum scripsit Salu. Varro autē quū de parte orbis: quæ Europa dicitur. diffe
Rhodanus. ret: in tribus primis eius terræ fluminibus rhodanū esse ponit. per qđ uidetur eū face
istrus. re istro æmulum. istrus enim quoq; in europa fluit.

Inter ignominias militares qb⁹ milites coercebātur fuisse sanguinis dimissionem & quænā esse uideatur cā huiuscemodi castigationis. Cap. viii.

Sāguinis missio. f Vit hec quoq; ātiqtus militaris aīaduersio: iubere ignominię cā militi uenā sol
ui: & sanguinē dimitti. cuius rei rō ī lr̄is ueterib⁹: q̄s eqdē īuenire potui nō ex
tat. sed opinor factū hoc primit⁹ ī militib⁹ stupētis aī atq; a naturali hitu de
clinātis: ut nō tā pœna: q̄ medicina uideretur postea tamē ob pleraq; alia delicta idem
factitatū eē credo p cōsuetudinē: q̄si min⁹ sani uiderentur oēs: q deliqtuot.

Quibus modis: quoque habitu acies romana istrui solita sit: quæq; earū instru
ctionum sunt uocabula. Cap. ix.

Militaria uocabula u Ocabula sūt militaria: qb⁹ istructa certo mōacies appellari solet: frōs sbsida
cune⁹: orbis: globus: forfices: serra: alæ: turres. hæc & quędā itē alia iuenire ī
libris co℞ q de militari disciplina scripserūt. translata autē sūt ab ipsis reb⁹: q̄ita pro
prie noiantur: earūq; re℞ ī acie istruēda sui cuiusq; uocabuli imagioes ostēdūtur.

Quę eius rei cā sit: q & græci ueteres: & romani annulū ī eo digito gestauerunt: qui est in manu sinistra minimo proximus. Cap. x.

Annuli gestatio u Eteres græcos annulū habuisse ī digito accepim⁹ sinistræ manus qui minimo
est pximus. romanos quoq; oēs aiunt sic plerunq; annulis usitatos. causam ē
huius rei Appion in libris ęgyptiacis hāc dicit: q ī sectis aptisq; humanis cor
poribus: ut mos in ægypto fuit: q̄s greci ανατομας .i. dissectiōes appellant repertū ē
neruū quēdā tenuissimū ab eo uno digito: de quo diximus: ad cor hominis pgere ac
peruenire. ppterea nō insetū uisum eē cū digitū potissimū tali honore decorandū: q
continens & quasi cōnexus esse cum principatu cordis uideretur.

Verbū mature qd significat: quæq; ei⁹ uocis rō sit: & q eo uerbo uulgus hominū ī
proprie utitur. atq; inibi q præcox declinatū pręcocis facit nō pręcoquis. Cap. xi.

mature m Ature nūc significat ppere: & cito cōtra ipsi⁹ uerbi snīam. aliud. n. ē mature
q̄ qđ dr̄ ppere. P. Nigidi⁹ hō ī oium bona℞ artiū disciplinis egregi⁹: Mature
inqt ē: qđ neq; citi⁹ ē: neq; serius. sed mediū qddā: & tēperatū ē. Bene atq; p
prie Nigidi⁹. nā & ī frugib⁹: & ī pomis matura dicūtur: q̄ neq; cruda & imitia sūt ne
q; caduca: & decocta: sed tempore suo adulta: maturataq;. Quoniā autem quod nō se
gniter fiebat mature fieri dicebat: pgressa plurimū uerbi significatio ē: & nō iā qđ nō
segni⁹: sed qđ festinati⁹ fit: id fieri mature dr̄: quādo ea: q̄ pter sui tpis modū pperata
sunt: immatura ueri⁹ dicātur. illud uero nidigianū rei: atq; uerbi tēperamētū: diuus
augustus duob⁹ græcis uerbis elegātissime exprimebat. nā & dicere in sermonib⁹: &
Maturitas. scribere in epistolis solitū esse aiunt. σπευδε βραδεως .i. matura. Per qđ monebat ut
ad rem agendā simul adhiberetur: & idustriæ celeritas: & diligētiæ tarditas. ex qbus
duob⁹ ɔtrariis fit maturitas. Virgili⁹ quoq; si qs aium attēdat duo ista uerba ppera
& maturare: tanq̄ plane resonātia cōtraria scitissime separauit in hisce uersibus.

Frigidus agricolam siquando cōtinet hymber:
Maturare. Multa forent quæ mox cęlo properanda sereno.
Maturare datur. Elegātissime ista duo uerba diuisit. nāq; ī pperatu rei rusticę per

pestates pluuiasq; quãdo ociũ est: maturari potest per serenas: quãdo temp⁹ instat: pperari necessum est. quũ significandũ autẽ ẽ coactius quid factũ: & festinatius: tum actius præmature factũ id dicitur: q̃ mature. sicut Afranius dixit ĩ togata cui titul⁹ nomẽ est. Appetis dominatũ demẽs præmature præcocẽ. In quo uersu aĩaduertẽdũ estq; præcocẽ inqt: nõ præcoquẽ est enĩ casus eius rectus: nõ præcoquis: sed præcox. Præmature. Præcox

De portẽtis fabulatũ: quæ Plinius secundus ĩdignissime in Democritũ cõfert philosophum. & ibidem de simulacro uolucri columbæ. Cap. xii.

Ibrũ esse Democriti nobilissimi philosophorũ de ui & natura chamæleontis eũq; se legisse Plinius secũdus in naturalis historiæ. xxviii. refert: multaq; uana: atq; intolerãda auribus. deĩdeq̃si a Democrito scripta tradit: ex qb⁹ pauca hæc inuiti meminimus: quia pertesum ẽ. Accipitrẽ auem rapidissimã a chamæleon Cameleon humi reptãte si eũ forte supuolet: detrahi & cadere ui quadã in terrã: cæterisq; aub⁹ lanıãdũ sese spõte sua obiicere & dedere. Itẽ aliud ultra humanã fidẽ: capur & collum chamæleõtis: si uratur ligno: qd' appellatur robur: hymbres & tonitrua de repẽte fieri idq; ipsũ usu uenire: si iecur eiusdẽ aĩalis ĩ summis tegulis uratur. Itẽ aliud qd' hercle an ponerẽ dubitaui: ita ẽ deridicule uanitatis: nisi icirco plane posui q̃ oportuit nos dicere qd de istiusmodi admirationũ fallaci illecebra sentiem⁹: q̃ plerũq; capiũtur: & ad pnıciẽ elabũtur ĩgẽia maxĩe solertia: eaq; potissimũ: q̃ discẽdi cupidiora sũt sed redeo ad Pliniũ. sinistrũ pedẽ ait camæleontis ferro exigni calefacto torreri: cum herbaq̃ appellat' codẽ nomie chamæleon: & utrũq; macerari unguẽto colligiq; ĩ modũ pastili atq; ĩ uas mitti ligneũ & eũ q id uas ferat: ẽt si is ĩ medio palã uersetur: a nullo uideri posse. His portẽtis atq; præstigiis a Plinio sedo scriptis: nõ dignũ eẽ cognomine Democriti puto. Vel illud q̃le ẽtq̃d idẽ Plini⁹ ĩ decimo libris Democritũ scripsisse asseuerat aues q̃sdã eẽ certis uocabulis & earũ auiũ cõfuso sanguine gigni serpẽtẽ: cũ si qs ederit: liguas auiũ: & colloquia interpretaturũ. multa ãt uidẽtur ab hominib⁹ illis male solertib⁹ huiuscemodi cõmenta ĩ Democriti nomẽ data nobilitatis auctoritatisq; ei⁹ pfugio utẽtibus. Sed id qd Archytã pythagoricũ cõmẽtũ eẽ: atq; fecisse tradit. neq; min⁹ admirabile: neq; tamẽ uanũ æque uideri debet. Nã & pleriq; nobiliũ græcorũ: & Phauorin⁹ philosophus memoriarũ ueterũ exequẽtissim⁹ affirmatissime scripserũt: simulacrũ columbæ e ligno ab Archyta rõne quadã: disciplinaq; mechanica factũ uolasse: ita erat scilicet libramẽtis suspẽsum. & aura spirit⁹ ĩclusa: atq; occulta cõcitum. libet hercle super re tam abhorrenti a fide ipsius Phauorini uerba ponere Ἀρχύτας ταραντῖνος φιλόσοφος ἅμα καὶ μηχανικὸς ὢν ἐποίησε περιστερὰν ξυλίνην πετομένην: ἥτις εἴποτε καθίσειεν οὐκέτι ἀνίστατο μέχρι γὰρ τούτου. idest Archytas tarãtinus philosophus pariter & mechanicus uir colũbam ligneã fecit uolantẽ: quæ si nõnunq̃ subsedisset: præterea nõ exurgebat. hactenus enim.

Quum partim hominũ: qua ratione homines dixerint. Cap. xiii.

Arti hoĩum uenerũt plerũq; dr: quod significat ps hoĩum uenit. i. qdã hoĩes. Partim nam partim hoc in loco aduerbiũ ẽ. neq; in casus inclinat'. sicuti quũ parti ho hoium minũ dici põt. i. cũ qbusdã hoĩbus: & q̃si cũ quadã pte hoĩum. M. Cato in ratione de floria ita scripsit. Ibi p scorto fuit ĩ cubiculũ surrectitauit e cõuiuio: cũ parti illegiã sæpe ad eũdẽ modũ erat. Imperitiores autẽ: quũ parti legũt tãq̃ declinatũ sic uocabulũ. nõ dictũ: quasi aduerbiũ. Sed. Q. Claudi⁹. xxi. ãnali ĩsolẽtius paulo

hac figura est ita usus. eum enim cum parti copiis hominũ adolescentiũ placentẽ sibi
Itẽ. Q. Claudii. xiii. annali uerba hæc sunt. Sed iccirco me fecisse: q̃ utrũ negligẽtia
ptĩ magistratuũ. num auaritia: an calamitate populi romani: euenisse dicam: nescio.

Iniuria mihi factum itur quali uerborum ordine Cato dixit. Cap. xiiii.

Vdio illi iniuriã factũ iri: audio cõtumeliã dictũ iri: uulgo quoq; ita dici &
iniuria a istam esse uerborũ figurã iam ĩ medio loquẽdi usu: iccirco exẽplis supersedeo
factum Sed cõtumelia illi uel iniuria factũ itur paulo est remotius. Exẽplũ igitur po
iur. nemus. M. Cato pro se cõtra. C. Cassiũ. Atq; euenit ita quirites ut in hac cõtumelia:
quæ mihi per huiuscemodi petulantiã factũ itur rei quoq; pub. medius fidius miserẽ
ar quirites. sicut autẽ cõtumeliã factũ iri: significat iri ad cõtumeliã faciẽdã. i. operam
dari quo fiat cõtumelia: ita cõtumelia factum itur casu tantũ immutato idẽ dicit.

De flaminis dialis. deq; flaminicæ cerimõus. uerbaq; ex edicto p̄toris apposita qbus
dicit: nõ coactuŗ se ad iurãdũ: neq; uirgĩes. Vestę: neq; diales. Cap. xv.

Flamen dialis. c Erimoniæ imposita flamini diali multę: itẽ cautus multiplices: quos in libris
qui de sacerdotibus publicis compositi sunt: Itẽ ĩ Fabii pictoris libriŗ prio
scriptos legimus: unde hęc ferme sunt: quę cõmeminimus. i. Equo dialẽ flaminẽ uehi
religio est. ii. Classem p̄cictam extra pomeriũ. i. exercitũ armatum uidere: iccirco ra
rẽter flamẽ dialis creatus cõsul est quũ bella cõsulibus mãdabãtur. iii. Itẽ iurare dialẽ
fas ounq̃ est. iiii. Itẽ annulo uti: nisi puio cassoq; fas nõ est. v. Ignẽ e flaminia. i. flami
nis dialis domo nisi sacrũ efferri ius nõ est. vi. Vinctũ si ędes eius ĩtroierit: solui neces
sum est: & uicula p impluuiũ in tegulas subduci: atq; inde foras in uiam dimitti. vii.
Nodũ in apice: neq; in cĩctu: neq; alia in parte ullũ habet. viii. Siqs ad uerberãdũ du
catur: si ad pedes eius supplex p̄cubuerit: eo die uerberari piaculũ est. ix. Capillũ dia
lis nisi q liber homo est: nõ desonet. x. Caprã & carnẽ incoctam: & ederã: & fabã: neq;
tãgere diali mos est: neq; noiare. xi. Propagines e uitibus altis p̄tẽtis nõ succidet. xii.
Pedes lecti ĩ quo cubat: luto tenui circũlitos esse oportet: & de eo lecto trinoctiũ con
tinuũ nõ decubat neq; ĩ eo lecto cubare aliũ fas est: neq; apud eius lecti fulcŗ capsam
esse cũ strue: atq; ferro oportet. xiii. Vnguiũ dialis. & capilli segmina subter arborem
filicam terra operiũtur. xiiii. Dialis quotidie festatus est. xv. Ac sine apice sub diuo eẽ
licitũ nõ est: sub tecto uti liber: & nõ pridẽ a põtificibus cõstitutum. Massurius Sabi
nus scripsit & alia quędã remissa: gratiãq; aliquot cerimoniaŗ factũ dicit. xvi. Farinã
fermẽto imbutã attigere ei fas nõ est. xvii. Tunicam ĩtimã: nisi ĩ locis tectis nõ exuit
ne sub cęlo tanq̃ sub oculis Iouis nudus sit. xviii. Sup flaminẽ dialem in cõuiuio: nisi
Rex sacrificulus: haud q̃spiam alius accũbit. xix. Vxorẽ si amisit: flamio decedit. xx.
Mr̃imonium flaminis: nisi morte dirũpi nõ est ius. xxi. Locum ĩ quo bustũ est: nunq̃
ĩgreditur. xxii. Mortuũ nunq̃ attigit: funus tamẽ exeq nõ est religio. Eædẽ ferme ceri
monię sũt: quas flaminicas sacerdotissas dialis seorsũ aiunt obseruitare. ueluti est. i.
Q̃ ãbene nato opitur. ii. Et q; tunica surculũ de arbore filica habet. iii. Et q; scalas: quę
gręce κλιμακες appellatur: eas ascẽdere ei plus tribus gradibus religiosum ẽ: atq; ẽt
iiii. Quũ it ad argeos: q; neq; comit caput: neq; capillum depectit. Verba prętoris ex
edicto ppetuo de flamine diali & de sacerdote Vestæ ascripsi. Sacerdotem uestalem
& flaminem dialem in omni mea iurisdictione iurare non cogam. Verba. M. Var
ronis ex secũdo reŗ diuinaŗ sup flamine diali hęc sunt. Is solus album habet galerũ

uel q maximus est: uel q Ioui immolata hostia albato fieri oporteat.

Quos errores Iuli⁹ Higin⁹ i. vi. Virgilii aiaduerterit i historia rōana erratos. Ca. xvi.

Eprehendit Higinus Virgilium: correcturūq eum fuisse existimat: quod in libro sexto scriptum est. Palinurus ē apud inferos: petens ab Aenea ut suū corpus requirendum: & sepeliendum curet. Is hęc dicit.

Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram
Iniice (namq potes) portusq require uelinos

Quo inqt modo aut Palinurus nouisse: aut noiare potuit portus uelinos: & Aeneas ex eo noie locum iuenire: quū Velia oppidū: a quo portum: qui i eo loco est: uelinum dixit. Seruio Tullio regnāte Romæ post ānum amplius sexcētesimū: q̄ Aeneas i Italiam uenit: cōditum i agro lucano: & eo noie appellatū est. Nam q ab Harpalo iquit regis Cyri prefecto ex terra phocide fugati sūt: alii uelam: partim massiliam cōdiderūt. Inscitissime igitur petit: ut Aeneas portū uelinū requirat: quū id nomē tpe fuerit nusq̄ gētium: neq simile iquit illud uideri debet: qd est in primo carmine. Velin⁹ portus

Italiam fato profugus: lauinaq uenit
Littora: Aut quod æque est in. vi. libro.
Chalcidicaq leuis tandem superastitit arce.

Quoniā poetæ ipsi qdā κατὰ πρόληψιν. i. p anticipationē historiæ dicere ex sua psona cōcedi solet. Quæ acta ipse postea scire potuit. sicut Virgilius sciuit de lauinio oppido: & de colonia chalcidensi. sed palinurus qui potuit id inqt scire: ea quę post annos de facta sūt: nisi qs eū diuinasse apud iferos putat: pinde ut aiæ defunctorū solēt. Sed & si ita accipias: q̄q nō ita dicit: Aeneas tamen: qui nō diuinabat. quo pacto potuit requirere portū uelinū: cui nomen tunc: sicuti diximus: nullū usq̄ fuit. Itē hoc quoq in eodē libro reprehendit: & correctutū fuisse Virgiliū putat: nisi mors occupasset. Nā quū Thesea inqt: inter eos nominasset: qui ad inferos adissent: ac redissēt: dixissetq. Quid thesea: magnū qd memorē Alciden: & mi gen⁹ ab Ioue sūmo ē: postea tamē refert. Sedet æternūq sedebit infœlix Theseus. Qui autē inqt fieri pōt: ut æternū apud inferos sedebat: quē supra cū iis nominat: q descēderit illuc: atq iderum inde euaserint: presertim cum ita sit fabula de Theseo: atq sic Hercules eū euellerit e petra: & i lucē ad superos eduxerit. in his uersib⁹ errasse Virgilium dicit.

Eruet ille argos: agamemnoniasq micenas.
Ipsumq æaciden genus armipotentis achilli.
Vltus auos troiæ: templa & temerata mineruæ:

Cōfudit inquit & personas diuersas & tēpora. nā neq eodē tēpore: neq eosdē p hoies cū acheis: & cū Pyrrho bellatū est. Pyrrhus enim quidē dicit Aeaciden: de epiro i italiā transgressus cū romanis depugnauit: aduersus Maniū Curiū in eo bello ducē. Argiuū autē bellū. s. achaicum multis post annis a. L. Mumio imperatore gestum est. Potest inquit igit medius eximi uersus: qui de Pyrrho importune immissus est: quē Virgilius proculdubio excempturus inquit fuit.

Quā ob causam: & quali modo Democritus philosophus luminibus oculorū sese priuauerit. & sup ea re uersus Laberii pure admodū & uenuste facti. Cap. xvii.

D Emocritū philosophum in monumētis grecorū historiæ scriptū est. uirum præter alios uenerandū: auctoritateq antiqua præditū luminibus oculorum sua Democritus.

sponte se priuasse: quia existimaret cogitationes: cōmētationesq; animi sui in contemplandis naturæ rationibus uegetiores: & exactiores fore si eas uidendi illecebris: & oculorū impedimentis liberasset id factū eius: modūq; ipsum quo cęcitatē facile solertia subtilissima consciuit Laberi9 poeta in mimo: quē īscripsit rectiorem: uersibus qdē satis munde: atq; graphice factis descripsit: sed cām uolūtariæ cęcitatis finxit aliā uertitq; in eā rē: quā tum agebat: nō incōcinniter. est enī psona: quę hoc apud Laberiū dicit diuitis auari & parci sumptum plurimum ασωτιαν.i. laxumq; & popinationē adolescētis filii deplorantis. Versus laberiani hi sunt.

laberi9 poeta

Democritus abderites physicus philosophus clipeum.
Constituit contra exortum hiperionis: oculos
Effodere ut posset splendore ęreo: ita radiis
Solis aciem effodit luminis: malis bene
Esse: ne uideret ciuibus. sic ego
Fulgenti splendore in pecuniam uolo
Lucificare exitum ętati meæ.
Ne in re bona uideam esse nequam filium.

Historia de Artemisia. deq; eo certamine: quod apud Mausoli sepulchrum a scriptoribus inclytis decertatum est. Cap. xviii:

Artemisia mausolus.

a Rtemisia Mausolū uirum amasse fertur supra oēs amorū fabulas: ultraq; affectionis humanæ fidē. Mausolus āt fuit ut M. Tullius ait: rex terrę cariæ: ut qdā gręcarū historiarū scriptores dicūt: puicię gręcę pfectus: quē σατραπην.i. ducē ac prędidē gręci uocant. Is Mausolus ubi fato pfunctus est: & inter lamēta & manus uxoris funere magnifico sepultus est: Artemesia luctu atq; desiderio mariti flagrans ossa: cineresq; eius mixta odorib9: cōtusaq; in pulueris faciē aquę indidit ebibitq; multaq; alia uiolenti amoris īdicia fecisse dr. molita quoq; ē igēti ipetu opis cōseruādæ mariti memorię cā: sepulchrū illud memoratissimū: dignatūq; numerari inter septē oīum terrarū spectacula. Id monumētū Artemisia cū diis māib9 sacris Mausoli dicaret: agona.i. certamen laudib9 eius dicūdis facit. ponitq; pmia pecūiæ aliarūq; rerū bonarū amplissima. ad eas laudes decertādas uenisse dicūtur uiri nobiles īgēio atq; ligua pręstabili Teopompus: Theodectes: Naucrites. sunt ēt q Isocratē ipsum cū iis certauisse memoriæ mandauerint. sed eo certamine uicisse Theopompū iudicatū ē. is fuit isocratis discipulus. extat oūc quoq; Theodecti tragœdia: quæ īscribitur Mausolus: in qua eum magis q̄ in prosa placuisse Higinus in exemplis refert.

Nō purgari neq; leuari peccatū: quū prætēditur peccatorū: q̄ alii quoq; peccauerunt: similitudo: atq; inibi uerba ex orōne super ea re Demosthenis. Cap. xix.

i Ncessebat quempiā Taurus philosophus seuera atq; uehemēti obiurgatione adolescentē a rhetorib9 & facūdię studio: ad disciplinas philosophię trāsgressum: q, factū qddā ab eo diceret inhoneste & īprobe. at ille non ibat īficias fecisse: sed id solitū esse fieri defendebat. turpitudīoēq; delicti: exēplorū usu. & consuetudinis uenia depcabat. atq; ibi taur9 isto ipso defensiōis genere irritatior homo inquit stulte & nihili: si te a malis exemplis auctoritates & rōnes philosophię non abducūt: ne illius quidē Demosthenis uestri sententia tibi in mentē uenit: quæ quia lepidis: & uenustis uocum modis uincta est. quasi quędā cantilena rhetorica facilius adhæret

memoriæ tuæ potuit. nam si me inquit non fallit: qđ quidem in primori pueritia lege-
ram: uerba hęc sunt Demosthenis aduersus eum: qui (ut tu nũc facis) peccatũ suum:
peccatis alienis exemptum: purgatumq̧ ibat. συδε μη λεγε ως γεγονεν ούτω πολ-
λακις. αλλως αυτο προσηκει γιγνεσθαι. ου γαρ ειτι πωποτε. μη κατα τους νομους
επραχθη. συ δε του τοεμιμησω. δια τουτο αποφυγοις αν δικαιως αλλα πολλω
μαλλον. αλισκοιο. ωσπερ γαρ ει τις εαλω. ου ταυτα συκαν. εγραψας ουτως αν συ-
νυν αλως αλλος ου γραφει. idest uer: ne dicas sic esse actum sæpenumero: sed hoc fi-
eri sic dicere. Non enim si quid aliquando contra leges actum iam est: tuq̧ id secutus
es ppterea iure queas euadere: quinimo eo magis iccirco in te debeat statui: ut enim si
prius in aliquem foret iaduersum: tu minime hęc scriberes: ita si ipse in pręsentia pu-
nieris: nequaq̃ deinceps alius scribet. Sic Taurus oĩum suasionũ: admonitionũq̧ ge-
nere utens sectatores suos ad rationes bonę inculpatæq̧ indolis ducebat.

Quid sit rogatio: quid lex: quid plebiscitum: quid priuilegium: & quãtum omnia
ista differant. Cap. xx.

Væri audio qđ lex sit: qđ plæbiscitũ: qđ rogatio. qđ priuilegiũ. Attei⁹ Capi-
q to publici priuatiq̧ iuris peritissimus: qđ lex esset hisce uerbis definiuit. Lex i- Lex
quit est generale iussum populi: aut plębis rogãte magistratu. Ea definitio si
probe facta est neq̧ de iperio Cn. Pompeii: neq̧ de reditu. M. Ciceronis: neq̧ de cæde
P. Clodii questio: neq̧ alia id genus populi plebi sue iussa leges uocari possunt. Non
sunt enim generalia iussa: neq̧ de uniuersis ciuib⁹: sed de singulis cõcepta: quocirca pri-
uilegia potius uocari debent: quia ueteres priua dixerũt: quæ nos singula dicimus: Priua
quo uerbo Lucilius in primo satyrarũ libro usus est. Ab domina thynnia uenientib⁹
priua dabo cephaleaq̧ carnẽ. Plębẽ aũt Capito in eadẽ definitione sehorsum a popu-
lo diuisit: quoniã i populo ois pars ciuitatis: oẽsq̧ eius ordines cõtineãt. Plæbs uero Plæbs
dicit: in qua gẽtes ciuiũ patriciæ nõ isunt: Plębiscitũ igit est secundũ eũ Capitonẽ Plebi-
lex: quã plæbes non populus accipit: sed totı⁹ rei iurisq̧: siue quũ populus: siue quũ scitum
plębs rogat: siue qđ ad uniuerso s ptinet: caput ipsum & uingo: & q̃si fons rogatio est Ruga-
ista enim oia uocabula cẽsent cõtinẽturq̧ rogationis pricipali genere: & noie. nam nisi tio
populus: aut plębs rogat: nullum plębis: aut populi iussum fieri potest. Sed q̃q̃ hęc
ita sunt: in ueteribus tamẽ scriptis non magnam uocabulorũ istorũ differẽtiã esse ani-
maduertimus. nam & plæbiscita: & priuilegia translato nomine leges appellauerunt
eademq̧ confuso & indistincto uocabulo rogationes dixerunt: Salu. quoq̧ proprie-
tatum in uerbis retinentissimus consuetudini concessit: & priuilegium quod de Cn.
Pompeii reditu ferebatur: legem appellauit. verba ex secunda eius historia hæc sũt.
Nam Syllam consulem de reditu eius legem ferentem ex composito tri. ple. C. He-
rennius prohibuerat:

Quam obcausam. M. Cicero his omnino uerbis nouissime & nouissim⁹ uti ob-
seruantissime uitarit. Cap. xxi.

On paucis uerbis: quorũ frequẽs usus ẽ nũc: & fuit. M. Ciceronẽ noluisse uti
n mãifestũ ẽ: q̧ ea nõ pbaret: uelut ẽ nouissim⁹: & nouissime. Nã quũ & . M. Nouis-
Cato: & Salusti⁹: & alii quoq̧ ętatis eiusdẽ uerbo isto pmiscue usitati sint: sime
multi ẽt nõ idocti uiri in libris id suis scripserũt: abstinuisse eo tamẽ tãq̃ nõ latino ut. Nouis-
Quoniã q doctissim⁹ eorũ tẽporũ fuerat: Lælius illu ut nouo: & iprobo uerbo uti simus

nitauerat: ppterea id. M. quoq; Varronis ex libro de lingua latina ad Ciceronem. vi. demonstrandū putaui. Quod extremum ei iquit dicebat: est dici nouissimū cœptum uulgo: qd̄ mea memoria: ut Læli9: sic senes alii q nimiū nouū esset uerbū: utabāt: cui9 origo: ut a ueteri uetusti9 & ueterrimū: sic a nouo declinatū noui9 & nouissimū.

Locus exēptus ex Platonis libro q īscribit̄ gorgias: de falsæ philosophiæ pbris: q bus philosophos temere incessit: q emolumēta uera: philosophię ignorāt. Cap. xiii.

Plato

Plato ueritatis homo amicissimus: eiusq; omnibus exhibendæ promptissimus quę omnino dici possint in desides istos: ignauosq; qui obtentu philosophiæ nominis inutile ocium: & linguæ: uitęq; tenebras sequuntur: ex persona quidem nō graui: neq; idonea. uere tamen ingenueq; dixit. Nā & si Callices: quem dicere hæc facit: uere philosophię ignarus: inhonesta: indignaq; ia philosophos confert: perinde tamē accipienda sunt quę dicūtur: ut nos sensim moneri itelligamus: ne ipsi quoq; culpationes huiuscemodi mereamur: neue inerti: inaniq; desidia cultum & studiū philosophi mentiamur. Verba ipsa super hac re Platōis ex libro: q appellatur gorgias: quoniā uertere ea cōsiliū nō fuit: quum ad proprietates eorum nequaq̄ possit latina oratio aspirare: ac multo minus etiā mea. φιλοσοφια γαρ τοι εςιν ω σώκρατες χαριεν. εαν τις αύτου μετριως αψηται. εν τη ηλικια εαν δε περαιτερω του δεοντος ενδιατριψη. διαφθορα των ανθρωπων. εαν γαρ και πανυ ευφυης η. και πορρω της ηλικιας φιλοσοφη. αναγκη παντων απειρον γεγονεναι εςιν. ων χρη εμπειρον ειναι. τον μελλοντα καλον καγαθον και ευδοκιμον εσεσθαι ανδρα. και γαρ των νομων απειροι γιγνονται των κατα την πολιν. και των λογων. οις δει χρωμενον ομιλειν εν τοις συμβολαιοις τοις ανθρωποις: και ιδια και δημοσια. και των ηδονων τε και επιθυμιων των ανθρωπειων. και συλληβδην των ηθων παντάπασιν απειροι γιγνονται. επειδαν ουν ελθωσιν εις τινα ιδιαν η πολιτικην πραξιν. καταγελαστοι γιγνονται. ωσπερ γε οιμαι οι πολιτικοι επειδαν αυ εις τας υμετερας διατριβας ελθωσι. και τους λογους καταγελαστοι εισι. συμβαινει γαρ το του ευριπιδου λαμπρος τ᾽ εςιν εκαςος εν τουτω: και επι τουτ᾽ επειγεται νεμων το πλειςον ημερας τουτω μερος. ιν᾽ αυτος αυτου τυγχανη βελτιςος ων. οπου δ᾽ αν φαυλος η. εντευθεν φευγει. και λοιδορει τουτο. το δ᾽ ετερον επαινει ευνοια τη εαυτου: ηγουμενος ουτως αυτος εαυτον επαινειν. αλλ᾽ οιμαι το ορθοτατον εςιν. αμφοτερων μετασχειν φιλοσοφιας μεν οσον παιδειας χαριν. καλον μετεχειν. και ουκ αισχρον μειρακιω οντι φιλοσοφειν. επειδαν δε ηδη πρεσβυτερος ων ανθρωπος ετι φιλοσοφη: καταγελαστον ω σωκρατες το χρημα γιγνεται. και εγωγε ομοιοτατον πασχω προς τους φιλοσοφουντας ωσπερ προς τους ψελλιζομενους. και παιζοντας οταν μεν γαρ παιδιον ιδω ω ετι προσηκει διαλεγεσθαι ουτω ψελλιζομενον και παιζον. χαιρω τε. και χαριεν μοι φαινεται. και ελευθεριον. και πρεπον τη του παιδιου ηλικια οταν δε σαφως διαλεγομενου παιδαριου ακουσω πικρον τι μοι δοκει χρημα ειναι και ανια μου τα ωτα και μοι δοκει δουλοπρεπες τι ειναι οταν δε ανδρος ακουση τις ψελλιζομενου η παιζοντα ορα καταγελαστον φαινεται και ανανδρον. και πληγων αξιον. ταυτον ουν εγωγε τουτο πασχω. και προς τους φιλοσοφουντας. παρα νεω μεν γαρ μειρακιω ορων φιλοσοφιαν αγαμαι. και πρεπειν μοι δοκει. και ηγουμαι ελευθερον τινα ειναι τουτον τον ανθρωπον. τον δε μη φιλοσοφουντα. ανελευθερον και ουδεποτε ουδενος αξιωσοντα εαυτον. ουτε καλου ουτε γενναιου πραγματος. οταν δε δη

πρεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι ὦ Σώκρατες οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν πάνυ εὐφυὴς ᾖ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι, φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι. καταδεδυκότι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι: ἐγὼ δὲ ὦ Σώκρατες πρὸς σὲ ἐπιεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν οἷάπερ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι ἀμελεῖς ὦ Σώκρατες ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γενναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι. καὶ οὔτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προσθεῖ' ἂν ὀρθῶς λόγον, οὔτ' εἰκὸς ἂν καὶ πιθανὸν ἂν λάβοις, οὔθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βουλεύσαιο: καίτοι ὦ φίλε Σώκρατες, καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς: εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ, οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας. νῦν γὰρ εἴ τις σοῦ λαβόμενος ἢ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοιούτων εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπαγάγοι, φάσκων ἀδικεῖν μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅτι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγιῴης ἂν καὶ χασμῷο οὐκ ἔχων ὅτι εἴποις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβάς, κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἄν, εἰ βούλοιτο θανάτου σοι τιμᾶσθαι. καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυῆ λαβοῦσα τέχνη φῶτα ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν μηδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων μήτε ἑαυτὸν μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶσθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει; τὸν δὲ τοιοῦτον, εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι, ἔξεστιν ἐπὶ κόρρης τύπτοντα μὴ διδόναι δίκην. ἀλλ' ὠγαθέ ἐμοὶ πείθου, παῦσαι δὲ ἐλέγχων, πραγμάτων δ' εὐμουσίαν ἄσκει, καὶ ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἴτε φλυαρίας, ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις. ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ' οἷς ἔστι καὶ βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά. idest Philosophia

Socrates res est elegãs: si modice q̃spiã per ætatẽ attigerit: at si supra modũ tẽpus in ea cõtriuerit: hoĩum est corruptela. nã si q̃s uel amœno sit acriq; īgenio: ultraq; ætatẽ philosophetur: necessium est eũ rer; oĩum esse īperitũ: quar; usu calleat oportet q̃squis honestus ꝓbusq; est futur⁹. Legũ.n. ciuiliũ peritia & orõis uacat q̃bus ĩ actionibus ac cõmerciis: cũ hoĩbus: tum priuatim: tum publice uti cõuenit. uoluptatũ itẽ atq; cupiditatũ humanar;: & mor; euadunt prorsus insolẽtes. Quum itaq; in ullam quãpiam īcidunt priuatam: publicãue actionẽ. habẽtur deridiculi perinde: ac uiri ciuiles ipsi: ubi uestra adeũt studia: & disputationes irridentur. Accidit iis enim illud Euripidis. Qua in re clarus quisq; est: ad eã ꝓperat: & diei partẽ illi plurimam impertit q̃ ipse se exuperet: cõtra ĩ qua stupidior ac nihili sit: inde effogit: eãq; cõtemnit. Alterã uero sui beniuolentia cõmendat: arbitrãs ita sese laudare. Sed pręstat (sicuti opinor) utrusq; esse participẽ philosophię inq̃: quoad illi⁹ honestas finit: disciplinę grã cõpotem fieri. neq; turpe habetur adolescentẽ philosophari: at quũ grãdis iam natu philosophatur: ridicula res o Socrates geritur: atq; eq̃dẽ ita penes philosophãtes afficior: ut erga balbutiẽtes: ludẽtesq;. Quũ.n. puerulũ uideã. cui decor; adhuc est: sic lingua balbutientẽ: ac ludentem demulceor: resq; mihi q̃dẽ festiua & liberalis uidetur: pue-

tiliq; ætati cõgruens. Quod si uolubiliter puerulũ loquentẽ audiã: acerba quepiã res mihi oboritur. & aures meę molestia afficiũtur: uideturq; nescio qd esse seruile. At si qs uiri audierit balbutiẽtẽ: aut ludẽtẽ uideat: res uidetur & deridẽda & puerilis: & de niq; digna uerberib9. Ita eqdẽ afficior sane eoꝝ q philosophãtur ratiõe. Vbi.n.i adolescẽte philosophiã aspicio: oblector: exosculorq;. & id mihi uidetur pdecere: ingenuũ quoq; ac liberalẽ hũc esse hoiem indico. ecõtrario si nõ philosophatur illiberalẽ & se nunq̃ re ulla dignũ uel honesta uel igenua arbitrãtẽ. Veꝝ quũ seniorẽ iã hoiem philosophantẽ adhuc necdũ facientẽ finẽ pse tio uerberib9 egere cõmodũ uir ille mihi uidetur. Quod.n.modo dixi: id homini isti accidit. ut & si sit admodũ ingeniosus: uilis atq; abiect9 efficiatur: quũ mediã ciuitatẽ forũq; defugiat. In quo poeta inqt uiros excellere. Abdat se uero & uitę reliquũ quũ adolescẽtulis tribus: aut quatuor degat in angulo aliquo cõmurmurãs: ingeniũ aũt quicq̃ magnũ dignũ haud unq̃ loquatur. Eqdem o Socrates ꝑ mea erga te beniuolẽtia: atq; humanitate uideri mihi uideor affici in presentia eodẽ modo quo Zetus respectu Amphionis apud Euripidẽ: cui9 modo mentionẽ feci. Etenĩ mihi quoq; eiusmodi quędã tecũ ut fabuler in mẽtem uenit: qualia cũ fratre ille. neglectui habes o Socrates ea quę debes curare animiq; naturam tui usq; adeo nobilẽ puerili quodã ornamento condecoras. neq; foro senatuue orõnis quicq̃ recte affers. neq; ꝓbabilem. aut consentientẽ ullã rationem inuenisti: neq; uero pro aliis cõsilium integꝝ cœpisti. atqui amice Socrates: qd ægre nõ feras udi. loquor enim tua causa: summa cum beniuolẽtia. An tibi non turpe uideatur: ita te gerere: ut ego te habere existimo: & cæteras qui ultra iustũ pergant philosophari? nam siquis te nũc: aut alium eiusmodi quẽlibet ad carcerẽ rapiat: iniuriam te qdẽ intulisse arguens qui culpa omnino uaces. nosti ne: te minime habituꝝ quonam te pacto tuearis. Sed uertigine uexatus: ac cõsilii inops oscites quid dicas: quid agas. In iudicio itẽ suggestũ cõscendens si improbus admodũ ac nequã aduersarius tuus sit: mori de facili queas: si te ille capitali deferat crimine. Veꝝ quonam pacto Socrates hoc sapiẽtis sit: si qua ars aliquẽ prestantẽ ingenio uiꝝ nacta: deteriorẽ illũ effecerit: qui neq; sibi ipsi auxilio esse possit: periculisq; extremis liberare neq; se: nec aliũ quenq̃. Sed ab inimicis bonoꝝ omnium facultate spoliari necesse sit. & palã qdem infelicem degere. liceat enim: q̃q̃ agrestius: uera dicere: siquis in genã te ꝑcusserit. pœnas nõ det. Sed heus uir bone mihi obtẽpera: atq; a redargutiõibus istis te abstine. rerũq; elegantiam cole. & eam sane unde re ctẽ sentire uideare: aliis missa faciẽs ista arguta: siue deliramenta. siue nugalia decat appellare: quibus efficiatur ut domos inanes habites: atq; sequens nõ eos: qui exigua ista reprehendunt: sed illos potius a quibus & facultates & gloria & bona alia plurima possidentur. Hęc Plato sub persona qdem: sicuti dixi non proba: sed cum sensu tamen: intelligẽtięq; cõmunis fide: & cũ quadam indissimulabili ueritate disseruit. Nõ de illa scilicet philosophia: quę uirtutũ omnium disciplina est: quęq; ĩ publicis simul & priuatis officiis excellit: ciuitatesq; & rempu. si nihil ꝓhibeat: cõstanter & fortiter & perite administrat: sed de ista futili atq; puerili meditatione argutiaꝝ: nihil ad uitã nec ꝯtuendã: neq; ordinãdam ꝓmouente: qua id genus hoies consenescunt male feriati: quos philosophos esse & uulgus putat: & is putabat: ex cuius ꝑsona hęc dicta sunt.

Verba ex oratione. M. Catonis de mulierum ueteꝝ uictu: & moribus: atq; etiam qđ fuerit ius marito in adulterio uxorem deprehensam necare. Cap. xxiii.

Vi de uictu atq; cultu po. Ro. scripserũt: mulieres rõę atq; in latio ętatẽ abste Mulie-
miã egisse: hoc ẽ uino sp: qđ temetũ prisca ligua appellabatur. abstinuisse di- res ab-
cũt: istitutũq; ut cognatis osculũ ferrẽt: reprehẽdẽdi causa: ut odor idiciũ face stemiæ
rẽt si bibissent. Bibere aũt solitas ferũt laureã: passũ: murrinã. & quę id gen9 epotant: Teme-
gustu dulcia. Atq; hęc qdẽ us qbus dixi libris puulgata sũt. Sed. M. Cato nõ solũ exi tum
stimatas: sed mulctatas quoq; a iudice mulieres refert: nõ min9 si uinũ in se: q̃ si pbrũ
& adulteriũ admisissẽt. Verba. M. Catõis adscripsi ex orõne q̃ iscribitur de dote: in q̃
id quoq; iscriptũ ẽ. In adulterio uxores deprehẽsas ius fuisse maritis necare. Vir iquit
qui diuortiũ facit mulieri iudex p cẽsore ẽ. Imperiũ qđ uidetur habet. siqd puerse te-
treq; factũ ẽ a muliere: mulctatur si uinũ bibit. si cũ alieno uiro pbri qd fecit: cõdẽna
tur. De iure aũt occidẽdi ita scriptũ est. In adulterio uxorẽ tuã si prehẽdisses. sine iudi
cio ipune necares. illa te (si adulterares) digito nõ auderet cõtingere: neq; ius est.

Die pristini & die crastini & die quarti & die quinti. qui elegantius locuti sunt dixis
se: non ut ea uulgo dicuntur nunc: Cap. xxiiii.

Die quarto: & die quinto qđ gręci εις τετερτην και πεμπτην. idest quartã & quĩtã Die q̃r-
dicũt: ab eruditis quoq; dici audio: & q aliter dicit p rudi atq; indocto despici- to
tur. Sed. M. Tullii ætate ac supra eã: nõ opinor: ita dixerũt. die quinte enim & die qnti Die quĩ
pro aduerbio copulate dictũ est. & secũda i ea syllaba correpta. Diuus etiã Augustus to
memoriaę ueterũ exequẽtissim9: liguæ latinæ nõ nescius: mũdiciaę pris sui in sermo Die quĩ
nibus sectator: i epistolis plurifariã significatiõe ista dierũ nõ aliter usus est. Is aũt erit te
perpetuæ ueterũ cõsuetudinis demõstrãdæ gratia: uerba solẽnia pretoris ponere: qui- Die quĩ
bus more maiorũ ferias cõcipere solet: quę appellãtur compitalia. ea uerba hæc sunt. ni
Die noni populo romano quiritibus cõpitalia erũt: qdo concepta fuerint nefas. Die no- Diuus
ni pretor dicit: non die nono: neq; pretor solũ: sed pleraq; omnis uetustas sic locuta ẽ Augu-
Venit ecce illius uersus pomponiam in mẽtem: qui ex artellana quæ metui ascribitur. stus
dies hic sextus: quum nihil egi die quarte moriar fame. Suppetit etiam Celianum illđ
ex libro historiaę secundo. Si uis mihi ęquitatũ dare: & ipse cũ cętero exercitu me seq
die quinti Romę in capitoliũ curabo tibi cœna sit cocta. Et historiam autem & uerbũ
hoc sumpsit Celius ex origine. M. Catonis: in quo ita scriptum est. Igitur dictatorẽ
carthaginẽsium magister equitũ monuit. Mitte mecũ Romã equitatum: die quinti in
capitolio tibi cœna cocta erit. Extremã huius uocis syllabã: cum per e: tum per i scri-
ptam legi. Nã sane q̃ cõsuetum ueteribus fuerat litteris iis plerunq; uti indifferenter
sicuti pristini & pristine. procliue & procliui: atq; alia item multa hoc genus uarie di-
xerunt. Die pristini quoq; eodẽ modo dicebatur. quod significabat die pristino: idest
priore: qđ uulgo pridie dr̃: cõuerso ɔpositionis ordine. quasi pristino die. Atq; item si-
mili figura die crastini dicebatur: idest crastino die. Sacerdotes quoq; populi Roma
ni tunc quũ dicunt in diẽ tertium: die peridini dicũt. Sed ut pleriq; die pristini. ita: M.
Cato in orõne contra Furiũ: die pximi dixit. die quarto autẽ. Cn. Martius hõ impẽse
doctus: in mimiãbis pręco dixit. qđ nudiusquartus nos dicimus in his uersibus.
Nuper die quarto ut recordor: & certe Aquarum urceum unicum domi fregit.
Hoc igit̃ itererit. ut die quarto qdẽ de præterito dicam9. die q̃rte aut q̃rti de futuro:

Telorum & iaculorum gladiorumq; uocabula. atq; inibi nauium quoq; genera: q̃
scripta in ueterum libris reperiuntur. Cap. xxv.

Eloꝝ:iaculoꝝ:gladiorũq; uocabula:quę ĩ historiis ueteribus scripta sũt. Ite
t nauigioꝝ quoq; genera & noĩa libitũ forte nobis est sedẽtib⁹ ĩ rheda cõquirere
neq;ĩtidẽ aliaꝝ ĩeptiaꝝ uacãtem stupẽtẽq; aĩum occupare. Quę tũ igitur sup
petierãt:hęc sũt.hasta:pilũ:phalarica:semiphalarica:solliferrea:gesa:lancea:spara
migestri:faces:tragulæ:frameæ:mesãculæ:cateiæ:rhũpheæ:scorpius:scibões:soliferea
ueruta:enses:siccæ:macheræ:spatæ:lígulæ:pugiões:climaculæ. De lígua quoniã
m in⁹ freques admonẽdũ existimo:lígulã ueteres dixisse gladiolũ oblõgũ:ĩ speciẽ lin
guæ factum. cuius meminit Neuius in tragœdia hesiona. uersum Neuii apposui.
Si ne mihi gerere morem uidear lingua:uerum lingula
Irẽ rhumphea genus teli est thracæ natiõis.positũq; hoc uocabulũ ĩ.Q. Ennii annal
xiiii. Nauium autem:quas reminisci tũc potuimus:appellatões hæ sũt:gauli corbitæ
caudicæ lõgę hippagines cercuri celoces:uel ut gręci dicũt:celetis lembus oriæ reme
culi actuariæ.quas græci ισοόπούς uocant.uel επιταριλος.prosumię:uel gescoreæ:
uel orioles:cattæ scaphę põtones nuctucię medię phaselli parones mioparones lintres
caupulica mare placidæ cidatum ratariæ catascopium.

Inscite ab Asinio Pollione reprehẽsum Salustium:q; trãsfretationem trãsgressum dixerit & trangressos qui transfretassent. Cap. xxvi.

Sinio Pollioni ĩ quadam epistola:quã ad plancum scripsit:& qbusdã aliis.C.
a Salustius inique dign⁹ nota uisus est:q; ĩ primo historiaꝝ:maris trãsitũ:trã
missumq; nauib⁹ factũ trãsgressũ appellauit:eosq; q fretũ transmiserãt:quos
trãsfretasse dici solitũ est trãsgressos dixit. uerba ipsa Salustii posuit. Itaq; Sertorius
leui præsidio relicto ĩ mauritania:nactus obscurã noctẽ æstu secũdo:furtim aut cele
ritate uitare prœlium ĩ trãsgressu conatus est. ac deĩde ĩfra ita scripsit. Trãsgressos oĩs
recipit mons præceptus a lusitanis. Hoc igitur & min⁹ pprie & a nullo graui auctore
dictũ aiũt. Nã trãsgressus ĩquit & ĩgressus a trãsgrediẽdo dicũtur idq; ipsũ ab ĩgressu
& a pedum gradu appellatũ est. iccirco uerbũ trãsgredi cõuenire nõ putauit:neq; uo
lãtib⁹:neq; serpẽtib⁹:neq; nauigãtib⁹:sed iis solis q gradiũtur:& pedib⁹ iter emetiũ
tur:ppterea negãt apud scriptorẽ idoneũ:ue nauiũ trãgressũ repiri posse:ut p trãsfre
tatiõe trãgressũ. Sed quæro ego cur nõ sicuti cursus nauiũ recte dici solẽt:ita trãsgres
sus etiã nauib⁹ fact⁹ dici possit:presertĩ cũ breuitas tã angusti freti:qd terrã Africam
Hispaniãq; ĩterfluit.elegãtissimæ trãsgressiõis uocabulo:quasi paucorũ graduũ spa
tiũ definita sit. Qui auctoritatẽ autẽ requirũt & negãt dictũ ĩgredi:trãsgredi ue in nau
gãtibus:uolo uti respõdeãt qtũ existimẽt ĩteresse:ĩgredi atq; ambulare. atqui Cato in
libro de re rustica. Fũdus ĩquit eo ĩ loco habẽdus est:ut & oppidũ prope amplũ sit.&
mare aut amnis qua naues ambulãt. Appetitas porro huiuscemodi trãslatiões habi
tasq; eẽ p honestamẽtis oratiõis. Lucretius quoq; testimoniũ in hac eadẽ uoce dicit. In
quarto enim libro clamorẽ per arterias:& per fauces gradientem dicit. quod est nimio
confidentius:q̃ illud de nauibus Salustianum. Versus Lucretii hi sunt.

Corpoream quoq; enim uocem constare fatendum est.
Et sonitum. quoniam possunt impellere sensus.
Præter radit enim uos fauces sæpe. facitq;
Asperiora foras gradiens arteria clamor.

Præterea Salustius ĩ eodẽ libro:nõ eos solum qui nauibus ueherentur:sed & scaphas

propugnantes ꝓgressas dicit. uerba ipsa de scaphis posui: Earũ aliæ paululũ ꝓgressæ: nimio simul & incerto onere: quum pauor corpora agitauerat: deprimebantur.

Historia de populo romano: deq̃ populo punico: q̃ pari propemodum uigore fuerunt æmuli. Cap. xxviii.

IN libris ueterib9 memoria extat: q̃ par fuit quoudã uigor: & acritudo: ãplitudoq̃ po. ro. atq̃ pœni: nec i merito existimatũ. Nã cũ aliis quidẽ populis: de uniuscuiusq̃ reip. cũ pœnis ãt de omniũ terrarũ ĩperio decertatũ ẽ. Ei9 rei specimen est in illo utriusq̃ populi uerbo factũ. Quum. Q. Fabius imperator Romanus dedit ad Carthaginenses epistolam: ibi scriptum fuit: populum Romanũ misisse ad eos hastam & caduceum signa duo belli aut pacis: ex quis utrum uellent eligerent: quod elegissent: id unum ut esse missum existimarent. Carthaginẽses responderũt neutrũ sese eligere: sed posse q̃ attulissent: utrũ malent relinquere. quod reliquissent: id sibi ꝓ electo futurũ. M. Varro autẽ nõ hastã ipsam: neq̃ ipsum caduceũ missa dicit: sed duas tesserulas: in quarũ altera caduceũ: in altera simulacra hastæ fuerũt ĩcisa.

De ętatũ finibus: pueritię: iuuẽtæ. senectæ ex Tuberõis historia sũptũ. Cap. xxviiii.

TVbero in historiarũ p̃mo scripsit Seruiũ Tulliũ regẽ populi Romani: quũ illas quinq̃ classes iuniorũ cẽsus faciẽdi gratia ĩstitueret. pueros eẽ existimasse: qui minores essent annis septemdecim. Atq̃ inde ab anno septimodecimo: quod idoneos iam eẽ reipu. arbitraretur. milites scripsisse. eosq̃ ad annũ q̃dragesimũ sextũ iuniores: supraq̃ eũ annũ seniores appellasse. Eã rem ꝓpterea notaui: ut discrimina: quæ fuerũt iudicio: moribusq̃ maiorum pueritię: iuuentę: senectæ ex discensione Seruii Tullii prudentissimi regis noscẽretur.

Quod particula atq̃ non complexiua tantum sit: sed uim habeat plusculam uariamq̃. Cap. xxix.

ATq̃ particula a grãmaticis quidẽ cõiunctio eẽ dicitur cõnexiua. Et plerũq̃ sane cõiungit uerba & cõnectit. Sed interdũ alias quasdã potestates habet nõ satis notas: nisi in ueterũ litterarũ tractatione: atq̃ cura exercitatis. Nam ꝓ aduerbio ualet: quũ dicimus aliter ego feci: atq̃ tu. significat enim aliter q̃ tu. Et geminata si fiat auget. intenditq̃ rem de qua agitur: ut animaduertimus in. Q. Ennii annalibus: nisi memoria in hoc uersu labor.

Atq̃ atq̃ accedit muros romana iuuentus:

Cui significationi contrarium est: quod itidem a ueteribus dictum est. Deq̃ & p̃terea pro alio quoq̃ aduerbio dicitur idest statim. Quod ĩ his Virgilii uersib9 existimatur obscure: & insequenter particula ista posita. Est autem. Sic omnia fatis.

In peius ruere: ac retro sublapsa referri:

Non aliter: q̃ qui aduerso uix flumine lembum

Remigiis subigit: si bracchia forte remisit:

Atq̃ illum in p̃ceps prono rapit alueus amni.

AVLI GELLII NOCTIVM ATTICARVM
COMMENTARII LIBER VNDECIMVS.

De origine uocabuli terræ Italię: deq̃ ea multa quę suprema appellatur deq̃ eius nominis ratione: ac de lege aterina: et quibus uerbis antiquitus mulcta minima dici solita sit. Caput primum.

Imęus in historiis: quas oratiōe gręca de rebus populi Romani cōposu
it: &. M. Varro in antiqtatibus rerų humanarų: terrā italiā de gręco uo
t cabulo scripserūt quoniā boues gręca ueterí lingua: ιταλοι: idest itali
uocitati sunt: quorų in italia magna copia fuerit bucetaq; in ea terra gi
gni: pasciq; solita sint cōplurima. Cōiectare autē ob eādē causam possu
musq; italia tunc esset armētosissima. Muctāq; quæ appellat' suprema: instituta in
singulos dies. duarų ouiū trigīta boum. pro copia scilicet boum: proq; ouiū penuria
Sed quum eiusmodi mulcta pecoris: armētiq; a magistratibus dicta erat: adigebāt
boues ouesq;: alias pręcii parui: alias maioris. eaq; res faciebat inęqualē mulctæ pu
nitiorē. Iccirco postea lege aretina constituti sunt in oues singulas ęris deni: in boues
ęris cēteni. Minima aūt mulcta est ouis unius. Suprema mulcta ē eius numeri: cui9
diximus: ultra quē mulctā dicere in dies singulos ius nō ē. & ppterea suprema appel
latur. i. sūma & maxīa. Quādo igitur nūc quoq; a magistratib9 po. ro. more maiorų
mulcta dr: uel mīma uel suprema obseruari solet ut oues genere uirili appellēt. atq;
ita. M. Varro uerba hæc legitima: quibus minima mulcta diceretur: cōcepit. M. Te
rētio: quādo citatus: neq; respōdit: neq; excusat9 ē: ego ei unū ouē mulctā dico. ac ni
si eo genere diceretur: negauerūt iustā uideri mulctā. Vocabulū autē ipsum mulctæ
idē. M. Varro in undeuicesimo: rerū humanarų: nō latinū: sed sabinū ēē dicit. Idq; ad
suā memoriā mā sisse ait in ligua Samnitiū: qui sunt a sabinis orti. Sed turba grāma
ticorų nouitia ea κατεντιφρασιν.: idest per cōtrariā dictionē: ut quędam alia: ita hoc
quoq; dici tradiderūt. Quū autē usus & mos sermonū is sit: ut ita & nūc loquantur
ut pleriq; ueterų locuti sunt: mulctā dixit: & mulcta dicta est. Nō esse ab re putauimo
ęare: q. M. Cato aliter dixit. nā in quarto originū uerba hæc sunt. Imperator noster:
si qs extra ordinē depugnatū iuit: ei mulctā facit. Pōt aūt uideri cōsulta' elegātia uti s
se uerbū quū i castris & i exercitu mulcta fieret: nō i comitio: nec ad populū diceret.

Quod elegantia apud antiquiores: nō de amœniore īgenio: sed de nitidiore cul
tu: atq; uictu dicebatur: quod in uitio ponebatur. Cap. ii.

e Legās hō dicebatur cū laude: sed id ferē uerbū ad ętatē. M. Catōis uitii nō lau
dis fuit. Est nāq; hoc animaduertere: quū in qbusdā aliis: tū ī libro Catōis: q
īscript9 ē carmē de morib9. ex quo libro uerba hęc sunt. Auaritiā oia uitia habēre puta
bāt: sumptuosus: cupidus: e'egās: uitiosus: irritus qui habebatur: laudabatur. Ex qui
bus uerbis apparet elegantē dictū antiqtus: nō ab ingenii elegātia. sed q nimis lætor
amœnoq; cultu uictuq; esset. Postea elegās reprehēdi quidē desiit: sed laude nulla di
gnabatur: nisi cui9 elegātia erat moderatissima. Sic. M. Tullius. L. Crasso: &. Q.
Sęuolę: nō merā elegātiā sed multa parsimonia mixtā laudi dedit. Crassus iqt erat
parcissim9 elegātiū. Sęuola parcorų elegātissimus. Præterea ex eodē libro Catonis:
hæc ēt sparsim: & īterceise cōmemini m9. Vestiri inqt ī foro hōeste: mos erat. domi qd
satis erat: equos carius q̄ coquos emebant. Poeticę artis honos nō erat. Siqs ī ea re stu
debat: aut sese ad conuiuia applicabat: grassator uocabatur. Illa quoq; ex eodē libro
p̄clare ueritatis snīa ē. Nā uita inqt hūana ppe uti ferrū ē. Ferrū si exerceas cōteritur:
si nō exerceas: tamē rubigo interficit. Itē homines exercēdo uidem9 conteri. Si nihil
exerceas: inertia atq; torpedo plus detrimēti facit q̄ exercitatio.

Qualis quātaq; sit pro particulæ uarietas. deq; exēplis eius uarietatis. Cap. iii.

Vando ab arbitriis: negociisq; ociũ est: & mutãdi corporis gratia: aut spatiamur: aut uectamur: quęrere nõnunq̃ apud memetipsum soleo res eiusmodi paruas quidẽ: minutasq; & hominibus nõ bene eruditis aspernabiles: sed ad ueterũ scripta penitus noscẽda: & ad sciẽtiã linguę latinę: cũ primis necessarias. uelut est quod forte nuper in pręnestino recessu uespertina ambulatione: solus ambulans cõsiderabã. Qualis quãtaq; esset particularũ quarũdã in oratione latina uarietas: qđ genus est: prępositio pro. Aliter enim dici uidebam põtifices pro collegio decreuisse. Aliter quẽpiam testẽ introductũ pro testimonio dixisse. Aliter. M. Catonẽ in originũ iiii. Prœliũ factũ depugnatũq; pro castris scripsisse. Et item in quinto. Vrbes insulasq; omnis propago Illyrico esse. Aliter etiã dici pro æde Castoris: aliter pro rostris: aliter pro tribunali: aliter pro concione. atq; aliter tribunum plebis pro potestate intercessisse. Sed has omnis dictionis qui aut omnino similes: & pares: aut usquequaq; diuersas existimaret: errare arbitrabar. Nã uarietatẽ istam eiusdem quidem fontis & capitis nõ eiusdẽ tamẽ esse finis putabã. Quod ꝓfecto facile ĩtelliget: siquis adhibeat ad meditationẽ suã intẽtionẽ: & hẽat ueteris orõnis usum atq; notitiã celebriorẽ.

Quem in modũ. Q. Ennius uersus Euripidis ęmulatus sit. Cap. iiii.

Vripidis uersus sunt in Hecuba: uerbis: sentẽtia: breuitate: ĩsignes: illustresq; Hecuba est ad Vlyxem dicens.

το Δ᾽ ἀξίωμα κἂν κακῶς λέγῃς τὸ σὸν.
πείσει λόγος γὰρ ἔκ τ᾽ ἀδοξούντων ἰὼν.
κἀκ τῶν δοκούντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει. idest:
Auctoritas uero: & si male dicat: tua
Persuadebit. nam ab inexistimatis proficiens oratio:
Et ab existimatis: eadem haudquaq̃ tantundẽ ualet.

Hos uersus. Q. Ennius quum eam tragœdiam uerteret: non sane incõmode ęmulatus est. Versus totidem Enniani hi sunt.

Hæc tu & si peruerse dices: facile achiuos flexeris.
Nam cum opulenti loquuntur pariter atq; ignobiles.
Eadẽ dicta eadẽq; oratio æqua nõ ęque ualet.

Bene sicuti dixi Ennius. Sed tamẽ ignobiles ἐκ τῶν ἀδοξούντων: idest pro eo quod existimatis. & opulenti ἐκ τῶν δοκούντων: idest pro existimatis: satisfacere sñiæ nõ uident. Nam neq; omnes ignobiles ἀδοξοῦσι: idest inestimati sunt: neq; oẽs opulenti εὐδοξοῦσι. idest existimati sunt.

De Pyrrhonibus philosophis quædam: deq; academicis strictim notata. deq; inter eos differentia. Cap. v.

Vos pyrrhonios philosophos uocamus: ii græco cognomẽto σκεπτικοί: idest cõmẽtantes appellant: Id ferme significat: quasi quæstores & considerarores. Nihil enim decernũt. nihil cõstituũt. sed in quærẽdo semp cõsiderãdoq; sunt. quidnã sit omniũ rerũ: de quo decerni cõstituiq; possit. Ac ne uidere quoq; plane qcq̃ neq; audire sese putãt: sed ita pati: afficiq; quasi uideãt uel audiãt: eaq; ipsa. quæ affectiones istas in sese efficiãt: qualia & cuiusmodi sint: contant: atq; insistũt. Omniũq; rerũ fidẽ: ueritatẽq; mixtis: cõfusisq; signis: ueri atq; falsi ita incõprehensibilem uideri aiunt: ut quisquis homo est: nõ præceps: neq; iudicii sui ꝓdigus his uti uerbis debeat: quibus auctorẽ philosophię istius Pyrrhonẽ usum esse tradũt: εὐ μᾶλλον οὕτως ἔχει

Pyrrhonii philosophi

το Απηέκλινος ηου Απέρως: idest haud magis: si se hoc: q̃ illo habet modo aut q̃ neu-
tro. Iudicia enim rei cuiusq;: & sinceras ꝓprietates negãt posse nosci: & percipi id-q; ip-
sum docere atq; ostẽdere multis modis conantur. Sup qua re phauorinꝰ quoq; sub-
tilissime argutissimeque decẽ libros cõposuit. quos πυρρωνιων τροπων: idest pyrroni-
corũ modo᷑ inscribit. Vetus autem quæstio: & a multis scriptoribꝰ græcis tractata
an quid & quantũ inter porrhonios: & academicos philosophos itersit. Vtrique enim
σκεπτικοι εφεκτικοι απορρητικοι: idest cõmẽtantes: obligãtes: ambigẽtes dicuntur:
quoniã utriq; nihil affirmãt: nihilq; cõprehẽdi putãt. Sed ex omnibus rebus perinde
uisa fieri dicũt: quas φαντασιας: idest imaginationes uisa appellãt oõ ut rerũ ipsarũ
natura ẽẽt: sed affectio animi corporisue est eo᷑: ad quos ea uisa ꝑuenĩũt. Itaq; omnes
omnino res quæ sensus hominũ mouent τῶν προστι: idest eo᷑ quæ ad aliquid ẽẽ di-
cũt. Id uerbũ significat. Nihil esse quicq̃: qđ ex sese cõstet: nec quod habeat uim pro-
priã: & naturã: sed oia prorsum ad aliqđ referri: taliaq; uideri ẽẽ: q̃lis sit eo᷑ species
dũ uidẽtur: q̃liaq; apud sensus nr̃os: quo ꝑuenerũt: creantur. nõ apud sese unde pfe-
cta sunt. Quũ hęc aũt cõsimiliter: tã pyrrhonii dicãt q̃ academici: differre tamẽ inter
sese: & pp alia q̃dã: & uel maxie ꝓpterea existimati sunt: q academici q̃dẽ ipsũ illud
nihil posse cõprehendi: q̃si cõprehẽdũt: & nihil posse decerni: q̃si decernũt. Pyrrho-
ne id q̃dẽ ullo pacto uideri uerũ dicũt: q nihil ẽẽ ue᷑ uidetur:

Quod mulieres Romę p herculẽ nõ iurauerit: neq; uiri p Castorẽ. Cap. vi.

i N ueteribus scriptis neq; mulieres romanæ p Herculem deierãt: neq; uiri per
Castorẽ. Sed cur illę nõ iurauerũt Herculẽ obscurũ nõ est. nã herculano sa-
crificio abstineot. Cur autẽ uiri Castorẽ iurãtes nõ appellauerũt, nõ facile di-
ctũ est. Nusq̃ igitur iuenire ẽ apud idoneos q̃dẽ scriptores: aut me hercules fœminã
ędepol dicere: aut me castor uirũ. Aedepol autẽ: qđ iusiurãdũ p Pollucẽ ẽ: & uiro & fœminæ
cõe ẽ. Sed. M. Varro asseuerare antiquissimos uiros: neq; p castorẽ: neq; p pollucẽ de-
ierare solitos: sed id iusiurandũ fuisse tantũ fœmina᷑ ex initiis eleusinis acceptũ. Pau-
latim tamẽ inscitia antiq̃tatis uiros dicere ædepol cœpisse: factũq; ẽẽ ita dicẽdi morẽ:
mecastor a oiro dici in nullo uetere scripto iouenitri.

Verbis antiquissimis: relictisq;: & desitis minime utendum: Cap. vii.

u Erbis uti: aut nimis obsoletis exculcatisq;: aut insolẽtibus, nouitatisq; duræ &
illepidę par esse delictũ uĩ. Sed molestius equidem: culpatiusq; esse arbitror:
uerba noua icognita: iaudita dicere q̃ iouulgata & sordẽtia. Noua aũt uideri
dico etiã ea quę sunt iusitata & desita: tametsi sint uetusta. Est adeo id uitiũ plerũq; se-
rę eruditiõis: quã græci οψιμαθιαν. i. tardidiscẽtiã appellãt. ut quod nunq̃ didiceris:
diu ignoraueris: quũ id scire aliquãdo cœperis magnifacias. Quo in loco quũq;: &
quacuoq; in re dicere: ueluti Romę nobis præsentibus: uetus celebratusque homo in
causis: sed repẽtina & quasi tumultuaria doctrina pręditus: quũ apud pręfectũ urbis
uerba faceret: & dicere uellet inopi quęodã: miseroq; uictu uiuere: & forfureum pa-
nem esitare: uinũq; eructũ: & fetidũ potare: Hic inquit eques romanus apludam edit: &
floces bibit. Aspexerũt omnes qui aderãt alius aliũ: primo tristiores turbato & requi-
rente uultu: quidnã illud utriusq; uerbi foret. Post deinde quasi nescio quid thusce
apluda aot gallice dixisset uniuersi riserũt. Legerat autẽ ille apludã ueteres rusticos fru-
mẽti furfurem dixisse. Idq; a plauto in comœdia: si ea Plauti est: quę astraba inscri-

positum esse. Itē floces audierat prisca uoce significare uini fecem e uinaceis expres- Floces
sam: sicuti fraces ex oleis. Idq; apud Cecilium in polymenis legerat: eaq; sibi duo uer- uini.
ba ad orationum ornamenta seruauerat. Alter quoq; a lectionibus id genus: paucis Fraces
...λός.i. infinitus & isolēs: & ineruditus: quū aduersarius causam differri po olei.
stularet: inqt: succurre. Quoniāsq; nos bouinator hic demoref: atq; id uoce magna
at quaterue inclamauit Bouinator. Commurmuratio fieri cepta est a plerisq; : qui
aderāt: quasi monstrū uerbi admirātibus. At ille iactans & gestiens. Nō eni Luciliū
inquit legistis: qui tergiuersatorē bouinatorē dicit. Est aūt in Lucilii. xi. uersus hic. Bouina
Hic strigosus, bouinatorq; ore improbus duro. tor.

Quid senserit: dixeritq;. M. Cato De albino: qui homo Roman9 graeca oratiōne res
romanas uenia sibi ante eius linguę imperitię petita composuit. Cap. viii.

Vste uenustoq; admodū reprehēdisse dicit Au. Albinū; M. Cato albinus q Aulus
cū. L. Lucullo consul fuit; res romanas orōne graeca scriptitauit. In eius histo Albin9
rię principio scriptū est ad hanc sententiā. Neminē succensere sibi cōuenire si M. cato
qd in his libris parū cōposite; aut minus elegāter scriptū foret. Nam sum inqt homo
romanus natus in latio: gręca oratio a nobis alienissima est. Ideoq; ueniam: gratiāq;
malę existimatiōis: si qd esset erratū postulauit: eam quū legisset. M. Cato. Ne tu in
qt Aule nimiū nugator es: quū maluisti culpā deprecari. q̄ culpa uacare. Nā petere
ueniā solemus: aut quū iprudētes errauimus; aut quum cōpulsi peccauimus. Tibi i
qtore te; quis perpulit: ut id cōmitteres: quod pri9 q̄ faceres; peteres ut ignosceretur
Scriptum est hoc in libro Cornelii Nepotis de illustribus libris.

Historia de legatis Mileti & Demosthene rhetore in libris Critolai repta, Cap. ix.

Ritolaus scripsit legatos mileto publicae rei causa uenisse athenas fortasse an
dixerit auxilii petēdi gratia. Tum qui pro sese uerba facerent quos uisum erat
aduocasse. Aduocatos: uti erat mādatū: uerba pro milesiis ad populū fecisse
Demosthenē milesiorum postulatis acriter respondisse: neq; milesios auxilio dignos Demo-
neq; ex republica id esse cōtendisse. Rem in posterū diē prolatam; legatos ad Demo sthenes
sthenē uenisse, magnoq; opere orasse uti cōtra ne diceret. Eū pecuniā petiuisse. & quā
tum petiuerat: abstulisse. Postridie quū res agi denuo cepta esset: Demosthenē lana
multa collū, ceruicesq; circūuolutū ad populū prodisse. & dixisse se συνεγχυν.i. an
ginā pati. Eo cōtra milesios loqui nō quire. Tum e populo uniū exclamasse. Nō συνα
γχην.i. anginā; q̄ Demosthenes pateref: sed αργυραγχην.i. argētanginā esse. Ipse
etiā Demosthenes: ut idē Critolaus refert, nō id postea cōcelauit, quin glorię quoq; si
bi assignauit. Nā quū interrogasset Aristodemū actorē fabularū q̄tum mercedis uti
agerent accepisset: & Aristodemus talētū respōdisset. At ego plus iqt accepi ut tacerē. Aristo

Quod. C. Gracchus in oratione sua: historiā infrascriptā Demadi rhetori: non De demus
mostheni attribuit. uerbaq; ipsius. C. Gracchi relata. Cap. x.

Vod in capite supiore a Critolao scriptū eē diximus: sup Demosthene: id. C.
gracchus in orōne; qua legem auferam dissuasit: i Demadē cōtulit uerbis hisce
Nā uos q̄rites: si uelitis sapiētia, atq; uirtute uti: & si quęritis neminē nostrū
inuenietis sine precio huc pdire. Omnes nos: qui uerba facimus; aliqd petimus. Neq;
ullius rei causa quisq̄ ad uos prodit: nisi ut aliqd auferat. Ego ipse: qui apud uos uer
ba facio: uti uectigalia uestra augeatis: quo facilius uestra cōmoda: & rēpublicā ad-

ministrare possitis:nō gratis ꝓdeo. Vex peto a uobis:nō pecuniā:sed bonā existimationē:atq; honorē. Qui ꝓdeunt dissuasuri:ne hāc legē accipiatis:petūt:nō honorē a uobis:uerū a Nicomede pecuniā. Qui suadēt ut accipiatis. u quoq; petūt nō a uobis bonā existimationē:uerū a mithridate rei familiaris suæ preciū .& premiū. Qui aūt ex eodē loco atq; ordine tacent:ii uel acerrimi sunt:Nā ab oībus preciū accipiunt: & ois fallūt. Vos quū putatis eos ab his rebus remotos esse:ipartitis bonā existimationē. Legationes aūt a regibus :quū putāt eos sua causa reticere:sumpt⁹ atq; pecunias maximas prębent uti:ut in terra grecia. Quo in tēpore tragœdus gloriæ sibi ducebat:talentū magnū:ob unā fabulam datū esse:homo eloquētissimus ciuitatis suę Demades ei respōdisse dicit̄. Mirū tibi uidet̄ :si tu eloquēdo talentū quęsisti. Ego ut tacerē:decē talēta a rege accepi. Ibidē nūc isti precia maxima ob tacendū accipiunt.

Verba. P. Nigidii:qb⁹ differre dicit:mentiri & mendaciū dicere. Cap. xi.

q Erba sunt hæc ipsa. P. Nigidii hominis in studiis bonarū artiū precellentis, Quē. M. Cicero ingenii doctrinarūq; noīe:summe reuerit⁹ ē. Inter mendaciū dicere:& mentiri distat. Qui mentit̄ ipse nō fallit̄ :sed alterū fallere conatur:Qui mendaciū dicit:ipse fallitur. Itē hoc addidit :qui mentitur inqt fallit quātū in se ē. Itē hoc quoq; sup eadē re dicit. Vir bonus iqt præstare debet:ne mētiatur:Prudens ne mēdaciū dicat. Alterū icidit in hominē:alterū nō. Varie mehercle : & lepide Nigidius tot sententias in eandem rem: q̄si aliud :atq; aliud diceret:disperauit.

Mētiri Mēdaciū dicere

Quod Chrysippus philosophus omne uerbū ambiguū :dubiūq; esse dicit. Diodorus cōtra nullū uerbū ambiguū esse putat. Cap. xii.

chrysippus Diodorus cronus

d Hrysippus ait:oē uerbū ambiguū natura eē quoniā ex eodē duo uel plura accipi possūt. Diodorus aūt cui Crono cognomē fuit. Nullū inqt uerbū ē ambiguū:nec quisq̄ ambiguū dicit:aut sentit. Nec aliud dici uideri debet :q̄ qd si dicere sentit:is q dicit. At quū ego iqt aliud sensi:tu aliud accepisti obscure magis dictū. q̄ ambigue uideri pōt. Ambigui eni uerbi natura illa esse debuit:ut qui diceret duo uel plura diceret. Nemo aūt duo uel plura dicit :q se sentit unū dicere.

Quid. T. Castritius de uerbis:deq; sententia quadam. C. Gracchi existimauerit. Quodq; esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit Cap. xiii.

a Pud. T. Castritiū disciplinæ rhetoricæ doctorē graui atq; firmo iudicio uirū legebatur oratio. C. Gracchi in. P. popiliū. In eius orōnis principio collocata uerba sunt accuratius:modulatiusq; :q̄ ueterū oratorum cōsuetudo fert. Ea uerba sicuti dixi cōposita hæc sunt. Quæ uos cupide per hosce annos appetistis:atq; uoluistis:ea si temere repudiaritis:abesse nō potest:quin aut oli cupide appetisse:aut nunc temere repudiasse dicamini. Cursus igitur hic:& sonus totūdæ uolubilis sententięque eximiæ nos & unice delectabat. Tāto id magis:quod iā tūc. C. Graccho uiro illustri:& seuero eiusmodi cōpositione fuisse cordi uidebamus. Sed enim quū eadem ipsa uerba sæpius petētibus nobis lectitarētur:admoniti a Castritio sumus:ut cōsideraremus:quęuis. quod uel emolumētū eius sententię foret. Neq; pateremur ut aures nostre cadētis apte orōnis modis eblandirētur:aium quoq; nobis uoluptate inani pfunderent. Cūq; nos admiratione ista attentiores fecisset: Inspicite inqt penitus qd efficiant uerba hęc:dicatq; mihi quęso aliqs uestrum an sit ulla huiusce sententię aut grauitas aut gratia; Quę uos cupide per hosce annos appetistis atq; uoluistis:ea temere si re

pudiaritis: abesse nō potest: quin aut olim cupide appetisse: aut nūc temere repudiasse dicamini. Cui. n. oium hominū in mentē nō uenit: id ꝓfecto usu uenire: ut qđ cupide appetieritis: cupide appetisse: & qđ temere repudiaueris: temere repudiasse dicaris. At si opinor inqt: ita scriptū esset. Que uos ꝑ hosce annos appetistis: atq; uoluistis: ea nūc si repudiaritis: abesse nō potest: qn aut olim cupide appetisse: aut nūc temere repudiasse dicamini. Si inqt ita diceretur: grauior. s. solidiorq; fieret snia: & acciperet aliqd iustę in audiēdo expectationis. Nūc aūt uerba hęc cupide & temere: in qbus uerbisoē momentū rei est: nō in cōcludenda snia tanū dicūtur: sed supra quoq; uondum desiderata ponūtur. Et quę nascitor ritq; ex ipsa rei cōceptiōe debebāt: ante oino: q̄ res postular: dicūtur. Nā qui ita dicit: si hoc feceris: cupide fecisse dicerisrem dicit sensus alicuius rōne collectam & confectā. Qui uero ita dicit: si cupide feceris: cupide fecisse diceris non longe secus dicit: atq; si dicerent si cupide feceris. Hæc ego inqt admonui: non ut C. Graccho uitio darē. Dii enim mētem meliorē mihi. nā si qequā in tam fortis facūdię uiro uitii: uel erroris esse dici potest: id omne & auctoritas eius exhausit: & uetustas consumpsit. Sed uti caueretis ne uos facile perstringeret modulatus aliquis currētis facūdiæ sonitus. Atq; ut uim ipsam rerū uirtutēq; uerboꝝ prius pēsitaretis: & siquidem grauis atq; integra & sincera snia diceretur: tū si ita uideretur: gressib9 quoq; ipsis orōnis gestibus plauderetis. Si uero frigidi & leues & futiles sensus ī uerba apte numerosēq; posita includerentur: non esse id secus crederetis: q̄ cum hoies, insigni deformitate: ad facienda ridicula imitantur histriones: & gestiunt.

Sobria & pulcherrima Romuli regis responsio circa uini casum. Cap. xiiii.

Implicissima suauitate & rei. & orōnis. L. Piso frugi usus est in primo annali: quū de Romuli regis uita: ac uictu scriberet. Ea uerba: quæ scripsit: hæc sunt. Romuli sobrietas
Eundē Romulū dicūt ad cœnā uocatū ibi nō multū bibisse: quia postridie negociū haberet. Ei dicūt. Romule si istuc oēs hoies faciant: uinū uilius sit. Is respōdit: imo uero carū: si quantum quisq; uolet bibat. nam ego bibi quantum uolui.

De ludibūdo & errabūdo: atq; id genus uerboꝝ ꝓductionibus: & q; Laberius sic amorabundam dixit. ut dicitur ludibunda & errabunda. Atq; inibi q; Sisenna per huiuscemodi uerbum noua figura usus est. Cap. xv.

Aberius in lacu auerno mulierē amantē uerbo inusitatius ficto amorabundā dixit. Id uerbū Cesellius Vindex in cōmētario lectionū antiquaꝝ ex figura scriptū dixit: qua ludibūda: ridibūda: & errabūda dr: ludens & ridens: & errans. Amorabundus
Terētius aūt Scaurus diui Adriani tēporibus: grāmaticus uel nobilissimus inter illa q̄ de Cesellii erroribus cōposuit: in hoc quoq; uerbo errasse eum scripsit: q; idē esse putauerit: ludēs & ludibūda: errās & errabūda: ridēs & ridibūda. Nā ludibūda iqt & ridibūda & errabūda ea dr: quæ ludētem: uel ridētem: uel errantē agit: aut simulat. Noia ī būdus
Sed qua rōne Scaurus adductus sit: ut Cesellium in eo reprehēderet: nō hercle reperiebamus. Nō est. n. dubium qn hæc genere ipso dūtaxat idē significent: qđ ea demōstrent a qbus ꝓducūtur. Quid est aūt ludentē agere: uel imitari: nō intelliger̄ uidere malui mus: q̄ simulare eum tanq̄ ipsum minus intelligentē. Quin magis Scaurū oportuit cōmentaria Cesellii criminantē: hoc ab eo pręteritū reqrere: qđ nō dixerit: an quid: & quātū differret a ludibūdo ludēs: & ridibūdo ridens: & errabūdo errās: cęteraq; hoꝝ similia: An a participialib9 uerbis paulū aliqd distarent: & quā omnino uim haberet

particula hęc extrema eiusmodi uocabulis addita. Hoc.n. fuit potius reqrendū i hu
iusmodi figurę tractatu. Sicuti reqri solet i temulēto: & luculēto: & turbulēto: uteru
ne & inanis sit istec ,pductio: cuiuimodi sunt: q̄ παραγωγας.i. deductiōes & deriua
tiōes graeci dicūt. An extrema illa particula habeat aliquid suę proprię significationis.
Quū reprehēsionē aūt illā Scauri notaremus: i memoriā nobis redit: q̄ Sisenna i q̄r
to historiaꝝ eiusdē figurę uerbo ita usus ē. Populabūdus inqt agros ad oppidū per
uenit. Q̄d. s. significat: quū agros popularetur: nō ut Scaurꝰ in cōi. milibꝰ uerbis aīad
populantē ageret: uel cū imitaretur. Sed inqrētibus nobis quęnā ratio & origo eēt hu
iuscemodi figurę: populabūdus: & lętabūdꝰ: & laudibūdus: & errabūdus: multorū
q; alioꝝ id genus uerboꝝ επιβολαις.i. ingeniose & apte hercle Apollinaris noster si
bi uideri ait: particulā istam postremā: in qua uerba talia exeūt: uim: & copiā: & qua
si abūdantiā rei: cuiꝰ id uerbū esset demōstrare. Vt lętabūdus is dicatur: q abūde læ
tus sit: & errabūdus: q lōgo atq; abundāti errore sit. Caeteraq; oīa ex ea figura ita dici
ostēdit: ut ,pductio haec & extremitas: largā & fluentē uim: & copiā declaret.

Lætabūdus
Errabūbus

Q̄d graecorum quorūdam uerboꝝ difficillima est in latinam linguā mutatio: ue
lut quod graece dicitur πολυπραγμοσυνη. Cap.xvi.

Diccimus sępe animū ad uocabula reꝝ non paucissima: quę neq; singulis uer
a bis: ut a grecis: neq; si maxime pluribus eas res uerbis dicamus: tam dilucide
tam q; apte demōstrari latina orōne possunt: q̄ greci ea dicūnt priuis uocibus.
Nup etiā quū allatus esset ad nos Plutarchi liber: & eius libri indicē legissemꝰ: q erat
περι πολυπραγμοσυνης.i. de negociatiōe & curiositate: pcontanti cuipiā: q & literarū
& uocū grecaꝝ exps fuit. Cuiusna liber. & q̄ de re scriptus esset. Nomē qdem scripto
ris statim diximꝰ. Rē de qua scriptū fuit dictum: haesimꝰ. Ac tū primo: quia nō satis
cōmode opinabar interpretatuꝝ esse: si dicerē de negociositate: aliud istuc apud me
exqrerem qd ut dr: uerbū de uerbo expressum eēt. Nihil erat prorsus qd aut meminis
sem legere me: aut si etiā uellē fingere: qd nō insigniter aspeꝝ: absurdū durūq; esset: si
ex multitudine & negocio uerbū unū cōpingerem. Sicuti multiiugia dicimus & mul
ticoloria & multiformia. Sed nō minus illepide ita diceretur: q̄ si interpretari uocem
uelis πολυφιλιαν.i. multoꝝ amicitiā: aut πολυτροπιαν.i. multiplices ac uarios mo
res: aut πολυσαρκιαν.i. corpulentiā. Quāobrē quū diutile tacitus i cogitādo fuissem
respōdi tandē nō uideri mihi significari eā rem posse uno noie. Et idcirco iūcta orone
qd uellet grecū id uerbū parauerā dicere. Ad multas igitur res aggressio: earūq; omnium
reꝝ actio πολυπραγμοσυνην inq̄ grece dr: de q̄ hūc libꝝ cōpositū esse iscriptio ista
indicat. Tum ille opicis uerbis meis ichoatis: & incōditis abductus uirtutē qdem esse
πολυπραγμοσυνην.i. curiositatē. Hortatur inqt nos pfecto nescio qs hic. Plutarchꝰ
ad negocia capessēda: & ad res obeūdas plurimas: cū industria: & celeritate. Nomine q;
ipsiꝰ uirtutis de q̄ locuturꝰ esset: libro ipsi: sicuti dicis: nō incōmode prescripsit. Mi
nime inq̄ uero: neq;.n. ista oino uirtꝰ est: cuius greco noie argumētū hoc libri demōstra
tur. Neq; id qd tu opinare: aut ego me dicere sentio: aut Plutarchus facit. Deterret ei
nos hoc qdē in libro q̄ potest maxime ab auaritia: pmiscuaq; & non necessariarum re
rum eiuscemodi plurimaꝝ: & cogitatiōe: & petitione. Sed inq̄: tui erroris culpā esse intel
ligo in mea scilicet facundia: qui ne pluribus quidem uerbis potuerim non obscure di
me dicere: quod a grecis perfectissime uno uerbo & planissime dicitur.

Quid significat in ueteribus prætorum edictis: quod flumina retanda publice re/
dempta habent. Cap. xvii.

Dicta ueteꝶ pretoꝶ sedentibus forte nobis in bibliotheca templi Traiani: &
aliud quid requirētibus: quū in manus īcidissent legere: atq; cognoscere libitū
est. Tum in quodā edicto antiquiore ita scriptū inuenimus. Qui flumina retā
da publice redēpta habēt: si quis eoꝶ ad me adductus fuerit: qui dicatur: q̄ eū ex lege
locatiōis facere oportuerit: nō fecisse. Retāda igitur q̄d esset: quærebatur. Dixit ibi q̄s
piam nobiscū sedens amicus meus in libro se Caii de origine uocabuloꝶ septimo legis
se. Retas uocari arbores: quæ aut ex ripis fluminū corruerent: aut in alueis eorū exta Retas
rent. appellatasq; esse a retibus: q̄d prætereuntes naues impedirent: & quasi retinerent Retan
Ideirco sese arbitrari: retanda flumina locari solita esse: idest purgāda: nequid aut mo da fla-
ræ: aut periculi nauibus in ea uirgulta incidentibus fieret. mina.

Qua pœna Draco atheniēsis in legibus quas populo Atheniensi scripsit: fures affi
ceret. Et qua postea Solon: & qua item decēuiri nostri: qui. xii. tabulas scripserūt. At
quibi adscriptum q̄ apud ægyptios furta licita: & permissa sunt. Apud lacedæmo-
nios autem cū studio quoq; affectata: & pro exercitio utili celebrata. Ac præterea. M.
Catonis de puniendis furtis digna memoria sententia. Cap. xviii.

Draco atheniensis uir bonus: multaq; esse prudētia existimatus iurisq; diuini: Draco
& humani peritus fuit. Is draco leges: q̄bus atheniēses uterētur: primus oīum legisla-
tulit. in illis legibus furē cuiuscunq; modi furti supplicio capitis puniendum tor
esse: & alia pleraq; nimis seuere censuit: sanxitq;. Eius igitur leges: quoniā uidebantur
impendio acerbiores: nō decreto iussoq;: sed tacito: illitteratoq; atheniēsium cōsensu ob
literatæ sunt. Postea legibus aliis mitioribꝰ a Solone cōpositis usi sunt. Is Solō ex se Solon
ptem illis inclytis sapientibus fuit. Is sua lege in fures: non ut Draco antea mortis: sed
dupli pœna uindicandū existimauit. Decēuiri aūt nostri qui post reges exactos leges:
q̄bus populus Romanus uteretur: in. xii. tabulis scripserunt. Neq; pari seueritate in
puniēdis oīum generꝶ furibus: neq; remissa nimis lenitate usi sunt. Nā furē qui mani
festo furto prehensus esset: tū demū occidi pmiserū t: si aut quū faceret furtum: nox es
set: aut iterdiu se telo: quū prehēderetur: defenderet. Ex cæteris autē manifestis furibꝰ
liberos uerberari: addiciq; iusserūt ei: cui factū furtū esset. si modo id luci fecissent: ne
q; se telo defendissent. seruos item furti manifesti prehensos uerberibus affici: & ex sa
xo præcipitari. sed pueros impuberes prætoris arbitratu uerberari uoluerunt: noxāq;
ab his factā sanciri. Ea quoq; furta: quę per lancem: liciūq; cōcepta essent: perīde ac si
manifesta forēt: uindicauerūt. Sed nūc a lege illa decēuirali discessum est. Nā si q̄s sup
manifesto furto iure: & ordine experiri uelit: actio ī quadruplū datur. Manifestū au-
tem furtū est: ut ait Masurius: q̄d deprehēditur: dum fit. faciēdi finis est quū platum
ē quo ferri cœperat. Furti cōcepti: item oblati: tripli pœna est. Sed quod sit oblatum:
quod conceptū: & pleraq; alia ad eā rem: ex egregiis ueterū moribus accepta. neq; inu
tilia cognitu: neq; iniucūda: qui legere uolēt. inuenient Sabini librꝶ: cui titulus est de
furtis. In quo id quoq; scriptū est: q̄d uulgo inopinatum. Non hoīum tantū neq; reꝶ
mouentiū: quę auferri occulte: & surripi possunt: sed fundi quoq; & ædium fieri furtū
Cōdemnatū quoq; furti colonū: qui fundo: quē conduxerat uendito: possessione eius
dominum interuertisset. Atq; id etiā: q̄d magis inopinabile est. Sabinus dicit. Furem

esse hoīs iudicatum: quī quū fugitiuis preter oculos domini forte iret: obtētu togē tā
q̄ se amiciēs: ne uideretur a domino obstitisset. Alus deinde furtis oībus: quę nec ma-
nifesta appellārur: pœnā imposuerūt dupli. Id etiā memini legere me ī libro Aristōis
iure cōsulti: aut quāq̄ idocti uiri: apud ueteres ægyptios: qđ genus hoīes cōstat in arti
bus reperiēdis solertes extitisse: & ī cognitiōe rerꝫ indagāda sagaces: furta oīa fuisse lici
ta: & īpunita. Apud lacedæmonios quoqꝫ sobrios illos: & acres uiros: cuiꝰ rei nō adeo
ut ægyptiis fides lōginqua est: nō pauci: neqꝫ ignobiles scriptores: q moribus: legibus
qꝫ eorꝫ memoriā cōdiderūt: ius atqꝫ usus fuisse furādi dicūt. Idqꝫ a iuuētute eorꝫ: non
ob turpia lucra: neqꝫ ad sumptū libidini prębendū cōparādamue opulentiā: sed pro
exercitio: disciplinaqꝫ rei bellicę factitatū. Qđ & furādi solertia: & assuetudo acueret:
obfirmaretqꝫ aīos adolescentiū: & ad insidiarꝫ astus: & ad uigilādi tolerētiā: & obre-
pendi celeritatē. Etenim. M. Cato in orōne: quā de præda militibus diuidēda scripsit:
uehemētibus: & illustribus uerbis de īpunitate peculatus: atqꝫ licētia cōqueritur. Ea
uerba quoniā nobis īpensę placuerūt adscripsimꝰ. Fures inqt priuatorꝫ furtorꝫ ī ner-
uo. atqꝫ ī cōpedibus ætatē agunt. Fures publici in auro atqꝫ in purpura. Quā caste au
tē: & q̄ religiose a prudētissimis uiris qđ esset furtū: definitū sit: prętereundū nō puto
Neqꝫ eū solū esse furē putet: q occulte tollit: aut clam surripit. Verba sunt Sabini ex
libro iuris ciuilis secūdo. Qui alienā rem attrectauit: quum id se iuito domino facere
iudicare deberet: furti tenetur. Itē alio capite. Qui alienū tacens: lucri faciēdi causa su
stulit: furti abstrigitur: siue cuius sit siue nescit. Hæc quidem sic in eo: quo nūc dixi li
bro Sabinus scripsit: de rebus furti faciendi causa attrectatis. Sed meminisse debemꝰ
secūdum ea. quę supra scripsi: furtū sine ulla quoqꝫ attrectatione fieri posse: sola men
te: atqꝫ aīo: ut furtū fiat: annitēte. Quo circa ne id quidem Sabinus dubitare se ait: quī
dominus furti sit cōdemnandus: qui seruo suo uti furtum faceret imperauit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DVODECIMVS.

Dissertatio Phauorini philosophi: qua suasit nobili fœminę: ut liberos quos pepe
risset: nō nutricum adhibitarꝫ: sed suo sibi lacte aleret. Caput primum.

Vnciatū quondā est Phauorino philosopho nobis pręsentibus uxoré
auditoris: sectatorisqꝫ sui paululū ante enixā. auctūqꝫ eū esse nato filio
n Eamus inqt: & puerperā uisū & patri gratulatū. Is enim erat loci sena
torii ex familia nobiliore. Imus una & qui tum aderamꝰ. Prosecutiqꝫ
eum sumus ad domū: quo pergebat: & cū eo simul introgressi sumus
Tum in primis ædibus cōplexus hoīem: cōgratulatusqꝫ assedit atqꝫ ibi pcontatus est
q̄ diutinum puerperiū: & q̄ laboriosi nixus fuissent. Puellāqꝫ defessam labore: ac uigi
lia sōnum capere cognouit: fabulari īstituit prolixius. Et nihil inqt dubito: quin filiā
lactæ suo nutritura sit. Sed quū mater puellæ parcendum esse ei diceret: adhibēdasqꝫ
puero nutrices: ne ad dolores: quos in enitēdo tulisset: munus quoqꝫ nutricatiōis gra
ue ac difficile accederet. Oro te inquit mulier sine eam totā integrā esse matré filii sui.
Qđ est. n. hoc cōtra naturā impfectum: atqꝫ dimidiatum matris genus? peperisse: ac
statim a sese abiecisse? Aluisse in utero sanguine suo nescio quid quod non uideret: nō
alere suo lacte: quod uideat iam uiuentem: iam hoīem: iam matris officia īplorantem
An tu quoqꝫ inqt putas naturā fœminis: mamarꝫ ubera: quasi quosdam uenulos ...

ustiores: non liberorum alendorum: sed ornãdi pectoris causa dedisse? Sic.n. qđ a uobis
scilicet abest: pleręq; istę pdigiosæ mulieres: fontem illũ sãctissimũ corporis generis hu
mani educatorẽ arefacere & extinguere cũ piculo quoq; auersi corruptiq; lactis labo
rant tanq̃ pulchritudinis sibi isignia deuenustet. Quod qdẽ faciũt eadẽ uecordia: quã
quibusdam cõmenticiis fraudibus nituntur: ut foetus quoq; ipsi i corpore suo concepti
aboriãtur: ne æquor illud uẽtris irrugetur: ac de grauitate oneris: & labore partus fa
tiscat. qđ quum sit publica detestatiõe. cõmuniq; odio dignum in ipsis hoĩem primor
diis dum fingitur. dum aĩatur iter ipsas artificis naturę manus iterfectum ire: q̃tulũ
hinc abest. iam pfectum iam genitũ: iam filiũ, pprii: atq; cõsueti: atq; cognití sanguinis
alimonia priuare? Sed nihil iterest (hoc enim dicitur) dum alatur: & uiuat cuius id la
cte fiat. Cur igitur iste qui hoc dicit: si i capessendis naturę sensibus tam obsurduit: nõ
id quoq; nihil iteresse putat: cuius i corpore: cuiusq; ex sanguine cõcretus homo: & co
alitus sit? An q̃a spiritu multo: & calore exalbuit: nõ idem sanguis est nũc in uberib9
qui in utero fuit? Nõne hac quoq; in re solertia naturę euidens est: q; posteaq̃ sanguis ille
opifex in penetralibus suis omne corpus hominis finxit: aduentante iam partus tem
pore in supernas se partis profert: & ad fouenda uitæ: atq; lucis rudimenta præsto est.
& recens natis: notum & familiarem uictum offert? Quamobrem nõ frustra creditũ
est: sicuti ualeat ad fingendas animi: corporisq; similitudies uis: & natura seminis: nõ
secus ad eandem rem: lactis quoq; ingenia & proprietates ualere. Neq; in hominibus
id solum: sed i pecudibus quoq; animaduersum. Nam si ouium lacte hædi: aut capra Quãta
rum agni alerentur: constat ferme in his: lanam duriorem: in illis capillum gigni tene uis la-
riorem. In arboribus etiam: & frugibus maior plerunq; uis: & potestas est ad earum ctis
indolem: uel detrectandam: uel augendam: aquarum atq; terrarum: quæ alunt. q̃ ipsi9
quod iacitur seminis. Ac sæpe uideas arborem lętam: & nitentem in locum aliũ trans
positam deterioris terræ succo deperisse. Quę malum igitur ratio est nobilitatem istã
nati modo hominis: corpusq; & animum: bene ingeniatis primordiis inchoatum: in
fitio degeneriq; alimento lactis alienĩ corrumpere? Præsertim si ista: quam ad prębẽ
dum lac tunc adhibebitis: aut serua: aut seruilis: & ut plerũq; solet. externæ: & barba
rę nationis: si improba. si informis: si impudica: si temulenta est. Nam plerunq; sine
discrimine quęcunq; id temporis lactans est: adhiberi solet. Patiemurne igitur infan
tem hunc nostrum pernitioso contagiõ infici: & spiritũ ducere in animũ: atq; in cor
pus suum: ex corpore & animo deterrimo. Id hercle ipsum est quod sæpenumero mi
ramur: quosdã pudicarum mulierum liberos: parentũ suorum: neq; corporib9 neq; aĩs simi
les existere. Scite igitur & pite noster Marro: q; quũ uersus illos Homeri ɔsectaretur
ουκαρα σοι γε πατηρ ην ιπποτα πηλευς
ου θετις μητηρ γλαυκη δε σ' ετικτε θαλασσα
πετραι τ' ηλιβατοι οτι τοι νοος εστιν απηνης. Idest:
Non eques ipse pater fuerat tibi mehercule peleus
Non thetis est genitrix: glaucum te protulit equor
Atq; rupes: mens q; tibi dura: feroxq; est.
Haud portionem solã tanq̃ illam: quam ille sequebatur: sed alitricem quoq; feram &
sęuã criminat9 est. Addit enim hoc đ suo. Hircaneq; admorũt ubera tigres. Quoniã
in educãdi moribus inolescẽdis magnã fere partẽ ingeniũ altricis & natura lactis tenet:

Quę iã a principio ĩbuta paterni seminis cócretione: ex matris etiã corpore & aĩo recentẽ indolẽ cõfigurat. Et preter hęc autẽ: q̃s illud etiã negligere: aspnariq; possit: q̃ partus suos deserũt: ablegãtq; a sese aliis nutriẽdos dedũt. uinculũ illud coagulũq; ai atq; amoris: quo parẽtes cũ filiis natura cõsociat: ĩtersciudunt: aut certe q̃dẽ diluunt deterũtq;. Nã ubi infantis aliorsũ dati: facta ex oculis amolitio est: uigor ille maternę flagrãtiæ: sensim atq; paulatĩ restinguitur. Oĩsq; impatiẽtissimæ solicitudinis strepitus cõsilescit. Neq; multo minor a mãdan ad nutrice aliã filii: quã morte amissi obliuio est. Ipsius quoq; infantis affectio animi: amoris: cõsuetudinis in ea sola unde ali occupatur: & pinde ut ĩ expositis usu uenit: matris quæ genuit: neq; sensum ullũ: neq; desiderĩũ capit: Ac pp̃terea oblitteratis & abolitis natiuę pietatis elementis: q̃cq̃d ita educati liberi amare patrem & matrem uidẽtur: magnã fere partem: nõ naturalis ille amor ẽ: sed ciuilis & opinabilis. Hęc Phauorini dicẽte audiui græca orõne: cuĩ sniaæ cõis utilitatis grã: q̃tum meminisse potui rettuli. Amœnitates uero & copias ubertatesq; uerbo;: latina oĩs facũdia uix quidem indipisci potuerit: mea nequaq̃.

Quod Anneus Seneca iudicans de Qu. Ennio: deq; M. Tullio leui: futiliq; iudicio fuit. Cap. ii.

Seneca d E Anneo Seneca partim existimãt: ut de scriptore minime utili. Cuius libros attingere: nullũ præciũ opæ sit. Q̃d orõ eĩ uulgaris uideatur: & protrita. Res atq; sniæ: aut ut inepto: inaniq; ĩpetu sint: aut ut leui: & quasi dicaci argutia. Eruditio autẽ uernacula & plebeia: nihilq; ex ueter; scriptis habẽs: neq; gratiæ. neq; dignitatis. Alii uero elegãtiæ q̃dẽ uerbis pa; esse nõ inficias eũt. Sed & re; quas dicat: sniam doctrinãq; ei nõ deesse dicũt: & ĩ uitiis mo; obiurgãdis: seueritatẽ grauitatẽq; non iniustã. Mihi de omni eius ĩgenio: deq; oĩ scripto iudiciũ cẽsorẽq; facere nõ necesse mẽ. Sed q̃d de. M. Cicerone: &. Qu. Ennio: &. P. Virgilio iudicauit: ea res cuiusmodi sit ad cõsiderãdũ ponemus. In libro. ii. xxii. epistolarum moralium: quas ad Luciliũ cõposuit: deridiculos uersus. Q. Enniũ de Cethego antiquo uiro fecisse hos dicit.

Dictus ollis popularibus olim.
Qui quum uiuebant homines: atq; æuum agitabant.
Flos delibatus populis: & suada medulla.

Ac deĩde scribit de iisdẽ uersibus uerba hæc. Admiror eloquentissimos uiros & deditos Ennio p optimis ridicula laudasse. Cicero certe inter bonos eius uersus: & hos refert. Atq; id etiã de Cicerone dicit. Nõ miror inq̃t fuisse q̃ hos uersus scriberet: quom fuerit q̃ laudaret. Nisi forte Cicero sũmus orator agebat cãm suã: & uolebat hos uersus uidere bonos. Postea hoc etiã addidit ĩsulsissime. Apud ipsum quoq; inq̃t Ciceronem ĩuenies etiã in ipsa orõne quędã: ex q̃bus ĩtelligas illũ nõ pdidisse operam: q̃ Enniũ legit. Ponit deĩde quæ apud Ciceronẽ reprehẽdit: q̃si enniana: q̃ ita scripserit in libris de rep. ut Menelao laconi q̃dã fuit suauiloquẽs iucũditas. Et q̃d alio in loco dixerit. Breuiloquentiã in dicẽdo colat. Atq; ibi nugator homo Ciceronis errores deprecatur. & nõ fuit inq̃t Ciceronis hoc uitiũ sed tpis. Necesse erat hęc dici: quũ illa legerentur. Deinde ascribit Ciceronẽ hęc ipsa interposuisse: ad effugiẽdam ĩfamiã nimis lasciuę orõnis & nitidę. De Virgilio quoq; in eodẽ loco uerba hæc ponit. Virgilius quoq; noster nõ ex alia cã duros quosdã uersus & enormes: & aliq̃d supra mensurã trahẽtis interposuit: q̃ ut Ennianus populus agnosceret in nouo carmine antiquitatis aliquid.

breuiloquẽtia

Sed iam uerbo℞ Senecę piget. Hæc tamen inepti: & insipidi: & insulsi hois ioca nõ prętereo. Quidnã sunt inqt tã magni sensus. Q. Ennii: ut licet scripti sint īter hircosos: possunt tamẽ inter unguẽtatos placere. Et quũ reprehẽdisset uersus quos supra de Cethego posuimus: q huiusmodi inqt uersus amãt liceat sibi: & eosdẽ admirari: & Sotherici lectos. dign⁹ sane Seneca uideatur lectiõe: ac studio adolescẽtiũ: q honorẽ colorẽq₃ ueteris orõnis Sotheri lectis cõpararit: quasi minime. s. grę & relictis iã cõtẽptisq₃. Audies tamẽ cõmemorari: ac referri pauca quędã: quę ipse idẽ seneca benedixerit. Quale est illud qđ in hoiem auaℜ & auidũ: & pecunię sitientẽ dixit. Quid. n. refert q̃tum habeas: multo illud plus est: qđ nõ habes. Bene hoc sane bene. Sed adolscẽtium indolẽ: nõ tam iuuãt quę benedicta sũt: q̃ inficiũt: quę pessime. Multoq₃ magis: si & plura sint: quę deteriora sunt. Et quędam in his uõ pro ενθυμήματι: idest cõmentatione aliqua rei paruæ ac simplicis: sed in re ancipiti pro consilio dicuntur.

Lictoris uocabulũ qua ratione conceptum ortũq₃ sit. & super eo diuersæ sententię Valgi Ruffi: & Tullii Ciceronis liberti acceptæ. Cap. iii.

a Algius Ruffus in secũdo libro℞: quos inscripsit de rebus per epistolã quęsitis: lictorẽ dicit a ligãdo appellatũ esse q₃ quum magistratus populi Romani uirgis quẽpiam uerberari iussissent: crura eius: & manus uinciri q₃ a uiatore solita sint. Isq₃ qui ex collegio uiato℞ officiũ ligandi haberet. lictor sit appellatus utitur q₃ ad eam rem testimonio. M. Tullii uerbaq₃ eius refert ex oratione: quę dicta est pro C. Rabirio. Lictor inquit colliga manus. Hæc ita Valgius: & nos sane cum illo sentimus. Sed Tyro Tullius. M. Ciceronis libertus lictorem uel a lino uel a licio dictum scripsit: Licio enim transuerso: quod linium appellatur: qui magistratibus inqt præministrabãt: cincti erãt. Si quis autem est: qui propterea putet probabilius esse quod Tyro dixit: quoniam prima syllaba in lictore: sicuti in licio producta est: & in eo uerbo: quod est ligo correpta est: nihil ad rem istam pertinet. Nam sic a ligando lictor: ut a legendo lector: & a uincendo uictor: & a tuendo tutor: & a struendo structor: productis: quæ corripiebantur uocabulis dicta sunt. — Lictor

Ex. Q. Ennii septimi annalũ uersus quibus depingitur finiturq₃ ingenium: comitasq₃ hominis minoris erga amicum superiorem. Cap. iiii.

d Escriptũ. definitũq₃ est a. Q. Ennio in annali septimo graphicę admodum: sateq₃ sub historia Gemini Seruilii uiri nobilis: quo īgenio: qua comitate: q̃ modestia: qua fide: q̃ ligue parsimonia: qua loquẽdi opportunitate: q̃ta rerũ antiqua℞: morũ q₃ ueteℜ: ac nouo℞ scia: q̃taq₃ seruãdi tuẽdiq₃ secreti religione. Qualibus deniq₃ ad minuẽdas uitæ molestias: fomẽtis: leuamẽtis: solatiis amicũ esse cõuenit hois genere: & fortuna superioris. Eos uero uersus nõ minus frequẽti: assiduoq₃ memorari dignos puto: q̃ philosopho℞ de officiis decreta. Ad hęc odor qdã uetustatis in his uersibus tã reuerẽdus ẽ: suauitas tã impromiscua: tãq₃ ab omni fuco remota est: ut mea quidem sententia pro antiquis sacratisq₃ amicitię legibus obseruãdi: tenẽdi: colẽdique sint. Quapropter ascribẽdos eos existimaui. Si quis iam statim desideraret. — Geminus Seruilius

Hocce locutus: uocat: qui cum bene sæpe libenter
Mensam sermonesq₃ suos: rerum suarum
Comiter impartit: magna cum lapsa diei
Parsforet: e summis rebus: paruisq₃ regundis

Parte fuisset: de paruis: summisq; gerendis
Consilio: induforo: lato: sanctoq; senatu
Cui res audacter magnas: paruasq; iocumq;
Eloqueret: quę tincta malis: & quæ bona dicto
Euomeret: siquid uellet tutoq; locaret.
Quo cum multa uolup. ac gaudia: clamq; palamq;
Ingenium cui nulla malum sententia suadet:
Vt faceret facinus leuis: haud malus: idem
Doctis: fidelis: suauis homo: facundus: suoq;
Contentus: atq; beatus: scitus: secunda loqueres: in
Tempore commodus: & uerborum uir paucorum
Multa tenens antiqua: sepulta & sæpe uetustas
Quæ facit: & mores ueteresq; nouosq; tenentem.
Multorum ueterum leges: diuumque hominumque
Prudentem. qui multa loquiue: tacereue posset.

Hunc inter pugnas compellat seruilius sic. T. Helium Scillonem dicere solitũ ferũt Q. Ennium de semetipso hæc scripsisse: picturamque istam morum & ingenii ipsius Q. Ennii factam esse.

Sermo Tauri philosophi de modo atq; ratione tolerandi doloris: secundum stoicorum decreta. Cap. v.

lebadia Quum delphos ad pythia: cõuentumq; totius ferme greciæ uisendum philosophus Taurus iret: nosq; ei comites essemus: inq; eo itinere lebadiã uenissemus quod est oppidũ atticũ: in terra boetia. Affertur ibi ad Taurũ amicũ eiusquẽ piam nobilẽ in stoica disciplina philosophũ ægra ualitudine oppressum decumbere. Tunc omisso itinere: quod alio maturãdũ erat: & relictis uehiculis: pergit eum prope uidere. Nosq; de more: quẽ in locũ cũque iret: secuti sumus. Et ubi ad ædes: in qbus ille ægrotus erat peruenimus: uidemus hominẽ doloribus: cruciatibusq; allabi: quod græci χωλον: idest laxũ intestinũ dicũt: & febri simul adrapida afflictari: gemitusq; ex eo cõpressos erumpere. spiritusq; & anhelitus e pectore eius euadere: non dolorem magis indicantes: q̃ pugnam aduersus dolorem. Post deinde quum Taurus & medicos accersisset: collocutusq; de faciẽda medela esset: & eum ipsum ad retinendã patientiam testimonio tolerantiæ: quam uidebat: perhibito: stabilisset: egressique deinde ad uehicula: & ad comites rediremus: Vidistis inquit Taurus: non sane iucundũ spectaculum: sed cognitu tamen utile congredientes: compugnantesq; philosophum & dolorẽ. Iacebat uis illa: & natura morbi: quod erat suum: distractionem: cruciatũq; membrorum. Faciebat contra ratio: & natura animi quo erat æq; suum. Perpetiebatur: & cohibebat: coercebatq; intra sese uiolentias effrenati doloris. Nullos eiulatus: nullas cõplorationes: ne ullas quidem uoces indecoras edebat. Signa tamen quædam (sicut uidistis) extstebant uirtutis & corporis de possessione hominis pugnantiũ. Tum e sectatoribus Tauri iuuenis in disciplinis philosophiæ non ignarus. Si tãta inq; doloris acerbitas est: ut cõtra uolũtatẽ: cõtraq; iudiciũ animi nitatur: inuitumq; hoiem cogat ad gemendũ: confitendũq; de malo morbi sæuiẽtis: cur dolor apud stoicos indifferẽs esse dicitur: non malũ: Cur deinde aut stoicus homo cogi aliquid potest: aut dolor co

cere:quum & dolorem stoici nihil cogere: & sapiētem nihil cogi posse dicant? Ad ea
d auctus uultu iam ꝓpemodū latiore: delectatus enim iā uidebatur: illecebra questio
nis. Si iā amicus inquit hic noster melius ualeret: gemitus eiusmodi necessarios a calu
mnia defendisset: & hāc opinor tibi questionē dissoluisset. Me aūt scis cum stoicis nō
bene cōuenire: uel cū stoica potiꝰ disciplina. Est enim pleraq; & sibi & nobis īcongru
ens sicut i libro quē sup ea re cōposuimus ꝺclaratur. Sed ut tibi a me mos geratur: di
cam ego indoctius ut aiūt: & apertius quę fuisse dictur: puto sinuosius: atq; solertius: si
quis nūc adesset stoicoꝝ. Nosti .n. credo uerbū illud uetus & peruulgatum αμαθεστε
ρος εἰπε. καὶ σαφέστερων λεγε: idest indoctius rudiusq; quodāmodo loquere: &
apertius: ac clarius fare. atq; hic exorsus de dolore: atq; gemitu stoici ęgrotātis ita dis
seruit. Natura inquit oium rerum: q̄ nos genuit induit nobis: inoleuitq; i ipsis stati pri
mordiis: qbus nati sumus: amorē nostri: & caritatē ita prorsus ut nihil quicquā esset cariꝰ
pensiusq; nobis: q̄ nosmetipsi. Atq; hoc esse fundamētū rata est cōseruādę hoīum ppe
tuitatis: si unusq sq; nostrū: simulatq; editus i lucē foret: harū prius reꝝ sensuum. affe
ctionēq; capet: quę a ueteribus philosophis τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν. idest scd̄m naturam
prima appellata sunt: ut oibus scilicet corporis sui cōmodis gauderet: ab cōmodis in
cōmodis oibus abhorreret. Postea p incremēta ętatis exorta a seminibꝰ suis ratio est: & utendi
cōsilii reputatio: & honestatis utilitatisq; uere cōtemplatio: subtiliorq; & exploratior
cōmodoꝝ delectus: atq; ita prę cęteris oibus eminuit: & pręfulsit decori & honesti di
gnitas. Ac si ei retinēdę obtinēdęue incōmodū extrīsecus aliqd obstaret: cōtēptū est.
Neq; aliud esse uere & simpliciter bonū: nisi honestū. Aliud quicq̄ malū: nisi qd tur
pe esset existimatū est. Reliqua oīa quę in medio forēt: ac neq; honesta essent: neq; tur
pia: neq; bona eē: neq; mala decretū est. Productiōes tamē: & relationes suis quęque
momētis distinctę diuisęq; sunt. Quę προηγούμενα καὶ ἀποπροηγούμενα ipsi uo
cant. Propterea uoluptas quoq;: & dolor: quod ad finē ipsum bene beateq; uiuendi p
tinet: & in mediis relicta: & neq; in bonis neq; in malis iudicata sunt. Sed .n. quoniam
his primis sensibus doloris: uoluptatisq; ante cōsiliu: & ratiōis exortū recēs natus ho
mo imbutus est: & uoluptati quidā natura cōciliatus: a dolore aūt quasi a graui quo
dam inimico abiūctus: alienatusq; est: iccirco affectiones istas primitus penitusq; indi
tas ratio post addita cōuellere: obstupare: atq; extinguere uix potest. Pugnat autē cū
his semp: & exultantes eas opprimit: obteritq;: & parere sibi atq; obedire cogit. Itaque
uidimus philosophum ratione decreti sui nixum cum petulantia morbi: dolorisque ex
sultantia colluctātem: nihil cedentem: nihil confitentem: neq; ut pleriq; dolentes solēt
eiulantem: atq; lamētantē: ac miseꝝ sese & infelicē appellātem: sed acres tantū anheli
tus & robustos gemitus edētem: signa atq; indicia nō uicti: neq; oppressi a dolore sed
uincere eum: atq; opprimere enitētis. Sed haud scio inquit: an dicat aliquis: ipsum illud
quod pugnat: qd gemit: si malū dolor non est: cur necesse est gemere & pugnare. Qd
enim omnia quę nō sunt mala: molestia quoq; omni non carēt: sed sunt pleraq; noxa
quidē magna: & pernicie priuata: quia nō sunt turpia. Cōtra naturę tamen mansuetu
dinē: lenitatemq; opposita sunt & infesta: per obscurā quādam ipsius naturę cōsequē
tiam. Hęc ergo uir sapiens tolerare: & cōtari potest nō omnino sensum sui admittere po
test. ἀναλγησία. idest indolētia enim: atq; ἀπάθεια. idest impassibilitas: non meo tan
tum inquit: sed quorūdam etiam ex eadem porticu prudentioꝝ hominū: sicuti iudicio

Panætii grauis atq; docti uiri improbata: abiectaq; est. Sed cur cõtra uolũtatem suã gemitus facere cogitur philosophus stoicus: quẽ nihil cogi posse dicũt. Nihil sane potest cogi uir sapiẽs: quũ est ratiõis obtinẽdę locus. Quũ uero natura cogit: ratio quoq; a natura data cogitur. Quęre etiã si uidetur: cur alicuius manu ad oculos suos repẽte agitata inuitus cõueniat? Cur fulgẽte cælo a luminis iactu: nõ sua spõte. & caput & oculos declinet? Cur tonitru uehemẽtius facto sensim pauescat? Cur sternutamentis quatiatur? Cur aut ĩ ardoribus solis æstuet: aut cur in pruinis ĩmanibus obrigescat? Hæc eteni: & pleraq; alia nõ uolũtas: nõ consilium nec ratio moderatur: sed naturę necessitatisq; decreta sunt. Fortitudo aũt nõ ea est: quæ cõtra naturã mõstri uice nititur ultraq; modũ eius egreditur: aut stupore animi: aut immanitate: aut quadã misera & necessaria ĩ perpetiẽdis doloribus exercitatiõe. Qualẽ fuisse accepimus sęrũ quẽdam in ludo Cęsaris glagiatorẽ: qui quũ uulnera eius a medicis execabantur: ridere solitus fuit. Sed ea uera: & pba fortitudo est: quã maiores nostri sciẽtiã esse dixerunt: & rerũ tolerandarũ: & nõ tolerãdarũ. Per qđ apparet esse quędã ĩtolerabilia: qbus fortes uiri: aut obeũdis abhorreãt: aut sustinẽdis. Quũ hæc Taurus dixisset: uidereturq; in eandem rem plura etiã dicturus peruẽtum est ad uehicula: & conscendimus.

Quod græci ænigma dicunt: latini antiq scirpos appellauerunt. Cap. vi.

Aenigma Scirp9 q Væ græci dicunt ænigmata: hoc genus quidẽ ex nostris ueteribus scirpos appellauerunt. Quale est quod nuper inuenimus perhercle antiquum perelegandum tribus uerbis senariis compositum ænigma: quo relinquimus inenarratum: ut legentium coniecturas in requirendo acuremus. Versus tres hi sunt:

Semel minus ne: an bis minus sit: non fæ scio

Terminus deus An utrunq; eorum: ut quondam audiui: ipsi

Diciet Ioui regi uoluit concede

Hoc qui nolet diutius apud se quæreret inueniet quid sit in. M. Varronis de sermone latino ad Marcellum secundo libro.

Quam ob causam Cn. Dolobella proconsul ream mulierem ueneficii: cõfitentẽq; ad areopagitas reiecerit. Cap. vii.

a DCn. Dolobellã ꝑcõsulari impio ꝓuiciam Asiam obtinẽtem: deducta mulier smyrnæa ẽ. Eadẽ mulier uiꝝ & filiũ eodẽ tpe uenenis clã datis uita interfecerat: atq; id fecisse cõfitebatur: Dicebatq; habuisse se faciẽdi cãm: quoniã ille idẽ maritus & fili9 alteꝝ filiũ mulieris ex uiro priore genitũ adolescẽtẽ optimũ: & innocẽtissimũ exceptũ insidiis occidissẽt. Idq; ita eẽ factũ cõtrouersia nõ erat. Dolobella rettulit ad cõsiliũ. Nemo qsq ex cõsilio sniam ferre ĩ causa tã ancipiti audebat: q; & cõfessum ueneficiũ: quo marit9 & filius necati forẽt: nõ admittẽdum ĩpunitũ uidebatur: & digna tamẽ pœna ĩ hoĩes sceleratos uindicatũ fuisset. Dolobella eã rem Athenas ad areopagitas: ut ad iudices grauiores exercitatioresq; reiecit. Areopagitæ cognita causa

areopagitaꝝ iudiciũ accusatorẽ mulieris: & ipsã q accusabatur cẽtesimo ãno adesse iusserũt. Sic neq; absolutũ mulieris ueneficiũ est: qđ p leges nõ licuit: neq; nocẽs dãnata punitaq; : q digna uenia fuit. Scripta hęc historia ẽ ĩ libro Valerii Maxĩ factoꝝ: dictorũq; memorabiliũ.

Scipio Reditiones in gratiã nobilium uirorum memoratu dignę. Cap. viii.

p Africanus superior: & Ti. Gra. Tib. & C. Gracchoꝝ pater reꝝ gestaꝝ magnitudine: & honoꝝ atq; uitæ dignitate illustres uiri dissenserunt sæpenumero &

Gracchus

repub. & ea fuit qua alia re nõ amici fuerunt. Ea simultas quum diu mãsisset: & solẽ
ni die Ioui epulũ libaretur. atq; ob id sacrificiũ senat⁹ in capitolio epularetur: sors fu
it ut apud eandẽ mẽsã duo illi iũctĩ lncarẽtur. Tũc q̃si diis imortalibus arbitris i cõ
uiuio iouis optimi maximi dextras eo⸗ cõducentibus: repente amicissimi facti: neq;
solũ amicitia incepta: sed affinitas simul istituta. Nã. P. Scipio filiã uirginẽ habens iã
uiro maturam: ibi tũc eodem ĩ loco despõdit eã Tib. Graccho: quem ꝓbauerat: elege
ratq; exploratissimo iudicii tẽpore dum inimicus est. Aemilius quoq; lepidus: & Ful
uius Flacc⁹ nobili genere: amplissimisq; honoribus: & summo loco ĩ ciuitate prædi
ti odio inter se graui: & simultate diutina cõflictati sunt. Postea populus eos simul censo
res facit. Atq; illi ubi uoce præconis renunerati sunt: ibidem in campo statim nõdum
dimissa cõcione ultro uterq;: & pari uolũtate cõiuncti: complexiq; sunt. Exque eo die
& in ipsa censura: & postea iugi concordia fidissime: amicissimeque uixerunt.

Quæ dicantur uocabula ancipitia. Et q̃ honoris quoque uocabulum ancipiti sentẽ
tia fuerit. Cap. ix.

Se plurifariã uidere: atq; animaduertere in ueteribus scriptis pleraq; uocabula Voca-
quæ nũc in sermõibus uulgi unam: certãq; rem demõstrẽt: ita fuisse media & i bola an
cõmuni: ut significare: & capere possent duas iter sese res cõtrarias: Ex quibus cipitia
q̃dã satis nota sunt: ut tẽpestas: ualitudo: facin⁹: dolus: gratia: idustria. Hęc. n. fere iã
uulgatum est ancipitia esse: & utroq; uersus dici posse. Periculũ etiã: & uenenũ & con
tagium: nõ uti nũc dicũtur: pro malis tãtum dicta esse: multũ exemplo⸗ eiusmõi re-
perias. Sed honorẽ quoq; mediã uocẽ fuisse: & ita appellatũ: ut etiã malus honos dice Honos
retur: & significaret iniuriã. id ꝑfecto rarissimũ est. Q. autẽ Merellus Numidicus in malus
oratione quã de triũpho suo dixit: h s uerbis usus est. Qua ĩ re quãto uniuersi me unum
antistatis: tãto uobis: q̃ mihi maiorẽ iniuriã atq; cõtumeliã facit q̃rites. Et q̃to ꝓbi in-
iuriam facilius accipiũt: q̃ alteri tradũt: tãto ille uobis: q̃ gratiã mihi: peiorẽ honorem
habuit. Nã me iniuriam ferre: uos facere uult quirites: ut hic cõquestio: istic uitupera-
tio relinquatur. Honorem ĩquit peiorem uobis habuit: q̃ gratiã mihi: cuius uerbi sñia
est: quam ipse quoq; supra dicit: maiore uos affecit iniuria & contumelia q̃ me. Præter
hu s autem uerbi notionem ad scribendam esse hanc sententiam ex oratiõe. Q. Me
telli existimaui: ut definiremus Socratis esse decretũ: κακιον ειναι το αδικειν του αδι
κεισθαι. idest peius esse iniuriam facere q̃ accipere.

Quod æditimus uerbum latinum fuit. Cap. x.

Editimus uerbũ latinum est & uetus: ea forma dictũ: q̃ finitimus: & legitim⁹ Aediti-
Sed ꝓ eo a plerisq; nũc æditiuus dr̃: noua & cõmenticia usurpatione: quasi a tuẽ mus
dis ædibus appellatus. Satis hoc esse potuit admonendi gratia dixisse: ꝑpter
agrestes quosdã: & ĩdomitos certatores: qui nisi auctoritatibus adhibitis nõ compri-
muntur. M. Varro in libro secundo ad Marcellum de latino sermone æditimum dici
oportere cẽset magis: q̃ æditiuũ: q̃ alte⸗ sit recẽti nouitate fictum: alte⸗ antiqua origi
ne incorruptũ. Leuinius quoq; (ut opinor) in ꝓtesilaudomia claustritimũ dixit: qui Clau-
claustri ianuæ præesset: eadẽ scilicet figura: qua æditimum dici uidebat: qui ædib⁹ præ striti-
est. In Verrẽ. M. Tullii in exẽplaribus fidelissimis ita inueni scriptum: Aeditimi cu- mus
stodesq; mature sentiunt. In libris autem uulgaris æditui scriptum est. Pomponii fa
bula atellana est: quæ ita inscripta est æditimus: in qua hic uersus est.

Qui postq̃ ubi appareo: atq; æditumor in templo tuo

T. autem Lucretius in carmine suo pro ędituis æditūētes appellat. Oueratq; passim

Cuncta cadaueribus cælestum templa manebant

Hospitibus loca: quæ complerant æditu entes.

Errare istos qui spe & fiducia latendi peccent: quum latebra peccati perpetua nulla sit. Et super ea re peregrini philosophi sermo ex Sophoclis poetæ snīa. Cap. xi.

Peregrinus — p Hilosophū noīe peregrinū: cui postea cognomentū Proteus factū est: uirum grauē: atq; cōstantē uidimus: quū athenis essemus: diuersantē in quodam tugurio extra urbē. Cūq; ad eū frequēter uētitarem⁹: multa hercle dicere eū utiliter: & honeste audiuim⁹. ī quibus id fuit: quod præcipuū auditu meminimus. Virūq; dem sapiētem: nō peccaturū esse dicebat: etiā si peccasse eū dii: atq; hoīes ignoraturi forēt. Nō. n. pœnæ aut infamiæ metu non esse peccādum: sed iusti: honestiq; studio & officio. Si qui tamē nō essent tali uel ingenio uel disciplina prædititi: uti se ui sua: ac spōte facile a peccādo tenerent. eos omnis tunc peccare procliuius existimabat: quum latere posse id peccatū putarēt: impunitatēq; ex ea latebra sperarēt. At si sciant inqt homines nihil omnium reꝝ diutius posse celari: suppressius: prudentiusq; peccabitur. Propterea uersus istos Sophoclis prudētissimi poetaꝝ in ore esse habendos dicebat.

ϖρος Τουτε κρυπτε μηΔενως επανιορων.

και πανταχουων ϖανταναπτυσσει Χρονος. idest

Hic nihil occule: quando cuncta tuens

Et cuncta audiens: omnia reuelabit dies.

Veritas tēporis filia — Alius quidam ueterum poetarum: cuius nomen mihi nunc memoriæ non est. ueritatem temporis filiam esse dixit.

Faceta respōsio. M. Ciceronis ā molientis a se crimē manifesti mēdacii. Cap. xii.

h Aec quoq; disciplina rhetorica est: callide & cū astu res criminosas citra periculū cōfiteri: ut si obiectū sit turpe qđ negare nō queat: respōsione iocularidudas & rem facias risu magis dignā: q̃ crimine. Sicut fecisse Ciceronē scriptum est: quū id qđ inficiari nō poterat: urbano facetoq; dicto diluit. Nā quū emeī uellet in palatio domū: & pecuniam in presens non haberet. a. P. Sylla: qui tum re⁹ erat: mutua sextertiū uicies tacite accepit. Ea res tamē priusq̃ emeret: prodita: & in uulgus extita. Obiectūq; ei est: ꝙ pecuniā domus emēdæ causa a reo accepisset. Tum Cicero inopinata obprobatiōe permotus accepisse se negauit: ac domū quoq; se empturū negauit. Atq; adeo inqt: uerū sit accepisse me pecuniā: si domū emero. Sed quū postea emisset: & hoc mendaciū in senatum ei ab inimicis obiiceretur: risit satis: atque inter ridēdum ακοινωνητοι. idest īciuiles: incōciliati inqt hoīes estis: quū ignoratis: prudētis & cauti patrisfamilias esse qđ emere uelit: empturū sese negare ꝓpter cōpetitores emptionis.

Intra calēdas quū dicitur: quid significet. Vtrum ante calendas: an calēdis: an utrūq;. Atq; inibi quid sit in oratione. M. Tullii: intra oceanum: & intra montem Taurū & in quadam epistola: intra modum. Cap. xiii.

q Vum Romæ a cōsulibus iudex extra ordinē datus: pronunciare intra calēdas iussus essem. Apollinarē Sulpitiū doctū hoīem percōtat⁹ sum: an his uerbis intra calēdas ipsæ quoq; calēdæ tenerētur. Dixiq; ei me uidelicet datū iudicē: calēdasq; mihi productas: ut intra eū diē pronunciarē. Cur inquit me potius rogas q̃

ex istis aliquē peritis: studiosisq; uiris: quos adhibere in cōsiliū iudicaturi soletis: Tū illi ita ego respōdi. Si aut de uetere inq̄ iure: aut recepto: aut cōtrouerso: aut ambiguo: aut nouo: aut cōstituto discēdū esset: issem plane sciscitatum ad istos quos dicis. Sed cū uerbo℞ latino℞ sententia: usus ratio exploranda sit: scæuus ꝑfecto: & cęcus animi forē: si quum haberē tui copiā: issem magis ad aliū: q̄ ad te. Audiui igit̄ iqt de ratione uerbi quid existimē. Sed eo tamē pacto: ut id facias: nō quod ego de proprietate disseruero: sed q̄ in ea re omniū: pluriūue cōsensu obseruari cognoueris. Nō eni uerbo℞ tantū cōmunē uerę: atq; ꝓpriæ significationes lōgiore usu mutantur: sed legum quoq; ipsa℞ iussa: cōsensu tacito oblitterantur. Tū deinde disseruit me: & plerisq; aliis audiētibus: in hūc ferme modū: Quum dies inquit ita præfinita est: ut iudex in calēdas ꝓnūciet: Occupauit iā hęc oēs opinio nō esse dubiū: quin ante calendas iure ꝓnūciatur. Et id tantū ambigi uideo quod tu quęras: an calēdis quoq; iure ꝓnūcietur. Ipsum autē uerbū sic ꝓculdubio natū ē: atq; ita sese habet: ut quum dicitur intra calēdas: nō alius accipi dies debeat: q̄ solę calendę. Nā tres istæ uoces: intra: citra: ultra quibus certi locorū fines demonstrantur: singularib9 apud ueteres syllabis appellābantur: in: cis. uls. Eæ deinde particulæ: quoniā paruo: exiguoq; sonitu obscuri9 promebantur: addita est trib9 oibus eadē syllaba: & quod dicebātur: cis tiberim: & uls tiberim: dici cœptū ē itra tiberim. & ultra tiberim. Itē q̄ erat in accedēte eadē syllaba intrafactū ē. Sunt ergo hęc omnia quasi cōtermina iunctis inter se finibus cohærentia intra oppidū: ultra oppidū: citra oppidū: ex q̄bus itra sicuti dixi in significat. Nam qui dicit intra oppidū: intra cubiculū: intra ferias: nō dicit aliud q̄ in oppido: in cubiculo: in ferius. Intra calēdas igitur: nō ante calēdas: sed in calēdis: idest eo ipso die quo calēdę sunt. Itaq; secūdū uerbi ipsius rationē qui iussus est intra calēdas pronunciare nisi calēdis ꝓnūciet: cōtra iussum uocis facit. Nā si ante id fiat: nō intra id ꝓnunciat: sed citra. Nescio autem quo pacto recepta uulgo interpretatio est absurdissima: ut intra calendas significare uideatur ēt citra calendas: & uel ante calendas. nihil eni ferme interest. Atq; insup dubitat̄: an calēdis ꝓnūciari possit: quādo neq; ultra neq; citra: sed quod iter hæc mediū ē. itra calēdas. i. calēdis ꝓnūciādū sit. Sed nimirū cōsuetudo uicerq̄ quū oium domina re℞: tū maxie uerbo℞ ē. Ea oīa quū Apollinaris scite p quā: atq; enucleate disputauisset: tū ego hęc dixi. Cordi inq̄ mihi fuit: priusq̄ ad te irē quærere: explorareq;: quonā mō ueteres nři ꝑticula ista: qua de agit̄ usi sint: atq; ita inuenimus Tulliū i tertia i Verrē scripsisse. Est āt mō loc9 itra oceanū iā nullus neq; tā lōginquus: neq; tā recōdit9: quo nō p hæc tēpora nřo℞ hoium libido: iniq̄tatisq; ꝑuaserit. intra oceanū dicit cōtra rationē tuā. Nā eni uult (opinor) dicere in oceano. Terras. n. demōstrat ois: quæ oceano ambiūt̄: ad quas a nřis hoibus audiri pōt: quę sūt citra oceanū: nō i oceano. Neq;. n. uideri potest isulas significare nescio quas quæ penit9 eē itra æquora ipsa oceani dicūt̄: Tūc Sulpiti9 Apollinaris renidēs: nō nimis hercule inargute nequiter: nec itallide opposuisti hoc Tullianū: sed Cicero itra oceanū: nō ut tu iterpretaris citra oceanū dixit. Quid. n. pōt dici citra oceanū eē: quum undiq; ocean9 circumscribat ois terras: & ambiat? Nā citra quod ē: id extra ē. Qui āt pōt itra esse dici: q̄d extra est? Sed si ex una tantū parte orbis oceanus foret citra oceanum esse dici potest aut ante oceanū. Quum uero ois terras omnifariā & undiq; uersum circunfluat: nihil citra eum est: sed undarū illius ambitu terris omnibus conuallatis: in medio eius sunt

Intra calēdas

oĩa: quę ĩtra oras eius ĩclusa sunt. Sicuti hercle sol nõ citra cęlũ uertitur: sed ĩ cælo: & ĩtra cęlũ. Hec tũc Apollinaris scite: acuteq; dicere uisus est. Sed postea in libro. M. Tullii epistolaȝ ad Ser. Sulpitiũ sic dictũ eẽ iuenim⁹: ĩtra modũ ut ĩtra calẽdas dicũt: q dicere citra calẽdas uolũt. Verba hęc Ciceronis sũt quę apposui. Sed tamẽ quoniã effugi ei⁹ occasionẽ q fortasse arbitraretur. me hãc rem ĩperite nõ putare: si ppetuo tacere: modice hoc faciã. Aut ẽt ĩtra modũ: ut & illius uolũtati: & meis studiis seruiã. Modice dixerat hoc faciã: idest cũ modo æquo: & pari. Deĩde quasi hoc displiceret. & corrigere id uellet addidit: Aut ẽt ĩtra modũ: p q; min⁹ sese ostẽdit id factaȝ esse: q̃

Intra modũ modice

quod fieri modice uideret̃. i. nõ ad ipsum modũ: sed retro paululũ: & citra modũ in oratione ẽt quã p. P. Sestio scripsit intra montẽ taurũ sic dicit. ut nõ significet i mõte tauro: sed usq; ad montẽ tauȝ cũ ipso mõte. Verba sunt ipsi⁹. M. Tullii ex ea quã dixi oratione antiochũ magnũ illũ maiores nostri magna belli cõtẽtione: terra mariq; supatũ: ĩtra mõtẽ taurũ regnare iusserũt. asiã qua illũ mulctarũt: Attalo. ut is i ea regnaret cõdonarũt. Intra mõtẽ inqt taurũ regnare iusserũt: quod nõ pĩde eẽ: ut intra cubiculũ dicim⁹: nisi uideri potest id eẽ ĩtra montẽ: qđ ẽ ĩtra regiones: quę tauri mõtis obiectu separantur. Nã sicuti q ĩtra cubiculũ ẽ: is nõ ĩ cubiculi parietibus: sed ĩtra parietes ẽ: quibus cubiculũ includit̃. qui tamẽ ipsi quoq; parietes ĩ cubiculo sunt. Itaq; regnat ĩtra montẽ taurũ: nõ solũ in mõte tauro regnat: sed ĩ iis ẽt regionib⁹: q̃ tauro mõte clauduntur. Nũc igitur secũdũ istã uerboȝ. M. Tullii similitudinẽ: qui iubet ĩtra calẽdas pnũciare: is & ante calẽdas & ipsis calendis iure pnũciare põt. Neq; id sit quasi priuilegio quodam inscite cõsuetudinis: sed certa rationis obseruatione: quũ omne temp⁹: quod calendarũ die ĩcluditur. ĩtra calendas esse recte dicitur.

Saltem particula quam uim habeat: & quã originem. Cap. xiiii.

S Altem particula: quã haberet prĩcipalẽ significationẽ: quæq; uocis istius origo esset: quærebamus. Ita enim primitus factam esse apparet: ut quæ uideat̃ sicuti quędã suppleměta. orõnis temere: & ĩcõdite assũptę. Atq; erat qui diceret legisse i grãmaticis cõmẽtariis. P. Nigidii: saltẽ ex eo dictũ: quod esset. si aliter. idq; ipsum dici solitũ per defectionẽ. Nã plenã esse sentẽtiã: si aliter nõ potest. Sed id nos in iisdẽ cõmentariis Nigidii: quũ eos nõ (opinor) incuriose legissemus nusq̃ inuenimus. Videtur aũt uerba ista: Si aliter nõ põt: a significatione quidem uoculę huius de qua quęrimus: nõ abhorrere. Sed tot uerba tamẽ in paucissimas litteras cludere improbe cuiusdã subtilitati est. Fuit etiã qui diceret homo in libris: atq; ĩ litteris assidu⁹

Saltem

Saltem sibi dictum uideri. u. media littera extrita. Salutem enim ante dictum: quod nos saltem diceremus. Nam quum alia quędã petita: & nõ impetrata sunt: Tum solemus inquit quasi extremum aliquid petituri: quod negari minime: debeat dicere hoc saltem fieri aut dari: oportere tanq̃ salutem postremo peteret: q̃ & ĩpetrari certe & obtineri sit ęquissimũ. Sed hoc itidẽ nõ illepide quidẽ fictum nimis tamẽ esse uidetur cõmẽtitiũ: Censuimus igitur ampli⁹ quærendum.

Quod Sisenna in libris historiarum aduerbu huiuscemodi sæpenumero usus ẽ: celatim: uelitatim: saltuatim. Cap. xv.

Aduerbia ĩ im

Q Vum lectitaremus historiã Sisennæ assidue huiuscemodi figurę aduerbia in orõne ei⁹ animaduertimus: cuiuscemodi sunt hæc: cursim: ppERatim: celatim: uelitatim: saltuatim: ex quib⁹ duo prima: quæ sunt notiora exemplis nõ indi

...lit. Reliqua in historiarum sexto sic scripta sunt. Quā maxime celati poterat in insi-
...s suos disposuit. Itē alio in loco. Nos una æstate in asia: & grecia litteris gesta: ⁊cir-
...cōtinētia mādauimus: ne uelitatim aut saltuati scribēdo: lectorū aīos īpedirem⁹.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER TERTIVSDECIMVS.

Inquisitio uerborū istorū. M. Tulli curiosiorque sunt in primo antonianarum libro
...a autē impendere uidentur preter naturā & preterque fatum: tractatūque an idem
...a ista significent fatū atque natura. Caput primum.

Cicero in primo antonianarum ita scriptū reliquit: Hūc igit̄ ut sequerer ꝓ
peraui: quæ presentes nō sunt secuti. Nō ut ꝓficerē aliquid (nec enim spe
rabā id: nec prestare poterā) sed ut siqd mihi humanit⁹ accidisset (mul
ta autē impēdere uidentur: ꝑter naturā ēt: preterque fatum) huius diei uo
cē: testē reip. relinqoerē: meæ ꝑpetue erga se uolūtatis. Preter naturam Preter naturā
inquit: preterque fatū. At utrūque idē ualere uoluerit: Fatū: atque naturā: & duas res: ... Preter
...ς υποκει μένους ... καὶ φύσιν: idest pro uno subiecto fatum: & natu fatum
...posuerit: An uero diuiserit: separaritque: ut alios casus natura ferre uideatur: alios fa
...ū cōsiderādū eqdē puto. Atque id maxime requirēdū: qua rōne dixerit accidere multa
humanitus posse preter fatū: quādo sic ratio & ordo: & insuperabilis quędam necessi
tas fati cōstituitur: ut oīa ītra fatū claudēda sint: nisi illud sane Homeri secutus est.
...ν ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄϊδος εἰσαφίκηαι: idest.
Ne contra fatum domum fato penetrabis auerni.
Nihil āt dubiū ē: qn uiolērā & īopinatā mortē significauerit: q̄ qdē pōt recte uideri ac
cidere: ꝑter naturā. Sed cur id quoque gen⁹ mortis extra fatū posuerit: neque opis hui⁹ ē
explorare: neque tpis. Illud tamē nō ꝑtermittēdū ē: qđ Virgili⁹ quoque idipsū qđ Cicero
de fato opinat⁹ ē: quū hoc ī q̄rto libro dixit de Elysa: quā mortē p uim potita est.
Nam quia nec fato: merita nec morte peribat.
Tanq̄ in faciēdo fine uitę: quę uiolēta sunt nō uideantur e fato uenire. Demosthenis
autē uiri prudētia pari atque facūdia predi: uerba idē fere significantia de natura atque
fato. M.C. secutus uidetur. Ita enim scriptum est in oratione illa egregia cui titul⁹ ē:
... idest ꝓ corona. ... τὸν
... καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει ...
... ἀποθνήσκειν ἐθελήσει. i. Nam qui parenti-
bus tantū senatū putat: fatalē: atque spontis suæ mortem manet. Qui uero etiam pa-
triæ: ob id ne in seruitutem redactā illam uideat: occūbere preoptabit. Quod Cicero
fatū: atque naturā uidetur dixisse: id multo ante Demosthenes τὸν πεπρωμένον καὶ
τὸν αὐτόματον θάνατον: idest fatalē: & spōtis suæ mortem appellauit αὐτόματος:
idest suæ spontis enim. θάνατος: idest excessus quasi naturalis & fatalis: nulla extrin
secus ui coactus uenit.

Super poetarum Pacuuii & Accii colloquio familiari in oppido tarētino. Cap. ii.

Vibus ociū & studiū fuit uitas atque ętates doctorum hominū quærere: & memo
rię tradere: de. M. Pacuuio: & L. Accio tragicis poetis. historiā scripserūt hu Paccu-
iuscemodi: Quum Pacuuius inquiūt grādi iā ętate: & diutino corporis mor- uius.
bo affectus: tarētū ex urbe roma cōcessisset: Accius tūc haud paruo iunior: ꝓficiscēs accius.

in asiã: quum i oppidũ uenisset: diuertit ad Pacuuiũ: comiterq; inuitatus: plusculisq; ab eo diebus retẽtus: tragœdiã suã: cui Atreus nomẽ ẽ desideráti legit. Tum Pacuuium dixisse aiũt: sonora quidẽ esse quę scripsisset: & grãdia. Sed uideri ea tamẽ sibi duriora paulũ & acerbiora. Ita ẽ inquit Accius uti dicis. Neq; id sane me pœnitet. Meliora enim fore spero: quę deinceps scribã. Nam quod in pomis est: itidẽ inquit esse aiũt in ingeniis: quę dura & acerba nascunť: post fiunt mitia & iucũda. Sed quę gignunť statim uieta: & mollia: atq; a principio sunt uuida: nõ matura mox fiunt: sed putria. Relinquẽdũ igitur uisum est ingenio: quod dies atq; ętas mitificet.

An uocabula hęc necessitudo: & necessitas differẽti significatiõe sint. Cap. iii.

Necessi tas. u Isiu prorsus atq; ludo res digna est: quum plerisq; grãmaticorũ asseuerãt: necessitudinẽ & necessitatẽ mutare lõge differreq;: Ideo q, necessitas sit uis quępiã

Necessi tudo. premẽs & cogẽs. Necessitudo ãt dicať ius quoddã: & uinculũ religiosę coniunctionis. Idq; unũ solitariũ significet. Sicut aũt nihil quicq̃ interest: suauitudo dicas: an suauitas: sanctitudo: an sanctitas: acerbitudo: an acerbitas: acritudo: an q, accius in neoptolemo scripsit acritas. Ita nihil rationis dici põt: qui necessitudo: & necessitas separenť. Itaq; in libris ueterũ uulgo reperias necessitudinẽ dici pro eo quod necessum est. Sed necessitas sane pro iure officioq; obseruãtię: affinitatisue infrequẽs est. Quanq̃ qui ob hoc ipsum ius affinitatis. familiaritatisue cõiuncti sunt: necessarii dicũť. Reppéri tamẽ i orõne. C. Cęsaris: q̃ plautiã rogationẽ suasit: necessitatẽ dictã p necessitudine. i. iure affinitatis. Verba hæc sũt. Equidẽ mihi uideor p nr̃a necessitate nõ labore: nõ opa. nõ idustria defuisse. Hoc ego scripsi de utriusq; uocabuli idifferẽtia admonit9 forte uerbi isti9 quũ legerẽ Sempronii Asellionis ueteris scriptoris q̃tũ et historia librũ: i quo de. P. Africano Pauli filio ita scriptum est. Nam se patrem suum audisse dicere. L. Aemilium Paulum: Pro non nimis bonũ iperatorẽ signis collatis decertare: nisi sũma necessitudo: aut summa ei occasio data esset.

Olympiadis Alexandri matris: comis: ac prudens ad filiũ rescriptio. Cap. iiii.

Olym pias. i N plerisq; monumẽtis rerũ ab Alexãdro gestarũ. & paulo ante i libro. M. Varronis: q iscript9 ẽ Orestes: uel de isania: Olympiadẽ Philippi uxorẽ festiuissime rescripsisse legim9 Alexãdro filio. Nã quũ ipse ad m̃rem ita scripsisset: Rex Alexãder iouis Hammonis fili9 Olympiadi m̃ri salutẽ dicit. Olympias ei rescripsit ad hãc sniam. amabo iq̃t mi fili qescas: neq; deferas me: neq; criminere aduersum Iunonẽ. Malũ mihi prsũ illa magnũ dabit: quũ me lr̃is tuis pellicẽ illi eẽ confiteris. Ea mulieris scite atq; prudẽtis erga ferocẽ filium comitas sensim: & comiter admonuisse eũ uisa deponẽdã eẽ opinionẽ uanã: quã ille igentib9 uictoriis: & adulantũ blãdimentis: & reb9 supra fidẽ psperis imbiberat: genitum eẽ sese de ioue.

De Aristotele: & Theophrasto: & Menedemo philosophis. deq; eleganti uerecũdia Aristotelis successorẽ diatribæ suę eligentis. Cap. v.

Aristo teles. a Ristoteles philosophus annos iam fere natus duos & sexaginta: corpore ęgro affectoq; ac spe: uitaq; tenui fuit. Tũc omnis eius sectatorũ cohors ad eũ accedit: orãtes: obsecrãtesq;: ut ipse deligeret loci sui: & magisterii successorẽ. quo post summũ eius diẽ perinde ut ipso uterentur ad studia doctrinarũ cõplẽda: excolẽdaq;: quibus ab eo imbuti fuissent. Erant tunc in eius ludo boni multi. Sed præcipue duo Theophrast9 & Menedemus: ingenio iij atq; doctrinis cæteros pręstabãt. Alter

…sula Lesbo fuit: Menedemus aũt rhodo. Aristoteles respõdit facturũ esse quod Mene/
…quum id sibi foret tẽpestiuũ. Postea breui tẽpore quũ idẽ illi: qui de magistro demus
…gando petierãt: presentes essent: Vinũ ait quod tum biberet: nõ esse id ex ualitu
…sua: sed insalubre esse: atq; asperũ: ac pptereã quæri debere exoticũ: uel rhodiũ
…quod uel lesbiũ. Id sibi utrũq; ut curarẽt petiuit. Vsurũq; eo dixit quod sese ma/
…misset: Eunt: curãt. iueniũt: afferrũt. Tum Aristoteles rhodiũ petit. degustat. fir
…inquit hercle uinũ & iucũdũ. Petit mox lesbiũ: quo itẽ degustato: utrũq; iquit op
…bonũ. Sed ἡδίων ὁ λέσβιος: idest suauius lesbiũ. Id ubi dixit: nemini fuit dubi
…quin lepide simul & uerecũde: successorẽ illa uoce sibi nõ uinũ delegisse. Is erat e
…bo Theophrastus: homo suauitate insigni linguę pariter: atq; uitæ. Itaq; non diu Theo-
…Aristotele uita defuncto ad Teophrastum omnes cõcesserunt. phrast9

Quid ueteres latini dixerunt quas greci προσῳδίας: idest uocum moderamen/
appellant. Et item quod uocabulum barbarismi nõ usurpauerit: neq; romani an/
tiquiores neq; attici. Cap. vi.

Vas greci προσῳδίας: idest accẽtus dicũt eas ueteres docti tũ notas uocũ: tũ
moderamẽta. tũ accẽtiunculas: tũ uoculationes appellabãt. quod nũc ãt bar
…que loqui dicimus: id uitiũ sermonis: nõ barbatũ eẽ sed rusticũ: & cũ eo uitio
…pẽtes: rustice loqui dictitabant. P. Nigidius in cõmẽtariis grãmaticis. Rusticus Rusti/
…sermo iqt: si aspires pperã. Itaq; id uocabulũ quod dicit̃ uulgo barbarism9: q̃ ãte ce loqui
…Augusti ætatẽ pure atq; itegre locuti sunt: an dixerũt nõdũ equidẽ iueni. Barba/

Diuersum de natura leonum dixisse Homerũ in carminibus: & Herodotum i hi rismus
…rias. Cap. vii.

Eenas inter omnẽ uitã semel parere: eoq; uno partu nũq̃ edere plures q̃ unũ.
Herodotus in. iii. historia. scriptũ reliquit. Verba ex eo libro hęc sunt. ἡ δὲ λέ Leænæ
αινα ἐὸν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα partus
γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ δὲ αἴτιον τούτου. τοῦτ' ἐστίν. ἐπεὰν ὁ σκύμ Hero/
νος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάν dotus.
των ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέ
εται ἐπιγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐ
δὲν. idest. Quum aũt animalium acerrimũ sit leæna: & audacissimũ: semel omnino
…: & unũ parit. Enitẽdo enim cum fœtu pariter matricem proiicit. Rei uero hu
…causa est: q: quum in matrice manẽs motitari icipit catulus: motus ille ungui/
…præmunitus feraz: longe omniũ acutissimis matricẽ discerpit: tũ in maius cõti
…angescẽs multo magis dilanians prodit: instãte uero iam nixu: prorsũ reliquit̃ co
…gnũ & sanũ nihil. Homerus ãt leones sic. n. fœmias quoq; uirili genere appellat:
…quod grãmatici ἐπίκοινον: idest promiscuum uocant pluris gignere. atq; educare ca
…los dicit. Versus quibus hoc aperte demonstrat hi sunt.

…ως τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσιν
…ᾧ ῥά τε νήπι' ἄγοντι συναντήσωνται ἐν ὕλῃ
…ἄνδρες ἐπακτῆρες. Idest.
…leo in silua stabat sua pignora circum?
…nus occurset catulos nemus inter agenti
V…trix accincta uirum. Item alio in loco idem significat:

πυκνὰ μάλα σεύων ἀχῶν ὥς τε λὶς ἠυγένειος.
ᾧ ῥά θ' ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ ἀνὴρ
ὕλης ἐκ πυκινῆς. ὁ δέ τ' ἄχνυται ὕστερος ἐλθών
πολλὰ δέ τ' ἄγκε' ἐπῆλθε μετ' ἀνέρος ἴχνι' ἐρευνῶν
εἴ ποθεν ἐξεύροι. μάλα γὰρ δριμὺς χόλος αἱρεῖ. Idest.
Crebra gemens nimium: tanq̃ leo uiribus ingens
Faucibus: absenti uenator si catulum audax
Abripuit denso in salto dolet acre: sequensq̃
Deinde nemus uersat: scrutat̃ uestigia: si quo
Versa uiri inueniat: coquit illum bilis amara.   Item alio

πυκνὰ μάλα σεύων ἀχῶν ὥς τε λὶς ἠυγένειος.
ᾧ ῥά θ' ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ ἀνὴρ
ὕλης ἐκ πυκινῆς. idest

Crebra gemens nimium: tanq̃ leo uiribus ingens
Faucibus: absenti uenator si catulum audax
Abripuit denso in saltu. Ea nos dissensio atq̃ diuersitas quũ agitaret inclytissimi poetarũ: & historicoꝝ nobilissimi: placuit libros Aristotelis philosophi inspici: quos de animalibus exquisitissime cõposuit: in quibus quod super ista re scriptũ inuenerimus cum ipsius Aristotelis uerbis in his commentariis scriberemus. Verba Aristotelis hec sunt ex libro de historia animaliũ sexto. λέων λέγεται μὲν χεύειν ὀπισθεν καὶ ἐστιν ὀπισθουρητικόν. εἴρηται πρότερον: ὁ χεύει δὲ καὶ τίκτει οὐ πᾶσαν ὥραν. κατ' ἕκαστον μέντοι ἐνιαυτόν. τίκτει μὲν οὖν τοῦ ἔαρος. τίκτει δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο. τὰ μέντοι πλεῖστα ἕξ. τίκτει δὲ ἐνίοτε καὶ ἕν. ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος περὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰς ὑστέρας τίκτοντα ληρώδης ἐστίν. συνετέθη δὲ ἐκ τοῦ σπανίους εἶναι τοὺς λέοντας. ἀπορούντος τὴν αἰτίαν τούτου. μυθον συνθέντος. σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ. ἀλλὰ τῆς εὐρώπης ἁπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ἀχελώου καὶ τοῦ νέσσου ποταμῶν. τίκτει δὲ καὶ ὁ λέων πάνυ μικρὰ οὕτως. ὥστε διμηνιαῖα ὄντα μόλις βαδίζειν. οἱ δὲ ἐν συρίᾳ λέοντες. τίκτουσι πεντάκις. τὸ πρῶτον πέντε. εἶτα ἀεὶ ἑνὶ ἐλάττονα. μετὰ δὲ ταῦτα οὐκέτι οὐδὲν τίκτουσιν. ἀλλὰ γόνιμοι διατελοῦσιν. οὐκ ἔχει δὲ ἡ λέαινα χαίτην. ἀλλ' ὁ ἄρρην λέων. βάλλει δὲ ὁ λέων τοὺς κυνόδοντας καλουμένους τέτταρας μόνους. δ' ἀπὸ μὲν ἄνωθεν. δύο δὲ κάτωθεν. βάλλει δὲ ἑξάμηνος ὢν τὴν ἡλικίαν: idest. Leonẽ auersum coire: utinãq; uero reddere dictũ iã est. Coit & parit: nõ omni tẽpore. singulis tamẽ annis uere parit: & magna ex parte gemios. Sed quũ plurimos. sex catulos: nõnunq̃ etiã unũ. Quod de leęna ferẽ: uuluã cũ partu emittere delira fabula ẽ facta ex ea cã: q̃ raꝝ gen⁹ hoc aĩalis ẽ. nec rõne cur ita eẽt cõperire auctor ille fabulę poterat. Raꝝ hoc. n. ẽ: nec multis nascitur locis: sed europę totius ea parte solũ: quo iter achelouũ amnẽ & nesum ẽ. Parit leæna quoq; adeo paruos: ut uix post scd̃m mẽsem icipiãt ĩgredi leones terrę syrię qui ques uita pariũt. primũ quinq; post uero subinde pauciores deinde steriles degũt. Caret leęna iuba. maris hęc ꝑpria est dentes cos tantũ modo mutat leo: q̃ canini uocãtur quatuor: duos superius: totidemq; inferius. idq; sexto mense ętatis fit.

Quod Afranius poeta prudenter & lępide sapientiam filiam esse usus & memoriæ dixit.   Cap. viii.

Axime hoc atq; uerissime Afranius poeta de gignēda cōparādaq; sapiētia opinatus est: q; eā filiā eē usus & memorię dixit. Eo nāq; argumēto demōstrat q sapiēs eē rerū humanarū uelit: nō libris solis neq; disciplinis rhetoricis dialecticisq; opus esse: sed oportere eū uersari quoq; exercerIq; in rebus cominus noscēdis: periclitādisq;. Et ea oīa acta & euēta firmiter meminisse: & pinde sapere. ac cōsulere ex iis quę pericula ipsa rerum docuerūt: nō quæ libri tātum aut magistri per quasdam inanitates uerbo℞ & imaginum: tanq̄ mimo: aut in somnio delectauerūt. Versus. — sapiētia

Afranii sunt in togata: cui sellę nomen est.

Vsus me genuit: mater peperit memoria.

Sophiam uocant me grai: uos sapientiā. Itē uersus est i eādē ferme sentētiā Pacuuii: quē Macedo philosophus uir bonus: familiaris meus scribi debere cēsebat pro, foribus omnium templorū. Ego odi homines: ignaua opera: & philosophia sententia. Nihil enim fieri posse indignius: neq; intolerantius dicebat: q̄ q; hoīes ignaui ac desides: operti barba & pallio: mores & emolumēta philosophiæ in linguę uerborūq; artes cōuerterēt: & uitia facūdissime accusarēt: intercutib⁹ ipsi uitiis madētes.

Quid Tullius Tyro in commentariis scripserit de suculis: & hyadibus: quę sunt stellarum uocabula. Cap. ix.

Vllius Tyro. M. Ciceronis alūnus & libertus: adiutorq; i litteris studio℞ ei⁹ fuit. Is libros cōpluris de usu & rōne ligue latinę. itē de uariis atq; pmiscuis q̄stionibus cōposuit. In us esse præcipui uidēt. quos greco titulo πανδέκτας. i. pmiscua & oīmoda cōtinētes libros iscripsit: tanq̄ omne rerū: atq; doctrina℞ gen⁹ cōtinētis. Ibi de iis stellis: quę appellantur suculæ: hoc scriptū est. Adeo iquit ueteres romani litteras græcas nesciuerūt: & rudes gręcę liguæ fuerūt: ut stellas quæ in capite tauri sunt. pptereа suculas appellarit: q; eas ὑάδας greci uocāt: tāq̄ id uerbū latinum greci uerbi interpretamētū sit: quia grece ὕες sues latine dicātur. Sed ὑάδες in quāt ἀπὸ τοῦ ὕειν. i. nō a suib⁹: ita ut nostri opici putauerūt: sed ab eo quod est ὕειν: id est pluo appellarūt. Nā & quum oriuntur: & quū occidūt. tēpestates pluuias: largosq; hymbres cient. Pluere aūt græca lingua ὕειν dicitur. Hæc qdē Tyro in pandectis. Sed enim ueteres nostri: nō eousq; rupices & agrestes fuerūt: ut stellas hyadas iccirco suculas nominarēt: q; ὕες latinę sues dicātur: sed ut quod greci ὑπὲρ nos sup dicimus: quod illi ὕπτιος nos supin⁹: quod ὑφορβὸς nos subulcus: qđ item illi ὕπνος: nos primo sypnus. deinde per. y. gręce latineq;. o. litteræ cognationē. somn⁹. Sic qđ ab illis ὑάδες a nobis primo syades: deinde suculæ appellatę. Stellę aūt istæ nō in capite tauri sunt: ut Tyro dicit. Nullū enim uidetur præter eas stellas tauri caput. sed eę ita circulo: q zodiacus dicitur sitę locatæq; sunt: ut ex ea℞ positu spēs quædā. & simulacrū eē uideatur tauri capitis sicuti cæterę partes: & reliq̄ imago tauri cōfirmata: & quasi depicta ē locis: regiōibusq; ea℞ stella℞: q̄s greci πλειάδας nos uergilias nocam⁹ — Tyro — suculæ — hyades

Quid somnis ἔαυτον: id est rectam interpretationem dixerit Labeo Antistius. & quid fratris Nigidius. Cap. x.

Abeo Antistius iuris quidē ciuilis disciplinā pricipali studio exercuit: & cōsulentibus de iure publice respōsitauit. cętera℞ quoq; bona℞ artiū nō expers fuit. Et in grāmaticā sese: atq; dialecticā: litterasq; antiquiores: altioresq; penetrauerat latinarūq; uocū origines rationesq; pcalluerat. Eaq; præcipue sciētia ad enodan-

dos plerosq; iuris laqucos utebatur. Sũt adeo libri post mortẽ ei9 editi: q posteriores inscribunt. Quoꝝ librorũ tres cõtinui trigesimus octauus tregesimus nonus & quadragesimus pleni sunt id genus rerũ ad enarrãdã: & illustrãdã liguã latinã cõducẽtiũ. Preterea in libris quos ad prætoris edictũ scripsit multa posuit ptĩ lepide atq; argute repta: sicuti hoc est: qđ in. iiii. ad edictũ libro scriptũ legim9:
Sorot Soror īqt appellata ẽ: q̃si seorsũ nascit. separaturq; ab ea domo ĩ qua nata ẽ: & ĩ aliã familiã trãsgredit. Fra-
Frater trisãt uocabulũ. P. Nigidi9 homo ĩpense doctus nõ min9 arguto: subtiliq; ετυμω: idest recto interpretamẽto interpretatur: frater ĩquit est dictus: quasi fere alter.

Quẽ. M. Varro iustum aptũq; esse numerũ cõuiuarũ existimarit. Ac de mensis secundis: & de bellariis. Cap. xi.

l Epidissimus liber est. M. Varronis ex satyris menippeis: q ĩscribitur: Nescis quid uesper serus uehat. in quo disserit de apto cõuiuaꝝ numero: deq; ipsius cõuiuii hitu cultuq;. Dicit aũt cõuiuarũ numerũ ĩcipe oportere a gratiaꝝ numero: & pgredi ad musarũ. i. pficisci a trib9: & cõsistere in nouẽ: ut quum paucissimi cõuiuę sunt nõ pauciores sint: q̃ tres: quũ plurimi nõ plures q̃ nouẽ. Nam multos īqt eẽ nõ cõuenit: q turba plerũq; est turbulẽta. Et romæ qdẽ cõstat: sed athenis. nusq̃ aut plures cubãt. Ipsum deĩde cõuiuiũ cõstat īqt ex rebus q̃tuor. Et tũ deniq; oĩbus suis numeris absolutũ est: si belli homũculi collecti sunt: si lectus locus: si tẽpus lectũ: si apparatus nõ neglectus. Nec loquaces aũt inquit cõuiuas: nec mutos legere oportet. Quia eloquẽtia ĩ foro & apud subsellia. Silẽtiũ uero nõ in cõuiuio: sed in cubiculo eẽ debet. Sermones igitur id tpis habẽdos cẽset: nõ sup reb9 anxiis: aut tortuosis: sed iucũdos: atq; inuitabiles: & cũ q̃dã illecebra: & uoluptate utiles: ex qbus ĩgeniũ nostrũ uenusti9 fiat: & amœnius. Quod pfecto inqt eueniet: si de id genus rebus ad cõmunẽ uitæ usum ptinẽtibus cõfabulemur: de qbus in foro atq; in negociis agẽdis loq nõ est ociũ. Dominũ aũt inqt cõuiuii eẽ oportet nõ tã lautũ: q̃ sine sordibus. Et ĩ cõuiuio legi nõ oia debẽt sed ea potissimũ quę simul sint βιωφελη. i. uitæ utilitatib9 conducẽtia. & delectẽt. Neq; nõ de secũdis quoq; mẽsis cuiusmodi esse eas oporteat precipit. His eni uerbis utitur. Bellaria ĩquit ea maxime sunt mellita: quę mellita nõ sũt πεμ-
bellaria μασιν. i. placẽtis & bellariis eni cũ πεψει. i. cũ panibus secũdæ mẽsę societas infida. Quod Varro in hoc loco dixit bellaria: ne quis forte in ista uocę hæreat. Significat id uocabulum omne mensæ secũdę genus: Nam quę πέμματα greci: aut τραγηματα dixerũt: ea ueteres nostri bellaria appellauerũt. Vina quoq; dulcia est inuenire in comœdiis antiquiorib9 hoc nomine appellata: dictaq; esse ea liberi bellaria.

Tribunos plebis prehensionem habere: uocationẽ non habere. Cap. xii.

i N q̃dã epistola Attei Capitõis scriptũ legim9 Labeonẽ Antistiũ legũ atq; morũ po. ro. iurisq; ciuilis doctũ apprime fuisse. Sed agitabat īqt hoĩem libertas q̃dã nimia & uecors usq; eo: ut diuo Augusto iã principe: & rẽp. obtinẽte ratũ tamẽ: pẽsũq; nihil hẽret: nisi q̃d iustũ sanctũq; eẽ ĩ romanis ãtiqtatib9 legisset: ac deide narrat qđ idẽ Labeo p uiatorẽ tri. ple. uocatũ respõdit: quũ a muliere īqt q̃dã tri. ple. aduersum eũ aditi Gellianũ ad eũ misissent: ut ueniret: & mulieri respõderet. Iussit eũ q missus erat redire: & tribunis dicere ius eos nõ hẽre neq; se: neq; aliũ quẽ i cã uocãdi cũ morib9 maioꝝ tri. ple. prehẽsionẽ hẽnt: uocationẽ nõ hẽnt. Posse igitur eos uenire & prehẽdi se iubere: sed uocãdi absentẽ ius nõ hẽre. Quũ hoc ĩ ea Capitonis epistola

legissem⁹ ad ipsum postea. M. Varronis rerꝫ humanarũ uno & uicesimo libro enarra tũ scriptũ inuenimus. Verbaqꝫ ipsa super ea re Varronis ascripsim⁹. In magistratu ĩ qui hẽnt alii uocationẽ: alii prehẽsionẽ: alii neutrũ: Vocationẽ ut cõsules & cæteri qui hẽnt iperiũ. Prehẽsionẽ ut tri. ple. & alii q hẽnt uiatorẽ. Neqꝫ uocationẽ neqꝫ prehen sionẽ: ut quæstores: & cæteri qui neqꝫ lictorẽ hẽnt: neqꝫ uiatorẽ. Qui uocationẽ hẽnt iidem prehẽdere: tenere: abducere possunt. & hæc oĩa: siue adsunt quos uocãt siue ac cari iusserunt tri. ple. uocationẽ habẽt nullã. Neqꝫ minus multi iperiti pinde: atqꝫ ha berẽt: ea sunt usi. Nã quidã nõ modo priuatũ: sed ẽt cõsulẽ in rostra uocari iusserũt. Ego triũuir uocatus a Portio tri. ple. non iui: auctoribus principibus: & uetus ius te nui. Itẽ tribun⁹ quũ essẽ: uocari neminẽ iussi: nec uocatũ a collega parere inuitũ. Hu ius ergo iuris: quod. M. Varro tradit: Labeonẽ arbitror uana tũc fiducia: quum pri uat⁹ cẽt uocatũ a tribunis nõ isse. Quæ malũ ãt ratio fuit uocãtib⁹ nolle obseq quos confiteare ius hẽre prehẽdẽdi. Nã qui iure prehẽdi ius ẽt ĩ uicula duci põt. sed quærẽti bus nobis quã ob causam tribuni q haberẽt summã coercẽdi potestatẽ: ius uocãdi nõ habuerint: illud occurrit: q tri. ple. antiqtus creari uident̃: nõ iuri dicẽdo: nec causis: querelisqꝫ de absentibus noscẽdis: sed itercessionibus faciẽdis: q bus p̃sentes fuissent: ut iniuria: quę corã fieret: arceretur. Ac propterea ius ad se uocãdi ademptũ: quoniã tuum fieri uetarẽt assiduitate eorũ: & præsentiũ oculis opus erat.

Quod in libris humanarũ. M. Varronis scriptũ est: ædiles: & quęstores po. ro. in ius a priuato ad prętorẽ uocari posse. Cap. xiii.

Vm ex angulis: secretisqꝫ librorꝫ: ac magistrorũ ĩ mediũ iam hominum: & ĩ e lucẽ fori p̃dissem: quæsitũ esse memini in plerisqꝫ romę stationibus ius publi ce docentiũ: aut respõdẽtiũ: an quęstor po. ro. ad prætorẽ: ĩ ius uocari posset: Id aũt nõ ex otiosa quęstione agitabat̃: sed usus forte natę rei ita erat: ut uocãdus cẽt in ius quæstor. Nõ pauci igit̃ existimabãt: ius uocationis in eũ: prætori nõ esse: quoniã magistrat⁹ po. ro. procul dubio esset. Et neqꝫ uocari: neqꝫ si uenire nollet capi: atque prehendi: salua ipsius magistrat⁹ maiestate posset. Sed ego qui tũ assidu⁹ ĩ libris. M. Varronis fui: cum hoc quęri: dubitariqꝫ animaduertissem: protuli unum & uicesi mum rerũ humanarũ: in quo ita scriptum fuit. Qui potestatẽ neqꝫ uocationis populi uiritim hẽnt: neqꝫ prehensionis: eos magistr⁹ a priuato ĩ ius quoqꝫ uocari ẽ potestas M. Lęuinius ędilis currulis a priuato ad prętorẽ in ius ẽ eductus. Nũc stipati seruis publicis nõ modo prehẽdi nõ possunt: sed etiã ultro summouent populũ. Hoc Var ro ea libri parte de ędilibus. Supra aũt in eodẽ libro: Quæstores neqꝫ uocationẽ ha bere: neqꝫ prehẽsionẽ dicit. Vtraqꝫ igit̃ libri p̃te recitata in Varronis oẽs sententiã cõ cesserunt: quæstorqꝫ in ius ad prætorem uocatus est.

Verba ex libro Messallę auguris: q bus docet q sint minores magistrat⁹: & cõsulẽ prætoremqꝫ collegas esse. & quędã alia de auspiciis. Cap. xiiii.

Omeriũ qd esset augures po. ro. qui libros de auspiciis scripserunt istiusmodi Pomerium.
p sñia definierũt. Pomeriũ est locus intra agrũ effatũ: p roti⁹ urbis circuitũ pene muros regionib⁹ certe is determinat⁹ q facit finẽ urbani auspicii. Antiqssimũ aũt pomeriũ: qd a Romulo istitutũ ẽ palatini mõtis radicib⁹ terminabat̃. Sed id po merium p̃ icremẽtis reip. aliquotiẽs p̃latũ est & multos. editosqꝫ colles circũplexũ ẽ. Habebat ãt ius p̃ferẽdi pomeriũ: q populũ ro. agro d hostib⁹ capto auxerat. Propterea

quęsitū ē: ac nunc ēt ĩ quæstione ē: q̄ ob cām ex septē urbis mōtib9: quū ceteri sex ĩtra
pomeriū sint auentinus solū: quæ ps nō lōginqua: nec ĩfrequens est: extra pomeriū sit.
Neq; id Ser. Tullius rex: neq; Sylla: q̄ pferendi pomerii titulū quęsiuit: neq; postea
diuus Iulius: quū pomeriū pferret: ĩtra effatos urbis fines incluserint. Huius Messal
la aliquot cās uideri scripsit. Sed preter eas ōis ipse unā pbat: q; ĩ eo mōte Remus ur
bis cōdendæ gratia auspicauerit: auesq; irritas habuerit: supatusq; ĩ auspicio a Romu
lo sit. Idcirco igr ōēs q pomeriū ptulerūt: monte ĩstū excluserūt: q̄si auibus obscenis
ominosum. Sed de auētino mōte pretermittēdū nō putaui: q; iāpridē ego ĩ Elidis grā
auētin9 matter ueteris cōmētario offēdi ĩ quo scriptū erat auētinū antea sicuti dixim9 extrapo
mons. meriū exclusū: Post auctore diuo Claudio receptū: & ĩtra pomerii fines obseruatū.
In edicto cōsulū: quo edicūt. Qui dies comitiis cētuciatis futurus sit scribit̃. Exucte
re forma ppetua neq; magistratus minor de cęlo seruasse uelit. Quęri igitur solet: q
sint magistrat9 minores sup hac re meis uerbis nil op9 fuit: quoniā liber. M. Messallæ
auguris de auspiciis prio: quū hęc scriberem9: forte affuit: ppea ex eo libro uerba ipsi9
Messallæ subscripsim9. Patriciorū auspicia ĩ duas sūt potestates diuisa. Maxima sūt
cōsulū. prætorū: cēsorū. Neq; tamē eoꝝ oīum ĩter se eadē aut eiusdē potestatis: ideo
& collegę nō sūt cēsores cōsulū: aut prętorū. prętores cōsulū sunt. Ideo neq; consules
aut prętores censoribus: neq; censores cōsulibus: aut prętoribus turbant: aut retinēt
auspicia. At cēsores ĩter se: rursus prętores cōsulesq; ĩter se: & uitiāt: & obtinēt. prętor
& si collegā cōsulis ē: neq; prætorē: neq; cōsulē iure rogare pōt: ut qdē nos a supiorib9
accepim9: aut āte hęc tpa seruatū ē. Et ut in cōmētario. xiii. C. Tuditani patet q̄a ipe
riū min9 prætor: maius hēt cōsul. & a minore ĩperio maius: aut a maiore collega roga
re iure nō pōt. Nos his tpib9 prætores prętore creante ueteꝝ auctoritatē sum9 secuti
neq; his comitiis ĩ auspicio fuim9. Cēsores æque nō eodē rogātur auspicio. atq; cōsules
& prętores. Reliquoꝝ magistratuū minora sunt auspicia. Ideo illi minores: hi maio
res magistratus appellantur. Minoribus creandis magistratib9: Tributis comitiis:
magistrat9: sed iusti9 curiata datur lege maiores centuriatis comitiis fiunt. Ex his ui
bus uerbis Messallæ manifestū fit: & q sint magistrat9 minores: & q̄obrē minores ap
pellētur. Sed & collegam esse prętorē cōsuli docet: q; eodē auspicio creantur. Maiora
āt dicūtur auspicia hēre: quia eorū auspicia magis rata sunt: q̄ aliorū.

Itē uerba eiusdē Messallæ differentis: aliud esse ad populū loqui: aliud cū popu
lo agere. & qui magistrat9 a quibus auocent comitiatū eiusdē capituli. xiiii. portio.

Dem Messalla in eodē libro de minorib9 magistratib9 ita scribit. Consul ab
i oībus magistratib9: & comitiatū: & concionem auocare potest. Prętor: & co
mitiatum. & concionē usq; quaq; auocare pōt nisi a cōsule. Minores magistra
tus nusq̄: nec comitiatū: nec concionē auocare possunt. Ea re: q eorum primus uocat
ad comitiatū: is recte agit. Quia bifariā cū populo agi nō pōt. Nec auocare alius alii
posset: si concionem habere uellet: uti nec cū populo agant: q̄uis multi magistratus
simul concionē habere possunt. Ex his uerbis Messallæ manifestū est: aliud esse cū po
Cū po pulo agere. aliud concionē habere. Nā cum populo agere: est rogare quid populum:
pulo ad quod suffragiis suis aut iubeat: aut uetet. Concionē autē habere: est uerba facere
agere ad populum sine ulla rogatione.
Cōcio nē hēre Humanitatē non id significare: quod uulgus putat. Sed eo uocabulo qui sincere

locuti sunt magis proprie esse usos. Cap. xv.

Vi uerba latina fecerūt: quiq; iis pbe usi sunt humanitatē nō id eē uoluerūt qd uulgus existimat. Quodq; a graecis φιλανθρωπία i. erga hoīes amor dr̄: & significat dexteritatē quandā beniuolentiāq; erga oēs hoīes pmixtā. Sed humanitatē appellarūt id ppemodū: qd greci παιδείαν uocāt nos eruditionē īstitutionēq; in bonas artes dicim⁹: q̄s q sincere cupiūt: appetūtq;: ii sūt uel maxie hūanissimi. huius n. sciae cura: & disciplia ex uniuersis aiantib⁹ uni hoī data ē. Idcircoq; hūanitas appellata ē. sic igr eo uerbo ueteres eē usos. & cū primis. M. Varronē. M. q; Tulliū oēs fere libri declarāt. Quāobrē satis habui unū iteri exēplū pmere. Itaq; uerba posui. Varronis e libro rex hūanax prio: cui⁹ pricipiū hoc ē Praxiteles: q pp artificiū egregiū nemini ē paulū modo humaniori ignot⁹. Humaniori iquit nō ita ut uulgo dicit facili & tractabili: & beniuolo: tamersi rudis litterax sit (hoc eni cū snia nequaq̄ cōuenit) sed eruditiori doctiorīq;: q Praxitelē qd fuerit: ex libris & historia cognouerit.

Quid apud. M. Catonē significent uerba hec: iter os: & offam. Cap. xvi.

Ratio ē. M. Catonis Cēsori de ędilib⁹ uitio creatis. Ex ea oratione uerba hęc sunt. Nūc ita aiunt in segetibus: & in herbis bona frumēta eē. Nolite ibi nimiā spem habere. Sępe audiui inter os atq; offam multa interuenire posse. Verum inter offam atq; herbā ibi uero longum interuallū est. Erutius Clarus: qui pręfectus urbi: & bis cōsul fuit: uir morū: literarūq; ueterū studiosissim⁹ ad Sulpitium Appollinarē scripsit: hoīem memoriae nostrae doctissimū: quaerere sese: & petere: ut sibi rescriberet: quaenā esset eorū uerborū snia. Tum Appollinaris nobis praesentib⁹ (nam id tēporis ego adolescēs Romę sectabar eū discēdi gratia) rescripsit Claro: ut uiro erudito: breuissime. Vetus eē prouerbiū inter os: & offam: idem significās: quod graecus ille παροιμιώδης: idest prouerbio tritus uersus. inter os & offā

πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. idest

Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.

Platonē tribuere Euripidi Sophoclis uersū. Et īueniri uersus uerbis iisdē: aut paucis syllabis imutatis apud diuersos poetas: tēporibus uariis natos. Cap. xvii.

Ersus est notae uetustatis senarius.

σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ. Idest

Sapientes tyranni sunt cōgressu sapientum.

Eum uersum Plato in theeteto Euripidis esse dicit. Quod quidē nos admodum miramur. Nā scriptū eum legim⁹ in tragoedia Sophoclis: quę inscripta est: αἴας ὀλοκρός: idest Aiax locrensis. Prior aūt natus fuit Sophocles: q̄ Euripides. Sed etiam ille uersus nō minus notus γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ: idest Senem senex ego teipsum erudiero: Et in tragoedia Sophoclis scriptus est: cui titulus est φιλοκτήτης. i. Philoctetha: & in bacchis Euripidis id quoq; aiaduertimus apud Eschyllū ἐν τῷ πυρφόρῳ προμηθεῖ. i. i ignigero Prometheo: Et apud Euripidē in tragoedia: quę iscripta est ἰνώ. i. Ino: eundē esse uersum. absq; paucis syllabis. Eschyllus sic.

σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια. Idest

Tacensq; ubi opus est: & opportuna loquens. Euripides ita.

σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. idest

Silensq; ubi opus est: & tuto loqui.

Fuit autem Eschyllus non breui antiquior.

De genere atq; nominibus familię Portię: Cap. xviii.

q Vum in domus biberianæ bibliotheca sederemus: ego: & Apollinaris Sulpicius: & alii quidam mihi aut illi familiares: prolatus forte liber est ita inscrip9 Mar. Catonis Nepotis. Tum quæri cœptum est: quisnam is fuisse. M. Cato Nepos. At ibi adolescens quispiam (quod ex eius sermone cōiectare potui) nō abhorrens a litteris. Hic inquit est. m. Cato: nō cognomēto Nepos: sed. M. Catonis cēsorii ex filio Nepos: qui pater fuit. M. Catonis prætorii uiri: qui bello ciuili uticæ necem sibi gladio manu sua consciuit de cuius uita liber est. m. Ciceronis: qui īscribit laus. m. Catonis: quem in eodem libro idē Cicero pronepotem fuisse dicit. m. Catonis Censorii. Eius igitur quē Cicero laudauit: pr̄ hic fuit. m. Cato: cui9 oratiōes ferūt īscriptæ. m. Catonis nepotis. Tum Apollinaris (ut mos ei9 in reprehēdēdo fuit) placide admodū: leniterq;: Laudo inqt te mi fili: q in tantula ętate ēt: si hūc. m. Catonē: de quo nūc queritur: quis fuerit ignoras: auditiuncula tamē quadā de Catonis familia aspersus es. Nō unus āt: sed cōplures. m. illi9 Catonis Censorii nepotes fuerūt geniti: nō eodē patre. Duos eni. m. ille Cato: q & orator: & cēsor fuit: filios habuit: & matrib9 diuersos: & ætatibus longe dispares. Nā iā adolescēte altero: matre eius amissa: ipse quoq; iā multū senex: Salonii clientis sui filiam uirginem duxit in matrimoniū. Ex qua nat9 ē ei. m. Cato Salonian9. hoc eni illi cognomentū fuit a Salonio patre matris datum. Ex maiore autē Catonis filio: qui prætor designatus uiuo mortuus est: & egregios de iuris disciplina libros reliquit nascitur hic: de quo quæritur. m. Cato. m. filius. m. Nepos. Is satis uehæmēs orator fuit: multasq; orationes ad exemplum aui scriptas reliquit. & cousul cum. Q. Martio rege fuit. Inq; eo consulatu in africam profectum in ea prouincia mortem obiit. Sed is: nō ita ut dixi. m. Catonis prætorii uiri qui se uticæ occidit: & quem Cicero laudauit: pater fuit. Nec quia hic Nepos Catonis Censorii: ille autem pronepos fuit propterea necessum est patrem hunc ei fuisse. Hic enim nepos cuius hęc modo prolata oratio est: filium quidem maiorem Catonem habuit: sed nō eum: qui uticæ periit: sed qui quum ędilis currulis: & prętor fuisset in galliam narbonensem profectus: ibi uita functus est. Ex altero autem uiro censorii filio longe natu minore: quem Salonianum esse appellatum dixi duo nati sunt. L. Cato: & . m. Cato. Is. m. Cato: tri. ple. fuit: & pręturā petens mortē obiit exq; eo natus est. m. Cato prætorius: qui se bello ciuili uticæ interemit de cuius uita laudibusq;: quū. m. Tullius scriberet. pronepotem eum catonis censorii dixit fuisse. Videtis igitur hanc partē familię quę ex minore catonis filio progenita est: non solum generis ipsius tramitibus: sed tēporum quoq; spatio differre. Nam quia ille Salonianus: in extrema patris ętate: sicuti dixi natus fuit: prognati quoq; ab eo aliquanto posteriores fuerunt: q̄ quia maiore fratre eius geniti erant. Hanc quoq; temporum differentiam facile animaduertetis ex hac ipsa oratione: quum eam legetis. Hæc Sulpitius Apollinaris: nobis audientib9 dixit: quę postea ita esse uti dixerat cognouim9 quum & laudationes funebres & librum commentarium de familia portia legeremus.

Quod a scriptoribus elegātissimis maior ratio habita sit sonitus uocum: atq; uerborum iucundioris: quæ a grecis euφωνία: idest uocalitas: cōsonātiaq; dicitur: q̄ regulæ disciplinę: quę a grammaticis reperta est. Cap. xix.

*

Nterrogatus est Probus Valerius: q ex familiari eius quodã cõperi: hasne urbis: an has urbes: & hãc turrem: an hãc turrim dici oporteret. Si aut uersum inquit pãgis: aut orationẽ solutã struis: atq; ea uerba uti dicẽda sunt: nõ finitiones illas prærancidas: neq; fetundinas grammaticas spectaueris. sed aurem tuã interroga: quo quid loco cõueniat dicere. quod illa suaserit: id pfecto erit rectissimũ. Tum is q quæsierat quonã modo iquit uis aurẽ meam iterrogem? Et Probũ ait respondisse quo suã Virgilius pcontatus est: qui diuersis in locis: urbes: & urbis dixit: arbitrio cõsilioq; usus auris. Nam i primo georgicorum: quem ego iquit libr; manu ipsius colle- Vrbis
ctum legi urbis per i litteram scripsit. Verba e uersibus eius hæc sunt.

Tuq; adeo: quem mox: quæ sint habitura deorum
Concilia incertum est: urbis ne inuisere Cæsar.

Terrarũq; uelis curã. Verte.n. & muta ut urbes dicas: isipidius nescio quid facies: & pinguius. Cõtra in tertio æneidis. Vrbes dixit per e lrãm. Cẽtum urbes habitant magnas. Hic itẽ muta: ut urbis dicas: nimis exilis uox erit & exãguis. Tãta quippe iũcturæ differẽtia est in cõsonãtia uocũ proximaꝝ. Præterea idẽ Virgilius turrim dixit nõ Turri
turrẽ: & securim nõ securem. Turrim i præcipiti stãtem. Et Incertã excussit ceruice se- Securi
curim: quę sũt (opinor) iucũditas gracillitatis: q si suo utrũq; loco p e lrãm dicas. At ille q iterrogauerat rudis pfecto: & aure agresti homo. Cur inqt aliud alio i loco doctius rectiusq; eẽ dicas: nõ sane itelligo? Tũ Prob9 iam cõmotior. Noli inqt igitur laborare: utrũ istoꝝ debeas dicere: urbis an urbes. Nã quum id genus sis qd uideo: ut sine iactura tui pecces: nihil pdes uerũ dixeris. His tũ uerbis Prob9: & hac fini hominẽ dimisit: ut mos eius fuit erga idociles ppe iclæmẽter. Nos aũt aliud quoq; postea consimiliter a Virgilio duplici modo scriptũ inuenim9: Nã tres & tris posuit eodẽ i loco sea iudicii subtilitate: ut si aliter dixeris mutaueris q; & aliqd tamẽ auris habeas: sẽtias suauitatẽ sonitus diuidere. Versus ex decimo hi sunt. Tres quoq; threicios boreæ Tris
de gẽte suprema. Et tris quos idas pater & pria hismara mittit. tres hic: tris illic tu rũ q pẽsiculate modulateq; repies: suo qq; in loco sonare aptissime. Sed i illo quoq; itidẽ Virgilii uersu. Hæc finis Priami fatoꝝ: simul ut & hic finis dicas: dux atq; absonũ erit. Respuẽtq; aures: qd mutaueris. sicut illud cõtra eiusdẽ Virgilii insuauius facias: si mutes. Q nẽ das finẽ rex magne laboꝝ? Nam si ita dicas: quã das finẽ? inuicundũ nescio quo pacto: & laxiorẽ uocis sonum feceris. Ennius itẽ rectos cupressos dixit cõtra receptum uocabuli genus. hoc uersu. Capitibus mutantis pinos rectosq; cupressos. Firmior ei credo: & uiridior sonus esse uocis uisus est rectos dicere cupressos: q re-
ctas. Contra uero idem Ennius in annali duodeuicesimo: aere fulua dicit: non fuluo: Aere
Nõ ob id solum: qd Homerus. ἠέρα βαθεῖαν: i. aerem hoc est caliginem: & nebulam p- fulua
fundam dicit. Sed q hic sonus (opinor) uocabulior est uisus: & amœnior. Sicuti etiã
M. Ciceroni mollius teretiusq; uisum est in quta i Verrem. fretu scribere q freto. Perã- Fretu
gusto inqt fretu diuisa. Erat eni crassius: uastiusq; p angusto freto dicere. Itidẽ i secũda simili usus modulamine. manifesto peccatu inqt: nõ peccato. hoc enim scriptum i [illegible] atq; in altero antiquissime fidei libro tyroniano reppi. Verba sunt Ciceronis hæc.
Nemo ita uiuebat: ut nulla eius uitæ pars summæ turpidinis esset expers: nemo ita i Pecca-
manifesto peccatu tenebatur: ut cũ ipudẽs fuisset i facto: tũ ipudẽtior uideret: si nega- tu
ret. Huius aũt uocis cũ elegãtior hoc in loco sonus: tũ ratio certa: & pbata ẽ. hic enim

peccatus: quasi peccatio: recte latineq; dicitur. Sicut hic incestus: non qui admisit: sed
quod admissum est. & hic tributus: quod tributū nos dicimus: a plerisq; ueterū dicta
Allegatus sunt. hic quoq; allegatus: & hic arbitratus: pro allegatione: proq; arbitratione dicun-
tur. Qua rōne seruata: arbitratu & allegatu meo dicimus. Sic igitur in manifesto pec
catu dixit. ut in manifesto incestu ueteres dixerunt: Nō qn latinū esset: peccato dicere
sed quia ī loco isto positū subtilius ad aurē: molliusq; est. Lucretius aeque auribus in-
seruiens: funem foeminino genere appellauit: in hisce uersibus.

Nunc ut opinor enim mortalia saecla: superne
Aurea de caelo demisit funis in arua

Quū dicere usitatius: manēte numero posset. Aureus e caelo demisit funis in arua.
Sacerdotes etiā foeminas. M. Cicero antistitas dicit: nō secūdū grāmaticā legem anti
stites: Nam quum insolentias uerbo℞ a ueteribus dicto℞ plerunq; respueret: hui⁹ ta
Antistitas men uerbi in ea parte sonitu delectatus. Sacerdotes inquit Cereris atq; illius fani anti
stitae usq; adeo in quibusdam: neq; rationem uerbi: neq; consuetudinē: sed solam aurē
secuti sunt: suis uerba modulis pensitantem. Quod qui non sentiunt: īquit idem ipse
M. Cicero quùm de numerosa & apta orōne dissereret: quas auris habeant: aut quid i
iis hoīs simile sit nescio. Illud uero cum primis apud Home℞ ueteres grāmatici ad-
notauerunt: q; quum dixisset quodam ī loco. κολοιους τεψιρασε. idest graculos stur-
nosq;. Alio in loco non ψηρωντε. idest sturnorum: sed ψηρων dixit. των δ ωστε ψη-
ρων νεφος ερχεται ηε κολοιων. idest: Horum ut de sturnis nubes graculisue. Secutus
nō cōmunem sed propriam in quocunq; uocis situ iucūditatem. Nam si alterum ī alte
rius loco ponas: utrūq; feceris sonitu insuaue.

Verba. T. Castritii rhetoris ad discipulos adolescentes de uestitu: atq; calciatu non
decoro. Cap. xx.

Castritius Castritius rhetoricae disciplinę doctor: q habuit Romę locum pręcipue decla
mādi: & docēdi summa uir auctoritate: grauitateq;: & a diuo Hadriano mo-
res atq; litteras spectatus: quum me pręsente (usus sum enī eo magistro) disci
pulos quosdā suos senatores uidisset die feriato tunicis: & lacernis indutos: & gallicis
calciatos. Equidem inquit maluissem uos togatos esse. Pigitum est cinctos saltem esse
penulatos. Sed si hic uester huiuscemodi uestitus de multo iam usu ignoscibilis est so
leatos tamē uos populi ro. senatores: per urbis uias ingredi nequaq̄ decorū est. Non
hercle uobis minus q̄ illi turpe fuit. cui hoc. M. Tull. p turpi crimine obiectauit. Haec
me audiēte Castritius: & quędā alia ad eā rem cōducētia romāe: & seuere dixit. Plerique
autē ex iis qui audierāt: requirebāt: cur soleatos dixisset: qui gallicas: nō soleas habe-
rēt. Sed Castritius pfecto scite: atq; incorrupte locutus est: Oīa enim ferme id genus
qbus plantarum calces tātum in fine tegūtur: caetera prope nuda: & teretib⁹ habenis
iuncta sunt: soleas dixerūt. Nōnunq̄ uoce gręca crepidulas. Gallicas autem uerbum
esse opinor nouum: nō diu ante ętatem. M. Ciceronis usurpari coeptum. Itaque ab eo
ipso positum est in secunda antonianarum. Cum gallicis inquit: & lacerna cucurristi.
Neq; in ea significatione id apud quenq̄ alium scriptum lego: grauioris dumtaxat au
ctoritatis scriptorem: sed (ut dixi) crepidas: & crepidulas: prima syllaba correpta id
genus calciamentum appellauerunt: quod gręci κρηπιδας. idest crepidulas. Eiusq;
Calciamenti sutores crepidarios dixerunt. Sempronius Asellio in libro rerum ge

quartodecimo. Crepidariũ inquit cultellum rogauit a crepidario sutore.

Cõcrepatiões: quę ritu romano fiunt diis: expositę sunt i libris sacerdotũ: inter q̃s Marti nerienẽ tribuũt: & quid neriene: seu nerio nomen iporter. Cap. xxi.

Omprecatiões deo⁊ immortaliũ: quę ritu Romano diis fiunt: expositæ sunt in libris sacerdotũ populi Ro. & in plerisq; antiquis orõnibus. In iis scriptũ ẽ Laciã Saturni. Salaciã Neptuni. Horã Quirini. Iurites Quirinũ. Maiã Vulcani. Nerien Iunonis. Molas Martis. Nerienẽ quoq; Martis. Ex qb9 id quod postremum posui: sic plerosq; dicere audio. ut primã in eo syllabã pducant: quo grę̨ci mo/ do dicũt νηρι.δας: idest nereidas maris deas. Sed qui pbe locuti sunt: primã correptã dixerũt: tertiã pduxerũt. Est. n. rectus casus uocabuli: sicut i libris ueteṙ scriptũ est. Nerio q̃q̃. M. Varo in satyra menippea: quæ inscribitur σκια.μαχια. i. umbratilis pugna: uel κρια.μαχια. i. arietũ pugna: nõ nerio: sed neriões uocatiue dicit. i his uersibus.

Anna: & peranna: prauda: cclato: pales.

Nerienes: minerua: fortuna: ac ceres.

Ex quo noiandi quoq; casum eũdẽ fieri necessium est. Sed nerio a ueteribus sic decli/ natur q̃si anio. Nã pinde ut anienẽ: sic nerienẽ dixerũt tertia syllaba pducta. Id aũt si ue nerio: siue nerienes est: sabinũ uerbũ est. Eoq; significatur uirtus: & fortitudo. itaq; Claudiis: quos a sabinis oriũdos accepim9: qui erat egregiã: atq; pręstanti fortitu/ dine. Nero appellatus est. Sed id sabini a grę̨cis accepisse uidẽtur: q uincula: & firmamenta mẽbro⁊ νευρα. i. neruos dicũt. Vnde nos quoq; latine neruos appellamus. Ne rio igitur Martis uis. & potẽtia: & maiestas quędã esse martis demonstratur. Plaut9 in truculẽto. cõiugẽ esse Nerienẽ Martis dicit. Atq; id sub psona militis i hoc uersu. Mars peregre aduenięs salutat nerienẽ uxorẽ suam. Super ea re audiui non incelebrem hoiem dicere nimis comice Plautũ imperito: & incõdito militi falsam nouãq; opinionẽ tribuisse: ut Nerienẽ cõiugem esse Martis putaret. Sed id perite magis q̃ comi/ ce dictũ itelliget: qui leget Cn. Gellii annalẽ tertiũ: in quo scriptũ est. Hersiliam quũ apud. T. Tatiũ uerba faceret: pacẽq; oraret: ita pręcatam esse. Neria Martis te obse/ cro pacem dare: ut liceat nuptiis: ppriis & psperis uti: qd de tui cõiugis cõsilio cõtigit: ut nos itidẽ itegras raperẽt: unde liberos sibi & suis posteris patrię pararẽt. De tui in/ quit cõiugis cõsilio Martẽ scilicet significãs: per quod apparet nõ esse id poetice a Plau/ to dictũ: sed eam quoq; traditionem fuisse: ut Nerio a quibusdã uxor esse Martis di/ ceretur. Ibi autem animaduertendum est: quod Gelius neria dicit per a litteram: non nerio: neq; nerienes. Præter Plautum etiam. prætereq; Gelium. Licinius imbrex uetus comœdiaṙ scriptor in fabula quæ Neæra inscripta est. ita scripsit. Licini9 imbrex

Nolo ego neæram te uocent: sed nerienem.

Quũ quidem Marti est i conubiũ data. Ita autẽ senarii numerus huiusce uersus ẽ: ut tertia in eo noie syllaba: cõtra quã supra dictũ est corripienda sit. Cuius sonus q̃ta apud ueteres idifferẽtia sit noti9 est: q̃ ut plura i id uerba sumẽda sint. Enni9 aũt i primo annali i hoc uersu. Nerienẽ mauortis. Et hercle: nisi qd minime solet numeṙ seruare primã syllabã tetẽdit: tertiã corripuit. Ac ne id qdẽ pręterittendũ puto. cuiusmodi est quod i cõmentario quodã Seruii Claudii scriptũ inueni. Nerio dictum quasi neirio: hoc ẽ sine ira & cũ placiditate: ut eo nomine mitem tranquillũq; fieri martẽ pręcemur. Ne Nerio enim particula ut apud gręcos: ita plerunq; in latina quoq; lingua priuatiua est.

M. Catonis consularis & censorii pulcherrima exprobratio contra philosophiam nomine & non re. Cap. xxii.

Cato cõsularis & cẽsorius: publicis iã priuatisque opulẽtus rebus uillas suas
m. inexcultas: & rudes: ne tectorio qdẽ prælitas fuisse dicit: ad annum usq; ætatis
suæ septuagesimũ: atq; ibi postra his uerbis utitur. Neq; mihi inqt ædificatio
neq; uasum: neq; uestimẽtũ ullũ in manu preciosu est. Neq; preciosus seruus: neq; an
cilla. Si qd est inqt quo utar: utor. Si nõ ẽ: ego sum. Cuiq; p me uti: atq; frui licet. Tũ
deide addit: uitio uertũt: qa multa egeo. At ego illis: qa nequeũt egere. Hæc mera ue
ritas Thusculani hois: egere se multis reb9: & nihil tamẽ cupe dicẽtis: plus hercle pro
mouet ad exhortandã parsimoniã: sustinẽdãq; inopiã: q̃ græce istoꝝ præstigiæ philo
sophari sese dicẽtiũ: umbrasq; uerboꝝ inanes fingentium. Qui se nihil hře & nihil ta
mẽ egere: ac nihil cupere dicunt: quum & habẽdo & egẽdo & cupiendo ardeant.

Quæsitum tractatũq; qd sint manubię: atq; inibi dicta quædam de ratione uten
di uerbis pluribus idem significantibus. Cap. xxiii.

N fastigiis fori traiani simulacra sunt sita circũ undiq; inaurata equoꝝ: atq; si
i gnoꝝ militariũ: subscriptũq; est ex manubiis. quærebat Phauorinus: quum i
area fori ambularet: & amicũ suũ cõsulẽ oppiretur: causas p tribunali cogno
scentẽ: nosq; tũc eũ sectaremur: querebat inq̃. Quid nobis uideretur significari p
manubiaꝝ illa iscriptio. Tũ qspiã q cũ eo erat: homo in studiis doctrinæ multi: atq;
Manu celebrati nois. Ex manubiis inqt significat ex præda: manubiæ enim dicũtur præda:
biæ quę manu capta est. Etiã si inqt Phauorinus. opa mihi princeps: & p pe ois in litteris:
disciplinisq; græcis sumpta est: nõ usq; eo tamẽ infrequẽs sum uocũ latinaꝝ: quas sub
cisiuo atq; tumultuario studio colo: ut hãc interpretationẽ ignorẽ uulgariã: q esse di
cãtur manubię pręda. Sed quęro an. M. Tullius uerboꝝ homo diligentissimus: in ora
tione quã dixit de lege agraria calẽdis ianuarii contra Rullũ: inani: & illepida geminatio
ne iũxerit manubias: & prædã: si duo hæc uerba idẽ significãt: nec ulla re aliqua diffe
dent. Atq; ut erat Phauorinus egregia q̃dã uel diuina memoria: uerba ipsa. M. Tulli
stati dixit: ea nos adscribimus hic prędã: manubias: sectionẽ: castra deniq; Cn. Pom
peii sedẽte iperatore decẽuiri uẽdent. Et infra itidẽ duo hæc simul iuncti posita dixit:
ex præda: ex manubiis: ex auro coronario. Ac deinde ad eũ cõuertit: qui manubias ẽ
prędã dixerat. Et uidetur ne tibi inqt utroq; in loco. M. Cicero duobus uerbis idẽ si
cuti tu putas: significãtibus inepte & frigide esse usus? Ac tali ioco dign9: quali apud
Aristophanẽ facetissimũ comicoꝝ Euripides Aeschylũ insectatus est quũ ait.
Δις ταυτον ἡμιν ειπεν ὁ σοφος αισχυλος
ηκω γαρ εις γην φησι: και κατερχομαι
τὸ κατερχομαι ηκω δε ταυτον εστι
ηη τὸν ωσπερ ει τις ειποι γειτονι
χρησον συ μακτραν ει δε βουλει καρδοπον: Idest.
Bis idem nobis dixit sapiens æschylus
Venio enim ad terram inquit: & accedo postliminio.
Ast uenio idem est: quod accedo postliminio:
Ita per ionẽ: atq; si quis uicino autumet.,
Accõmoda tu mactrã: uel si liber arcã panariã. Nequaq̃ uero inqt ille talia uidẽtur

quale est ακατια και καρδοπος. idest mactra & arca panaria: quę a poetis uel oratori
bus grecis: nostrisq; celebrādæ & ornādæ rei gratia: duobus eadem pluribusue nomi
nibus frequētātur. Quid igitur īquit Phauorinus: ualet hæc repetitio instauratioque
eiusdē rei: sub alio noīe in manubus & in prędas? Num ornat: ut aliquis solet orōnem
Num eam modulatiorem aptioréq; reddit? Num onerandi uel exprobrandi criminis
causa: exaggerationé aliquā speciosam facit? Sicut in libro eiusdē. M. Tullii: q de cō
stituēdo accusatore est: una eadēq; res pluribus uerbis uehemēter: atq; atrociter dicit
Sicilia tota. si una uoce loqueretur: hoc diceret. Qđ auri: quod argēti: quod ornamē
torumq; in meis urbibus sedibus: delubris fuit. Nā quū urbes totas semel dixisset: sedes:
delubraq; addidit: quæ sunt ipsa quoq; in urbibus. Itē in eodē libro simili modo. Sici
liam inqt prouinciam. C. Verres p triennium depopulat9 esse: siculoꝝ ciuitates uastasse:
domos exinanisse: fana spoliasse dr: Et qd uidetur: quū Siciliā prouinciā dixerit: atque
etiam insuper ciuitates addiderit domos etiā & fana: quæ īfra posuit: cōprehēdisset uer
ba hæc item multa: atq; uaria depopulatus esse: uastasse: exinanisse: spoliasse. Nonne
omnia & eādē uim in sese habēt? Sane sed quia cū dignitate orōnis: & cū graui uerborū
copia dicūtur: q̄q̄ fere sint: & ex una snia cooriātur: plura tamē esse existimātur: quo
niam & aures & animū sæpius feriunt: hoc ornatus genus in crimine uno uocibus mul
tis atq; sæuis extruēdo: ille iam tūc. M. Cato antiquissimū in oratiōibus suis celebra
uit. Sicuti in illa quę inscripta est de decē hominibus: quū Thermū accusauit. qđ decē
liberos hoies eodē tēpore īterfecisset: hisce uerbis eandē rem oībus significātib9 usus
est. Quæ quoniā sunt eloquētię latinæ tūc primum exorientis lumina uerba qdē sub
hoc iura: libitū est eam mihi αποµνηµονευειν: idest cōmemorare. Tuū nefariū facin9:
peiore facinore operire postulas: succidias humanas facis: decē funera facis: decē capi
ta libera īterficis: decē hoibus uitā eripis īdicta causa: iniudicatis: indēnatis. Itē. M.
Cato in orōnis pricipio: quā dixit ī senatu pro rhodiensib9: quū uellet res nimis pspe
ras dicere tribus uocabulis idē sentiētibus dixit: Verba eius hęc sunt. Scio solere ple
risq; hoibus in rebus secūdis: atq; prolixis: atq; prosperis animū excellere: atq; supbiā
atq; ferociā augescere. Itidē Cato ex originū septimo in orōne quā contra Ser. Galbā
dixit: cōpluribus uocabulis sup eadē re usus est. Multa me dehortata sunt huc pdire:
anni: ætas: uox: uires: senectus. ueꝝ eniuero quū tātam rēpublicam agier arbitrarer.
Sed ante oīs apud Homerum eiusdem rei atq; sentētiæ luculenta exaggeratio est.

εκτορα δ' εκ βελεων υπαγε ζευς εκ τε κονιης
εκ τ' ανδροκτασιης. εκ θ' αιματος εκ τε κυδοιμου.

Hectora de iaculis de puluere iupiter: & de
Cæde uirum abduxit: de sanguine: deq; tumultu. Item alio in uersu:

υσµιναι µαχαι τε. φονοι τ' ανδροκτασιαι τε. idest

Prelia: cōflictus: cædes: hoīu mq; necatur. Nā quū omnia ista utrobiq; multa: & con
suma noīa nihil plus demōstrent: q̄ prœliū. Huius tamen rei uaria facies delectabili
ter ac decore multis uariisq; rebus depicta est. Neq; non illa quoq; apud eundem poe
tam una in duobus uerbis snia cum egregia ratione reperita est. Idæus enim quū inter
Aiacē & Hectorem decertantes armis intercederet: his ad eos uerbis usus est.

µηκετι παιδε φιλω πολεµιζετε µηδε µαχεσθον. idest:

Ne dulces pueri pugnate: aut cernite ferro.

In quo uersu nō oportet alteꝝ uideri uerbum. idē q̄d superius significās: supplendi meri causa: extrinsecus aditū: & cōfarcinatū. est. n. hoc inane admodum & futile. Sed quū in iuuenib⁹ gloriȩ studio flagrātibus: pertinaciā ferociāq; & cupidinē pugnȩ leniter tamē & placide obiurgaret: atrocitatē rei & culpā pseuerādi bis idē dicendo aliotamq; alio uerbo auxit: icul. autēq;. duplex eadē cōpellatio admonitionē facit instātiorē. Ne illa quidē eiusdē significatiōis repetitio ignaua & frigida uideri debet.

μνηστῆρες Δαρατη λεμαχῳ θανατον τε μορον τε ηρτυον. idest.

Telemachoq; porci letum: fatumq; profecto.

Condidant: q̄ bis idē dixerit: θανατον καὶ μορον. idest letū & fatū. Indignitas eni molienda tam acerbȩ tamq; iniustȩ necis: miranda mortis iteratione defleta est. Cȩterū quis tam obtuso ingenio est: quin intelligat πολεμιζετε καὶ μαχεσθον: idest bellate & pugnate: uerba idē duo significantia nō frustra posita esse: ut illa quoq;.

βασκεῖ οὖλε ὄνειρε καὶ βασκεῖ ἶρι τέχειν.

Vade. I. somniū agēs: uade & pge incitata: neq; ἐκ παραλλήλου. i. ex geminatiōe: ut qdam putant: sed hortamentum esse acre iussȩ: iperatq; celeritatis. Verba quoq; illa M. Cicerōis in. L. Pisonē trigemina: ēt si durȩ auris hoibus nō placēt: nō uenustatem modo noie quȩsiuere: sed figurā simulationēq; oris pluribus simul uocibus uerberauerūt: uultus deniq; iquit totus: q sermo quidā tacitus mētis est: hic i fraudē hoies ipulit. hic eos q̄bus erat ignotus decepit: fefellit: induxit. Quid igitur simile est inquit apud eūdem i prȩda & manubiis? Nihil pfecto istiuimodi. Nā neq; ornatus fit additis manubiis: neq; exaggeratius: modulatiusq;. Sed aliud oino prȩda est: ut in libris reꝝ: uerborūq; ueterū scriptū est: aliud manubiȩ. Nam prȩda dicitur corpora ipsa reꝝ quȩ capta sunt. Manubiȩ uero appellatȩ sunt pecunia a quȩstore ex uēditione prȩdȩ redacta. utrūq; ergo dixit. M. Tullius cumulādȩ iuidiȩ grā decēuiros ablaturos: psecuturosq; & prȩdā: quȩ nōdū esset uenūdata: & pecuniā quȩ ex uēditiōe prȩdȩ prȩcepta esset. Itaq; hȩc iscriptio quā uidetis: Ex manubiis: nō res corporaq; ipsa prȩdȩ demōstrat. Nihil. n. captū est boꝝ a Traiano ex hostibus: sed facta esse hȩc: cōparataq; ex manubiis: idest ex pecunia prȩdaticia declarat. Manubiȩ. n. sunt sicuti iā dixi: nō prȩda: sed pecunia p quȩstorē populi Romani ex prȩda uendita contracta. Q̄d per quȩstorē aūt dixi: itelligi nunc oportet prȩfectū ȩrario significari. Nam cura ȩrarii a quȩstoribus ad prȩfectos trāslata est. Est tamē nonnusq̄ inuenire ita scripsisse quosdam nō ignobiles scriptores: ut aut temere: aut curiose prȩdam p manubiis: & manubias p prȩda posuerint: ut tropica quadā figura mutationē uocabuli facerēt. Q̄d facere cōcessum est scite id peritēq; facientibus. Sed enim qui proprie atq; signate locuti sunt. sicut in hoc loco. M. Tullius manubias pecuniam dixerunt.

Verba. P. Nigidii q̄bus dicit in noie Valerii i casu uocādi: primā syllabā acuendā esse. Et item alia ex eiusdem uerbis ad rectam scripturā ptinentia. Cap. xxvi.

Valeri p- Nigidii uerba sunt ex cōmentarioꝝ grāmaticoꝝ uicesimoquarto hois in disciplinis doctrinaꝝ oium prȩcellētis. Deinde inq̄t uoculatio q poterit seruari si nō sciemus in noibus ut Valerii: utrū interrogādi aut uocādi sint. Nā interrogādi secūda syllaba superiore tono est q̄ prima. Deinde nouissima deiicitur. At in casu uocādi summo tono est prima: deide gradatim descendūt: Sic q̄dē. P. Nigidius dare prȩcipit. Sed siquis nūc Valeriū appellās in casu uocēdi: secūdum id prȩceptū Ni-

gdu acuerit primã: nõ aberit qn rideatur. Sũmũ aũt tonũ προσῳδίαν.i. uoculatio-nẽ acutã dicit: & quẽ accentũ nos dicim⁹: uoculationẽ appellat: & casũ iterrogãdi eũ dicit. & quẽ nũc nos geninuũ dicimus. Id quoq; ĩ eodẽ libro nigidiano aĩaduertimus Si hui⁹ iqt amici: uel hui⁹ magni scribas unũ i facito extremũ. Si uero hi magnei: hi amicei casu multitudinis recto: tũ aute i scribẽdũ erit e. Atq; idipsũ facies ĩ similibus. Itẽ si hui⁹ terrei scribas i lr̃a sit extrema. Si huic terrę p e scribẽdum ẽ. Itẽ mi q scribit ĩ casu iterrogãdi: uelut quũ dicim⁹ mi studiosus: p i unũ scribat nõ p e. at quũ mei: tũ p e & i scribẽdũ est: q dãdi casus est. Hęc uos anctoritate doctissimi hoĩs adducti: ꝑpter eos q haꝝ quoq; reꝝ sciẽtiã quęrunt: nõ prætermittenda existimauimus.

Vocu-laro Casus interro gandi

De uersibus quos Virgilius sectatus uidetur Homeri ac Parthemu. Cap. xxv.

Arthemii poetæ uersus est:

Γλαυκω και Νηρηι και ειναλιω μελικερτη

Glauco: nereiq; atq; maris genio melicerte

Eum uersum Virgilius æmulatus est. Itaq; fecit duobus uocabulis uenuste immutatis parem. glauco & panopeæ. & inoo melicerte. Sed illi Homerico nõ sane rem parẽ neq; similem fecit. Esse enim uidetur Homeri simplicior & sincerior. Virgilii aũt νεωτερικοτερος. idest audacior & iuuenilior: & quodam quasi ferumine ĩmisso fucatior.

Ταυρον Δ'αλφειω ταυρον Δε ποσειδαωνι. idest

Taurum autem alpheo: neptunno tum quoq; taurum,

Taurum neptunno: taurum tibi pulcher apollo.

De sentẽtia Panætii philosophi quã scripsit in libro ð officiis secundo: qua hortatur ut hoĩes ad cauẽdas iniurias in omni loco intenti: paratiq; sint. Cap. xxvi.

Egebat Panætii philosophi liber de officiis secũdus: ex tribus illis ĩclytis libris quos. M. Tulli⁹ magno cũ studio: maxĩoq; ope æmulat⁹ est. Ibi scriptũ ẽ dũ multa alia ad bonã frugẽ ducẽtia: tũ uel maxime qð esse hærereq; ĩ animo debet. Id aũt est ad hãc ferme sniãm. Vita inquit hominũ qui ætatem ĩ medio rerũ agũt: ac sibi suisq; esse usui uolũt: negocia periculaq; ex ĩprouiso assidua & ꝑpe quotidiana fert. ad ea cauẽda atq; declinãda perinde esse oportet aĩo semp prõpto: atq; intẽto: ut sunt athlętarum: qui pãcratiæ uocãtur. Nam sicuti illi ad certãdum uocati: proiectis alte brachiis cõsistunt: caputq; & os suũ manibus oppositis quasi uallo præmuniunt: mẽbraq; eoꝝ oĩa priusq̃ pugna mota est: aut ad uitẽdos ictus cauta sunt: aut ad faciẽdos parata: ita aĩus atq; mens uiri ꝑtudẽtis aduersus uim & petulantias iniuriaꝝ oĩ in loco: atq; in tẽpore ꝑspiciens: debet esse erecta: ardua. septa: solide expedita: nunquã cõniuens nusq̃ aciem suam flectens. Cõsilia cogitationesq; cõtra fortunæ uerbera: cõtraq; insidias iniquorum: quasi brachia & manus prætendens. Ne qua ĩre: aduersa & repentina incursio imparatis: ĩprotectisq; nobis oboriatur.

Quod Quadrigarius cum multis mortalibus dixit. an quid & quantum differt: si dixisset cum multis hominibus Cap. xxvii.

Verba sunt Claudii Quadrigarii ex annaliũ eius decimotertio cõcione dimissa Metellus ĩ capitoliũ uenit cũ multis mortalibus. Inde quũ domum ꝑficiscere tur: tota ciuitas eũ reduxit. Cũ is liber: caq; uerba. M. Frõtonis nobis ei: ac plerisq; aliis assidẽtibus legerẽtur: & cuidã haud sane uiro ĩdocto: uideretur multis mortalibus ꝑ hoĩbus multis inepte frigideq; ĩ historia: nimisq; id poetice dixisse. Tũ Frõto

illi cui hoc uidebatur: An tu ĩquit aliaꝝ homo reꝝ iudicii elegãtissimi: mortalib9 multis ineptũ tibi uideri & frigidũ dicis? Nil autem arbitrare causæ fuisse: q̃ uir modest9 & puri atq; ꝓpe quotidiani sermõis mortalibus maluit: q̃ hoibus dicere? Eandẽq; credit futurã fuisse multitudinis demõstratioñe: si cũ multis hoib9: ac nõ cũ multis mortalib9 diceret? Ego iqt qdẽ ſ: ceexistimo: nisi me scriptoris isti9 oĩsq; ãtiquæ orõis amor atq; ueneratio cæco eẽ iudicio facit: lõge lateq; esse amplius ꝓlixius: fusius in significanda totius prope ciuitatis multitudine mortales q̃ hoĩes dixisse. Nãq; multoꝝ hominum appellatio ĩtra modicũ quoq; numeꝝ cohiberi: atq; includi potest. Multi aũt mortales nescio quo pacto & quodã sensu inenarrabili omne fere genus: quod in ciuitate est: & ordinũ & ætatũ & sexus ꝯprehendũt. Quod scilicet Quadrigarius ita (ut erat res) ingẽtem atq; ꝓmiscuam multitudinem uolẽs ostẽdere: cũ multis mortalib9 Metellum ĩ capitoliũ uenisse dixit εκφαντικώτερον: idest expressius q̃ si cũ multis hominibus dixisset. Ea nos oia quæ Fronto dixit: cum ita ut par erat nõ approbãtes tantum sed admirantes quoq; audiremus. Videte tamen inqt ne existimetis semper atq; in omni loco mortales multos: pro multis hominibus dicendum. Ne plane ne fiat grę cũ illud de Varronis satyra ꝓuerbiũ: Τὸν επι Τῆ φακῆ μύρον: idest in lente fabulam. Hoc iudiciũ Frõtonis etiã in paruis minutisq; uocabulis non prętermittendũ putaui: ne nos forte fugeret lateretq; subtilior huiuscemodi uerboꝝ consideratio.

Non hactenus esse faciem: qua uulgo dicitur. Cap. xxviii.

Animaduertere est pleraq; uerboꝝ latinorumq; ex ea significatione in qua nata sunt decessisse: uel in aliã longe: uel in ꝓximã. Eãq; decessionẽ factã esse cõsuetudine: & inscitia temere dicentiũ: quæ cuiusmodi sint nõ didicerit: Sicuti qdã faciẽ esse hoĩs putãt: os tantũ & genas & oculos: quod grẹci προσώπων. idest ꝑsonam dicũt. Quãdo facies sit forma omnis & modus: & factura quędam corporis toti9: & a faciẽdo dicta: ut ab aspectu species: & a fingendo figura. Itaq; Pacuuius in tragœdia quæ Niptra ĩscribitur: faciem dixit hominis pro corporis longitudine.

A etate inquit integra: feroci ingenio: facie procera uirum.

Nõ solũ aũt in hominũ corporibus: sed etiã in reꝝ cuiusq; modi aliaꝝ facies dicitur. Nã mõtis & cœli & maris facies si tẽpestiue dicatur probe dicitur. Salustii uerba sunt ex historia secũda. Sardinia ĩ africo mari: facie uestigii humani in orientẽ: q̃ in occidentẽ latior prominet. Ecce autẽ id quoq; in mẽtẽ uenit: q̃ etiã Plautus in penulo: faciem ꝑ totius corporis colorisq; habitu dixit. Verba Plauti hæc sunt.

Sed earum nutrix: qua sit facie mihi expedi:

Statura non magna corpore aquilo est.

Specie uenusta ore atq; oculis pernigris: formam quidem.

Hercle uerbis depinxit probe. Pręterea memini Quadrigarium in undeuicesimo faciem pro statura: totiusq; corporis figura dixisse.

Quid sit in satyra. M. Varronis caninum prandium. Cap. xxix.

Audabat uendicabatq; se nuper qspiam in librari a sedens: homo inepte gloriosus: tanq̃ unus esset sub oĩ cœlo satyrarũ. M. Varronis enarrator: q̃s partim cynicas: alii menippeas appellãt. & iacitabat inde quędã nõ admodũ difficilia: ad quæ coniicienda aspirare posse neminẽ dicebat. Tum forte cũ ego librũ ex isdẽ satyris ferebã: qui Ὑδροκύων. i. aqua rigens inscriptus est. Propius igitur accessi: & nostium

magister uerbū illud scilicet uetus. Egregiā musicā: quę sit abscōdita: eam esse nulli ... Oro ergo te legas hos uersus pauculos: & puerbu istius: q in his uersibus est sen- tentiam dicas mihi. Lege inquit tu mihi potius: quæ nō intelligis ut ea tibi ego enarrē. Quonā inq pacto legere ego possum quę nō assequor? Indisticta nāq fient: & confu- sa quę legero: & tuā quoq impediēt intētionē. Tūc alus etiā q ibi aderāt cōpluribus idē comprobantibus: desiderātibusq: accipit a me libṝ ueterē sidei spectatæ luculente scri- ptū. Accipit aūt incōstantissimo uultu & mœstissimo. Sed qd deinde dicam? Nō au- deo hercle postulare ut id credatur mihi. Pueri i ludo rudes: si eū libṝ accepissent: nō magis in legēdo deridiculi fuissent. Ita & sniam intercidebat: & uerba corrupte pro- nunciabat. Reddit igitur mihi libṝ multis iam ridentibus. Et uides inqt oculos meos ægros: assiduisq lucubrationibus prope iā pditos? Vix ipsos lraṝ apices potui cōpre- hendere. Quū ualebo ab oculis reuise ad me: & libṝ istū tibi totum legam. Recte inq ... oculis magister tuis. Sed in quo illis nihil opus est: id rogo te dicas mihi. Caninum prandium i hoc loco quē legisti: qd significat? At ille egregius nebulo: q̄si difficili quæ- stione perterritus exurgit statim. Et ambiens nō inqt paruam rem quæris. Talia ego gratis nō doceo. Eius autē loci in quo id puerbiū ē: uerba hęc sunt: nō uides apd Mne- sitheū scribi: tria genera esse uini: nigṝ: albū: mediū. Quod uocāt κιρρον giluū: nouū uetus: mediū: & efficere nigṝ uirus: albū urinā: mediū πεψιν .i. concoctionē. Nouū refrigerare: uetus callefacere: mediū uero esse prandiū caninū: Quid significet prādiū caninū: rem leuiculā diu & anxie quæsiuimus. Prandiū aūt abstemiū: in quo nihil ui- ni potatur caninū dicitur: quoniā canis uino caret. Quū igitur mediū uinū appella- sset: qd neq nouū: neq uetus esset: & plerūq hoies ita loquātur: ut omne uinū aut no- uum esse dicant: aut uetus: nullā uim habere significauit: neq noui neq ueteris: quod mediū esset. Iccirco p uino non habendum: quia neq refrigeraret neq calefaceret: re- frigerare id dicit: quod grece dicitur αποψυχειν.

Prādiū caninū

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COM- MENTARII LIBER QVARTVSDECIMVS.

Dissertatio Phauorini philosophi aduersus eus: q chaldæi appellantur: & ex cœtu motibusq sydeṝ: & stellaṝ fata se hominū dicturos pollicentur. Caput primum.

Duersum istos q sese chaldæos: seu genethliacos appellāt: ac de motu deq positu stellaṝ dicere posse quæ futura sunt pfitentur: audiuimus

a quondā Phauorinū philosophū Romę gręce disserētē egregia: atq illu- stri oratiōe. exercēdi ne: aut ostendēdi gra ingenii: an q ita serio iudica- reta existimaret: nō habeo dicere. Capita aūt locoṝ argumētorūq: qui- bus usus est: quoad eius meminisse potui: egressus ibi ex auditione ppere annotaui. Eaq fuerūt ad hanc ferme sniam. Disciplinā istam chaldęoṝ tantę uenustatis nō esse: quanta uideri uolūt. Neq eos pricipes eius: actoresq esse: quos ipsi ferāt: sed id prestigia- rum: offuciarūq genus cōmētos esse hoies eruscatores: & cibū: quæstumq ex mēdaciis captantes. atq eos quoniā uiderent terrena quędam inter hoies sita: cælestiū reṝ sensu: atq ductu moueri: q̄le est q oceanus q̄si lunę comes cū ea simul senescit adolescitque: hoc uidelicet sibi argumētum ad psuadēdum parauisse: ut crederemus oia rerum hu- manaṝ: & parua & maxima: tanq̄ stellis atq syderibus euincta duci: atque regi. Esse autē nimis q̄ ineptū: absurdūq: ut quoniā ęstus oceani cum lunę curriculo congruit:

negociũ quoq; alicuius qđ ei forte de aquæ ductu cũ riualibus aut de cõmuni pariete cũ uicino apud iudicẽ est: ut existimemus id negociũ quasi habena quadã de cælo uinctum gubernari. Qđ & si ui & ratiõe quapiã diuina fieri potest: nequaq̃ tamẽ id censebat in tam breui: exiguoq; uitæ spacio: q̃touis hoĩs ingenio cõprehẽdi posse: & percipi. Sed cõiectari pauca quędã ut uerbo ipsius utar: παχυμερέστερον. i. crassius: & pigua minerua nullo scientiarũ fundo cõcepta: sed fusa & uaga & arbitraria: qualis lõginqua oculorũ acies est: p interualla media caligãtium. Tolli. n. quod maximũ iter deos atq; hoĩes differt: si hoĩes quoq; res oĩs post futuras prenoscerẽt. Ipsam deinde syderũ stellarũq; obseruationẽ: quã esse originẽ sciẽtiæ suæ predicarent: haud q̃q̃ putabat liquide cõsistere. Nam si principes chaldæi qui in patẽtibus campis colebãt stellarũ motꝰ & uias & discessiones: & cœtus intuẽtes qd ex iis efficeretur obseruauerũt. pcedat inquit hæc sane disciplina: sed sub ea modo inclinatione cæli sub qua tũc chaldæi fuerũt. Nõ enim potest inqt ratio chaldæorũ obseruationis manere: si quis ea uti uelit sub diuersis cæli regiõibus. Nam q̃ta inqt partiũ: circulorũq; cæli: ex diuergẽtia: & cõuexionibus mũdi uarietas sit: quis nõ uidet? Eædẽ igitur stellæ: per quas omnia diuina humanaq; fieri cõtendunt: sicuti ne usq; quaq; pruinas: aut calores cient: sed mutãt & uariant: tẽpestatesq; eodẽ in tempore alibi placidas: alibi uiolẽtas mouẽt. cur nõ euenta quoq; rerũ ac negociorũ: alia efficiũt in chaldæis: alia i gætulis: alia apud danubiũ: alia apud Nilũ. Per. aũt inqt incõsequẽs ipsum qdẽ corpus & habitum tam pfundi aeris sub alio: atq; alio cæli curuamiẽ nõ eundẽ manere. In hoĩum autẽ negociis stellas istas opinari idẽ semp ostẽdere si eas ex quacũq; terra cõspexeris. Præterea mirabat̃ id cuiq; p præcepto liquere. Stellas istas quas quasi a chaldæis & babylonis siue ægyptiis obseruatas ferunt quas multi erraticas. Nigidius errone. uocat nõ esse pluris q̃ uulgo dicerentur. Posse enim fieri existimabat: ut & alii qdam planetæ pari potestate essent sine quibus recta atq; perpetua obseruatio pfici non quiret. neq; eos tamẽ cernere hoĩes possent ppter exuperãtiam uel splẽdoris uel altitudinis. Nã & quædam inqt sydera e qbusdam terris cõspiciuntur. Earũq; terrarũ hoĩbus nota sunt. sed eadem ipsa ex oĩ terra alia nõ uidẽtur & sunt aliis oĩno ignotissima. Atq; ut uidemus inquit: & has tantũmodo stellas: & ex una parte terræ obseruari debuisse: quæ tandẽ finis obseruatiõis istius fuit: & quę tẽpora satis esse uisa sunt ad pcipiendum: qd præmõstraret: aut cœtus stellarũ: aut circuitus: aut transitus. Nã si isto modo cœpta fieri obseruatio est: ut aĩaduerterẽtur: quo habitu: quaq; forma: quaq; positura stellarum aliqs nasceretur: tum deinceps ab ineunte uita fortuna eius: & mores: & ingenium: & circunstãtia rerũ negociorũq;: & ad postremũ finis etiã uitæ spectaretur. Eaq; oĩa: ut usu uenerant literis mãdarentur. Ac postea lõgis tẽporibus: quũ ipse ille eodẽ i loco eodem habitu forent eadẽ cæteris quoq; euẽtura existimarẽtur: q eodẽ illo tẽpore nati fuissent. Sicuto qdẽ modo obseruari cœptũ: exq; ea obseruatione cõposita quędã disciplina est: nullo id pacto potest pcedere. Dicant enim quot tandem annis: uel potius quot sæculis orbis hic obseruationis perfici quiuerit. Cõstare q ppe inter astrologos dicebat stellas istas quas erraticas dicerent: quæ esse oĩum rerum fatales dicerẽtur: infinito prope & & innumerabili numero annorũ ad eundem locũ quũ eodẽ habitu simul oẽs profectæ sunt: regredi: ut neq; ullus obseruationis tenor: neq; memoria ulla effigies literarũ tãto quo potuerit edurare. Atq; illud etiã cuiusmodi esset cõsiderandũ putabat: q aliud

stellarum agmen foret: quo primũ tempore conciperetur homo in utero matris aliud pu stea: quũ in decẽ mẽsibus proximis in lucẽ ederetur. Quærebatq; qui cõueniret diuersam sup eodẽ fieri demõstrationẽ: si ut ipsi putarẽt: alius atq; alius earũdem stellarum situs atq; ductus: alias & alias fortunas daret: Sed & nuptiarum tẽpore ex qbus liberi q̃rerentur: atq; ipso etiã illo maris: & fœminæ coitu iam declarari oportere dicebat certo quodã & necessario stellarum ordine: quales qualiq; forma hoĩes gignerẽtur: ac multo etiã anteq̃ pater ipse atq; mater nascerẽtur: ex eorum genituræ debuisse iã tum pspici: q̃nam oli futuri essent: quos ii creaturi forẽt: & supra longe: atq; lõge per infinitũ: ut si disciplina ista fundamẽto aliquo ueritatis nixa est: cẽtesimo usq; ab hic sæculo: uel magis primo cæli atq; mũdi exordio: atq; inde iam deĩceps cõtinua significatiõe: quotiẽs generis auctores eiusdẽ hoĩs nascerentur: stellæ istæ præmonstrare debuerint: qualis qualiq; fato futurus sit q̃squis hodie natus est. Quo aũt inquit pacto credi potest uniuscuiusq; stellarum formæ & positiõis sortẽ: atq; fortunã uni oĩno homini certã: destinatãq; esse: Eamq; formã post lõgissima sæculorum spacia restitui: si uitæ fortunatũq; eiusdẽ hominis indicia: in tam breuibus interuallis per singulos maiorum eius gradus pq; infinitũ successionũ ordinẽ: tã sæpe: ac tam multipliciter eadẽ ipsa: nõ eadẽ stellarum facie denotãtur. Quod si id fieri potest. eaq; diuersitas atq; uarietas admittitur: per oĩs antiquitatis gradus ad significãda eorum hoĩum: quæ post nascẽtur exordia: imparilitas hæc turbat obseruationẽ. Oĩsq; ratio disciplinæ cõfunditur. iam uero id minime ferendum censebat: q̃d nõ modo casus & euenta quæ euenirẽt extrinsecus: sed consilia quoq; hoĩum ipsa & arbitria: & uarias uolũtates: appetitiões q; & declinatiões & fortuitos repẽtinosq; in leuissimis rebus animorum impetus: recessusq; moueri: agitariq; desuper e cælo putarent. Tanq̃ si forte ire in balneas uolueris: ac deinde nolueris: atq; id rursũ uolueris: nõ ex aliqua dispari: uariaq; animi agitatione: sed necessaria quadã errãtium siderum reciprocatione cõtigerit: ut plane homines: non quod dicitur λογικα ζωα: idest rationalia animalia: sed ludrica & ridẽda quædam. νευροσπαστα. i. neruis mouentia eẽ uideantur: si nihil sua sponte: nihil arbitratu suo faciunt: sed ducentibus stellis: & aurigantibus. Ac si inquit potuisset prædici affirmant. Pyrrhus ne res: an Mannius Curius prœlio uicturus esset. cur tandem nõ de alea quoq;: ac de calculis: & alueolo audent dicere: quisnam ibi ludẽtium uincat. An uidelicet magna sciunt: parua nesciunt: & minora maioribus imperceptiora sunt. Sed si magnitudines rerum sibi uindicant magisq; esse perspicuas: & facilius comprehendi posse dicunt: uolo inquit mihi respõdeant: quid in hac totius mundi contemplatione: præstantis naturæ operibus in tam paruis atq; breuibus negociis fortunisq; hominum magnum putent. Atq; id uelim, quoq; respondeant: si tam paruum: atq; rapidum est momentum temporis: in quo homo nascens fatum accipit: ut in eodem illo puncto sub eodẽ circulo cæli plures simul ad eandem competentiam nasci non queant: & si iccirco gemini quoq; non eadem uitæ sorte sunt: quoniam eodem temporis puncto editi sunt. peto inquit respondeant: cursum illum temporis transuolantis: qui uix cogitatione animi comprehẽdi potest. quonam pacto aut consulto assequi queant: aut ipsi perspicere & deprehẽdere: quum in tam præcipiti dierum noctiũq; uertigine: minima momẽta ingẽtes facere dicant mutationes. Ad postremum autem. & quid esset q̃ aduersum hoc dici posset reqrebat: q̃d homines utriusque sexus omniũ ætatum: diuersis stellarum motibus in uitam editi:

regionibus sub quibus geniti sunt longe distantibus: omnes tamen isti aut hiantibus terris: aut labētibus tectis: aut oppidoꝝ expugnationibus aut eadē in naui fluctu obruti: eodē genere mortis: codemq; ictu corporis interierīt? Quod scilicet inqt nunquā eueniret: si momēta nascendi singulis attributa: suas unumquodq; leges haberēt: q si quædam inqt in hominū morte: atq; uita etiam diuersis temporibus editoꝝ. per stellarum pares quosdam postea conuentus paria nōnulla & consimilia posse dicunt obtigere: cur non aliquando possint omnia quoq; paria usu uenire: ut existant per huiuscemodi stellarum concursiones & similitudines. Socrates simul & Antisthenes: & Platones multi: genere: forma: ingenio: moribus: uita omni: & morte pari: quod nequaq̄ inquit prorsus fieri potest. Nō igitur hac causa probe uti queunt aduersus hominum impares ortus: interitus pares. Illud autē cōdonare se iis dicebat: quod nō id quoq; requiretēt: si uitæ mortisq; hominū: rerumq; humanarum omnium: tempus & ratio: & causa in cælo: & apud stellas foret: quid de muscis: aut uermiculis: aut echinis: multisq; aliis minutissimis: terra mariq; animantibus dicerent? An ista quoq; iisdem quibus homines legibus nascerentur: iisdem itidem extinguerentur: ut aut ranunculis quoq; & culicibus nascendi fata sint de cælestium syderum motibus attributa: aut si id non putarent: nulla ratio uideretur: cur ea syderum uis in hominibus ualeret. deficeret in ceteris. Hęc nos ficta & icondita: & propemodū ieiuna oratione attigimus. At Phauorinus. ut hominis ingenium fuit: utq; gręcę facūdię copia simul & uenustas: latius ea & amœnius & splendidius: & profluentius exequebatur. Atq; identidem commonebat ut caueremus. ne qua nobis isti sycophantę ad faciendam fidem irreperent q̄ uidentur quędam interdum uera effutire: aut spargere. Non enim comprehensa inquit neq; definita: neq; pręcepta dicunt: sed lubrica: atq; ambagiosa coniectatione nitentes inter falsa: atq; uera pedetentim quasi per tenebras ingredientes eunt. Et aut multa tentando incidunt repente imprudentes in ueritatem: aut ipsorum: qui eos consulunt: multa credulitate ducente: perueniunt callide ad ea: quę uera sint: & idcirco uidetur in pręteritis rebus. q̄ futuris ueritatem facilius imitari: Ista tamen omnia: quę aut temere: aut astute uera dicunt: prę ceteris inquit quę mentiuntur: pars ea non fit millesima. Hęc autem quę dicentem Phauorinum audiuimus multa etiam meminimus poetarum ueterum testimonia confirmare: quibus huiuscemodi ambages fallaciosę cōfutantur. Ex quibus est Pacuuianum illud. Nam si qui quę euentura sunt prouideāt æquiparent ioui. Item Accianum illud. Nihil inquit credo auguribus: qui aures uerbis ditāt alienas: suas ut auro locupletēt domus. Item Phauorinus deterrere uolēs & depellere adolescētes a genethliacis istis: & q̄busdā aliis id genus q̄ prodigiosis artibus futura omnia dicturos pollicentur nullo pacto adeundos esse: consulendosq; huiuscemodi argumentis concludebat. Aut aduersa inquit euentura dicunt: aut prospera. Si dicunt prospera & fallunt miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt & mentiuntur: miser fies frustra timendo. Sin uera respondent: eaq; sunt nō prospera: iam inde ex animo miser fies: anteq̄ e fato fias. Si fœlicia promittunt: eaq; euentura sunt: tum plane duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit: & futurum gaudii fructum spes tibi iam defloraucrit. Nullo igitur pacto utendū est huiuscemodi hominibus res futuras pręsagientibus.

Quē in modū disseruit Phauorinus cōsulꝰ a me sup officio iudicis. Cap. ii.

Vo primũ tempore a prætoribus lectus in iudices sum: ut iudicia: quæ appel
lantur priuata: susciperẽ: libros utriusq; linguæ de officio iudicis scriptos con-
quisiui: ut homo adolescẽs a poetarũ fabulis: & rhetorum epilogis: ad iudicã
das lites uocatus rem iudiciarã: quoniã uocis (ut dicitur) uiuę penuria erat ex multis
q mutis magistris cognoscerẽ. Atq; i rerum quidem diffisionibus cõperẽdinatiõibusq;
& aliis quibusdã legitimis rebus: ex ipsa lege iulia: & ex Sabini Masurii: & ex quorũ
dã aliorũ iurisperitorũ cõmẽtariis cõmoniti: & adminiculati sumus. In his autem quæ
afferre solent: negociorũ ambagibus: & i ancipiti rationũ diuersarũ circũstãtia: nihil
quicq̃ nos huiuscemodi libri iuuerũt. Nam & si cõsilia iudicibus ex præsentium cau
sarũ statu capiẽda sũt: generalia tamẽ quædam præmonita & pręcepta sũt: quib9 an
te causam: præmuniri iudex: prępararīq; ad icertos casus futurarũ difficultatum de-
beat: sicut illa mihi tunc accidit inexplicabilis reperiendę sententiæ ambiguitas. Pete
batur apud me pecunia: quæ dicebat̃ data numerataq;: sed qui petebat: neque tabulis
neq; testibus id factũ docebat: & argumẽtis admodũ exilibus nitebatur. Sed cũ cõsta
ret uirum esse ferme bonum. notæ & expertæ fidei: & uitæ inculpatissimæ. Multaq;
& illustria exempla probitatis sinceritatisq; eius exprome bant̃: illũ autẽ unde peteba
tur hominẽ eẽ nõ bonę rei: uitaq; turpi & sordida cõuictũq; uulgo in mẽdaciis: plenũ
q esse pfidiarũ & fraudũ ostẽdebat̃. Is tamẽ cũ suis multis patronis clamitabat. Pro
bari apud me debere pecuniã datã consuetis modis: expẽsi latione mẽsę rõnib9 chiro
graphi exhibitione: tabularũ obsignatione: testiũ intercessione. Ex quibus oĩb9 si nul
la re pbaret̃: dimitti iã sane oportere & aduersariũ de calũnia dãnari: Quod de utri-
usq; autẽ uita: atq; factis diceret̃: frustra id fieri ac dici. Rẽ enim de petenda pecunia
apud iudicẽ priuatũ agi: nõ apud cẽsores de moribus. Tunc ibi amici mei quos roga-
ueram i cõsiliũ uiri exercitati: atq; i patrociniis & i operis fori celebres: semperq; se circũ
undiq; distrahentib9 causis festinãtes: nõ sedẽdũ diutius: ac nihil eẽ dubiũ dicebãt qn
absoluẽdus foret quẽ accepisse pecuniã: nulla pbatione solẽni docebatur. Sed enim
ego homines quum cõsiderabã alterũ fidei: alterum probri plenum spurcissimęque
uitę ac defamatissimę. nequaq̃ adduci potui ad absoluẽdũ. iussi igitur diẽ diffindi:
atque inde a subselliis pergo ire ad Phanorinũ philosophũ: quẽ meo tempore Romæ
plurimum sectabar. Ac de hoĩbus: quę apud me dicta fuerãt: uti res erat: narro om
nia. Ac peto: ut & ipsum illud in quo hęrebã: & cætera etiã quæ obseruãda mihi forẽt
i officio iudicis: faceret me ut earũ rerũ essem prudẽtior. Tum Phauorin9 religiõe illa
cunctationis & solicitudinis nostræ cõprobata. id quidẽ iquit super quo nũc deliberas:
uideri potest specie tenui paruaque esse. Sed si de oĩ quoque officio iudicis pręire tibi
me uis: nequaq̃ est uel loci hui9: uel tẽporis. Est enim disceptatio ista multiiugæ & si
nuosę quęstionis multaq; & anxia cura: & circũspiciẽtia idigẽs. Nã ut pauca tibi nũc
quęstionũ capita attingã. iam omniũ primũ hoc de iudicis officio quęritur. Si iudex
forte uel sciat super qua re apud eũ litigatur: Eaq; res uni ei priusq̃ agi cœpta: & in iu-
diciũ deducta sit: ex alio quodã negocio casuq; aliquo cognita liquido & cõperta sit.
Neq; id tamẽ i agẽda causa pbatur: Oporteat ne eũ secũdũ ea quę sciẽs uenit iudicare
an secũdũ ea quæ aguntur: id etiã inquit quæri solet: an deceat: an cõueniet iudici: cã
iam cognita: si facultas esse uideatur cõponẽdi negocii: offõ paulisper iudicis dilato
nis amicitiæ & quasi pacificatoris partes recipe. Atq; illud ampli9 ambigi: ac dubita

ri scio debeat ne iudex itercognoscẽdũ ea quæ dicto. quæsitoq; opus est dicere & quærere: etiã si cuius ea dici querit q; interest neq; dicat: neq; postulet. Patrocinari eni prorsus hoc esse aiũt non iudicare. Præter hęc super ea quoq; re dissentiũt: An ex usu exq; officio sit iudicis rem: causam q; de qua cognoscit: interlocutionibus suis ita exprimere cõsignareq; ut anteq; sentẽtię tẽpus ex iis: quę apud eũ in pręsens cõfuse: uarieq; dicantur: perinde ut quoq; in loco ac tẽpore mouet: signa & indicia faciat motus atq; sensus sui. Nam qui iudices inquit acres: atq; celebres uidentur: nõ aliter existimãt rẽ: q̃ de agitur indagari: cõprehẽdiq; posse: nisi is qui iudicat crebris interrogationibus: necessariisq; interlocutionibus: & suos sensus aperiat. & litigãtiũ deprehẽdat. Cõtra aũt qui sedatiores & grauiores putantur: negãt iudicẽ debere ante sentẽtiã: dũ cã utriq; agitaẽ: quotiẽs aliq̃ re ꝓposita motus est: totiẽs significare quid sentiat. Euenturum enim aiũt: ut quia ꝑ uarietate ꝓpositionũ: argumẽtorũq; alius: atq; alius: motus animi patiẽdus est: aliter. atq; aliter eadẽ in causa: eodẽq; in tẽpore sentire & interloqui uideatur. Sed de his inqt & cæteris huiuscemodi iudicialis officii tractatib9: & nos post hac. quũ erit ociũ dicere qd sentiamus: conabimur. & præcepta Elii Tuberonis super officio iudicis quę nuperrime legi recẽsebim9. Quod aũt ad pecuniã ptinet. quã apud iudicem peti dixisti, suadeo hercle tibi utare. M. Catonis prudẽtissimi uiri cõsilio: qui in oratiõe quã pro. L. Turio cõtra Cn. Geliũ dixit: ita eẽ morib9 maiorũ traditũ atq; obseruatũq; ut si quod inter duos actũ ẽ: neq; tabulis: neq; testibus planũ fieri possit: Tũ apud iudicẽ q de ea re cognosceret: uter ex iis uir melior esset quæreretur. Et si pares essent: siue boni pariter siue mali, tum illi unde petitur crederetur: ac secundum eum iudicaretur. In hac aũt causa de qua tu ambigis optimus est qui petit, Vnde petitur deterrimus. & res est inter duos acta sine testibus Eas igitur & credas ei qui petit. Cõdẽnesq; eũ: de quo petitur: quoniã sicuti dicis duo pares nõ sunt: & qui petit melior est. Hoc qdẽ mihi tum Phauorin9 ut uirũ philosophũ decuit: suasit. Sed maius ego altiusq; id eẽ existimaui: q̃ quod meæ ætati & mediocritati cõueniret: ut cognouisse & cõdemnasse de moribus: nõ de ꝓbationibus rei gestę uiderer. ut absoluerẽ tamẽ iducere in animũ nõ quiui. & ꝓpterea iuraui mihi nõ liquere: atq; ita iudicatu illo solut9 sum. uerba ex oratione. M. Catonis cuius comme minit Phauorin9: hęc sũt. Atq; ego a maioribus memoria sic accepi. Si quis qd alter ab altero pateret si ambo pares essent. siue boni: siue mali essent: q; duo res gessissent uti testes nõ interessent: illi unde petitur ei potius credendũ esse. Nũc si spõsionẽ fecisset Gelius cũ Turio: ni uir melior eẽt Geli9 q̃ Turius: nemo opinor eam isanus esset: q iudicaret meliorẽ eẽ Geliũ q̃ Turiũ. Si nõ melior est gelius Turio: potius oportet credi unde petitur.

An ęmuli: infensiq; inter sese fuerint Xenophon & Plato. Cap. iii.

Platonis & Xenophõtis æmulatio

Qui de Xenophontis Platonisq; uita: & morib9 pluraq; oĩa exquisitissime scripsere: nõ abfuisse ab eis motus quosdã tacitos & occultos simultatis: & æmulationis mutuę putauere: & eius rei argumẽta quędã cõiectorie ex eorũ scriptis protulerũt. Ea sunt ꝑfecto eiuscemodi: quod neq; a Platone in tot numero libris mentio usq̃ facta sit Xenophontis: neq; itẽ cõtra ab eo Platonis in suis libris quanq̃ utterq; ac maxime Plato cõpluriũ Socratis sectatorum i sermonib9 quo scripsit cõmemorat. Id ẽt esse nõ sinceræ: neq; amicę uolũtatis iudiciũ credidere: q; Xenophon inclyto illi operi Platonis: quod de optimo statu reipublicę ciuitatisq; administrãdę scriptum

ulectis ex eo duobus fere libris: qui primi in uulgus exierãt: opposuit cõtra: conscripsitq; diuersum regiæ administrationis genus: quod παιδείας κύρου: idest instituti onis Cyri inscriptũ est. eo facto scriptoq; ei9 usq; adeo pmotũ eẽ Platonẽ ferũt ut quodã i libro mẽtione Cyri regis hita retractãdi: leuãdiq; ei9 opis gratia: uirũ qdẽ Cyrũ nauũ & strenoũ fuisse dixerit παιδείας δοὐκ ὀρθῶς ἧφθαι τὸ παράπαν: idest institutionẽ ãt minime recte attigisse. Hęc. n. uerba sũt de Cyro Platonis: Præterea putãt id quoq; ad ista q̃ dixi: accedere: q Xenophon i libris: quos dictoꝝ ac factoꝝ socratis cõmẽtarios cõposuit: negat socratẽ de cęli atq; naturæ causis ratiõibusq; unq̃ disputasse. Ac ne disciplinas qdẽ cęteras: q̃ μαθήματα. idest disciplinas gręci appellãt. q ad bene beateq; uiuendũ nõ pgerẽt: aut attigisse. aut comprobasse. Iccirco turpiter eos: mẽtiri dicit: q dissertationes istiusmodi Socrati attribuerẽt. hęc aũt i quiũt Xenophon quũ scripsit: Platonẽ uidelicet notat. in cuius libris Socrates de physica & musica & geometria disserit. Sed eni de ueris optimis & grauissimis: si credẽdũ hoc: aut auspicãdũ fuit: cãm eqdẽ eẽ arbitror nõ obtrectatiõis: neq; iuidię: neq; de gloria maiore parãda certationis. hoc eni pcul a morib9 philosophię absunt: i qbus illi duo oium iudicio excelluere. quę igit̃ ẽ isti9 opinionis ratio: Hęc pfecto ẽ: æquiparatio ipsa plerumq; & parilitas uirtutũ inter sese cõsimiliũ: ẽt si cõtentionis studium & uolũtas abest: speciem tamen ęmulationis creat. Nam quum ingenia quędam magna duorum pluriumue in eiusdem rei studio illustrium: aut pari sunt fama: aut proxima: oritur apud diuersos fautores eorum industrię: laudisq; æstimandę contentio. Tum postea ex alieno certamine ad eos quoq; ipsos cõtagiũ certationis aspirat. Cursusq; eorũ ad eandẽ uirtutis calcẽ pergentiũ: quãdo est cõpar uel ambiguus in ęmulãdi suspiciones nõ suo sed fauentiũ studio delabitur. Proinde igitur & Xenophon: & Plato Socraticę amœnitatis duo lumina: certare: ęmulatique inter sese existimati sunt: quia de iis apud alios uter esset exuperantior certabatur. Et quia duę eminentię quum simul iũctę in arduum nitantur simulacrum quoddam contentionis æmulæ pariunt.

Quod apte Chrysippus: & graphice imaginem iustitię modolis coloribusq; uerborum depinxit. Cap. iiii.

Ondigne meherclet & cõdecore Chrysippus in libroꝝ: qui iscribũtur περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς: idest de honesto & uoluptate primo. Os & oculos iustitiæ: uultũq; eius seueris atq; uenerãdis uerboꝝ coloribus depinxit facit q ppe imaginẽ iustitię: fieriq; solitã esse dicit a pictoribus: rhetoribusq; antiquioribus ad hunc ferme modum. Forma atq; filo uirginali: aspectu uehemẽti & formidabili luminib9 oculoꝝ acribus neq; humilis: neq; atroci.: sed reuerẽdę cuiusdã tristitię dignitate. Ex imaginis istius significatione intelligi uoluit iudicẽ: qui iustitiæ antistes est oportere esse grauem: sanctũ: seuerũ: incorruptũ: inadulabilẽ: cõtra iprobos nocentesq; immisericordẽ atq; inexorabilẽ: erectũ atq; arduũ: & potentẽ ui & maiestate ęquitatis: ueritatisque terrificum. Verba ipsa Chrysippi de iustitia scripta hęc sunt: παρθένος δὲ εἶναι λέγεται κατὰ σύμβολον τοῦ ἀδιάφθορος εἶναι καὶ μηδαμῶς ἐνδιδόναι τοῖς κακούργοις μηδὲ προσίεσθαι μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς λόγους μήτε παραίτησιν καὶ δέησιν μήτε κολακείαν μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν τοιούτων οἷς ἀκολούθως καὶ σκυθρωπὴ γράφεται καὶ συνεστηκὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον καὶ ἔντονον καὶ δεδορκὸς βλέπουσα ὥστε τοῖς μὲν ἀδίκοις φόβον ἐμποιεῖν τοῖς δὲ δικαίοις θάρσος

iustitię imago

τοῖς. μὲν ὡς πρὸς φίλους. οὕτος τουτοὶ ὀυτὸ προσβλέπον τοῖς: δὲ ἑτέροις: πρὸς σκυτοὺς: idest dicit' uirgo esse indicio eã esse icorruptã. iprobis nunq̃ cõcedere. nõ sermones blãdos: nõ purgationẽ: nõ deprecationẽ: nõ adulationẽ: nõ deniq; quicq̃ aliud pati. Quas ob res merito tristis ẽt pingit' : uultu graui: aspectu cõtento & toruo: ut i iustis terrorẽ incutiat: iustis fiduciã præbeat quãdo huiuscemodi facies iustis grata: i iustis molesta sit. Hæc uerba Chrysippi: eo etiã magis ponẽda existimaui: ut pmpta atq; exposita ad cõsiderãdũ iudicãdũq; sint. quoniã legẽtib9 nobis ea delicatiores q dã disciplinarũ philosophi: sęuitiæ imaginẽ istã esse nõ iustitiæ dixerũt.

Lis atq; contentio grammaticorũ Romę illustrium enarrata super casu uocatiuo uocabuli: quod est egregius. Cap. v.

d Efessus ego quondam ex diutina commentatione laxãdi leuãdiq; animi gratia in Agrippę cãpo deambulabam. Atq; ibi duos forte grammaticos conspicatus: non parui in urbe Roma nominis: certationi eorum acerrime affui: quũ alter in casu uocatiuo uir egregi dicendum contenderet: alter uir egregie. Ratio autẽ
egregi9 eius qui egregi oportere dici censebat huiuscemodi fuit. quæcunq; iquit nomina. seu uocabula recto casu numero singulari: us syllaba finiuntur: in quibus ante ultimam syllabã posita est i littera ea oïa: casu uocatiuo i littera terminantur: ut celius celi: modius modi: tertius terti: accius acci: titius titi: & similia omnia: sic igitur egregi9: quoniã us syllaba in casu nominãdi finit' eamq; syllabam pręcedit i littera: habere debebit in casu uocãdi i litteram extremam: & iccirco egregi non egregie: rectius dicetur. Nã diuus: & riuus: & cliuus: nõ us syllaba terminant': sed ea quæ per duo u scribẽda est. Propter cuius syllabę sonum declarãdũ: repta erat noua littera. f. quæ digãma appellabat'. Hoc ubi ille alter audiuit. O iqt egregie grãmatice. uel si id mauis egregiissime: dic oro te: inscius: & impius: & sobrius. & ebrius: & pprius: & ppitius: & anxius: & cõtrarius: quæ us syllaba finiuntur: i qb9 ante ultimã syllabã i littera est: quem casum uocandi habent. Me omni pudor & uerecundia tenet pronũciare ea secundum tuã definitionẽ. Sed quũ ille paulisper opposita hoꝝ uocabulorũ cõmot9 reticuisset & mox tamẽ se collegisset eandemq; illã: quã definierat: regulam retineret: & propugnaret: diceretq;: & propriũ: & propitiũ: & anxium: & contrarium itidẽ i casu uocatiuo dicendũ: quia & aduersarius: & extrarius ita diceretur: incisum quoq;: & impiũ: & ebriũ: & sobriũ: insolentius qdẽ paulo: sed rectius: per i litterã nõ per e i casu eodẽ pronunciandũ eaq; inter eos cõtentio longius duceretur: nõ arbitrat9 ego operæprecciũ esse: tadẽ hæc ista diuitus audire: clamãtes compugnãtesq; illos reliqui.

Cuiusmodi sint quæ specië doctrinarũ habeant. sed neq; delectẽt: neq; utilia sint atq; inibi de uocabulis singularũ urbium regionumq; im mutatis. Cap. vi.

h Omo nobis familiaris in litterarũ cultu nõ ignobilis: magnãq; ætatis partẽ i libris uersatus adiutũ inquit ornatũq; uolo ire noctes tuas: & simul dat mihi librũ grandi uolumine doctrinis oĩgenis (ut ipse dicebat) pręscatentem: quẽ elaboratũ sibi esse ait ex multis: & uariis: & remotis lectionibus: ut ex eo sumerẽ quãtũ liberet: rerũ memoria dignarũ. Accipio cupidus & libens tanq̃ si copiæ cornu nactus essem: & recondo me penitus: ut arbitris legam. At quæ scripta erant: proh Iuppiter mera miracula. Quo nomine fuerit qui primus grãmaticus appellatus est. Et quot fuerint Pythagoræ nobiles: quot Hippocrates. & cuiusmodi Homerus dicat in Vly

domo σειρῆνες.i.sirenes. Quã ob causam Thelemach⁹ cabãs iunctũ sibi cubãtẽ
...ũ: nõ manu attigerit: sed pedis ictu excitarit ευρυκλεια.i. Euryclia Thelema
...quo genere claustri iclaserit. & quapp idẽ poeta rosã oõ norit: oleũ ex rosa norit.
...illud ẽt scriptũ fuit: q̃ noĩa fuerit sociorũ Vlyxis: q a Sylla rapti laceratiq; sũt:
...ιν τηεσωθαλασσῃ.i.interiore mari Vlyxes errauerit κατα αρισταρχον.i.iuxta ari
...chũ: an εν τηεξωκατ αρατητα.i.i exteriore iuxta Craterẽ. Id ẽt istic scriptũ fuit. q
...apud Homeꝝ uersus ισοψηφοι.i.pares: & quoꝝ ibi nominũ repiant̃ παραστιχις.
...capita & priĩç uersuum lr̃ç. Et q̃s adeo uersus sit: q p singula uocabula singulis sylla
...increscat. Ac deĩde qua ratõe dicit singulas pecudes ĩ singulos ãnos terna parere.
...quĩq; operimẽtis q̃bus Achillis clypeus munitus ẽ: q̃d factũ ex auro ẽ: summũ
...medĩũ: Et preterea q̃b⁹ urbib⁹: regionibusq; uocabula iam mutata siot: Quod
...ante appellata fuerit aonia. Quod ægyptus aeria dicta ẽ. Quod creta eodem
...noĩe aeria dicta ẽ. Quod attica ακτη.i.ore & acta apd' poetã. Quod corithus
... Quod macedõis ora: ημαθια:i.emathia. Quod thessalia αιμονια.i.emonia.
... tyrus farra. Quod thracia ante sython dicta sit. Quod sestũ ποσειδωνιον.i.
Neptũniũ & locus Neptũni. Hæc atq; itẽ alia multa istiusmodi scripta ĩ eo libro fue
... Quç quũ statĩ pperãs redderẽ ονειοσου: idest pficiat tibi inq̃ indoctissime ui
... τουτῆς πολυμαθιης: idest huius multiugæ disciplinæ gratia: & librũ hũc opu
...missimũ recipe: nil prorsus ad nostras pauperimas litteras cõgruẽtẽ. Nã mex noctes
... instructũ: ornatũq; isti: de uno maxime illo uersu Homeri quærũt. quẽ Socra
... pro omnibus semper rebus sibi esse cordi dicebat. οττι τοι εν μεγαροισι κακον αγα
... τετυκται: idest ædibus in nostris: quç recta aut parua gerant̃.

Quod. M. Varro. Cn. Pompeio coosuli primum designato commentariom de
... quem appellauit ipse isagogicum de officio senatus habendi. Cap. vii.

N. Põpeio cõsulatus primus cũ. M. Crasso designatus ẽ. eũ magistratũ Põpe
ius quũ initurus foret quoniã per militiç tẽpora senatus habẽdi cõsulẽdiq; reꝝ
expers humanarũ fuit. M. uarronẽ familiarẽ suũ rogauit: uti cõmẽtariũ face
... αγωγικον: idest itroductoriũ. Sic enim uarro ipse appellat: ex quo disceret q̃d
... diceret q; deberet quũ senatũ cõsuleret. Eũ librũ cõmentariũ: quẽ supeare Põ
... fecerat: perisse uarro ait in litteris: quas ad Oppianũ dedit: quæ sunt in libro epi
... carũ quæstionum. iiii. in quibus litteris quoniã quæ ante scripserat oon compa
... docet rursum multa ad eã rẽ ducẽtia. Primum ibi pooit qui fuerint: per quos
... maiorũ senat⁹ haberi soleret. eosq; nominat: dictatorẽ: cõsules: prçtores: trib.
... interregẽ. præfectũ urbi: neq; alii præter hos ius fuisse dixit facere senatuscõsultũ
Quotiẽsq; usu uenisset ut oẽs isti magistratus eodẽ tẽpore romç essent: tum quo su
... ordine scripti essent: qui eoꝝ prior alius esset: e potissimũ senatuscõsulẽdi ius fuis
... Addit deinde extra ordinario iure tribunos quoq; militares. qui pro cõsulibus fuis
... Itẽ decẽuiros: quibus imperiũ cõsulare tũ esset. itẽ triũuiros reipub. constituẽdæ
... creatos: ius cõsulẽdi senatũ habuisse. Postea scripsit de intercessionibus. dixitq; ĩ
... dĩ ne senatuscõsultũ fieret ius fuisse iis solis: qui eadẽ potestate quã ii: qui sena
... cõsultũ facere uellẽt: maioreue essent. Tũ ascripsit de locis in quibus senatuscõsul
... iure posset: docuitq;: cõfirmauitq; nisi in loco per augures cõstituto: quod tem
... appellaret senatuscõsultũ factũ esset: iustũ id nõ fuisse. ppterea & in curia hosti

lia: & in pompeia: & post in iulia: quum profana ea loca fuissent: tẽpla esse p augures cõstituta: ut in iis senatuscõsulta more maiorũ iusta fieri possent. Interq; id quoq; scriptũ reliquit: nõ omnis ędes sacras tẽpla esse: Ac ne eadẽ quidẽ Vestę templũ ẽe. Post hęc deinceps dicit senatuscõsultũ ante exortũ: aut post occasum solẽ factũ ratũ non fuisse. Opus ẽt cẽsorũ fecisse existimatos per quos eo tpe senatuscõsultum factũ esset. Docet deinde inibi multa: quibus dieb9 haberi senatũ ius nõ sit: immolareq; hostiã prius. auspicariq; debere qui senatum habiturus esset. De rebus quoq; diuinis priusq̃ humanis ad senatũ referẽdũ est. Tũ porro referri oportere: aut infinite de republica: aut de singulis rebus finite. Senatus quoq; consultum fieri duobus modis. Aut p discessionem: si consentiretur: aut si res dubia esset: per singulorum sententias exquisitas. Singulos autem debere consuli gradatim. Incipiq; a consulari gradu: ex quo gradu semper quidem antea primum rogari solitum: qui princeps in senatum lectus esset. Tum autem quum hęc scriberet: nouum morem institutum refert per ambitionẽ gratiamq; ut is primum rogaretur: quem rogare uellet: qui haberet senatum: dum is tamen ex gradu consulari esset. præter hæc de pignore quoq; captẽdo disserit deq; mulcta dicẽda senatori: qui quũ in senatũ uenire deberet: nõ adesset. Hęc & alia quędã id genus in libro: quo supra dixi. M. Varro in epistola ad Oppianũ scripta executus. Sed qđ ait senatuscõsultũ duobus modis fieri solere: aut conq̃sitis sentẽtiis: aut per discessionem parũ cõuenire uidet̃ cũ eo: qđ Atteius Capito in cõiectaneis scriptũ reliq̃t. Nam in libro. cclviii. Tuberonẽ dicere ait nullũ senatuscõsultũ fieri posse: non discessione facta. Quia in omnibus senatusconsultis etiã in iis: quę per relationẽ fierent discessio esset necessaria. Idq; ipse Capito uerum esse affirmat. sed de hac omni re alio in loco plenius accuratiusq; nos memini scribere.

Quęsitũ esse dissensumq; an præfectus: latinarum causa creatus ius senatus conuocandi. consulendiq; habeat. Cap. viiii.

p Ræfectũ urbi latinarũ causa relictũ: senatũ habere posse Mutius negat: quoniã ne senator quidẽ sit. neq; ius habeat sentẽtię dicẽdę: quũ ex ea ętate præfectus fiat. quæ non sit senatoria. M. autẽ Varro in. iiii. epistolicarũ quæstionũ & Atteius Capito in coniectaneorũ. cclviii. ius esse præfecto senatus habẽdi dicunt. Deq; ea re assensum Capitonẽ Tuberoni. cõtra sentẽtiã Mutii refert. Nãq; & tribunis inq̃t plebis senatus habẽdi ius erat: q̃q̃ senatores nõ essent ante atiniũ plebiscitũ.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER QVINTVSDECIMVS.

Quod in. Qu. Claudii annalibus scriptam est lignum alumine oblatum non ardere. Caput primum.

d Eclamauerat antonius Iulianus rhetor pręterq̃ semp alias: tum uero nimiũ q̃ delectabiliter & fœliciter sunt enim ferme scholasticę istę declamationes: eiusdẽ hominis eiusdẽq; facũdiæ: non eiusdem tamen quotidie fœlicitatis. Nos ergo familiares eius circunfusi undiq; eũ ꝓsequebamur domũ quũ deinde subeuntis montẽ cispium cõspicimus insulam quandã occupatam igni multis arduisq; tabulatis editã & ꝓpinqua iam oĩa flagrantnasto incẽdio. Tum quispiã ibi ex comitibus Iuliani: Magni inq̃t redditus urbanorũ prędiorũ: sed pericula sunt longe maxima. Siqđ autẽ posset remediũ fore: ut ne tam

cispius mons.

assidue domus romę arderēt: uenū hercle dedissem res rusticas: & urbicas emissē: atque illi Iulian⁹ lęta: ut mos eius fuit: interfabulandū uenustate. Si annalē inqt undeuicesimū. Q. Claudii legisses: optimi & sincerissimi scriptoris: docuisset te pfecto Archelaus Regis Mithridatis praefectus: q̄ medela: q̄q; solertia ignē defendetes: ut nec ulla tua ędificatio e ligno correpta: atq; isinuata flammis arderet. Percontat⁹ ego sū: quid ēēt illud mir̄. Quadrigarii repetit. In eo igit̄ libro scriptū iueni: qnū oppugnaret L. Sylla i terra attica: Pireū. & cōtra Archelaus regis Mithridatis prefectus ex eo oppido ppugnaret: turrim ligneā defendendi gratia structā: quū ex oi latere circūplexa igni foret: ardere nō quisse: quod ab Archelao alumine oblita fuisset. uerba Quadrigarii ex eo libro hęc sūt: Tū Sylla conat⁹ ē: & tēpore magno eduxit copias ut Archelai turrim unā: quā ille iterposuit: ligneā icenderet uenit. accessit: ligna subdidit: summouit graecos: ignē admouit. satis sunt diu conati: nunq̄ quetū t icendere. Ita Archelaus omnem materiam obliuerat alumine. Quod Sylla atq; milites emirabātur: & postq̄ non succendit: reduxit copias.

Quod Plato in libris: quos de legibus cōposuit: largiores lętioresq; i conuiuiis inuitatiunculis uini nō inutiles eē existimauerit. Cap. ii.

X insula creta quispiā aetatē athenis agēs. Platonicū esse se philosophū dicebat: & uideri ger gestiebat: Erat autē nihili homo & nugator: atq; i gręce facundię gloria iactabundus. Praeterea uini libidine adusq; ludibria ebriosus. Is in conuiuiis iuuenū: quae agitare athenis hebdomadibus lunę solenne nobis fuit simul atq; modus epulis factus & utiles delectabilesq; sermones cœperāt: tum silentio ad audiendū petito: loqui cœptabat. Atq; id gen⁹: uili & icōdita uerborū caterua: hortabatur oēs ad bibēdū: Idq; se facere ex decreto Platonico prędicabat: tanq̄ Plato i libris quos de legibus cōposuit: laudes ebrietatis copiosissime scripsisset: utilemq; eam esse bonis & fortibus uiris censuisset. Ac simul iter eiusmodi orationē crebris: & ingētibus poculis omne ingeniū igurgitabat. Fomitē esse quendā dicens & incitabulū ingenii uirtutisq;: si mens & corpus hominis uino flagraret. Sed eni Plato in primo: & secundo de legibus: uno ut ille nebulo opinabat: ebrietatē istā turpissimā: quae labefacere: & minuere hoīum mentes soler: laudauit. Sed hanc largiorē paulo iucūdiorēq; uini inuitationē: quę fieret sub qbusdā q̄si arbitris: & magistris cōuiuiorū sobriis non iprobauit. Nā & modicis modestisq; interbibendū remissionibus refici: itegratiq; animos ad instaurāda sobrietatis officia existimauit. reddiq; eos sensim laetiores: atq; ad intētiones rursum capiēdas fieri habiliores. Et simul siqui penitus i iis affectionum cupiditatumq; errores inessent: quos aliquis pudor reuerēs cōcelaret: ea oīa sine graui periculo libertate per uinū data detegi: & ad corrigendū: medēdumq; fieri oportuniora. atq; etiam hoc Plato ibidem dicit: nō defugiēdas esse: neq; respuēdas huiuscemodi exercitatiōes: aduersum ppulsandā uini uiolētiā. Neq; ullū unq̄ cōtinētem prorsus ac temperantē satis fideliter uisum esse: cuius uita uictusq;: nō iter ipsa errorū picula: & in mediis uoluptatū illecebris explorata sit. Nā cui libētiae gratięq; oēs cōuiuiorum icognitae sint: quiq; illarū oīno expers sit. Si eū forte ad participādas eiusmodi uoluptates: aut uolūtas tulerit: aut casus iduxerit: aut necessitas cōpulerit: deliniri plerūq; & capi. Neq; mētē aīumq; ei⁹ cōsistere: sed ui qdā noua ictū labescere. Cōgrediēdū igit̄ [illegible]: & tanq̄ i acie quędam cū uoluptarus reb⁹: cūq; ista uini licētia cominus decer

nendũ ut aduersum eas: nõ fuga simus tuti nec absentia: sed uigore animi: & cõstanti præsentia: moderatoq; usu tẽperantiã: cõtinẽtiãq; tueamur: & calefacto simul: refecto q; animo: siqd in eo: uel frigidę tristitiæ: uel torpẽtis uerecũdiæ fuerit: diluamus.

Quid. M. Cice. de pticula ista senserit: scripseritq; quæ ꝑposita ẽ uerbis aufugio & aufero. Et an in uerbo autumo: eadẽ ista hęc præpositio esse uideri debeat. Cap. iii.

Egimus librũ Ciceronis: qui ĩscriptus ẽ orator. In eo libro Cicero quũ dixisset

Aufugio I uerba hęc: aufugio: & aufero: cõposita quidẽ esse ex prępositione ab: & ex uerbis fugio: & fero: sed eã prępositionẽ: quo fieret uox ꝓnunciatu: auditu q; lenior:

Aufero uersam mutatãq; esse in au syllabã: cœptũq; esse dici aufugio: & aufero pro absfugio: & absfero. Cũ hoc inq̃ ita dixisset: tum postea ibidẽ super eadem particula ita scripsit. Hęc inquit prępositio: præter hæc duo uerba: nullo alio in uerbo reperiet. Inuenimus autẽ in cõmẽtario nigidiano uerbũ autumo cõpositum ex ab prępositione: & uerbo æstimo: dictumq; intercise: autumo: quasi abęstimo: quod significaret totum

Autumo. æstimo: tanq̃ abnumero. Sed quod sit cum honore multo dictũ. P. Nigidii hominis eruditissimi audacius hoc: argutiusq; esse uidet: q̃ uerius: Autumo enim nõ id solum significat: sed & dico & opinor & cẽseo: cũ quibus uerbis prępositio ista: neq; cohærẽtia uocis: neq; significatione sententię cõuenit. Preterea uir acerrime in studio litteraꝝ licẽtię. M. Tullius: nõ sola esse hęc duo uerba dixisset: si reperiri posse ullũ tertium: Sed illud magis quęri ĩspiciq; dignũ ẽ: uersa ne sit & mutata ab prępositio in au syllabã ꝓpter lenitatẽ uocis: an potius au particula sua sit ꝓpria origĩe: & p inde ut pleręq; alię præpositiones a gręcis: ita hæc quoq; ĩde accepta sit. sicuti ẽ in illo uersu homeri.

αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν. ἀβρόμοι ἀνίαχοι.

Prima supinarunt: necuere. exuta dedere:

Pellibus. absq; sono. & uocum turba.

Historia de Ventidio Basso ignobili homine: quem primum de parthis triũphasse memorię traditum est. Cap. iiii.

I N sermonibus nup fuit senioꝝ hoium: & eruditoꝝ: multos ĩ uetere memoria altissimũ dignitatis gradũ ascẽdisse ignobilissimos pri⁹ homines: & despicatissimos. Nihil adeo tamẽ de quoq̃ tãtæ admirationi fuit: quãtæ fuerũt quę de Vẽ

Ventidius Bassus tidio Basso scripta sunt. Eũ picẽtẽ fuisse genere: & loco humili: & matrẽ ei⁹ a Põpeio Strabone Põpeii magni patre bello sociali quo asculanos subegit: captã cũ ipso esse. Mox triũphante Põpeio Strabone eũ quoq; puerũ iter cæteros ante currũ imparatoris sinu matris uectũ esse. Post quũ adoleuisset: uictũ sibi ægre quæsisse: eũq; sordide inuenisse: cõparãdis mulis: & uehiculis magistratibus qui sortiti ꝓuincias forẽt præbẽda publice cõduxisse. In isto quęstu notũ esse cœpisse. C. Cęsari: & cũ eo ꝓfectũ esse in gallias. Tum quia in ea ꝓuincia satis nauiter uersatus esset: & deĩceps ciuili bello mãdata sibi pleraq; impigre: & strenue fecisset: nõ modo in amicitiã Cæsaris: sed ex ea in amplissimũ quoq; ordinẽ puenisse. Mox tribunũ quoq; plębis: ac deinde prętorẽ creatũ. Atq; in eo tẽpore iudicatũ esse a senatu hostẽ cũ. M. Antonio. Post uero coniũctis partibus: nõ pristinã tãtũ dignitatẽ recupasse: sed põtificatũ: ac deide cõsulatũ quoq; adeptũ eẽ. Eãq; rẽ tã intolerãter tulisse populũ romanũ: qui Vẽtidiũ Bassum meminerat curãdis mulis uectitasse: ut uulgo per uias urbis uersiculi prescriberẽtur.

Concurrite omnes augures: aruspices.

Portentum inusitatum conflatum est recens.
Nam mulos qui fricabat: consul factus est.
Eundē Bassum Suetonius Trāquillus prępositū esse a. M. Antonio prouīciis oriētalibus: parthosq; in syriam itrorūpentis: trib9 ab eo prœliis fusos scribit. Eūq; primū omniū de parthis triumphasse. & morte obita publico funere sepultum eē.

Verbū profligo a plerisq; dici improprie insciteq;. Cap. v.

a Icut alia uerba pleraq; ignoratione & inscitia improbe dicētiū: quę non itelligāt: deflexa & deprauata sunt a ratione recta & cōsuetudine: ita hui9 quoq; uerbi quod est pfligo: significatio uersa & corrupta est. Nāquum ab affligendo & ad perniciē interitūq; ducēdo inclinatū id tractumq; sit: semperq; eo uerbo qui diligēter locuti sunt: ita usi sint: ut pfligare dicerēt pdigere & deperdere: pfligatasq; res quasi pflictas & pditas appellarint: nūc audio ædificia & tēpla: & alia fere multa quę prope absoluta: effectaq; sunt: in profligato esse dici: ipsaq; esse iam profligata. pfligo
Quapropter urbanissime respōdisse prætorē nō indoctū uitū Barbasculo quidam: ex aduocatorū turba Sulpitius Apollinaris in quadā epistola scriptū reliquit. Nā quū ille inquit rabula audaculus ita postulasset: uerbaq; ita fecisset oīa uir clarissime negocia de quibus te cogniturū esse hodie dixisti: diligētia & uelocitate tua pfligata sunt: unū id solū relictū est: de quo rogo audias. Tū prætor satis ridicule: an illa negocia d quibus iā cognouisse me dicis: pfligata sint eqdem nescio. hoc autē negociū quod in te incidit: pculdubio siue audiā siue nō audiā pfligatū est. Quod significare autem uolūt qui pfligatū dicūt. ii qui latine locuti sunt: nō pfligatū sed affectū dixerūt sicut M. Cicero in oratione quā habuit de puinciis cōsularibus. eius uerba hæc sunt. Bellū affectū uidemus: & uere ut dicā pene cōfectū. Itē infra. Nā ipse Cæsar qd est q; ī mea prouincia cōmorari uelit nisi ut ea quæ per eū effecta sunt: perfecta reipu. tradat. idē Cicero in œconomico: Quū uero affecta iā ppe æstate: uuas a sole mitescere tēpus ē. affectū

In libro. M. Ciceronis de gloria secundo manifeste est erratum in ea parte in qua scriptū est super Hectore & Aiace. Cap. vi.

i N libro. M. Tullii: qui est secūdus de gloria: manifest9 error ē nō magnæ rei Quū errorē esse possit agnoscere nō aliquis eruditoꝶ: sed q tātū legerit ὀμηρου τον. i. Homeri. η. litterā. i. librū octauū. quāobrē nō tā id mirabamur errasse in rā i. ē. M. Tulliū q nō esse animaduersum hoc postea: correctumq; uel ab ipso uel a Tyrone liberto eius diligētissimo homine: & librorum patroni sui studiosissimo. Itaque manen scriptū in eodē libro est: Aiax tū Hectore cōgrediēs de pugnādi causa agit: ut sepeliatur: si sit forte uict9. Declaratq; se uelle ut suum tumulum; multis etiā post seculis prætereuntes sic loquātur. cicerōis error.

Hic situs est: uitę iampridem lumina linquens.
Qui quondam hectoreo perculsus concidit ense.
Fabitur hoc aliquis. mea semper gloria uiuet.

Huius autem sententiæ uersus: quos Cicero in linguam latinam uertit: nō Aiax apd Homerū dicit: neq; Aiax ait ut sepeliatur: sed Hector dicit: & Hector de sepultura agit: priusq sciat: an secum depugnādi causa congressus sit aiax.

ἀνδρος μεν τοδε σημα παλαι κατατεθνειωτος
ὁν ποτ᾽ ἀριστευοντα κατεκτανε φαιδιμος ἑκτωρ

ὡς ποτέ τις ἐρέει· τὸ δ᾽ ἐμὸν κλέος οὔποτ᾽ ὀλεῖται.

Ecce uiri tumulum. qui pridem a lumine cessit.
Abstulit hunc factis præclarum splendidus hector.
Quondam ita quis dicet: mea nunq̃ gloria olebit.

Obseruatum esse in senibus: q̃ annum fere ętatis tertium & sexagesimum agant: aut laboribus aut iteritu aut clade aliqua insignitum. Atq; mibi super eadem obseruatione exemplum appositum epistolæ diui augusti ad Caium filium. Cap. vii.

annus sexagesimus tertius Climactericus

o Bseruatũ in multa hominũ memoria: expertũq; est senioribus plerisq; oibus sexagesimũ tertiũ uitę annũ cũ piculo & clade aliqua uenire: aut corporis morbiq; grauioris: aut uitę interitus: aut animi ægritudinis. Ppterea qui rerum: uerborũq; istiusmodi studio tenent: eũ ætatis ãnũ appellãt κλιμακτηρικόν. i. scalarẽ. Nocte quoq; ista pxima supiore quũ librũ epistolarũ diui Augusti quas ad Caium nepotẽ suũ scripsit legeremus: duceremurq; elegãtia orationis: neq; morosa: neq; anxia: sed facili hercle & simplici: idipsum in quadã epistola sup eo ãno scriptũ offendimus. Eiusq; epistolę exẽplũ hoc est. viii. cal. octobris. Aue mi Cai: meus Asellus iucũdissimus: quẽ semp mediusfidius desidero: quũ a me abes. Sed præcipue diebus talibus qualis est hodiernus. oculi mei requirere meũ Caiũ: quẽ ubicũq; hoc die fuisti: spero lætũ & beneuolẽtẽ celebrasse. quartũ & sexagesimũ natalẽ meũ: nam ut uides κλιμακτῆρα. i. scalariũ cõmunẽ seniorũ omniũ tertiũ & sexagesimũ euasim⁹ annum. Deos autẽ oro: ut mihi quãtũcũq; supest tẽporis: id saluis uobis traducere liceat. i statu reipub. fœlicissimo ἀνδραγαθούντων ὑμῶν καὶ διαδεχομένων. idest fortiter ac uiriliter agentibus uobis: atq; succedentibus suscipientibusq; stationem meam.

Locus ex oratione Phauorini ueteris oratoris de cœnarum atq; luxurię exprobatione: qua usus est: quum legem liciniam de sumptu minuendo suasit. Cap. viii.

q Vum legerem⁹ orationẽ ueterẽ phauorini: nõ idiserti uiri: quã orationem totã: ut meminisse possem⁹: odio hercle istiusmodi sumptus atq; uict⁹ pdidicimus. Verba quę apposuim⁹ Phauorini hæc sunt. Præfecti popinę atq; luxuriæ: negãt cœnã lautã esse nisi quũ libẽtissime edis: tũ auferat̃ & alia esca melior atque amplior succẽturiet̃. Is nũc flos cœnæ haberet̃ inter istos: quibus sumptus & fastidium pro facetiis pcedit. Qui negãt ullã auẽ pręter ficedulã: totã comesse oportere cęterarũ auiũ: atq; altiliũ: nisi tantũ apponat̃: ut a clunículis inferiore parte saturi fiant: cõuiuiũ putãt inopia sordere. Superiorẽ partẽ auiũ atq; altiliũ: qui edũt: eos palatũ nõ habere. Si pportione crescit luxuria: & debere epulas crescere. videte qd relinquitur: nisi ut deliberari sibi cœnas iubeãt ne edẽdo defatigent̃: quãdo stratus auro: argẽto: purpura: amplior aliquot hominibus. q̃ diis immortalibus adornantur.

Quod Cecilius poeta frontem genere uirili: nõ poeticę: sed cum probatione & cũ analogia appellauit. Cap. ix.

Ere ac diserte Cecilius hoc in subditiuo scripsit.
u Nam ii sunt inimici pessimi fronte hilaro.
Corde tristi: quos neq; ut apprehendas: neq; ut mittas: scias.

Hos ego uersus quũ de quodã istiusmodi homine sermones essent in circulo forte iuuenũ eruditorũ dixi. Tũ de grãmaticorũ uulgo quispiã nobiscũ ibi assistens non sane ignobilis. Quãta inquit licẽtia: audaciaq; Cecilius hic fuit: cũ frõte hilaro. nõ frõte hila

ura dixit. & tam imanē solœcismū nihil ueritus est. Immo inq̄ poti9 nos: & q̄ auda
ces: & q̄ licētes sumus: qui frōtē iprobe: idocteq; nō uirili genere dicimus: quū & ratio
pportionis: quæ analogia appellat̄: & ueterū auctoritas nō hāc: sed hūc frontem de
bere dici suadeāt. quippe. M. Cato in quinta originum ita scripsit postridie signis col Fronte
latis: æquo frōte: peditatu: equitib9: atq; aliis cū hostiū legionibus pugnauit: Recto hilare.
quoq; fronte idē Cato: eodē in libro dicit. At ille semidoctus grāmaticus. Missas īqt
auctoritates facias quas quidē ut habeas posse fieri puto. Sed rationē dic quā nō ha
bes. Atq; ego iis eius uerbis: ut tū ferebat ætas irritatior audi inq̄ mi magister rationē
falsam quidem: sed quā redarguere falsam eē tu nō queas. Oia inq̄ uocabula trib9 lit
teris finita quibus frons finit̄: generis masculini sunt si in genitiuo quoq; casu eadem
syllaba formantur: ut mons: pons: frons. At ille contra renitēs. Audi inqt discipule plu
ra alia cōsimilia: quæ nō sunt generis masculini. Petebāt ibi oēs: ut uel unū statim di
ceret. Sed quū homo uultū intorqueret: & nō hisceret: coloresq; mutaret. Tū ego īter
cessi: & uade inq̄ nūc: & hēto ad regrēdū. xxx. dies. Postq̄ īueneris repetes nos. Atq;
ita hoiem nulli rei ad indagādū uocabulū quo rescinderet functionē fictā dimisimus.

De uoluntario & admirando interitu uirginum milesiarum. Cap. x.

p Lutarchus in librorū quos περιψυχης. i. de anima īscripsit primo quū de mo
ribus dissereret in aios boium in. idētibus uirgines dixit: milesii nominis: fer
me quot tū in ea ciuitate erāt: repēte sine ulla euidēti causa uoluntatē cœpisse
obeūdę mortis. Ac deinde plurimas uitā suspēdio amisisse. Id quū accidisset idies cre
brius: neq; ais earū mori pseuerantiū medicina adhiberi quiret: decreuisse milesios: ut Milesi
uirgines: quę corporib9 suspēsis demortuæ forēt: ut eæ oēs nudę cū eodem laqueo: urgies
quo essent præuictę efferrent̄. Post id decretū uirgines: uoluntariā mortem non petiis
se pudore solo deterritas tam inhonesti funeris.

Verba senatuscōsulti de exigēdis urbe roma ph'is. itē uerba edicti cēsorū: quo īpro
bati & coerciti sunt: q disciplinā rhetoricā istituere: & exercere Rōę cœperāt. Cap. xi.

Fannio Strabone. M. Valerio Messalla cōsulibus: senatuscōsultū de philoso
phis & rhetoribus latinis factū est. M. Pōponius prętor senatū cōsuluit: qđ
uerba facta sūt de philosophis & rhetorib9: de ea re ita cēsuerūt: ut. M. Pōpo
nius prętor aīaduerteret: curaretq; uti ei e repu. fideq; sua uideret̄: uti romæ ne essent.
Aliquot deinde annis post id senatuscōsultum Cn. Domitius ænobarbus: &. L. Li Rheto
cinius Crassus cēsores: de coercēdis rhetorib9 latinis: ita edixerūt. Renūciatū ē no res &
bis eē hoies q nouū genus disciplinę instituerūt. Ad quos iuuētus i ludum cōueniat: philoso
eos sibi nomē imposuisse latinos rhetores. Ibi hoies adolescētulos dies totos desidere. phi eie
Maiores nostri quę liberos suos discere: & quos i ludos itare uellēt instituerūt. Hæc cti.
noua quę pręter cōsuetudinē: ac morē maiorū fiūt: neq; placēt: neq; recta uidentur:
Quapropter & iis qui eos ludos habent: & iis qui eo uenire consueuerunt: uisum est
faciundum: ut ostenderemus nostram sententiam: nobis non placere. Neq; illis solū
temporibus nimis rudibus: necdum gręca doctrina expolitis philosophi ex urbe ro
ma pulsi sunt uerum etiam Domitiano imperante: senatusconsulto eiecti: atq; urbe
& italia interdicti sunt. qua tempestate Epictetus quoq; philosophus: ꝓpter id sena
tuscōō. nicopolim roma decessit.

Loc9 ex orōne Gracchi de psimonia: ac de pudicitia sua memoratissim9. Cap. xii.

gracchi psimonia

g Racchus quum ex Sardinia rediit: orationẽ ad populũ in cõcione habuit. ea uerba sunt hæc. Versatus sum inquit in ꝓuícia: quomodo ex usu uestro existimabã eẽ: nõ quomõ ambitioni meæ cõducere arbitrabar. Nulla apud me fuit popina: neq̃ pueri eximia facie stabãt: sed in cõuiuio liberi uestri modestius erant: q̃ apud pricipẽ. Post deinde hæc dicit. Ita uersatus sum in prouícia: ut nemo posset uere dicere assem: aut eo plus in muneribus me accepisse. aut mea opa quẽpiã sumptũ fecisse. Bienniũ fui in ꝓuincia si ulla meretrix domũ meã introiuit: aut cuiusq̃ seruulus ꝓpter me solicitatus est: omniũ nationũ postremissimũ neq̃ssimũq; æstimatote. Quum a seruis eoꝝ tam caste me habuerim: inde poteritis considerare: Quomodo me putetis cũ liberis uestris uixisse atq; ibi ex íteruallo: Itaq; inquit quirites: quũ romam profectus sum. zonas quas plenas argẽti extuli: eas ex prouincia inanes retuli: Alii uini amphoras: quas plenas tulerũt eas argẽto plenas domo reportauerunt.

De rebus inopinatis quæ utroq; uersum dicuntur: & a grãmaticis communia uocantur. Cap. xiii.

u Tor & uereor & hortor & cõsolor cõmunia uerba sũt: ac dici utroq; uersu possũt: uereor te: & uereor abs te: idest tu me uereris: utor te & utor abs te. i. tu me uteris. hortor te & hortor abs te. i. tu me hortaris. cõsolor te & cõsolor abs te: id est tu me cõsolaris. testor quoq; & interpretor significatione reciproca dicũtur: Sũt autẽ uerba hæc oĩa ex altera parte inusitata: Et an dicta sint in eã quoq; partem quęri solet. Afranius ĩ cõsobrinis. Hem iste parẽtũ est uitabilis liberis: ubi malũt metuiq̃ uereri se a suis. Hic uereri ex ea parte dictũ est: qua est nõ usitatior. Nouius ĩ ligaria: uerbũ quod est utitur: ex cõtraria predicit. Quia supplex multa: quæ nõ utitur: emitur tamẽ. i. q̃ usui nõ est. M. Cato in quinta origine: exercitũ inquit suũ prælium paratũ cohortatus eduxit foras: atq; instruxit. cõsolor quoq; in partẽ alterã: præterq̃ dici solitũ est in epistola. Q. Metelli: quã quũ ĩ exilio eẽt ad Cn. & ad. L. Domitios dedit. Ac quũ animũ inqt uestrũ erga me uideo uehemẽter consolor. & fides uirtusq; uestra mihi ante oculos uersatur: Testata itidẽ & íterpretata eadẽ ratione dixit. M. Tullius in primo libro de diuinatione: ut testor interpretorq; uerba cõmunia uideri debeant. Salustius quoq; eodẽ modo dilargitus proscriptoꝝ bonis dicit: tanq̃ uerbũ largior sit ex uerbis cõmunibus: Veritũ autẽ sicut puditũ & pigitũ: nõ psonaliter per infinitũ modũ dictũ esse: nõ a uetustioribus tantũ uidem9: sed a. M. quoq; Tullio in secũdo de finibus. Primũ inqt Aristippi cirenaicorũq; omniũ: quos nõ est ueritum ĩ ea uoluptate: quæ maxima dulcedine sensum moueret summũ bonum ponere. Dignor quoq; & ueneror. & cõfiteor & testor: habita sunt in uerbis cõmunibus sicut in Virgilio illa dicta sunt. Coniugio anchisa ueneris dignate supbo. & Cursusq; dabit uenerata sacerdos. Cõfusio aũt æris de quo facta cõcessio est: in. xii. tabulis scriptũ ẽ his uerbis. Aeris cõfessi: rebusq; iudicatis. xxx. dies iusti sunt. Irẽ ex iisdẽ tabulis id quoq; ẽ. Quæ si erit testatior: libripẽsue fuerit in testimoniũ feriatur íprob9 írestabilisq; esto.

Quod Metellus Numidicus figuram orationis noua: ex orationibus grecis mutatus est. Cap. xiiii.

a Pud. Q. Metellũ Numidicũ in libro accusationis in Valerium Messalã ... noue dictũ esse annotauimus: Verba ex oratione eius hæc sunt: Quũ sese sciret in tantũ crimẽ uenisse: atq; socios ad senatũ questũ flẽtes uenisse: sese ...

mas pecunias exactos esse. pecunias se maximas exactos id nobis uidebatur græca fi-
gura dictũ. Græci.n.dicũt ϵις πραξατο μϵ αργυριον.i.exigit a me argẽtum. Id signifi
cat exegit me pecuniã: q̃ si id dici potest: etiã exactus esse aliquis pecuniã dici potest.
Cecilius quoq; eadem figura in hypobolimæo æschino usus uidetur: Ego illud min⁹
nihilo exigor portorium: idest nihilo minus exigitur de me portorium.

Passis uelis. & passis manibus dixisse ueteres: non a uerbo suo quod est patior: sed
ab alieno: quod est pando Cap.xv

B eo quod est pando passum ueteres dixerunt: nõ pansum, & cum præpositio Pãsũ a
a ne expassum: nõ expansum: Cecilius in synaristosis. Heri uero pspexisse eũ se pando
ex regulis. Hęc nunciasse & flãmeũ expassum domi capillo quoq; esse multer Expas-
passo dicitur: q̃si porrecto & expãso: & passis manibus: & uelis passis dicimus. qd si- sum
gnificat diductis: atq; distentis. Itaq; Plautus in milite glorioso a littera in e mutata: p Dispes
compositi uocabuli morem dispessis dicit: pro eo quod est dispassis. sis
Credo ego isto exemplo tibi esse eundem extra.
Portam dispessis manibus patibulum quum habebis.

Denouo genere interitus crotoniensis Milonis. Cap.xvi.

Ilo crotoniẽsis athlęta illustris: quẽ in chronicis scriptũ est olympiade prima
m coronatũ esse: exitũ habuit uitę miserãdũ & mirãdũ. Quũ iam natu grãdis ar
tẽ athleticã desisset: iterq; faceret forte solus i locis Italiæ siluestribus: quercũ
uidit pxime uiã patulis i parte media ramis hiãtẽ. Tũ expiri credo etiã tũc uolens: an Milõis
ullæ sibi reliquę uires adessẽt: immissis i cauernas arboris digitis diducere & rescĩdere interit⁹
quercũ conat⁹ ẽ. Ac mediã qdẽ partẽ discidit: diuellitq;. Querc⁹ aũt in duas diducta
ptes: quũ ille q̃si pfecto: qd erat cõnixus: man⁹ laxasset: cessante ui redit i naturã: ma-
nibusq; ei⁹ retẽtis iclusisq; strictã denuo: & cohæsa dilacerãdũ hoiem feris prębuit.

Quam ob causam nobiles pueri atheniensium tibiis canere desierint: quum patri-
um istum morem canendi haberent. Cap.xvii.

Lcibiades atheniensis: quum apud auunculũ Periclẽ puer artibus ac discipli- Alcibi
a nis liberalibus erudiretur: & arcessi Pericles Antigenidã tibicinẽ iussisset: ut eũ ades
canere tibiis qd honestissimũ tũ uidebatur doceret: traditas sibi tibias quũ ad
os adhibuisset. iflassetq;: pudefactus oris deformitate: abiecit infregitq;. Ea res quum
percrebuisset. omniũ tum Atheniensium consensu disciplina tibiis canendi desita est
Scriptum hoc in commentario Pamphilæ nono & uicesimo.

Quod pugna belli ciuilis: uictoriaq; C. Cæsaris: quã uicit in pharsaliis cãpis nun
ciata prędictaq; est per cuiusdam Cornelii sacerdotis uaticinium: eodem ipso die i Ita
lia Patauii. Cap.xviii.

Vo. C. Cæsar: & Cn. Põpeius die ciuile bellũ signis collatis in thessalia cõflixe Come-
q rũt: res accidit Patauii in trãspadana Italia memoria digna: Cornelius qdã sa- lius sa-
cerdos & loco nobilis & sacerdotis religionibus uenerandus: & castitate uitæ cerdos
sanct⁹ repẽte mota mẽte cõspicere se pcul dixit pugnã acerrimã pugnari. Ac deide ali
os cedere: alios urgere cædẽ: fugã: tela uolãtia: istaurationẽ pugnę: ipressionẽ gemit⁹
uulnera. peride ut se ipse in prœlio uersaretur: coram uidere sese uociferatus est. Ac po
stea subito exclamauit Cæsarẽ uicisse. At Cornelii sacardotis ariolatio leuis tũ qdẽ ui
sa est: & uecors. Magnæ mox admirationi fuit: q nõ modo pugnę quę in thessalia pu-

gnata est: neq3 prœlii exitus: qui erat predict9: idē fuit: sed oēs quoq3 pugnādi recipro cæ uices: & ipsa exercituū duo3 cōflictatio uaticinātis motu atq3 uerbis repsentatæ.

Verba. M. Varronis memoria digna ex satyra quæ inscribitur περὶ ἐδεσμάτων. idest de edulus. Cap. xix.

n On paucissimi sunt: in quo potest cōuenire id qđ. M. Varro dicit in satyra q̃ i scribit περι εδεσματων. i. de edulis uerba hæc sūt. Si q̃tum ope sūpsisti: ut tuus pistor bonū faceret panē: eius duodecimā phię dedisses: ipse bon9 iāpridē eēs fa ctus. Nūc illū q norūt uolūt emere milibus cētū. Tę qui nouit nemo centussis.

Notata q̃dā de Euripidis poetę genere. uita: morib9: deq3 eiusdē fine uitæ. Ca. xx.

Euripides e Vripidi poetæ matrē Theopōpus agrestia olera uēdentē uictū quæsisse dicit. Patri aūt eius nato illo: respōsum est a chaldęis eū pue3 quū adoleuisset uicto rem i certaminibus fore. Id ei puero factū esse pater interpretatus athletā debe re esse roborato exercitatoq3 filii sui corpore olympiā certatu3 eum iter athletas pue ros deduxit. Ac primo qdem i certamine p ambiguā ætatē receptus nō est. Post eleu sino & theseo certamine pugnauit: & coronatus est. Mox a corporis cura ad excolen di animi studiū trāgressus auditor fuit physici Anaxagoræ: & rhetoris Prodici. In mo rali aūt philosophia Socratis. Tragœdiā scribere natus annos duodeuiginti adortus est. Philocorus refert in īsula salamine spelūcā esse tetrā & horridā: quā nos uidimus: in qua Euripides tragœdias scriptitauit. Mulieres fere oīs in maiorē modū exosus fu isse dicitur: siue q natura abhorruit a mulie3 cœtu: siue q simul duas uxores habue rat: cū id decreto ab atheniēsibus facto ius esset: quarum matrimonii pertędebat. Ei9 odii in mulieres Aristophanes quoq3 meminit: ἐν ταῖς προτέραις θεσμοφοριαζούσαις

Thesmophoria idest in prioribus thesmophoriis quum mulieres ad sacra conueniunt eleusina. thes mophoria enim festa sunt Cereris in his uersibus.

νῦν οὖν ἁπάσαισι παραινῶ καὶ λέγω
τοῦτον κολάσαι τὸν ἄνδρα πολλῶν οὕνεκα
ἄγρια γάρ τινα ὦ γυναῖκες δρᾷ ἅτε ἐν ἀγρίοις
τοῖς λαχάνοις αὐτὸς τραφείς. idest.
Omnis igitur nunc admoneo. & dico
Virum huncine ulcisci: multis de causis.
Agrestia etenim quędam matronæ agit: ut qui
In agrestibus enutritus oleribus sit.
Alexander autem ætolus hos de Euripide uersus composuit.
ὁ δ' Ἀναξαγόρου τρόφιμος ἀρχαίου.
στριφνὸς μὲν ἔμοιγε ἔοικε προσειπεῖν
καὶ μισογέλως καὶ τωθάζειν. οὐδὲ παρ' οἶνον
μεμαθηκώς: ἀλλ' ὅτι γράψαι τοῦτ' ἂν
μέλιτος καὶ σειρήνων ἐτετεύχει. Idest
At anaxagoræ alumnus ueteris ille
Durus quidem ad salutandum uidetur:
Et ridendi exosus: & iocari ne ad uinum quidem
Consuetus. uerum quicquid scripserit. id.
A melle ac sirenibus pfluit: Is quū in macedonia apud Archelaū regē esset uteretq3

ores familiariter rediēs nocte ab eius cœna: canibus a quodā ęmulo īmissis dilacera-tus est: & ex iis uulneribus mors secuta est. Sepulchrū aūt eius: & memoriā macedo-nes eo dignati sūt honore: ut ī glorię quoq; loco prædicarent. ουποτεσον μνημα ευριπιδηςολετο πον. i. nulla ætate tua Euripides monumēta peribūt: Qd egregius poe-ta morte obita sepultus in eorum terra foret. Quam obrem quū legati ad eos ab athe-niensibus missi petissent ut ossa in terram illius patriam permitterent trāsferri: maxi-mo consensu macedones in ea re deneganda perstiterunt.

Quod a poetis Iouis filii prudentissimi: humanissimiq;: Neptūni autē inhumanis-simi: & ferocissimi traduntur. Cap. xxi.

Ræstātissimos uirtute: prudētia: uiribus Iouis filios poetæ appellauerūt: ut Æ-acū: minoa: & sarpedona: ferocissimos & imanes: & alienos ab oī humānitate tāq; e mari gēitos Neptūni filios dixerūt: Cyclopa: & Cercyōa: & Lestrygōas: Filii Io-uis Filii Ne-ptunni

Historia de Sertorio duce: deq; astu eius: cōmentitiisq; simulamētis: qbus ad Bar-baros milites cōtinendos: cōciliandosq; sibi utebatur. Cap. xxii.

Ertorius uir acer: egregiusq; dux: & utēdi regēdiq; exercitus peritus fuit. Is in tpībus difficillimis mētiebatur ad milites si mēdaciū prodesset: & litteras cō-positas p uetis legebat: & somniū simulabat: & falsas religiones conferebat: si quid istę res eū apud militū aīos adiuuabāt. Illud adeo Sertorii nobile ē. Ceruā alba Sertorii astutia eximiæ pulchritudinis: & uiuacissimę celeritatis a Lusitano ei quodā dono data ē: hāc sibi oblatā diuinitus & instinctā. Dianæ numinæ: colloqui secū: monereq; & docere: quæ utilia factu essent: psuadere oibus instituit. Ac siquid durius uidebatur qd īperā-dū militib9 foret: a cerua sese monitū prædicabat. Id quū dixerat uniuersi tanq; si deo libentes parebant. Ea cerua quodā die quū incursio esset hostium nunciata: festinatio-ne ac tumultu cōsternata: ī fugam se prorupit: atq; in palude proxima delituit. & po-stea requisita pīsse credita est: Neq; multis diebus post inuētam eē ceruā Sertorio nū-ciatur. Tū q nūciauerat iussit tacere. Ac ne cui palā diceret: īterminatus ē. Pręcepitq; ut eā postero die repēte ī eum locū: in quo ipse cū amicis esset: īmitteret. Admissis de-inde amicis postridie: uisum sibi esse ait ī quietē: ceruā quę perierat ad se reuerti: Et ut prius consueuerat: quod opus asset facto prædicare. Tum Sertorio quod īperauerat significāte cerua emissa in cubiculū Sertorii ītrorupit. Clamor factus: & orta admira-tio est. Eaq; hoīum barbaroꝝ credulitas Sertorio in magnis rebus magno usui fuit. Memoriæ pditū est ex iis nationibus: quæ cū Sertorio faciebant quū multis prœliis superat9 esset. neminē unq; ab eo desciuisse: qq; id genus hominū esset mobilissimum.

De ætatibus historicoꝝ nobiliū Hellanici: Herodoti: & Thucydides. Ca. xxiii.

Ellanicus: Herodotus: Thucydides historiæ scriptores in iisdē tpib9 fere lau-de īgēti floruerūt. Et nō nimis lōge distātibus fuerūt ætatibus. Nā Hellanic9 Hella-nicus initio belli pellopōnesiaci fuisse quinq; & sexaginta ānos nat9 uidetur: Hero-dotus tres & qnquagīta. Thucydides quadraginta. Scriptū hoc ī lib. xi. Pāphilæ. Hero-dotus

Quid Vulcatius Sedigitus in libro quem de poetis scripsit d comicis latinis iudi-carit. Cap: xxiiii. Thucy-dides

Egiditus in libro quem scripsit de poetis. quid de iis sentiat: qui comœdias fe-cerunt: & quem præstare ex omnibus cæteris putet: ac deinceps quo quenq; in loco & honore ponat: his uersibus suis demonstrat.

Multos incerto certare hanc rem uidimus
comici Palmam poetæ comicio cui deferant.
Eum me iudice errorem dissoluaã tibi.
Contra ut siquis sentiat: nihil sentiat:
Cecilio palmam statuo de comico.
Plautus secundus facile exuperat ceteros:
Dein Nenius qui seruet: precio in tertio est.
Siquid quarto detur: dabitur Licinio.
Post insequi Licinium facio Attilium
In sexto consequitur hos Terentius
Turpilius septimnm: Trabea octauum nbtinet.
Nono loco esse facile facio Luscium
Decimum addo antiquitatis causa Ennium.

De uerbis qbusdã nouis: quę i Cn. Matii Mimiiãbis offẽderamus. Cap: xxv

Recentatur N. Matius uir eruditissimus i Mimiiãbis suis non absurde neq; absone finxit recẽtatur: pro eo quod Gręci dicunt ἀνανεοῦται: idest renouatur: idest denuo nascitur: atq; iterum fit recẽs. Versus in quibus hoc uerbum est: hi sunt.

Iamiam albicassit phœbus: & recentatur.
Commune lumen hominibus & uoluptas.

Edulcare Idẽ Matius in iisdẽ mimiiãbis: edulcare dicit: quod est dulcius reddere i his uersib9:

Quapropter edulcare conuenit uitam.
Curasq; acerbas sensibus gubernare

Quibus uerbis Aristoteles philosophus definierit syllogismum: eiusq; definitiõis interpretamentum uerbis latinis factum. Cap. xxvi.

Syllogismus Aristoteles quid syllogismus esset: his uerbis definit. λογος εν ω τεθεντων τινων ετερον τι των κειμενων εξ αναγκης συμβαινει δια των κειμενων. idest oratio. i qua positis quibusdam: aliud quid a positis: necessario consequitur p ea quæ posita sunt. Eius definitionis nõ uidebatur habere icommode interpretatio facta hoc modo. Syllogismus est oratio in qua consensus quibusdam & cõcessis: aliud quicq̃ quæ concessa sunt: per ea quæ concessa sunt: necessario cõficitur.

Quid sint comitia calata: quid curiata: quid centuriata: quid tributa: quid consiliũ Atq; inibi quędam eiusmodi. Cap. xxvii.

Cõitia calata In libro Lælii fœlicis ad. Q. Mutium primo scriptum est: Labeõem scribere calata comitia esse: quę pro collegio pontificũ habentur: aut regis sacrorum: aut flaminũ: i augurandorum causa. Eorũ autem alia esse curiata: alia centuriata. Curiata per lictorem curiatim calari: idest conuocari. centuriata per cornicinẽ.
Cõitia curiata Iisdem comitiis quæ calata appellari diximus: & sacrorum detestatio: & testamenta
Cõitia cẽturiata fieri solebant. Tria enim genera testamentorum fuisse accepimus. Vnum quod calatis comitiis in concione populi fieret. Alterum in procinctu quum uiri ad prœliũ faciendũ i aciẽ uocabantur. Tertiũ per familiæ emancipationem: cui æs & libra adhibebatur. In eodem Lælii fœlicis libro hæc scripta sunt. Is qui nõ uniuersum populum: sed
Testamẽtorũ tria genera partẽ aliquã adesse iubent: non comitia sed cõsiliũ edicere debet. Tribuni autem neq; aduocãt patricios: neq; ad eos referre de re ulla possunt. Ita ne leges quidnam ppter

sed plebiscita appellãtur: quę enbunis plębis ferẽtibus accepta sunt. Quibus rogatio- Plebiscita
nibus ante patricii nõ tenebãtur: donec. Q. Hortensius dictator eam legem tulit: ut
eo iure quod plębes statuisset. omnes quirites tenerẽtur. Item in eodem libro hoc scri-
ptum est. Quum ex generibus omniũ suffragium feratur: curiata comitia esse. Quũ
ex censu & aetate cẽturiata. Quũ ex regiõibus & locis tributa. Cẽturiata autem comi-
tia itra pomeriũ fieri nefas esse: quia exercitũ extra urbem imperari oporteat: itra ur-
bẽ imperari ius nõ sit. Propterea cẽturiata in campo martio haberi: exercitũq; impera-
ri praesidii causa solitũ: quoniã populus esset in suffragiis ferendis occupatus.

Quod erravit Cor. nepos quum scripsit Ciceronẽ tres & uiginti annos natum cau-
sam pro Sex. Roscio dixisse. Cap. xxviii.

Cor. Nepos & rez memoriae nõ indiligẽs: & M. Ciceronis ut q maxime ami- Cor. ne
cus familiarisq; fuit. Atq; is tamẽ in primo librorũ quos de uita illius cõposuit poris
errasse uidetur quũ eũ scripsit tris & uiginti ãnos natũ: primã causam iudicii error
publici egisse. Sex. q; Rosciũ parricidii reũ defendisse. Dinumeratis qppe ãnis a. Q.
Cepione: & a. Q. Serranno: quibus cõsulibus: ante diẽ. iii. nonas Ianuarii. M. Cicero
natus est: ad. M. Tulliũ: & Cn. Dolobellã qbus cõsulibus causam priuatã pro Quĩ-
tio apud Aquiliũ Gallũ iudicẽ dixit sex & uiginti anni reperiũtur: Neq; dubium est:
quin post annũ: q̃ pro Quĩtio dixerat. Sex. Rosciũ reũ parricidii defenderit: annos iã
septem & uigĩti natus. L. Sylla Felice: & Q. Metello Pio cõsulibus: In qua re etiã Fe-
nestellã errasse Pedianus Asconius aĩaduertit: q; eum scripserit: sexto & uicesimo aeta-
tis anno pro Sexto Roscio dixisse. Lõgior autem Nepotis: q̃ Fenestellae error est: nisi
quis uelit ĩ aĩum ĩducere: studio amoris: & amicitiae adductum: amplificãdae admira-
tiõis gratia: quadriẽnium Nepotẽ suppressisse: ut. M. Cicero oratiõem florentem di-
xisse p Roscio admodum adolescẽs uideretur. Illud adeo ab utriusq; oratoris studio-
sis aĩaduersum & scriptũ est: q; Demosthenes & Cicero pari aetate illustrissimas orati-
ones ĩ causis dixerint. Alter κατα ανδροτιωνος και κατα τιμοκρατους. idest in An-
drotionem & Thimocratem: & septẽ & uigĩti annos natus. alter anno minor p. Pu.
Quĩtio: septimo & uicesimo p Sex. Roscio. Vixerũt quoq; nõ nimis numerum ãno-
rum diuersum. Alter tris & sexagĩta annos Demosthenes. lx.

Quali figura orõnis & q̃ noua. L. Piso annaliũ scriptor usus sit. Cap. xxix.

Vae istae ĩ loquẽdo figurae notę: satis usicatae sunt. Mihi nomẽ est Iulius. & mi-
hi nomẽ est Iulii. Tertiã figurã nouã hercle repperi apud Pisonẽ ĩ secũdo an-
naliũ. Verba Pisõis haec sunt. L. Tarquiniũ collegam suum: quia Tarquinio no-
mẽ esset metuere. Eumq; orat: uti sua uolũtate Roma concedat. Quia Tarquinio in-
quit nomẽ esset. Hoc perinde est: tanq̃ si ego dicam: mihi nomen Iulium.

Vehiculũ q; petorritũ appellat' cuiatis ligue uocabulũ sit gręcae an gallicę. Ca. xxx.

Vi ab alio genere uitę detriti iã & retorridi ad lr̃atu disciplinis serius adeunt: si
forte idẽ garruli natura: & subargutuli sunt: q̃ oppido fiũt in lr̃aȝ ostẽtatione
inepti & friuoli. Quod genus pfecto ille homo est: qui de petorritis nuper ar-
gutissimas nugas dixit. Nã quũ quaereretur petoritũ quali forma uehiculũ: cuiatisq;
linguę uocabulũ eẽt: & faciẽ uehiculi emẽtitos est lõge alienã: falsamq;: & uocabulũ gre-
cum esse dixit. Atq; id significare uolucres rotas iterpretatus est. Commutataq; una littera petorri
petorritũ esse dictũ uolebat: quasi petorotũ. Scriptũ etiã hoc esse a Valerio contendit tum

Probo. Ego quum probi multos admodũ cõmentarioꝝ libros acquiſiuerim: neq; ſcriptum in his inueni: nec uſq̃ alioquin Probũ ſcripſiſſe credo. Petorritũ enim eſt non ex grçca dimidiatum ſed totũ trãſalpibus factum: nã eſt uox gallica. Id ſcriptũ eſt in libro. M. Varronis quartodecimo reꝝ diuinaꝝ. Quo in loco Varro quũ de petorrito

Lancea dixiſſet: eſſe id uerbũ gallicũ: lanceã quoq; dixit nõ latinũ ſed hiſpanicũ uerbũ eſſe.

Quæ uerba legauerint rhodii ad hoſtium ducẽ Demetrium: quum ab eo obſiderentur ſuper illa inclyta Hyaliſi imagine. Cap. xxxi.

Hodũ inſulã celebritatis antiquiſſimæ oppidũq; ĩ ea pulcherrimũ: ornatiſſimũq;

r obſidebat oppugnabatq; Demetri9 dux ętatis ſuæ iclyt9. Cũ a peritia diſciplinaq; faciẽdi obſidii: machinarũq; ſolertia: ad capiẽda oppida reptaꝝ cognomentũ πολιορκητης. i. urbiũ expugnator fuit. Tũ ibi ĩ obſidiõe illa ædes quaſdã publice factas: quæ extra muros urbis cũ paruo præſidio erat aggredi: atq; uaſtare: & abſumere igni parabat. In iis ædib9 erat memorãtiſſima illa imago Hyaliſi Protogenis

Hyalisus pictor manu facta illuſtris pictoris. Cuius opis pulchritudinẽ pręſtantiãq; ira pcitus rhodiis ĩuidebat. Mittũt rhodii legatos ad Demetriũ cũ his uerbis. Quę malũ inquĩt ratio ẽ ut tu imaginẽ iſtã uelis ĩcendio ædiũ facto: diſpdere. Nã ſi nos oĩs ſupaueris: ac oppidũ hoc totũ cœperis: imagine quoq; illa ĩtegra: & ĩcolumi p uictoriã potieris. Sin uero nos uĩcere obſidẽdo nequeris: petimus cõſideres ne turpe tibi ſit: quia nõ potueris bello rhodios uĩcere: bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe. Hoc ubi ex legatis audiuit: oppugnatiõe deſita & imagini & ciuitati pepercit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSSEXTVS.

Verba Muſonii philoſophi græca digna: atq; utilia audiri: obſeruariq; eiuſdẽ utilitatis ſnĩa a. M. Catone multis ante annis numantiæ ad equites dicta. Cap. primum.

Doleſcẽtuli cũ ẽt tum ĩ ſcholis eẽmus. υπομνηματιον. i. cõmẽtariũculã hoc grçcũ: quod appoſui dictum eſſe a Muſonio philoſopho audiebamus: & quoniã uere atq; luculẽte dictũ uerbiſq; eſt breuib9 & rotũdis

a ĩũctum: perq̃ libẽter memineramus. αντι πραξις καλον μετα πονου ο μεν πονος οιχεται το δε καλον μενει αντι ποιησης αισχρον μετα ηδονης το μεν ηδυ οιχεται το δε αισχρον μενει. idest ſi per laborem hõeſti quippiam egeris: laborabit. hõeſtum manet. Si p uoluptatẽ turpe feceris quippiam: qd ſuaue eſt abiet: quod turpe eſt manet. Poſtea iſtam ipſam ſniam ĩ Catõis oratiõe: quam dixit numãtiæ apud equites poſitam legimus. Quæ & ſi laxioribus paulo: longioribuſq; uerbis cõprehẽſa eſt: p quam illud grçcum quod diximus: quoniã tamẽ prior tẽpore: antĩquior eſt: uenerabilior uideri debet. Verba ex oratiõe hæc ſũt. Cogitate cum aĩs ueſtris: ſiquid per laborem recte feceritis: labor ille a uobis cito recedet: benefactũ a uobis dum uiuetis nõ abſcedet. Sed ſi qua per uoluptatẽ nequiter feceritis: uoluptas cito abibit: nequiter factum illud apud uos ſemper manebit.

Cuiuſmodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendiq;: & quæ ſit eius legis reprehenſio. Cap. ii.

Egem eſſe aiũt diſciplinæ dialecticæ: ſi de quapiã re quæratur: diſputeturq;

l atq; ibi qđ rogere ut reſpõdeas: tũ ne amplius quid dicas: q̃ id ſolũ: quod es rogatus: aut aĩas. aut neges. Eamq; legem qui nõ ſeruant: & aut plus: aut aliter

q̃ sunt rogati respõdeant: existimãtur rudes indoctiq; esse: disputandiq; morem: atq;
rationem nos tenere. hoc quidem quod dicunt in plerisq; disputationibus procul du-
bio fieri oportet. Indefinitus nãq;: inexplicabilisq; sermo fiet. nisi interrogatiõibus res-
põsionibusq; simplicibus fuerit determinatus. Sed enim esse quędã uidentur: in qui- Dialecticę captiões
bus si breuiter: & ad id: quod rogat⁹ fueris respõdeas capiare. Nam siquis his uerbis
interroget. postulo ut respõdeas. Desieris ne facere adulteriũ an nõ: utcũq; dialectica
lege respõderis: siue aias: seu neges: herebis in captiõe: tam si te dicas adulterum: q̃ si
neges. Sed quod minus est in interrogatione: id est addendũ. Nam qui facere aliquid
non desinit: nõ id necessario etiã fecit. Falsa igitur est species isti⁹ captionis: & oequa q̃
pendere ad id potest: ut colligi: cõcludiq; possit eũ facere adulteriũ: q se negauerit fa-
cere desisse. Quid aũt legis istius ꝓpugnatores ĩ illa captiũcula faciẽt ĩ qua hærere ne
cessum est: si nihil aliud: q̃ quod interrogati eum respõderunt. Nã si ita ego istorũ ali-
quẽ rogem. Quicqd nõ perdidisti: habeas ne an non habeas: postulo aut aias: aut ne-
ges: utcunq; breuiter responderit: capietur. Nã si nõ habere se negauerit: qđ non perdi
dit: colligetur oculos eum non habere: quos non perdidit. Sin uerò habere se dixerit:
colligetur eum habere cornua: quæ nõ perdidit. Rectius igitur: cautiusq; ita respõde-
bitur: qcquid habui: id habeo: si id nõ perdidi. Sed huiuscemodi responsio nõ fit ex ea
lege quã diximus. Plus enim q̃ quod rogatus est respondet. Et propterea id quoq; ad
eam legẽ addi solet: non esse capriosis interrogationibus respondendum.

Quanã rõne effici dixerit Erasistratus medicus: si cibus forte deerit: ut tolerari ali-
quãdiu inedia possit: & tolerari fames: uerbaq; ipsa Erasistrati sup ea re scripta. Ca. iii.

Vm Phauorino Romę dies plerũq; totos eram⁹. Tenebatq; aĩos nostros ho-
mo ille fandi dulcissimus. Atq; cum quoquo iret: quasi ex lingua prorsum eius
capti ꝓsequebamur. Ita sermonibus usq;quaq; amœnissimis demulcebat. tũ
ad quẽdã ęgrũ: quẽ isset uisere: nosq; cũ eo una introissem⁹: multaq; ad medicos: q tũm
forte istic erãt: ualitudinis eios gratia: oratiõe græca dixisset: Ac ne hoc quidem ĩquit
mirũ uideri debet: q cũ ante hac semp edundi fuerit apperẽs: nũc post imperatã inediã
tanditũ: oĩs eius appetitio pristina elãguerit. Nã quod Erasistratus scriptũ reliquit in- esuritio
que propemodũ uerũ ẽ. Esuritionẽ faciũt manes patẽtesq; intestino fibrę & caua int⁹
uentris: & stomachi uacua hiantia. quæ ubi aut cibo cõplentur: aut inanitate diutina
contrahũtur: & cõniuẽt: tũc loco ĩ quẽ cibus capitur uel stipato: uel adducto: uolũtas
capiẽdi eius: desiderãdiq; restinguitur. Scythas quoq; ait eũdẽ Erasistratũ dicere: quũ
usus est: ut famẽ lõgius tolerẽt: fasciis uẽtrẽ strictissime circũligare. Ea uẽtris cõpres-
sione esuritionẽ posse depelli creditũ est. Hæc tũ Phauorin⁹ multaq; huiusmodi alia af
fabilissime dicebat. Nos aũt postea quũ libꝝ forte Erasistrati legeremus Διαιρεσεων
primũ: id ipsũ in eo libro: qđ Phauorinũ audiebam⁹ dicere: scriptum
offendimus. Verba Erasistrati ad eã rem ptinentia: hęc sũt ελογιζομεθα ουν παρα τη
ισχυραν συμπτωσιν της κοιλιας. ειναι την σφοδρα ασιτιαν. και γαρ τοις επιπλει
ον ασιτουσι κατα προαιρεσιν εν τοις πρωτοις χρονοις η πεινα παρακολουθει. υστερον
δε ουκετι. id est. Cogitabamus itaq; propter nimiam uentris compressionem summã
esse inediam. Nam & ii qui sponte abstinent cibo primis temporibus fame afficiũtur
post ut est minus. Deinde paulum infra. ειωθασι μεν οι Σκυθαι και οταν δια τι
να καιρον αναγκαιον η ασιτειν ζωναις πλατειαις την κοιλιαν διασφιγγειν ως

Τῆς πείνης αὐτοὺς ἧττον ἐνοχλούσης σχεδὸν δὲ καὶ ὅταν πλήρης ῇ κοιλία ἢ διὰ τὸ κένωμα ἐν αὐτῇ μηδὲν εἶναι διὰ τοῦτο οὐ πεινῶσιν ὅταν δὲ σφόδρα συμπεπτωκυῖα ᾖ κένωμα οὐκ ἔχει. idest. Scythæ etiã cõsueuerunt: siquãdo euiuspiã rei causa inediam ferre coguntur. latioribus fasciis uentrem cohibere: qua ita fames minus eos infestet uẽtre etiam fere pleno quia nulla in eo sit inanitas: fit ne esuriãt. Quũ autẽ uenter cõpressus admodũ est: caret inanitate. In eodẽ libro Erasistratus uim quandam famis nõ tolerabilẽ quã græci βούλιμον καὶ βουπείνην: idest esuritionẽ: & anxiam edẽdi sitim appellant in diebus frigidissimis multo facili9 accidere ait: q̃ cum serenũ atq; placidum est. Atq; eius rei causas: cur is morbus in eo plerũq; tẽpore oriatur nõdum sibi esse cõpertas dicit. Verba quibus id dicit hæc sunt. ἄπορον δὲ καὶ δεόμενον ἐπιβλέψεως καὶ ἐπὶ τούτου καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν βουλιμιώντων διατί ἐν τοῖς ψύχεσι μᾶλλον τὸ σύμπτωμα τοῦτο γίνεται ἢ ἐν ταῖς εὐδίαις. idest dubium est indigẽsq; considerationis: tum in hoc: tum in cæteris famelicis: quare in frigoribus magis huiuscemodi casus accidat q̃ serenis temporibus.

Quo ritu quibusq; uerbis fecialis populi romãi bellũ indicere solitus sit: iis: qbus populus Roman9 bellũ fieri iusserat. Et item i quæ uerba cõceptũ fuerit iusiurãdum de furtis militaribus sanciẽdis. & uti milites scripti itra prędictũ diẽ: in loco certo frequẽtarẽt: causis qbusdã exceptis: ꝓpter q̃s iusiurãdũ remitti æquũ esset. Cap. iii.

e Incius in libro tertio de re militari fecialẽ populi Romani bellũ indicẽtẽ hostib9: telũq; in agrũ eorũ iacientẽ hisce uerbis uti scripsit. Qđ populus hermũdulus: hoiesq; populi hermũduli aduersus populũ romanũ bellũ facere deliquere: quodq; populus romanus cũ populo hermũdulo hoibusq; hermũdulis bellũ iussit. Ob eam rẽ ego populusq; romanus populo hermundulo hoibusq; hermundulis bellũ indico: facioq;. Itẽ in libro eiusdẽ Cincii de re militari qnto ita scriptũ est. Quũ delectus antiqtus fieret. & milites scriberentur: i iusiurandũ eos tribun9 militaris adigebat in uerba hæc. In magistratu. C. Lelii. C. filii cõsulis. L. Cornelii. P. filii cõsulis: in exercitu decẽq; milia passuũ ꝓpe furtũ nõ facies: dolo malo: solus: neq; cũ plurib9: pluris nũmi argẽti: i dies singulos. Extraq; hastã: hastile: ligna: põbabulũ: utrẽ: follẽ: faculã: siquid ubi iueneris: sustulerisue: qđ tum nõ erit: qđ pluris nũmi argẽti erit uti tu ad. C. Leliũ. C. filium cõsulẽ. L. ue Corneliũ. P. filium cõsulẽ: siue ad quẽ utrũ eorũ iusserit: ꝓferes: aut ꝓfitebere in triduo ꝓximo: quicqd inueneris sustulerisue in dolo malo. Aut domino suo: ciuiũ id cẽsebis esse: reddes. uti qđ recte factũ esse uoles. Militibus autẽ scriptis dies pręfiniebatur: quo die adessent: & ut citati cõsuli respõderent: Deĩde ita cõcipiebatur iusiurãdũ: ut adessent: his additis exceptionibus: nisi harunce aliq̃ causa erit: fun9 familiare: ferię nidemiales. Calẽdęq; quę nõ eius rei cã in eũ diem collatæ sint: quo is eo die minus ibi esset. Morbus sonticus: auspiciũue qđ sine piaculo pręterire nõ liceat. Sacrificiũue anniuersariũ qđ recte fieri non posset: nisi ipsus eo die ibi sit: uis: hostesue: status: cõdictusue dies cum hoste: si cui eorũ harũce quę causa erit: tũ se postridie q̃ p eas causas licebit: eo die uenturũ aditurũq; cũ: q eum pagũ: uicũ: oppidũue delegerit. Itẽ in eodẽ libro uerba hęc sunt. Miles cũ die q prædictus est aberat: neq; excusatus erat ifrequẽs dabatur. Itẽ in libro sexto hęc scriptũ est. Alę dictę exercitus: equitũ ordines: q circũ legiones dextra sinistraq; tanq̃ alæ in auium corporibus locabãtur. In legione sunt cẽturię. lx. manipuli. xxx. cohortes decem.

Alę exercitus

Legio

Vestibulum quid significet. deq; eius uocabuli rationibus. Cap. v.

Leraq; uocabula: quibus uulgo utimur: neq; tamē liquido scimus quid ea ꝓ-
prie atq; uere significēt: sed incōpertā: & uulgariā traditionē rei non explorare
secuti: uidemur magis dicere quod uolumus q̄ dicimus. Sicuti est uestibulū
uerbū in sermonibus celebre: atq; obuiū: nō oibus tamē q̄ illo facile utuntur satis per
spectū. Aiaduerti enim quoldā: haud quaq̄ indoctos uiros opinari uestibulū esse par Vesti-
tē dom⁹ primiorē: quā uulgus atriū uocat. Cecilius Gallus in libro de significatione bulum
uerboꝝ: quę ad ius ciuile pertinēt: secūdo uestibulū esse dicit nō in ipsis ædibus: neq; atrium
ptē ędiū: sed locū antę ianuā dom⁹ uacuū: ꝑ quē a uia aditus: accessusq; ad ędis est: cū
dextra sinistraq; īter ianuā tectaq; quę sunt uię iuncta: spatiū telinquitur. Atq; ipsa ia
nua pcul a uia est area uacāti ītersita. quæ porro huic uocabulo ratio sit quæri multū
solet. Sed quę scripta legi: ea ferme oia incōcinna atq; absurda uisa sunt. Q̄d Sulpitiū
autē Apollinarē memini dicere uiꝝ elegāti sciētia ornatū huiuscemodi est. Ve particu Ve
la sicuti quędā alia tū intēsionē significat tū minutionē. Nā uetus & uehemens alteꝝ
ab ætatis magnitudine cōpositum: elisumq; est. Alterū a mentis ui: atq; impetu dr̄ Ve
scū autē q̄d ex ue particula: & esca copulatū est: utriusq; diuersę significatiōis uim ca-
pit. Aliter. n. Lucretius uescū salē dicit ex edēdi intētione. Aliter Lucilius uescum ap Vescū
pellat cū edēdi fastidio. Qui domos igitur amplas antiquitus faciebāt. locū ante ianuā
relinquebāt: qui īter fores domus & uiā medius esset. In eo loco qui dominū ei⁹ dom⁹
salutatū uenerāt: priusq̄ ad mitterētur cōsistebant. & neq; in uia stabāt: neq; intra ædes
erant. Ab illa ergo grandi loci cōstitutiōe: & quasi quadā stabulatiōe uestibula appel-
pellata sunt spatia (sicut diximus) grādia ante fores ædiū relicta: in qbus starent qui
uenissent: priusq̄ intromitterētur. Meminisse aūt debebimus id uocabulū non semp
a ueteribus ꝓprie: sed ꝑ quasdā trāslationes esse dictū. Quę tamē ita sunt factę: ut ab
ista de qua diximus ꝓprietate nō lōge descuerint. Sicut illud in. vi. Virgilii.

Vestibulum ante ipsum: primisq; in faucibus orci
Luctus: & ultrices posuere cubilia curæ.

Non. n. uestibulū priorem partem domus infernæ esse dicit. Quod obrepere potest
tanq̄ si ita dicatur. Sed loca duo demōstrat extra orci fores uestibulū & fauces. Ex qui
bus & uestibulū appellat ante ipsam domum: & ante ipsa orci penetralia. Fauces aūt
uocat iter augustum per quod ad uestibulum adiretur.

Hostiæ quæ dicuntur bidentes qd sint: & quam ob causam ita appellatę sunt: supq;
ea re. P. Nigidii: & Iulii Higini sententię. Cap. vi.

Edeūtes græcia Brundusiū nauē aduertimus. Ibi quispiā linguę latinę littera-
tor Roma a Brūdusinis accersitus expiundū sese uulgo dabar. Im⁹ ad cū nos
quoq; oblectamēti gratia. Erat enim fessus & lāguens aius de æstu maris. lege
hac barbare: insciteq; Virgilii septimum: in quo libro hic uersus est.

Centum lanigeras mactabat rite bidentes.

Et iubebat rogare se siquis quid omniū reꝝ uellet dicere. Tum ego idocti hominis cō
fidētiam demiratus: doces ne inq̄ nos magister: cur bidētes dicantur. Bidentes inquit
oues appellatæ: iccircoq; lanigeras dixit: ut oues planius demonstraret. Posthac inq̄
uidebimus: an oues solę (ut tu ais) bidentes dicantur. Et an Pomponius atrellanarū
poeta; in gallis trāsalpinis errauerit: quum hoc scripsit. Mars tibi uoueo facturum: si

unq̄ redierit: bidēti uerre. Sed nūc ego a te rogaui ecq̄ scias eē huiuscemodi uocabuli rationē. Atq; ille nihil cōtat⁹: sed nimiū q̄tū audacter. Oues īq̄t bidētes dictæ q; duos tātū dētes habeāt. Vbi terrarū quęso te inq̄ duos solos p naturā dētes habere oues uidisti? Ostentū. n. est: & piaculis factus pcurādū. Tū ille pmot⁹ & mihi irritat⁹. Quęre inq̄t ea potius quę a grāmarico q̄rēda sunt. Nā de ouiū dētib⁹ opiliones pcōtātur.

Bidētes

Facetias nebulonis hoīs risi & reliq. P. aūt Nigidi⁹ in libro quē de extis cōposuit: bidētes appellari ait: nō oues solas: sed oīs bimas hostias: neq; tamē dixit apertius cur bidētes. Sed qđ ultro existimabam⁹: id scriptū inuenim⁹ in cōmentariis q̄busdā ad ius pōtificū ptinētib⁹. Bidēres primo dictas lr̄a īmissa: q̄si biēnes. Tū lōgo usu loquēdi corruptā esse uocē: & ex bidēnibus bidētes factū: quoniā id uidebatur eē dictu facilius. Higin⁹ tamē Iulius q̄ ius pōtificū nō uidetur ignorasse in quarto librorū: quos de Virgilio fecit: bidētes appellari scripsit hostias: quę pætatē duos dētes altiores haberēt. Verba illius ipsa posui. Quę bidēs est inq̄t hostia: oportet habeat dētes octo: sed ex iis duos cæteris altiores: per quos appareat ex minore ætate: in maiorē trāscendisse. Hæc Higini opinio: an uera sit: nō argumentis: sed oculis iudicari potest.

Quod Laberius uerba pleraq; licentius: petulantiusq; finxit: & q̄ multis item uerbis utitur: de quibus an sint latina quęri soler. Cap. vii.

Aberius in mimis quos scriptitauit oppido q̄ uerba finxit pręlicēter. Nam & mēdicimoniū dicit: & mœchimoniū: & adulterionē: adulteritatēq; p adulterio: & depudicauit p stuprauit: & abluuium p diluuiū. & qđ in mimo ponit quē Theophimū inscripsit: manuatus est p furatus. Et itē in fullone furē manuariū appellat. Manuari inquit pudorē pdidisti. Multaq; alia huiusmodi nouat: neq; nō obsoleta quoq; & maculātia ex sordidiore uulgi usu ponit: quale est in staminariis. Tollet bona fide uos orcus nudas in Catoniū & elutriare lintea: & labandria dicit: quę ad lauādū sint data. & coltior inq̄t in fullonicā ecquid properas: ecquid præcurris caldonia. Itē in restione: calabirriūculos dicit: quos uulgus calaburriones. Itē in cōpitalib⁹ malas malaxaui. Itē in cacomenone: Hic est inquit ille gurdus: quem ego me abhinc duos mēses ex africa uenietē excepisse tibi narraui. Itē in mimo: q̄ inscribitur ..ata. l. Cippū dicit: & obbā: & camelliā: & pictatiū & capitiū tinduis inq̄t capitiū tunicæ pictatiū. Prȩterea manua pro annua: gaberniū p gubernatore: & planū p sycophātam & nanū pro pumilióe dicit: q̄q̄ planū pro sycophāta. M. quoq; Cicero in oratiōe scriptū reliquit: quā p Cluētio dixit. Atq; itē in mimo: q̄ saturnalia inscriptus est: botulū p farcimine appellar. & hominē leucunā p leui. Item in necromātia cotionē pudulgate dicit. quē ueteres arulatorē dixerunt. Verba Laberii hęc sunt. Duas uxores: hoc hercle plus negocii est inquit cotio sex ædiles uiderat. Sed enim in mimo: quē scripsit Alexādreā: eodē q̄dem modo quo uulgus: sed pbe: larineq; usus est græco uocabulo Emplastrū enim dixit ουδετέρως neutre. s. nō genere fœminino: ut isti nouitii semidocti. uerba ex eo mimo apposui. Quid est iusiurandū? Emplastrum æris alieni.

Quid significet: & quid a nostris appellatū sit ἀξίωμα: & qđ dialectici dicūt: & quędam alia quę prima in disciplina dialectica traduntur. Cap. viii.

Vum in disciplina dialecticas induci atq; imbui uellemus: necessum fuit adire: atq; cognoscere: quas uocāt dialectici εἰσαγωγάς. i. introductiones: tūq̄ in primo περὶ ἀξιωμάτων. i. pnunciatorū: quæ. M. Varro alias profata: alias

ꝓloquia appellat. Cõmẽtariũ de ꝓloquiis Lęlii docti hoīs: q̃ magister Varronis fuit
studiose quęsiuimus. Eũq; in pacis bibliotheca reptum legimus. Sed in eo nihil edo-
cẽtur: neq; ad instituẽdũ explanate scriptũ est. Fecisseq; uidetur eũ librũ Lęlius sui ma Lelius
gis admonẽdi: q̃ alio᷑ docẽdi grã. Redimus igitur necessario ad libros gręcos: ex q-
bus accepim9 αξιωμα. i. ꝓnunciatũ definitũ esse his uerbis: λεκτον αυτοτελες απο-
φαντον οσον εφ εαυτω. i. discibile p se pfectũ enũciabile quãtum ex semetipso. Hoc
ego supsedi uertere: qa nouis & incõditis uocibus utẽdũ sit: quas pati aures p insolẽ-
tiã uix possent. Sed. M. uarro in libro de ligua latina ad Ciceronẽ q̃rto & uicesimo ex
peditissime ita finit. Prologum est snĩa in qua nihil desideratur. Erit aũt plani9: quid
istud sit exẽplũ eius dixerimus. αξιωμα igitur: siue id ꝓloquium dicere placet huius-
modi est. Annibal pœnus fuit. Scipio numãtiã deleuit. Milo cædis dãnatus ẽ. Neq;
bonũ ẽ uoluptas neq; malũ. Et in oĩ q̃cquid ita dicitur: plena & pfecta uerbũ snĩa: ut
id necesse sit: aut ue᷑: aut falsũ esse: id a dialecticis αξιωμα. i. ꝓpositio: idest oratio ue-
rũ: aut falsũ plene signif. cãs appellatũ est. A. M. uarrone sicuti dixi ꝓloquiũ. A. M. ꝓloqũ
aũt Cicerone ꝓnũciatũ: Quo ille tamẽ uocabulo tãtisper uti se attestatus est: quoad ꝓnũcia
melius inqt iuenero. Sed qđ græci συνημμενον αξιωμα: idest cõnexũ ꝓnunciatũ di- tum
cũt: id alii nostro᷑ adiũctũ: alii cõnexum dixere. Id cõnexũ tale est: si Plato ambulat:
Plato mouetur. Si dies est: sol sup terrã est. Itẽ qđ illi συμπεπλεγμενον: idest copu
latũ: nos uel cõiunctũ uel copulatũ dicimus. qđ est eiusdẽ modi. P. Scipio Pauli fili9
& bis cõsul fuit: & triũphauit: & cẽsura funct9 est: & collega in cẽsura. L. Mumii fuit
In omni aũt cõiuncto: si unũ est mẽdaciũ: etiã si cætera uera sunt: totũ esse mendaciũ
di. Nã si ad ea oĩa quę de Scipione illo uera dixi: addidero. Et Annibalẽ i africa supa
uit: qđ est falsum: uniuersa quoq; illa quę cõiuncte dicta sunt: ꝓpter hoc unũ qđ falsũ
accesserit: qa simul dicẽtur: uera nõ erũt. Est itẽ aliud qđ græci διεζευγμενον αξιωμα
idest nos disiunctũ ꝓloquiũ dicimus. Id huiuscemodi ẽ. Aut malũ est uoluptas: aut
bonũ. Aut neq; bonũ: neq; malũ est. Oĩa aũt quæ disiũguntur: pugnãtia eẽ inter sese
oportet. Eorũq; opposita: αντικειμενα græci dicunt. Ea quoq; ipsa inter sese aduersa
esse. Ex oĩbus quę disiungũtur unũ esse ue᷑ debet: cætera falsa. Qđ si aut nihil oĩum
ue᷑: aut oĩa: plurave: q̃ unũ uera erũt. Aut quę disiuncta sunt. nõ pugnabũt: aut q̃
opposita eo᷑ sunt: cõtraria iter se nõ erunt. Tũc id disiunctũ mẽdacium est. & appel
latur παραδιεζευγμενον: idest uitiose disiũctũ: sicuti hoc est in quo quę opposita nõ
sunt cõtraria. Aut curris: aut ambulas: aut stas. Nã ipsa quidẽ inter se aduersa sunt:
Sed opposita eo᷑ nõ repugnãt. Nõ ambulare enim & nõ stare & nõ currere contraria
inter sese nõ sunt: quoniã cõtraria ea dicuntur: que simul uera esse nõ queunt. Possis. n.
simul eodẽq; tẽpore: neq; ambulare: neq; stare: neq; currere. Sed hoc iam breue: ex di
alectica libamẽtũ dedisse nũc satis erit. Atq; id solũ addendũ: admonẽdũq; est q; hu
ius disciplinæ studiũ atq; cognitio in pricipiis quidẽ tetra: & aspernabilis: insuauisq;
esse & inutilis uideri solet. Sed ubi aliq̃tulum ꝓcesseris: tum deniq; & emolumẽtum
eius in aĩo tuo dilucebit: & sequetur quędam discẽdi uoluptas insatiabilis. Cui sane si
modũ non feceris: periculũ non mediocre erit: ne ut plerią alii tu quoq; i illis diale-
cticæ gyris: atq; meandris: tanq̃ apud sirenios scopulos consenescas.

Quid significet uerbũ i libris uete᷑ creberrime positũ susq; deq;. Cap. ix.

a · Vsq; deq; fero: aut susq; deq; habeo (his enim oĩbus modis dicitur) uerbũ ẽ ex

hominum doctorum sermonibus: in poematis quoq; & in epistolis ueterum scriptũ plurifariam. Sed facilius repertes q̃ id uerbũ ostentẽt: q̃ qui intelligant. Ita plerisq; no
Susq; d q; fero — stris: quę remotiora uerba inuenimus: dicere ea pperamus non discere. Significat autẽ susq; deq; ferre: æquo animo esse: & q̃d accidit: nõ magnipẽdere. Atq; interdũ negligere & cõtẽnere: & ppemodũ id ualet: q̃d dicitur: ἀδιαφορεῖν. idest indifferẽs esse. La
Susq; d q; hẽo — berius in compitalibus. Nunc tu lentus es: nunc tu susq; deq; fers. Materfamilias tua in lecto aduerso: sed & seruos sextantis uerbis nefariis utitur. M. Varro in sisenna: uel de historia. Quod si non hoꝝ omnium similia essent principia: susq; deq; esset.
Lucilius in tertio. Verum hæc ludis ibi susq; omnia: deq; fuere.
Susq; & deq; fuere inq̃ omnia ludus: iocusq;
Illud opus durum: ut setinum accessimus finem.
κατὰ τὸ λοιπόν. idest in reliquo.
Vt aiunt: montes ætnæ omnes aspri athones.

Quid sint proletarii: quid capitecensi: quid item sit in duodecim tabulis assiduus: & quæ eius uocabuli ratio sit. Cap. x.

Cium erat quodam die Romę in foro a negociis: & læta quædam celebritas feriarum. legebaturq; in concessu forte complurium Ennii liber ex annalib9. in. In eodem libro uersus hi fuere.

Proletarius publicitus excubiis: ferroq;
Ornatur. ferro muros: urbemq; forumq;
Excubiis curauit. Tũ ibi queri cœptũ est q̃d esset pletarius. Atq; ego aspiciẽs quẽpiã in eo circulo ius ciuile callentẽ familiarẽ meũ rogabã: ut id uerbũ enarraret: & quũ ille se iuris: nõ rei grãmaticę peritũ esse respõdisset: eo maxime inq̃ te dicere hoc oportet: q̃do ut prędicas iurisperitus es. Nãq; Ennius uerbũ hoc ex duodecim tabulis uestris accepit. in quibus si recte cõmemini: ita scriptũ est. Assiduo uindex assiduus esto. Proletario ciui quiuis uolet uindex esto. Petimus igitur ne annalẽ hũc. Q. Ennii: sed duodecĩ tabulas legi arbitrere. Et q̃d sit in ea lege pletarius ciuis interpretere. Ego uero inquit dicere atq; interpretari hoc deberẽ: si ius faunoꝝ & aboriginũ didicissem. Sed enim quum pletarii & assidui: & sanates & uades & subuades & uigintiquinq; asses: & taliones: furtorũq; questiones cũ lãce: & licio euanuerint: oĩsq; illa duodecim tabularũ antiquitas: nisi in legis actionibus cẽtumuiraliũ causaꝝ lege ebutia lata composita sit: studiũ scientiamq; ego prestare debeo iuris: & legũ: uocũq; eaꝝ quibus utimur. Tũ forte quadã Iuliũ Paulũ poetã memorię nostrę doctissimũ pretereũtẽ cõspeximus. Is a nobis salutatus: rogatusq; ut de sñia deq; rõne isti9 uocabuli nos doceret. Qui in plebe
Proletarius — inquit romana tenuissimi: paupimiq; erant: neq; amplius q̃ mille q̃ngentũ æris in censum deferebãt: pletarii appellati sunt. Qui uero nullo: aut perq̃ paruo ære cẽsebantur
Capite census — capitecẽsi uocabãtur. Extremus aũt census capite censoꝝ æris fuit. ccclxxv. Sed quoniã res pecuniaq; familiaris obsidis uice: pignorisq; eẽ apud rempublicam uidebatur amorisq; in patriam fides quędã in ea: firmamentũq; erat: neq; pletarii: neq; capitecẽsi milites: nisi in tumultu maximo scribebantur: quia familia quęquis aut tenuis aut nulla iis erat. Proletarioꝝ tamẽ ordo honestior aliquãto & re & nomine: q̃ capitecensorũ fuit. Nam & asperis reipu. tẽporibus. quũ iuuẽtutis inopia eẽt in militiã tumultuariã legebãtur. Armaq; iis sumptu publico prębebantur. Et nõ capitis cẽsione: sed

pperiore uocabulo: a munere: officioq̃ prolis edẽdę appellati sunt: q̃ cum re famili-
ari parua minus possent remp. iuuare: sobolis tamẽ gignẽdæ copia ciuitatẽ frequẽta
rent. capitecẽsos autem prim9. C. Marius: ut qdã ferũt: bello cimbrico difficillimis
reipu. tẽporibus uel potius: ut Salusti9 ait: bello iugurthino: milites scripsisse trãdit:
quũ id factũ ante: in ulla memoria extaret. Assiduus in duodecim tabulis: & pro locu
plete: & facile mun9 faciẽte: dictus ab assibus. i. ære dando: quũ id tẽpora reip. postu
larent: Aut a muneris pro familiari copia faciẽdi assiduitate. Verba aũt Salustii in hi- assidu9
storia iugurthina de. C. Mario cõsule: & de capitecẽsis hæc sunt. Ipse interea milites
scribere: nõ more maiorũ: nec ex classibus: sed ut libido cuiusq; erat capitecẽsos pleros
q̃. Id factũ alii inopia bonorũ: alii per ambitionẽ cõsulis memorabãt: q̃ ab eo genere
celebratus: auctusq; erat: & hoĩ potẽtiã quærẽti: egẽtissimus q̃sq; oportunissimos.

Historia de Herodoti libris sumpta de psyllorum interitu: qui in syrtibus africa-
nis colebant. Cap. xi.

g Ens in Italia marsorũ orta fertur e a Circes filio Marso. Propterea Marsis ho
minibus: quorũ dũtaxat familiæ cũ externis cognationibus uõdũ etiã pmixtę
corruptęq; sunt ui quadã genitali datum: ut serpẽtiũ uirulentorũ domitores Marsi.
sint: & incãtationib9 herbarũq; succis faciãt medelarũ miracula. Hæc eadẽ ui p̃ditos
esse quosdã uidem9: q psylli uocanẽ: Sup uoĩe quorũ & genere: quũ ĩ ueteribus l̃ris q̃ Psylli
sissem: in q̃rto deniq; Herodoti libro: fabulã hãc de psyllis iuenim9. Psyllos quõdã
fuisse i terra africa. cõterminos nasamonibus. Austrumq; in finib9 eorũ quodã in tpe
perq̃ ualidum: ac diutinũ flauisse. Eo flatu aquã oẽm in locis ĩ qb9 colebãt exaruisse.
Psyllos re aquaria defectos eã iniuriã grauiter austro succẽsuisse: Decretũq; fecisse uti
armis sumpt9 ad austrũ: periude quasi ad hostẽ iure belli res repetitũ proficiscerẽtur
Atq; ita pfectis uentũ austrũ magno spirit9 agmine uenisse obuiã. Eoq; uniuersos cũ
oĩb9 copiis: armisq; cumulis mõtibusq; arenarũ supiectis oppernisse. Eo facto psyl-
lis ad unũ omnis iterisse. Itaq; eorũ fines a nasamonibus occupatos.

De iis uocabulis: quę Cloatius Verus aut satis cõmode: aut nimis absurde: & ille
pide: ad origines linguæ græcę redegit. Cap. xii.

r Loatius Verus in libris: quos ĩscripsit: Verborũ a græcis tractorũ: nõ paucã
hercle dicit curiose & sagaciter cõquisita. neq; nõ tamẽ quędã futilia & friuo- Errare
la. Errare inquit dictum est ἀπὸ τοῦ ἔρρειν: a pereundo. Versumque infert
Homeri: ĩ quo id uerbũ ẽ: ἔρρε κακὴ γλήνη. idest pereas mala pupilla oculi. & illud
ἔρρε ἐκ νήσου θᾶσσον ἐλέγχιστε ζωόντων. Idest.
Ocius o pereas uiuorum ex insula abusus.
Itẽ alucinari factũ scripsit ex eo q̃d dicitur græcæ ἀλύειν. i. lãguere. unde lucũ quoq; Alluci-
esse dictũ putat g l'ra in c cõuersa tarditatẽ quãdã animi & stuporẽ: qui alucinãtibus nari
plerũq; usu uenit: Itẽ fasciuũ appellat quasi βάσκανον. i. inuidũ. & fascinare esse: q̃si Lucus.
βασκαίνειν. i. inuidere. Cõmode hæc sane omnia: & cõducẽter. Sed in libro quarto. fascinare
Fœnerator inquit appellatus est quasi φαινεράτων ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἐπὶ τὸ χρηστό- Fœnera
τερον. i. facile apparẽs ab apparẽdo: ad id, quod melius ac benignius est: quoniã id gen9 tor.
hominum speciẽ ostẽtẽt humanitatis: & cõmodi esse uideantur inopibus nummos de
siderãtibus. Idq; dixisse ait Hypsicratẽ quẽpiã grãmaticũ: cuius libri sane nobiles
sunt super iis quę a græcis accepta sunt: Siue hoc autem ipse Cloatius: siue nescio qui

alius nebulo effutiuit: nihil potest dici insulsius: Fœnerator enim sicut. M. Varro li
Fœnus bro tertio de sermone latino scripsit a fœnore est nominatus. Fœnus autẽ dictũ a fe
tu: & quasi a fœtura quadã pecuniæ parientis atq; increscẽtis: & iccirco & . M. Catonẽ
& cæteros ætatis eius fœneratorẽ sine a littera pronunciasse tradit: sicuti fœtus ipse
& fœcunditas appellata.

Quid sit municipiũ: & quid a colonia differat: & quid sint municipes: quæq; sit eius
uocabuli ratio: ac proprietas. atq; inibi q̃ diuus Hadrianus in senatu de iure atq; uo
cabulo municipum uerba fecit. Cap. xiii.

m VNicipes & municipia uerba sunt dictu facilia & usu obuia: Et neutiq̃ reperias
qui hæc dicat: quin scire se plane putet quid dicat. Sed ꝑfecto aliud est: aliud
dicit͛. Quotus enim fere nostrũ est qui quũ ex colonia po. ro. sit: nõ & se mu
nicipẽ esse: & populares suos municipes eẽ dicat: quod est a ratione: & a ueritate lõge
auersum. Sic adeo & municipia quid: & quo iure sint: q̃tũq; a colonia differãt ignora
mus. Existimamusq; meliore cõditiõe eẽ colonias: q̃ municipia. de cuius opinionis tã
ꝓmixtæ erroribus diuus Hadrianus in orõne quã de italicẽsibus: unde ipse ort9 fuit i
senatu hũit ꝑitissime disseruit. mirariq; se ostẽdit q̃ & ipsi italicẽses: & qdã itẽ alia mu
nicipia ãtiq̃ i qb9 uticẽses noĩat: cũ suis morib9 legibusq; oti possẽt i ius coloniaꝝ mu
tari gestiuerit. penestinos ãt refert maxĩo ope a Tiberio ĩpatore petisse: orasseq; uti ex
colonia ĩ municipii statũ redigerẽt͛. Idq; illis Tiberiũ ꝓ referẽda g͞ra tribuisse: q̃ i eoꝝ
Munici pes. finib9 sub ipso oppido ex capitali morbo reualuisset. Municipes ergo sũt ciues Ro
mani ex municipiis suo iure: & legib9 suis utẽtes: muneris tãtũ cũ populo. ro. hono
rarii ꝑticipes: a quo munere capessendo appellari uident͛: nullis aliis necessitatib9: ne
q; ulla po. ro. lege astricti: nũq̃ popul9 eoꝝ fundus factus eẽt. Primos aũt municipes
sine suffragii iure: cerites eẽ factos accepimus: Cõcessũq; illis: ut ciuitatis romanæ ho
norẽ qdẽ caperẽt. Sed negocius tamẽ atq; onerib9 uacarẽt: ꝓ sacris bello gallico rece
ptis: custoditisq;. Hic tabulę cerites appellatę uersa uice: ĩ q̃s cẽsores referri iubebant
colonia quos notæ cã suffragiis priuabãt. Sed coloniaꝝ alia necessitudo ẽ. Nõ. n. ueniũt extri
secus ĩ ciuitatẽ. Nec suis radicib9 nitũt͛: sed ex ciuitate q̃si ꝓpagatę sunt. Et iura istitu
taq; oĩa populi romani nõ sui arbitrii hẽnt. Quę tamẽ cõditio: quũ sit magis obnoxia
& min9 libera: potior tamẽ & præstabilior existimat͛: ꝓp ãplitudinẽ maiestatẽq; po.
ro. cui9 istæ colonię: q̃si effigies pũa: simulacraq; eẽ qdã uident͛: & simul q͞a obscura
oblitterataq; sunt: municipioꝝ iura qb9 uti iam per innoticiam non queunt.

Quod. M. Cato differre dixit ꝓperare: & festinare. Et q̃ cõmode Verrius Flaccus
uerbũ: quod est festinat interpretatus sit. Cap. xiiii.

f Estinare & ꝓperare idẽ significare: atq; in eadẽ rẽ dici uident͛. Sed. M. Cato id
differre existimat. Eaq; hoc modo diuisa uerba sunt ipsius ex orõne: quam de
ꝓpero suis uirtutibus habuit. aliud est ꝓperare: aliud festinare: Qui unũ quid ma
festino ture trãsigit: is ꝓperat. qui multa simul incipit neq; ꝑficit: is festinat. Verrius Flaccus
rationẽ uolẽs dicere differẽtiæ huius festinat inquit a fando dicitur: quoniã isti ignau
ores: qui nihil ꝑficere possũt pl9 uerboꝝ q̃ opis hẽnt: Sed id nimis coactũ atq; absur
dũ uidetur. Neq; tãti momẽti esse potest prima in utroq; uerbo littera: ut ꝓpter eã
unã tam diuersa uerba festinare & fari: eadem uideri debeant. Commodius autẽ ꝓpe
priusq; uisum est festinare: quasi fessum esse. Nam qui multis simul rebus ꝓperatur

dis defessus est. is iam non properat: sed festinat.

Quid Theophrastus mirum de perdicibus scriptũ reliquerit. & quid Theopompus de leporibus. Cap. xv.

t Heophrastus philosophorũ peritissimus omnes in paphlagonia perdices bi pdices.
na corba habere dicit. Theopompus in bisaltia lepores bina iecora. lepores

Agrippas a partus ægri: & ĩprosperi uitio appellatos. Deq; iis deabus: quæ uocãtur Prosa. & postuerta: Cap. xvi.

q Vo᷒ in nascẽdo nõ caput: sed pedes primi extiterãt qui partus difficillimus: Agrip-
ęgerrimusq; habetur: agrippę appellati uocabulo ab ægritudine & pedibus. pæ
Cõfixos esse autẽ pueros in utero Varro dicit a capite ĩfirmo nixos sursum pedibus elatis nõ ut hoĩs natura ẽ: sed ut arboris. Nã pedes cruraq; arboris appellat ramos: Caput stirpẽ atq; caudicẽ. Quãdo igit̃ inquit cõtra naturã forte conuersi in pedes: brachiis plerũq; diducti retineri solẽt: ęgriusq; tũc mulieres enituntur. Huius periculi deprecãdi gratia arę statutę sunt romæ duabus carmentibus: quarum altera Po Postu-
stuerta nominata est. Prosa altera: a recti peruersiq; partus & potestate: & nomine. erta

Quæ ratio uocabuli sit agri uaticani. Cap. xvii. Prosa.

t Agrũ uaticanũ: & eiusdẽ agri deũ pręsidẽ appellatũ acceperamus: a uaticiniis: quę ui atq; instinctu eius dei in eo agro fieri solita essent. Sed præter hãc causam. M. Varro in libris diuina᷒: aliã esse tradit istius nominis rationẽ. nã uatica-
sicut Aiius inquit deus appellatus: araq; ei statuta est: quę est infima noua uia: q; eo ĩ n9 ager
loco diuinitus uox edita erãt: ita uaticanus deus nominatus penes quẽ essẽt uocis humanę initia. quoniã pueri simulatq; parti sunt eã primã uocẽ edunt: quæ prima ĩ ua Vagire
ticano syllaba est. Iccirco uagire dicitur: exprimente uerbo sonũ uocis recentis.

Lepida quædã memorato: & cognitu de parte geometriæ: quę ὀπτικη: idest perspectiua appellatur. Et item alia quę μετρικη: idest dimensiua. Et tertia itidem: quæ dicitur κανονικὴ. idest regularis: Cap. xviii.

p Ars quædã geometrię ὀπτικη. i. pspectiua appellatur: q̃ ad oculos pertinet. Pars altera quæ ad auris κανονικη. i. regularis uocatur: q̃ musici ut fundamẽto artis suæ utuntur. Vtraq; harũ spatiis & interuallis linea᷒: & rõne nũero᷒ constat. ὀπτικη. i. pspectiua facit multa demirãda: id genus: ut ĩ speculo uno imagines unius rei plures appareãt. Itẽ ut speculũ in loco certo positũ: nihil imaginet: aliorsũ trãslatũ faciat imagines. Item si rectius speculũ spectes: imago fiat tua eiusmodi: ut caput dehorsum uideatur: pedes sursum. Reddit etiam causas ea disciplina: cur istæ quoq; uisiones fallãt: ut quę in aqua cõspiciuntur: maiora ad oculos fiãt. Quę procul ab oculis sunt minora. κανονικη. i. regularis aũt lõgitudines. & altitudines uocis emetitur. Lõgior mẽsura uocis ῥυθμος. i. modul9 nũerus ordo pedũ dicit̃. Altior μελος idest modulatio cãtus. Est & alias species κανονικης. i. regularis. quæ appellatur μετρικη. i. mẽsuraria per quã syllaba᷒ lõgarũ: & breuiũ: & mediocriũ iunctura & modus cõgruẽs cũ pricipiis geometrię auriũ mẽsura examinatur. Sed hęc inqt. M. Varro: aut omnino non discimus: aut prius desistimus q̃ intelligam9 cur discẽda sint. Voluptas autem inquit: uel utilitas talium disciplinarum in post principiis existit: quũ perfectæ absolutęq; sunt. In pricipiis uero ipsis ineptę & insuaues uidentur.

Sumpta ex historia Herodoti libro primo super fidicine arione. Cap. xix:

arionis historia

c Eleri admodũ: & cohibili orone: uocũq; filo tereti: & candido fabulã scripsit
Herodotus sup fidicine illo Arione. Ver9 inqt & nobilis Ario cãtator fidib9
fuit. Is loco: & oppido methymnæus terra atq; isula oi lesbius fuit. Eũ Ario
nẽ rex corinthi periãder amicum amatũq; habuit artis grã. Is inde a rege proficiscitur
terras inclytas Siciliã: atq; Italiã uiseret. Vbi eo uenit. aures oium mẽtesq; i utriusq;
terræ urbibus demulsit. In quæstibus istic: & uoluptatibus amorib9 hoium fuit. Is
tũ postea grãdi pecunia & re bona multa copiosus corinthũ istituit redire. Nauẽ igit
& nautas. ut notiores: amicioresq; sibi corinthios delegit. Sed eo corinthios hoie acce
pto: nauiq; i altũ puecta: prædæ pecuniæq; cupidos cœpisse cõsiliũ de necãdo Arioẽ
Tũ illũ ibi pnicie intellecta. pecuniã ceteraq; sua ut hẽrent: dedisse. Vitam modo sibi
ut parcerẽt: orauisse. Nautas precũ eius hactenus cõmiseritũ esse illarenus: ut ei necẽ affer-
re p eũ im suis manibus tẽperarẽt: Sed impauisse: ut iã statim corã disiliret preceps
in mare. Homo inqt ibi territus spe omni uitæ pdita: id unũ postea orauit ut priusq;
mortẽ appeteret induere permitterẽt sua sibi indumẽta. Et fides cape: & canere carmẽ
casus illius sibi cõsolabile. Feros & immanes nautas plubiũ tũ audiẽdi subit. Quod
orauerat ipetrat. Atq; ibi mox de more cinctus. amictus ornatus: stãsq; in sũmæ pup-
pis foro carmẽ: quod orthiũ dicitur: uoce sublatissima cãtauit. Ad postrema cantus
cũ fidib9 ornatuq; oi sicut stabat canebatq; eiecit sese pcul in pfundũ: Nautæ haud
quaq̃ dubitãtes quin perisset: cursum quem facere cœpant: tenuerũt: Sed nouũ & mi
rum: & piũ facin9 cõtigit: Delphinũ repẽte inter undas adnauisse: & dorso super flu-
ctus edito uectauisse. Incolumiq; eũ corpore: & ornatu: tænarũ in terram laconicã de
uexisse: Tũ Arionẽ prorsus ex eo loco corinthũ petiuisse. Taleq; Periãdro regi: qualis
delphino uectus fuerat: sese obtulisse. Eiq; rẽ sicuti acciderat: narrauisse. Regẽ istæc
parum credidisse. arionẽ quasi falleret custodiri iussisse. Nautas requisitos: ablegato
arione: dissimulãter iterrogasse: ecq̃d audissent in iis locis: unde uenissent sup arione.
Eos dixisse: hominẽ quũ inde irẽt in terra italia fuisse. eumq; illic bene agitare. & stu-
diis delectationibusq; urbiũ florere. atq; in gratia pecuniaq; magna fortunatũ eẽ. Tũ
inter hęc eorũ uerba arionẽ cum fidib9 & indumẽtis: cũ qbus se i salũ eiaculauerat ex
titisse. Nautas stupefactos: cõuictosq; ire isicias nõ quisse. Eam fabulã dicere lesbios
& corinthios, atq; esse fabulæ argumentũ: q̃ simulacra duo ænea ad tænarum uiserẽ-
tur. Delphinus uehens: & homo insidens.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSSEXTVS

Quod Gallus Asinius: & Largius Licinnus. M. Ciceronis reprehẽderũt ex oratiõe
quã dixit pro. M. Cælio: & quid aduersus homines studiosissimos pro eadem senten
tia uere digneq; dici possit. Caput primum.

T quidã fuerũt mõstra hominũ: qui de diis imortalib9 impias: falsasq;
opiniones pdiderũt: ita nõnulli tã pdigiosi: tãq; uecordes exstiterũt: i q
e bus sunt Gallus Asinius. & Lartius Licinius: cuius liber etiã fert ifando
titulo Ciceromastix: ut scribere aus. sint. M. Ciceronẽ parũ integre atq;
iproprie. atq; incõsiderate locutũ. Atq; alia qdẽ: quę reprehẽderũt: neq;
dictu: neq; auditu digna sunt. sed etenim in hoc: quo sibimetipsis prẽter cętera esse ui
si sunt uerbo pẽsitatores subtilissimi cedo quale id sit cõsideremus. M. Cicero pro

M. Cælio ita scripsit. Nã quod obiectũ est de pudicitia: quod oium accusatorũ. nõ cri minibus: sed uocibus. maledictisq; celebratũ est: id nunq̃ tã acerbe feret. M. Cælius ut eũ pœniteat nõ deformẽ esse natũ. Nõ existimãt uerbo ꝓprio esse usum quod ait pœniteat. Atq; id ꝑpe ineptũ etiã esse dicũt: Nã pœnitere inquiunt tũ dicere solem⁹: cũ quæ ipsi fecimus: aut quę de nostra uolũtate: nostroq; cõsilio facta sunt ea nobis post incipiũt displicere. Sententiãq; ĩ ius nostrã demutam⁹: Nemiñẽ aũt recte ita loqui pœnitere sese: q natus sit: aut pœnitere q mortalis sit: aut q ex offẽso uulneratoq; corpore dolorẽ sentiat. quãdo istiusmodi terũ: nec cõsiliũ sit nostrũ. nec arbitriũ. Sed ea in gratis in corporibus nostris ui: ac necessitate naturę nobis accidãt. Sicut hercle inquit: nõ uolũtariũ fuit. M. Cælio quali forma nascereť. Cuius enim dixit nõ pœnitere tanq̃ in ea causa res esset ut rationẽ caperet pœnitẽdi: Est hęc quidẽ: quã dicũt uerbi huiusce sentẽtia: Et pœnitere nisi in uolũtarus rebus nõ ꝓbe diciť. Tãetsi ãtiquiores uerbo ipso: alio quoq; modo usitati sũt. Et pœnitet ab eo: quod est pene: & a penuria dixerũt. Sed si aliorsum pœnitet: atq; alio in loco diceret. Nũc autẽ sub hac eadẽ significatione. quę uulgo nota est: nõ modo ineptũ hoc nõ est: quod. M. Cicero dixit: sed festiuissimũ adeo & facetissimũ est. Nã quũ aduersarii & obtrectatores. M. Cęli quoniã erat pulchro corpore: formã eius & faciẽ in sospiciones impudiciæ accerserẽt illudẽs Cicero tã absurdã criminationẽ: q formã quã natura fecerat: uitio darẽt: eodẽ ipso errore: quẽ illudebat. sciẽs usus est. & nõ pœnitet ĩquit. M. Cęliũ nõ deformẽ esse natũ. Vt uel hac ipsa re. quod ita dicebat: obprobraret aduersarus: ac per facetias ostẽtaret. facere eos deridiculum: q ꝑinde Cęlio formam crimini darent quasi arbitrium eius fuisset: quali forma nasceretur.

Verba quędã ex. Q. Claudii annaliũ primo: cursim in legẽdo notata. Cap. ii.

Vum librũ ueteris scriptoris legebam⁹: conabamur postea mẽotię uegetãdę
q gra ídipisci aío: ac recẽsere: q̃ ĩ eo libro scripta essent: ĩ utrasq; æstimatiões lau
dis aut culpæ annotamẽtis digna. Eratq; hoc sane q̃ utile exercitũ ad cõciliandas nobis ubi uenisset usus: uerboꝝ sniarũq; elegãoũ recordatiões. Velut hæc uerba ex. Q. claudii primo annali: q̃ meminisse potui notaui. quẽ librũ legim⁹ biduo ꝑxío superiore. Arma inqt plerique abiciũt: atq; inermi illatebrãt sese. Ibi illatebrãt uerbũ poeticũ usũ ẽ: sed nõ absurdũ neq; asperũ. Ea iqt dũ fiũt latini subnixo aío: q̃si sublimi: & supra nixo uerbũ pene significãs & nõ forecitũ: demõstratq; aĩ fortitudinẽ: fiduciãq; quoniã qb⁹ innitimur us: quasi erigimur attollimurq;. Dom⁹ iqt suas quęq; ite iubet: & sua oía fruisci. Rarius qdẽ fuit ĩ ętate. M. Tullii: ac deiceps ĩfra rarissimũ. Dubitatũq; ẽ ab imperitis antiqtatis an latinũ foret. Nõ mõ aũt latinũ: sed iocũdi⁹ amœniusq; ẽt uerbũ fruiscor factũ ẽ q̃ fruor. & ut fatiscor a fateor ita fruiscor factũ ẽ a fruor. Q. Metellus Numidic⁹: qui caste pureq; lĩgua usus latina ẽ: ĩ epistola quã exul ad Domitios misit ita scripsit. Illi uero oi iure atq; bonestate ĩterdicti. Ego neq; aqua neq; igni careo: & summa gloria fruiscor. Neuius ĩ attellana: q̃ partus ĩscripta est: hoc uerbo ita utiť. Quod magnope quesiuerũt id fruisci nõ queũt. q nõ psit: apud se fruiť ẽ. Et romani inquit mulos armis & magno cõmeatu: prædaq; ĩgẽti capiãtur. Verbũ castrẽse est. nec facile id reptas apud ciuiliũ causarũ oratores. Exq; eadẽ figura est: qua lignanť & pabulanť & aquanť. Sole inquit occaso: sole occaso. nõ insuaui uenustate est: siquis autẽ habeat nõ sordidã: nec ꝑculcatã. In duodecim autẽ tabulis uerbũ

Illatebrant.

Fruisci

Sole occaso.

hoc ita scriptū est. Ante meridiē causam conicito: quū perorāt ambo presentes. Post
meridiē præsenti litē addicito. Si ambo presentes: sol occasus suprema tēpestas esto.
Nos inquit in mediū relinquemus. Vulgus ī medio dicit. nā uitiū istuc putāt: & sidi
cas in mediū ponere: id quoq; esse σολοικον. i. solœcismi uitiū putāt. Et tamen pba
bili9 significāciusq; sic dici uidebit: siq̄s ea uerba nō icuriose itrospiciat. Græce quoq;
θειναι εις μεσον. i. ponere in mediū uitiū id nō est. Postq̄ nūciatū est inquit ut pugna
tū esset in gallios: id ciuitas grauiter tulit. In gallos mūdi9 subtiliusq; est: q̄ cum gallis
Pugna rū ī gal los. aut cōtra gallos: Nā pinguiora hæc obsoletioraq; sunt: Simul īquit forma: factis: elo
quētia: dignitate: acrimonia: cōfidētia pariter præcellebat: ut facile intelligeretur ma
gnū uiaticū. Magnū uiaticū pro magna facultate: & paratu magno noue positum ē.
magnū uiaticū Viseturq; grecos secutus: qui εφοδιον. i. uiaticū sumptū uiæ ad aliarū quoq; rerum
apparatus traducūt. Ac sæpe εφοδιον pro eo dicūt: quod est institue & instrue. Nā
M. īquit Mālius: quē capitoliū seruasse a gallis supra ostēdi: cuiusq; operā cū M. Fu
Cūprie rio dictatore apud gallos cūprime fortē atq; exupabilē respublica sensit. is & genere
& uirtute bellica nemini concedebat. Adprime crebrius est: Cumprime rarius. tra
ctūq; ex eo est: quod cū primis dicebāt: pro quo est in primis. Nihil sibi inquit diuiti
as opus esse. Nos diuitiis dicimus: & uitiū hoc orationis nullū est. Ac ne id quidam ē
quod figura dici solet. Recta enim isthæc oratio est. Et ueteres cōplusculi ita dixere.
Nec ratio dici potest: cur rectius: sit diuitiis opus esse: q̄ diuitias nisi qui grāmaticorū
diurna re. noua instituta: ut τελεσων ιερα. i. ad rēplorū sacra obseruāt. Nā hæc inquit maxie uer
satur deorū iniquitas. q; deteriores sunt icolumiores. Neq; optimū quenq̄ inter nos
Sermo nari. sinūt diutinare. Inusitate dixit diurnare pro diu uiuere. Sed ex ea figura ē qua dicim9
perennare. Cū iis inquit consermonabatur. sermonari rustici9 uidetur sed rectius. ser
Ne id quoq; mocinati crebrius est sed corruptius. Sese inquit: ne id quoq; quod tū suaderet: factu
rū eē. Ne id quoq; dixit: p to ne id quidē. Infrequēs nūc in loquēdo: sed in libris uete
Duritu do. rū creberrimū. Tāta inquit sanctitudo fani est ut nūq̄ quisq̄ uiolare sit ausus. Sancti
tas quoq; & sanctimonia nō minus latine dicūtur. Sed nescio quid maioris dignitatis
arrabo Arra. est uerbū sanctitudo. Sicuti. M. Cato i. L. Veturiū: duritudinē: q̄ duriciē dicere: gra
uius putauit. Qui illius inqt impudētiā norat & duritudinē. Quū tātus inquit arra
Verba dedit. bo penes samnites populi romani esset: Arrabonē dixit. dc. obsides. & id maluit q̄ pi
gnus dicere: quoniā uis huius uocabuli in ea sñia grauior acriorq; est. Sed nūc arrabo
in sordidis uerbis hēri cœptus. Ac multo rectius uidetur arra. Quāq̄ arrā quoq; uete
res sæpe dixerint. Et cōplenēs inqt in laboribus miserrimas uitas exegerūt. Et hie mo
tus ī ociis inqt cōsumpti9. Elegātia utrobiq; ex multitudinis numero quæsita ē. Comi
nius inqt qua ascēderat: descēdit: atq; uerba gallis dedit. Verbo Cominiū dedisse gal
lis dicit: qui nihil quicq̄: cuiq̄ dixerat. Neq; enim eū galli: qui capitolium obsidebāt:
arbore tum ascēdēre aut descēdēre uiderant. Sed uerba dedit. haud secus posuit: q̄ si rudicas la
tuit: atq; obrepsit. Cōualles inqt & arboreta magna erāt: Arboreta ignobilius uerbū ē
Cōmu tatiōes arbusta celebratius. Putabāt inquit eos qui foris atq; qui in arce erāt: iter se cōmuta
tiones & cōsilia facere. Cōmutatiōes. i. collatiōes: cōmunicatiōesq; īusitate dixit. Sed
nō hercle inscite: nec ineleganter. Hæc ego pauca interim super eo libro quorū memo
ria post lectionem supperierat mihi notaui in sermonibus forte: quos de temporib9
rerum ad usus hominum repertarum agitabāmus.

Verba. M. Varronis ex libro quinto & uicesimo humanarum: quibus contra opinionem uulgariam interpretatus est Homeri uersum. Cap. iii.

a Dolescēs quispiā nō indoctus: sparti quoq; usum in terra grçcia diu incognitū fuisse dixit multisq; postiliū captū tēpestatib⁹ ex terra hispania aduectum: riserūt hoc ad illudēdū ex is qui ibi aderāt unus. atq; alter male hoīes lrati. qd' genus grçci ἀγοραίους. i. uulgares & uiles appellāt. Atq; eū: qui id dixerat librū legisse Homeri aiebāt: cui uersus hic forte deesset: καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν. καὶ σπάρτα λέλυνται. i. Eh ligna eputrēt ratiū & sparta in cariē sunt. Tū ille ꝓrsum irritatus. nō igitur in eo libro uersus: sed uobis plane magister defuit. si creditis in eo uersu sparta id significare quod nos spartū dicim⁹. Maiorē enim uero illi risum subiciūt neq; id destituerūt: nisi liber ab eo ꝓlatus esset. M. Varronis. xxv. humanaꝝ: in quo de isto Homeri uersu a Varrone ita scriptū est. Ego sparta apud Homeꝝ nō plus spartū significare puto: q̄ σπαρτούς. i. spartos qui dicūt in agro thebano nati. In grçcia sparti copia modo cœpit eē ex hispania. Neq; ea ipsa facultate usi liburni. Sed ii plerasq; naues loris suebāt. Grçci magis canabo & stuppa: cæterisq; satiuis rebus: a qbus σπάρτα appellabāt. Quod quū ita Varro dicat: dubito hercle: an posterior syllaba in eo uerbo quod apud Homerū est: acuēda sit. nisi q a uoces huiuscemodi: quū ex cōmuni significatione in rei certe ꝓprietatem cōcedunt diuersitate accentuum separanť.

Quid Menander poeta Philemoni poetæ dixerit: a quo sæpe indigne in certaminibus comœdiarum superatus est: Et q̄ sępissime Euripides in tragœdia ab ignobilibus poetis uictus est. Cap. iiii.

m Enāder a Philemone nequaq̄ pari scriptore in certaminibus comœdiaꝝ ambitu: gratiaq; & factionibus sæpenumero uincebatur. eū quū forte habuisset obuiā. Quæso inquit Philemon: bona uenia dic mihi: quū me uincis non erubescis. Euripidē quoq; M. Varro ait: quum quinque & septuaginta tragœdias scripsisset: in quinque solis uicisse. Quū cū uincerēt aliquot poetæ ignauissimi. Menādrū autē alii cētū & octo partim cētū & nouē comœdias reliqsse ferūt. Sed apollodori scriptoris celebratissimi hos de Menādro uersus legim⁹ i libro. q chronica iscriptus ē. Philemon. euripides.

Κηφισιεὺς ὢν ἐκ Διοπείθου πατρός.

Πρὸς τοῖς ἑκατὸν πέντε γράψας δράματα.

Ἐξέλιπε πεντήκοντα καὶ δυοῖν ἐτῶν. Idest

Cephisieus genere: ex diopethe patre.

Quinq; & centum. quum scripsit fabulas:

Fato est defunctus. annos duos natus: & quinquaginta. Exiſtis tamē centū & quinque oibus solis cū octo uicisse. Idē Apollodorus eodem in libro scripsit.

Nequaq̄ cē uer: q̄d minutis qbusdā rhetoricæ artificib⁹ uideať. M. Ci. i libro: quē de amicitia scripsit uitioso argumēto usum. ἀμφισβητούμενον ἀντὶ ὁμολογουμένου. i. dubiū ꝓ cōfesso posuisse. Totūq; id cōsideramus tractatū exploratūq;. Cap. v.

e Icero in dialogo: cui titulus ē: Lęli⁹: uel de amicitia: docere uolēs amicitiā nō spe: expectationeq; utilitatis. neq; precii mercedisq; eā colendā: sed quo ipsa per sese plena uirtutis honestatisq; sit: expetendā: diligēdāq; esse: etiā si nihil opis. nihilq; emolumēti: ex ea participari queat. hac sniā atq; his uerbis usus ē. eaque disserere facit. C. Lęliū sapientē uirū: qui. P. Africani fuerat amicissimus. Quid enim

Africanus indigẽs mei? Ne ego qdẽ illius. Sed ego admiratione quadã uirtutis eius: il le uicissim opinione fortasse nõnulla: quã de meis moribus habebat: me dilexit: auxit beniuolẽtia cõsuetudo. Sed quanq̃ utilitates multę & magnę cõsecutæ sunt: non sunt tamẽ ab earũ spe causę diligẽdi profectũ. Vt enim benefici liberalesq̧ sumus non ut exigamus gratiã. neq̧ enim beneficiũ fœneramur: sed natura ꝓpensi ad liberalitatem sumus sic amicitiã nõ spe mercedis adducti: sed ꝗ omnis fructus in ipso amore inest expetẽdã putam9. Hoc quũ legeret in cœtu forte hominũ doctorũ: rhetoricus qdã sophista utriusq̧ linguę callẽs haud sane ignobilis: ex istis argutulis: & minuris doctoribus: qui τεχνικοι: idest artificiales appellant atq̧ in dicẽdo tamẽ nõ impiger usum eẽ existimabat argumẽto. M. Tulliũ nõ probo neq̧ αποδεικτικω: idest demõstratiuo: sed eiusdem quæstionis cuius esset ea ipsa res: de qua quęreret. Verbisq̧ id uitiũ gręcis appellabat: ꝗ accepisset: αμφισβη του μενου. αντι ὁμολογου μενου. i. dubiũ pro cõfesso & certo. Nã beneficos inqt & liberales sumpsit ad confirmãdũ. id quod de amicitia dicebat. quũ ipsum illud. & soleat quæri: & debeat quisquis liberaliter & benigne facit: qua mẽte: quoue cõsilio: benignus liberalisq̧ sit. Vtrũ quia mutuã gratiã speret: & eum in quẽ benignus sit: ad parẽ curã sui ꝓuocet: quod facere plerique omnes uideant: an quia a natura sit beniuolus: benignitasq̧ eum per sese ipsa: & liberalitas delectet. sine ulla recipiẽdę gratiæ ꝓcuratione: quod ẽ omniũ ferme rarissimũ: argumẽta autem censebat: aut ꝓbabilia esse debere: aut perspicua: & minime cõtrouersa. Idq̧ αποδειξιν. i. expressionẽ & demõstrationẽ uocari dicebat. quũ ea quę dubia: aut obscura sunt per ea quę ambigua nõ sunt illustrant. atq̧ ut ostẽderet beneficos: liberalesq̧ ad id quod de amicitia quæreret: quasi argumẽtũ exẽplũue. sumi non oportere. Eodẽ iqt simulacro & eadẽ rõnis imagine: amicitia iuicẽ ꝓ argumẽto sumi põt: siqs affirmat hoĩes beneficos: liberalesq̧ eẽ debere: nõ spe aliqua cõpẽdii: sed amore & studio honestatis. Poterit enĩ cõsimiliter dicere ita. Nãq̧ ut amicitiã nõ spe utilitatis amplectimur: sic benefici liberalesq̧: nõ grãæ recupandæ studio eẽ debem9: Poterit sane inqt ita dicere. Sed neq̧ amicitia liberalitati: neq̧ libetalitas amicitiæ prębere argumẽtũ põt: quũ de utroq̧ pariter quęratur. Hæc ille rhetoric9 artifex dicere quibusdã uidebatur pite & sciẽter. Sed uidelicet eũ uocabula rerũ uera ignorauisse. nõ beneficiũ & liberalẽ Cicero appellat ita ut philosophi appellãdũ eẽ cẽsẽt. nõ eũ q ut ipse ait: beneficia fœdũdãte: Nõ ergo obscuro neq̧ ãbiguo argumẽto usus ẽ. sed certo atq̧ ꝑspicuo. Siqdẽ q uere beneficus. liberalisq̧ ẽ q̃ mẽte bene: aut liberaliter faciat nõ qritur. alius. n. lõge noibus appellãdus ẽ: si quũ & talia facit: sui poti9. q̃ alteri9 iuuãdi cã facit. Processisset aũt argutatori isti fortassean reprehẽsio: si Cicero ita dixisset. Etenim bñfice liberaliterq̧ facim9 nõ ut exigam9 gratiã. uideretur. n. benefice facere: etĩ nõ beneficiũ cadere posse: si id p aliquã circũstãtiã fieret: nõ p ipsã ꝓpterue benignitatis cõstãtiã. Sed quũ beneficos liberalesq̧ dixerit: neq̧ alius inodi isti sũt: q̃ cuius esse eos supra diximus: illotis: quod aũt pedib9 & uerbis reprehẽdit doctissimi hois orõnem.

Falsum esse quod Verrius Flaccus in librorũ secundo. quos de obscuris. M. Catonis composuit: de seruo receptitio scriptũ reliquit. Cap. vi.

Cato uoconiã legẽ suadẽs uerbis hisce usus est. Pricipio nobis mulier magnã
m. dotẽ attulit. Tum magnam pecuniã recipit quã in uiri potestate nõ cõmittit
eã pecuniã mutuã dat uiro. postea ubi irata facta est: seruũ receptitiũ sectari

[illegible]q; flagitare nũũ iubet. Quærebať seruus receptitius q̃d eẽt. Libri statim quæsiti al[illegible]q; sunt Verri Flacci de obscuris Catonis in libro secũdo scriptũ inuẽtũ est. recepti[illegible]ũ seruũ dici nequã: & nulli precii: qui quũ uẽtũ esset datus redibit⁹ ob aliquod uiti[illegible]m receptusq; sit. Propterea inq̃t seruus huiusmodi sectari maritũ & flagitare pecuni[illegible]m iubebatur: ut eo ipso dolor maior: & cõtumelia grauior uiro fieret: q eũ seru⁹ nihil [illegible]etẽdæ pecuniæ cã cõpellaret. Cum pace autẽ: cũq; uenia istoȝ: siqui sunt qui Verri Flacci auctoritate capiunť: dictũ hoc sit. Receptitius enim seruus in ea re: quam dicit Cato: aliud oĩno est: q̃ Verrius scripsit. Atq; id cuius facile ĩtellectu est. Res enim ꝓ[illegible]dubio est. Quãdo mulier dotẽ marito dabat: tũ quæ ex suis bonis retinebat: neq; [illegible]d uirũ tramittebat: ea recipe dicebatur. Sicuti nũc quoq; in uẽditionib⁹: quę excipiũ[illegible] neq; ueniũt. Quo uerbo Plautus quoq; in trinũmo usus est in hoc uersu. Posticu[illegible] hoc recepit: quũ ædis uẽdidit. particulã quãdã quæ post eas ædis erat: nõ uendidit [illegible]d retinuit: Ipse etiã Cato mulierẽ demõstrare locupletẽ uolẽs: Mulier inquit & ma[illegible]ã dotẽ dat: & magnã pecuniã recipit. Hoc est & magnã dotẽ dat: & magnã pecuni[illegible]m retinet. Ex ea igitur re familiari: quã sibi dote data retinuit. pecuniã uiro mutuam [illegible]. Eã pecuniã quũ uiro forte irata repetere ĩstituit: apponit flagitatorẽ seruũ recepti[illegible]ũ. hoc ẽ ꝓpriũ seruũ suũ: quẽ cũ pecunia reliqua recepat. neq; dederat doti: sed reti[illegible]erat: Nõ. n. seruo mariti impare hoc mulierẽ fas erat: sed ꝓprio suo. plura dicere q[illegible]s hoc nostrũ tuear: supsedeo. Ipsa enim sunt per sese euidẽtia. & quod a Verrio di[illegible]tur: & quod a nobis. Vtrum ergo uidebitur cuiq; uerius eo utatur.

receptiti⁹ seruus.

Verba hæc ex atinia lege. Quod subreptum erit eius rei ęterna auctoritas est. P. Nigidio: &. Q. Sceuolæ uisa rẽ nõ minus de præterito q̃ de futuro cauisse. Cap. vii.

L Egis ueteris atinię uerba sunt: Quod subreptũ erit: eius rei æterna auctoritas esto. Quis aliud putet in hisce uerbis: q̃ de tpe tãtũ futuro legẽ loq̃? Sed. Q. Sceuola patrẽ suũ: & Brutũ & Maniliũ uiros apprime doctos q̃sisse ait: du[illegible]itasseq; utrũ ne in postfacta modo furta lex ualeret: an etiã in antefacta. quoniã qď [illegible]breptũ erit: utrũq; tẽp⁹ uideretur ostẽdere: tã pręteritũ q̃ futurũ. Itaq; P. Nigidi⁹ [illegible]tatis romanæ doctissimus sup dubitatione hac eorũ scripsit in. xxiii. cõmẽtarioȝ [illegible]maticoȝ: Atq; ipse quoq; idẽ putat ĩcertã eẽ tpis demõstrationẽ. Sed anguste petq̃ [illegible] obscure disserit. ut signa rerũ ponere uideas: ad subsidiũ magis memorię suæ q̃ ad [illegible]ũ disciplinã. uidebatur tamẽ hoc dicere: uerbũ esse & erit quãdo per sese ponũť [illegible]: atq; retinẽt tẽpus suũ. quũ uero pręterito iũgũtur ui tpis sui amittũt: & ĩ præ[illegible]itũ cõtẽdũt. Quũ enim dico in cãpo est: in cõmitio est: tẽpus instãs significo: Item [illegible]ũ dico in cãpo erit tẽpus futurũ demostro. At quũ dico factũ est: scriptũ est: sub[illegible]ptũ est: q̃q̃ est uerbũ: tpis sit pręsentis: cõfunditur tamẽ cũ pterito: & pręsens esse de[illegible]. Sic igitur ĩq̃t etiã istud: quod in lege est: si diuidas: separesq; duo uerba hęc: sub[illegible]ptũ & erit ut sic audias subreptũ: tãq̃ certamẽ erit. aut sacrificiũ erit. Tũc uidebitur [illegible] in postfuturũ loqui. Si uero copulate permixteq; dictũ intelligas: ut subreptum [illegible]: nõ duo sed unũ uerbũ sit. Idq; tunica patiẽdi declinatione fit: cum hoc uerbo nõ [illegible]us præteritum tẽpus ostenditur q̃ futurum.

Esse & erit.

In sermonibus apud mensam Tauri philosophi: quęri agitarique eiusmodi solita. Cur oleũ sępe & facile: uina rarius cõgelescant: acetum haud fere unq̃. & cur aquæ flu[illegible]ũm fontiumq; durentur. mare gelu non duretur. Cap. viii.

Philosophus Taurus accipiebat nos athenis cœna plerũq3: ad id diei ubi iã ue
sperauerat. id enim est tẽpus istic cœnãdi frequẽs. Eius cœnæ fundus & funda
mẽtum oẽ erat in olla unalentis ægyptię: & cucurbitæ inibi minutim cęsę. Ea
quodã die ubi paratis: & expectãtibus nobis allata: atq3 ĩposita mẽsæ est: puerũ iubet
Taurus oleũ in ollã ĩdere. erat is puer genere atticus: ad annos maxime natus. viii. fe
stiuissimus. ętatis & gẽtis argutiis scatẽs. Guttũ samiũ oretenus ĩprudẽs inanẽ: tãq3
si inesset oleũ: affert: cõuertitq3 eũ: & ut solitũ est circũegit per oẽm partẽ ollæ manũ
nullũ ĩde ibat oleũ. Aspicit puer guttũ atrocibus oculis stomachabũdus. & cõcussũ
uehemẽti9 iterũ in ollã uertit. Id quũ oẽs sensim: atq3 summissim rideremus. Tũ pu
er græce & id quidẽ perq̃ attice. μη γελᾶτε inquit ενι τουλαιον αλλουκισε οιαφρικη
περι τον ορθρον γεγονε τη μερον καικεκρυσαλλῶ ται. idest ne ridete: inest oleũ. Ve
rũ uos nescitis qualis matutino diluculo hodie rigor fuerit. Itaq3 gelu cõcretũ ẽ. Ver
bero inqt ridẽs Taurus: nõne is curriculo atq3 oleũ petis. Sed quũ puer foras emptũ
isset: nihil ipse ista mora offẽsior. Olla inqt oleo ĩdiget: & ut uideo ĩtolerãdũ feruit: co
hibeam9 manus: atq3 interea quoniã puer nũc admonuit solere oleũ cõgelascere: cõsi
deremus: cur oleũ sæpe & facile stet: uina rarẽter cõgelescãt. Atq3 aspicit me & iubet
quod sentiã dicere. Tũ ego respõdi: cõiectare me uinũ iccirco minus cito coalescere: q3
semina quędã caloris in sese hr̃et: eẽtq3 natura igniius ob eãq3 ĩ dictũ eẽ ab Homero
αιθοπα οινον. i. calidã uinũ nõ ut alii putarẽt ꝓpter colorẽ. Est qdẽ Taurus ita ut dicis
nã ferme cõuenit: uinũ ubi potũ est. calefacere corpora. Sed nõ secus oleũ quoq3 calo
rificũ est. neq3 minorẽ uim in corporibus calefaciẽdis hr̃t. Ad hoc si isthæc quæ cali
diora sunt difficilius gelu cogunt: cõgruẽs est ut quę frigidiora sunt facile cogantur.
Acetũ aũt oĩum maxie frigorificũ est. atq3 id nunq̃ tamẽ cõcrescit. Nũ igit' magis cã
oleo coaguli celerioris in leuitate est; faciliora enim ad cocũdũ ideo uident'. quæ leua
tiora leuioraq3 sunt. Pręterea id quoq3 ait quęri dignũ: cur fluuioꝝ & fontium aquæ
gelu durentur. mare oẽ ĩcõgelabile sit? Tãetsi Herodotus inquit historię scriptor ↄtra
omniũ ferme: qui hæc quęsiuerũt: scribit mare bosphoricũ: quod cimeriũ appellatur
earumq3 partium mare omne. quod scythicũ dicitur: gelu stringi & cõsistere. Dũ hæc
Taurus. interea puer uenerat. & olla deferbuerat: tempusq3 esse cœpat edẽdi & tacẽdi.

De notis lr̃aꝝ: q̃ in. C. Cęsaris epistolis reperiuntur. deq3 aliis clãdestinis lr̃is ex ueteri
historia petitis. & qd σκυταλη. i. bacul9 quo epistola ĩuoluebatur sit laconica. Ca. ix.

Libri sunt epistolaꝝ. C. Cęsaris ad. C. Oppiũ. & balbũ Corneliũ: q res ei9 ab
sentis curabãt. In his epistolis quibusdã in locis ĩueniũtur lr̃æ syngulares sine
coagmẽtis syllabaꝝ: quas tu putes eẽ positas incõdite. Nã uerba ex us lr̃is ↄfi
ci nulla possunt. Erat aũt cõuentũ inter eos clãdestinũ: de cõmutãdo situ lr̃aꝝ: ut ĩ scri
pto quidẽ alia aliæ locũ: & nomen teneret. Sed in legẽdo locus cuisuus & potestas re
stitueretur. Quęnã uero lr̃a p quo scriberetur: ãte iis: sicut dixi: cõplacebat qui hanc
scribẽdi latebrã parabãt. Est adeo Probi grãmatici cõmẽtarius satis curiose fact9. de
occulta lr̃arũ significatione epistolarũ. C. Cæsaris scriptaꝝ. Lacedæmonii ãt ueteres:
quũ dissimulare & occultare lr̃as publice ad ĩpatores suos missas uolebãt: ne si ab
hostibus exceptę forẽt: cõsilia sua noscerentur epistola id gen9 factas mittebãt. Sure
culi duo erant teretes oblõguli pari crassamẽto eiusdẽ lõgitudinis derasi: atq3 ornati
cõsimiliter. Vnus impatori in bellũ ꝓficiscẽti dabatur. alteꝝ domi magistrat9 cũ suĩ

...quo signo habebāt. Quādo usus uenerat lr̄arū secretioꝝ: circū eū surculū loꝝ modicæ tenuitatis: longū autē: quātū rei satis erat: cōplicabāt uolumine rotūdo ac simplici. Ita ut oræ adiūctæ undiqꝫ: & cohęrētes lori: quod plicabaᷣ coirēt. Lr̄as deinde i eo loro per trāsuersas iūcturaꝝ oras: uersibus a summo ad imū ꝓficiscētibus iscribebāt. Id loꝝ lr̄is ita pscriptis reuolutū ex surculo impatori cōmētī illius cōscio mittebāt. resolutio autē lori lr̄as trūcas atqꝫ mutilas reddebat. mēbraqꝫ earū: & apices in partes diuersissimas spargebat. Propterea si id lorū in manibus hostiū inciderat nihil qcq̄ coniectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille ad quē erat missum: accepat surculo cōpari. quē habebat: capto: ad finē ꝑinde ut debere fieri sciebat: circū plicabat. atqꝫ lr̄æ per ambitū eundē surculi coalescētes rursum coibāt. Integrāqꝫ & incorruptā epistolā: & facilem legi prestabāt. Hoc genus epistolę lacedęmonii σκυταλην. i. loricatū surculū appellant. Legebamus id quoqꝫ in uera historia rerū punicarū uirū indidē quēpiā illustrē sive ille Hasdrubal: siue qs alius est nō retineo: epistolā scriptā sup rebus arcanis: hoc modo abscōdisse. Pugillaria noua: nondū etiam cera illita accepisse. lr̄as in lignū icidisse. Postea tabulas uti solitū est: cæra colliuisse. Easqꝫ rabulas tanq̄ nō scriptas: cui futurum id prędixerat: misisse. Eū deide cęrā derasisse: lr̄asqꝫ incolumes ligno incisas legisse. Est & alia in monumētis rerū græcaꝝ profunda quędā & inopinabilis latebra barbarico astu excogitata Histieus noīe fuit: loco natus in terra asia nō ignobili. asiā tūc tenebat imperio rex Darius: is Histieus quū in persis apud Darium esset. Aristagorę cuipiā res quasdā occultas nūciare furtiuo scripto uolebat. Cōminiscitᷣ opertū hoc lr̄aꝝ admirādū. Seruo suo diu oculos ægros habēti capillū ex capite omni: tanq̄ medendi gratia: deradit. Caputqꝫ eius leue in litterarum formas compingit. His litteris quæ uoluerat scripsit. Hoīem postea quoad capill⁹ adolesceret: domo cōtinuit. Vbi id factū est ad aristagorā iubet. Et quū ad eū ueneris. mādasse me dicito ut caput tuū (sicut nup egomet feci) deradat. seruus ut ipatū erat: ad aristagorā uenit. Mādatūqꝫ domini affert. atqꝫ ille id nō eē frustra ratus: quod erat mādatū fecit. ita litteræ platæ sunt.

Quid de uersibus Virgilii Phauorinus existimarit: quib⁹ in describēda flagrantia montis ętnę Pindarum poetam secutus est. Collataqꝫ ab eo super eadem re utriusqꝫ carmina: & diiudicata. Cap. x.

Hauorinū philosophū: quū in hospitis sui antiatē uillā ęstu anni concessisset: nosqꝫ ad eū uidēdū roma uenissemus: memini sup pindaro poeta: & Virgilio in hū cfere modū differere. amici inquit familiaresqꝫ P. Virgilii: in iis quę de ingenio: moribusqꝫ eius memorię tradiderūt: dicere eū solitū ferūt: parere se uersus more atqꝫ ritu ursino. Nāqꝫ ut illa bestia fœtū edere ineffigiatū informēqꝫ: lābēdoque id postea quod edidisset: cōformaret: & fingeret: ꝑinde ingenii quoqꝫ sui partus recentes rudi esse facie: & impfecta: Sed deinceps tractādo colēdoqꝫ reddere iis se oris & uult⁹ lineamēta. Hoc uirū iudicii subtilissimi ingenue atqꝫ uere dixisse. Res inquit ipsa uerū iudiciū facit. Nā quæ reliquit pfecta: expolitaqꝫ: quibusqꝫ iposuit sensus: atqꝫ delectus sui supremā manū omni poeticę uenustatis laude florēt. Sed quę procrastinata sunt ab eo: ut post recēserenᷣ: & absolui: quoniā mors præuerterat. nequerūt: nequaq̄ poetæ elegātissimi noīe atqꝫ iudicio digna sunt. Itaqꝫ quum morbo oppress⁹: aduēta morte uideret: petiuit: orauitqꝫ a suis amicissimis impēse: ut ęneida q̄ nōdū satis elimauisset: aboleret: in iis autē inquit quę uidētur retractari aut corrigi debuisse: is ma

xime locus est: qui de mõte ętna factus ẽ. Nã quũ Pindari ueteris poetæ carmen qđ de natura. atq; flagrãtia mõtis eius cõpositũ est: æmulari uellet: eiusmodi sentẽtias & uerba molitus est: ut Pindaro quoq; ipso qui nimis opima: pinguiq; esse facũdia existimatus est: insolẽtior: hoc quidẽ in loco: tumidiorq; sit. Atq; uti uosmetipsos ĩque eius. q dico arbitros faciã carmẽ pindari: quod est sup mõte ętna quãtulũ mihi memoriæ est dicã. τᾶς ἐρεύγονται μὲν ἀπλάτου πυρὸς ἁγνόταται ἐκ μυχῶν παγαί· ποταμοὶ δὲ ἁμέραισι μὲν προχέοντι ῥόον καπνοῦ αἴθωνα ἀλλ᾽ ἐν ὄρφναισι φοινίσσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖαν φέρει πόντου πλάκα σὺν πατάγῳ. κεῖνος δ᾽ Ἁφαίστοιο κρουνοὺς ἑρπετὸν δεινοτάτους ἀναπέμπει. τέρας μὲν θαυμάσιον προσιδέσθαι θαῦμα δὲ καὶ παρεὸν τῶν ἀκοῦσαι. idest: A qua sane eructãtur inaccessi ignis purissimi: ex imis fontes. Flumina uero interdiu quidẽ inundãt fluctũ feruẽtẽ fumi. Atq; noctes punicea pro glomerata flãma: ad pfundũ põti ferunt solũ: cũ strepitu illa Vulcani fluẽta serpẽtia emittit sæuissima. Monstrũ pfecto: tũ uiso: tũ auditu mirabile. Audite nuc inquit Virgilii uersus. quos inchoasse eũ uerius dixerim: q̃ fecisse.

Portus ab accessu uentorũ immotus: & ingens
Ipse. sed horrificis iuxte tonat ætna ruinis.
Interdumq; atram protumpit ad ęthera nubem
Turbine fumantem piceo: & candente fauilla.
Attolitq; globo flammarum: & sydera lambit.
Interdum scopulos: auulsaq; uiscera montis
Erigit eructans: liquefactaq; saxa sub auras.
Cum gemitu glomerat: fundoq; exestuat imo.

Iam principio inqt Pindarus ueritati magis obsecut9. id dixit. q res erat: quodq; ibi usu ueniebat. quodq; oculis uidebat ĩterdiu fumare ætnã noctu flãmigare. Virgilius autẽ dũ in strepitu: sonituq; uerbo4 cõquirẽdo laborat utrũq; tẽp9 nulla discretiõe facta cõfũdit. Atq; ille grec9 qdẽ fontes imitat9 ignis eructari: & fluere oẽs fumi: & flãma4 p fulua: & tortuosa uolumina in plagas maris ferre. q̃si quosdã igneos angues luculẽte dixit. Et hic nr atrã nubẽ turbine piceo: & fauilla fumãte: ῥόον καπνοῦ αἴθωνα. i. fluxũ fumi calidũ ĩterp̃tati uolẽs crasse & ĩmodice cõgressit. globos quoq; flãmarũ. qđ ille κρουνοὺς. i. fluẽta dixerat. duriter: & ἀκύρως. i. ĩproprie trãstulit. Itẽ qđ ait sydera lãbit. Vacãter hoc ẽt ĩqt accumulauit: & inaniter. Neq; tñ id quoq; ĩenarrabile eẽ ait: & ppemodũ ĩsensibile: qđ nubẽ atrã fumare dixit turbine piceo: & fauilla cãdẽte. Nõ. n. fumare ĩqt solẽt: neq; atra esse: q̃ sũt cãdẽtia nisi sĩ cãdẽti dixit puulgate: & candẽs ĩproprie: p feruẽti fauilli: nõ p ignea & relucẽti. Nã cãdẽs scilicet ẽ a cãdore dictũ: nõ a calore. Quod saxa autem scopulos eructari. & erigi eosdemq; ipsos statim liquefieri: & gemere atq; glomerari sub auras dixit. hoc ĩquit nec a pindaro scriptum necũq̃ fando auditũ & omniũ quæ monstra dicuntur: monstruosissimũ esse.

Quod plutarchus in libris symposiacis opinionẽ platonis: de habitu atq; natura stomachi: fistulæq; eius quæ τραχεῖα idest dura dicitur aduersum Erasistratum medicũ tutatus est: auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis. Cap. xi.

T plutarchus & alii quidã docti uiri reprehẽsum eẽ ab Erasistrato nobili medico platonẽ scripsere. q potũ dixit defluerẽ ad pulmonẽ. Eoq; satis humectato: dimanare per eũ: q sit rimosior: & cõfluere ide ĩ uesicã. Errorisq; istius fon

ille Alceū ducē: qui in poematibus suis scriberet. τονπε ωνεύμων ἔθινω. Το γαρ ωερι-
τέλλεται. i. pulmonē uino. Ipsum aūt Erasistratū dicere duas eē quasi caniculas q̄s-
dā uel fistulas. Easq; ab oris faucibus pficisci deorsū. Per earūq; alteram deduci dela-
biq; in stomachū esculēta oīa & poculēta. Ex eoq; ferri in uentriculū: q̄ ἡ κατωκοιλία
idest inferior uēter. i. aluus appellatur. Atq; ibi subigi: digeriq;: ac deinde aridiora ex
his recremēta ī aluū cōuenire: quod græce κόλον dicitur. humidiora pnehēs ia uesicā:
Per alterā aūt fistulā q̄ grece noīatur τραχεια αρτηρια. i. aspa arteria: spūm a summo
ore in pulmonē: atq; īde rursum ī os & in naris cōmeare. Perq; eā uiā uocis quoq; fieri
meatum. Ac ne potus cibusq; aridior: quē oporteret in stomachū ire: pcederet ex ore
laberetur q; in eandē fistulā: per quā spirit⁹ reciprocatur. Eaq; offēsiōe itercluderetur
animæ uia: īpositā esse arte quadā: & ope naturę: Inde apud duo ista foramia: quę dicitur
ἐπιγλωττίς. i. apposita lingula: quasi claustra quædā mobilia: cōniuentia uicissim &
resurgētia. Eāq; ἐπιγλωττίδα interedē dū: bibēdūq; opire: atq; ptegere: τὴν τραχεῖαν
ἀρτηρίαν. i. asperā arteriā: ne qd ex esca potu ne īcideret in illud quasi ęstuantis aīæ
iter. Ac pptereą nihil humoris īfluere in pulmonē. ore ipso arterię cōmunito. Hęc ait
Erasistratus medicus aduersus Platonē. Sed Plutarchus in libro sypoșiacoȝ aucto-
rē Platonis sententię Hippocratē dicit fuisse. Idēq; esse opinatos & Philistiona locrū
& Dioxippum hippocraticum ueteres medicos & nobiles. Atq; illā de qua Erasistra-
tus dixerit: ἐπιγλωττίδα non iccirco in eo libro constitutam: ne quid ex potu influe-
ret in arteriam. Nam pulmoni quoq; fouendo rigandoq; necessarios humores uideri.
Sed appositā quasi moderatricem quādā: arbitrāq; phibēdi admiscēdiue: quod ex sa-
lubri usu foret: uti edulia quidē oīa defenderet ab arteria: depelleret: quę in stomachū.
Potū aūt partiretur iter stomachū & pulmonē. Et qd ex eo admitti in pulmonē p ar-
teriam deberet: nō rapidū id neq; uniuersū: sed quadā obice sustentatū: ac repressum
sensim paulatiq; trāsmitteret: atq; oēm reliquū in alterā stomachi fistulā deriuaret.

De materiis infamibus: quas gręci ἀδόξους appellāt: a Phauorino exercendi gra-
tia disputatis? Cap. xii.

Infames materias: siue quis mauult dicere inopinabiles: quas gręci ἀδόξους καὶ ἀτόπους ὑποθέσεις appellant: & ueteres adorti sunt: nō sophistę solū: sed philosophi quoq;. & noster Phauorinus oppido q̄ libēs ī eas materias dicebat: uel ingenio expurgificādo ratus idoneas: uel exercēdis argutiis: uel edomandis usu diffi-
cultatibus: sicuti quū Thersitę laudes quęsiuit: & quū febrim quartis diebus recurrē-
tē laudauit. Lepida sane multa & nō facilia iuētu in utrāq; causam dixit. eaq; scripta ī
libris reliquit. Sed in febris laudibus testē etiā Platonem pduxit: quem scripsisse ait. Febris
Qui quartanā passus cōualuerit: uiresq; itegras recuperauerit: fidelius cōstātiusq; po- q̄rtanæ
stea ualiturū. atq; inibi in eisdē laudibus nō hercle hac sentētiola inuenuste lusit. Ver- laus
sus inquit est lōgo hominū æuo pbatus ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μή-
τηρ. idest ipsa dies quādoq; parēs: q̄doq; nouerca est. Eo uersu significatur: non omni
die bene esse posse: sed isto bene: atq; alio male. Quod quū ita sit inquit: ut in reb⁹ hu-
manis bene aut male uice alterna sit: hæc bidao medio interuallata febris: quanto est
fortunatior: in qua est μία μητρυιὰ δύο μητέρες. idest una nouerca duæ matres.

Quin particula: quot qualesq; uarietates significatiōis habeat: & q̄ sępe in ueterum
scriptis obscura sit: Cap. xiii.

Quin

q Vin particula: quã grãmatici cõiunctionẽ appellãt: uariis modis sententiisque cõnectere orõnem uidetur. Aliter enim dici putatur: quũ q̃si increpãtes: uel interrogãtes: uel exhortãtes dicimus qn uenis? qui legis? quin fugis? Aliter quũ ita cõfirmamus. Nõ dubiũ est qn. M. Tullius oĩum sit eloquentissimus. Aliter autẽ quũ sic cõponimus: q̃ quasi priori uidetur cõtrariũ. Nõ iccirco causas Isocrates nõ defendit: qn id utile esse & honestũ existimarit. A quo illa significatio nõ abhorret: quae est in tertia origine. M. Catonis. Haud eos inquit eo postremũ scribo: quin populi & boni & strenui sient. In secunda quoq; origine. M. Cato nõ longe secus hac particula usus est. Neq; satis inquit habuit: q̃d eum in occulto uitiauerat: quin eius famã prostitueret. Preterea aĩaduertimus Quadrigariũ in. viii. annaliũ particula ista usum esse obscurissime. Ipsius uerba posuimus. Romã uenit. uix supat: quin triumphus decernatur. Itẽ in. vi. annali eiusdẽ uerba haec sunt. Pene factũ est: qn castra relinquerẽt atq; cederẽt hosti. Nõ me aũt preterit dicere aliquẽ posse de sũmo pectore nihil esse in his uerbis negocii. Nã qn utrobiq; positũ p ut: planissimũq; esse: si ita dicas. Romã uenit: uix supat ut triũphus decernatur: Itẽ alio in loco: pene factũ est ut castra relinquerẽt: atq; cederẽt hosti. Sed utãtur sane qui tã expediti sunt pfugiis cõmutationũ in uerbis: que nõ intelligũtur: utãtur tamẽ ubi id facere poterũt uerecũdius. Hanc uero particulã de qua dicimus: nisi quis didicerit cõpositã copulatãq; esse: neq; uim tãtum cõiungẽdi habere: sed certa quadam significatione factã: nunq̃ pfecto ratiões ac uarietates istius cõprehẽsurus est. Quod quia longioris dissertationis est. poterit cui ociũ est: reperire hoc in. P. Nigidii commentariis: quos grammaticos inscripsit.

Sententię ex Publii mimis selectae lepidiores. Cap. xiiii.

p Vblius mimos scriptitauit. dignusq; habitus ẽ: qui sup Laberio iudicaretur: C. aũt Cęsarẽ ita Laberii maledicẽtia: & arrogãtia offendebat: ut acceptiores & pbatiores sibi esse Publiu: q̃ Laberii mimos praedicaret. Huius Publii sententię ferũtur plerẽq; lepidae: & ad cõmunem sermonum usum cõmodatissimae. Ex quibus sunt istae singulis uersibus circũscriptae: quas libitum hercle est adscribere:

Publii sentẽtię

Malum consilium est quod mutari non potest:
Beneficium dando accepit: qui digno dedit.
Feras: non culpes: quod uitari non potest
Cui plus licet q̃ par est: plus uult q̃ licet.
Comes facundus in uia pro uehiculo est:
Frugalitas inserta est rumoris boni.
Haeredis fletus sub persona risus est:
Furor fit laesa saepius patientia
Improbe Neptunnum accusat: qui iterum naufragium facit.
Ita amicum habeas: posse ut fieri hunc inimicum putes.
Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.
Nunq̃ periculum sine periculo uincitur:
Nimium altercando ueritas altercatur
Pars beneficii est: quod petitur: si belle neges.

Q̃d Carneades academichus elleboro stomachum purgauit: scripturus aduersus Zenonis stoici decreta. Deq; natura medellaq; ellebori candidi & nigri Cap. xv.

Arneades academicus scripturus aduersũ stoici Zenonis libros: supiora cor/ Carneades
c poris elleboro cãdido purgauit: ne qd ex corruptis in stomacho humoribus
ad domicilia usq; animi redũdaret. & instãtiã uigorẽq; mẽtis labefaceret: Tã
[...]ra tãtoq; apparatu uir ĩgenio prestãti ad refellẽda que scripserat Zeno aggressus
[...]d quũ in historia greca legissem qd elleboro candido scriptũ erat: quid esset quæsiui: Ellebo/
Tũ cõperi duas spẽs ellebori eẽ discerniculo coloris ĩsignes: candidi & nigri. Eos aũt ri duas
colores nõ in semine ellebori: neq; in uirgultis: sed in radice dignosci. Candido stoma species
chũ & uẽtrem supiorem: uomitiõibus purgari. Nigro alluũ: quę inferior uocatur: di
[...] ytriosq; esse hãc uim: ut humores noxios in quibus causę morboꝝ sunt extrahãt
Esse aũt periculũ ne ĩter causas morboꝝ omni corporis uia patefacta: ea quoq; ipsa i q
bus causa uiuendi est: exinaniãtur. Amissoq; omni naturalis alimonię fundamento:
homo exhaustus intereat. Sed elleboꝝ sumi posse tutissime in insula anticyra. Pliniꝰ
secundus in libris naturalis historię scripsit. Propterea Liuiũ Drusum: qui tribunus
plebis fuit: quũ morbũ q comitialis dicitur: pateretur. anticyrã nauigasse: & in ea ĩsu
la elleboꝝ bibisse ait. atq; ita morbo liberatũ. Preterea id scriptũ legimus Gallos i ue
natibus tingere elleboro sagittas: q; iis ictę examinatę ferę teneriores ad epulas fiant.
Sed propter ellebori cõtagiũ: uulnera ex sagittis facta circuncidere latius dicũtur.

Anates ponticas uim habere uenenis deregẽdis potentem. Atq; inibi de Mithrida
tis regis in id genus medicamenti solertia. Cap. xvi.

a Nates põticas dr̃ edẽdis uulgo uenenis uictare. Scriptũ etiã a Leneo Cn. Põ/ Anates
peii liberto Mithridatẽ illũ põti regẽ medicinę rei: & remedioꝝ id genꝰ solertẽ
fuisse. Solitũq; eaꝝ sanguinẽ miscere medicamẽtis: quę digerẽdis uenenis ualẽt: Eũq;
sanguiñẽ uel potẽtissimũ eẽ in ea cõfectiõe. Ipsũ aũt regẽ assiduo taliũ medelarũ usu:
a ĩsidiis destinis epulaꝝ ĩsidiis cauisse. Quin & scientẽ quoq; ultro: & ostẽtãdi grã uene
nũ rapidũ & uelox sępenumero hausisse: atq; id tamẽ sine noxa fuisse. Quãobrem po
stea cũ prœlio populi romani uictus in ultima regni refugisset: & mori decre
uisset: & uenena uiolẽtissima festinãdę necis grã: frustra expertus eẽt: suo se ipse gladio
trãsegit. Huius regis antidotus celebratissima est: quę mithridatios uocatur.

Mithridatẽ ponti regẽ duaꝝ & uiginti gẽtiũ lĩguis locutũ. Q. q; Enniũ tria corda
habere sese dixisse: q; tris lĩguas percalluisset: grecã: oscã: latinã. Cap. xvii.

Ennius tria corda habere sese dicebat: q; loq grece & osce & latie sciret. Mithri Ennius
q dates aũt ponti atq; bithynię rex inclytus: qui a Cn. Põpeio bello supatus est: Mithri
duaꝝ & uiginti gẽtiũ: quas sub ditiõe habuit: lĩguas pcalluit. Earũq; oĩum gen dates
tiũ uiris haud unq̃ per ĩterpretẽ locutus est. Sed ut quemq; ab eo appellari usus fuit:
perinde lingua & orõne ipsius: nõ minus scite q̃ si gentilis eius esset: locutus est.

Qd. M. Varro. C. Salustiũ historię scriptorẽ deprehẽsũ ab Anio Milõe in adul
terio scribit: & loris cęsum: pecuniaq; data dimissum. Cap. xviii.

u Arro in litteris atq; uita: fide homo multa & grauis: in libro quem ĩscripsit Pi salustiꝰ
us: aut de pace. C. Salustiũ scriptorẽ serię illius: & seuere oratiõis. In cuius hi/ uirgis
storia notiones cẽsorias fieri: atq; exerceri uidemus: in adulterio deprehensum cæsus
ab Anio Milone loris bene cæsum dicit. & quum dedisset pecuniam dimissum.

Quid Epictetus philosophus dicere solitus sit hominibus nequam: & impuris di
sciplinas philosophię studiose tractantibus. Et quę duo uerba obseruanda praecepe/

rit: omnium rerum longe salubria. Cap. xix.

Epictetus p

Hauorinũ ego audiui dicere Epictetũ philosophum dixisse: plerosq; istos qui philosophari uidētur: philosophos esse huiuscemodi ανευ του πρατ τειν ... χρι του λεγειν. Id significat: factis procul: uerbis tenus. Iã illud ẽ uehementius qđ Arrianus solitũ eũ dictare i libris: quos de dissertatiõib9 ei9 cõposuit: scriptũ reliquit. Nã qui inqt aĩaduerterat hoiem pudore amisso: iportuna idustria: corruptis morib9: audacẽ: cõfidẽtẽ: linguã: cęteraq; oĩa: pręterq̃ aium procurãtẽ: istiusmodi inqt hoiem quũ uiderat: studia quoq; & disciplinas philosophię cõtractare: & physica adire: & meditari dialectica: multaq; id gen9 theoremata suspicari sciscitariq;: inclamabat deum atq; hominũ fidẽ: ac plerũq; iter clamãdũ his eum uerbis icrepabat. ανθρωπε που βαλλεις σκεψαι ει κεκαθαρται το αγγειον αν γαρ εις την οιησιν αυτα βαλλης απωλετο ην δε σαπη ουρον η οξος γενοιτο αν η ει τι τουτων χειρον. id est. Hõ ubi nam mittis: cõsidera num quid purgatũ uas sit. Nã si ad inanẽ opinionẽ ea iuergas: perierunt. Sin cõputrescãt: i urinã aut acetũ uertentur: aut siqd iis ipsis est deterius. Nil profecto his uerbis grauius: nil uerius qbus declarabat maximus philosophorum lrãs atq; doctrinas philosophię: quũ i hoiem falsũ atq; degenerẽ: tanq̃ in uas spurcũ: atq; pollutũ influxissent: mutari: corrũpi: & qđ ipse κυνικωτερον. i. magis cynicũ dixit. urinam fieri: aut si qđ ẽ urina spurci9. Pręterea idẽ ille Epictetus: qđ ex eodẽ Phauorio audiuim9: solit9 dicere ẽ: duo esse uitia multo oĩum grauissima ac teterrima: itollerãtiã & icontinentiã quũ aut iniurias: quę sũt ferẽdę nõ toleram9: neq; ferim9: aut a qbus rebus uoluptatibusq; nos temere debemus. nõ tenemus. Itaq; inqt si qs haec duo uerba cordi habeat: eaq; sibi iperando atq; obseruãdo curet: is erit pleraq; impeccabilis: uitãq; uiuet tranqllissimam. Verba duo hęc dicebat. ανεχου και απεχου patere & abstine.

Ex symposio Platonis sumpta uerba: numeris coagmentisq; uerbo4 scite modulateq;: & apte exercendi gratia: in latinam orationem uersa. Cap. xx.

s Ymposiũ Platonis apud philosophũ Tau4 legebatur: Verba illa pausanię inter cõuiuas amorẽ uice sua laudãtis: uerba ita rursũ amauimus: aut meminisse etiã studuerimus. Sunt adeo quę meminimus uerba hęc. πασα γαρ πραξις ωδε εχει. αυτη εφ εαυτης πραττομενη ουτε καλη. ουτε αισχρα οιον νυν ημεις ποιουμεν. η πινειν η αδειν η διαλεγεσθαι. ουκ εστι τουτων. αυτο καλον. ουδεν αλλ εν τη πραξει. ως αν πραχθη. τοιουτον απεβη. καλως μεν γαρ πραττομενον και ορθως καλον γιγνεται. μη ορθως δε αισχρον: ουτω και το εραν. και ο ερως: ου πας εστι καλος: ουδε αξιος εγκωμιαζεσθαι. αλλ ο καλως προτρεπων εραν. Idest. Omnis enim actio sic sese habet. Nam ipsa quantum in semetipsam agitur: neque honesta: neque turpis est: quemadmodum sunt quę nunc nos ipsi facimus: aut bibere: aut loqui: aut disputare. Non enim est horum honestum per seipsum quicquam: sed in actione: ut quidẽ est actum eiusmodi euenit. Nam honeste gestũ & recte: honestum fit: cõtra uero turpe. Eodẽ pacto & amare ipsum: & amor: nõ omnis quidem honestus est: neq; cõmendatione oĩ dignus. uer4 is qui amare honeste nos adhortatur. Hęc uerba ubi lecta sũt atq; ibi Taurus mihi. Heus inquit tu rhetoriste. Sic enim me in principio recensi diatribã acceptũ appellitabat: existimãs eloquẽtię unius exercendae gratia athenas uenisse. Vides ne inqt ενθυμημα. i. cõmentũ crebrũ & coruscũ. & connexũ breuibusq; & rotũdis numeris: cũ quadã ęquabili circũactatiõe deuinctũ? Habes ne nobis dicere in

ris rhetorum nostrorum tam apte:tamque modulate cōpositā orationem? Sed hos inquit ta-
numeros cēseo uideas ἀλλοῦ παρ᾽ ἔργον.i. supuacanee extra itineris propositum:
ex diuerticulo. Ad ipsa enim Platonis penetralia:ipsarumque rerum pōdera:& digni-
pgendū est:nō ad uocularum eius amœnitatē:nec ad uerborum uenustates diuersitā
Hæc admonitio Tauri de orationis platonicę modulis:nō modo nō repressit:sed
struxit etiā nos ad elegātiā græcę orationis uerbis latinis affectādam. Atque uti quædā
parua & uilia ad imitandū sunt. quas res cūque audierint:uiderintue:petulan
perinde nos ea quę in Platonis oratione demirabamur:nō æmulari quidem:sed li
umbrasque facere ausi fuimus:uelut ipsū quod ex iisdem uerbis illis eius effinximus.
Omne inquit omnino factū sic sese habet:nec turpe est quātum in eo est:neque honestū
est quas nunc facimus ipsi res:bibere:cātare:differere. Nihil namque horum ipsum ex
honestū est. quale quū fieret modo. factū est:tale extitit. Si recte honesteque factū
honestum fit:sin parum recte:turpe fit. sic amare:sic amor non honestus omnis
ois laude dignus:sed qui facit nos ut honeste amemus.

Quibus temporibus post Romam conditam grępti romanique illustres uiri florue-
ante secundum bellum carthaginensium. Cap.xxi.

T cōspectū quendā ęratū antiquissimarum:itē uirorum illustriū:qui in iis ætatib9
nati fuissent:haberemus ne in sermonibus forte in cōspectū aliquid super æta
te atque uita clarorum hominū temere diceremus:sicut sophista ille ἀπαίδευτος
ineruditus:qui publice nup differens. Carneadē plurima rege alexādro Philippi
pecunia donatū:& Panætiū stoicū cū supiore Africano uixisse dixit:ut ab istius
modi inq̄ tēporum:ætatūque erroribus caueremus:excerpebamus ex libris:qui chronici
appellātur:quibus tēporibus floruissent grępti:simul atque Romani uiri:qui uel īgenio:uel
nobiles:insignesque post cōditā Romā fuissent ante secundū bellum carthaginē
nūc excerptiōes nostras uariis diuersisque i locis factas:cursim digessim9. Ne
quid nobis negociū fuit:ut acri atque subtili cura excellētiū i utraque gēte hoīum συγ-
χρονισμούς.i.cōtēporationes cōponeremus:sed ut noctes istæ quadā tenus his quoque
floscuilis leuiter inuectis:aspgerentur. Satis autē uisum est in hoc cōmentario
tēporibus paucorum hominum dicere:ex quorum ætatibus de pluribus quoque quos
aremus.haud difficilis cōiectura fieri posset. Incipiemus.n. a Solōe claro quo Solōis
de Homero & Hesiodo:inter omnes fere scriptores cōstitit ætatē eos egisse:uel tēpora
fere tēporibus:uel Homerum aliquāto antiquiorē:utrunque tamen ante Romā con- Home
uixisse. Siluiis albę regnātibus:annis post bellū troianū. ut Cassius in primo an- rus
de Homero atque Hesiodo scriptū reliquit. plus.c.atque.lx.annis. Ante romā Hesio-
cōditā:ut Cornelius nepos in primo chronicorum de Homero dixit annis.c.&.lx. dus
Solonē ergo accepimus unū ex illo nobili numero sapiētiū:leges scripsisse atheniēsiū
Tarquinio prisco Romę regnante:anno regni eius tricesimo tertio. Seruio autē Tullio
regnāte:Pysistrat9 athenis tyrannus fuit. Solone aūt in exiliū uolūtariū pfecto:quo Pysi-
si prędicēti nō creditū est. Postea Pythagoras samius in Italiā uenit. Tarquinii stratus
regnū obtinēte:cui cognomētū supbus fuit. Iisdēque tēporibus occisus est Athe- pytha-
ab Harmodio:& Aristogitone Hipparcus Pysistrati filius Hippę tyranni frater goras
Archilochū autē Nepos Cornelius tradit Tullio Hostilio Romę regnāte:iā tūc fuis- Archi-
se poematis clarum & nobilē. Ducētesimo deinde &.lx.anno post romā cōditā:aut nō lochus

lōge amplius: uicto, esse ab atheniēsibus p̄sas: memorię traditū est. Pugnā illā incly
tā marothoniā Miltiade duce: q post eā uictoriā dānatus a populo atheniēsi in uinc
æschil9 lis publicis mortē obiit. Tū Aeschilus athenis tragœdiaʀ poeta celebris fuit. Roma
ædiles aūt ferme istis tp̄ibus tribunos & ædiles tum primū p̄ seditiōem sibi plebes creauit:
Ac nō diu post Cn. Martius Cornelius exagitatus: uexatusq̄ a trib. ple. ad uolscos q̄
Themi tū hostes erāt: a rep. desciuit: bellūq̄ populo romano fecit. Post deinde paucis annis:
stocles Xerses rex ab atheniensib9 & pleraq̄ græcia Themistocle duce: nauali prœlio: quod
Fabii ad salamina factū est: uictus fugatusq̄ est. Atq̄ ide anno fere quarto. Menenio Agrip
Decem pa: Marco Horatio Puluillo cōsulibus bello ueiēte apud fluuiū cremerā: ab iis sex
uiri & trecēti patricii fabii: cū familiis suis: uniuersi ab hostibus circumuenti periere. Iuxta
Torq- ea tp̄a Empedocles agrigētinus in philosophię naturalis studio floruit. Romę autem
tus p̄ eas tēpestates decem uiros legibus scribēdis creatos cōstitit. Tabulasq̄ ab iis primo
Sopho decē cōscriptas: mox alias duas additas. Bellū deinde in terra græcia maximū pelopō
cles nesiacū: qd̄ Thucydides memoriæ mādauit cœptū est: circa annū fere post cōditam
euripi Romā cccxxix. Qua tēpestate. A. Posthumius Torquat9 dictator romæ fuit. Qui
des filium suum q̄ contra suum dictum in hostem pugnauerat: securi necauit. Hostes tū
Hippo populi Romani fuerāt fidenates. Itaq̄ q inter hęc tēpora nobiles celebresq̄ erant So
crates phocles: ac deide Euripides tragici poetę: & Hippocrates medic9: & Democritus phi
Demo losophus: quibus Socrates atheniēsis natu quidē posterior fuit: sed quibusdā tempo
critus ribus iisdē uixerunt. Iam deinde tribunis militaribus cōsulari imperio rēpublicā Ro
Socra- mę regētibus ad annū fere cōditæ urbis. cccxlvii. Triginta illi tyranni præpositi sunt a
tes lacedemoniis atheniensibus: & in Sicilia Dionysius supior tyrānidē tenuit. Paucisq̄
Diony annis post Socrates athenis capitis dānatus est. & in carcere ueneno necat9. Ea fere tē
sius pestate romæ. M. Furius Camillus dictator fuit. & ueios cepit. Ac post nō lōgo tēpo
Camil- re bellū senonicū fuit. Tū galli romā preter capitoliū cœperunt. Neq̄ multo postea
lus Eudoxus astrologus in terra gręcia nobilitatus est. Lacedemoniiq̄ ab atheniensibus
eudo apud corinthū supati duce Phormione. Et. M. Manlius romę. qui gallos in obsidiōe
xus capitolii obrepētis per ardua depulerat: cōuictus est: cōsiliū de regno occupādo inie
m. ma- sse: dānatusq̄ capitis e saxo tarpeio: ut. M. Varro ait: præceps datus ē: ut Cor. aūt ne
lius pōs scriptū reliq̄t: uerberādo necatus est. eoque ipso āno: q erat post recuperatā urbē
aristote septim9 Aristotelē philosophū natū esse memorię mādatū est. Aliquot deinde annis
les post bellū senonicū thebani lacedemonio duce epaminōda apud leuctra superauerūt
cōsules Ac breui post tēpore i urbe roma lege licinii Stolōis cōsules creati: & iam ex plębe cœ
Philip- pti: quū antea ius nō esset nisi ex patriciis gētibus fieri cōsulē. Circa annū deide urbis
pus cōditæ quadringētesimū Philippus amyntæ filius alexādri pater: regnū macedonię
alexan- adeptus est. Inq̄ eo tp̄e alexāder natus est. Paucisq̄ inde annis post Plato philosoph9
der ad Dionysiū siciliæ tyrānū posteriorē pfectus est. Post dei de aliquāto tēpore philip
Plato pus apud cheroneā prœlio magno atheniēsis uicit: Tū Demosthenes orator ex eo p̄
Demo lio salutē fugā quesiuit. Cumque id ei qd̄ fugerat, pbrose obiiceretur: uersu illo noti
sthenes mo illusit [illegible] i. uir fugiēs & denuo pugnabit:
alexan- Postea philipp9 ex insidiis occiditur: & alexāder regnū adept9: ad subigēdos Persas in
der mo asiā atque i oriētē trāsgressus est. Alter aūt alexāder: cui cognomentū molosso fuit:
lossus in Italiā uenit: bellū populo Romano facturus. Iam enim fama utriusque felicitas

romanę: apud exteras gẽtes enitescere icœprabat. Sed priusꝙ bellũ faceret: uita deces
sit. Eũ Mollossũ quũ in Italiã trãsiret: dixisse accepimus. Seq̃dẽ ad romanos ire: ꝙ si
in andronitẽ macedonẽ isse ad persas: quasi in gynæconiten. Postea macedo Alexan- alexan-
der pleraq; parte oriẽtali subacta: quũ annos regnauisset. xi. obiit mortẽ, diẽ. Neque dri
ita lõge post Aristoteles philosophus. & post aliq̃to Demosthenes. uita functi sunt. mors
Iisdẽq; ferme tẽpestatibus populus romanus graui & diutino samnitũ bello cõflicta
tus est. Cõsulesq; T. Veturius & Spurius Posthumius: in locis iniquis apud caudiũ
a sãnitibus circũuallati: ac sub iugũ missi: turpi fœdere facto discesserũt. Ob eã causã
populi iussu samnitibus p̃feciales dediti recepti nõ sunt. Post annũ deinde urbis con-
ditę. cccc. fere & .lxx. bellũ cũ rege Pyrrho sumptũ est. Ea tẽpestate Epicurus atheniẽ- Epicu-
sis: & Zeno citiẽsis philosophi celebres erãt. Eodemq; tpe. C. Fabritius Luscinus: & rus
Q. Aemilius Pappus cẽsores romę fuerũt. & P. Corneliũ Ruffinũ qui bis consul & Zeno
dictator fuerat senatu mouerũt. Causãq; isti notę subscripserũt ꝙ eũ cõperissent argẽ
ti facti cœnę gratia decẽ põdo habere. Anno deinde post romã conditã. cccc. fertne &
lxxx. cõsulibus Appio Claudio: cui cognomẽtũ Caudex fuit: Appii illius cæci fra-
tre: & Marco Fuluio Flacco: bellũ aduersus pœnos primũ cœptũ est. Neq; diu post
Callimachus poeta cyriniẽsis alexãdriæ: apud Ptolemæũ regem celebrat9 est. Annis callima
deinde postea paulo pluribus: ꝙ. xx. cũ pœnis pace facta: cõsulibus Claudio Cẽtone chus
Appii cæci filio: & M. Sẽpronio Tuditano: primus oĩum. L. Liuius poeta fabulas L. liui9
docere Romę cœpit: post Sophoclis & Euripidis mortẽ annis plus fere. c. & .lx. post
Menãdri: annis circiter quinquaginta duobus. Claudiũ & Tutidanũ cõsules sequũtur
Q. Valeri9: & C. Manilius: qbus natũ esse. Q. Enniũ poetã. M. Varro in primo de Ennius
poetis libro scripsit: eũq; quũ septimũ & sexagesimũ annũ ageret: duodecimũ anna-
lẽ scripsisse. Idq; ipsum Enniũ in eodẽ libro dicere. Anno deinde post Romã conditã
quingentesimo undeuicesimo Spurius Caruilius Ruga: primus Rõmę de amicoꝝ sen
tentia: diuortiũ cũ uxore fecit ꝙ sterilis esset. Iurassetq; apud cẽsores uxorẽ se liberꝝ quę
rendoꝝ causa hẽre. Eodẽq; anno. C. Neui9 poeta fabulas apud populũ dedit. Quem Neui9
M. Varro in libro de poetis primo stipẽdia fecisse ait bello punico primo. Idq; ipsum m. cato
Neuiũ dicere in eo carmine: q̃d de eodẽ bello scripsit. Portiũ aũt Liciniũ Serui9 poe- plaut9
tã Romę cœpisse dicit: in his uersibus. Punico bello secundo musa penato gradu. Dioge-
Intulit in sese bellicosam i Romuli gentẽ serã. Ac deinde annis fere post. xv. bellũ ad- nes
uersum pœnos sumptũ est. Atq; nõ nimiũ longe. M. Cato orator i ciuitate. & Plaut9 Carnea
poeta in scæna floruerũt. Iisdẽ tpibus Diogenes stoicus: & Carneades academicus: & des
Critolaus peripateticus ab atheniẽsibus ad senatũ populi Romãi negocii publici gra Crito-
legati sunt. Neq; magno iteruallo postea. Q. Ennius: & iuxta Cecilius & Terentius: laus
ac subinde pacuuius: & pacuuio iam sene Accius: clariorq; tũc in poematis eoꝝ obtre- Q. En
ctãdis: Lucilius fuit. Sed ꝑgressi loogius sumus: quum finem proposuerimus anno nius
tatiunculis istis bellum pœnoꝝ secundum. Cecili9

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSOCTAVVS. terẽtius pacuui

Disputationes a philosopho stoico: & contra a peripatetico arbitro phauorino fa- us
ctæ quæsitumq; inter eos quantum in perficienda uita beata uirtus ualeret: quantũq; accius
esset in his quæ dicuntur extranea. Caput primum. Lucil9

f Amiliares Phauorini duo erãt qdam nõ incelebres in urbe roma philosophi. Eoꝝ fuit unꝰ ꝑipateticæ disciplinę sectator: alter stoicę. Iis quõdã ego acriter atq; cõtẽtẽ: ꝓ suis utriq; decretis ꝓpugnãtibus: quũ essemus una ostiæ oẽs cũ Phauorino: interfui. Ambulabamus aũt ĩ littore quũ iã aduesperasceret æstate anni noui. Atq; ibi stoicꝰ cẽsebat: & uitã
Vita beata beatã in hoĩum uirtute aĩ sola: & miseriã summã malicia sola posse effici: etiam si cætera bona oĩa quę corporalia & externa appellarẽtur: uirtuti deessent: malicię adessẽt. Ille cõtra ꝑipateticus: miserã qdem uitã uitus animi: & malicia fieri concedebat. Sed ad cõplẽdos oĩs uitę beatę numeros: uirtutẽ solã nequaq̃ satis eẽ existimabat quoniã & corporis ĩtegritas: sanitasq; & honestus modus formę. & pecunia familiaris: & bõa æstimatio: cæteraq; oĩa corporis & fortunę bona necessaria uiderẽtur ꝑficiendę beatæ uitę. Reclamabat hoc ĩ loco stoicus. & tanq̃ ille duas res diuersas poneret mirabatur Q̃d quũ eẽnt malicia & uirtus duo cõtraria: uita misera & beata quoq; ęque contraria nõ seruaret in utrisq; uim & naturã cõtrarii. Et ad miseriã quidem uitæ cõficiendã. satis ualere maliciã solã putaret. ad pręstãdã uero uitã beatã nõ satis solã esse uirtutem diceret. Atq; id maxime dissedere: neq; cõuenire dicebat: q; qui profiteretur uitã nullo pacto beatã effici posse: si uirtus sola abesset: idẽ cõtra negaret beatã fieri uitã: quũ sola uirtus adesset & quẽ daret haberetq; absenti uirtuti honorẽ: eũ dẽ petẽti atq; ꝓsẽti adimeret. Tũ ꝑipateticꝰ ꝑq̃ herde festiue: rogo te ĩquit bona uenia respondeas: an existimes eẽ uini amphorã: quũ abest ab ea unꝰ cõgiꝰ. Hęc ubi accepit stoicꝰ minime in qt una ãphora dici põt. ex q̃ abest cõgiꝰ. Hoc ubi accepit ꝑipateticꝰ: unꝰ igiť cõgius amphorã facere dici debebit quoniã quũ deest illi unꝰ nõ fit uini amphora: & quũ accessit: fit amphora. Q̃d si id dicere absurdũ ẽ: uno cõgio solo fieri amphorã. Indẽ absurdũ ẽ una sola uirtute uitã fieri beatã dicere: quoniã quũ uirtꝰ abest. beata eẽ uita nõ q̃ põt. Tũ Phauorinꝰ aspiciẽs ꝑipateticũ. Est qdẽ ĩqt argutiola hęc qua de cõgio uini usus est exposita ĩ libris. Sed (ut scis) captio magis lepida q̃ ꝓbũ aut simile argumentũ uideri debet: Cõgius. n. quũ deest efficit qdẽ ne sit iustę mẽsurę amphorã. Sed quũ accedit & addiť: nõ ille unꝰ facit amphorã: sed supplet: Virtus aũt (ut isti dicũt) non accessio: neq; supplementũ: sed sola ipsa uitę beatę ĩstar est: & ꝓpterea uitã beatã ipsa sola una quũ adest facit: Hęc atq; alia q̃dã minuta magis & nodosa: tãq̃ apd arbitrũ Phauorinũ: ĩ suã uterq; sñiam cõferebãt. Sed quũ iã prima fax noctis: & dẽsiores esse tenebrę cœpissent: ꝓsecuti Phauorinũ ĩ domũ in quã diuertebat: discessimus.

Cuiusmodi questionũ certatiõibꝰ saturnalia ludiera atheni sagitari soliti sumꝰ atq; inibi ĩspersa quędam sophismata: & ænigmata oblectatoria. Cap. ii.

a Aturnalia atheñs agitabamꝰ: hylare prorsum ac modeste: non ut dr: remittẽ
Remittere animum tes animũ. Nã remittere inqt Musonius: animũ quasi amittere est: sed demulcẽtes eũ paulũ atq; laxãtes incũdis: atq; honestis sermonũ illectatiõibus. Cõueniebamus aũt ad eandẽ cœnã cõplusculi: q romani in græciã ueneramus: quiq; easdẽ auditiones: eosdẽq; doctores colebamus. Tũ qui & cœnulã ordine suo curabat: premiũ soluẽdæ questionis ponebat: librũ ueteris scriptoris: uel græcũ: uel latinũ: & coronã e lauro plexã. Totidẽq; res quærebat: quot hoĩes istic eramus. Cũq; eas oĩs exposuerat: rem locũq; dicẽdi sors dabat. Questione igitur soluta: corona & premio donabatur: nõ soluta aũt trãsmittebatur: ad eũ q sortio successerat. Idq; ĩ orbẽ uice pari seruabatur.

…Si nemo dissoluebat quęstiōis eius uodū: pręmiū ipsū: & corona deo cuius id fe-
…erat dicabatur. Quęrebātur autē res huiuscemodi: aut snīa poetæ ueteris lepide
obscura: nō anxię: aut historię antiqoris reqsitio: aut decreti cuiuspiā ex philosophia
…perā iuulgati purgatio: aut captiōis sophisticę solutio: aut inopinati rariorisq; uerbi
…dagatio: aut tēpus itē in uerbo pspicuo obscurissimū. Itaq; nup quęsita esse memini
…mero septē: quoq; prima fuit enarratio hoq; uersuum qui sunt in satyris. Q. Ennii:
… multifariam uerbo concinniter implicati. quoq; exemplum hoc est.
Nam qui lepide postulat alterum frustrari. Frustrari
Quem frustratur: frustra eum dicit: frustra esse.
Nam qui sese frustrari: qui frustra sentit.
Qui frustratur: is frustra est: si nō ille ē frustra. Secūda quęstio fuit: quonā modo au
di… atq; accipi deberet. qđ Plato in ciuitate: quā in libris suis cōdidit: της πολιτείας
…republicæ fingebat. κοίνας τας γυναίκας. i. cōmunes uxores esse eēsuit. & præmia
…ris fortibus summisq; bellatoribus posuit sauiationes pueroq; & puellaq. Tertio in Vxores
loco hoc quęsitū est. In qbus uerbis captiouū istaq; fraus esset: & quo pacto distigui cōes
resoluiq; possent. Qđ nō perdidisti habes: cornua nō perdidisti: habes igitur cornua
… altera captio. Quod ego sū: id tu nō es: homo igitur tu nō es. Quęsitū id quoque
…est: quę esset huius quoq; sophismatis resolutio. Quū mētior & metiri medico mē
…an ueq; dico? Postea quęstio istęc fuit. Quā ob causam patricii megalensib9 mo
…are soliti sint: plebs cerealibus? Secūdū ea quęsitū hoc est. Verbū uerat quod signi Verant
…cat: uera dicunt: quis nā ueteq; poętaq; dixerit? Sexta quęstio fuit: asphodelum cu-
…modi herba sit. quod Hesiodus in isto uersu posuerit.
…νήπιοι οὐδὲ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός.
…οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ. idest
Ignorant stolidi q̄ toto sit medium plus
Ac quāta utilitas in malua: atq; asphodelo sit. Et qdē itē Hesiodus dicer̄ sentiat: quū
dimidiū plus eē toto dicit. Postrema quęstionū oium hec fuit. Scripserim: ueneri: le-
gerim: cuius tēporis uerba sint pręteriti an futuri: an utriusq;: Hęc ubi ordine quo di
…pposita: atq; singulis forte ductis disputata: explanataq; sunt: libris coronisq; oēs
donati sumus: nisi ob unā quęstionē quę fuit de uerbo uerāt. Nemo enim tū cōmemi
…erat dictū esse a. Q. Ennio id uerbū in. xiii. annaliū in isto uersu. Satin uates uerant
…tate in agunda. Corona igitur huius quęstionis deo fertaq; istaq; Saturno data est.

Quid æschines rhetor in orōne: qua Timarchū de ipudicitia accusauit: lacedęmo-
nios statuisse dixerit: sup snīa pbantissima: quā iprobarissimus homo dixisset: C. iii.

Eschines uel acerrimus prudētissimusq; oratoq: q apud cōciones atheniensiū
floruerūt: in orōne illa sera criminosaq; & uirulēta. qua Timarchū de ipudici-
tia grauiter isigniterq; accusauit: nobile & illustre cōsiliū lacedęmoniis dedis-
se dicit: uiq; ididē: ciuitatis eiusdē principē: uirtute atq; ætate magna præditū. Popu-
lus inqt lacedæmonius de summa repu. sua qdnā eēt utile & honestū deliberabat: Tū
surgit snię dicēdæ gr̄a: homo qspiā turpitudine pristinæ uitæ defamatissimus. Sed
lingua tunc atq; facūdia nimiū quāto pręstabilis. cōsiliū quod dabat: quodq; oporte
re fieri suadebat: acceptū ab uniuersis: & cōplacitū est. Futurūq; erat ex ei9 snīa popu
li decretū. Ibi un9 ex illo pricipiū ordine: quos lacedęmonii ætatis dignitatisq; maie-

ſtate tanq̄ arbitros & magiſtros diſciplinę publicę uerebātur: cōmoto iratoq; aio exi
lit. Et quęnā inqt lacedęmonii tario. aut quę tādē ſpes erit urbē hāc: & hāc rēpublicā
ſaluā inexpugnabilēq; eē diutius poſſe: ſi huiuſcemodi anteactæ uitæ hoibus cōſilia
riis utemur? q̄ ſi pba iſtęc & honeſta ſnia eſt: quęſo uos: nō ſinamus eādem dhoneſta
ri turpiſſimi auctoris contagione: At ubi hoc dixit: elegit uirū fortitudine atq; iuſtitia
prætter alios pręſtantē: ſed inopi lingua & infacūdū: Iuſſitq; eū conſenſu petituq; oi
um eādē illā ſniam diſerti uiri: cuiuſmōi poſſet uerbis dicere: ut nulla prioris mentiōe
hita. ſcitū atq; decretū populi ex ei9 uni9 noie fieret: qd̄ ipſum denuo dixerat. Atq; ita
ut ſuaſerat prudētiſſim9 ſenex factū eſt. Sic bōa ſnia māſit. Turpis auctor mutat9 ē.

Qd̄ Sulpitius Apollinaris prędicantē quendam a ſeſe uno Saluſtii hiſtoria intelli
gi illuſit quęſtione propoſita. quid uerba iſta apud Saluſtium ſignificarent. Per incer
tum ſtolidior an uanior. Cap. iiii.

q

Vum iā adoleſcētuli Romę prætextā: & puerilē togā mutaſſemus: magiſtroſq;
tūc nobiſmetipſis exploratores quęrerem9: i ſandaliario forte apud librarios
fuim9. Quū ibi in multorū hoīum cœtu Apollinaris Sulpiti9 uir i memoria
nr̄a pręter alios doct9 iactatorē quēpiā & uēditatorē ſaluſtianæ lectionis irriſit: illu
ſitq; genere illo facetiſſimę diſſimulatiōis qua Socrates ad ſophiſtas utebatur. Nam
quū ille ſe unū & unicū lectorē eſſe: enarratorēq; Saluſtii diceret: neq; primā tantū cu
tē: ac ſinnarū ſpeciē: ſed ſanguinē quoq; ipſū. ac medullā uerborū ei9 eruere: atq; itro
ſpicere penitus pręd icaret. Tū Apollinaris amplecti uenerariq; ſe doctrinas illius di
cēs. Periquit magiſter optime exoptatus mihi nūc uenis: cū ſanguine & medula. Sa
luſtii uerborū. Heſterno. n. die quærebatur ex me: qdnā uerba eius beci quarto hiſto
riarū libro de Cn. Lētulo ſcripta ſignificēt: de quo ꝑ incertum fuiſſe ait: ſtolidior ne eſ
ſet an uanior. Eaq; ipſa uerba uti ſunt a Saluſtio ſcripta dixit. At Cn. Lētul9 patriciæ
gētis collega ei9: cui cognomētū Clodiano fuit: ꝑ incertū ſtolidior: an uanior legē de
pecunia: quā ſylla emptoribus bonorū remiſerat: exigēda ꝓmulgauit. Quæſitū ergo
ex ſe Apollinaris: neq; id ſe diſſoluere potuiſſe aſſeuerabat: quid eſſet uanior: quid ſto
lidior: quoniā Saluſtius ſic ea ſeparaſſe atq; oppoſuiſſe inter ſe uideretur tanq̄ diuerſa
ac diſſimilia: nec eiuſdē utraq; uitii forēt. Ac ꝓpterea petebat: uti ſe doceret: ſignifica
tiōes utiuſq; uocis & origines. Tū ille rictu oris labiorūq; ductu cōtēni a ſe oſtendēs
& rē de qua quęreretur. & hoīem ipſum q quęreret. Priſcorū inqt & remotorū ego uer
borū medullas & ſanguinē (ſicuti dixi) ꝓſpicere & elicere ſoleo: nō iſtorū quæ ꝓculcata
uulgo & ꝓtrita ſunt. Ipſo illo quippe Cn. Lētulo ſtolidior eſt & uanior q ignorat eiuſ
dē ſtultitię eſſe uanitatē & ſtoliditatē. Sed ubi hoc dixit: media ipſa ſermonū reliquit
& abire cœpit. Nos deīdecū tenebamus: urgebamuſq;. & cōprimis Apollinaris ut d
uocabulorū iſtorū uel differētia: uel ſi ea ita uideretur: ſimilitud ine plenī9 aptiuſq; diſ
ſereret. & ut ne ſibi iuideret diſcere uolētibus orabat. Atq; ille ſe iam plene illudi ra9
Vanus negociū ſibi eē auſatur: & digreditur. Nos aūt poſtea ex Apollinari didicim9: uanos
ꝓprie dici: nō ut uulgus diceret: deſipiētis. aut hebetes: aut ineptos: ſed ut ueterū do
ctiſſimi dixiſſent: mēdaces: & infidos: & leuia inaniaq; pro grauibus & ueris aſtutiſſi
ſtolid9 me ꝯponētes. Stolidos āt uocari nō tāſtultos & excordes: q̄ tetros & moleſtos & ille
pidos: quos græci μοχθηροὺς καὶ φορτικούς. id eſt iptubos atq; iportunos dicūt. Ex
unāquanq; harū uocū origines ſcriptas eſſe dicebat in libris nigidianis: quos egomet

feros & repertos cũ primarũ significationũ exẽplis: ut cõmentariis harũ noctiũ inferrẽ notaui. Et intulisse iã me aliquo in loco commentationibus istis existimo.

Q d. Q. Ennius in septimo annali quadrupes eques: & non quadrupes equus: ut legunt multi: scriptum reliquit. Cap. v.

c Vm Antonio Iuliano rhetore uiro hercle bono: & facũdiæ florẽtis complures adolescẽtuli familiares eius: puteolis æstiuarũ ludũ & iocũ in lr̃is amœniorib⁹ & in uoluptatibus publicis honestisq; agitabam⁹. Atq; ibi tũc Iuliano nũciatur ἀναγνώστην. i. prelectorẽ quẽdã nõ idoctũ hoiem uoce admodũ scita & canora Ennii annales legere ad populũ i theatro. Eam⁹ inqt auditũ nescio quẽ istum enniani stã. Hoc. n. se ille noĩe appellari uolebat. Quẽ quũ iam īter ingẽtes clamores legentẽ inuenissemus. legebat autem librum ex annalibus Ennii. vii.

Hos cũ primum uersus perperam pronunciantem audiuimus.

Denique ui magna quadrupes equus atq; elephanti

Proiiciunt sese: Neq; postea multis uersibus additis: celebrãtibus eum laudãtibusque oibus discessit. Tum Iulianus egrediens e theatro: quid uobis inquid de hoc ἀναγνώστῃ: idest lectore & quadrupede equo uidetur? Sic enim profecto legit.

Denique ui magna quadrupes equus atq; elephãti Proiiciũt sese. Ecqd putatis si magistrũ prelectorẽq; habuisset alicuius æris: quadrupes equus dicturũ fuisse: ac non quadrupes eques? quod ab Ennio ita scriptũ relictũq; esse nemo unus litterarũ ueterũ diligens dubitauit. Cũq; aliquot eorũ qui aderãt: quadrupes equus apud suũ q̃sq; grãmaticũ legisse se dicerẽt: & mirarẽtur qdnã esset quadrupes eques. Vellem uos inqt optimi iuuenes tã accurate. Q. Enniũ legisse: q̃. P. Virgilius legerat: qui hũc ei⁹ uersum secutus in georgicis suis: equitem pro equo posuit in his uersibus. Eques ꝑ equo

Frena pelethronii: laphitæ gyrosq; dedere

Impositi dorso: atq; equitem docuere sub armis

Insultare solo: & gressus glomerare supbos. In quo loco eqtẽ siqs modo nõ īscite inepteq; argutior sit: nil põt accipi aliud nisi equũ. Pleraq; eoim ueterũ ætas: & hominem equo insidentẽ: & equũ q insideretur: equitẽ dixerũt. Propterea eqtare etiã ꝙ uerbum e uocabulo equitis ioclinatũ est: & homo equo utẽs: & equus sub homine gradiẽs dicebatur. Lucilius adeo uir apprime linguæ latinæ sciẽs equũ eqtare dicit his uersibus.

Quem hinc currere equũ nos atq; equitare uidemus. Et

His equitat curritq;. oculis equitare uidemus Et illud

Ergo oculis equitat. Sed eoim contentus inquit ego his non fui.

Et ut nõ turbidæ fidei: nec ambiguæ: sed ut puræ liquẽtisq; eẽt: equus ne an eques Enni⁹ scriptũ reliq̃sset: librũ summæ atq; reuerẽdæ uetustatis: quẽ fere cõstabat Lãpadiõis manu emẽdatũ studio p̃cioq; multo: uni⁹ uersus īspiciẽdi gratia cõduxi & eques non equus scriptũ in eo uersu inueni. Hæc tum nobis Iulianus: & multa alia erudite simul & affabiliter dixit. Sed eadẽ ipsa post etiam ī puulgatis cõmẽtariis scripta offendim⁹.

Q d Helius melissus in libro: cui titulũ fecit de loquẽdi ꝓprietate: quẽ quũ ederet cornũ eẽ copiæ dicebat: rem scripsit neq; dictu neq; auditu dignã: quũ differre matronã: & matrẽfamilias existimauit differẽtia lõge uanissima. Cap. vi.

h Elius Melissus in nostra memoria fuit Romæ summi qdem loci inter grãmaticos & tẽporis: sed maiore in litteris erat iactãtia. & κακοζηλίᾳ: idest elatione: q̃

opera. Is preter alia que scripsit copluria: librũ cõposuit ut tum uidebatur: cũ est editus: doctrine inclyte. Ei libro titulus est ingẽtis cuiusdã illecebre ad legẽdũ. Scriptꝰ quippe est de loquẽdi ꝓprietate. Quis adeo existimet loq se recte atq; proprie posse: nisi illas Melissi ꝓprietates ꝑdidicerit: ex eo libro hec uerba sũt. Matrona est quæ semel

Porcetra — peperit: que sepius mrẽfamilias sicuti sus: que semel pepit porcetra: que sepius: scrofa

Scropha — Vtr̃ aũt hoc de matrona ac de mrẽfamilias. Melissus excogitauerit ipse & coniectauerit: an scriptũ ab aliquo legerit: atiqhs ꝑfecto est opus. Nã de porcetra habet sane auctorẽ Põponiũ in attellana que hoc codẽ uocabulo inscripta est. Sed matronã nõ esse appellatã: nisi que semel peperit. neq; matrẽfamilias: nisi que sepius: nullius ueterum scriptorũ auctoribꝰ cõfirmare potest. Enĩuero illud cõpẽdio ꝓbabilius est: qd idonei

Mrona — uocũ antiquar̃ enarratores tradiderũt. Matronã dictã esse ꝓprie que in matrimoniũ cũ uiro conuenisset: q̃ in eo mrĩmonio maneret etiã si ibi liberi nõdũ nati forẽt: dictãq; eẽ ita a matris noiẽ nõ adepto: iam: sed cũ spe & omne mox adipiscẽdo unde ꝑsũ quoq;

Mrẽfamilias — que mrĩmonium dr̃. Matrẽ autẽ familias appellatã eẽ eã solã: que ĩ mariti manu mãcipioq; aut in eius ĩ cuius maritus manu mãcipioq; esset: quoniã nõ in matrimonium tantũ: sed in familiã quoq; mariti: & in sui hæredis locũ uenisset.

Quẽ in modũ Phauorinus tractauerit intẽpestiuũ quædã de uerbor̃ ambiguitatibus quærentẽ. atq; ibi quot significationes capiat cõcio. Cap. vii.

Domitius insanus — Domitio homini docto celebriq; in urbe Rroma grãmatico: cui cognomẽtum insano factũ est: quoniã erat natura intractabilior & morosior. Ei Domitio Phauorinus nr̃ quũ forte apud phanũ Carmẽtis obuiã uenisset: atq; ego cum Phauorino essem. Queso inqt te magister dicas mihi: nũ errauit: q quũ uellẽ δημηγορίας latine dicere: cõciones dixi: dubito quippe & inqrotan ueter̃ cor̃ qui electius locuti sunt pro uerbis & orationẽ. dixerit quis cõcionem: Tũ Domitiꝰ uoce atq; uultu atrociore. Nulla inqt prorsus bone salutis spes reliqua est: quũ uos quoq; philosophorũ illustrissimi: nihil iã aliud q̃ uerba: auctoritatesq; uerbor̃ cordi habeatis. Mittã aũt librũ tibi: in quo id repias: qd queris. Ego. n. grãmaticus uitæ iam atq; mor̃ disciplinas quero. Vos philosophi mera: estis: ut. M. Cato ait: mortuaria glossaria. Nã qui collegisti & lectitasti res terras: & inanes & friuolas: tanq̃ mulier̃ uoces prẽficar̃. Atq; utinã inqt muti oẽs hoies essemus: minus iprobitas instrumẽti haberet. Cũq; digressi essemus: nõ tẽpestiue inqt Phauorinus hũc hominẽ accessimus. Videtur enim mihi μαίνεσθαι. i. furere & insanire. Scitote tamẽ intemperiẽ istã: quæ μελαγχολία dicitur idest atrabilis dicitur: nõ paruis nec abiectis ingeniis accidere. ἀλλὰ καὶ σχεδὸν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωικὸν idest sed affectionem fere hanc heroicam esse: & ueritates plerũq; fortiter dicere: sed respectũ non habere μήτε καιροῦ μήτε μέτρου. idest neq; temporis neq; modi. Vel ipsum hoc q̃le hoc existimatis: qd nũc de philosophis dixit. Nonne si Antisthenes: aut diogenes dixisset: dignũ memoria uisum esset. Misit aũt paulopost Phauorino librũ quem ꝓmiserat. Verri opinor Flacci erat: in quo scripta ad hoc genus

Senatꝰ — quæstiõis ptinentia hec fuerũt. Senatũ dici & ꝓ loco: & ꝓ hoibus. Ciuitatem & pro

Ciuitas — loco: & ꝓ oppido: & pro iure quoq; omniũ: & ꝓ hominũ multitudine. Tribus quoq;

Tribus — & decurias dici & pro loco: & pro iure: & ꝓ hoibus. Concionẽ aũt tria significare: lo-

Concio — cũ suggestũq; unde uerba fierẽt: tũ significare cœtũ populi assistẽtis: tũ orõnẽ ipsã q̃ ad populũ diceretur. Sicut. M. Tulliꝰ ĩ orõne quæ inscripta est: cõtra cõcionẽ. Q. Me-

...Essendi inq̄t in cōcione cōcursus est populi factus. Sicuti idē. M. Tulli9 i orato... Cōciones sępe exclamare uidi: quū apte uerba cecidissent. Etenim expectāt au... ex uerbis colligetur sn̄ia. Exēpla in eo libro scripta nō erāt: sed nos postea Pha... desiderāti harū omniū: significationū monumēta: & apud Ciceronē sicut fu... scripsit: & apud elegātissimos ueterū reperta exhibuimus. Id autē potissimū expe... bat: concionē esse dictā pro uerbis & oratione docuit titul9 tulliani libri qui a. M. Cicerone inscriptus est: Cōtra cōcionē: Q. Metelli: quo nihil ꝑfecto significat alıud ... ipsa quę a Metello dicta est oratio.

Ομοιοτέλευτα και ομοιόπτωτα .i. similiter finiētia & similiter cadentia. Atque id genus: quę ornamēta orōnis putantur inepta esse & puerili Lucilii quoq; uersi... declarari. Cap. viii.

...μοιοτέλευτα και ισοκατάληκτα: και πάρισα και ομοιόπτωτα: idest simpliciter finiētia: & ęqualiter desinētia: & cōparia & similiter cadentia. Cęteraq; huius modi scitamēta: quę isti απειρόκαλοι: idest inhonesti & sordidi: qui se insocra... uideri uolunt: in collocandis uerbis immodice faciunt & rancide: q̄ sint īsipida ...nertia. & puerilia facetissima hercle significat in quinto satyrarū Lucilius. Nā ubi ... amico conquestus: quod ad se ęgrotū non uiseret: hęc ibidem addit festiuiter.

Quo me habeam pacto tametsi non quęris: docebo.
Quando in eo numero mansi quo in maxima nō est
Pars hominum ut periisset uelis. quem nolueris: cum
Debueris: hoc nolueris: & debueris: te
Si minus delectat. q̄ ατεχνον isocraticum hoc est.
...λῆρῶδες quę simul totum και συμμειρακιῶδες:
Non operam perdo. Si tu hic.

Quid significet apud. M. Catonem uerbum insecenda. q̄q; insecenda poti9 legē... sit: q̄ q̄ pleriq; existimāt: insequenda: Cap. ix.

T sequor & itē secta: q̄ secutio cōsuetudine loquēdi differūt: sed qui penit9 in spexerit: origo & ratio utriusq; una est. Doctores quoq; & īterpretes uocū græ... carū ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα. i. Dic mihi musa uirū. και ἔσπετε νῦν μοι ...σαι. i. Pādite nūc musę mihi: dictū putāt: quod latine insequi dicitur. Nāq; ī alte... geminū: in altero scilicet esse trāslatū dicūt. Sed etiā ipsum illud ἔπη: idest car... quod significat uerba aut uersus nō aliūde eē dictū tradūt q̄ ἀπὸ τοῦ ἐπέσθαι ...: idest ab eo quod est sequi & dicere. eadem ergo rōne antiqui nostri narratio... sermonesq; insectiones appellitauerunt. iseceda insectiones.

Errare istos qui in exploranda febri pulsus uenarū ꝑtētari putāt: nō arteriarū. Ca. x.

N herodis. Cl. V. uillā: quę est in agro attico loco q appellatur cephysię: aqs & lucis & nemoribus frequētē: ęstu anni medio cōcesserā. Ibi aluo mihi cita: & accedēte febri rapida decubuerā: eo caluisi9 Taur9 philosoph9: & alii qdā ...ctatores eius: quū athenis uisendi mei gr̄a uenissent: medicus qui tū in iis locis rep... assedebat mihi: narrare Tauro cœpat: qd incōmodi paterer. & qbus modulis: q ...q; iteruallis accederet febris: decederetq;. Tū in eo sermone quū iam me sinceriore ...pulsiculo factū diceret: Potes inqt Taure tu quoq; idipsum cōprehēdere ἐὰν ἅψῃ ...τῆς φλεβός. i. si attrectaris uenā ei9. Quod nostris uerbis ꝑfecto ita dicit. Si

attigeris uenã illius. Hãc loquẽdi ĩperitiã: q uenã pro arteria dixisset: quũ in eo docti hoĩes qui cũ Tauro erãt: tãq̃ mĩme utili medico offẽdissent: atq; id murmure & uultu ostẽderẽt. Tũ ibi Taurus ut mos eius fuit: satis leuiter: certi inquit sumꝰ uir bone:
Vena nõ ignorare te q̃d uena appellet̃: & q̃d arteria. q̃d uenæ q̃dẽ suapte ui ĩmobiles sint & sanguinis tãtũ demittẽdi grã explorent̃. Arteriæ aũt motu atq; pulsu suo hitũ & mo
arteria. dũ febriũ demõstrẽt. Sed ut uideo peruulgate magis q̃ inscite locutus es. Nõ enĩ te solũ: sed alios quoq; itidem errantis audiui: uenã pro arteria dicere. Fac igitur ut experiamur elegantiorẽ esse te in medẽdo q̃ in dicẽdo: & cũ dijs beneuolẽtibus opera tua sistas hunc nobis sanum: atq; ualidũ q̃citissime. Hoc ego postea quũ in medico reprehẽsum esse meminissem: existimaui nõ medico soli: sed oĩbus quoq; hominibus liberis: liberaliterq; institutis: turpe esse: ne ea quidẽ cognouisse ad noticiã corporis nostri pertinẽtia: quę nõ altius occultiusq; remota sunt: & quę natura nobis tuẽdę ualitudinis causa: & in promptu esse: & ĩ ꝓpatulo uoluerit. Ac ꝓpterea quãtũ habui tẽporis subsiciui: medicinę quoq; disciplinę libros attigi. quos arbitrabar esse idoneos ad docẽdũ. Et ex iis cũ alia pleraq; ab isto hũanitatis usu nõ aliena. tũ de uenis quoq; & ar
Vena teriis didicisse uideor ad hũc ferme modũ. Vena ẽ cõceptaculũ sanguĩs: q̃d αγγεῖον
arteria ĩ uas & cõceptaculũ medici uocãt: mixti cõfusiq; cũ spiritu naturali: ĩ quo sãguis ẽ: minꝰ spiritꝰ. Arteria ẽ cõceptaculũ spiritꝰ naturalis: mixti cõfusiq; cũ sanguie. ĩ quo plꝰ spiritꝰ ẽ minꝰ sanguis. σφυγμος. i. pulsus ãt ẽ ĩtẽtio motꝰ: & remissio ĩ corde: & ĩ arteria naturalis: nõ arbitrarii. a medicis ãt ueteribꝰ: orõne græca ita definitꝰ ẽ: σφυγμος εςι διαςολη: και συςολη αδιαρετος αρτηριας και καρδιας. i. pulsus ẽ dispersatio & cõtractio ĩdiuisibilis arterię & cordis. Vel σφυγμος εςι παλμος. η ζεσις. φλεβος. η αρτηριας. i. pulsus ẽ subsultio & palpitatio: uel ebulitio uenę & arteriæ.

Verba ex carminibus Furii antiatis inscite a Cesellio uindice reprehensa. uersusq; ipsi in quibus ea uerba sunt: subscripti. Cap. xi.

n On hercle idem sentio cũ Cesellio Vindice grãmatico, ut mea opinio ẽ: haudquaq̃ inerudito: uer; hoc tamẽ petulãter insciteq; q Furiũ ueterẽ poetã dedecorasse linguã latinã scripsit huiuscemodi uocũ fictiõibꝰ: quę mihi q̃dẽ neque abhorrere a poetica facultate uisæ sunt: neq; dictu ꝓfatuq; ipso terræ as insuaues ẽẽ:
Lutescere. Sicuti sunt quædã alia ab illustribꝰ poetis ficta dure & ĩcide. quę reprehẽdit autem Cesellius furiana hæc sunt. quod terrã in lutũ uersam lutescere dixerit: Et tenebras in
Noctescere. noctis modũ factas noctescere Et pristĩas recipe uires uirescere: Et q uẽtus mare cæruleũ crispicãs: nitescere facit purpurat dixerit. Et opulentũ fieri opulescere. Versus
purpurat. autẽ ex poematis furianis: in quibus hæc uerba sunt subdidi.

Sanguine diluitur tellus: caua terra lutescit.
Opulescere. Omnia notescunt tenebris caliginis atræ
Increscunt ãimi uirescit uulnere uirtus.
Sicut fulica leuis uolitat sup ęquora classis:
Spiritus eurorum uirides cum purpurat undas.
Quo magis in patriis possunt opulescere campis.

Morã istũ ueteribꝰ nr̃is fuisse uerba patiẽdi mutar̃ ac uerterẽ ĩ agẽdi modũ. Ca. xii.

i D quoq; hitũ est in orõne faciẽda elegãtię genus ut pro uerbis hĩbus patiendi figurã: agẽtia ponerẽt: ac deinde hęc ĩter sese mutua ĩuerterẽt. T...

[illegible]dia: Palliū inq̄t Flacci: ut splēdeat. None hoc ĩpēdio uenustius gratiusq; est: q̄si
[illegible]ret: ne maculet. Plautus etiā nō dissimiliter. Quid est hoc: rogat palliū. Amict9 Pulue-
[illegible] sum commode. Itidem. Plautus puluerei dicit nō q̄ puluere impleat: sed q̄ ip- ret.
[illegible] pulueris plenum sit. Exi tu Daue. age sparge. Mūdum esse hoc uestibulū uolo. Cōtem
Venus uentura est nostra: nolo hoc puluerei. In Asinaria quoq; contemples dicit ꝓ ples.
[illegible]pleris. Meū caput cōtēples: si qdē e te cōsultes tua. Cn. Velli9 ĩ annalibus. postq̄
[illegible]pestas sedauit: Atherbal taurū ĩmolauit. M. Cato in originibus: Eodē noīe cōplu
[illegible]s ex agro accessitauere: eo res eoꝝ auxit. uarro in libris quos ad Marcellū de lingua
[illegible]na fecit: In priore uerbo graues ꝓsodię: quæ fuerūt manēt: reliquæ mutant inquit
[illegible]gātissime pro mutant. Potest etiā id quoq; ab eodē Varrone: in. viii. diuinatū simi Mune-
[illegible] dictū uideri. Inter duas filias regū quid mutet inter Antigonā & Tulliā: est enim ror.
[illegible]uertere. Verba aūt patiēdi ꝓ agētibus in omnibus ferme ueterū scriptis reperiun- Signifi
[illegible]. Ex quibus sunt pauca ista quæ nūc meminimus. Muneror te pro munero: & si- cor.
[illegible]ficor ꝓ significo: & sacrificor pro sacrifico: & assentior ꝓ assentio: & fœneror pro Sacrifi-
[illegible]nero. & pigneror pro pignero. & alia istiusmodi pleraq; perinde ut in legendo fue- cor.
[illegible] obuia notabuntur. assētior

Quali ratione Diogenes philosophus usus sit: pertentatus a dialectico quodā so-
phismatico impudenti. Cap. xiii.

[S]aturnalibus athenis alea quadā festiua: & honesta lusitabamus huiuscemodi
ubi cōuenetamus cōplusculi eiusdē studii homines: ad leuādū tēpus captiões
quæ sophismata appellant: mēte agitabamus. Easq; q̄si talos. aut tesserulas in
mediū uice sua quisquis iaciebamus. Captionis solutæ: aut parū intellectæ præmiū
pœna ue erat: nūmus un9 sesterti9. Hoc ære collecto quasi manuatio cœnula parabat
oib9 q cū lusum luseram9. erāt aūt captiones ad hoc fere exēplū: tāetsi latina orōne
nō satis scite: ac pene ēt illepide exponūt. Quod nix ē: hoc grādo nō ē. nix aūt alba ē:
grādo igit alba nō ē. Itē aliud nō dissimile. Quod hō ē hoc nō ē equus homo aūt aīal ē
equus ergo aīal nō est. Dicere ergo debebat q ad sophisma diluēdū: ac refellēdū ritu
aleatorio uocat9 erat: ĩ qua parte quoq; in uerbo captio foret. Quid dati cōcediq; nō
oporteret: nisi dixerat nūmo singulo multabatur. ea mulcta cœnā iuuabat. Libet āt
dicere q̄ facet Diogenes sophisma id gen9. quod supra dixi: a quodā dialectico ex Pla
tonis diatriba p cōtumeliā ꝓpositū remunerat9 sit. Nā quū ita rogasset dialecticus:
Quod ego sum tu nō es: & Diogenes annuisset: atq; ille addidisset. Homo autē ego Dioge-
sum. quū id quoq; assensus esset: & cōtra dialecticus ita cōclusisset. hō igitur tu nō es. nes.
Hoc quidē inquit Diogenes falsum est & si uerū id fieri uis. a me incipe.

Quid sit numerus hemiolios: quid epitritos. & q̄ uocabula ista nō facile nostri au-
sint uertere in linguam latinam. Cap. xiiii.

[F]igure quædā numerorū: quas greci certis noībus appellāt uocabula in līgua
latina nō habēt. Sed q de numeris latine scripserūt gręca ipsa dixerūt. fingere
aūt nīa (quoniā id absurde futuꝝ erat) uoluerūt. Quale enim fieri nomen pos
set hemiolio numero: aut epitrito: est aūt hemiolios qui numerū aliquē totū in se ha- hemio-
bet: dimidiūq; habet eius ut tres ad duo quindecim ad decē: triginta ad uiginti. Epi- lios.
tritos aūt est qui habet totū aliquē numerū & eiusdē partē tertiā: ut quatuor ad tres: Epitri-
duodecim ad nouem: quadraginta ad triginta. Hęc autem notare. atq; meminisse nō tos.

ab re uisum est: quoniam uocabula ista numerorum nisi intelliguntur: rationes quædam subtilissimæ in libris philosophorum scriptę percipi nõ queunt.

Quod. M. Varro in herrois uersibus obseruauerit rem nimis anxię & curiosæ obseruationis. Cap. xv.

N longis uersibus qui hexametri uocant: itẽ in senariis aiaduerterũt metrici duos primos pedes: item extremos duos habere singulas posse integras partes i orationis. medios haud unq̃ posse. Sed cõstare eos semper uerbis aut diuisis. aut mixtis: atq; cõfusis. M. etiã Varro in libris disciplinarũ scripsit obseruasse sei uersu hexametro: q̄ omni modo quintus semipes uerbũ finiret: & q̄ priores quinq; semipedes æque magnam uim haberent in efficiendo uersum: atq; alii posteriores septem. Idq; ipsum ratione quadam geometrica fieri d. sserit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSNONVS.

Responsio cuiusdam philosophi interrogati quam ob causam maris tempestate pulluerat. Caput primum.

Auigabam⁹ a cassiopia ad brũdusiũ mare ioniũ uiolẽtũ: & uastũ: & iactabũdũ. Nox deinde quæ diẽ primũ secuta ẽ: in ea fere tota uẽt⁹ a latere sęuiẽs nauẽ undis cõpleuerat. n Tũ postea quũ plorãtibus omnib⁹ nris atq; in sentina satis agẽtibus. dies quidẽ tandẽ illuxit. Sed nihil de piculo: de sęuiciaue remissũ. Quin turbines ẽt crebriores: & cælũ atrũ: & fumigãtes globi: & figurę quædã nubiũ metuẽdæ: quas typhonas uocabãt: impendere iminereq;: ac depressurę nauẽ uidebantur. In eadẽ fuit philosophus in disciplia stoica celebratus: quẽ ego athenis cognouerã: nõ parua uirũ auctoritate. satisq; attẽte discipulos iuuenes cõtinẽtẽ. Eũ tũc in tãtis periculis: inq; illo tumultu cæli marisq; requirebã oculis: scire cupiẽs quonã statu animi: & an itrepidus iterritusq; eẽt: Atq; ibi hominẽ cõspicimus impauidũ & extrilidũ: ploratus quidẽ nullos: sicut cęteri oẽs: nec illa: eiusmodi noces sciẽtẽ: sed coloris & uultus turbatione: nõ multũ a cęteris differẽtẽ. At ubi cęlũ enituit & deferbuit mare: & ardor ille piculi deflagrauit: accedit ad stoicũ græcus qspiã diues ex asia: magno (ut uidebam⁹) cultu: paratuq; rez & familiæ atq; ipse erat multis corporis animiq; delitiis diffiuẽs. Is quasi illudens. Quid hoc est inquit o philosophe: q̄ quũ in piculis essem⁹: timuisti tu & palluisti: Ego neq; timui nec pallui. Et philosophus aliqñtulũ cõtatus: an respõdere ei cõueniret: Siqd ego inquit in tãta uiolẽtia tẽpestatũ uideor paulũ pauefactus: nõ tu istius rei ratione audiẽda dignus es. Sed tibi sane aristippus ille discipulus pro me respõderit q quũ in simili tẽpore a simillimo tui hoĩe interrogat⁹: quare philosophus timeret: quum ille cõtra nihil metueret: Nõ eandẽ eẽ causam sibi atq; illi respõdit. quoniã is quidẽ esset non magnope solicitus pro aĩa nequissimi nebulonis. Ipsum ãt pro Aristippi aĩa timere. His tũc uerbis stoicus diuitẽ illũ asiaticũ a sese amolitus ẽ: Sed postea quũ brũdusiũ aduẽtaremus mollitiq; essent uẽti maris: pcõtatus eũ sum: quęnã illa ratio esset pauoris sui: quã dicere ei supsedisset: a quo fuerat nõ satis digna compellatus. Atq; ille mihi placide & cõmuniter. quoniã inqt audiẽdi cupidus es: audi quid sup isto breui quidẽ sed necessario & naturali pauore: maioris nostri cõditores sectæ stoicæ senserint: uel potius inqt lege. Nã & facil⁹ credideris si legas. & memineris magis. Atq; ibi corã es

cula sua lib⁊ ptulit Epicteti philosophi quītū Διαλεξεῶν. i. disputationū q̄s ab
o digestas cōgruere scriptis ζηνῶνος. i. Zenonis & Chrysippi nō dubiū ē. In co
graeca orone scriptū ad hāc sniam legim⁹. Visa ai: q̄s φαντασιας. i. imagies
ophi appellāt: qbus mēs hoīs pria statim spē accidēns ad aīum rei pellit: r oa
tis sunt neq; arbitrii: sed ui q̄dā iferūt sese hoībus. Noscitād; pbatōes autē: q̄s
συγκαταθεσεις: idest assentiōes uocāt: qbus eadē uisa nascūtur: ac diiudicāt: uolūtarie
ūt hoīnm arbitratu. Propterea quū son⁹ aliqs formidabilis: aut e caelo: aut ex
aut repētinus nescius periculi auncins: uel quid aliud eiusmodi factū est: sapiē
q; aīum paulisper moueri: & cōtrahi: & pallescere: necessum est nō opiniōe ali
mali praecepta. sed qbusdā motibus rapidis & inconsultis officiū mētis atq; rō
ertētibus. Moxtamē ille sapiēs ibidē τας τοιαυτας φαντασιας. i. eiusmodi ima
uisa isthaec ai sui terrifica nō approbat: hoc ē: ου συγκατατιθεται ουδε προσδοξαζει
ει. i. nō assentit: neq; coopinaē: sed abiicit respuitq;. nec ei mutuēdū eē i iis qcq̄
r. atq; hoc iter isipiētis: sapiētisq; aīum differre dicūt. Q d isipiēs q̄lia sibi eē pri
sui pulsu uisa sūt: sęua & aspa: talia uere eē putat: & eadē icepta tāq̄ si iur metuē
t sua quoq; assēsiōe approbat και προσδοξαζει. i. coopinatur. Hoc. n. uerbo
quū sup ista re disserūt utuntur. Sapiēs āt quū breuiter ac stricti colore atq; uul
t⁹ ē: ου συγκατατιθεται. i. nō approbat: sed statū: uigoreq; sniae suae retinet: quā
iuscemodi uisis semp hūit. ut de mīme metuēdis: sed frōte falsa & formidie iani
ntibus. Hęc Epictetū phūm ē. decretis stoicoꝝ sensisse atq; dixisse i eo quo dixi
egim⁹. annotādaq; eē icciirco existimauim⁹: ut reb⁹ forte id gen⁹ qbus dixi ab
pauescere sensim & q̄si albescere: nō isipiētis eē hoīs neq; ignaui putem⁹. Et i eo
ortui motu naturali magis ifirmitati cedam⁹: q̄ q; eē ea q̄lia uisa sūt cēseamus.
Ex quiq; corporis sensib⁹ duos eē cū beluis maxīe cōmunes: q; q; turpis & iproba
ptas: que ex auditu: uisu: odoratuq; pcedit: que uero ex gustu tactuq; est: rcīū
foedissima est: quū hę duę bestiaꝝ etiā sint: reliquae hominū tātū: Cap. ii.

Vinq; sunt hoīum sensus: quos gręci αισθησεις. i. sensus appellāt p quos uo-
luptas aīo: aut corpori quęri uidetur. gustus: tactus: odorat⁹: uisus: audit⁹:
Ex his omnibus quę immodice uoluptas capitur: ea turpis atq; iproba existi-
: Sed enim quae nimia ex gustu atq; tactu est. Ea uoluptas sicuti sapiētes uiri cē
omniū rerū foedissima est. Eosq; maxīe q d nab⁹ istis beluinis uoluptatibus se- gust⁹ & tactus.
derūt. grauissimi uitii uocabulis graeci appellāt. ακολαστους. i. libidinosos &
tāres. uel ακρατεις. i. incōtinētes. Nos eos uel incōtinētes dicimus: uel intēperā
ακολαστους enim. i. incastigatos si interpretari coactus uelis: nimis id uerbū inso-
t. Istę aūt uoluptates duę gustus atq; tactus. i. libidies in cibos: atq; i uenerē p
solę sunt hoībus cōmunes cū bestiis. & icciirco in pecudū ferorūq; animaliū nu
habetur quisquis est. his ferinis uoluptatibus praeuinctus. Ceterę ex tribus ali
ibus proficiscētes: hominū esse tantū ppriae uidentur. Verba sup hac re aristote
losophi scripsit: ut uel auctoritas clari atq; inclyti uiri tam infamib⁹ nos uolu-
tibus deterreret. Διατι οι κατα την της αφης. η γευσεως ηδονην. αν γιγνομενην
υπερβαλλωσιν ακρατεις λεγονται. οι τε γαρ περι τα αφροδισια ακολαστοι
σι τας της τροφης απολαυσεις. των δε κατα την τροφην. απ ενιων μεν εν τη
ττη την ηδονην απ ενιων δε εν τω λαρυγγι. διο και φιλοξενος γερανου λαρυγγα

ευΧερῶ εΧειν δε κατὰ τὴν οΧιν: και την ακοην. διὰ τί: ἢ διὰ τὸ τας ἀπο τουτων
γινομένας ηδονας κοινας ειναι ημιν. και τοις αλλοις ζωοις· ατε ουν ουσαι κοιναι
ατιμοταται εισι και μαλιστα η μοναι επονειδιστοι ως τον υπο τουτων ηττωμενον
ψεγομεν. και ακρατη και ακολαστον λεγομεν. δια το υπο των χειριστων ηδονων ητ-
τασθαι. ουσων δε των αισθησεων πεντε. τα αλλα ζωα απο δυο μονων των προει-
ρημενων ηδεται: κατα δε τας αλλας: ηολως ουχ ηδεται. η κατα συμβεβηκος
τουτο πασχει. ορωντες γαρ το ορων. η οσφραινομενον χαιρει. οτι απολαυει και οτε
πληρωθη. ουδε τα τοιαυτα ηδεα αυτω ωσπερ ουδε ημιν η του ταριχους οδμη
ταν αδην εφαγωμεν του φαγειν: οταν δε ενδεεις ωμεν ηδεια. η δε του ροδου αει
ηδεια: Idest. Cur incontinentes eos appellare solemus: qui uoluptate contractandi
aut gustandi exuperantur. Nam qui immodice re utuntur uenerea: & qui luxu dele-
ctantur ciborum incontinentes uocamus. Ciborum tamen non eadem ratio est: sed
partim gulam: sua mouent suauitate: Vnde philoxenus gruis collum a diis immor-
talibus sibi dari optabat. At uero q̃ in uidendo audiendoue modum excedunt: non
eodem uocabulo significamus. An quoniam uoluptates sensibus hisce accommoda-
tas: communes cum cæteris animantibus habemus. Ergo ut communes spernimus
& notamus: solasq́ omnium aut maxime probro damus. Itaq́ hominē iis deditum
reprehendimus: & incontinentem intēperātēq́ appellamus. q̃ uict9 a teterrimo uolu-
ptatum genere ducitur. Sed quū sentiēdi genera quinq́ sint: cętera aīalia duobus tantū
quæmodo dixi uoluptatē sibi acquirūt. cæteris uel nihil oīno delectant̄: uel peracci-
dens ita afficiunt̄: Quod eñi uidet: aut olfacit: tātisper gaudet. quoad gustus tactus-
ue fruiscat̄. Cūq́ genus idipsum cōcupiscēdi expleuit. illoꝝ quoq́ suauitas desinit: ut
nobis salsamēti odor: quū indigemus: suauis est: ubi satiati repletiq́ sumus ampli9
suauis nō est. Rosę aūt odor semp suauis est. Quis igit̄ habēs aliqd humani pudoris
uoluptatibus istis duabus coeūdi atq́ comedēdi: quæ sunt hoī cū sue atq́ asino cōmu-
nes gaudeat: Socrates quidē dicebat: multos hoīes ꝑpter ea uelle uiuere: ut ederēt: &
biberēt. sese bibere atq́ esse: ut uiueret. Hippocrates aūt diuina uir scīētia: de coitu ue-
nereo ita existimabat: partē esse quādā morbi teterrimi: quem nostri comitialē dixe-
re. Nanq́ ipsius uerba hæc traduntur. την συνουσιαν ειναι μικραν επιληψιν: idest
Coitum: morbum esse comitialem leuiorem.

Quod turpius est frigide laudari: q̃ acerbius uituperari. Cap. iii.

Vrpius eē dicebat phauorinus philosophus exigue atq́ frigide laudari: q̃ in-
sectāter & grauiter uitupari. Quoniā inqt q male dicit. uitupat: quāto id acer-
bius facit: tā maxima mole pro iniquo & inimico ducit̄. & plerūq́ ꝑpterea fi-
dē nō capit. Sed infœcūde atq́ ieiune laudat destitui a causa uidet̄. & amicus quidem
creditur eius: quem laudare uult: sed nihil posse reperire: quod iure laudet.

Quāobrē uēter repētino timore effluat: quare ēt ignis urinā lacessat. Cap. iiii.

Ristotelis libri sunt: qui ꝑblemata physica inscribūtur. lepidissimi & elegā-
tiū omnegenus referti. in his quærit: Quā ob cām eueniat: ut quibus ma[illegible]
repētinus rei magnæ timor. plerūq́ aluo statim cita fiāt. itē quærit: Cur acci-
dat: ut eū qui ꝑpter ignē diutius stetit: libido urinæ lacessat. ac de aluo quidem [illegible]
timēdū ꝑmaatq́ præcipitii causam esse dicit: quod timor oībus sit algificus: quē ille
appellat ψυχροποιητικην. i. frigore laborātē: quę uis frigoris sanguinem caldor[illegible]

...de summa corporis cute cogat penitus: & depellat: faciatq; simul uti ii qui timēt sanguine ex ore decedēte pallescāt. Is aūt inquit sanguis & caldor ī intimea coactus: ...plerumq; aluū & incitat. De urina crebra ex igni proximo facta: uerba hæc po... Τὸ δὲ πῦρ διαχαλᾶ τὸ πεπηγός. ὥσπερ ἥλιος τὴν χιόνα. idest Ignis autē con... resoluit & gelu constrictū: ut niuē sol.

Ex Aristotelis libris sumptū: q̄ niuis aqua potui pessima sit: & q̄ ex niue chrystal... concreatur. Cap. v.

N tyburte tus cōcesseramus. hominis amici diuitis: æstate āni flagrātissima: ego & quidā alii æquales & familiares mei: eloquētię & philosophię sectatores erat nobiscū uir bonus ex pipatetica disciplina bene doct9: & Arist. unice ...diosissimus. Is nos aquā multā ex diluta niue bibentis coercebat seueriusq; increpabat. adhibeat nobis auctoritates nobiliū medicorū: & cū primis Aristotelis philosophi rei omnis humanæ pitissimi. qui aquā niualē frugibus sane & arboribus fœcū... diceret: sed hominibus potu nimio insalubrē esse: tabēq; & morbos sensim: atque ...longā uisceribus inseminare. Hæc quidē ille ad nos prudēter & beniuole. & assi... dictitabat. Sed quū bibēdę niuis pausa fieret nulla: pmit e bibliotheca Tyburti: ...tūc in Herculis tēplo satis cōmode īstructa libris erat: Aristotelis librū: eūq; ad ...s affert. Et huius saltem uiri sapiētissimi inqt uerbis credite: ac desinite ualitudinē ...strā pfligare. In eo libro scriptū fuit: Deterrimā esse potui aquā e niue. Itēq; solidius latiusq; cōcretā eē eā: quā κρύσταλλον græci appellāt. Causaq; ibi adscripta est hu...modi: quoniā quū aqua frigore aeris durat̄ & coit: necessum est fieri uaporatio... & quādā quasi aurā tenuissimā exprimi ex ea: & emanare. Id autē inqt in ea leuissi...mū est quod euaporat̄: Manet aūt quod est grauius: & sordidius: & insalubri9: atq; ...pulsu aeris uerberatū: in modū colorēq; spumę cādidæ orit̄. Sed aliquātū quod ē ...lubrius difflari: atq; euaporari ex niue: indicium illud est: q̄ minor fit illa quæ āte fue... q̄ cōcresceret. Verba ipsa Aristotelis ex eo libro pauca sumpsi: & adscripsi. Διὰ τί τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων ὕδατα φαῦλά ἐστιν; ὅτι παντὸς ὕδατος πηγνυμένου τὸ λεπτότατον διατμίζεται. καὶ κουφότατον ἐξατμίζει. σημεῖον δὲ ὅτι ἔλαττον γίνεται ἢ πρότερον ὅταν τακῇ παγέν. ἀπεληλυθότος οὖν τοῦ ὑγιεινοτάτου ἀνάγκη τὸ καταλειπόμενον χεῖρον εἶναι. i. Cur aquę ex niue glatieue liquatæ ...uitiosæ. An quia cū aqua quęuis gelo cōcresci tēpus tenuissima difflatur: & leuissi...ma euaporat̄. Indiciū illud est: q̄ deliquata fit minor: q̄ ante fuerit: q̄ concresceret. Cū ...q; quod salubrius est: deguerit: deterius sit quod relinquit̄ necesse est. Hoc ibi legi...mus: placuit honorē doctissimo uiro haberi Aristoteli. atq; ita postea ego bellum & ...diū niui indixi. Alii inducias cum ea uarie factitabant.

Quod pudor sanguinē ab extra diffundit timor uero cōtrahit. Cap. vi.

N pblematis aristotelis philosophi ita scriptū est. Διὰ τί οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν. οἱ δὲ φοβούμενοι ὠχριῶσιν παραπλησίων τῶν παθῶν ὄντων ὅτι τῶν μὲν αἰσχυνομένων διαχεῖται τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος. ὥστε ἐπιπολάζειν. τοῖς δὲ φοβηθεῖσι συντρέχει εἰς τὴν καρδίαν ὥστε ἐκλείπειν ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν: idest quam ob causam erubescūt quos ...dulit: pallent qui metuunt: quum istę affectiones similes inter se siut. An quoniam ...defactis sanguis de corde in umnes corporis partes diffundit̄: ita ut supficiē occu...

pet: Metu uero pculsis cõtrabit̃ ad cor. ita ut ceteris partibus desiat. Hoc ego athenis
cũ Tauro nostro legisse: pcũtaturusq̃ essem: qd de rõne ista reddita sentiret: Dixit qdẽ
inqt pbe & uere qd accideret: diffuso sanguĩe: aut cõtracto: Sed cur ita fieret nõ dixit.
Adhuc enim quæri potest: quã ob causam pudor sanguinẽ diffundat timor cõtrahat:
cũ sit pudor species timoris: atq̃ ita definiatur. Pudor est timor iustæ reprehẽsionis
Ita enim philosophi definiunt. αισχονη ιςι φοβος Δικαιου ψογου. idest pudor iustæ
uituperationis est timor.

Quid sit obesum: nonnullaq̃ alia prisca uocabula. Cap. vii.

i N agro uaticano Iulius Paulus poeta uir bonus: & rerum litterarumq̃ ueterum impense doctus prædiolum tenue possidebat. Eo sæpe nos ad sese uocabat: & olusculis pomisq̃ satis comiter copioseq̃ ĩuitabat. Atq̃ ita molli quodam tempestatis autumnæ die: ego & Iulius Celsinus: cũ ad eum cœnassemus: &
apud mensam eius audissemus legi Neuii Alcestin: rediremusq̃ in urbẽ sole iã fere occiduo figuras habitusq̃ uerborum noue: aut insigniter dictorum in Neuiano illo carmine ruminabamur. & ut quæq̃ uox indidem animaduerti digna subuenerat: quas
nos quoq̃ possem9 uti memoriæ mãdabamus. Erant autẽ uerba: quæ tũc suppetebãt
huiuscemodi. Corpore inquit pectoreq̃ undiq̃ obeso: ac mẽte exsensa: tardi genulo
senio oppressum. Obesum hic notauimus pprie magis q̃ usitate dictũ: pro exili atq̃
obesus. gracilẽto: ακυρως ηκατα αντιφρασιν. i. ĩpropriæ: uel per oblocutionẽ obesum propiq̃
oblitte atq̃ uberi dicitur. Item notauimus quod oblitteram gentem pro oblitterata dixit. itẽ
rã q̃ hostis qui fœdera frangerent: fœdifragos: nõ fœderifragos dicit. itẽ q̃ rubẽtẽ auro
Fœdi ram. pudoricolorem appellauit & memnonẽ nocticolorẽ. itẽ qd forte dubitanter. &
fragus. ab eo quod est sileo: silẽta loca dixit: & puluerulẽta: & pestilẽta: & carendum tui ẽ p
Forte te. quoq̃ magno ipere pro impetu. item quod fortescere posuit pro fortẽ fieri. quodq̃
scere. dolẽtiam pro dolore & auens pro libens itẽ curis intolerantibus pro intolerãdis: q̃q̃
dolẽtia mãciolis inquit tene illis pro manibus: & quiescam siliceo: & fiere inquit impendio i
Mãcio fit: idest impense fieri incipit. q̃q̃ accipitter posuit: pro iaceret. His nos inter uiã uer-
la borum neuianorum annotaciunculis oblectabamus. Cætera enim quæ uidebantur
nimium poetica explosæ orationis usu alieniora prætermissimus: ueluti q̃ sic de Nestore ait. trisecli senex & dulciori loquus. Itemque tumidis magnisque fluctibus inquit multigrumis. & flumina gelu concreta tegmine esse onychino dixit & quæ multi
Vitupe plici ludens composuit. Quale illud est: q̃ uituperones suos subducti supercilii car
rones. tores appellauit.

Quæstio an arena: cælũ: triticũ pluralia inueniantur: atq̃ inibi de quadrigis inimiciis: nõnullis præterea uocabulis: an singulari numero compiantur. Cap. viii.

a Dolescẽtulus romæ priusq̃ athenas cõcederẽ: quãdo erat a magistris auditionibusq̃ obeũdis ociũ: ad Frontonẽ Corneliũ uisendi gratia pergebã. Sermonibusq̃ eius purissimis bonarũq̃ doctrinarũ plenis fruebar. Nec unq̃ factũ est:
quotiẽs eũ uidim9 loquẽtemq̃ audiuimus: quĩ rediremus fere cultiores doctioresq̃.
Veluti fuit illa quodã die sermocinatio illius leui quidẽ de re: sed a latinæ tamẽ linguæ
studio nõ abhorrens. Nã cũ quispiã familiaris eius: bene erudit9 homo: & tũ poeta
illustris: liberatũ se eẽ aquæ itercutis morbo diceret. q̃ arenis calẽtib9 esset usus: Tũ
alludens Fronto: morbo quidem inqt cares: si uerbi uitio nõ cares. Cn. Cæsar ille ppe

mus dictator. Cn. Põepii socer: a quo familia & appellatio Cæsarũ deinceps ꝓpagata
est: uir ingenii præcellentis: sermonis præter alios suæ ætatis castissimi: in libris quos
ad. M. Ciceronem de analogia conscripsit: arenas uitiose dici existimabat: q̃ arena nũ arena.
q̃ multitudinis numero appellanda sit: sicut neq; cęlum neq; triticum. Contra autem
quadrigas etiam si currus unus equorum quatuor iunctorum agmen unum sit: plu-
rātiuo semper numero dicendas putat: sicut arma & mœnia: & comitia: & inimicitias
nisi quid contra ea dicis poetarum pulcherrime: quo & te purges: & non esse id uitium
demonstres. De cælo inquit ille & tritico non īficias eo: qn singulo semper numero di
cenda sint: neq; de armis: & de mœniis: & comitiis quin figura multitudinis perpetua
censeantur. Videbimus autem post de inimicitiis & quadrigis. ac fortasse an de qua-
drigis ueterũ auctoritati concessero. Inimicitiã tamen sicut inscitiam & impotentiam
& iniuriam quę ratio est: quãobrem. C. Cęsar uel dictã esse a ueteribus: uel dicendã a
nobis nõ putat. Quãdo Plautus linguę latinæ decus: deliciam quoq; ενικῶς. i. sin- Delicia
gulariter dixit pro deliciis: Mea inquit uoluptas: mea delicia. inimicitiam autẽ. Q. Inimici
Ennius i illo memorabilissimo libro dixit. Eo inqt īgenio nat⁹ sum amicitiã atq; inimi tia.
citiam in fronte prõptã gero. Sed enim arenas parũ latine dici quis (oro te) aut alius
scripsit. aut dixit. Ac ꝓpterea peto: ut si. C. Cęsaris liber pro manibus est: promi iu-
beas: ut q̃ cõfidenter hoc dicat: ęstimari a te possit. Tũ prolato libro de analogia prio
uerba hęc ex eo pauca memoriæ mãdaui. Nã quũ supra dixisset neq; cælũ triticũue:
neq; arenã multitudinis significationẽ pati. Nũ tu inqt harũ rerũ natura accidere ar-
bitraris: q̃ unã terrã: & pluris terras: & urbẽ & urbes: & imperiũ & imperia dicam⁹.
Neq; q̃drigas in unã nominis figurã redigere: neq; arenã in multitudinis appellatio-
nem conuertere possimus. His deinde uerbis lectis Fronto ad illũ poetã: Videtur ne
tibi inqt. C. cęsarẽ de statu uerbi cõtra te satis aperte satisq; cõstãter ꝓnũciasse: Tunc
permotus auctoritate libri poeta: Si a Cęsare iquit ius ꝓuocãdi foret: ego nũc ab hoc
Cæsaris libro ꝓuocassem. Sed quoniam ipse rationẽ sentẽtię suę reddere supsedit nos
te nũc rogam⁹: ut dicas quã esse causam uitii putes: & in quadriga dicẽda. & i arena.
Tum Frõto ita respõdit. Quadrigę semp: & si multiiugæ nõ sunt: multitudinis tamẽ quadri
tenẽtur numero: quoniã quatuor simul equi iũcti. q̃drigæ q̃si q̃driiugæ uocãt̃. Neq; gę.
debet ꝓrsus appellatio equoꝝ plutiũ icludi in singularis numeri unitatẽ. Eãdẽ quoq;
de arena rationẽ habẽdã: sed i specie dispari. Nã quũ arena singulari numero dicta:
multitudinẽ tamẽ & copiã significet minimaꝝ: ex quibus cõstat: partiũ: idocte & i
scite arenæ dici uidẽtur: tãq̃ id uocabulũ idigeat numeri amplitudie: quũ ei singulari
ter dici igenita sit naturalis sui multitudo. Sed hæc ego iquit dixi: nõ ut huius snīę le
gisq; fũd⁹ subscriptorq; fierẽ: sed ut ne Cęsaris uiri docti opinionẽ: ἀπαραμυθήτον:
idest absq; cõsolatiõe destituerem. Nam quum cęlum semper ενικῶς. idest singulari
ter dicatur: mare & terra non semper: & puluis. & uentus: & fumus non semper cur
inducias & cerimonias scriptores ueteres nonnunq̃ singulari numero appellauerunt
ferias & nundinas & inferias & exequias nunq̃: Cur mel & uinum atque id genus cæ
tera: multitudinis numeꝝ capiunt: lac nõ capiat: Quæri inq̃ ista omnia & enucleari
& excudi ab hoibus negociosis: i ciuitate tam occupata nõ queũt. quĩ iis quoque ip-
sis quæ iam dixi: demoratos nos esse uideo: alcui (opinor) negocio destinatos. Itẽ er
go nũc: & quãdo forte erit ociũ: quęrite an quadrigam & arenas dixerit e cohorte illa

duntaxat antiquiore: uel orator aliquis uel poetarum: idest classicus assiduusq; aliquis scriptor nō proletarius. Hæc quidem Fronto requirere nos iussit uocabula non care (opinor) q; scripta esse in ullis ueterum libris existimaret: sed ut nobis studium lectitandi in quęrēdis rarioribus uerbis exerceret. Quod unum ergo rarissimum uidebat:
quadriga. inuenimus quadrigam numero singulari dictam: i libro satyrarū. M. Varronis: qui inscriptus est: exdemetricus: Arenas autem πλῃθυντικῶς. idest pluraliue dictas minore studio quærimus: quia præter. C. Cæsarem: quod equidem meminerim: nemo hoc doctorum hominum dedit:

Antonii Iuliani in cōuiuio ad quosdā græcos lepidissima responsio: Cap. ix.

Dolescens e terra asia de equestri loco: lætę indolis: moribusq; & fortuna bene
a ornatus: & ad musicā facili ingenio ac libēti cœnā dabat amicis ac magistris in rusculo celebrandę lucis annuæ: quam sibi principem uitę habuerit. Venerat tum nobiscum ad eam cœnam Antonius Iulianus rhetor docendis publice iuuenibus magister hispano ore: florentisq; homo facundię: & rerum litterarumque ueterū peritus. Is ubi edulis finis & poculis mox sermonibusque tempus fuit: desiderauit exhiberi: quos habere eū adolescentem sciebat scitissimos utriusq; sexus: qui canerent uoce & qui psallerent: Ac posteaquam introducti pueri puellæque sunt. iucundum in modum ἀνακρεόντεια: idest anacreontea hoc est anacreontis uersus pleraque & sapphica: & poetarum quoq; recentium ἐλεγεῖα: id est elegos: hoc est lugubria carmina: quędam ἐρωτικὰ: idest amatoria dulcia & uenusta cecinerunt. Oblectati autem sumus pręter multa alia uersiculis lepidissimis Anacreontis senis: quos equidem scripsi: ut interea labor hic uigiliarum: & inquies suauitate paulisper uocum atq; modulorum acquiesceret.

Τὸν ἄργυρον τορεύσας ἥφαιστέ μοι ποίησον.
πανοπλίας μὲν οὐχὶ τί γὰρ μάχαισι κἀμοί.
ποτήριον δὲ κοῖλον ὅσον δύνῃ βαθῦνον.
καὶ μι ποίει κατ᾽ αὐτὸ μήτε ἄςρα μὴ ταμάξας.
Τί πλειάδων μέλλει μοι· τί δ᾽ ἀστέρος βοώτεω.
ποίησον ἀμπέλους μοι. καὶ βότρυας κατ᾽ αὐτὸ
καὶ χρυσέους πατοῦντας ὁμοῦ καλῷ λυαίῳ.
ἔρωτα καὶ βαθινον. Idest

Argentum tornans fabrica uulcane mihi.
Non hominem armatum. quid enim cum bellis mihi.
Sed cauum poculum cude: quantum uales maxime.
Inq; eo neq; astra: nec plaustra facias.
Nam quid cum pleiadibus: quid cum boote mihi.
Vites fabrica quęso intus: & racemos pariter
Aureosq; pluchre calcātis comites lyæi.
Amoremq; pofundum simul.

Iulian9 Tum græci plusculi qui in eo conuiuio erant: homines amœni: & nostras quoq; litte-
hispa- ras haud incuriose docti. Iulianum rhetorem lacessere: insectariq; adorti sunt: tanq̄
nus prorsus barbarum & agrestem: qui ortus terra hispania foret. Clamatorq; tantum: &
rhetor. facūdia rabida: iurgiosaque esset: Eiusque linguæ exercitationes doceret: quę nullas

uoluptates: nullāq; mulcedinē ueneris atq; musæ haberet. Sępeq; eum percuntabat: quid de Anacreōte cæterisq; id genus poetis sentiret. Et ecq̄s nostrū poeta⁊ tā fluētes carminum delicias fecisset? Nisi Catullus īquiūt forte pauca: & Caluus itidē pauca. Nā Neuius īplicata: & Hortēsius iuenusta: & Cinna illepida: & Mēmi⁹ dura ac dei̅ceps oēs rudia fecerūt atq; absona. Tū ille ꝑ ligua patria: tāq̄ ꝑ aris: & focis aīo irri-tato idignabūdus: Cedere eqdem inqt uobis debui: ut ī tali ἀσωτίᾳ .i. luxu prodiga lasciuiaq; neqtia artiū nos uinceretis. Et sicut in uoluptatib⁹ cult⁹ atq; uictus: ita in cātilenarū quoq; multis anteiretis: Sed ne nos: idest nomē latinū: tanq̄ ꝑfecto uastos quosdam & in subditos ἐπαφροδισίας: idest iuenustaris cōdēnetis: permittite mihi quęso operire pallio caput: quod quadā pa⁊ pudica oratione Socratē fecisse aiūt. Et audite ac discite nostros quoq; antiqores ante eos quos nominastis: poetas amasios: ac uenerios fuisse. Tū resupin⁹ capite cōuelato uoce admodū q̄suaui uersus cecinit Valerii Aeditui ueteris poetæ: item Porcii Licinii: &. Q. Catuli: q̄bus mūdius: uenusti⁹ limatius: pressius gręcū latinūue nihil quicq̄ reperiri puto. Versus Aeditui.

Dicere cum conor curam tibi pamphila cordis.
Quid mihi abs te quęram: membra labris abeunt.
Perpectus miserum manat mihi subito sudor.
Si tacitus subidus: duplo ideo pereo:
Atq; item alios uersus eiusdem addidi: non hercle minus dulcis q̄ priores.
Quid faculam præfers phileros: qua nihil opus nobis?
Ibimus: hic lucet pectore flamma satis.
Istam non potis est uis sęua extinguere uenti.
Aut hymber cælo cōdidus pręcipitans.
At contra hunc ignem ueteris: nisi uenus ipsa:
Nulla est quæ possit uis alia opprimere.
Item dixit uersus porcii Licinii hosce.
Custodes ouium uidere propaginis agnum.
Quæritis ignem? ite huc. quæritis: ignis homo est:
Si digito attigero: incendam siluam simul omnem.
Omne pecus flamma est: omnia quę uideo.
Q. Catuli uersus illi fuerunt.
Aufugit mi animus: credo (ut solet) ad theotimum
Deuenit. sic est: perfugium illud habet.
Quid si non interdixissem ne illud fugitiuum
Mitteret ad se intro: sed magis eiceret.
Ibimus quęsitum uerbum: ne ipsi teneamur:
Formido. quid ago. da uenus consilium.

Verba hęc præter propter: in usu uulgi prodita etiam Ennii fuisse. Cap. xi

Emini me quondā & Celsinū iulianū Numidā ad Frōtonē Corneliū: pedes tūc grauiter ęgrū ire uisere. atq; ibi qui itroducti sumus: offendimus eū cubātē in symphodio grecięsi: circū undiq; sedētibus multis: doctrina: aut genere aut fortuna nobilibus uiris. assistebat fabri ędiū complures balneis nouis moliēdis adhibiti. ostēdebātq; depictas in mēbranulis uarias species balnea⁊. Ex qb⁹ quū ele

gisset unã formã: speciẽq; ueris: interrogauit: quãtus eēt pecuniç cõspectus ad id totũ opus absoluẽdũ. Cumq; architectus dixisset necessaria uideri esse sestertia ferme. ccc. Praeter pp̄ter. unus ex amicis Frõtonis: & pręter propter inquit alia quiquagita. Tũ frõto dilatis sermonibus quos habere de balnearũ sumptu instituerat: aspiciẽs ad eũ amicũ: qui dixerat qnquagintca esse alia praeter propter. at ille amicus non roeũ inqt hoc uerbum est: sed multorũ hominũ: quos loquẽtis id audias. Quid ãt id uerbũ significet: nõ ex me sed ex grãmatico quęrẽdũ est. ac simul digito demõstrat grãmaticum haud incelebri nomine romæ docẽtẽ: sedẽtẽ. Tũ grãmaticus usitati peruulgatiq; uerbi obscuritate motus: Quærimus inqt: quod honore quæstionis minime dignũ ẽ. Nã nescio quid hoc prẹnimis plæbeiũ est: & inop̃ficũ sermonibus q̃ notius. at eni Frõto iã uoce atq; uultu intẽriore: ita ne iqt magister dehonestũ tibi: deculpatumq; hoc uerbũ uidetur quo. &. M. Cato. &. M. Varro & pleraq; ætas superior ut necessario & latino usi sũt: At ibi Iulius Celsinus admonuit in tragœdia quoque. Q. Ennii: quæ Iphigenia inscripta est: id ipsum de quo querebaẽ: scripcũ esse: & a grãmaticis cõtaminari magis solitũ: q̃ enarrari. Quo circa statim p̃ferri Iphigeniam. Q. Ennii iubet. in eius tragœdię choro inscriptos esse hos uersus legimus.

Ocio qui nescit uti: plus negocii habet:
Quam quum est negocium in negocio.
Nam cui quid agat: institutũ est: nullo negocio
Id agit studet ibi. mentem atq; animum delectat suum
Ocioso initio animus nescit. quid uelit.
Hoc idem est enim neq; domi nunc nos. nec militiæ sumus.
Imus huc: hinc illuc: quum illuc uentum est. ire illinc iubet.
Incerte errat animus: praeter propter uitam uiuitur.

Hoc ubi lectũ est. tum deinde Frõto ad grãmaticũ iã labẽtẽ: audisti ne inqt magister optime Ennium tuũ dixit pręter propter: & cũ sententia qdem tali quali seuerissimę philosophorũ esse obiurgationes solẽt. Petimus igiẽ dicas (quoniã de Enniano iam uerbo quæriẽ) quid sit notus eiusce uersus sensus. incerte errat aĩus: pręter p̃pter uitã uiuitur. Et grãmaticus sudans multũ ac rubẽs multũ: quũ id pleriq; prolix⁹ riderẽt exurgit. Et abiens. Tibi inquit fronto postea uni dicã: ne inscitiores audiãt ac discãt. atq; ita omnes relicta ibi questione uerbi consurreximus.

Ponit uersus Platonis amatorios: quos admodum iuuenis lusit: dum tragœdus contendit. Cap. xi.

c Elebrantur duo isti græci uersiculi: multorũq; doctoꝝ hominũ memoria dignãẽ: q; sint lepidissimi & uenustissimæ breuitatis. Neq; adeo pauci sunt ueteres scriptores: qui eos Platonis esse philosophi affirmant: quibus ille adolescens luserit: cũ tragœdiis quoq; eodem tempore faciendis pręluderet.

Την ψυχην ηγαθωνα φιλων επιχει λεσιν εσχον.
ηλθε γαρ η τλημων ως διαβησο μενη. idest
Sauia dans agathoni animam ipse in labra tenebam.
Aegra etenim p̃perãs: tanq̃ habitura fuit. Amicus meus οὐκ ἀδόλως: i. nõ indiserte adolescens: in plures uersiculos licentius liberiusq; uertit: qui quoniam mihi quidem uisi sunt non esse memoratu indigni: subdidi.

Dum sembiulco sauio meum puellum sauior:
Dulcemq; florem spiritus duco ex aperto tramite:
Anima ægra & saucia cucurrit ad labias mihi.
Rictumq; oris peruium: & labra pueri mollia
Rimata itineri transitus: ut transiliret nititur.
Tum si moræ quid plusculæ fuisset in cœtu oculi:
Amoris igni percita transisset: & me linqueret.
Et mira prorsum res maneret: ut ad me fierem
Mortuus: ad puerum intus uiuerem.

Disertatio Herodis attici sup ui & natura doloris: Sueq; opinionis affirmatio per exēplum indocti rustici: qui cum rubis fructiferas arbores præcidit. Cap. xii.

Erodē atticū cōsularem uirū athenis disserentem audiui græca orōne: in qua se re omnis memoriæ nostræ uniuersos grauitate atq; copia: & elegantia uocum longe præstitit. Disseruit autē cōtra ἀπάθειαν. idest trāqllitatē stoicorū lacessitus a quodā stoico: tanq̄ minus sapiēter: & parū uiriliter dolorē ferret: ex more pueri: quē amauerat. In ea disertiōe q̄tulū memini: huiuscemodi sensus est: q; nullus usq̄ homo q secundū naturā sentiret: & saperet: affectionibus istis animi: quas πάθη. i. passiones appellabāt ægritudinis: cupiditatis: timoris: iræ: uolupratis carere: & uacare totis posset: & oīno nō doelre. Atq; si posset etiā obniti ut totis careret: nō ex re id eē melius: quoniā lāgueret aius: & torperet affectionū quarundā adminiculis ut necessario plurimū imp̄ioprituatus. Dicebat. n. sensus istos motusq; animi: q quū imoderatiores sunt: uitia fiūt: inexos implicatosq; esse uigoribus q busdam mētiū & alacritatib9 Ac ꝑpterea si oīno omnis eos imꝑitius cōuellamus periculū esse. ne eis adhærētes bonas quoq; & utiles aī indoles amittamus. Moderandos esse igitur & scite cōsideratecq; purgādos cēsebat. ut ea tātum quę aliena sunt: cōtraq; naturā uiderentur: & cū ꝑnicie aguata sunt: detrahātur. Ne ꝑfecto id accidat: quod cuipiā Thracio insipienti & rudi in agro: quē emerat: ꝑ curādo uenisse usu fabula est. Homo Thracius inqt ex ultima barbaria ruris colēdi insolēs: quū in terras cultiores humanioris uitę cupidine cōmigrasset: fundū mercatus est olea atq; uitę cōsitū: qui quia nihil admodū super uitæ ira arbore colēda sciret: uidet forte uicinū rubos lateatq; alte abbortos excidētē. Fraxinos ad summū ꝑpe uerticē deputantē. Suboles uitium e radicib9 caudicum super terrā fusas reuelētē. Stolōes in pomis: a ot i oleis ꝑceros: atq; decerptos amputantem Acciditq; ꝑpe: & cur tantā ligni atq; frondiū cædē faceret: ꝑcōtatus est. Et uicin9 ita respōdit: ut ager inqt mūdus purusq; fiat: eiusq; arbor atq; uitis fœcūdior. Discedit ille a uicino grās agēs: & lęt9 tanq̄ adeptus rei rusticę disciplinā. Tum falcē ibi ac securim capit: atq; ibi homo miser ipertitus: uites suas sibi oīs & oleas detrūcat. Comasq; arborū lætissimas: uberrimosq; uitū palmites decidit. & fructeta atq; uirgulta simul omnia pomis frugibusq; gignēdis fœlicia: cū sentibus & rubis: purificādi agri gratia cōuellit: mala mercede doctus: audaciā: fiduciāq; peccandi imitatione falsa eruditus. Sic inqt isti apathiæ sectatores: qui uideri se eē tranqllos: & irrepidos: & imobiles uolētdū nihil cupiunt: nihil dolēt: nihil irascūtur: nihil gaudent: oībus uehemētiorib9 animi officiis amputatis: in corpore ignauæ & quasi eneruatæ uitæ consenescunt.

Qnos pumiliones dicimus: græce νάνους appellari. Cap. xiii.

Tabāt forte una in uestibulo palatii fabulātes Fronto Cornelius:& Fest9Po
s sthu.& Apolli. Sulpitius. Atq; ibi ego assistēs cū qbusdā aliis sermōes eor:
quos de litterarum disciplinis habebant:curiosius captabā. Tū Fronto Apol
linari. Fac me inquit magister ut sim certus:an recte supersederim nanos dicere:par
ua nimis statura homines:maluerimq; eos pumiliōes appellar:quonia hoc scriptum
esse in libris uetex meminerā. Nanos autē sordidū esse uerbū & barbax credebā. Est
inqt hoc Apollinaris in cōsuetudine imperiti uulgi frequēs. sed barbax non est: cense
Nanus turq; linguæ grææ origine. Nανους enim græci uocauerunt breui atq; humili corpo
re homines:paulū supra terrā extantes. Idq; ita dixerunt adhibita quadā ratione ety
mologiæ cum snia uocabuli competente. Et si memoria inqt mihi nō labar scriptum
hoc est in comœdia Aristophāis:cui nomē est εκλαννς. idest minime plorās. Fuisset
autē uerbū hoc a te ciuitate donatū:aut i latinā coloniā deductū:si tu eo uti dignat9
fores. Essetq; in impendio pbabilius:q̄ quæ a Laberio ignobilia nimis & sordentia in
usum linguæ latinæ intromissa sunt. Tū Festus Posthumi9 grāmatico cuipiam latio
Frontonis familiari. Docuit inqt nos Apollinaris nanos uerbū græcū esse. Tu nos do
ce in quo de mulis aut equuleis humiliorib9 uulgo dicitur: an ne latinum sit:& apud
quē scriptū repiatur. Atq; ille grāmaticus:homo sane perq̄ in noscendis ueterib9 scri
ptis exercitus. Si piaculū inqt nō committitur præsente Apollinare:quid de uocella
græca latinaue sentiā dicere audeo tibi Feste quærēti respōdere esse hoc uerbū latinum
Scriptūq; inueniri in poematis Heluii cinnæ nō ignobilis neq; indocti poetæ. Versus
eius ipsos dixit:quos quoniam memoriæ mihi aderant:adscripsi.

At nunc me genit nana per salicta
Bigis rheda rapit citata nauis

Contemporaneos fuisse Cæsari & Ciceroni. M. Varronē &. P. Nigidiū ætatis suæ
doctissimos romanos. Et q; Nigidii commentatiōes propter eax obscuritates: subti
litatemq; in uulgus non exeunt. Cap. xiiii.

M. Cicero a Etas. M. Ciceronis. &. C. Cæsaris præstāti facūdia uiris paucos habuit. Do
ctrinax autē multiformiū uariarūq; artiū qbus humanitas erudita ē: culmi
C. Cesar na habuit. M. Varronē &. P. Nigidiū. Sed Varrōis quidem monumēta rex
ac disciplinax:quæ per litteras cōdidit in ppatulo frequētiq; usu ferūtur. Nigidianæ
M. uarro autē cōmentationes non perinde in uulgus exeūt:& obscuritas subtilitasq; eax tanq̄
pax utilis derelicta est. Sicuti sunt quæ paulo ante legimus in commētariis ei9: quos
P. Nigidius grāmaticos iscripsit. E quibus quędā ad demōstrādū scripturæ genus exēpli grā sum
psi. Nā quū de natura atq; ordine lrāx dissereret:quas grāmatici uocales appellant:
uerba hæc scripsit. Quæ relinqmus inenarrata ad exercēdā legētiū itētionē.a & o sē
per principes sunt.i & u semp subditæ.e & subdit & præit. In euripo præit:& subdit
in æmilio. Siqs putat præire u in his uerbis ualerii: Vēnoni: nolui. Aut i in his iāprī
dē: iecur: iocū: iucūdū: errabit q, hæ lrę quū præeūt: ne uocales qdem sunt. Ite ex eodē
libro uerba hęc sunt. Inter lrām n & g est alia uis: ut i noīe anguis: & angaria: & anche
ræ: & icrepat: & icurrit: & igenuus. In oibus. n. his non uex n sed adulterinū ponitur
Nā n nō esse: lingua indicio est. Nā si ea littera esset lingua palatū tāgeret. Alio deinde
i loco est scriptum. Græcos nō tātę inscitię arcesso qui ου ex o & u scripserūt: quātę qui
ει ex e & i. Illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re subacti.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER VIGESIMVS.

Disceptatio Sexti Cecilii iureconsulti: & Phauorini philosophi de legibus duodecim tabularum. Caput primum.

Ex. Cecilius in disciplina iuris atq; legibus po. Romani noscẽdis: interpretãdisq; sciẽtia usu auctoritateq; illustri fuit. Ad eũ forte i area palatina quũ salutationẽ Cęsaris opperiremur: philosophus Phauorinus accessit. Collocutusq; ẽ nobis multisq; aliis pręsentib⁹. In illis tũc sermonibus. orta mẽtio est decemuiraliũ: quas decẽuiri eı⁹ rei grã a populo cre ari composuerũt. In q; duodecim tabulas cõscripserũt. eas leges quũ Sex. Cecili⁹ inq fris exploratisq; multaꝶ urbiũ legibus: elegãti atq; absoluta breuitate uerborum scriptas diceret. Sic inqt hoc Phauorinus in pleraq; eaꝶ legũ parte ita uti dicis. Nõ enim minus cupide tabulas istas. xii. legi: ꝗ illos decẽ libros Platonis de legib⁹. Sed quędã istic aia aduertũtur: aut obscurissima aut leuia: cõtra dura nimis & remissa: aut nequaꝗ ita ut scriptum est consistentia. Obscuritates inquit Sex. Cecilius: non assignem⁹ cul pa scribentiũ: sed inscitiæ non assequẽtiũ: quanꝗ ii quoq; ipsi qui quæ scripta sunt minus percipiũt: culpa uacãt. Nam longa ætas uerba atq; mores ueteres oblitterauit. q bus uerbis moribusq; sñia legum cõprehensa est. Trecẽtesimo nãq; anno post Romã conditã tabulæ cõpositæ scriptęq; sunt. A quo tẽpore ad hunc diẽ anni esse non longe minus. dcc. uidẽtur: Dure aũt scriptũ esse in istis legibus: qui existimari potest? Nisi durã esse legẽ putas: quæ iudicẽ arbitrũue iure datũ: qui ob rem dicendam pecuniam accepisse cõuictus est: capite ponit: Aut quæ furẽ manifestũ: ei cui furtũ factum est in seruitutẽ tradit. Nocturnũ aũt furẽ ius occidẽdi tribuit. Dic enĩ quæso: dic uir sapientissime studiosissime: an tu aut iudicis illius ꝑfidiã cõtra oia iura diuia atq; humana iusiurãdũ suũ pecunia uẽdẽtis: aut furis manifesti intolerãdã audaciã: aut nocturni grassatoris isidiosam uiolẽtiã: nõ dignã esse capitis pœnæ existimas. Noli inqt Phauorinus ex me quęrere qd ego existimẽ. Scis enim solitũ esse me pro disciplina sectæ quã colo inquirere potius: ꝗ decernere. Sed nõ leuis æstimator: neq; aspernabilis est popul⁹ Romanus: cui delicta quidem istæc uindicanda pœnæ tamen huiuscemodi nimis duræ esse uisæ sunt. Passus est enim leges istas de tam imodico iudicio. situ atq; senio emori. Sicut illud quoq; nõ humaniter scriptũ iprobauit: q si homo i ius uocatus morbo aut ætate ęger ad ingrediẽdũ iualidus est: arcera non sternitur: sed ipse aufertur. & iumẽto iponitur: atq; ex domo sua ad prętorẽ i comitiũ noua funeris facie efferẽ. Quãmobrem causã morbo affectus: & ad respõdendũ ꝑ sese idoneus iumẽto adherens in ius aduersario deportatur. Qđ uero dixi uideri quędã esse ipendio molliora: nonne tibi quoq; uidetur cẽdilutũ: qđ ita de iniuria punienda scriptum est. Si iniuria alteri faxit xxv. æris pœnę sunto. Quis enim erit tam inops: quem ab iniurię faciendę. xxv. asses deterreãt. Itaq; quũ eam legẽ. Q. quoq; Labeo noster i libris: quos ad. xii. tabulas cõ scripsit: non probaret: inqt. L. Neratius fuit egregie homo improbus: atq; imani uecordia. Is pro delectamento habebat os hoĩs liberi: man⁹ suæ palma uerberare. Eum seru⁹ sequebatur crumenẽ plenã assium portitans: & quẽcunq; depalmauerat nume rari statim secũdũ. xii. tabulas. v. &. xx. asses iubebat. Propterea inqt prętores postea L. Neratius

hanc abolescere & relinqui censuerunt. iniuriisq; æstimãdis recuperatores se daturos edixerũt. Nonnulla autẽ in istis legibus: nec cõsistere quidem: sicuti dixi uisa sũt. Velut illa lex talionis: cuius uerba: nisi memoria me fallit: hæc sunt. Si membrum rupit meum e pacto talio esto. Prǣter enim ulciscendi acerbitatem: ne pcedere quoq; executio iusta talionis potest. Nam cui membꝝ ab alio ruptum est: si ipsi itidem rũpere p taliõem uelit quæro an efficere possit rũpendi pariter mẽbri æquilibriũ? In qua re primum ea difficultas est inexplicabilis. Quin si mẽbrum inqt alter imptudẽs ruperit. Q̃d enim per imprudentiam factum est: retaliari per imprudẽtiam debet. Ict9 quippe fortuitus: & consultus: non cadunt sub eiusdem talionis similitudinem. Quoniã igitur modo imprudẽtem poterit imitari: qui in exequẽda talione nõ licẽtiæ ius habet sed imprudẽtiæ. Sed & si prudens ruperit: nequaq̃ patietur: aut altius se lædi: aut latius quod cuiusmodi libra atq; mensura caueri possit nõ reperio. Quin etiã si qd plus erit aliterue cõmissum: res fiet ridiculæ atrocitatis: ut contraria actio mutuę talionis oriatur: & adolescat infinita quædam reciprocatio talionũ. Nam de imanitate illa secandi partiendiq; humani corporis: si unus ob pecuniam debitam addiudicat9: addictusq; sit pluribus: nõ libet meminisse: & piget dicere. Quid enim uideri potest efferatius: quid ab hominis ingenio diuersius: q̃ q membra & artus inopis debitoris: breuissimo laniatur distrahãtur: sicut nũc bona uenum distrahũtur. Tum Sex. Cecilius amplexus utraq; manu Phauorinũ: Tu es inqnit unus profecto in nostra memoria: non græciæ modo: sed & romanæ rei peritissimus. Quis enim philosophorũ disciplinæ suæ leges: iam scite atq; docte callet: q̃ leges tu nostras decemuirales percalluisti. Sed quæso te: quũ tamẽ digrediare paulisper e curriculis istis disputationũ uestrarũ academicis: omissoq; studio quicquid libitum est arguẽdi tuẽdiq; consideres grauius cuiusmodi sint ea quę reprehẽdisti. Nec ideo cõtemnas legum istarum antiqtates: q plerisq; ipsis iam po. Ro. desiuerit: Non enim pfecto ignoras legum opportunitates: & medelas p tempoꝝ moribus: & pro rerum publicaꝝ generib9: & pro utilitatũ præsentiũ rationibus: proq; uitioꝝ quibus medendũ est feruorib9 mutari: atq; flecti. Neq; uno statu cõsistere: qn ut facies cæli & maris: ita reꝝ atq; fortunæ tempestatibus uarietur. Quid salubrius uisum est rogatione illa Stolonis iugeꝝ de numero præfinito? Quid utilius plebiscito uoconio de coercẽdis mulieꝝ hæreditatibus? Quid tam necessariũ æstimatũ est ppulsandæ ciuiũ luxuriæ: q̃ lex licinia & fannia: aliæq; itẽ leges sumptuariæ. Oĩa tamẽ hæc oblitterata & operta sunt ciuitatis opulentia: quasi quibusdã fluctib9 exæstuãtis. Sed cur tibi uisa est inhumana omniũ mea qdem sententia humanissima quæ iumentũ dari iubet ægro: aut seni in ius uocato? Verba sunt hæc de lege. Si in ius uocat: si morb9 æuitasue uitiũ extitit. qui in ius uocabit: iumẽtũ dato. Si nolet arcerã ne sternito. At tu forte morbũ appellari hic putas: ægrotationẽ grauẽ cũ febri rapida & quercera? Iumẽtũq; dici pecus aliquod unicũ tergo uehẽs. Ac ppterea minus fuisse humanũ existimas ęgrotũ domi suæ cubãtẽ: iumẽto ĩpositũ in ius rapi: Hoc mi Phauorine nequaq̃ ita est. Nã morbus in lege ista non febriculosus neq; nimiũ grauis: sed uitiũ aliquod imbecillitatis atq; inualẽtiæ demõstratur: nõ periculum uitæ ostẽditur. Cætero qui morbũ uehemẽtiorẽ uim grauiter nocendi habentẽ: legũ istaꝝ scriptores
morb9 alio in loco non per se morbum: sed morbũ sonticũ appellant. Inmentum quoq; non
sontic9 id solũ significat: quod nunc dicitur: sed uectabulum etiam: quod a iunctis pecorib9

trahebatur. Veteres enim nostri iumentum a iungendo dixerunt. Arcera autem uoca Iumētū
batur plostrum tectum undiq; & munitum: quasi arca quędam magna uestimentis arcera
instrata: qua nimis ægri aut senes portari cubantes solebant. Quænam ibi igitur acer
bitas esse uisa est: quod in ius uocato paupertimo homini uel inopi: qui aut pedibus
forte ægris esset: aut quo alio casu ingredi non quiret: plostrum esse dandum censue
runt: neque instrui tamen delicate arceram iusserunt: quoniam satis esset inualido cui
modi uectaculum. Atque id fecerunt ne accusatio ista ægri corporis perpetuam uaca
tionem daret fide tractantibus: iurisq; actiones declinantibus. Sed enim ipsum uide
qui in iniurias factas: v. & . xx. assibus sanxerunt non omnino omnis mi Phauorine inin
nus ære isto pauco diluerunt. Tametsi hęc ipsa paucitas assium graue pondus ęris fu
it. Nam librariis assibus in ea tempestate populus usus est: sed iniurias atrociores: ut
de osse facto non liberis modo uerumetiam seruis factas impensiore dāno uindicaue
runt. Quibusdā autem iniuriis taliones quoq; apposuerūt. Quā quidem tu talionē uir
optime iniquos paulo insectatus es. Ac ne cōsistere quidem dixisti: lepida quadā solertia
uerborum: quoniā talioni par nō sit talio: neq; rūpi mēbrum facile possit: ad alterius ruptu
ram (ut ais tu) æquabilium. Verum est mi Phauorine talionē rarissimū fieri difficillime.
Sed decēuiri minuere atq; extinguere uolētes huiuscemodi uiolentiā pulsandi atq; læ
dendi talione: eo quoq; metu coercēdos eē hoies putauerūt. Neq; eius qui mēbrum alte
ri rupisset: & pacisci tamē de talione redimēda nollet: tantā esse habēdi rationem ar
bitrati sunt: ut an prudēs imprudēs ue rupisset: spectandū putarent. Aut talionē in eo
uel adamussim æquipararēt: uel in librili perpenderēt. Sed potius eundē animū: eun
demq; impetū: in eadē parte corporis rumpēdi: nō eundē quoq; casum exigi uoluerūt.
Quoniā modus uolūtatis præstare posset: casus ictos non posset. Quod si ita est: ut
dico: & ut ipse æquitatis habitus demōstrat: taliones illę tuæ reciprocæ argutiores pro
fecto q̄ ueriores fuerunt: Sed quoniam acerbum quoq; esse hoc genus pœnæ putas.
Quæ obsecro te: ista acerbitas est: si idem fiat in te: quod tute in alio feceris? Præser- Talio
tim quom habeas facultatem paciscendi: & non necesse sit pati talionē: nisi eam tu ele
geris? Quod edictū autem prętorium de æstimandis iniuriis probabilius esse his po
tes? Nolo hoc ignores hanc quoque ipsam talionem ad æstimationem iudicis redigi
necessario solitam. Nam si reus qui depacisci noluerat: iudici talionem imperanti nō
parebat: æstimata lite iudex hominē pecuniæ damnabat. atque ita si reo & pactio gra
uis & acerba talio uisa fuerat: seueritas legis ad pecuniæ mulctam redibat. Restat ue
ro quod de sectione pactioneq; corporis immanissimum esse tibi uisum est: responde
am. Omnibus quidem uirtutum generibus exercendis: colendisque populus Roma
nus e parua origine ad tantæ amplitudinis instar emicuit. Sed omnium maxime atq;
præcipue fidem coluit: sanctamq; habuit: tam priuatim: q̄ publice. Sic consules cla
rissimos uiros hostibus cōfirmandæ fidei publicę causa dedit. Sic clientem in fidem
acceptum cariorem haberi: q̄ propinquos: tuendumque esse contra cognatos censuit.
Neq; prius ullum facinus æstimatum est: q̄ si cui probaretur clientem diuisui habuis
se. Hanc autem fidem maiores nostri non modo in officiorum uicibus: sed in negociorum
quoq; contractibus sanxerunt: maximeq; in pecuniæ mutuaticæ usu atq; commercio.
Adimi enim putauerūt subsidiū hoc inopię tēporarię: quo cōmunis hoium uita indi
geret: si perfidia debitorum sine graui pena eluderet. Cōfessi igitur æris ac debiti iudicatis. xxx

Dies iusti

dies sunt dati cõquirẽdę pecuniæ causa: quã dissoluerẽt. Eosq; dies decẽuiri iustos appellauerũt: uelut quoddã iustitiũ. i. iuris iter eos quasi interstitionẽ quãdã & cessatio nẽ: qbus diebus nihil cũ iis agi iure posset. Post deinde ni si dissoluerãt ad prętorẽ uocabãtur. & ab eo qbus erãt iudicati adicebãtur. Neruo quoq; aut cõpedibus uinciebãtur. Sic. n. sunt opinor uerba legis. Aeris cõfessi: rebusq; iure iudicatis. xxx. dies iusti sunto. Post deinde manus iniectio esto. in ius ducito. ni iudicatũ facit: aut qui pseudo eo in iure: uim dicit: secũ ducito. uincito aut neruo: aut cõpedibus. xv. põdo: ne minore: aut si uolet: maiore uincito. Si nolet suo uiuito. Ni suo uiuit: qui eum uictũ habebit: libras farri in dies dato. Si uolet plus: dato. Erat aũt ius interea paciscẽdi. Ac nisi pacti forẽt: habebãtur i uinculis dies. lx. Inter eos dies trinis nũdinis cõtinuis ad prætorẽ i comitiũ pducebãtur: q̃ taeq; pecunię iudicati essent. prædicabatur. Tertiis autẽ nũdinis capite pœnas dabãt. Aut trãs tyberim pgere uenũ ibant. Sed eã capitis pœnã sanciẽdę sicuti dixi: fidei gr̃a. horrificã atrocitatis ostentu. nouisq; terroribus metuendã reddiderũt. Nã si plures forẽt: qbus reus esset iudicatus: secare si uellẽt atq; partiri corpus addicti sibi hoĩs pmiserũt. Et qdẽ uerba ipsa legis dicã: ne existimes inuidiam me istã forte formidare. Tertiis inqt nũdinis: partis secanto. si plus minusue secuerũt se fraude esto. Nihil pfecto iminus: nihil imani⁹: nisi ut re ipsa apparet: eo cõsilio tãta imanitas pœnæ denunciata est: ne ad eam unq̃ perueniretur. Addici nãq; nũc & uinciri multos uidem⁹: qa uinculoꝝ pœnã deterrimi hoĩes cõtemnunt. Dissectũ esse antiqtus neminẽ equidẽ neq; legi: neq; audiui: quoniã sæuicia ista pœnæ cõtẽni non quita est. An putas Phauorine si nõ illa coã ex. xii. tabulis de testimoniis falsis pœna aboleuisset: & si nũc quoq; ut antea q falsum testimonium dixisse cõuictus esset: e saxo tarpeio deiiceretur: mẽtituros fuisse p testimonio tam multos: q̃ uidem⁹? Acerbitas plerũq; ulciscẽdi maleficii: bene atq; caute uiuẽdi disciplina est. Historia de Metio Sufetio albano nobis quoq; nõ admodũ numero istiusmodi libros lectitantib⁹ ignota nõ est. Qui quoniã pactũ atq; cõdictũ cũ rege po. Ro. pfide rupat: binis quadrigis euinctus: in diuersa nitẽtibus laceratus ẽ. Nouũ atq; asperũ suppliciũ quis negat. Sed qd elegantissimus poeta dicat: uide. At tu dictis albane maneres: Hęc atq; alia ubi Sex. Cecilius oĩbus qui aderant. ipso quoq; Phauorino approbãte: atq; laudãte disseruit: nunciatum est Cæsarem iam salutari: & separati sumus.

Vocabulũ siticinũ in. M. Catonis oratiõe quid significet. Quã ob causam. L. Accius poeta in grãmaticis sicinistas nebuloso nomine esse dixerit. Cap. ii.

s Iticines scriptũ est in orone. M. Catonis: quæ inscribitur: Ne iperium sit ueteri ubi nouus uenerit. Siticines inquit & liticines & tubicines. Sed Cesellius Videx in cõmẽtariis lectionũ antiquaꝝ: scite qdem se ait: liticines lituo cantare: & tubicines tuba. Quid istuc autem sit: q; siticines cantant homo ingenuæ ueritatis scire se negat. Nos aũt in Capitonis Attei cõiectaneis inuenimus siticines appellatos q apud sitos canere solin essent: hoc est uita functos: & finitos: & sepultos. Eosque habuisse pprium genus tubæ: qua canerent: a cæterorum tubicinũ pprietate differens: quus sicinistas uulgus dicit. Qui rectius locuti sunt: sicinnistas littera u geminata dixerunt. Sicinniũ. n. genus ueteris saltationis fuit. Saltabũdi autẽ canebant quæ nunc stantes canunt. Posuit hoc uerbũ. L. Accius poeta in pragmaticis. Appellanq; sicinistas ait nebuloso noĩe: credo pptera nebuloso: q; sicinniũ cur diceretur obscuꝝ esset.

Siticines

Sicinũ

Artificiũ scænicoꝝ studiũ: amoréq; inhonestũ: ꝓbrosũq; esse. Et sup ea re uerba aristotelis philosophi adscripta. Cap.iii.

Omœdos qspiã & eragœdos: & tibicines diues adolescens Tauri philosophi discipulus liberos homines: in deliciis atq; in delectamentis habebat. Id gen⁹ aũt artifices græce appellãtur οι περι τον Διονυσον τεχνιται.i. Liberi patris artifices. Eum adolescentem Taurus sodalitatibus cõuictuq; boium scænicoꝝ abducere uolens: misit ei uerba ex Aristotelis libro exscripta: qui προβληματα εγκυκλια. idest questiones circulares inscript⁹ est. Iussitq; uti ea quotidie lectitaret. Διατι οι Διονυσιακοι τεχνιται ως επι το πολυ πονηροι εισιν οτι ηκιστα λογου και φιλοσοφιας κοινωνουσι. Δια το περι τας αναγκαιας τεχνας το πολυ μερος του βιου ειναι και οτι εν ακρασιαις τον πολυν χρονον εισιν. ουδε εν απορειαις αμφοτερα δε φαυλοτητος παρασκευαστικα. idest. Cur genus id hominum qđ dionysiacos technitas. idest artifices bacchanales appellamus: improbis esse moribus magna ex parte consueuerunt? An quia minime sese studio sapientiæ dedunt? eo scilicet ꝙ in artibus necessariis magnam partem ætatis suæ consumunt: uitam plurimum traducũt incõtinẽter: partim etiam cum inopia: quod quidem utrunq; uitia & gignit & auget.

Exempla epistolarum alexandri regis: & aristotelis philosophi: ita uti sunt edita: atq; in linguam latinam uersa. Cap.iiii.

Ommẽtationũ suaꝝ artiũq;: quas discipulis tradebat aristoteles philosoph⁹ regis alexandri magister duas species habuisse dr̃. Alia erant quę nominabat εξωτερικα.i. extraria uel extrinseca. Alia quę appellabat ακροαματικα: idest auscultatoria. εξωτερικα dicebãtur: quę ad rhetoricas meditationes: facultatẽ argutiaꝝ: ciuiliũq; reꝝ noticiã cõducebãt. ακροαματικα aũt uocabãtur in quibus philosophia remotior subtiliorq; agitabatur: quęq; ad naturę cõtẽplationes: disceptatiõesue dialecticas ptinebãt. Huic disciplinę quã dixi ακροαματικην.i. auscultatoriã: tẽpus exercendę dabat i lycio matutinũ. Nec ad eã quenq̃ temere admittebat: nisi quoꝝ ante ingenium & eruditiõis elemẽta: atq; in discẽdo studiũ laboréq; explorasset. Illas uero εξωτερικας.i. extrarias auditiones: exercitiũq; dicẽdi: eodẽ in loco uespi faciebat. Easq; uulgo iuuenib⁹ sine delectu dabat. Atq; eũ δειλινον περιπατον.i. post meridiariã ambulationẽ appellabat. Illũ alteꝝ supra εωθινον.i. dilucularia: utroq; enim tpe ambulans differebat περιπατον.i. de ãbulationẽ. Librosq; suos eaꝝ oium cõmẽtarios seorsum diuisit: ut alii εξωτερικοι.i. extrarii dicerẽtur: partim ακροαματικοι.i. auscultatorii. Quos quum in uulgus ab eo editos rex alexander cognouisset: atq; ea tempestate armis exercituq; omnem prope asiam teneret: regemq; ipsum Dariũ prœliis & uictoriis urgeret: in illis tamen tantis negociis litteras ad aristotelem misit. Non eum recte fecisse: q; disciplinas ακροαματικας: idest auscultatorias: quibus ab eo ipse erudit⁹ foret libris foras editis inuulgasset. Nã qua inquit alia re præstare cæteris poterimus: si ea quæ ex te accepimus: omniũ prorsus fiẽt cõmunia? Quippe ego doctrina anteire malim: q̃ copiis: atq; opulẽtiis. Rescripsit ei aristoteles ad hanc sentẽtiam ακροαματικους: idest auscultatorios libros: quos editos quęris: & nõ ꝑide ut archana abscõditos neq; editos scito eẽ neq; nõ editos: quoniã iis solis q nos audiũt: cognobiles erũt. Exẽpla utrarũq; litteraꝝ sumpta ex andronici philosophi libro subdidi. Amaui aũt prorsus in utriusq; epistola breuitatis elegãtissimę filũ tenuissimũ. αλεξανδρος αριστοτε

λει εὖ πράττειν. οὐκ ὀρθῶς ἐποίησας ἐκδοὺς τοὺς ἀκροαματικοὺς τῶν λόγων. τίνι γὰρ ἔτι διοίσομεν ἡμεῖς τῶν ἄλλων. εἰ καθοὺς ἐπαιδεύθημεν λόγους: οὗτοι πάντων ἔσονται κοινοί ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν ταῖς περὶ τὰ ἄριστα ἐμπειρίαις. ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν: ἔρρωσο ἀριστοτέλης βασιλεῖ ἀλεξάνδρῳ εὖ πράττειν. ἔγραψάς μοι περὶ τῶν ἀκροαματικῶν λόγων οἰόμενος δεῖν αὐτοὺς φυλάττειν ἐν ἀπορρήτοις. ἴσθι οὖν αὐτοὺς καὶ δεδομένους: καὶ μὴ ἐκδεδομένους. ξυνετοὶ γάρ εἰσι. μόνοις τοῖς ἡμῶν ἀκούσασιν ἔρρωσο.

alexandri epistola: Alexander Aristoteli salutē. Haud recte fecisti: q auscultatorios libros edideris. In qua enim re a cæteris nos itē præstabimus: si disciplinę in quibus eruditi sumus. omniū omnino sint cōmunes: Equidem malim in rerum usu optimarū: q̄ in facultatibus anteire. Vale.

Arist. epistola. Aristoteles regi Alexandro salutem. Scripsisti ad me de libris auscultatoriis iter arcana illos cōdi putās oportere. Sed tu eos & esse editos: & minime editos scito. cognobiles enim iis tantū erunt: qui nos audierint. Vale. Hoc ego uerbū ξυνετοὶ γάρ εἰσι quærens uno itidem uerbo dicere: aliud non repperi q̄ quod scriptum est a. M. Catone in. vi. origine. Itaq ego iqt cognobiliorem cognitionem esse arbitror.

Quæsitū atq tractatū utrū sit rectius dicere: habeo curā uestri: an uestrū. Cap. v.

P Ercontabar Apollinarē Sulpitiū: quū eū romæ adolescētulus sectarer: qua ratione diceref: habeo curā uestri: aut misereor uestri. Et iste casus uestri eo loco quē uideret habere casum rectū. Istic mihi ita respondit. Queris inquit ex me quod mihi quoq est iādiu in perpetua quæstione. Videt enim nō uestri oportere dici: sed uestrū sicut græci loquuntur ἐπιμελοῦμαι ὑμῶν. καὶ κήδομαι ὑμῶν. id est habeo curā uestrū: & cōsulo rebus uestris. quo in loco ὑμῶν aptius uestrū dicitur

nostri. uestri. q̄ uestri: & habet casum nominādi quē tu rectū appellasti. Inuenio tamē iqt nō paucis in locis nostri atq uestri dictū: nō nostrū aut uestrū. L. Sylla rerū gestarū libro secūdo. quo si fieri potest: ut etiā nūc nostri uobis in mentē ueniat. Nos magis dignos creditis: quibus ciuibus q̄ hostibus utamini: quiq pro uobis potius: q̄ cōtra uos pugnemus: neq nostra neq maiorū nostrorū merito nobis id cōtinget. Terētius in Phormione: Ita plerique ingenio sumus oēs: nostri nosmet pœnitet. Afranius in togata. nescio qui nostri miseritus tādē deus. & Laberius in necromātia: Dum diutius detinet nostri oblitus est. Dubiū porro inquit nō est: qui eodē hæc oīa casu dicātur nostri oblitus est: nostri miseritus est: quo dicit mei oblitus est: mei miseritus est. Mei āt casus interrogādi est: quē genitiuū grāmatici uocant. & ab eo declinatur: quod ē ego. huius deinde pluratiuū ē nos. Tui æque declinatur ab eo quod ē tu. huius itidē pluratiuū ē uos. Sic nanq Plautus declinauit in psrudulo in hisce uersibus.

Si ex re tacente fieri possem certior here:
Quę miseriæ te tam misere macerent.
Duorū labori ego hominum parcissem lubens:
Mei te rogandi: & tui respondendi mihi.

Mei enim Plautus hoc in loco nō ab eo dicit quod est meus: sed ab eo quod est ego. Itaq si dicere uelis patrē mei p patrem meum quod græci modo τὸν πατέρα μου dicūt iusitate quidē: sed recte pfecto. eaq rōne dices: qua Plautus dixit labori mei: pro labori meo. Hęc aūt ipsa ratio ē in numero pluratiuo: qua Gracchus misereri uestrū dixit. & qua. M. Cicero cōtētio uestri: & cōtētio nostrū dixit. Quaq itē rōne Quadrigarius in annali. xix. uerba hęc posuit. C. Mari.

quādo te nostꝝ: & reipub. miserebitur? Cur igitur Terentius pœnitet nostri: & nō magis: & Afranius nostri miseritus: nō nostꝝ? Nihil hercle inq̄t mihi de ista re in mē te uenit: nisi auctoritas quędā uetustatis non nimis anxię: neq3 supstitiose loquentis. Nā sicuti multifariā scriptū est uestrorꝝ p uestꝝ: ut i Plauti mustellaria in hoc uersu Vestrꝝ illic esse maxima pat uestrorꝝ: itelligit: quū uellet maxima pars dicere uestꝝ. Ita nōnunq̄ uestri quoq3 dictum est uestꝝ. Sed pculdubio qui rectissime loqui uolet: uestrum potius dixerit q̄ uestri. Et icciroo iportunissime inq̄t fecerūt: q in plerisq3 Salustii exemplaribus scripturā istā sincerissimam corruperūt. Nam quū ita in Catilina scriptū esset. Sæpe maiores uestꝝ miserti plebis romanæ: uestꝝ aboleuerūt: & uestri subscripserunt. ex quo in pluris libros mendæ istius indoles inoleuit. Hęc memini mi Apollinarē dicere: eaq3 tunc ipsa ita ut dicta fuerant notaui.

Quā diuersę græcorꝝ sententiæ super numero Niobæ filiorꝝ. Cap. vi.

Ita & ꝑpe adeo ridicula diuersitas fabulæ apud gręcos poetas deprehēditur: sup numero Niobæ filiorꝝ. Nam Homerus pueros puellasq3 eius senos dicit Niobæ fuisse. Euripides bis septenos. Sapho bis nouenos. Bacchilides & Pindar9 bis filii denos. Quidam alii scriptores tres fuisse solos dixerunt.

De iis quæ habere συμπάθειαν: idest consensum uidentur: cum luna augescente ac senescente. Cap. vii.

Nnianus poeta fundo suo quē in agro Falisco possidebat: agitare erat solitus uindemiā hilare atq3 amœniter. Ad eos dies me & quosdā itē alios familiares uocauit. Ibi tū cœnantibus nobis magnus ostrearum numer9 Roma missus ē. Quę quū appositæ fuissent: & multæ quidem: sed inuberes macreq3 essent. Luna inq̄t Annianus nūc uidelicet senescit: ea re ostrea quoq3 sicuti alia quædā tenuis exuctaq3 est. Quū quæreremus quę alia senescēte luna tabescerēt. Nōne Luciliū inq̄t nr̄m meministis dicere. Luna alit ostrea: īplet & echinos: muribus fibras: & pecu addit. Eadē āt ipsa quę crescēte luna gliscūt deficiēte cōtra luna defiunt. Aelurorꝝ quoq3 oculi ad eas Aeluri dē uices lunæ: aut ampliores fiūt: aut minores. Id etiā iquit multo mirādū est magis quod apud Plutarchū in. iiii. in Hesiodū cōmentario legi. Cepe enim reuirescit: & cōgerminat decedēte luna: cōtra aūt inarescit adolescēte. Eam causam esse dicunt sacerdotes ægyptii cur pelusiotæ cepe non edāt: quia solum olerꝝ omniū contra lunæ augmenta atq3 damna uices minuendi & augendi habeat contrarias.

Qualibus uerbis delectari solitus sit antonius Iulianus: positis in mimiābis: scripsit de innocētia sua: quū ita dictitar: nunq̄ uestimēta a populo posci. Cap. viii.

Electari mulceriq3 aures suas dicebat antonius Iulianus figmētis uerborꝝ nouis Cn. Martii hoīs erudīti: qualia hęc quoq3 essent: quę scripta ab eo in mimiābis memorabat. Sinuq3 amicā recipere frigidam caldo. Columbatim labra cōferens labris. Item id quoq3 iocunde lepideq3 fictum dictitabat.

Iam tonsiles tapetes ebriifuco:
Quos concha purpura imbuens uenenauit:

Quid uocabulum iure manu consertum significet. Cap. ix.

X iure manu cōsertū: uerba sunt ex antiquis actiōibus: quę cum lege agitur: & uīdictę conteuntur. dici nūc quoq3 apud pretorē solēt. Rogaui ego Romæ grāmaticū celebri hoīem fama & multo nomine: quid hæc uerba essent. Tum ille

me despiciēs: aut terras inquit adolescēs: aut ludis. Rem enim doceo grammaticam non ius respondeo. Siquid igitur ex Virgilio Plauto Ennio quærere habes: quæras licet. Ex Ennio ego inq̄ est magister, quod quæro. Ennius enī uerbis hisce usus est. Cūq; ille demiratus aliena hæc esse a poetis: & haud usquā inueniri ī carminibus Ennii diceret: tum ego hos uersus ex octauo annali absentis dixi. Nam forte eos tanquā insigniter præter alios factos memineram.

Pellitur e medio sapientia. tu geritur res
Spernitur orator bonus. horridis miles amatur.
Haud doctis dictis certantes. nec maledictis
Miscent inter sese inimicitias agitantes.
Non ex iure manu consertum: sed magis errore
Res repetunt. regnumq; petunt. uadunt solida ui.

Quum hos uersus ennianos dixissem. Credo inquit grāmaticus iam tibi. Sed tu uelim credas mihi. Q. Ennium didicisse hoc nō ex poetice litteris: sed ex iuris aliquo perito. Eas igitur tu quoq; inq̄t & discas unde Ennius didicit. Vsus cōsilio sum magistri: q̄d docere me debuerat a quo discerē præter mōstrātis. Itaq; id quod ex iure cōsultis: ex li
Ex iure bris quoq; eo𝔯 didici inserendū his cōmentariis existimaui. Quoniā in medio rerū &
manu hominū uitā qui colūt: ignorare nō oportet uerba actionū ciuiliū celebriora manum
cōsertū cōserere. Nā de qua re disceptabatur ī iure præsenti: siue ager: siue quid aliud est cū aduersario simul manu prehendere. In ea re oibus uerbis uindicare: idest uindicia correptio manus in re atq; in loco præsenti apud prætorem ex. xii. tabulis fiebat. In quibus ita scriptū est. Si cui in iure manū cōserunt. Sed postq̄ prætores ꝓpagatis italiæ finib9 datis iurisditionibus: negociis occupati: pacisci uindiciarū dicēdarū causa longinquas res grauabātur: institutū est cōtra. xii. tabulas tacito sensu: ut litigātes nō ex iure apd̄ pretorē manū cōsererēt: sed ex iure manu cōsertū uocarēt. Idest alter alterū ex iure ad cōserēdā manū in rē de qua ageretur uocaret. Atq; ꝓfecto simul ī agrū de quo litigabatur: terræ aliquid ex eo uti unā glebā in ius in urbē ad prętorē deferrent. & in ea gleba tanq̄ in toto agro uindicarēt. Iccirco Ennius significare uolēs bellū: nō ad prętorē solitum est legitimis actiōibus: neq; ex iure manu cōsertum. sed bello ferroq; & uera ui atq; solida: quod uidetur dixisse conferens uim illā ciuilē & festucariā: quæ uerbo diceretur non quæ manu fieret cum ui bellica & cruenta.

Quid sit sculnæ uerbum positum apud. M. Varronem. Cap. x.

Lauinii liber est non incuriose factus. Is inscriptus est de uerbis sordidis. In eo scripsit sculnā uulgo dici quasi sequulnā: quē qui elegātius inquit loquūtur se
Sculna Sque ster questrē appellāt. Verūq; uocabulū a sequēdo factū est: ꝙ eius qui electus sit utraq; pars fidē sequatur. Sculnā sūt scriptū eē in historico. M. Varrōis q̄ īscribitur Catus. Idem Lauinius in eodē libro admonet. Sed quod apud sequestrem depositū erat: sequestro positum per aduerbium dicebatur. Cato in Ptolemæo cōtra Thermū.
Per deum immortalem nolite nos sequestro ponere

Auctoritas tanq̄ prefationis admonitio ī opis toti9 sūma: de noctiū ordie. Ca. xi.

T qui iocūdiora alia requirunt. Ipse aūt ad hoc scripsi: ut liberis quoq; meis
a parare istiusmodi remissiones eēnt: q̄do animus eo𝔯 interstitiōe aliqua negociorū data laxari īdulgeriq; potuisset. Vsi autē sumus ordine rerū. fortuito: quē

anea in excerpēdo fecitamus. Nā pinde ut librū quēq̄ in man⁹ ceperā: seu grȩcum: seu latinū: uel qd memoratu dignū audierā: itaq; librū erat: cuius generis cūq; erat i dicte atq; pmiscue annotabā. eaq; mihi ad subsidiū memorie quasi quoddā lrarū penus recōdebā. Vt quādo usus uenisset: aut rei: aut uerbi: cuius me forte repēs obliuio tenuisset: & libri ex qbus ea sumpserā: nō adessent: facile īde nobis īuētu: atq; depromptu foret. Facta igit̄ est in his quoq; cōmētariis eadē rerū disparilitas: quæ fuit i illis annotationibus pristinis: quas breuiter & īdigeste & icōdite annotatiōib⁹ tractationibus lectionibusq; uariis feceram⁹. Sed quoniā longinquis per hyemē noctibus in agro (sicuti dixi) terrȩ atticȩ cōmētationes hasce ludere: ac facere exorsi sumus: idcirco ea īscripsimus noctiū ēē atticarū. nihil imitati festiuitates īscriptionū: quas plerique alii utriusq; linguæ scriptores: in id genus libris fecerunt. Nā qa uariā & miscellā. & quasi cōfusaneā doctrinā ɔquisiuerāt. eo titulos quoq; ad eā sniam exq̄sitissimos i diderūt. Nāq; alii musarū īscripserūt: alii siluarū: Ille κηριόν. i. fauū. Ali⁹ κερας ἀμαλθείας. i. copiæ cornu. Quidā lectionis suæ. Alius antiquarū lectionū. Atq; ali⁹ πινακίδιον. i. catinulū. & itē ali⁹ ἐγχειρίδιον. i. pugionē aut tabellā. Sūt ēt q̄ pādectas titulum receptacula īscripserūt. Sūt aūt qui Διατριβὰς. i. exercitationes & studia: sūt ideo qui de disciplina & de regia philosophia: & de natura humana. & epistolicarum quæstionū. Est qui memoriales titulos fecerit. Est qui studiosorū: & de rediculis. &

noctes atticȩ.

Est qui historiæ naturalis. Est Est præterea q pratū. Est itidē qui

Est qui scripsit. Sūt itē multi qui cōiectanea. Neq; itē desunt: qui indices libris suis fecerūt. aut epistolarū moraliū: aut epistolicarū quȩstionū. aut cōfusarū. Et quædā alia īscripta nimis lepida: multasq; prsus cocinnitates redolētia. nos uero ut cœptus nr̄ est īcuriose: & īmediate: ac ppe ēt subrustice: ex ipso loco ac tpe hybernarū uigiliarū: atticas noctes īscripsimus: tātū cȩteris oībus: i ipsi⁹ quoq; scriptionis laude cedētes quātū cessimus in cura & elegātia scriptionis. Sed ne cōsiliū qdē in excerpēdis: notādisq; rebus idē mihi: quod plerisq; illis fuit. Nāq; illi omnes & eorū maxime græci multa & uaria lectitātes: in quas res cunq; inciderāt: alba ut dicit̄ linea sine cura discriminis: solā copiā sectati cōuertebāt: qbus in legēdis ante anim⁹ senio ac tedio lāguebit: q̄ unū alterūue repperer it: quod sit aut uoluntati legere: aut cultui legisse: aut usui meminisse. Ego uero quū illud Heracliti ephesii uiri summe nobilis uerbū cordi haberē: quod pfecto ita est. Ipse quidē uoluēdis trāseūdisq; multis admodū uoluminibus p oīa semp negociorū interualla. in qbus furari ociū potui exercitus defessusq; sum. Sed modica ex iis eaq; sola accepi: quæ aut ingenia prompta expeditaq; ad honestȩ eruditionis cupidinem: utiliūq; artium cōtēplationem celeri facilīq; cōpēdio ducarēt: aut homines aliis iam uitȩ negociis occupatos: a turpi certe agrest. q; rerū atq; uerborū impitia uīdicarēt. Quæ erūt aūt i his cōmētariis pauca quȩdā scrupulosa: & anxia: uel ex grāmatica: uel ex dialectica: uel etiā ex geometria: quęq; erūt itē paucula remotiora sup augurio: & iure pōtificio: nō oportet ea defugere. quasi aut cognitu nō utilia: aut pceptu difficilia. Nō enim fecimus altos nimis: & obscuros i his rebus quæstionū sinus: sed primitias quasdā: & q̄si libamēta ingenuarū artiū dedim⁹: quæ uirū ciuiliter eruditū neq; audisse unq̄: neque attigisse: si nō utile: haud qdē certe indecorū. ab his igit̄: sicui forte nonnūq̄ tēpus uoluptatiq; erit lucubraciūculas istas cognoscere: petitū impetratūq; uolum⁹: ut i legē-

do quæ pridẽ scierint: nõ aspernent̃ quasi nota inuulgataq;. Nã & quid tã remotũ i litteris est: quin id tamẽ cõplusculi sciãt. Et satis hoc blãdũ est: nõ eẽ hęc neq; i scholis decãtata: neq; in cõmẽtariis protrita. Quæ porro noua sibi ignotaq; offenderint: ęquũ esse puto: ut sine uano obtrectatu cõsiderẽt: ac minutæ istę admonitiones pauxillulę nequaq̃ tamẽ sint: uel ad alendũ studiũ honestæ: uel ad oblectãdũ frigidę fouendũq; animũ. Sed eius seminis generisq; sint: ex quo facile adolescãt aut ĩgenia hominũ uegetiora: aut memoria adminiculatior: aut oratio solertior: aut sermo ĩcorruptior: aut delectatio rmotio: aut in ludo liberalior. Quæ aũt parũ plana uidebuntur aut minus plena ĩstructaq;. petimus inq̃ ut ea nõ docẽdi magis q̃ admonẽdi grã scripta existimẽt. & quasi demõstratiõe uestigioꝝ cõtẽti ꝑsequãtur ea post: si libebit: uel libris reptis. uel magistris. Quæ uero putauerint reprehẽdẽda iis si audebũt: succẽseant: unde ea nos accepimꝰ. Sed enim quę aliter apud aliũ scripta legerint: ne iam statim tpe obstrepãt: sed tractiones rerũ: & auctoritates hominũ pẽsitẽt: quos illi: quosq; nos secuti sumus. Erit aũt id lõge optimũ: ut qui ĩ lectitãdo: scribẽdo: cõmẽtãdo: nũq̃ uoluptates; nũq̃ labores cœperũt: nullas hoc genꝰ uigilias uigilarũt. neq; ullis ĩter eiusdẽ musæ ęmulos certationibus: disceptationibusq; elimati sunt: sed itẽ penaꝝ negociorũq; pleni sunt: abeãt ꝑcõtãdo: scribẽdo a noctibꝰ his ꝓcul. atq; alia sibi oblectamẽta quęrãt. Vetus adagiũ est: Nihil cũ fidibꝰ graculo: nihil cũ amaricino sui. Atqui etiã quo sit quorũdã maledoctoꝝ hominũ scæuitas: & inuidentia irritatior: mutuabor ex Aristophanis coronopesta pauca. Et quã ille homo festiuissimus fabulæ suę spectãdę legẽ dedit eãdẽ ego cõmẽtariis his legendis dabo ut ea ne attingat: neue adeat ꝓfestũ & ꝓfanũ uulgus a ludo musico diuersum. Versus legis datę hi sunt.

Volumina cõmẽtarioꝝ ad hũc diẽ. xx. iam facta sunt. Quãtũ aũt uitæ mihi deinceps deũ uolũtate erit: quãtũ a cura publica: & a re familiari: ꝓcurãdoq; cultu liberoꝝ meoꝝ dabitur: ea oĩa successiua: & subsecũdaria tempora ad colligẽdas huiusce modi memoriaꝝ disceptatiũculas conferã. Peogredietur igitur numerus libroꝝ diis bene iuuãtibus cũ ipsius uitę quãtuli quiq; fuerint ꝓgressibus. Neq; lõgiora mihi dari spatia uiuẽdi uolo: q̃ dũ ero ad hãc quoq; facultatẽ scribẽdi cõmẽtãdiq; idoneꝰ. Capita reꝝ quæ cuiq; cõmẽtario insunt exposuimus hic uniuersa: ut iam statim declaretur: quid quod in libro quæri inueniriq; possit.

A. Gellii Noctium Atticarum libri Vigesimi ac ultimi. Finis:

Venetiis Impressum per Christophoꝝ de Quaietis de Antegnago & Martinũ de Lazaronibus de Rouado. socios. M. CCCCLXXXXIII. Die. XVII. Iulii.

Registrum. Omnes sunt terni præter. B. et. u. qui sunt duerni.